ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

തൃശ്ശിവപേരൂർ

കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചതു.

൧൦൮൦.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

തൃശ്ശിവപേരൂർ

കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുക്കൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചതു.

൧൦൮൯.

പീഠിക.

"വിനോദചിന്താമണി" നാടകസഭയുടെ ആവശ്യത്തിന്നായി വേറെ ചിലരുടെ സഹായത്തോടുകൂടി തൎജ്ജമചെയ്യപ്പെട്ടതാണ ഈ നാടകം. ഒരു സംഗതിവശാൽ സഭക്കാർ വളരെ അടിയന്തരമായി ആവശ്യപ്പെട്ടതിനാൽ ഇതു നന്നെ ധൃതിപ്പെട്ടു എട്ടുപത്തു ദിവസംകൊണ്ടു ഭാഷാന്തരപ്പെടുത്തേണ്ടിവന്നു. ഭവഭൂതിയുടെ കൃതികൾ സാവകാശമായി തൎജ്ജമ ചെയ്താൽ തന്നെയും നന്നാകുന്നതിന്നു വളരെ പ്രയാസമാണ. എന്നിരിക്കെ വ്യുൽപത്തി മാധുൎയ്യവും കവിത്വവും വളരെ കുറവായിട്ടുള്ളവർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രധാന കൃതിയെ ബദ്ധപ്പെട്ടു അല്പദിവസംകൊണ്ടു ഭാഷാന്തരപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതിൽ പലപ്രകാരത്തിലുള്ള ന്യൂനതകൾ ഉണ്ടാകാതിരിപ്പാൻ പാടില്ല. അതുകൊണ്ടു ആ ന്യൂനതകളേയും ഈ പ്രവൃത്തിതന്നെ കുറെ സാഹസമായിഎന്നു തോന്നുന്നപക്ഷം അതിനേയും മാന്യന്മാരായ വായനക്കാർ ക്ഷമിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

൧൦൭൩ മീനം ൨൦-ാം നു-

സി. അച്യുതമേനോൻ ബി. എ.
കെ. നാരായണമേനോൻ ബി. എ.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

ഒന്നാമങ്കം.

ഹരിഃ ശ്രീ ഗണപതയെ നമഃ.

അവിഘ്നമസ്തു.

അൎത്ഥതത്വവത്തായിക്കേവലാത്മവിദ്യയാളും
മഹിതകലയതായീടുന്ന ചേണാൎന്നവാണി
മമമനസി മിന്നീടേണമെന്നായിതിൽമുമ്പു
ഉള്ളമലകവികളെയൊക്കെക്കൂപ്പിയാചിച്ചീടുന്നു (൧)

(നാന്ദ്യന്തത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സൂത്രധാരൻ— അധികം വിസ്തരിക്കേണമെന്നില്ല. ഇപ്പോളാകട്ടെ, ഭഗവാൻ കാലപ്രിയനാഥന്റെ ഉത്സവത്തിൽ വന്നിരിക്കുന്ന ആൎയ്യന്മാരെ അറിയിക്കുന്നു. മാന്യന്മാരായ നിങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ അറിയേണ്ടതാണ. മാന്യനായി, കാശ്യപഗോത്രസംഭവനായി, ശ്രീകണ്ഠനെന്ന വിശേഷനാമമുള്ളവനായി, തൎക്കവ്യാകരണമീമാംസാതത്വജ്ഞനായി, ജാതുകൎണ്ണീപുത്രനായി, ഭവഭൂതി എന്ന പ്രസിദ്ധനായ മൊരുണ്ടു.

വാണീദേവതവശ്യയായവനിമാൻകണ്ണൂൎക്കുകണ്ണാമ്പിലി
ക്ഷോണീനിൎജ്ജരവൎയ്യനെന്നുമനമാവൎത്തിക്കുന്നതുണ്ടെപ്പൊഴും
കേണിടാതവനങ്ങുതീൎത്തരസവത്താകും മഹാനാടകം
ചേണാൎന്നുത്തരരാമസച്ചരിതമിന്നാടുന്നതുണ്ടിമ്മുദാ (൨)

അതിന്നു വേണ്ടി ഞാനിപ്പോൾ അയോദ്ധ്യയിൽ അക്കാലത്തുള്ള ഒരാളായി തീൎന്നിരിക്കുന്നു. (നാലുപുറത്തും നോക്കീട്ട) ഹേ! ഹേ! പൌലസ്ത്യകുലധൂമകേതുവായ മാന്യമഹാരാജാവിന്റെ ഈ അഭിഷേകകാലത്തിൽ രാപ്പകൽ ഇടവിടാതെ ആനന്ദകരങ്ങളായ ഗാനങ്ങളുണ്ടാകേണ്ടതായിരിക്കെ, എന്താണ രംഗസ്ഥലങ്ങളിൽ നടന്മാർ മിണ്ടാതിരിക്കുന്നത?

നടൻ— (പ്രവേശിച്ചിട്ട) അല്ലയോ വിദ്വാൻ, ലങ്കാസമരത്തിൽ സഹായികളും മഹാത്മാക്കളുമായ വാനരന്മാരേയും രാക്ഷസന്മാരേയും ഈ അഭിഷേകത്തെ അഭിനന്ദിപ്പാനായി വന്നിരുന്ന നാനാദേശപാവനന്മാരായ ബ്രഹ്മർഷികളേയും രാജർഷികളേയും മഹാരാജാവ ഇവിടുന്ന അവരവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേക്ക യാത്രയാക്കി. ഇത്രനാളും ഇവിടെ ഉത്സവമുണ്ടായിരുന്നത ഇവരെ ആരാധിപ്പാനായിരുന്നു. ഇപ്പോളാകട്ടെ,

ത്രാതാവതാകിയ വസിഷ്ഠനോടൊത്തുരാമ
മാതാക്കൾ ദേവികളരുന്ധതിതന്റെ പിമ്പെ
ആതങ്കമറ്റുസുതതൻവനാശ്രമത്തിൽ
ചെയ്തീടുമദ്ധ്വരമതിന്നിവിടുന്നുപോയി (൩)

സൂത്ര— ഇതങ്ങിനെതന്നെ.

നടൻ— ഞാൻ അന്യദേശക്കാരനായതുകൊണ്ട ചോദിക്കുന്നതാണ. ആരാണീമകളുടെ ഭർത്താവ?

സൂത്ര— മുന്നം ശാന്തയതെന്നൊരു കന്യകയെ ദ്ദശരഥൻ ജനിപ്പിച്ചു
മന്നവനാരോമൽ കയ്ക്കതിന്നാവളെ ലോമപാദനൃപനേകി (൪)

വിഭാണ്ഡകപുത്രനായ ഋശ്യശൃംഗൻ അവളെ വിവാഹം ചെയ്തു. അദ്ദേഹമിപ്പോൾ പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരംകൊണ്ട കഴിയുന്നതായ ഒരു യാഗം ആരംഭിക്കുകയും അതിന്റെ അനുവർത്തനത്തിനായി ഗുരുജനങ്ങൾ സമ്പൂർണ്ണഗർഭയായ സീതയെക്കൂടിവിട്ട് അവിടെക്കുപോകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആകട്ടെ, ഇതുകൊണ്ടെന്താണ. നമുക്ക രാജദ്വാരത്തിൽ പോയി സ്വജാതിധർമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുകതന്നെ.

നടൻ— എന്നാൽ വിദ്വാനായ അങ്ങുന്ന സ്വച്ഛമിത്രശുദ്ധമായ ഒരു രാജസ്തുതിക്രമത്തെ ആലോചിക്ക.

സൂത്ര— മാരിഷ— ചൊല്ലാമെന്നതെന്നാകിലുംകുററമേറെ
ന്നില്ലാപ്പേതംചൊല്ലുമെന്നോതിയാലും
മല്ലാക്ഷിക്കുംവാക്കിനാശ്ശുദ്ധിയേറെ
ച്ചൊല്ലുംതേറുംസർവ്വമദ്ദുർജ്ജനങ്ങൾ (൫)

നടൻ— അതിദുർജ്ജനങ്ങൾ എന്നാണ പറയേണ്ടത? എന്തെന്നാൽ—

ജനമിതാപ്പറയുന്നിതുദേവിമാം
ജനകജെക്കുമഹോ ദുരുപശ്രവം
ദശമുഖഗേഹമതിൽസ്ഥിതിമൂലമാ
ന്നനലശുദ്ധിയിലോ ദുരാശങ്കചാൽ (൬)

സൂത്ര— ഈ ലോകാപവാദത്തെ മഹാരാജാവു കേട്ടു എങ്കിൽ വലിയ കഷ്ടം സംഭവിക്കും.

നടൻ— എല്ലാപ്രകാരത്തിലും ദേവകളും ഋഷികളും നല്ലതു വരുത്തട്ടെ. (ചുററിനടന്നിട്ടു) ഹേ! ഹേ! മഹാരാജാവിപ്പോൾ എവിടെയാണ്. (കേട്ടിട്ടു) ജനങ്ങളിങ്ങിനെ പറയുന്നു.

പ്രേമത്താൽസല്ക്കരിപ്പാൻസമസമിവിടവന്നിത്രനാൾപാർത്തുലോക
ക്കാരമോദംചേർത്തുതന്നാട്ടിനുജനകനൃപൻപോകയാൽശോകമൂലം
ധ്യാമോഹംപോന്നദേവിക്കിതുപൊഴുതുസമാധാനമുണ്ടാക്കുവാനായ്
ശ്രീമദ്ധർമ്മാസനംവിട്ടവനിപനകത്തേക്കെഴുന്നെള്ളിടുന്നു (൧)

(എന്നു എല്ലാവരും പോയി.)

പ്രസ്താവന കഴിഞ്ഞു.

———

(അനന്തരം ഇരുന്നുംകൊണ്ടു രാമനും സീതയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ— ദേവി ജാനകി, സമാശ്വസിക്ക! സമാശ്വസിക്ക! ഗുരുജനങ്ങൾ നമ്മെ ഉപേക്ഷിപ്പാൻ ശക്തരാകയില്ല. എന്നാൽ

നിത്യംവ്രതാചരണമുള്ളമനുഷ്യരെല്ലാം
കൃത്യാധികതാമതിനാൽപരതന്ത്രരല്ലോ
പ്രത്യൂഹമേറിടുകകൊണ്ടിഹസാഗ്നികന്മാ
ർക്കത്യന്തസങ്കടമതാണുഗൃഹസ്ഥധർമ്മം (൨)

സീത— അതിനിക്കറിയാം ആര്യപുത്ര ഇനിക്കറിയാം. എങ്കിലും ഗുരുജനങ്ങളുടെ വിയോഗം സന്താപകരമായിത്തന്നെ ഭവിക്കുന്നു.

രാമൻ— അതങ്ങിനെതന്നെ. ഈ സംസാരഭാവങ്ങൾ ഹൃദയമർമ്മങ്ങളെ ഛേദിപ്പിക്കുന്നവയാണല്ലോ. അതുകൊണ്ടല്ലേ ബുദ്ധിമാന്മാർ ഇതുകളിൽ വിരക്തന്മാരായിട്ടു എല്ലാകാമങ്ങളേയും പരിത്യജിച്ചു വനത്തിൽപോയി വിശ്രമിക്കുന്നത്.

കഞ്ചുകി—(പ്രവേശിച്ചു)രാമഭദ്രാ—(എന്നു പകുതി പറഞ്ഞു ശങ്കയോടുകൂടി) മഹാരാജാവെ,

രാമൻ— (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ആര്യ! അച്ഛൻെറ പരിജനങ്ങൾ എന്നെ രാമഭദ്രൻ എന്നു വിളിക്കുന്നതുതന്നെയാണു ഭംഗിയായിരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടു ശീലിച്ചതുപോലെ വിളിക്കാം.

കഞ്ചുകി— ദേവ ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിൽനിന്നു അഷ്ടാവക്രമഹർഷി എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കുന്നു.

സീത— ആര്യ! എന്താണതിന്നു താമസിക്കുന്നു.

രാമൻ— വേഗത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരു. (കഞ്ചുകി പോയി)

അഷ്ടാവ— (പ്രവേശിച്ച്) നിങ്ങൾക്കു നല്ലതു വരട്ടെ.

രാമൻ— ഭഗവൻ! ഞാനഭിവാദനംചെയ്യുന്നു. ഇവിടെ എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കാം.

സീത— ആൎയ്യന്നു നമസ്കാരം. എന്റെ എല്ലാഗുരുജനങ്ങൾക്കും ആൎയ്യയായ ശാന്തക്കും സുഖമല്ലേ?

രാമൻ— സോമയാഗംചെയ്യുന്ന എന്റെ ഭഗിനീഭൎത്താവായ ഭഗവാൻ ഋശ്യശൃംഗനും ആൎയ്യയായ ശാന്തയും നിൎവ്വിഘ്നന്മാരായിരിക്കുന്നുവൊ?

സീത— ഞങ്ങളെ ഓൎക്കുന്നുണ്ടൊ?

അഷ്ടാ— ഉവ്വ. ദേവി! ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ ഭവതിയോടു പറയുന്നു.

ഉൎവ്വീദേവിപെറ്റിതയിനിന്നെവിധാതൃതുല്യൻ
വൈദേഹനാംജനകനാണഥ നിന്റെതാതൻ
ആദിത്യനാംഗുരുവതായിഹഞാനുമുള്ള
വംശത്തിലെക്ഷിതിപർതൻവധുവാണുനീയും (൯)

അതുകൊണ്ടു ഞാനെന്താണിനി അനുഗ്രഹിപ്പാനുള്ളതു. കേവലം വീരന്മാരായ പുത്രന്മാരുണ്ടാകട്ടെ.

രാമൻ— ഞങ്ങൾ അനുഗൃഹീതന്മാരായി.

സത്തുക്കളാംലൌകികർചൊല്ലിടുംവാ
ക്കൎത്ഥത്തിനൊത്തുള്ളതതന്നെയാകും
പാരത്തിലിന്നാദ്യമുനീന്ദ്രർചൊന്നാ
ലൎത്ഥംവചസ്സിൻപുറകേകൂടിയെത്തും (൧൦)

അഷ്ടാ— ഭഗവതിയായ അരുന്ധതിയും ദേവിമാരും ശാന്തയും ഇപ്രകാരം എന്നോടു പിന്നെയും പിന്നെയും പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. "കുമാരിക്കു ഗൎഭകാലത്തിൽ എന്തെങ്കിലും ആഗ്രഹമുണ്ടായാൽ അതു ഉടനെ സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്കണം" എന്നു.

രാമൻ— ഇവർ പറഞ്ഞാൽ അതുപോലെ ചെയ്യാം.

അഷ്ടാ— നനാന്ദാവിന്റെ ഭൎത്താവായ ഋശ്യശൃംഗൻ ദേവിയോടു ഇങ്ങിനെ പറയുന്നു. "പൂൎണ്ണഗൎഭയാകയാൽ നിന്നെ ഇങ്ങോട്ടു വരുത്തിയില്ല. നിന്റെ വിനോദത്തിന്നായി വത്സനായ രാമഭദ്രനേയും അവിടെ തന്നെതാമസിപ്പിച്ചു. അതുകൊണ്ടു മടിയിൽ പുത്രന്മാരോടുകൂടി ആയുഷ്മതിയായ നിന്നെ കണ്ടുകൊള്ളാം" എന്നു.

രാമൻ— (സന്തോഷലജ്ജാസ്മിതങ്ങളോടുകൂടി) അങ്ങിനെ

യാകട്ടെ. ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ എന്നോടു പറവാൻ ഒന്നും കല്പിച്ചയച്ചിട്ടില്ല.

അഷ്ടാ— കേട്ടാലും,

വയ്യിപ്പോളിവിടം വിടുന്നതിന്നു ജാമാതൃയാഗത്തിനാൽ
നിയ്യോബാലകനാണുനാടുകമിതാകെവന്നതാണിയ്യിടെ
ചെയ്യേണംപ്രജകൾക്കഭീഷ്ടമതിനാലുണ്ടായിടുംകീർത്തിയാ
ണിങ്ങളുള്ളോരുഭവൽകുലത്തിന്നതിയാസ്ഥമ്പാത്തസമ്പത്തെടോ,

രാമ—ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ കല്പിക്കുന്നതുപോലെ.

കനിവുസുഖവുമെന്നല്ലിഷ്ടവുംവേണ്ടിവന്നാൽ
ജനകതനയതന്നെക്കൂടിയുംക്ലേശമെന്യേ
ജനഹിതമതിനായിക്കൈവെടിഞ്ഞീടുവാനെൻ
മനമതിലൊരുലേശംപോലുമേശോകമില്ല (൧൦.)

സീത—അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് ആര്യപുത്രൻ രഘുകുലശ്രേഷ്ഠനായിരിക്കുന്നത്.

രാമ—ആരവിടെ. അഷ്ടാവക്ര മഹർഷിയെ വിശ്രമിപ്പിക്ക.

അഷ്ടാ—(എഴുനീററു ചുററിനടന്നിട്ട്) എയ്- ഇതാ കുമാര ലക്ഷ്മണൻ വന്നിരിക്കുന്നു. (എന്നുപോയി.)

ലക്ഷ്മണൻ—(പ്രവേശിച്ച്) ആര്യൻ ജയിക്കുന്നു ജയിക്കുന്നു. ആര്യ, ആ ചിത്രകാരൻ നമ്മാൽ പറഞ്ഞു കൊടുത്ത പ്രകാരം ആര്യന്റെ ചരിത്രത്തെ ഈ വീഥികയിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നു. ഇത ആര്യൻ നോക്കിയാലും.

രാമൻ—ബുദ്ധിക്ഷയം പൂണ്ടിരിക്കുന്ന ദേവിയെ വിനോദിപ്പിക്കുവാൻ ഉണ്ണിക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാം. ആകട്ടെ, അതു എതുവരെ എഴുതീട്ടുണ്ട്.

ലക്ഷ്മ—ആര്യയുടെ അഗ്നിപരിശുദ്ധിവരെ.

രാമൻ—കഷ്ടം ! കഷ്ടം !

ജനനാൽശുദ്ധയായിടിന്നദേവിക്കെന്തുമറ്റുശുദ്ധികളാൽ
അനലനുമഹതീർത്ഥജലത്തിനുമുണ്ടോശുദ്ധിമറ്റുവല്ലതിനാൽ

ദേവി ദേവയജനസംഭവേ പ്രസാദിക്കണെ. ഈ അപവാദം ഭവതിയുടെ ജീവിതാവസാനംവരെ നിലനില്ക്കുന്നതാണല്ലോ.

കലയനതരഞ്ജിപ്പിക്കണംലോകമെന്നോ
ർത്തുലമശിവമുരെപ്പാനൊട്ടുമേയോഗ്യമല്ല
തലയിലണിയുവാനായ്ത്തീർന്നതല്ലോസുഗന്ധം
കലരുമൊരുസുമംപോലാമഹതിക്കല്ലപാർത്താൽ (൧൧)

സീത—ഇരിക്കട്ടെ ആര്യപുത്ര ഇരിക്കട്ടെ. നമുക്ക [illegible]ടെ ചരിതം നോക്കുക. (എഴുനീററു രണ്ടുപേരും ചുററിനടക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മ—ഇതാണ ആ ചിത്രം.

സീത—ഇവരാരാണ_ മുകളിൽ എടതിങ്ങിനിന്ന ആര്യപുത്രനെ സ്തുതിക്കുന്നപോലെ തോന്നുന്നു.

ലക്ഷ്മ—ഇവർ പ്രയോഗസംഹാരമന്ത്രങ്ങളോടുകൂടിയ ജൃംഭകാസ്ത്രദേവതകളാണ. ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ ഭഗവാൻ കൃശാശ്വങ്കൽനിന്ന വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയെ പ്രാപിച്ചിട്ട അദ്ദേഹം താടകാവധത്തിൽ ജ്യേഷ്ഠന അനുഗ്രഹമായി കൊടുത്തവയാകുന്നു.

രാമൻ—ദേവി, ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളെ വന്ദിക്ക.

ആബ്ദായുതക്ഷയതിനായ്സ്വചിരംതപസ്സു
മുന്നംവിരിഞ്ചമുഖമാന്യഗുരുക്കൾചെയ്താർ
പിന്നെത്തപോമയമതാംസ്വമഹസ്സിനെത്താൻ
നന്ദിച്ചുകണ്ടിതവർദിവ്യശരങ്ങളായി (൧൪)

സീത—ഇതുകൾക്ക നമസ്കാരം.

രാമൻ—എല്ലാപ്രകാരത്തിലും ഈ ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങൾ ഭവതിയുടെ സന്താനങ്ങളോടു ചേർന്നിരിക്കട്ടെ.

സീത—ഞാൻ അനുഗൃഹീതയായി.

ലക്ഷ്മ—ഇത മിഥിലാവൃത്താന്തമാണ.

സീത—ആഹാ, പുത്തനായിവിടർന്ന നീലോല്പലംപോലെ ശ്യാമളമായും കോമളമായും ഉജ്ജ്വലമായും ശോഭമാനമായും ഇരിക്കുന്ന ദേഹസൌഭാഗ്യം കണ്ടു ആശ്ചര്യപ്പെട്ട നിശ്ചലനായ അച്ഛനാൽ ദർശിക്കപ്പെടുന്ന സൌന്ദര്യശ്രീയോടും ശിഖണ്ഡങ്ങൾകൊണ്ടു മണ്ഡിതമായ മുഖമണ്ഡലത്തോടുംകൂടി നിഷ്പ്രയാസമായി ശങ്കരചാപത്തെ ഖണ്ഡിക്കുന്ന ആര്യപുത്രനെ ഇതാ എഴുതിയിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മ—ആര്യേ നോക്കു, നോക്കു.

ശതാനന്ദനാംതന്നുപാധ്യായനന്നിൻ
പിതാവായവൈദേഹരാജാവുതാനും
ഇതാപൂജചെയ്യുന്നസംബന്ധമുള്ളോ
രതാകുംവസിഷ്ഠാദ്യർതമ്മേവരേയും (൧൫)

രാമൻ—ഇത കാണേണ്ടതുതന്നെ.

ചൊല്ലേറുന്നൊരമിജനകരാഘവരന്നവന്നാ
ക്കിണ്ടചാർച്ചപറകാർക്കുമസിക്കയില്ല

ഉൽക്കണ്ഠയോടിഹ കൊടുത്തതുമാദരിച്ചു
കല്യാണമിതുംകേളികന്നാന്നേകനല്ലോ (൧൧)

സീത—തല്ക്കാലം ഗോദാനമംഗളത്തെ ഒന്നാക്കിച്ചുവിവാഹദീക്ഷിതന്മാരായനിങ്ങൾ നാലു ഭ്രാതാക്കന്മാരല്ലേ ഇത. അഹോ ഇനിക്ക ആ കാലത്തിൽ ആ പ്രദേശത്തിൽ ഇരിക്കുന്നപോലെ തോന്നുന്നു.

രാമൻ—മനസ്സിലിതുനേരമസ്സമയമെന്നതോന്നുന്നു മേ
മുനീന്ദ്രമണി ഗൗതമൻ മമകരത്തിലൎപ്പിക്കയിൽ
മനോജ്ഞമണികങ്കണംവിലസിടുന്നനിൻകയ്യിതി
ജനത്തെയുടൽപ്പൂണ്ടൊരുത്സവസമംസമർപ്പിച്ചതേ

ലക്ഷ്മ—ഇതാണ ആൎയ്യ—ഇത ആൎയ്യയായ മാണ്ഡവിയാണ. കുമാരി ശ്രുതകീൎത്തിയാണ ഇത.

സീത—ഉണ്ണി, വേറെ ഒരുത്തിയുള്ളത ആരാണ.

ലക്ഷ്മ—(ലജ്ജയോടും പുഞ്ചിരിയോടുംകൂടി ആത്മഗതം) എയ്: ഊൎമ്മിളയെക്കുറിച്ചാണ ആൎയ്യ ചോദിക്കുന്നത. ആകട്ടെ ഇവരെ മറ്റൊരേടത്തുകൊണ്ടു പോകാം. (പ്രകാശം) ആൎയ്യേ നോക്കു, ഇതു കാണേണ്ടതാണ. ഇതാ ഭഗവാൻ ശ്രീപരശുരാമൻ.

സീത—ഇനിക്ക ഭയമാകുന്നു.

രാമൻ—ഋഷേ, അങ്ങേക്ക നമസ്കാരം.

ലക്ഷ്മ—ആൎയ്യേ, നോക്കു നോക്കു. ഇദ്ദേഹം ആൎയ്യനാൽ (എന്നു പകുതി പറഞ്ഞപ്പോൾ)

രാമൻ—(നിഷേധിച്ചുംകൊണ്ട) വളരെ നോക്കുവാനുണ്ടല്ലോ. അതുകൊണ്ട മറ്റൊരേടം കാണിക്ക.

സീത—(സ്നേഹബഹുമാനങ്ങളോടുകൂടി നോക്കീട്ട) ഈ വിനയാതിശയംകൊണ്ട ആൎയ്യപുത്രൻ നല്ലവണ്ണം ശോഭിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മ—അയോദ്ധ്യയിലെത്തിയനമ്മളാണിത.

രാമൻ—(കണ്ണീരോടുകൂടി) കഷ്ടം, ഞാനോൎക്കുന്നുണ്ട.
ജീവിച്ചിരുന്നസുഖമുള്ളനമ്മൾ
ഉാചിന്ത്യതാപരിണയംപുതുതാഘോഷിച്ചു
ഭാവങ്ങൾനോക്കുവതിനങ്ങുടനമ്മമാരെ
സേവിച്ചുസുദിനങ്ങൾകഴിഞ്ഞുവല്ലോ (൧൨)

ആക്കാലത്ത ഈ ജാനകിയാകട്ടെ.

പ്രാരംഭത്തിൽക്കുറുന്തൽ ചിതറിയിടകണ്ടീടുന്നപൂങ്കൊഴുത്തോളി
ദന്തശ്രീനിറവും കലൎന്നഴകെഴുംവക്ത്രം വിളങ്ങുംവിധം
കാന്തന്നുത്തമിപോലാലോലമിതഞായ് ഞാനോവലംവിദ്രമം
ചിന്തുംകൈകളൊടൊത്തമമ്മമക്കിന്നുകമ്പീടിനാൽമമ്മറാവും (൧൩)

ലക്ഷ്മ — ഇതാണത്.

രാമൻ — (ഉത്തരം പറയാതെ മററൊരേടത്തു നോക്കീട്ട്) ദേവി,
ശൃംഗിവേരപുരമായതിൽ നില്ക്കുന്നിംഗുദീവിടപിയാണിതു കണ്ടെ
സംഗമം പ്രിയനതാം ഗുഹനോടന്നിതു വെച്ചു ഘനമുകളവായി

ലക്ഷ്മ — (ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു ആത്മഗതം) ഓഹോ. ആര്യൻ ചെറിയമ്മയുടെ കഥ മറച്ചു കളഞ്ഞു.

സീത — അഹോ. ഇതാ ജടാബന്ധന വൃത്താന്തം.

ലക്ഷ്മ — തന്പുത്രരിൽ സ്ഥാപിതരാമളവിൽ സ്വരാജ്യ
സമ്പത്തു ചേർത്തു രഘുവംശനരാധിപന്മാർ
അരണ്യമാർന്നു തരുഷണ്ഡമൊരു കാനനവാസധർമ്മ
മിമ്പത്തൊടാര്യനനുവർത്തിതു ബാല്യകാലേ (൨൨)

സീത — ഇതാ തെളിഞ്ഞതും പുണ്യവുമായ ജലത്തോടുകൂടിയ ഭാഗീരഥി.

രാമൻ — രഘുകുലദേവതയായ ഭവതിക്കു നമസ്കാരം.
ശ്രീനന്ദനാശ്വമേധാനന്തരം സഗരസുതന്മാരഹോ പാരിലെല്ലാം
നന്നായ്ത്തേടീടുമപ്പോൾ കപിലകോപാഗ്നിയാൽ വെന്തുപോ
യിന്നത്തല്പുത്രനേറെത്തപമതു തുടർന്നവിനാശമോക്ഷം ചെയ്തു [യാർ
ത്തെന്നച്ഛന്മാർക്കു ഭഗീരഥസൽഗതി വസലിലസ്പർശനത്താൽ വരുത്തി

അങ്ങിനെയിരിക്കുന്ന ഭവതി പുത്രവധുവായ ജാനകിയിൽ അരുന്ധതിയെപ്പോലെ മംഗളം വരുത്തുവാൻ വിചാരിച്ചാലും.

ലക്ഷ്മ — ഇത ഭരദ്വാജൻ കാണിച്ചു തന്നതും ചിത്രകൂടത്തിലേക്കു പോകുന്ന വഴിയിൽ കാളിന്ദീതീരത്തിൽ നില്ക്കുന്നതുമായ ശ്യാമമെന്ന വടവൃക്ഷമാണ്.

സീത — ആര്യപുത്രൻ ഈ പ്രദേശത്തെ ഓർക്കുന്നുണ്ടോ.

രാമ — എങ്ങിനെയാണ ഞാനിതു മറക്കുന്നത്.
പാരാതധ്വഗതിശ്രമാലിഥതളർന്നൽ കമ്പമാണെങ്കിലും
പാരം മെയ് ഗിരിയോടുമൊന്നുമുളവായ് ചെയ്തു വൃതോടും പരം [മ
ചേരുന്നിൻ തനരചേർത്തുടൻ തഴുകിഞാൻ മെല്ലെത്തലോടീട്ട
ന്നേരം മാറിലതാക്കിനീയിവിടെവെച്ചല്ലോ സ്വപിച്ചു സുഖം

ലക്ഷ്മ — ഇതാ വിന്ധ്യാടവീ മുഖത്തിൽ വിരാധസംരോധം.

സീത — ഇതുകണ്ടതുമതി. ആര്യപുത്രൻ വിശറികൊണ്ടു ഇനിക്കു കടപിടിച്ചു തന്നുംകൊണ്ടു നമ്മൾ ദക്ഷിണാരണ്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ചതു നോക്കുക.

രാമൻ — അരിവിയുടെ തടത്തിൽ കാനനപ്രസ്ഥമെല്ലാം
തരുനിഴലയോടു ചേർന്നിട്ടൊന്നാരാകം ടിതാണ

പരമതിഥിസപര്യാസക്തമത്യന്തപുണ്യാ
ശ്രമപദമിവിടെവെച്ചുണ്ടിരിപ്പിതാചാരിനിട്ടുന്നു (൨൪)

ലക്ഷ്മണൻ—ഏടതിങ്ങിനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷസമൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ടു കറുത്തു മിനുത്ത ദീപ്രപ്രദേശങ്ങളുള്ള ഗോദാവരിയുടെ മുഖരകന്ദരങ്ങളോടുകൂടിയതും എപ്പോഴും കാണപ്പെടുന്ന മേഘങ്ങളാൽ ഏറ്റവും കറുത്തതും ജനസ്ഥാനമദ്ധ്യത്തിൽ നില്ക്കുന്നതുമായ പ്രസ്രവണപർവ്വതമാണിത.

രാമൻ—

ഖരസ്വരഃ സുമിത്രാപുത്ര സൽകാരകോടി
ഗ്ഗിരിയിലതിസുഖം നാം പാർത്തിരുന്നോർത്തിടുന്നോ
സരസതരതടത്തോടൊത്തിടുന്നോരു ഗോദാ
വരിയുമിവിടെ നാം മേളിച്ചതും ഓർത്തിടുന്നോ (൨൫)

അത്രതന്നെയുമല്ല.

പാരംപ്രേമാൽപരസ്പരമവിയിണയരികിൽചന്ദനങ്ങൾതേച്ചു
ദാരോരോന്നോതിക്കൊണ്ടുവിട്ടുമിറുമിതെചേർപ്പുമാരാമകണ്ഠം
ഏറെനേരത്തിപ്പൂണ്ടാങ്ങിനെയമിതസംയോഗമോരോന്നുമേ ച
റോരാതെതന്നെ നമ്മൾക്കന്നധികവസംപോക്കിതന്നോ കഴിഞ്ഞു ()

ലക്ഷ്മ—ഇതാ ഒരു പഞ്ചവടിയിൽ ശൂർപ്പണഖ.

സീത—അയ്യോ ആര്യപുത്രനെ ഇനിക്കാണുവാൻ കഴികയില്ലല്ലോ.

രാമൻ—അയി വിയോഗിനി ഇതു ചിത്രമാണ.

സീത—ഏതിലെന്തായാലും ദുർജ്ജനം ദോഷത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

രാമൻ—കഷ്ടം ജനസ്ഥാനത്തിലെ കഥ ഇപ്പോഴും നടക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ—

വല്ലാത്താശരന്മാരാൽ ഗൃധ്രപാലപ്പുണ്ണമെല്ലാംപിന്ന
ച്ചല്ലോനല്ലവരുത്തി നരകഴികിതെപ്പെട്ടമസ്രാത്തിയെ
തെല്ലല്ലാർഷ്യസ്മൃത്യാമരരാജജനസ്ഥാനത്തിൽവന്നാത്തിനോ
കല്ലുംഅലിയുമാറിതുരഹിതയാകയാലയോധ്യ്യന്ത്രമെന്നിറ്റ [ൽ

സീത—(കണ്ണുനീരോടുകൂടി ആത്മഗതം) അയ്യോ ദേവ രഘുകുലാനന്ദ ഞാൻ നിമിത്തമത്ര ഇങ്ങിനെ വ്യസനിച്ചുവല്ലോ.

ലക്ഷ്മ—(രാമനെനോക്കി അഭിപ്രായത്തോടുകൂടി) ആര്യ ഇതെന്താണ്,

പൊട്ടിവീണെന്നവണ്ണമുത്തുമാലയതുപോലെബ്ബാഷ്പബിന്ദുധാരയാ
യിട്ടുമേദിനിയിൽവീണുജ്ജലകണങ്ങളായെഴുകിടുന്നിതാ
ഞെട്ടാതുള്ളിൽഹൃദയംകനക്കമേറിശല്യമെങ്കിലുമതിപ്പൊഴി
യോഷ്ഠനാസകലംവിറക്കുലമപക്കമമ്പിനൊടറിഞ്ഞിടാം ( )

രാമൻ — ഉണ്ണി!

ആക്കാലംഞാൻപ്രിയയുടെവിയോഗത്തിനാലുഴറിച്ചും
ഖേദത്തെപ്രതികൃതിയിലുള്ളാശയാലൊട്ടൊതുക്കി
ഇക്കാലത്തങ്ങൊത്തുമനമതിൽപ്പിന്നെയുംകത്തിനിന്നീ
ദ്ദുഃഖംകാണുമ്പോഴുംവ്രണമതുകണക്കേറെമാലേകിടുന്നു (൨൦)

സീത — അയ്യോ കഷ്ടം! അയ്യോ കഷ്ടം! അധികമായി വർദ്ധിച്ച ഈ വ്യസനത്താൽ ഇനിക്കിപ്പോൾ ആര്യപുത്രൻ കൂടെയില്ലാത്തപോലെ തോന്നുന്നു.

ലക്ഷ്മ — (ആത്മഗതം) ഇരിക്കട്ടെ, മറ്റൊരേടത്ത കൊണ്ടുപോകാം. (ചിത്രം നോക്കിക്കൊണ്ട പ്രകാശം) ഇതാ മന്വന്തരത്തിൽ ജനിച്ചു അതിയോഗ്യനായി ഗൃധ്രരാജാവായിരിക്കുന്ന താതജടായുസ്സിന്റെ ചരിത്രവിക്രമങ്ങളെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു.

സീത — ഹാ താത, അങ്ങ പുത്രസ്നേഹത്തെ നല്ലവണ്ണം പരിപാലിച്ചു.

രാമൻ — ഹാ താത! കാശ്യപവംശജാതനായ പക്ഷിശ്രേഷ്ഠ! അങ്ങെപ്പോലെ പരിശുദ്ധന്മാരായ സാധുക്കൾ എവിടെനിന്നാണ ഉണ്ടാകുന്നത ?

ലക്ഷ്മ — ഇതു ജനസ്ഥാനത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെഭാഗത്തിൽ ഘോരകബന്ധൻ വസിച്ചിരുന്നതും ചിത്രകുഞ്ജവാനെന്ന പേര ഉള്ളതുമായ ദണ്ഡകാരണ്യഭാഗമാകുന്നു- ഇതു ഋശ്യമൂകപർവ്വതത്തിൽ മതംഗന്റെ ആശ്രമമാണ- ശ്രമണ എന്ന സിദ്ധശബരിയാണ ഇത- ഇത പമ്പാ എന്ന സരസ്സാണ-

സീത — ഇവിടെ വെച്ച ആര്യപുത്രൻ കോപവും ധൈര്യവും വെടിഞ്ഞ വാവിട്ട കരഞ്ഞതായി എഴുതിയിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

രാമൻ — ദേവി! സരസ്സ വളരെ രമണീയം തന്നെ.

മദിച്ചകളഹംസകഞ്ചാരകവീശിടുംകാറ്റുവ
ന്നടിച്ചുതിലുലഞ്ഞതണ്ടുടയപത്മഭാഗങ്ങളിൽ
ഇതിൽചിലതുകണ്ടുഞാൻകപടയങ്ങളാൽക്കണ്ണുനീർ
പതിച്ചുടനയച്ചിടുന്നിടയിൽവെച്ചുകഷ്ടിച്ചൊടോ (൨൧)

ലക്ഷ്മ — ഇതാ ആര്യനായ ഹനുമാൻ

സീത—വളരെക്കാലം ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന ജീവലോകത്തിന്റെ രക്ഷണംകൊണ്ടു അത്യന്തോപകാരിയായി മഹാഭാഗനായിരിക്കുന്ന ആ മാരുതിയാണിത.

രാമൻ—അഹോഭാഗ്യമൊട്ടല്ലിതെശ്രീഹനുമാൻ
മഹാവീര്യവാനഞ്ജനാനന്ദദായീ
മഹീവാസികൾക്കുംനമുക്കുംവരുത്തീ
മഹാൻചാരിതാർത്ഥ്യംസ്വവീര്യപ്രഭാവാൽ (൩൨)

സീത—ഉണ്ണീ, ആടുന്ന മയിലുകളോടുകൂടിയ കദംബവൃക്ഷങ്ങളുള്ള ഈ പർവ്വതത്തിന്റെ പേരെന്താണു. ഇവിടെ പ്രഭാവസൌന്ദര്യം മാത്രം ശേഷിച്ച വിളർത്തകാന്തിയോടുകൂടി അല്പ സമയം മൂർച്ഛിച്ചിരിക്കുന്ന ആര്യപുത്രനെ ഉണ്ണി നന്നെ കരഞ്ഞു താങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതായി എഴുതിയിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മ—ഘനാർജ്ജുനനവപുഷ്പഗന്ധമിയലുന്നീപ്പർവ്വതംമാല്യവാ
നാണല്ലോനവനീലനീരദമിതാതങ്ങുന്നശൃംഗങ്ങളിൽ

രാമ—കാണാൻശക്തിയതില്ലിനിക്കിതിനമേൽചേതംസഖേപോരു
ക്ഷോണീനന്ദിനിയെപ്പിരിഞ്ഞതാമഴല്പുനരാകുന്നതുണ്ടാമതു [മി

ലക്ഷ്മ—ഇവിടുന്നങ്ങോട്ടു ആര്യന്റെയും യോഗ്യരായ കപിരാക്ഷസന്മാരുടേയും അസംഖ്യങ്ങളായും ഉപര്യുപരി ആശ്ചര്യങ്ങളായുമുള്ള കർമ്മങ്ങളാകുന്നു. ആര്യ വളരെ ക്ഷീണിച്ചും ഇരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു അല്പം വിശ്രമിക്കണമെന്നു അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

സീത—ആര്യപുത്ര, ഈ ചിത്രദർശനംകൊണ്ടു ഒരാഗ്രഹം ജനിച്ചിട്ടുള്ള ഇനിക്കു അല്പം ബോധിപ്പിപ്പാനുണ്ടു.

രാമൻ—കല്പിക്കാമല്ലോ.

സീത—ഇനി ഒരിക്കൽക്കൂടി പ്രസന്നങ്ങളായും ഗംഭീരങ്ങളായുമിരിക്കുന്ന കാട്ടുകളിൽ ക്രീഡിപ്പാനും മജ്ജനത്താൽ പവിത്രബുദ്ധിയേയും സുഖശീതത്തേയും സന്താപശാന്തിയേയും ഉണ്ടാക്കുന്ന ഗംഗയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുവാനും ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

രാമൻ—ഉണ്ണീ, ലക്ഷ്മണ.

ലക്ഷ്മ—ഇതാ ഞാൻ.

രാമൻ—ഇവൾക്കു ഗർഭകാലത്തിലുണ്ടാകുന്ന ആഗ്രഹങ്ങളെ ഉടനെ സാധിപ്പിച്ചു കൊടുക്കണമെന്നു ഗുരുജനങ്ങൾ ഇപ്പോൾ തന്നെ പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഇളക്കമുടാതെ സുഖമായി സഞ്ചരിക്കാവുന്ന ഒരു തേരു തെയ്യാറാക്കു.

സീത—ആൎയ്യപുത്ര, ഞാനുംകൂടി അവിടെക്ക പോരണം.

രാമൻ—എന്നൊ കഠിനക്കാരത്തി, ഇത പ്രത്യേകം പറയണമെന്നുണ്ടൊ.

ലക്ഷ്മ—ആൎയ്യൻ കല്പിക്കുന്നതുപോലെ (എന്നുപോയി)

രാമൻ—പ്രിയെ, ഈ വാതായനത്തിന്റെ സമീപത്തിങ്കൽ നമുക്ക കുറച്ച നേരം കിടക്കുക.

സീത—അതിനെയാകട്ടെ, ക്ഷീണത്താലുണ്ടാകുന്ന നിദ്ര എന്നെ ബാധിക്കുന്നു.

രാ—എന്നാൽ എന്റെമേൽ നല്ലവണ്ണം ചാരികിടന്നുകൊൾക.

സാധ്വാനത്തൊട്ടതളൎന്നുതുവിയ
പ്പോൎത്തണുത്തുകഴുത്തിൽവെക്കയെങ്കൊ
മൃദുചന്ദ്രമണികൊണ്ടലിഞ്ഞതാമ
മതിനൊപ്പമതിതൃപ്തിയായവിടം (൩൮)

(അപ്രകാരം ചെയ്യിച്ചുകൊണ്ട ആനന്ദത്തോടുകൂടി) പ്രിയെ ഇതെന്താണ,

ഇല്ലാതിച്ചപ്പെട്ടഞാൻവിചിതിതുസുഖമോദുഃഖമോമോഹമോബോധമോ
നല്ലാവന്നിദ്രയോനിശ്ചലതയൊവിഷമോമാമോദമോമയമേവം [തയ
അല്ലനീതൊട്ടിട്ടനാളെപിടിച്ചിലകന്നിന്ദ്രിയങ്ങൾക്കൊക്കെവൈവശ്യം
വല്ലാതേകംവികാരംജഡതയൊടുമിങ്ങെത്തുന്നുചൈതന്യമേററം

സീത—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട) അങ്ങേക്ക എന്നിൽ സ്ഥിരമായ പ്രേമമുണ്ട. ഇതിൽ പരമായി മറെറന്താണ വേണ്ടത,

രാമ— ചാരുശ്രീമിഴിനിന്റെചാടുമൊഴിയിതെങ്കൽനമേമോദത്തെയും
പാരംവാടിയജീവപുഷ്പമതിനിന്നേററംവികാസത്തെയും
ഭസംപാരംമോഹമതിന്നുവൈഫല്യമതിന്നൊക്കുന്നിതെന്താനന്ദ
ത്താലിന്നിതരസായനശ്രുതിയുഗത്തിന്നൊന്നുസുധാസാരവും

സീത—പ്രിയംവദ, ഞാൻ കിടക്കട്ടെ- (ശയനത്തിനായി ചുററും നോക്കുന്നു)

രാമൻ—എന്താണ അന്വേഷിക്കുന്നത.

ധന്യേവേളികഴിച്ചതിന്നുതിമുതൽക്കീവീട്ടിലുംകാട്ടിലും
പിന്നാലെശൈശവമായകാലമതിലുംനിൻയൌവനംതന്നിലും
നന്നായേററമുപധാനമായുടനുറങ്ങീടുന്നതിന്നായ്ക്കിനി
അന്യസ്ത്രീകൾതൊടാത്തതായെഴുമൊരീരാമന്റെകയ്യില്ലയൊ ( )

സീത—(നിദ്രയെ നടിച്ചുകൊണ്ട) അങ്ങിനെ തന്നെ ആൎയ്യപുത്ര അങ്ങിനെതന്നെ (ഉറങ്ങുന്നു)

രാമൻ—ഏ- പ്രിയതമയിനി മാറത്തു കിടന്നുറങ്ങുമാറായോ. (നോക്കീട്ട സ്നേഹത്തോടുകൂടി)

ശ്രീയാണിന്നിവളീമന്ദിരത്തിന്നമിഴികൾക്കാന്തിടിലേഖനവും
പീയൂഷത്തിലിചന്ദനദ്രവമതാണെന്നെയ്ക്കിവൾസ്പർശനം
കണ്ഠോരൽക്കുളിർമുത്തുമാലഗളനാളത്തിന്നിവൾകൈകളുതെ
ന്തിട്ടുള്ളാനഹിതംനിനക്കിലഹോ വേർപാടുതാൻദുസ്സഹം

പ്രതീഹാരി— (പ്രവേശിച്ചിട്ട) ദേവ! വന്ദിക്കുന്നു.

രാമൻ— ആര്?

പ്രതീ— തിരുമനസ്സിലെ ആസന്നപരിചാരകനായ ദുർമ്മുഖൻ.

രാമൻ— (ആത്മഗതം) അന്തഃപുരത്തിൽ പരിചാരകനായ ആ ദുർമ്മുഖനെ പുരത്തിലും ജനപദത്തിലുമുള്ളവർ എന്നെ കുറിച്ചു പറയുന്നതിനെ ഗൂഢമായി അറിവാനായിട്ട ഞാൻ അയച്ചിരുന്നു. (പ്രകാശം) വരട്ടെ. (പ്രതീഹാരി പോയി)

ദുർമ്മുഖൻ— (പ്രവേശിച്ചു ആത്മഗതം) അയ്യോ കഷ്ടം. സീതാദേവിയെക്കുറിച്ചു വിചാരിച്ചുകൂടാത്തതും ഈവിധത്തിലുള്ളതുമായ ജനാപവാദത്തെ ഞാനെങ്ങിനെ മഹാരാജാവിനെ ഉണർത്തിക്കേണ്ടു. അഥവാ ഭാഗ്യഹീനനായ ഇനിക്കു കല്പന ഇങ്ങിനെയാണല്ലോ.

സീത— (സ്വപ്നംകാണുന്നു) ഹാ! സൌമ്യ ആര്യപുത്ര! അങ്ങെവിടെയാണ്?

രാമൻ— ഹാ! ചിത്രദർശനത്താൽ ഓർമ്മവന്ന ആ വ്യസനകരമായ വിരഹാവസ്ഥയാണ് ദേവിയെ സ്വപ്നത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പീഡിപ്പിക്കുന്നത്. (സ്നേഹത്തോടുകൂടി തലോടിക്കൊണ്ടു)

ഒന്നായിസ്സുഖദുഃഖമിണ്ടുള്ളസമമില്ലെക്കല്ലോമവസ്ഥാന്തരം
തന്നിലിത്താരാന്തയിൽവിശ്രമമഹോ വൃദ്ധസ്ഥിതിക്കുമെന്നും
പിന്നെക്കാലവശാൽമറച്ചിലൊഴികെസ്നേഹക്കൊഴുപ്പാന്തതാ
നന്നായുള്ളസുമാനഷത്തിന്നൊരുദിനംതാനേറാനിക്കുന്നതാൻ [ന്ന്

ദുർമ്മു— (അടുത്തുചെന്നു) ദേവൻ ജയിക്കുന്നു.

രാമൻ— എന്തുകിട്ടി പറയൂ.

ദുർമ്മു— "രാമഭദ്രൻ ഞങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദശരഥമഹാരാജാവിനെ വിസ്മരിപ്പിച്ചു" എന്നു ജനങ്ങളെല്ലാം മഹാരാജാവിനെ സ്തുതിക്കുന്നു.

രാമൻ— ഇതൊരു സാമാന്യപ്രശംസയാണ. ദോഷം വല്ലതും പറയൂ. എന്നാലതിന്ന പ്രതിവിധി ചെയ്യാമല്ലോ.

ദുൎമ്മു— (കരഞ്ഞുംകൊണ്ട) മഹാരാജാവു കേട്ടാലും.

(ചെവിയിൽ പറയുന്നു).

രാമൻ—അയ്യോ! വാഗ്വജ്രം അതിദുസ്സഹംതന്നെ. (എന്ന മൂൎച്ഛിക്കുന്നു)

ദുൎമ്മു—മഹാരാജാവേ സമാശ്വസിക്ക, സമാശ്വസിക്ക.

രാമൻ— (ആശ്വസിച്ചിട്ട)

കഷ്ടംകഷ്ടമഹോപരാധമനതിൽപ്പാൎത്തിട്ടു സീതക്കക-
പ്പെട്ടുള്ളാപവാദമെന്തുഗതമോപായങ്ങളാൽത്തീൎക്കിലും
പെട്ടന്നാത്മപിതിന്നായുംവിധിവശാലിപ്പോൾപുറപ്പെട്ടുപേ-
പ്പട്ടിക്കുള്ളവിഷംകണക്കിതുപരന്നീടുന്നുപാരൊക്കയും (൪൦)

ആകകൊണ്ട ഭാഗ്യഹീനനായ ഞാൻ എന്താണിവിടെ ചെയ്യേണ്ടു. (ആലോചിച്ചു വ്യസനത്തോടുകൂടി) അഥവാ മറെറന്താണ.

എന്നുംചെയ്യുകിലജനത്തിനുപ്രമോദം
സമ്പാദിപ്പതുസജ്ജനവ്രതമിതിന്നായ്ക്കൽ
ഹന്തതാതനൊടുവിൽപുത്രനെന്നെയുംവെടിഞ്ഞിതി-
ട്ടെന്നാതതൻപരിചോടുപണ്ടിതാചരിച്ചു (൪൧)

ഇപ്പോൾതന്നെ ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ കല്പിച്ചയക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അത്രതന്നെയുമല്ല,

ഉദ്യോതകമസ്തമതാമെന്റവംശ്യരെല്ലാം
പാലിച്ചുപോന്നിതുകുലംപരിശുദ്ധമായി
മാലിന്യമെൻവഴിയായിതിന്നൊന്നുഹാവ-
ന്നാലിന്നുഞാൻപരമധന്യനരീന്ദ്രൻ (൪൨)

ഹാ ദേവിദേവയജനസംഭവെ, ഹാ സ്വജന്മാനുഗ്രഹപവിത്രിതവസുന്ധരെ, ഹാ നിമിജനകവംശനന്ദിനി, ഹാ പാവകവസിഷ്ഠാരുന്ധതീപ്രശസ്തശീലശാലിനി, ഹാ രാമമയജീവിതെ, ഹാ മഹാരണ്യവാസപ്രിയസഖി, ഹാ പ്രിയസ്തോകവാദിനി, ഇങ്ങിനെയിരിക്കുന്ന ഭവതിക്ക ഈ അവസ്ഥ എങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു.

നന്നായ്ജ്ജഗത്തിതുവിശുദ്ധമതാക്കിടുന്ന
നിന്നെദ്ദുൎഭാഷിജനങ്ങൾദുഷിപ്പിടുന്നു
ഇന്നീജഗത്തിനുസനാഥതകൈവരുത്തി-
ടുന്നോരുനീയുമനാഥയതായിതല്ലോ (൪൩)

ദുൎമ്മുഖ, ലക്ഷ്മണനോടു പറയൂ. നിന്റെ പുതിയ രാജാവായ ഈ രാമൻ ഇങ്ങിനെ കല്പിക്കുന്നു. (ചെവിയിൽ പറയുന്നു)

ദുൎമ്മു—അഗ്നി പരിശുദ്ധയായി ഗൎഭത്തിൽ വിശുദ്ധമായ രഘുകുല സന്താനത്തോടുകൂടിയ ദേവിയെക്കുറിച്ചു ദുൎജ്ജനങ്ങളുടെ വാക്കുകേട്ടിട്ടു എന്താണിപ്പോൾ മഹാരാജാവ ഇങ്ങിനെ നിശ്ചയിച്ചതു.

രാമൻ—കഷ്ടം കഷ്ടം! രാജ്യത്തുള്ളവരെല്ലാം ദുൎജ്ജനങ്ങളോ.

പൌരരിതന്മാരാണിക്ഷ്വാകുവംശജന്മാരോ
ഒരുവഴിയപവാദമിന്നുണ്ടായിതെന്നാൽ
പരിചൊടതിശയിക്കത്തക്കതായുള്ളശുദ്ധി
കരണമകലെവെച്ചാലാൎക്കു വിശ്വാസമുണ്ടാം (൪൪)

അതുകൊണ്ടു നീ പൊയ്ക്കോ.

ദുൎമ്മു—അയ്യോ മഹാരാജാവെ (എന്നു പോയി)

രാമൻ—അയ്യോ കഷ്ടം. ഞാൻ ഈ ബീഭത്സകൎമ്മം ചെയ്യുന്ന ക്രൂരനായി തീൎന്നുവല്ലോ.

ബാല്യംമുതല്ക്കുപരിലാളിതയായിവളെത്തിവെച്ചു
വല്ലാതെയാൎപ്പുകരളൊത്തവളെക്കടന്നു
മെല്ലെച്ചതിച്ചയമനേ കിളിയെശ്ശവാശൻ
കൊല്ലാൻവളൎത്തിയൊരുകോഴിയെന്നപോലെ (൪൫)

അതുകൊണ്ടു തൊടുവാൻകൂടി യോഗ്യനല്ലാത്ത ഈ മഹാപാപി എന്തിനാണു ദേവിയെ ദുഷിക്കുന്നതു. (സീതയുടെ ശിരസ്സു പതുക്കെ പൊക്കി കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു)

വിടുകയിപ്പോളല്പവൃത്തിയാലീ
കടുചണ്ഡാലനതാകുമെന്നെമുഗ്ദ്ധേ
കൊടുതായവിഷത്തിനാശ്ലിഷ്ടത
യ്യോടുനീചേൎന്നിതു ചന്ദനഭ്രമത്താൽ (൪൬)

(എഴുനീറ്റിട്ടു) കഷ്ടം! രാമനിപ്പോൾ ജീവലോകം മുഴുവൻ വിപരീതമായി തീൎന്നു, ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടുള്ള പ്രയോജനവും അവസാനിച്ചു. ജഗത്തെല്ലാമിപ്പോൾ ജീൎണ്ണമായ അരണ്യംപോലെ ശൂന്യമായി തീൎന്നു. സംസാരം നിസ്സാരമായി ശരീരം ക്ലേശഭൂയിഷ്ഠമായി. അശരണനായ ഞാൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ. എന്തു നിൎവ്വാഹമാണുള്ളതു. അഥവാ.

വൎദ്ധിക്കുംവലുതായകാലമരുളിപ്പാൻമാത്രമാണീവിധം
വൎത്തിക്കുന്നതുരാമദേഹമതിനിച്ചൈതന്യമൊന്നിട്ടുളം

സ്വാധീനത്തുപോലെമൽഗൃഹത്തെച്ചെയ്യുന്നഗോഗ്രാസകങ്ങൾ
കൂരിരിക്കുറിയുറച്ചുവരുംവിലസൽകിലങ്ങളാംപോലായിതേ ( )

ഹാ അംബ അരുന്ധതി, ഹാ ഭഗവൻ വസിഷ്ഠ, ഹാ ഭഗവൻ വിശ്വാമിത്ര, ഹാ ഭഗവൻ പാവക, ഹാ ദേവി വസുന്ധരേ, ഹാ താതജനക, ഹാ താത, ഹാ അമ്മമാരെ, ഹാ പരമോപകാരിയായി ലങ്കാധിപനായിരിക്കുന്ന വിഭീഷണ, ഹാ പ്രിയസഖ സുഗ്രീവ, ഹാ സൌമ്യഹനൂമാൻ, ഹാ സഖി ത്രിജടേ, ഈ ദുഷ്ടനായ രാമൻ നിങ്ങളെ അവമാനിക്കയും നിങ്ങളുടെ സർവ്വസ്വം അപഹരിക്കയും ചെയ്തുവല്ലോ. അഥവാ അവരെ വിളിക്കുന്നതിനു ഞാനാരാണ്.

അവരഖിലരുമെത്രയുംമഹാന്മാർ
വികലപാതകിയാകുമീകൃതഘ്നൻ
അവരുടെവരമാമപേർവിളിച്ചാൽ
ലവശമവർക്കുമഹീയപാപമുണ്ടാം (൪൯)

ഞാനാകട്ടെ.

പാരംചേതസിധീരസിദ്ധമസിധീനന്നപോറ്റുമക്കളെത്തയും
ഭാരംചിന്തയിലംഗർഭാരവഹനാലുണ്ടാകുമാലസ്യവും
ചേതംമന്ദിരലക്ഷ്മിയാമദേവിതനെയുപേക്ഷിച്ചിട്ടുമാംസാശികൾക്കാ
ഹാരമാമൽബലിയെന്നപോലെയുനമാംഞാനിന്നഹോ നല്കുന്നഹോ

(സീതയുടെ പാദങ്ങൾ തലയിൽവെച്ചിട്ട്) ദേവി, രാമന്റെ ശിരസ്സുകൊണ്ടുള്ള ഈ പാദപങ്കജസ്പർശം ഒടുവിലത്തെയാണല്ലോ. (കരയുന്നു)

അണിയറയിൽ—അബ്രാഹ്മണ്യം, അബ്രാഹ്മണ്യം!

രാമൻ—അറിയട്ടെ, എന്താണെന്നു അറിയു.

അണിയറയിൽ—(പിന്നെയും)

പരിചൊടുയമുനാതടത്തിൽമേവു
ന്നരിയതപസ്വികളാംമുനീന്ദ്രരെല്ലാം
പരിഭവലവണന്റെപീഡമൂലം
ശരണമതിന്നണയുന്നിതാഭവാനെ (൫൦)

രാമൻ—എന്ത്, ഇപ്പോഴും രാക്ഷസന്മാരുടെ ഉപദ്രവമോ? എന്നാൽ കുംഭീനസീപുത്രനായ ഈ ദുരാത്മാവിന്റെ ഉന്മൂലനത്തിനായി ശത്രുഘ്നനെ അയക്കാം.

(കുറെ അടി നടന്ന പിന്നെയും തിരിച്ചു വന്നിട്ടു) ഹാ ദേവി, ഈ അവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചിട്ടു ഭവതി എങ്ങിനെയാണ കഴിക്കുന്നത. ഭഗവതി വസുന്ധരെ, ശ്ലാഘ്യയായ പുത്രിയെ സൂക്ഷിച്ചാലും.

ശ്ലാഘ്യജനകമനൊവംശങ്ങളിലുമതാം ഗോത്രമംഗളങ്ങളെയും ഹാ
ആധാരിണിയതാമിവളായ്മുഖമതിലയി നീ പൂതമാക്കിയില്ല്യ ()

(എന്നുപോയി)

സീത—ഹാ സൌമ്യ ആൎയ്യപുത്ര അങ്ങെവിടെയാണ. (ഞെട്ടുന്ന എഴുനീറ്റ) അയ്യോ കഷ്ടം! ദുഃസ്വപ്നംകൊണ്ടു വഞ്ചിതയായിട്ടു ഞാൻ ആൎയ്യപുത്രനെ വിളിച്ചു നിലവിളിച്ചുപോയി. (നോക്കീട്ടു) അയ്യോ കഷ്ടം അയ്യോ കഷ്ടം, ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന എന്നെ തനിയെ വിട്ടുംകൊണ്ടു ആൎയ്യപുത്രൻ പൊയ്ക്കളഞ്ഞു. ഇതെന്താണിങ്ങിനെ. ആകട്ടെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെനേരെ കുറെ കോപിക്കാം. ഇനി അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ പ്രഭാവമെന്ന കാണിക്കാം. പരിജനങ്ങളാരുണ്ടവിടെ.

ദുൎമ്മുഖൻ—(പ്രവേശിച്ചു) ദേവി, 'തേര തെയ്യാറാക്കി, ദേവി ആരോഹണം ചെയ്യാലും' എന്ന കുമാര ലക്ഷ്മണൻ അറിയിക്കുന്നു.

സീത—ഇതാ ഞാൻ ആരോഹണം ചെയ്യുന്നു. (എഴുനീറ്റ) എന്റെ ഗൎഭം ഇളകുന്നപോലെ തോന്നുന്നു. അതുകൊണ്ടു പതുക്കെ പോകാം.

ദുൎമ്മുഖൻ—ദേവി, ഇതിലെ ഇതിലെ.

സീത—തപോധനന്മാൎക്ക നമസ്കാരം. രഘുകുല ദേവതമാൎക്ക നമസ്കാരം, ആൎയ്യപുത്രന്റെ പാദപങ്കജങ്ങൾക്ക നമസ്കാരം. എന്റെ സകല ഗുരുജനങ്ങൾക്കും നമസ്കാരം.

(എല്ലാവരും പോയി)

(ചിത്രദൎശനം എന്ന ഒന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.)

ര ണ്ടാ മ ം കം.

(അണിയറയിൽ) താപസിക്കു സ്വാഗതം.

(വഴിയാത്ര വേഷത്തോടുകൂടി താപസി പ്രവേശിക്കുന്നു)

താപസി—എയ്, ഇതാ ഒരു വനദേവത കായ്, പൂവ്വ്, തളിര എന്ന പൂജാ ദ്രവ്യങ്ങളോടുകൂടി എന്റെ അടുക്കലേക്കു വരുന്നു.

വനദേവത—(പ്രവേശിച്ച് അൎഘ്യം വിതറീട്ട്)

ഇഷ്ടംപോലിവിടെക്കുകാട്ടിലുപയോഗിക്കാംഭിന്നനെന്നുമേ
ശിഷ്ടന്മാരെക്കാണ്മശിഷ്ടസംഗമധികംപുണ്യത്തിനാലേവരൂ
വൃക്ഷശ്രീനിഴൽപുണ്യവാരിമൂനിമാർതിന്നുംഫലംമൂലമീ
വട്ടംവേണ്ടതിനൊട്ടമിങ്ങൊരുപരാധീനതാമില്ലൊന്നിനും (൧)

താപസി—ഇവിടെ എന്തുപറയേണ്ടൂ.

എല്ലാംനൽപ്രിയമുള്ളവൃത്തിവിനയാൽമംഗിപ്പെട്ടംമോക്കതെ
ന്നല്ലാമംഗളബുദ്ധിചേരുകരവില്ലാതുള്ളവേഴ്ചക്രമം
തെല്ലോൎത്താൽകരയുന്നതല്ലതുടരുമ്പോഴുംതെസംപിന്നെയും
സല്ലോകത്തിനുരൂഢനിഷ്ഠപടമിങ്ങാത്മ്യമേയിക്കുന്നതെ (൨)

(രണ്ടുപേരും ഇരിക്കുന്നു)

വനദേവത—ഭവതിയാരാണെന്നാണ ഞാൻഅറിയേണ്ടത.

താപസി—ഞാൻ ആത്രേയിയാണ.

വനദേവത—ആൎയ്യേ ആത്രേയി, എവിടെ നിന്നാണ വരുന്നത. എന്തിനാണീ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ നടക്കുന്നത.

ആത്രേ—ഇമ്മാന്യഭൂമിയിലഗസ്ത്യർതുടങ്ങിയുള്ള
വന്മാമുനീന്ദ്രർപലരുണ്ടവർസാമഗന്മാർ
തന്മുന്നിൽനിന്നുപനിഷത്തുപഠിക്കുവാൻഞാൻ
വാത്മീകിപാൎശ്വമതിൽനിന്നുവരുന്നതാണ (൩)

വനദേവത—മററുള്ള മഹൎഷിമാരും പുരാണ വേദവാദിയായ ആ വാത്മീകി മഹൎഷിയുടെ അടുക്കൽനിന്ന വേദസ്വാദ്ധ്യായം അഭ്യസിപ്പാൻ അങ്ങോട്ട പോകയാണല്ലൊ പതിവ. പിന്നെയെന്താണ ഭവതി അകലേക്ക പുറപ്പെട്ട ബുദ്ധിമുട്ടുന്നത.

ആത്രേ—അവിടെ പഠിപ്പിന്ന വലിയ വിഘ്നമുള്ളതിനാൽ അകലേക്ക പുറപ്പെട്ടതാണ.

വനദേ—അതെന്താണ.

ആത്രേ—ഏതോരു ഒരു ദിവ്യസ്ത്രീ മുലകുടി മാറിയ പ്രായത്തിൽ എല്ലാംകൊണ്ടും അത്ഭുതന്മാരായ രണ്ടു കുട്ടികളെ ഭഗവാൻ വാത്മീകിയുടെ അടുക്കൽ കൊണ്ടുവന്ന കൊടുത്തു. അവരാകട്ടെ കേവലം മനുഷ്യരുടെ എന്നല്ല സകല ചരാചരം വസ്തുക്കളുടെയും മനസ്സിനെ സ്നേഹിപ്പിക്കുന്നുണ്ട.

വനദേ—അവരുടെ പേര വിവരമുണ്ടോ.

ആത്രേ—ആ ദിവ്യസ്ത്രീ തന്നെ കുശലവന്മാരെന്ന പേരും അവരുടെ പ്രഭാവവും പറകയുണ്ടായി.

വനദേവ—എന്താണ പ്രഭാവം

ആത്രേ—"അവർ രഹസ്യങ്ങളോടുകൂടിയ ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങൾ ജന്മസിദ്ധങ്ങളാണ്" എന്ന.

വനദേ—അഹോ ഇതുവളരെ അത്ഭുതംതന്നെ.

ആത്രേ—അവരെ ഭഗവാൻ വാൽമീകി ഉപമാതൃഭാവേന സ്വീകരിച്ച രക്ഷിച്ച വളൎത്തി. ചൌളം കഴിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം വേദങ്ങളൊഴികെ മറെറല്ലാ വിദ്യകളേയും ശ്രദ്ധവെച്ച പഠിപ്പിച്ചു. പിന്നെ ഗൎഭത്തോടുകൂടി പതിനൊന്നവയസ്സായപ്പോൾ ക്ഷത്രിയ വിധിപ്രകാരം ഉപനയനം കഴിപ്പിച്ച് ത്രയീ വേദവിദ്യയേയും പഠിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ എത്രയും ഗൂഢന്മാരെന്നാ ശക്തികളോടുകൂടിയ അതി ബുദ്ധിമാന്മാരായ അവരോടുകൂടി എന്നെപ്പോലെയുള്ളവൎക്കുപഠിപ്പാൻപ്രയാസം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ—

ഒന്നായ്ത്താൻവിദ്യതുല്യംഗുരുവരൎമതിയുള്ളാൾക്കുമില്ലാത്തവൎക്കും
നന്നായ്ക്കല്പംധരിപ്പാനപടുതയുതകയോപോരയോയില്ലൊരാൾക്കും
എന്നാലോതൽഫലത്തിൻകഥയിലധികമാംഭേദമൊട്ടുണ്ടുതാനും
ഉണ്ടെന്നാൽബിംബംഗ്രഹിക്കമണിയതതിനുമണ്ണല്ലുകൂട്ടിയില്ലൂട്ടുകില്ല

വനദേ—ഇതാണല്ലോ പഠിപ്പാനുള്ള വിഘ്നം.

ആത്രേ—ഒന്നുകൂടിയുണ്ട്.

വനദേ—അതെന്താണ്.

ആത്രേ—പിന്നെ ഒരു ദിവസം ആ ബ്രഹ്മർഷി ഉച്ചയ്ക്ക തമസാനദിയിലേക്ക എഴുന്നെള്ളി. അപ്പോൾ അവിടെ വെച്ച ഇണയായി നടന്നിരുന്നരണ്ടുക്രൌഞ്ചപക്ഷികളിൽഒന്നിനെ ഒരു കാട്ടാളൻ കൊല്ലുന്നതു കണ്ടു. ഉടനെ വിചാരിക്കാതെ പുറപ്പെട്ടതായി നിൎഗ്ഗോപവൎണ്ണയായി അനുഷ്ടുപ് വൃത്തത്തിൽ ഒരു വാക്കിനെ അരുളി ചെയ്തു.

മാനിഷാദപ്രതിഷ്ഠാംത്വമഗമശ്ശാശ്വതീസ്സമാഃ
യൽക്രൌഞ്ചമിഥുനാദേകമവധീഃകാമമോഹിതം

വനദേ—അത്ഭുതം. വേദത്തിലല്ലാതെ പുതുതായ ഛന്ദസ്സുകൾ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നല്ലോ.

ആത്രേ—അപ്പോൾ തന്നെ പിന്നെ ശബ്ദബ്രഹ്മം പ്രത്യക്ഷമായ ആ മഹർഷിയുടെ മുമ്പിൽ സകല ലോക കൎത്താവായ ബ്രഹ്മദേവൻ എഴുന്നള്ളി അരുളിചെയ്തു. അല്ലേ ഋഷീ, അങ്ങ വാങ്മയ ബ്രഹ്മത്തിൽ അറിവുള്ളാളാണ. അതുകൊണ്ട രാമചരിതത്തെ വൎണ്ണിച്ചാലും. അങ്ങേക്ക അക്ഷയ ജ്യോതിൎമ്മയമായി ദിവ്യജ്ഞാനരൂപമായ ചക്ഷുസ്സുണ്ടല്ലോ. അങ്ങ ആദി കവിയാണ. എന്നരുളി ചെയ്തു. അവിടന്നന്നെ അന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തു. പിന്നെ

ഭഗവാൻ വാത്മീകി മനുഷ്യരിൽ ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിന്റെ അവസ്ഥകളെല്ലാമുള്ളവിലാസമായിരാമായണമെന്നൊരു ഇതിഹാസം ഉണ്ടാക്കി.

വനദേ—ആശ്ചൎയ്യം, സംസാരം അലങ്കൃതമായി.

ആത്രേ—അതുകൊണ്ടുമാണ അവിടെ പഠിപ്പാൻ വലിയ വിഘ്നമുണ്ടെന്ന മുമ്പിൽ ഞാൻ പറഞ്ഞത.

വനദേ—ശരിതന്നെ.

ആത്രേ—ഭദ്രേ, എന്റെ ക്ഷീണം തീൎന്നു. ഇനി അഗസ്ത്യാശ്രമത്തിലേക്കുള്ള വഴി പറഞ്ഞു തന്നാൽ കൊള്ളാം.

വനദേ—ഇതിലെ പഞ്ചവടിയിൽ കടന്ന ഈ ഗോദാവരിതീരത്തിൽകൂടി പോവാം.

ആത്രേ—(കണ്ണുനീരോടുകൂടി) ഇതാണോ തപോവനം, ഇതു പഞ്ചവടിയാണോ, ഈ നദിയാണോ ഗോദാവരി, ഈ പൎവ്വതമാണോ പ്രസ്രവണം, ജനസ്ഥാനദേവതയായ വാസന്തിയാണോ ഭവതി.

വാസന്തി—എല്ലാം അതുതന്നെയാണ.

ആത്രേ—വത്സേ ജാനകി

ഇഷ്ടം നിനക്കിതിലുമിപ്പലവസ്തുവുള്ള
തൊട്ടീപ്രസംഗമിതിൽവന്നതിനിക്കിടാനിം
കഷ്ടം നിനച്ചീടുകിൽനിൻകഥ നാമശേഷ
പ്പെട്ടാലുമഭ്രവികണക്കുപോലെയാകി (൩)

വാസന്തി—(ഭയത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) എന്തുണ്ട നാമശേഷപ്പെട്ടു എന്ന പറഞ്ഞത (പ്രകാശം). ആൎയ്യേ—എന്താണ സീതാദേവിക്ക അത്യാപത്ത വന്നത.

ആത്രേ—അത്യാപത്ത എന്നമാത്രമല്ല അപവാദത്തോടുകൂടീട്ടാണ (ചെവിയിൽ പറയുന്നു.)

വാസന്തി—ഹാ ഹാ ദൈവനിൎഘാതം കഠിനംതന്നെ. (എന്ന മൂൎഛിക്കുന്നു.)

ആത്രേ—ഭദ്രേ ആശ്വസിക്കു ആശ്വസിക്കു

വാസന്തി—(ആശ്വസിച്ചിട്ട) അയ്യോ പ്രിയസഖി, അയ്യോ മഹാഭാഗേ. നിന്റെ ജാതകഫലം ഇങ്ങിനെയാണല്ലൊ. രാമഭദ്ര രാമഭദ്ര—അല്ലെങ്കിൽ അങ്ങുകൊണ്ടുള്ളതൊക്കെ മതി. ആൎയ്യേ ആത്രേയി പിന്നെ ആ കാട്ടിൽ കൊണ്ടിട്ടിട്ട ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുപോയതിന്റെ ശേഷം സീതാദേവിയുടെ കഥയെന്താണെന്ന വല്ലതും വിവരമുണ്ടൊ.

ആത്രേ—ഇല്ല ഇല്ല.

വാസന്തി—അയ്യോ കഷ്ടം, അരുന്ധതീ വസിഷ്ഠന്മാർ മേ

ൽവിചാരം ചെയ്യുന്ന കുടുംബത്തിന്ന വൃദ്ധന്മാരായിരിക്കുന്ന രാജർഷികൾ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ എന്തിനെയാണ ഇത സംഭവിച്ചത.

ആത്രേ—ഗുരുജനങ്ങൾ എല്ലാം അന്ന ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിലായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ പന്ത്രണ്ടകൊല്ലംകൊണ്ട തീരുന്നതായ ആ സത്രം അവസാനിച്ചു. ഋശ്യശൃംഗൻ ഗുരുജനങ്ങളെ പൂജിച്ച യാത്രയാക്കി. അപ്പോൾ അരുന്ധതീദേവി വധുവില്ലാത്തതായ അയോധ്യയിലേക്ക ഞാൻ പോകയില്ലെന്ന പറഞ്ഞു. അതു തന്നെ രാമന്റെ അമ്മമാരും സമ്മതിച്ചു. അതനുസരിച്ച ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ വാല്മീകിയുടെ ആശ്രമത്തിൽപോയിതാമസിക്ക തന്നെ എന്ന അരുളിച്ചെയ്തു.

വാ—പിന്നെ ആ രാജാവിപ്പോൾ എന്തുചെയ്യുന്നു.

ആത്രേ—ആ രാജാവ അശ്വമേധയാഗമാരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

വാസ—അയ്യോ കഷ്ടം, വേറെ വിവാഹവും ചെയ്തുവോ.

ആത്രേ—ശിവശിവ,

വാസ—എന്നാൽ യാഗത്തിസഹധർമ്മചാരിണിയാരാണ.

ആത്രേ—സീതയുടെ സ്വർണ്ണപ്രതിമ.

വാസ—ആശ്ചര്യം.

ജംഭാരിവജ്രമതിലുംകഠിനങ്ങളാമൽ
പൈമ്പൂവിലുംപെരിമൃദുക്കൾപരംനിനച്ചാൽ
വമ്പുള്ളമാനുഷജനത്തിനെഴുംമനങ്ങ
ളിമ്പോലൊരാൾക്കുമിഹകണ്ടറിയാവതാണോ (൧)

ആത്രേ—വാമദേവൻ അഭിമന്ത്രിച്ച ശുദ്ധമായ അശ്വത്തെയും ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം അതിനെ രക്ഷിപ്പാൻ സൈന്യങ്ങളേയും അവരുടെ നായകനായിട്ട ദിവ്യാസ്ത്രസമ്പ്രദായത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ലക്ഷ്മണപുത്രൻ ചന്ദ്രകേതുവിനേയും ചതുരംഗസേനയോടുകൂടി വിട്ടിട്ടുണ്ട.

വാസ—(സ്നേഹകൌതുകരസങ്ങളോടുകൂടി) കുമാര ലക്ഷ്മണനും പുത്രനോ. ആര്യ അമ്മേ, ഇനിക്ക ജീവൻ വന്നു.

ആത്രേ—അതിനിടയിൽ മരിച്ചപുത്രനേയുംകൊണ്ട ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ രാജദ്വാരത്തിൽചെന്ന മാറത്തടിച്ച ആവലാധിപറഞ്ഞു നിലവിളിച്ചു. അപ്പോൾ രാജദോഷം കൂടാതെ പ്രജകളിൽ അകാലമരണം സംഭവിക്കില്ലെന്ന വെച്ച ദയാമയനായ രാമഭദ്രൻ തന്റെ ദോഷമാണെന്ന ആലോചിക്കുമ്പോൾ ഉടനെ തന്നെ അശരീരി വാക്കുകേട്ടു.

ശംബൂകനെന്നുപറയുമൊരു ശൂദ്രനിപ്പോൾ
ഭൂമിങ്കലുൽക്കടതപസ്സിലിരിപ്പതുണ്ടു
ധർമ്മപ്രകാരമവനെത്തലകൊയ്തുകൊന്നു
ചെമ്മേ ദ്വിജാത്മജനു ജീവനിടേണ്ടതാണു (൮)

ഇതുകേട്ടിട്ടു വാളുമെടുത്തു പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറി ശൂദ്രമുനിയെക്കണ്ടു പിടിപ്പാൻവേണ്ടി എല്ലാദിക്കുകളിലും വിദിക്കുകളിലും ലോകനാഥൻ അന്വേഷിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

വാസ—ശംബൂകനെന്ന ശൂദ്രൻ പുകവലിച്ചുംകൊണ്ടു ഈ ജനസ്ഥാനത്തിൽ തന്നെയാണു തപസ്സുചെയ്യുന്നതു. അതുകൊണ്ടു രാമഭദ്രൻ ഈ കാട്ടിലിനിയും എഴുന്നള്ളുമല്ലോ.

ആത്രേ — ഭദ്രേ ഞാനിപ്പോൾ പോകട്ടെ.

വാസ—ആര്യേ ആത്രേയി ശോഭനമായാകട്ടെ. നേരം ഉച്ചയായി. എന്തെന്നാൽ,

മത്തമയൂരൻതരിക്കും കടമ്പിടനാമസമ്പോൾപ്രകമ്പിക്കയാൽവൈ
ലത്തൊപ്പംതെട്ടിവിട്ടിട്ടതിജമണിസമംകൈകൊണ്ടുശോഭാവലിക്കായ്
കത്തിച്ചിരിക്കുന്നചിക്കിപ്പുഴയിന്നെന്നിഴലിപ്പക്ഷികൊത്തുന്നതോലൊ
ത്താർത്ത്യാച്ചകോഴിമേടപ്പുടകൾകരയുമാത്തിമന്ദിച്ഛമദ്യോൾ

(എന്നു രണ്ടുപേരും പോയി)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

(അനന്തരം ദയയോടുകൂടി വാളുമുയർത്തി പിടിച്ചുംകൊണ്ടു രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ—

അല്ലേ ദക്ഷിണഹസ്ത ചത്തശിശുവാം വിപ്രന്റെ ജീവൻ വരാൻ
മെല്ലെയുഗ്രതപസ്സെഴുന്നൊരു ശൂദ്രമുനിയിൽ ഖഡ്ഗം പ്രയോഗിക്കെടോ
അല്ലല്ലാർദ്ദയയോടവക്ഷിതിജയെപ്പുത്തുംഗിരികത്തൊത്തിയാൽ
വല്ലാതപ്പോൾ വെടിഞ്ഞിടാൻ വിരുതനാം രാമന്റെ കയ്യല്ലയോ

(ഒരു വിധത്തിൽ വെട്ടീട്ടു) ഭദ്രം അനുരൂപമായ കർമ്മം ചെയ്തു. ആ ബ്രാഹ്മണപുത്രൻ ജീവിക്കയില്ലേ.

ദിവ്യപുരുഷൻ— (പ്രവേശിച്ചു) ദേവൻ ജയിക്കുന്നു ജയിക്കുന്നു.

ചണ്ഡാലകാലനിൽനിന്നുമെവർക്കുമഭയംനില്ക്കുന്നനിൻദണ്ഡന
ത്താലേ ബാലനു ജീവനം പരമിനിക്കുണ്ടായി തെളിച്ചേറ്റവും
കാലേ രെപ്പിണിയുന്നതാണു ഭഗവൻ ശംബൂകനാകുന്ന ഞാൻ
ചേലേറും സുജനങ്ങൾതൻ കലികളിലുത്തമശ്രേയസ്സിന്നായിട്ടുമേ ()

രാമൻ—ഭദ്രം നമുക്കിഷ്ടംതന്നെ. അതുകൊണ്ടു ഈ ഉഗ്രമായ തപസ്സിന്റെ ഫലം അനുഭവിച്ചാലും.

യാനിന്നു ചെയ്തൊരു തപസ്സിനു തക്കതായി
ട്ടാനന്ദവും മഹിതമോദവുമുള്ളതായി
താനാവിരാജപുരുഷന്മാരമരുന്ന തേജ
സ്ഥാനത്തു വാണിടുക ധോഗതിയെന്നിയെന്നും (൧൨)

ശംബൂകൻ—നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രസാദംകൊണ്ടുണ്ടായ മഹിമയാണിതു. തപസ്സിന്റെ ഫലമല്ല. അല്ലെങ്കിൽ തപസ്സു വലിയ ഉപകാരം തന്നെ ചെയ്തു.

എല്ലാക്കുംതിരയേണ്ട ലോകപതിയായീടും ശരണ്യൻ ഭവാൻ
മെല്ലെസ്സമ്പ്രതി ശൂദ്രനാമടിയനെത്തേടിത്തിരഞ്ഞിങ്ങിനെ
തെല്ലോട്ടുമയോദ്ധ്യ വിട്ടിവിടെ വന്നല്ലോ തപസ്സുകൊണ്ടിതാ
നല്ലാസ്ഥിൽ ഭവദാപ്തി ദണ്ഡകയിലോ ഞാനോ മറ്റുണ്ടാകുമോ (൧൩)

രാമൻ—എന്ത്? ഇതു ദണ്ഡകയാണോ? (നാലുപുറത്തും നോക്കീട്ടു) അതെ.

തിങ്ങിത്തന്നൊരു കറുത്തു മിന്നുമൊരിടം ചിലതിലപ്പെട്ടും ഭീഷണമാ
യ്യിങ്ങും മറ്റൊരു ദിക്കിലച്ചരുവിയർ ചാടീട്ടു മേന്മേൽ സ്ഥലം
ഇങ്ങീതീർത്ഥമഠാശ്രമം ഗിരിനദീഗർത്തം കൊടുംകാടുമായ്
ഭംഗ്യാ ഞാനിതു വിട്ട ദണ്ഡകയിലെബ്ഭാഗങ്ങൾ കാണുന്നതെ ( )

ശംബൂകൻ—ദണ്ഡക തന്നെയാണിതു. ഇവിടെ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുമ്പോൾ നിന്തിരുവടി,

തരമൊടു പതിന്നാലായിരമുഗ്രപ്രകൃതിരാക്ഷസേന്ദ്രരെയും
ഖരദൂഷണത്രിശീർഷന്മാരെയുമൊരുപോരിൽവെച്ചു ഹിംസിച്ചു

അതുകൊണ്ടാണിസ്സിദ്ധക്ഷേത്രമായ ജനസ്ഥാനത്തിൽ എന്നെപ്പോലെയുള്ള ഭീരുജനങ്ങൾക്കും ഭയംകൂടാതെ സഞ്ചരിക്കാറായതു.

രാമ—ദണ്ഡകയാണെന്നുമാത്രമല്ല ജനസ്ഥാനവുമാണോ.

ശംബൂകൻ—അതെ. എല്ലാ ഭൂതങ്ങൾക്കും രോമാഞ്ചമുണ്ടാക്കുന്നവയായി മദിച്ചു നടക്കുന്ന ചെന്നായക്കൂട്ടങ്ങൾ കലശൽ കൂട്ടുന്ന പർവ്വത ഗുഹകളോടുകൂടി ജനസ്ഥാനത്തിന്റെ സമീപത്തിലുള്ള ദീർഘാരണ്യങ്ങൾ തെക്കോട്ടു വർദ്ധിച്ചു വർദ്ധിച്ചു വരുന്നു.

ആരാവംവിട്ടനങ്ങാതൊരിടമൊരിടമത്യുഗ്രസത്വപ്രശബ്ദം
പൂരിച്ചും സ്വപ്നസർപ്പശ്വാസിതഹുതവഹൻ കാളുമിക്കാനനാന്തേ
ഓരോരോദരിക്കിലൊക്കും ഗുഹകളതിൽ വെറും വെള്ളമില്ലാഞ്ഞു ദാഹി
ച്ചാരാലെത്തിപ്പെരുമ്പാമ്പതിനുടെ വിയർപ്പോന്തുടൻ മോന്തിടുന്നു

രാമൻ—

പണ്ടുവാണവൻസുഖമാസ്സൂടികൊണ്ടീജനസ്ഥാനമിതു കാണുന്നു
ഉണ്ടാസ്സുരനാമുൻ കഥ കണ്ടീട്ടുംപോരാലയെയൊക്കെയറമവവും

(എല്ലാടവും നോക്കീട്ട) എല്ലാംകൊണ്ടും ജാനകിപ്രിയമാരാമയായിരുന്നു. ആ കൊടുങ്കാടുകളാണല്ലോ ഇതു. ഇതിലധികം ഭയങ്കരമായിട്ട വല്ലതും ഉണ്ടോ. (കണ്ണീരോടുകൂടി)

നിങ്ങളൊടൊത്തിഥമധുവിൻമംഗളമണമുള്ളകാടുകളിൽവാഴ്കൻ
ഇങ്ങിനെയിവിടെയമിപ്പോളങ്ങിനെയെല്ലാമവർക്കഷോമസ്ലേഷം ( )

നാമൊന്നുമേചെസ്സുവരാമതനൈസൗര്യം
ചെപ്പുള്ളദ്വാപങ്ങളൊഴിച്ചവെക്കം
എന്തൊകഥിപ്പാൻകഴിയാത്തതൊന്നു
ചേതസ്സുചേതനാവന്നിപ്പുനല്ലോ (൧൯)

ശംബൂകൻ—എന്നാൽ ഈ ഭയങ്കരങ്ങളായ ഭാഗങ്ങൾവിട്ട മദിച്ച മനോഹരങ്ങളായ മയിലുകളുടെ കഴുത്തുപോലെയുള്ള കോമളങ്ങളായ പച്ചനിറ ഭാഗങ്ങളോടുകൂടിയവയായി ഇടതിങ്ങിപ്പിങ്ങി കറുത്തു നില്ക്കുന്ന മരക്കൂട്ടങ്ങളെക്കൊണ്ടു മണ്ഡിതങ്ങളായി സംഭ്രമം കൂടാതെ നടക്കുന്ന പലവിധമാൻ കൂട്ടങ്ങളോടുകൂടിയവയായി പ്രശാന്ത ഗംഭീരങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഈ മദ്ധ്യമാരണ്യ ഭാഗങ്ങളെ മഹാനുഭാവൻ കണ്ടാലും.

തടിച്ചൊരുമദമാൽഖഗപ്പെടയുമാററുവന്നതിക്കൊടി
കിടച്ചുവിലടിപ്പുപൂക്കണ്ണാരണനത്തരാണ്ണീമൊട്ടും
അടച്ചതികറുത്തകാസ്സലകനത്തങ്ങൊരാടി
പ്പൂടിച്ചുലറിയാറിതാപലവഴിമക്കാലിക്കുന്നതെ (൨൦)

അത്രതന്നെയുമല്ല.

പമ്പോഹീട്ടുഗ്ഗ്രഹാക്കർപ്പെട്ടവൊരുകടിക്കുറാർകാപ്പിച്ചിട്ടുമ്പോ
ഗാംഭീർയ്യംകൊണ്ടുശബ്ദപ്രതിമവരമാടിലെട്ടിച്ചവധിച്ചീട്ടുന്നു [൦ഠ
കൊമ്പന്മാരിട്ടടിച്ചിടിനപലപലചിറാറിനതിൽനിന്നുമഗന്ധം
ജൃംഭിച്ചിട്ടുന്നിതെല്ലാടവുമിഥകളർസൈരമൃസൈരമൃമോട്ടം ( )

രാമൻ— (കണ്ണീരോടുകൂടി നിശ്ചലനായിട്ട) ഒരു, ഭവാന മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ. വിമാനത്തിൽ കയറി പുണ്യങ്ങളായ ലോകങ്ങളിലേക്ക പോകാം.

ശംബൂകൻ— പുരാണ വേദവാദിയായ അഗസ്ത്യമഹർഷിയെ കണ്ടു വന്ദിച്ചതിന്റെശേഷം ശാശ്വതമായപദത്തിലേക്ക പോകുന്നു. (എന്നു പോയി)

രാമൻ—

ഞാനന്നേറിയനാൾ വസിച്ചൊരു കാട്ടുകാടിനു കണ്ടീടിനേൻ
സാനന്ദം വനവാസധർമ്മമതിലുമന്നിലന്നെന്നാകിലും
നൂനം സംസൃതിസൌഖ്യവും സമമാമെങ്ങിലേച്ഛനതിൻ ഫലമീ
വാനപ്രസ്ഥമമായ്ഗൃഹാശ്രമിയുമാസ്ഥിതീടിനേനന്നു ഞാൻ

അത്രതന്നെയുമല്ല

ഇതല്ലോ മത്തകീടം മയിലുകളെഴുന്നാഗ്ഗിരികളി
ന്നതല്ലോ മാത്സ്യം മഭമൃഗമെഴുന്നാകാനനതലം
ഇതല്ലോ മഞ്ജുശ്രീനിചുളവൃക്ഷഹേരംബമുതല
ന്നിമ്നഗാതീരങ്ങളിലൊക്കെയെഴുമൊരുനാഴികമ്മാരകം (൨൩)

കാറിൻനിരപോലിരുണ്ടുലസിടുന്നൊന്നേതാനെന്നാഹോ
ഗിരിപ്രസ്രവണം ഗോദാവരിയാം നദിയുണ്ടതിൽ (൨൪)

നല്ലോരിപ്പുഴതന്നുടെ കാട്ടുമുടിയിൽ ഗൃദ്ധ്രരാജൻ വസിച്ചോ
നല്ലോ പണ്ടാലയെന്നാം ചിരമതിനടുതാഴത്തുതാൻ പാർത്തിരുന്നു
ചൊല്ലോന്റിട്ടുന്ന ഗോദാവരിനദിയരികത്തിങ്ങിനീലിച്ചവൃക്ഷം
വല്ലാതെ വായ്പ്പുളക്കും വിപിനമുടനിതാ ദണ്ഡകാരണ്യമല്ലോ (൨൫)

ഇവിടെത്തന്നെയാണ് പഞ്ചവടി. ഇവിടെയാകട്ടെ, വളരെക്കാലം പോരുത്തുകൊണ്ടു പലവിധത്തിലുമുണ്ടായ സംഭോഗവിഹാരങ്ങളുടെ വിസ്താരങ്ങൾക്കു സാക്ഷികളായ പ്രദേശങ്ങളും പ്രിയയുടെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയുമുണ്ട്. എന്നാലിപ്പോഴെന്താണീ ഭാഗ്യം കെട്ട രാമനു വന്നുകൂടുന്നത്.

എത്രകാലം കഴിഞ്ഞിട്ടു നടലിൽ വിഷം കേറിട്ടുമായിരിക്കെ
ചേതം വല്ലാത്ത വേഗാൽ ശശകലമില്ലം പിടിക്കും പടിക്കെ
നേരെ ഹൃന്മർമ്മഭാഗത്തിന്നു കാട്ടുവില്ലുണ്ടായിട്ടു പാട്ടുന്നതെന്നോ
പാമ്പിച്ചിട്ടിങ്ങെലകണ്ടിട്ടു വിവശതമേ വൃത്തനായുള്ളപോലെ ( )

എങ്കിലും ആ പൂർവ്വസുഹൃത്തുക്കളായ ഭൂഭാഗങ്ങളെ കാണുക തന്നെ. (നോക്കീട്ട്) അഹോ ഈ പ്രദേശങ്ങളുടെ മട്ടെല്ലാമൊന്നു മാറിയിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

മുന്നമാറുകളൊലിച്ചിരുന്നവിടെയിന്നു നല്ലൊരു മണൽപ്പുറം
നന്നവൃക്ഷമിടതിങ്ങലും കുറവുമൊന്നു മാറിവിപരീതമായ്
ഏറെ കണ്ടു വളരെനാൾ കഴിഞ്ഞടവിയിന്നു കണ്ടളവു വേറെയായ്
ഒന്നു തോന്നി മലനിന്നിലിപ്പൊഴിതുതന്നെയെന്നു പറയുന്നുകേ ( )

കഷ്ടം, ഒഴിച്ചുപോകുവാൻ വിചാരിക്കുന്ന എന്നെ പഞ്ചവടിയിലുള്ള പ്രതിപത്തി ബലാൽക്കാരേണ ആകർഷിക്കുന്നപോലെയിരിക്കുന്നുവല്ലോ. (വ്യസനത്തോടുകൂടി).

യാതൊന്നില്ലാത്തുമുന്നംബാഹ്ളിനമവളോടൊപ്പമവ്വണ്ണമെല്ലാം
ജാതോല്ലാസം ഗ്രന്ഥയക്കഥകളാദിവസവും വാഴ്ത്തി വർണ്ണിച്ചിരുന്ന
കൈകേതറിക്കുന്നതയേവിട്ടൊട്ടുവിലൊരുവനായെങ്ങിനേ പാപിയാ
സാമർത്ഥ്യം കണ്ടുൾപ്പൂണ്ടപടിയെ യഥാവാമറിട്ടും മൊനിയാതെ [മൻ

ശംബൂകൻ—(പ്രവേശിച്ചു) ദേവൻ ജയിക്കുന്നു. ദേവ ഭഗവാൻ അഗസ്ത്യൻ നിന്തിരുവടി ഇവിടെ എഴുന്നള്ളീട്ടുണ്ടെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടു ഇങ്ങിനെ അറിയിക്കുന്നു. “വിമാനാവതരണത്തിന്നുവേണ്ടുന്ന മംഗളദ്രവ്യങ്ങളെല്ലാം തെയ്യാറാക്കി വത്സലയായ ലോപാമുദ്രയും നമ്മുടെ എല്ലാശിഷ്യന്മാരും കാത്തുനില്ക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഇവിടെ വന്നു ഞങ്ങളെ ആദരിച്ചുപോകണം. പിന്നെ അതിവേഗമുള്ള പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറി സ്വദേശത്തുചെന്നു അശ്വമേധത്തിന്നു ഒരുങ്ങാമല്ലൊ” എന്നു.

രാമൻ—ഭഗവാന്റെ കല്പനപോലെ.

ശംബൂകൻ—എന്നാൽ പുഷ്പകം ഇതിലെ നടത്താം.

രാമൻ—ഭഗവതി പഞ്ചവടി, ഗുരുജനത്തിന്റെ നിർബ്ബന്ധത്താൽ രാമന്റെയുപേക്ഷണമെന്നതതിക്രമം ക്ഷമിക്കണെ.

ശംബൂകൻ—ദേവ നോക്കു, നോക്കു.

വാസ്തുംവല്ലിഗൃഹത്തിൽ മൂളീടുമുലൂകൌഘത്തിനെപ്പേടിയാൽ
കാക്കക്കൂട്ടമടങ്ങിയില്ലിയിലെഴും ക്രൌഞ്ചാവതക്ഷ്മാഗിരി
തക്കത്തിൽ കളിയാടിടും ശിഖികൾ തൻ കേകാരവം കേട്ടുഴ
ന്നാക്കന്നങ്ങിളകീടുന്ന ചന്ദനമരക്കൊമ്പിൽ പെരുംപാമ്പുകൾ ()

അത്രതന്നെയുമല്ല.

കുത്തിച്ചോൻ ഗുഹകൾക്കകം ഗുളുഗുളുന്നം ശബ്ദിക്കുംപടി
കുത്ത്യവ്വണ്ണത്തോടൊത്തകിതാമൂടികളിൽ കരാസ്ത്രുവു തേളികൾ
തത്തിച്ചാടിയിടന്തടിച്ചതികളാകുളെത്തിരാകോലാഹലം
വർദ്ധിച്ചാഴകെഴുന്നോരിഗ്ഗുസമിതിസംഗങ്ങളുമാഗളും ൩൦

(എല്ലാവരും പോയി)

രണ്ടാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

മൂന്നാമങ്കം.

(അനന്തരം തമസ മുരള എന്നു രണ്ടു നദികൾ പ്രവേശിക്കുന്നു)

തമസ—സഖി മുരളേ, എന്താണ പരിഭ്രമിച്ചപോലെ ഇരിക്കുന്നതു.

മുരള—ഭഗവതി തമസേ, ഭഗവാൻ അഗസ്ത്യന്റെ ഭാൎയ്യയായ ലോപാമുദ്ര ഉത്തമനദിയായ ഗോദാവരിയോടു പറവാൻ എന്നെ പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. ഭഗവതിക്കറിയാമല്ലൊ സീതയെ പരിത്യജിച്ചതുമുതൽ

ഇടതൂൎന്നുള്ള ഗാഢശോകത്തിൽപ്പെട്ടു ധൈൎയ്യേണമൎത്തുവെച്ചുള്ളലം
വടിവോടി രാമനുള്ളതാം പുടപാകത്തിന്നുതുല്യമായിരിക്കുന്നു (൧)

ഇഷ്ടജനത്തിന്ന അപ്രകാരമെല്ലാമുണ്ടായ അനിഷ്ടസംഭവത്താലുത്ഭവിച്ചു വൎദ്ധിച്ച ദീൎഘശോകത്താൽ മെലിഞ്ഞുവാടിട്ടു രാമഭദ്രൻ വളരെ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടിട്ടു എന്റെ മനസ്സു വല്ലാതെ വിറച്ചുപോയി. ഇപ്പോൾ രാമഭദ്രൻ തിരിച്ചുവരുന്നവഴിക്കു പഞ്ചവടി വനത്തിൽ സീതയോടുകൂടിയുള്ള സഹവാസത്തിന്റേയും സ്വച്ഛന്ദവിഹാരങ്ങളുടേയും സാക്ഷികളായ പ്രദേശങ്ങളെ കാണാതിരിക്കയില്ലെന്നു നിശ്ചയംതന്നെ. അയിടെ, പ്രകൃത്യാ ധീരനാണെങ്കിലും ഈ അവസ്ഥയിൽ അതിദുസ്സഹമായ മഹാവ്യസനത്തിന്റെ പ്രബലമായ ക്ഷോഭത്താൽ രാമഭദ്രന്നു അടിക്കടി മോഹാലസ്യത്തിന്നു കാരണങ്ങളുണ്ടായേക്കാം. അതുകൊണ്ടു ഭഗവതി ഗോദാവരിദേവി നല്ലവണ്ണം മനസ്സുവെക്കണം.

കല്ലോലത്തിലടിച്ചുശീകരകണം പാറിക്കളിക്കുംപടി
കല്ലിത്താൎമണമിട്ടിഴച്ചു പതമാക്കാറ്റിൻകിശോരങ്ങളെ
മെല്ലെന്നുപരമയച്ചു രാഘവനെ മോഹിക്കിൽമോഹിക്കില
ല്ലെല്ലാം ജീവനമല്ലതുഷ്ണിതമമാക്കേണമെന്നിവളിന്ന (൨)

തമസാ—ഈ ദാക്ഷിണ്യം സ്നേഹത്തിന്നു അനുരൂപംതന്നെ. എന്നാൽ രാമഭദ്രന്നു മോഹാലസ്യം തീൎപ്പാൻ സത്തായിട്ടുള്ള ഒരു ഉപായം ഇവിടെ സമീപത്തിലുണ്ടുതാനും.

മുരള—അതെന്താണ്.

തമസാ—കേട്ടാലും. പണ്ടു സീതാദേവിയെ പരിത്യജിച്ചു ലക്ഷ്മണൻ വാല്മീകിയുടെ തപോവനത്തിങ്കൽ നിന്നുപോയപ്പോൾ പ്രസവവേദനയോടുകൂടിയ അവൾ അതി ദുഃഖസംഭ്രമത്താൽ ഗംഗാപ്രവാഹത്തിൽ ചാടി. അപ്പോൾ അവിടെ വെച്ചുതന്നെ രണ്ടുപുത്രന്മാരെ പ്രസവിക്കുകയും ഭൂമിദേവിയും ഗംഗാദേവിയും അടുത്തുചെന്നു അവളെ പാതാളത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകയും ചെയ്തു. മുലകുടിമാറിയതിന്റെ ശേഷം ആ കുട്ടികളെ വാല്മീകിമഹൎഷിയുടെ അടുക്കൽ ഗംഗാദേവിതന്നെ ഏല്പിച്ചുകൊടുത്തു.

മുരള—(വിസ്മയത്തോടുകൂടി).

ഈവിധമുള്ളജനത്തിന്നൊക്കെ കൃതമാം പുത്രകൃത്യതതന്നെ
ഭാവമറിഞ്ഞു സഹായം ചെയ്യാനിവണ്ണമുള്ള ജനമല്ലോ (൩)

തമസ—ഇപ്പോളാകട്ടെ, ഈ ശംബൂകവൃത്താന്തം ഹേതുവായിട്ട രാമചന്ദ്രൻ ജനസ്ഥാനത്തിലേക്കു വന്നിരിക്കുന്നു എന്നു സമയമുഖത്തിൽ നിന്നു കേട്ടിട്ട ഗംഗാദേവി, ഭഗവതിയായ ലോപാമുദ്ര സ്നേഹത്താൽ ശങ്കിച്ചതുതന്നെ ശങ്കിച്ചു, സീതയോടുകൂടി എന്തോ ഒരു ഗൃഹകൎമ്മവ്യാജേന ഗോദാവരിയെ കാണ്മാൻ വന്നിട്ടുണ്ടു.

മുരള—ഭഗവതിയുടെ ആലോചന വളരെ നന്നായി. രാജധാനിയിലിരിക്കുമ്പോൾ പ്രജകളുടെ ക്ഷേമത്തിന്നുവേണ്ട രാജകാൎയ്യങ്ങളിൽ വ്യാപരിക്കുന്നതിനാൽ രാമചന്ദ്രന്റെ മനോവൈക്ലബ്യത്തിന്നു കുറവുണ്ടായിരിക്കും. ഇപ്പോൾ വേറെ ഒരു പ്രവൃത്തിയില്ലാതെ വ്യസനംമാത്രം സഹായമായിട്ടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്നു പഞ്ചവടീപ്രവേശം വളരെ അനൎത്ഥത്തിന്നു കാരണമായിരിക്കുമല്ലോ. എന്നാൽ സീതാദേവി രാമചന്ദ്രനെ എങ്ങിനെയാണു ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നതു.

തമസ—ഭഗവതിയായ ഗംഗാദേവി അരുളിച്ചെയ്തുണ്ടായി. 'വത്സേ ദേവയജനസംഭവേ സീതേ, ആയുഷ്മാന്മാരായ കുശലവന്മാരുടെ പന്ത്രണ്ടാമത്തെ വയസ്സിലുള്ള മംഗളസൂത്രബന്ധനം ഇന്നാണു. അതുകൊണ്ടു നിന്റെ പൂൎവ്വപുരുഷനായി മാനവമായ ഈ രാജൎഷിവംശത്തിന്റെ ഉൽപാദകനായി പാപനാശകനായിരിക്കുന്ന ആദിത്യദേവനെ സ്വന്തകൈകൊണ്ടു പറിച്ച പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു ആരാധിച്ചാലും. ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കുമ്പോൾ നിന്നെ ഞങ്ങളുടെപ്രഭാവത്താൽ വനദേവതമാർകൂടി കാണുകയില്ല. പിന്നെ മനുഷ്യരുടെ കാൎയ്യം പറയേണമോ?' എന്നു. ഭഗവതി എന്നോടും കല്പിച്ചു. 'തമസേ, വത്സയായ ജാനകിക്കു നിന്നെ വളരെ ഇഷ്ടമാണു. അതുകൊണ്ടു അവളുടെകൂടെ പോകണം' എന്നു. ഞാനിന്നുഈ കല്പനപോലെ ചെയ്യാൻ പോകുന്നു.

മുരള—എന്നാൽ ഞാനും പോയി ഈ വൎത്തമാനം ഭഗവതിയായ ലോപാമുദ്രയെ അറിയിക്കട്ടെ. രാമചന്ദ്രൻ വന്നു എന്നു തോന്നുന്നു.

തമസ—ഇതാ ഗോദാവരി നദിയിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു
ക്ഷീണിച്ചുട്ടു വിളറിയുമുള്ള കവിളാൽ ചന്ദ്രകലാനനേ
ക്ഷീണിക്കാതൊഴുകുഴൽ വാൎന്നുടിയുലഞ്ഞതായിട്ടൊരു ചിന്തയും
എന്നാക്ഷീണനിവന്നിട്ടനുകമ്പിതമെയ്പൂണ്ടെഴും ശോകമോ
ചേണാൎന്നീ മിഥിലാധിരാജതനയാ എത്തുന്നതാണിംവിധം

മുരള—ഇവളാകട്ടെ.

കൊത്താറിട്ടിനകോമളത്തളിരുപോലെചേറ്റേറെവൈവശ്യമാ
ണ്ടാത്താപമേറെമുണക്കമിയവധിയില്ലാതെശോകത്തിനാൽ
ഇത്തന്വീതനുകാർശ്യമാണ്ടുവെയിലത്താപമേറ്റുള്ളകേതകീ
പൂന്താൾപത്രമതെന്നപോലധികമാശ്ലിഷ്ടുന്നുവല്ലാതഹോ (൩)

(രണ്ടുപേരും ചുററിനടന്നുപോയി)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

(അണിയറയിൽ) കഷ്ടം! കഷ്ടം!

(അനന്തരം വ്യസനത്തോടും ഉൽകണ്ഠയോടുംകൂടി കേൾക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ പൂപ്പറിച്ചുംകൊണ്ട സീത പ്രവേശിക്കുന്നു)

സീത—എന്റെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയാണിപ്പറയുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു,

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

സീതാദേവികനിഞ്ഞുകൈത്തളിരുകൊണ്ടേകീട്ടുതൽക്കുതുകംകൊടു
ത്തുതാനുംകളികണ്ടുപോററിയൊരാക്കൊച്ചുങ്കിടാവിപ്പൊഴോ

സീത—അവനെന്താണ്.

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

ജാതോല്ലാസമിണങ്ങിടുംപിടിയോടൊത്താററിൽക്കളിക്കുമ്പൊഴു
ണ്ടേതോമറെറാരുമത്തഹസ്തിയവനെക്കുത്താനടുക്കുന്നിതാ (൪)

സീത—(സംഭ്രമത്തോടെ കുറെയടി നടന്നിട്ട) ആര്യപുത്ര രക്ഷിക്കണെ എന്റെ ആ കുട്ടിയെ രക്ഷിക്കണെ. (ഓർമ്മ നടിച്ച വ്യസനത്തോടെ) അയ്യോ കഷ്ടം! അയ്യോ കഷ്ടം! വളരെക്കാലം പരിചയിച്ച ആ അക്ഷരങ്ങളെ മന്ദഭാഗ്യയായ ഞാൻ പഞ്ചവടിദർശനത്താൽ പിന്നെയും പറഞ്ഞുപോയി. അയ്യോ ആര്യപുത്ര-

(എന്നു മൂർച്ഛിക്കുന്നു)

തമസ—(പ്രവേശിച്ച്) വത്സേ ആശ്വസിക്ക ആശ്വസിക്ക.

(അണിയറയിൽ) വിമാനം രാജാവെ ഇവിടെ നിന്നാലും.

സീത—(ആശ്വസിച്ച ഭയത്തോടും സന്തോഷത്തോടുംകൂടി) അഹോ കാർമ്മേഘശബ്ദംപോലെ ഗംഭീരമായും മധുരമായുമിരിക്കുന്ന ഈ ഒച്ച എവിടുന്നാണ പുറപ്പെട്ടത. ഇതുകേട്ടിട്ട മന്ദഭാഗ്യയായ എനിക്കുംകൂടി ആശ്വാസമുണ്ടാകുന്നു.

തമസ—(സ്നേഹത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി) വത്സേ,

തെളിവേറെയുണ്ടാമെഴുമൂവാനത്തിലിടിയിൽമുഴക്കമതുപോലെ
അളവററയൊൽകണ്ഠരവമെല്ലാമാശിപ്പുതുകേൾക്കുന്നില്ലേ നീ

സീത — ഭഗവതി എന്താണ തെളിവററ് എന്നുപറയുന്നത. ഈ സ്വരസംയോഗംകൊണ്ടു ആൎയ്യപുത്രൻ തന്നെയാണ പറയുന്നതെന്നു ഇനിക്കു മനസ്സിലായി.

തമസ — തപസ്സു ചെയ്യുന്ന ശൂദ്രനെ കൊല്ലുവാനായിട്ടു ഇക്ഷ്വാകുകുലോത്ഭവനായ രാജാവു ജനസ്ഥാനത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നു ഞാൻ കേട്ടു.

സീത — ഭാഗ്യത്താൽ അദ്ദേഹം രാജധൎമ്മത്തിന്നു ന്യൂനത വരുത്തുന്നില്ല.

(അണിയറയിൽ)

സ്വൈരംപ്രേയസിയോടുചേൎന്നുപലനാൾവാണീപ്രദേശങ്ങളി[ൽ
ചേതോമോദകളാംമരങ്ങളുമതെൻബന്ധുക്കളായീപരം
പാരംനിൎഝരകന്ദരങ്ങളൊട്ടമീഗ്ഗോദാവരീസിന്ധുതൻ
ചാരത്തെങ്ങുമെഴുന്നൊരഗ്ഗിരിതടംപോൎത്താലിതാണോൎക്കയും

സീത — (കണ്ടിട്ടു) അയ്യോ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ആകൃതി പ്രഭാത ചന്ദ്രനെപ്പോലെ വിളൎത്തു ക്ഷയിച്ചു ദുൎബ്ബലമായിരിക്കുന്നുവല്ലൊ. ഗംഭീരമായ ആ ഭാവംകൊണ്ടു മാത്രമാണ ഇത ആൎയ്യപുത്രൻ തന്നെയാണെന്നു എനിക്കു മനസ്സിലായത. പ്രിയസഖീ എന്നെ പിടിച്ചോളു. (തമസയെ ആലിംഗനംചെയ്തു മൂൎഛിക്കുന്നു)

തമസ — (താങ്ങിക്കൊണ്ടു) വത്സേ, ആശ്വസിക്കു ആശ്വസിക്കു.

(അണിയറയിൽ) ഈ പഞ്ചവടീദൎശനത്താൽ.

ഉൾക്കാമ്പിലന്പോടുമറഞ്ഞുകിടന്നിരുന്ന
ദുഃഖാഗ്നിയിന്നുപിടിപിട്ടെരിയുന്നമൂലം
ചിക്കെന്നെഴുന്നവനധൂമമതെന്നപോലെ
വാച്ചുന്നമോഹമതുമാമിഹമൂടിടുന്നു (൯)

ഹാ പ്രിയേ ജാനകി.

തമ — (സ്വഗതം) ഇതുതന്നെയാണ ഞാനാശങ്കിച്ചത.

സീത — (ആശ്വസിച്ചിട്ടു) അയ്യോ എന്താണിത.

(അണിയറയിൽ) ഹാ ദേവി, ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസഖി, ഹാ ദേവി വിദേഹരാജപുത്രി (എന്നു മൂൎഛിക്കുന്നു)

സീത — അയ്യോ കഷ്ടം! അയ്യോ കഷ്ടം! മന്ദഭാഗ്യയായ എന്റെ പേരുപറഞ്ഞു നീലോല്പലംപോലെയുള്ള കണ്ണുകളടച്ചു ആൎയ്യപുത്രൻ മോഹാലസ്യപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞു. അയ്യോ നിശ്ചേഷ്ടനായി നിലത്തു തന്നെ വീണുകിടക്കുന്നു. ഭഗവതി തമസേ, രക്ഷിക്കണെ, രക്ഷിക്കണെ. ആൎയ്യപുത്രനെ ജീവിപ്പിക്കു. (കാല്ക്കൽവീഴുന്നു).

തമ—സുന്ദരിജീവിപ്പിക്കണമിന്നുജഗന്നാഥനെണ്ണുവതിതന്നെ
നന്നായെല്ലാട്ടുമസിപ്പിക്കനൊരുമനികഴ്‌വിലാണജീവനെന്നെടോ

സീത—വരുന്നത വരട്ടെ. ഭഗവതി പറയുന്നതുപോലെ (എന്ന പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി പോയി)

(അനന്തരം ഭൂമിയിൽ കിടന്നുകൊണ്ടും കണ്ണനീരോടുകൂടിയ സീത തലോടിക്കൊണ്ടും സന്തോഷ ദീൎഘശ്വാസത്തോടുകൂടി രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സീത—(കുറച്ചു സന്തോഷത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) ത്രൈലോക്യനാഥനജീവൻപിന്നെയുംതിരിച്ചുവന്നതുപോലെതോന്നുന്നു.

രാമൻ—ആശ്ചൎയ്യം, ഇതെന്താണ.

മന്ദമിന്നുഹരിചന്ദനങ്ങളിമതിൻറനീരിഹപൊഴിക്കയൊ
ചന്ദ്രരശ്മിയുടെ ഹൃതലമ്പൊട്ടുപിഴിഞ്ഞൊഴുക്കിനനക്കയൊ
നന്നൊവാടിമയൊരജീവവൃക്ഷമതിനിന്നുതൃപ്തിയതകിതങ്ങി
ക്കൊതിയൊന്നുമരുമാനസമതിൽതെളിഞ്ഞിഹതളിക്കയൊ
സന്താനപ്രമോദമതുമീവെള്ളിവുതരുന്നു
ബൈന്ദ്രിയതന്നിലെഴുമൊരുസംഗമമത്രെ
സന്താപമൂൎച്ഛയതുവേഗമകററിനല്ല
സന്തോഷമാദ്യമതുപിന്നെയവതരിടുന്നു (ഫ.)

സീത—(ഭയത്തോടും വ്യസനത്തോടുംകൂടി കുറെ പിൻവാങ്ങിട്ട) ഇതുതന്നെയും ഇനിക്കിപ്പോൾ വലുതായി.

രാമൻ—(ഇരുന്നിട്ട) വത്സലയായ സീതാദേവി എന്റെ അടുക്കൽ വന്നില്ലെ.

സീത—അയ്യോ കഷ്ടം, ആൎയ്യപുത്രൻ എന്നെക്കുറിച്ച എന്തെല്ലാമോ വിചാരിക്കുന്നു.

രാമൻ—ആകട്ടെ, ഇവിടെ ഇരിക്കതന്നെ.

സീത—ഭഗവതിതമസേ, നമുക്ക കുറെ മാറിനില്ക്ക. ഇന്ന മഹാരാജാവ എന്നെക്കണ്ടാൽ അനുവാദംകൂടാതെ അടുത്ത വന്നതിന്ന എന്റെമേൽ അധികമായി കോപിക്കും.

തമസ—വത്സേ, ഗംഗാഭഗവതിയുടെ വരപ്രഭാവത്താൽ വനദേവതമാൎക്കുകൂടി നിന്നെകാണ്മാൻ വയ്യാതെയായിട്ടുണ്ടല്ലൊ.

സീത—ഹാ, അതുശരിതന്നെ.

രാമൻ—പ്രിയേജാനകി.

സീത—(കോപത്തോടും ഗൽഗദത്തോടുംകൂടി) ആൎയ്യപുത്ര, ഈ വാക്കുഇപ്പോഴത്തെഈസ്ഥിതിക്കൊട്ടുംചേൎച്ചയല്ലല്ലൊ. (കണ്ണനീരോടുകൂടി). അല്ലെങ്കിൽ എന്തിന്ന കഠിനഹൃദയയാണ ഞാൻ.

ജന്മാന്തരത്തിൽകൂടി സാധിക്കയില്ലെന്ന വിചാരിപ്പാൻ പാടില്ലാത്ത വിധത്തിൽ ദുല്ലഭദശനനായി മന്ദഭാഗ്യയായ എന്നെക്കുറിച്ച് വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ഇങ്ങിനെ പറയുന്നവനായിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രന്റെമേൽ ഞാനിത്ര നിഷ്ഠുരയായി തീൎന്നുവല്ലൊ. അദ്ദേഹം എന്റെ മനസ്സറിയുന്നുണ്ടെന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം ഇനിക്കറിയാം.

രാമ—(ചുറ്റും നോക്കീട്ട്) അയ്യോ കഷ്ടം, ഇവിടെ ആരുമില്ലല്ലൊ.

സീത—ഭഗവതി തമസേ, എന്നെ അകാരണമായിട്ടുതന്നെ പരിത്യജിച്ചവനാണെങ്കിലും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള ദശനംകൊണ്ട എന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ അവസ്ഥ എതുപ്രകാരമാണെന്ന ഇനിക്കുതന്നെ മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

തമസ—ഇനിക്കറിയാം വത്സെ ഇനിക്കറിയാം.

നൈരാശ്യത്താലുദാസീനതയൊടി ഫലകലങ്ങീട്ടുമാ വിപ്രിയത്താ-
ലേറെക്കാലം പിരിഞ്ഞിട്ടിവിടമതിലുടൻ ചെന്നതിൽ സ്വസ്ഥമായും
നേരാസ്തോനതെളിഞ്ഞും സുജനതയതിനാൽ കാന്തതാപത്തിൽ താപി-
ച്ചുള്ളിൽ പ്രേമാൎദ്രമായിത്തന്നതവകളുമൊന്നാകണ്ടിട്ടുണ്ടെടോ ഞാൻ ഹൃത്തും

രാമൻ—ദേവി— ദേഹം ധരിച്ചോരു സൗഭാഗ്യസാരമാം നിൻ
സ്നേഹാൎദ്രശീതളമതാം കരതാരിലുള്ളം
മോഹം കളഞ്ഞു സുഖമിപ്പൊഴുമേകിടുന്നി-
താനന്ദനീയമയിലിടയാണെയി കോമളാംഗി

സീത—അഗാധമായ സ്നേഹാധിക്യത്തെ പ്രദശിപ്പിക്കുന്നവയായി ആനന്ദനിഷ്യന്ദികളായിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രന്റെ ഈ ശോകാലാപങ്ങളെ ഞാൻ കേട്ടുവല്ലൊ. ഇവയിലുള്ള വിശ്വാസത്താൽ അകാരണമായി പരിത്യജിച്ച വ്യസനമുണ്ടെങ്കിലും ഇനിക്ക ജന്മം സഫലമായിതന്നെ തോന്നുന്നു.

രാമൻ—അല്ലെങ്കിൽ പ്രിയതമ എവിടുന്നു വരും. അത്ര ഭയാതിആതുരന്മാരുണ്ടെന്നു കൂടെക്കൂടെ സങ്കല്പിക്കാറുള്ളതുമാകുന്നു. അതില്ലാതെയ സാമൎത്ഥ്യത്താൽ രാമനുള്ള ഈ ഭ്രമം വന്നതാണെന്നിശ്ചയം.

(അണിയറയിൽ കഷ്ടം, കഷ്ടം, "സീതാദേവികനിഞ്ഞ" എന്ന ശ്ലോകാൎദ്ധം ചൊല്ലുന്നു.)

രാമൻ—(വ്യസനത്തോടും ഔത്സുക്യത്തോടുംകൂടി) ആ കുട്ടിക്കെന്താണ.

(അണിയറയിൽ "ജൃംഭോല്ലാസമിണങ്ങി" എന്ന ഉത്തരാൎദ്ധം ചൊല്ലുന്നു.)

സീത—അവനെ രക്ഷിപ്പാനിപ്പോളാരാണ.

രാമൻ—സ്ത്രീസഹിതനായ എന്റെ പ്രിയയുടെ പുത്രനെ ആക്രമിക്കുന്ന ദുഷ്ടനെവിടെ എവിടെ. (എഴുന്നീല്ക്കുന്നു.)

വാസന്തി—(സംഭ്രമത്തോടെ പ്രവേശിച്ച്) എന്തു, രഘുപതിയോ

സീത—എന്തു, എന്റെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയോ.

വാസന്തി—ദേവൻ ജയിക്കുന്നു.

രാമൻ—(കണ്ടിട്ട്) എന്തു, ദേവിയുടെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയോ.

വാസ—ദേവ, വേഗം വരു, വേഗം വരു. ഈ ജടായുഗിരിയുടെ തെക്കേഭാഗത്തുള്ള സീതാതീർത്ഥത്തിൽക്കൂടി ഗോദാവരിയിലിറങ്ങി ദേവിയുടെ വത്സനെ രക്ഷിക്കു.

സീത—ഹാ താതജടായോ, അങ്ങയില്ലാത്തതിനാലിപ്പോൾ ഈ ജനസ്ഥാനം ശൂന്യംതന്നെ.

രാമൻ—ഈ പൂർവ്വകഥാപ്രസംഗങ്ങൾ ഹൃദയമർമ്മങ്ങളെ ഭേദിക്കുന്നവ തന്നെ.

വാസന്തി—ദേവൻ ഇതിലെ ഇതിലെ.

സീത—ഭഗവതി, വനദേവതകൂടി എന്നെ കാണില്ലെന്ന പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെയാണ.

തമസ—വത്സേ ഗംഗാദേവിയുടെ പ്രഭാവം മറ്റെല്ലാദേവതകളുടേതിനേക്കാൾ ഉൽകൃഷ്ടമാകുന്നു. അതിനാൽ നീ എന്താണിങ്ങിനെ ശങ്കിക്കുന്നത.

സീത—എന്നാൽ നമുക്ക അവരുടെ പിന്നാലെ പോക. (ചുറ്റിനടക്കുന്നു.)

രാമൻ—(ചുറ്റിനടന്നിട്ട്) ഭഗവതി ഗോദാവരി, ഭവതിക്ക നമസ്കാരം.

വാസന്തി—(നോക്കീട്ട്) ദേവൻ സന്തോഷിച്ചാലും, സ്ത്രീസഹിതനായ ദേവിയുടെ വത്സൻ വിജയിയായിരിക്കുന്നു.

രാമൻ—ആയുഷ്മാൻ ജയിച്ചാലും.

സീത—അയ്യോ ഇദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെയായല്ലോ.

രാമൻ—ദേവി ഭാഗ്യത്താൽ വർദ്ധിക്കുന്നു.

അന്നാപ്പൂത്തന്നതാംബിസത്തിന്നതിരാംദന്തപ്പൊഴിപ്പന്നവൻ
വന്നോൻസുന്ദരി കാതിൽനിന്നലവലീപത്രം വലിക്കില്ലയോ
ഇന്നാനിന്നുടെ കുട്ടി മത്തഗജസംഘത്തെ ജയിച്ചങ്ങുപോ
യ്യേന്ത്യൌവനയുക്തനാമവനെഴും കല്യാണമെല്ലാം പെരം ൧൭

സീത—ദീർഘായുസ്സായ ഇവൻ സുന്ദരിയായ ഇവളോടുകൂടി രമിക്കലും വിയോഗം കൂടാതെ ഭവിക്കട്ടെ.

രാമൻ—സഖി വാസന്തി നോക്കനോക്ക. കാന്തയെ അനുനയിപ്പിപ്പാനുള്ള സാമൎത്ഥ്യവും വത്സൻ വശമാക്കീട്ടുണ്ടു.

നേരമ്പോക്കിപ്പുറപ്പെട്ടുള്ളൊരു തരിവിസകലഗ്രാസമദ്ധ്യത്തിലെല്ലാം
നീരിൽത്താൻ ചേൎന്നു നിന്നാം ചെന്താമരജലമതു കൊണ്ടിട്ടുതന്ന്യോന്യമേകി
പാരം നന്നുള്ള നീണ്ടുള്ളികൾ കവിളപെട്ടതുതന്നുമ്പിക്കുതന്നാൽ നനച്ചു
ച്ചൊവ്യംസ്നേഹാലൊക്കുവൈപ്പിനന്മൊതെന്നാളി നീ പത്രവുമെന്ത്രമാക്കി (൧൬)

സീത—ഭഗവതി തമസേ ഇവൻ ഇങ്ങിനെയായി. എന്നാൽ ആ കുശലവന്മാർ ഇത്രയുംകാലംകൊണ്ടു എന്തുമട്ടായി എന്നു ഇനിക്കു അറിഞ്ഞുകൂടല്ലൊ.

തമസ—ഇവനെങ്ങിനെയൊ അതുപോലെതന്നെ അവരും.

സീത—ഞാനിങ്ങിനെയുള്ള ഭാഗ്യഹീനയായല്ലൊ. നിരന്തരമായ ആൎയ്യപുത്രനോടുള്ള വേൎപാടിനുപുറമെ പുത്രന്മാരോടും ഇനിക്കു വിരഹംതന്നെ.

തമസ—ഇതിനെ വരുത്തുവാനാണ വിധി.

സീത—ഞാൻ പ്രസവിച്ചതുകൊണ്ടെന്താണ ഫലം. ഇടതൂരാതെയും കോമളങ്ങളായും ധവളങ്ങളായുമിരിക്കുന്ന ദന്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭമാനങ്ങളായ ഗണ്ഡങ്ങളോടുകൂടിയതും കുട്ടികളുടെ മൃദുവായി ഭംഗിയിൽ ചിരിക്കുന്നതും കെട്ടിവെച്ചിരിക്കുന്ന ചെറുകുടുമയോടുകൂടിയതും നിൎമ്മലവുമായ പുത്രന്മാരുടെ മുഖകമലങ്ങളെ ആൎയ്യപുത്രൻ ചുംബിക്കുന്നതായില്ലല്ലൊ.

തമസ—ദേവതാപ്രസാദത്താൽ അതും ഉണ്ടാകട്ടെ.

സീത—ഭഗവതി തമസേ, ഈ കുട്ടികളെ ഓൎമ്മവന്നിട്ടു എന്റെ മുല ചുരത്തുന്നു. അവരുടെ അച്ഛന്റെ സാമീപ്യത്താൽ ഞാൻ ഈ ക്ഷണനേരത്തിൽ ഒരു സംസാരിണിയായും തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

തമസ—ഇവിടെ എന്തുപറയേണ്ടു. അപത്യം സ്നേഹത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയും മാതാപിതാക്കന്മാൎക്കു അന്യോന്യമുള്ള ചിത്തബന്ധനവുമാണല്ലൊ.

ചിത്തംചേൎന്നൊരാത്മാൎത്ഥക്കാമന്മാൎക്കു വന്നിടും സ്നേഹാൽ
അത്യാനന്ദമേറ്റുവതത്രേ ദീൎഘവതപത്യമെന്നായി (൧൭)

വാസന്തി—ഇതൊട്ടു ദേവൻ നോക്ക.

ഇന്നാളെങ്ങാണ്ടു വന്നോരു മഴകൊഴുകലിൽ പീലിജാലം പരത്തി
ക്കുന്നിക്കും തോഷമേറ്റം തനുവതുമതിയാക്കി കടമ്പിന്മേലേറി
ചിന്നും കാന്ത്യാ വിളങ്ങും മണിമകുടമതൊടൊക്കുമൊപ്പം പെട്ടുമായി
തന്നാ ഞാൻ പെടയോടൊത്തതികുതുകമൊടാ കേകിയാൻകൂകിടുന്നു

സീത—(കൌതുകാസ്രങ്ങളോടുകൂടി) അവൻതന്നെ ഇത.

രാമൻ—സന്തോഷിപ്പാലും വത്സ സന്തോഷിപ്പാലും.

സീത—അങ്ങിനെതന്നെയാകട്ടെ.

രാമൻ—

വട്ടംചുറ്റുമ്പോളപ്പോളുകളുടെയകമേറ്റുത്തമരയിട്ടതട്ടും
ഛേ്ളിക്കുമ്പോട്ടചഞ്ചുച്ചുറ്റുതലനാച്ചില്ലിയാൽമംഗിച്ചെത്ത
ഹിട്ടത്തിൽസീതതന്നെതങ്ങളിരിണായതിനാൽതാളമിട്ടത്തുമ്പത്തം
ഇഷ്ട്യാദിചെയ്തിച്ചനിലയാത്തനയനാസമാശ്ലേഷമമോടോത്തിട്ടന്നേൻ
ഐശ്വര്യം,പക്ഷിമൃഗാളികൾകൂടിപ്പഴയപരിചയത്തെയോർക്കുന്നു
ആരാധേതമമനമെൽപ്രിയവളർത്തിട്ടുള്ളതാകും—ട
നോതരംചിലമംഗിയുള്ളകന്യമണ്ണോടൊത്തുനില്ക്കുന്നിതാ

സീത—(നോക്കീട്ട കണ്ണീരോടുകൂടി) ആര്യപുത്രൻ നിറന്ന നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞു.

രാമൻ—

സീതതങ്ങള്ളതിനെന്നമിഴിമിഴിമെപ്പോരമോർക്കുന്നതേ
ചേതസ്സിൽസമ്പ്രേമകൊണ്ടകയറി [illegible] തേടുന്നമോദംപരം

വാസന്തി—എന്നാൽ ദേവൻ ഇവിടെ [illegible] തന്നെ.

വാഴത്തോട്ടത്തിന്റെമദ്ധ്യത്തിലശ്ലഥമായുള്ള [illegible] സമം
വാഴുന്നകിടന്നിതന്നൊടിട [illegible] മേൽപ്പുറം
ഉഴ്വപോലിവകൾ [illegible]
[illegible]

രാമൻ—ഇതു കാണ്മാൻ ഞാൻ ശക്തനാകുന്നില്ല. (എന്നു കരഞ്ഞുംകൊണ്ട മറ്റൊരേടത്ത ഇരിക്കുന്നു.)

സീത—സഖി വാസന്തി, എന്താണീ ചെയ്യുന്നത. ആര്യപുത്രനും എനിക്കും വേറി ഇതു കാണിച്ചുതന്നുവല്ലൊ. അയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം. ആ ആര്യപുത്രൻ തന്നെ ഇത, ആ പഞ്ചവടീവനവും ഇതുതന്നെ. ഇതുതന്നെ ആ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയും. പലപ്രകാരത്തിലുള്ള സ്വച്ഛന്ദവിഹാരങ്ങൾക്ക സാക്ഷികളായ ആ ഗോദാവരീവനപ്രദേശങ്ങളും ഇതുതന്നെ, പുത്രന്മാരെപ്പോലെയുള്ള ആ മൃഗപക്ഷിവൃക്ഷങ്ങളും അതുതന്നെയാണ. ഇതെല്ലാം കണ്ടുംകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എനിക്കും മന്ദഭാഗ്യയായ എനിക്ക ഉള്ളതൊന്നുമില്ല. ഇങ്ങിനെയാണൊ ജീവലോകത്തിന്നുണ്ടാകുന്ന കാലപരിണാമം.

വാസ—സഖി സീതെ, ദേവി രാമന്റെ അവസ്ഥ കാണുന്നില്ലേ.

സ്നിഗ്ദ്ധശ്യാമളമാം [illegible]
[illegible]
[illegible]

യോൎത്തിട്ടുള്ളവനായിരുന്നെങ്കിലുമിവൻകണ്ണിന്നുത്സവപ്രദൻ ൨൨

സീത—കാണുന്നുണ്ടു സഖി ഞാൻ കാണുന്നുണ്ടു.

തമസ—പ്രിയനെ കണ്ടുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കുമാറാവട്ടെ.

സീത—ഹാ ദൈവമെ, എന്നെക്കൂടാതെ ഇദ്ദേഹവും ഇദ്ദേഹത്തെക്കൂടാതെ ഞാനും! എന്നിങ്ങിനെ ആരു വിചാരിച്ചിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു അന്യജന്മത്തിൽ കണ്ടെത്തിയവനെപ്പോലെ വത്സലനായ ആൎയ്യപുത്രനെ കണ്ണുനീരൊഴുകുന്നതിന്നിടക്കു കുറെ നേരം നോക്കുകതന്നെ. (ഇച്ഛയോടുകൂടി നോക്കുന്നു.)

തമസ—(സ്നേഹത്തോടും കണ്ണുനീരോടുംകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു)

വലിയകുതുകശോകാൽപന്നമാംകണ്ണുനീർവാ
ൎത്താലിയെവിലസമാശ്രയശക്തിയാൽനീണ്ട കണ്ണും
വെളുവെളെവിലസുംനിൻപ്രേമമാല്യന്നനേത്രം
കളിയതുവരനേകീടുന്നപാൽത്തോടുപോലെ (൨൩)

വാസന്തി—

മട്ടോലുംഫലപുഷ്പമെന്നിവകളാൽവൃക്ഷങ്ങളെഗൎഭ്യമെകൊട്ട
ക്കേട്ടുകന്നെനവയുപത്മമണമാൎന്നോരിട്ടെയിപ്പക്ഷികൾ
ഇഷ്ടത്താൽഗളമങ്ങുയൎത്തിയതിയായ്പ്പ്രോന്നേകിടുന്നിതാ
ശ്രേഷ്ഠൻരാമനിതാവരുന്നതനിയേമണ്ടെമേതിക്കനേനേ ()

രാമൻ—സഖി വാസന്തി, വരു ഇവിടെ ഇരിക്ക.

വാസന്തി—(ഇരുന്നു കണ്ണീരോടുകൂടി) മഹാരാജാവേ കുമാരലക്ഷ്മണന്നു കുശലമല്ലെ.

രാമൻ—(കേട്ടില്ലെന്നു നടിച്ചിട്ടു)

തണ്ണീരംവരിയുംകിളൎത്തുപരമാപ്പുല്ലുംകരത്താലിന്നാൽ
തിണ്ണംസീതകൊടുത്തുപോററിയൊരുവൃക്ഷംപക്ഷിമാനെന്നിവ
കണ്ണിൽപ്പെട്ടതിനാലിനിക്കതുവികാരംവന്നലിക്കുന്നിതാ
ഉണ്ണംചിത്തമലിഞ്ഞപോലിതുകരിങ്കല്ലുംപൊളിച്ചീടുമെ (൨൫)

വാസന്തി—മഹാരാജാവേ, ഞാൻ ചോദിക്കുന്നതു കേട്ടില്ലെ. കുമാരലക്ഷ്മണന്നു കുശലമല്ലെ.

രാമൻ—(ആത്മഗതം) എന്നെ മഹാരാജാവെ എന്നു നിഷ്ഠുരമായി വിളിക്കുകയും ലക്ഷ്മണനെക്കുറിച്ചു മാത്രം കണ്ണുനീരുകൊണ്ടു തൊണ്ട ഇടറി കുശലംചോദിക്കുകയുംചെയ്യുന്നുവല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു സീതാവൃത്താന്തം ഇവളറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നാണു തോന്നുന്നതു. (പ്രകാശം)—അതെ, കുമാരന്നു കുശലംതന്നെ. (എന്നു കരയുന്നു)

വാസന്തി—ദേവ എന്താണിങ്ങിനെ? അങ്ങ വലിയ കഠിനക്കാരനാണല്ലൊ.

സീത—സഖി വാസന്തി, ഭവതി എന്താണ ഇതിനെ പറയുന്നത. ആര്യപുത്രനോട എല്ലാവരും, വിശേഷിച്ചു എന്റെ പ്രിയ സഖിയും, നല്ലവണ്ണം പറകയല്ലെവേണ്ടത.

വാസ—ഇതെന്നെൻറജീവനായിനീബഹിശ്ശരീരംനീ
ചന്ദ്രികകണ്ണിനടലിന്നമൃതാണെന്നോനീ
എന്നൊക്കെയിഷ്ടമൊചെപ്പുമയക്കിമുഗ്ദ്ധ
തന്നെക്കടന്ന—ശിവനേപറയേണ്ടശേഷം (൨൬)

(എന്ന മൂർച്ഛിക്കുന്നു)

രാമൻ—വാക്യം നിറുത്തിയത്തും മോഹാലസ്യവും വേണ്ടേടത്തുതന്നെയായി. സഖി സമാശ്വസിക്ക സമാശ്വസിക്ക.

വാസന്തി—(ആശ്വസിച്ചിട്ട) എന്നാൽ അങ്ങെന്താണ ഈ ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്തതിനെ ചെയ്തത.

സീത—സഖി വാസന്തി മതിയാക്ക മതിയാക്ക.

രാമൻ—ജനങ്ങൾ സമ്മതിക്കില്ലെന്നുവെച്ചിട്ടാണ.

വാസന്തി—എന്തുകാരണത്താൽ.

രാമൻ—അതെന്തെന്ന അവർക്കുതന്നെ അറിഞ്ഞുകൂട്ട.

തമസ—അവർ വളരെ നിന്ദ്യന്മാർതന്നെ.

വാസന്തി—

അല്ലേനിർദ്ദയകീർത്തിയിൽപ്രിയമതങ്ങില്ലേഭവാനേററവും
വല്ലാതോരയശസ്സിതിൽപ്പരമെതാണെയ്യുന്നുണ്ടചമീട്ടുവാൻ
കല്യാണീമണികാട്ടിലെങ്ങിനെവസിച്ചാളെന്നവൃത്താന്തമി
ങ്ങെല്ലാമെചൊല്ലുകനാഥമെങ്ങിനെയതെന്നാണങ്ങുറെക്കുന്നതും

സീത—സഖി വാസന്തി, ഭവതിതന്നെയാണ ക്രൂരയും കഠോരയുമായിരിക്കുന്നത. ദുഃഖംകൊണ്ട വാടിയ ആര്യപുത്രനെ ഇങ്ങിനെ തപിപ്പിക്കുന്നുവല്ലൊ.

തമസ—ഇഷ്ടവും വ്യസനവുമാണ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നത.

രാമൻ—സഖി എന്താണിവിടെ ഉരയ്ക്കാനുള്ളത.

കൂടക്കൂടെയനങ്ങിടുംമെയ്യിൽഗർഭത്തിനാൽക്ഷീണയായ്
പേടിച്ചാരിളമാഞ്ചലാക്ഷികണിയായുള്ളോരവൾക്കാത്തിടും
കേടററുള്ളനിലാവിനൊത്തിളമ്പുന്നാളെപ്പോലെമുഗ്ദ്ധതമാ
ന്നീട്ടുംമേനിയിറച്ചിതിന്നുപുലയന്നോർത്തീന്നതിന്റുദ്ഭവം (൨൭)

സീത—ആര്യപുത്ര, ഇതാ ഞാൻ ജീവനോടെ ഇരിക്കുന്നു.

രാമൻ—ഹാ, പ്രിയേ ജാനകി, ഭവതി എവിടെയാണ.

സീത—അയ്യോ കഷ്ടം, കഷ്ടം, ആര്യപുത്രനുംകൂടി ഇങ്ങനെ കരയുന്നുവല്ലോ.

തമസ—വത്സേ, ഇങ്ങിനെതന്നെയാണവേണ്ടതു. ദുഃഖിതന്മാർക്കു ദുഃഖത്തിന്നുപശാന്തി ചെയ്യേണ്ടതാണ. എന്തെന്നാൽ;

വെള്ളം നിറഞ്ഞുകുളമന്നു കവിഞ്ഞുവെന്നാൽ
കെട്ടുന്നതായ ചിറനീർകളയുന്നതല്ലോ
ഉള്ളിൽ പെരുത്തപരിതാപമെന്നിറഞ്ഞി
ട്ടുള്ളോർക്കരഞ്ഞു ഹൃദയം നിലനിൎത്തിടുന്നു (൨൯)

രാമഭദ്രന്ന വിശേഷിച്ചും സംസാരം പലവിധത്തിലുമുള്ള കഷ്ടങ്ങൾക്കുംകൂടിയതാണ.

വേണ്ടുംവണ്ണം ജനംവെച്ചുലകിനു പരിപാലിക്കണം വിപ്രയോഗം
കൊണ്ടുള്ള ദുഃഖമാശീപതനെവെയിൽ മലർ വാട്ടുംവിധം വാട്ടിടുന്നു
വേണ്ടെന്നാസ്ഥാൻകളഞ്ഞിട്ടിനി വില പാനസന്താപവും കെല്പ്പെഴുംതാ
നനുഭവിക്കുന്നെന്നാരിശപാനുഭവിച്ചു പൊഴുതെന്നാൽ പരക്കേ ഇതല്ലോ

രാമൻ—കഷ്ടമഹോ കഷ്ടം.

പൊട്ടിപ്പിളരുന്നചിത്തം പെരുകിയൊരഴൽകൊണ്ടു ദുഃഖിക്കുന്നതില്ലാ
തെട്ടും മോഹം പെടുന്നു ശിഥിലതനുവിടുന്നില്ല ചൈതന്യഭാവം
പെട്ടെന്നുൾച്ചൂടെരിക്കുന്നിതു തനുമുഴുവൻ ഭസ്മമാക്കുന്നതില്ലാ
കഷ്ടം മൎമ്മം പിളൎക്കുന്നിതു വിധി കളയുന്നില്ല ജീവിതത്തെ (൩൦)

സീത—ഇതങ്ങിനെതന്നെ.

രാമൻ—ഹേ ശാന്തരായ പൌരജനപദന്മാരെ,

അല്ലേ നിങ്ങൾക്കൊരാൾക്കും ഗൃഹമതിൽ മഹാദേവി നിവാസം സഹിക്കാ
ത്തെല്ലാം പെല്ലാ നന്നെന്നു ദൃഢവിരവൊടു കാട്ടിൽ തള്ളി ദുഃഖിപ്പതില്ല
വല്ലാതാകുന്നിതെന്നാൽ പരിചിതവന്യങ്ങളോരോന്നിതപ്പോൾ
തെല്ലും മറന്നു ശ്രമംവിട്ടിവനിത കരയുന്നു പ്രസാദിക്കുന്നില്ലയോ

രാമൻ—ശോകസമുദ്രത്തിന്റെ ചുഴിപ്പ് അതിഗംഭീരംതന്നെ.

വസന്തി—കഴിഞ്ഞ കാര്യമല്ലേ, മഹാരാജാവ ധൈര്യപ്പെട്ടിരിക്ക.

രാമൻ—സഖി, ഈ കാര്യത്തിൽ എന്താണ ധൈര്യമെന്ന പറവാനുള്ളത.

കഷ്ടം ജഗന്നാഥനാം ജനകജയെപ്പിരിഞ്ഞി
ട്ടെട്ടുപന്ത്രണ്ടുവത്സരമെതിതിഹഹ കഴിഞ്ഞോർക്ക്
പെട്ടെന്നസീതയുടെ പേരുമുട്ടിലോപി
ച്ചിട്ടും പ്രണാശമിഹ മാമകമായതില്ല (൩൧)

സീത—ആൎയ്യപുത്രന്റെ ഈ വാക്കുകളെക്കൊണ്ടു ഞാൻ മോഹിതയായി ഭവിക്കുന്നു.

തമസ—ശരിയാണ് അങ്ങിനെതന്നെ.

ഇപ്പുത്താലലിവാൎന്നഭിജ്ഞിട്ടുമൊരുദ്വേഗത്തിനാൽ ദുസ്സഹ
പ്പെട്ടോരീമൊഴിയോട്ടമിഷ്ടതമമായ് തീൎന്നില്ലനിന്നിപ്പൊഴും
മട്ടോലും മധുബിന്ദുസന്തതി ചിവിട്ടുക്കുട്ടിക്കലൎന്നപ്പുക
ന്നിട്ടെന്നപോലിടചിട്ടിടാതെ ചൊരിയും ധാരകൾക്കൊന്നിത ()

രാമൻ—സഖി വാസന്തി ഞാനൊ കേട്ടു,

എന്മനസ്സാകിലലിഞ്ഞുകൊള്ളിലിലതാടിടുമ്പോ
ചെമ്മേവിഷം പെട്ടതുമൊരോ കടിപുറിയെന്നോ
ഇമ്മട്ടു കഷ്ടകഠിനവ്യഥയാൎന്നയുള്ളിലും
മൎമ്മം പിളൎക്കിലുമിനിസ്സഹിപ്പതില്ലു (൩൭)

സീത—ഭാഗ്യഹീനയായ ഞാൻ ചിരകാലമായിട്ടിങ്ങനെ ആൎയ്യപുത്രനെ വ്യസനിപ്പിക്കുന്നവളല്ലൊ.

രാമൻ—ഇതുവരെ പറയാത്ത വിധത്തിൽ ഞാൻ മനസ്സിനെ ഉറപ്പിച്ചുവെച്ചു എങ്കിലും പണ്ടു പരിചയിച്ച ഓരോ പ്രിയവസ്തുക്കളുടെ ദൎശനത്താൽ ഇനിക്കിപ്പോഴും ഈ ശോകമുണ്ടാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ,

വല്ലാതെ കണ്ടെനില്ലാതിളകി മറിയുമുള്ളത്തെക്കെല്പിപ്പതിന്നെ [ല്ലാം
ന്നെല്ലാം പാരം പണിപ്പെട്ടുന്നകമതിൽ ഞാൻ ചെയ്യുന്നതെന്നാലതെന്
തള്ളിച്ചോടിച്ചുകേറുന്നിതു പലികളായ് ശോകവേഗം വെള്ളത്തിൽ
തള്ളിപ്പൊട്ടും ജലം മൺചിറയതിനെയൊഴുക്കത്തിനാലെന്നപോലെ

സീത—തടുപ്പാനും സഹിപ്പാനും വയ്യാത്ത വിധത്തിൽ പെട്ടിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രന്റെ ഈ ശോകാവേഗത്തെ കണ്ടതിനാൽ വൎദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന സ്വന്ത ദുഃഖത്തോടുകൂടിയ എന്റെ മനസ്സു വല്ലാതെ ചലിക്കുന്നു.

വാസന്തി—(ആത്മഗതം) കഷ്ടം, ഇദ്ദേഹം വലിയ സങ്കടത്തിലകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു മറ്റൊരു പ്രസംഗം ആരംഭിക്കുകതന്നെ. (പ്രകാശം) പണ്ടു വളരെ പരിചയിച്ച ജനസ്ഥാനഭാഗങ്ങളെ ദേവൻ കണ്ടാലും.

രാമൻ—അങ്ങിനെയാകട്ടെ. (എഴുനീറ്റു ചുറ്റി നടക്കുന്നു).

സീത—പ്രിയസഖിയുടെ വിനോദനോപായങ്ങൾ ദുഃഖത്തെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയാണെന്നുതന്നെ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

വാസന്തി—(കരുണയോടുകൂടി) ദേവ ദേവ.

മന്ദംഗോദാതടേചെന്നവൾചിലമരയന്നങ്ങളെക്കണ്ടുനിന്നാ
ളന്നിക്കുഞ്ജങ്ങളിലാണങ്ങവളുടെവരവുംപാർത്തുടൻപാത്രമുംനീ
വന്നങ്ങാമലർക്കന്നാവാർന്നവമുഖിയുംപോലെഴുംമെട്ടുകണ്ടി
ട്ടന്നിക്കംപേടിയാലംബുജമുകളസമംഭംഗിയിൽക്കൂപ്പിയല്ലൊ ()

സീത—വാസന്തി ഭവതി വലിയ കഠിനക്കാരത്തിതന്നെ. ഹൃദയമർമ്മത്തിൽ മറഞ്ഞു കിടക്കുന്ന ശോകത്തെ ഇളക്കിത്തീർത്തു ഭവതി മന്ദഭാഗ്യയായ എന്നേയും ആര്യപുത്രനേയും ഇതിനെ തപിപ്പിക്കുന്നുവല്ലൊ.

രാമ—കോപനയായ ജാനകി, ഭവതി അങ്ങുമിങ്ങുമെല്ലാം കാണപ്പെടുന്നപോലെ ഇരുന്നിട്ടും എന്നിൽ ഒട്ടും ദയ കാണിക്കുന്നില്ല.

കണ്ട്രൃപൊട്ടുന്നിതല്ലോഹൃദയമധികമായ്സന്ധിബന്ധംവിട്ടുന്നു
ണ്ടില്ലെന്നോർമ്മനഷ്ടവിശപ്പമയിടിവൊട്ടിടവിടാതുള്ളിലന്തസ്സംകത്തിടുന്നു
വല്ലാതിള്ളിമിരുട്ടെന്നധികവിവശമായ്ക്കുന്നിയോരെന്മനസ്സി [യ്യും
ന്നെല്ലാംമോഹംമെലെക്കുന്നിതുവലിയൊരുനിർഭാഗ്യനിന്നെന്തുചെ

(എന്നു മൂർഛിക്കുന്നു).

സീത—അയ്യോ കഷ്ടം, അയ്യോ കഷ്ടം— ആര്യപുത്രൻ പിന്നേയും മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു.

വാസന്തി—ദേവ— സമാശ്വസിക്കു, സമാശ്വസിക്കു.

സീത—ഹാ ആര്യപുത്ര, സകല ജീവലോക മംഗളങ്ങൾക്കും ആധാരമായ അങ്ങ മന്ദഭാഗ്യയായ എന്നെ ചൊല്ലി കൂടെക്കൂടെ ഇതിനെ ജീവൻ ഉണ്ടോ പോയോ എന്നു ഭയപ്പെടത്തക്ക അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്നുവല്ലൊ. ഞാൻ വളരെ കെട്ടവൾതന്നെ. (മൂർഛിക്കുന്നു).

തമസ—വത്സേ സമാശ്വസിക്കു സമാശ്വസിക്കു. ഇനിയും രാമഭദ്രന്റെ ജീവനോപായം നിന്റെ കരസ്പർശം തന്നെയാണു.

വാസന്തി—കഷ്ടം ഇപ്പോഴും ഇദ്ദേഹം ഉച്ഛ്വസിച്ചു തുടങ്ങിയില്ലല്ലൊ. ഹാ പ്രിയസഖി സീതേ, നീ എവിടെയാണു. നിന്റെ ജീവിതേശനെ അടുത്തു വന്നു ജീവിപ്പിക്കു.

സീത—(സംഭ്രമത്തോടുകൂടി അടുത്തു ചെന്നു ഹൃദയത്തിന്മേലും നെററിയിന്മേലും തലോടുന്നു).

വാസന്തി—ഭാഗ്യത്താൽ രാമഭദ്രന്റെ ജീവൻ തിരിച്ചു വന്നു.

രാമൻ— സാന്ദ്രാനന്ദംനല്ലമൃതിമയമാംലേപമെൻദേഹധാതു
സ്ഥാനത്തെല്ലാംപരിചൊടുപിരട്ടുംപടിക്കുള്ളസംഗം
നൂനംതന്നാമത്തുമുടനിനിക്കിന്നുഹോജീവനേകി
ട്ടാനന്ദത്താലപരവിധമാംമോഹമുണ്ടാക്കിടുന്നു(നുൻ)

(ആനന്ദത്താൽ കണ്ണടച്ചുംകൊണ്ടു) സഖി വാസന്തി ഭവതി ഭാഗ്യത്താൽ വർദ്ധിക്കുന്നു.

വാസന്തി—അതെന്താണ്.

രാമൻ—മറെറന്താണ്. ജാനകി പിന്നെയും ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി—ദേവ രാമഭദ്ര, അവളെവിടെ.

രാമൻ—(സ്വപ്നസുഖത്തെ നടിച്ചിട്ടു) നോക്കുന്നവർക്കു മുമ്പിൽ തന്നെ ഇരിക്കുന്നില്ലേ.

വാസന്തി—പ്രിയസഖിയുടെ ദുഃഖത്താൽ ദഗ്ദ്ധയായി മന്ദഭാഗ്യയായിരിക്കുന്ന എന്നെ എന്തിനാണിങ്ങിനെ മർമ്മങ്ങളെ ഭേദിക്കുന്ന പ്രലാപങ്ങളെക്കൊണ്ടു പിന്നെയും മോഹിപ്പിക്കുന്നത്.

സീത—ഇനി അകന്നു പോവുക തന്നെ. ചിരസന്താപംകൊണ്ടു സൌമ്യമായി ശീതളമായിരിക്കുന്ന ആര്യപുത്രന്റെ ഈ സ്പർശം വളരെക്കാലത്തെ ദുസ്സഹമായ സന്താപത്തെക്കൂടി വേഗത്തിൽ ശമിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഇതുകൊണ്ടു എന്റെ കയ്യ് വജ്രലേപത്താൽ കെട്ടപ്പെട്ടതുപോലെ ഏററവും ജഡമായി വിറെക്കുന്നു.

രാമൻ—ഏതാണു പ്രലാപങ്ങൾ എന്നു പറയുന്നത്.

മുന്നമാപ്പരിണയത്തിലിട്ടവലയത്തൊടൊത്തുപിടിപെട്ടതും
പിന്നെ നല്ലമൃതശീതസംഗമതിനാൽ ചിരം പരിചയിച്ചതും
നന്ദനീയകരകോല്ലസത്തുളസിതുല്യമായ്‌ലവലിതന്നിലും
കന്ദളോപമവുമായതൽക്കരമതാണു കിട്ടിയതു മിന്നു മേ (൪൦)

(എന്നു കയ്യുപിടിക്കുന്നു).

സീത— അയ്യോ കഷ്ടം, ആര്യപുത്രന്റെ സ്പർശംകൊണ്ടു മോഹിതയായിട്ടു ഞാൻ ദുർഘടത്തിലകപ്പെട്ടുപോയി.

രാമൻ— സഖിവാസന്തി, ആനന്ദത്താൽ നിശ്ചേഷ്ടങ്ങളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടിയ ഞാൻ സന്തോഷപരവശനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടിവളെ ഭവതി തന്നെ പിടിക്ക.

വാസന്തി— കഷ്ടം, ഇദ്ദേഹത്തിനു ഭ്രാന്തു തന്നെ.

സീത— (സംഭ്രമത്തോടു കൂടി വിടീച്ചു അകന്നുപോകുന്നു).

രാമൻ— അയ്യോ കഷ്ടം, വൈഷമ്യമായല്ലോ, വൈഷമ്യമായല്ലോ.

ജഡമായിളകിവിയർപ്പാർന്നിട്ടമെൻകൈതന്നിൽനിന്നവൾക്കുള്ള
ജഡമായിളകിവിയർപ്പാർന്നിട്ടാമക്കൈതാരൂർന്നിതുപോയല്ലോ ( )

സീത— അയ്യോ കഷ്ടം! അസ്ഥിരമായി വിഷയഗ്രഹണശക്തിയില്ലാതെ പരിഭ്രമിക്കുന്ന കണ്ണുകളോടുകൂടിയ ഇദ്ദേഹം ആത്മാവിനെ പ്രകൃതിസ്ഥമാക്കുന്നില്ലല്ലോ.

തമസ— (സ്നേഹത്തോടും പുഞ്ചിരിയോടും കൌതുകത്തോടും കൂടി നോക്കീട്ട്)

ഇഷ്ടപ്രിയസ്പർശസുഖാൽവിയർത്തുപെട്ടന്നരോമാഞ്ചിതയായിതന്വീ
ഇഷ്ട്യാജലംവായ്വതല്ലിച്ചനവായ്മൊട്ടിട്ടുനില്ക്കുന്നകടമ്പുപോലെ

സീത—(ആത്മഗതം) അയ്യോ ഈ ആത്മാവിന്ന അടക്കമില്ലാത്തതിനാൽ ഭഗവതിയായ തമസ എന്നെ നാണംകെടുത്തും. “നിന്നെ ഇങ്ങിനെ പരിത്യജിച്ചിട്ടും നിനക്കിപ്രകാരമാണല്ലോ അനുരാഗം” എന്നിങ്ങിനെ ഭഗവതി വിചാരിക്കില്ലേ.

രാമൻ—(ചുറ്റുംനോക്കീട്ട) കഷ്ടം എങ്ങുമില്ലതന്നെ. വൈദേഹി ഭവതിനിർദ്ദയയല്ലേ.

സീത—സത്യം, ഞാൻ നിർദ്ദയതന്നെ. അങ്ങയെ ഈ സ്ഥിതിയിൽ കണ്ടിട്ടുകൂടി ഞാൻ ജീവനോടുകൂടി ഇരിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

രാമൻ—ദേവി പ്രസാദിക്കണെ,ഭവതി എവിടെയാണ. ഈ സ്ഥിതിയിലുള്ള എന്നെ ഉപേക്ഷിക്കയരുത.

സീത— അല്ലയൊ ആര്യപുത്ര, ഇതു കുറെ കീഴ്മേലായപോലെയിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

വാസന്തി—ദേവ പ്രസാദിക്കണെപ്രസാദിക്കണെ. അമാനുഷമായ ധൈര്യത്തെ അവലംബിച്ചു അങ്ങ ഏററവും വഞ്ചിതമായിരിക്കുന്ന ആത്മാവിനെ പ്രകൃതിസ്ഥമാക്കണെ.

രാമ—ഇല്ലെ സ്പഷ്ടംതന്നെ, അല്ലെങ്കിൽവാസന്തികൂടി അവളെ കാണാതിരിക്കുന്നതെങ്ങിനെ. ഇത സ്വപ്നമായിരിക്കുമൊ ഞാൻ ഉറങ്ങുകയുമുണ്ടായില്ലല്ലൊ. അഥവാ രാമനെവിട്ടന്നാണ സ്വപ്നമുണ്ടാവുന്നത. പലപ്പോഴുമുണ്ടാകുന്ന സങ്കല്പത്താൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട ആ വിപ്രലംഭ ദേവത എല്ലായ്പോഴും എന്റെ കൂടെ ഉണ്ടല്ലൊ.

സീത—നിർദ്ദയയായ ഞാൻതന്നെയാണ ആര്യപുത്രനെ വഞ്ചിച്ചത-

വാസ— ദേവ നോക്കു! നോക്കു.

കണ്ടാലുംഗ്രീഷ്മരാജത്രുടിതമിതുമയൂരന്റെ കാളായസത്തെ
തണ്ടെല്ലാമുമ്പിലെല്ലാമൊടലൊട്ടിതപിഞ്ഛാചാന്യമെന്നുംപരൈഗൗരവ
പണ്ടിരുന്നാണവെട്ടിട്ടകചിറകുമുറിച്ചുജ്വാലന്ദീശയെയും
കൊണ്ടുഭ്രംപൃക്കത്തുമള്ളമരിയരിയതടിതാ:ന്നമേഘംകണ്ടകെ

സീത— (ഭയത്തോടുകൂടി) ആര്യപുത്ര! ഇതാ ഇവൻ താതനെ കൊല്ലുകയും എന്നെ അപഹരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, രക്ഷിക്കണേ- രക്ഷിക്കണേ-

രാമൻ— (വേഗത്തിൽ എഴുന്നീറ്റ്) എടാ! ഇതെന്റെ പ്രാണങ്ങളേയും സീതയേയും അപഹരിക്കുന്ന പാപി നീ എവിടെ പോകുന്നു.

വാസ— അല്ലയോ രാക്ഷസകുലപ്രളയ ധൂമകേതുവായ മഹാരാജാവേ! ഇപ്പോഴും അവർ അങ്ങയുടെ കോപത്തിന്നു വിഷയമാകുന്നു.

സീത— അയ്യോ, എനിക്കു ബുദ്ധിഭ്രമംവന്നുപോയി.

രാമൻ— ഈ പ്രലാപം ഇപ്പോഴും അൎത്ഥവത്തായി തന്നെ ഇരിക്കുന്നു.

പാരംചേതമൃപംഞ്ഞുള്ളതുനിനച്ചേറ്റംവിനോദത്തെയും
ഭീമാമൎദ്ദവശേനവിസ്മയരസത്തെയുംവളൎത്തതിനെ
പാരാതാൎദ്രയിതായിരാഗമതിനാലെത്തേടുമായ്തീൎന്നുകൈ
പ്പേറില്ലാതതിരറ്റതാമിതിനെമിണ്ടാതെസഹിക്കാവതോ ()

സീത— "അതിരറ്റ" എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു അയ്യോ ഞാൻ മന്ദഭാഗ്യയായി കെട്ടുപോയി.

രാമൻ— ഹാ കഷ്ടം!

അന്നസ്സുഗ്രീവസഖ്യംകപിനിവഹബലംജാംബവാനെന്നിവരോമൽ
കുന്നിക്കുംബുദ്ധിവാതാത്മജഗതിനുമൂന്നാംവിശേഷകൎമ്മാതമജന്റെ
നന്നാസ്സ്വാപംചമപ്പാനെഴുമൊരുവിദ്യതാപചക്ഷുണ്ണൻതൻശരംതൊ
ട്ടെന്നീവസ്തുക്കളെത്താതതാരിട്ടുമെവിടെയാണെന്റെ ദേവീ എന്റെകാ

സീത— ഈ വാക്കുകേട്ടിട്ടു എനിക്കു പണ്ടത്തെ [ന്തേ
വിരഹത്തെ ബഹുമാനമായി.

രാമൻ— സഖി വാസന്തി, സുഹൃത്തുക്കൾ രാമനെകാണുന്നതിപ്പോഴും ദുഃഖത്തിന്നു മാത്രമാണ്. എത്ര നേരം ഭവതിയെ കരയിക്കാം. അതുകൊണ്ടു പോകുവാൻ അനുവാദം തരണം.

സീത— (ഉദ്വേഗമോഹത്തോടുകൂടി തമസയെ അവലംബിച്ചിട്ടു) ഭഗവതി തമസേ! ആൎയ്യപുത്രൻ പോകയായിയോ.

തമസ— വത്സേ! സമാശ്വസിക്കു– സമാശ്വസിക്കു– നമുക്കും ആയുഷ്മാന്മാരായ കുശലവന്മാരുടെ വൎഷവൎദ്ധിമംഗളത്തിന്നായിട്ടു ഗംഗാദേവിയുടെ അടുക്കൽ പോക.

സീത— ഭഗവതി പ്രസാദിക്കണേ. ദുൎല്ലഭദൎശനനായിരിക്കുന്ന ഇദ്ദേഹത്തെ കുറച്ചു നേരം കൂടി നോക്കട്ടെ.

രാമൻ— എനിക്കിപ്പോഴും അശ്വമേധത്തിൽ സഹധൎമ്മചാരിണിയായിട്ടു—

സീത— (വിറച്ചുംകൊണ്ടു) ആരാണതു?

രാമൻ— സ്വപ്നംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ സീതാപ്രതിമയുണ്ട്.

സീത— (ദീർഘശ്വാസത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി) ഇപ്പോഴു ണ്ട് ആര്യപുത്രൻ തന്നെ. ആവു, ഇനിക്കു പരിത്യാഗത്താലുണ്ടായ ലജ്ജാകരം വ്യസനത്തിനും ആര്യപുത്രൻ ഉന്മൂലനാശം വരുത്തി.

രാമൻ— അതു നോക്കിട്ടെങ്കിലും ബാഷ്പദിഗ്ധമായ നേത്ര ത്തെ വിനോദിപ്പിക്കട്ടെ.

സീത— ആര്യപുത്രൻ ബഹുമാനിക്കുകയും ജീവലോകത്തി ന്റെ ആശാനിബന്ധനമായ ആര്യപുത്രനെ വിനോദിപ്പിക്കുക യും ചെയ്യുന്ന അവൾ ഭാഗ്യവതി തന്നെ.

തമസ— (പുഞ്ചിരിയോടും സ്നേഹത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു) വത്സേ! ഇതൊരു ആത്മപ്രശംസയാണ്.

സീത— (ലജ്ജയോടുകൂടി തലതാഴ്ത്തി ആത്മഗതം) ഭഗവ തിയാൽ ഞാൻ പരിഹസിതയായി.

വാസന്തി— ഇപ്പോൾ കാണ്മാൻ കഴിഞ്ഞതു ഇനിക്കു ഒരു വലിയ അനുഗ്രഹം തന്നെ. ഇനി പോകുന്ന കാര്യം കർത്തവ്യ കർമ്മങ്ങൾക്കു ഹാനിവരാത്തവിധത്തിലാവാം.

സീത— വാസന്തി ഇനിക്കിപ്പോൾ വിരോധമായി തീർന്നു.

തമസ— വത്സേ, നമുക്കു പോകുക.

സീത— (കഷ്ടത്തോടുകൂടി) അങ്ങിനെ തന്നെ.

തമസ— എങ്ങിനെയാണു പോകുന്നതു. നിനക്കു—

പതിയിൽപ്പതിച്ചപോലുറ്റകണ്ണതിയാൽനീയൊന്നാരുകണ്ണൊടുപ്പാനായ്
അറിയാശ്ലിഷ്ടരൂപ്പാൻമതിയായെയെന്നങ്ങൾതിരിന്നതില്ലല്ലോ

സീത— ഉൽകൃഷ്ടപുണ്യത്താൽ കാണപ്പെട്ട ആര്യപുത്രപാ ദപങ്കജങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം. (എന്നു മൂർച്ഛിക്കുന്നു).

തമസ— വത്സേ, ആശ്വസിക്കു, ആശ്വസിക്കു.

സീത— (ആശ്വസിച്ചിട്ടു) മേഘംപൂട്ടാതെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനെ എത്രനേരം കാണുവാൻ കഴിയും.

തമസ— കാര്യകാരണവൈചിത്ര്യം ആശ്ചര്യം തന്നെ.

കരുണമൊരുരസം താൻ കാരണത്തിന്റെ ഭേദാൽ
തരമൊരുപലതായിത്തോന്നിനില്ക്കുന്നതത്രേ
നരച്ചുഴിതിരതൊട്ടിട്ടുള്ള ഭേദങ്ങളെല്ലാം
പരമൊരുസലിലത്തിന്റേതതെല്ലാംജലംതാൻ (൪൭)

രാമൻ— വിമാനരാജാവേ! ഇതിലെ ഇതിലെ. (എല്ലാവ രും എഴുനീൽക്കുന്നു)

തമസ— (സീതയോടും) വാസന്തി— (രാമനോടും)

ഈവസുന്ധരയുമെൻറപുത്രരൊടുദേവഗംഗയുമനാവിലം
കേവലംകൌശികവൃത്തമേമമൊടുചേത:ഗോത്രപതിവര്യനാം
ശ്രീവസിഷ്ഠമുനിമുഖ്യനാംഭരതനോയവനന്നിട്ടുമരുന്ധതി
ദേവിയുംതവസുതർക്കുതമ്മൊട്ടുയുള്ളവാകുവാൻവളരെമംഗളം

(എല്ലാവരും പോയി)

മൂന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

നാലാമങ്കം.

(അനന്തരം രണ്ടുതാപസന്മാർപ്രവേശിക്കുന്നു.)

ഒരുത്തൻ—സൌധാതകേ നോക്ക ഭഗവാൻ വാല്മീകിയുടെ ആശ്രമപദത്തിൽ വന്നിട്ടുള്ള അനവധി അതിഥിജനങ്ങളെ സല്ക്കരിക്കുന്നതിനുള്ള വട്ടംകൂട്ടൽബഹളംകൊണ്ടുതന്നെ,എന്തെന്നാൽ പേറാറാക്കന്നത്സമൃട്ടാണെന്നാമുഖമെരിക്കുന്നതിനാൽപിട്ടശേഷം മുററുംമേരാൽകടിച്ചാശ്രമമൃഗശാവന്തൂപ്പിതേടുന്നപാഠം [ഞങ്ങിഷ്ഠാരംനെയ്ചറ്റചോറിനിയലുമൊത്തസുഗന്ധത്തിനൊടൊത്തുച്ചേരുന്നല്ലേചീരം ചതഞ്ഞുവേദമിവയാൽവെച്ചുകൂട്ടാൻറഗന്ധം

സൌധാതകി—ഇപ്പോഴും ഈ. വെള്ളത്താടിക്കാർക്കു വിശേഷിച്ചു അനദ്ധ്യായകാരണം സംഭവിച്ചു.

ആദ്യത്തവൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു)സൌധാതകെ ഗുരുക്കന്മാരിൽഇതാഅസാധാരണമായബഹുമാനകാരണമായിരിക്കുന്നു.

സൌധാതകി—അല്ലയോ ഭാണ്ഡായന,ആ വലിയ വൃദ്ധസമൂഹത്തിൽ പ്രധാനിയായി കീറിപ്പൊളിഞ്ഞ ഒരു വസ്ത്രവും ഉടുത്തു വന്നിരിക്കുന്ന ആ അതിഥിയുടെ പേരെന്താണ.

ഭാണ്ഡായനൻ—ഛേ! എന്തപരിഹാസമാണിത. അതു അരുന്ധതീപുരസ്സരന്മാരായ ദശരഥമഹാരാജാവിൻെറ ഭാര്യമാരെ ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിങ്കൽ നിന്നു കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠനല്ലെ. അതിനെന്താണ താൻ ഈ ഭ്രാന്തുപറയുന്നത.

സൌധാതകി—ഏ, വസിഷ്ഠനൊ.

ഭാണ്ഡായനൻ—അതെ.

സൌധാതകി—എന്നാൽഞാൻ അതൊരുപുലിയോ ചെന്നായയൊ ആണെന്നാകുന്നുവിചാരിച്ചത.

ഭാണ്ഡായനൻ—ഛേ! എന്താണീപറയുന്നത.

സൌധാ—ഇദ്ദേഹം വന്നുടനെ സാധുവായ നമ്മുടെ ആ പശുക്കിടാവിനെ കുറുമുറും എന്നു കടിച്ചു തിൻകയിച്ചു

ഭാണ്ഡാ—മധുപർക്കം മാംസത്തോടുകൂടി വേണമെന്നുള്ള വേദവാക്യത്തെ ബഹുമാനിച്ചു അതിഥിയായി വരുന്ന ഒരു ശ്രോത്രിയന്നു ഗൃഹസ്ഥന്മാർ ഒരു പശുക്കിടാവിനെയോ ഒരു നല്ല കാളയെയോ ഒരു വലിയ ആടിനെയോ കൊടുക്കണമെന്നു നിയമകൎത്താക്കന്മാർ തീൎച്ചയാക്കീട്ടുള്ളതാണു.

സൌധാ—എടോ താൻ ഇപ്പോൾ തോററു.

ഭാണ്ഡാ—എങ്ങിനെയാണതു.

സൌധാ—വസിഷ്ഠനാം കൂട്ടരും വന്നപ്പോൾ പശുക്കിടാവിനെ കൊന്നു. ഇപ്പോൾ വന്ന രാജൎഷിയായ ജനകന്നു ഭഗവാൻ വാല്മീകി തൈരും തേനും കൊണ്ടുമാത്രം മധുപർക്കം കൊടുത്തു പശുക്കിടാവിനെ കൊല്ലാതെ കഴിച്ചുവല്ലൊ. അതെങ്ങിനെയാണു.

ഭാണ്ഡ—മാംസം ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടില്ലാത്തവൎക്കാണു ഋഷികൾ ഈ വിധി വിധിച്ചിട്ടുള്ളതു. തത്രഭവാനായ ജനകൻ മാംസം ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നൊരാളാണല്ലൊ.

സൌധാ—അതിന്നെന്താണു കാരണം.

ഭാണ്ഡ—അദ്ദേഹം അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന സീതാദേവിയുടെ കഷ്ടകാലത്തെ കേട്ടുടനെ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തെ അംഗീകരിച്ചു ഇപ്പോൾ കുറെ സംവത്സരമായി ചന്ദ്രദ്വീപതപോവനത്തിൽ തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടുള്ള ഇരിപ്പാണു.

സൌധ—എന്നാൽ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വരാനെന്താണു സംഗതി.

ഭാണ്ഡ—പണ്ടത്തെ പ്രിയസുഹൃത്തായിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ വാല്മീകിയെ കാണ്മാനായിട്ടാണു.

സൌധാ—അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംബന്ധിനികളും അദ്ദേഹവും തമ്മിൽ കണ്ടുവൊ ആവൊ.

ഭാണ്ഡ—വൈദേഹനെ അങ്ങോട്ടുചെന്നു കാണണമെന്നു പറവാനായി ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ ഭഗവതിയായ അരുന്ധതിയെ ഇപ്പോൾതന്നെ കൌസല്യാദേവിയുടെ അടുക്കലേക്കയച്ചിട്ടുണ്ടു.

സൌധ—വൃദ്ധന്മാരായ ഇവർ തമ്മിൽ ചേൎന്നതുപോലെ ചെറുപ്പക്കാരായ നമുക്കും ഒന്നിച്ചുകൂടി അനദ്ധ്യായ മഹോത്സവത്തെ കളിച്ചു ബഹുമാനിക്കുക (എന്നു ചുററിനടക്കുന്നു.)

ഭാണ്ഡ—ഇതാ ബ്രഹ്മജ്ഞനായി പുരാണരാജൎഷിയായിരിക്കുന്ന ജനകൻ ഭഗവാന്മാരായ വസിഷ്ഠനേയും വാല്മീകിയേയും വന്ദിച്ചുകഴിഞ്ഞു ഇപ്പോൾ ആശ്രമത്തിന്നു പുറത്തുള്ള വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരിക്കുന്നു, ഇദ്ദേഹം.

ഉൽക്കമ്പനിശ്വസിതാദ്ദുഃഖത്താലേതപിച്ചുവാഴുന്ന
ഊഷ്മക്കൊട്ടമൃഷ്ഠിൽകൃതമുവാസ്സണ്ണോരവഹിച്ചോന്നതുപോലെ (൨

(എന്നു രണ്ടാളും പോയി.)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

(അനന്തരം ജനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ജനകൻ—

അത്യന്തംഘോരമായിങ്ങഴലകമതുപൂണ്ടാകമാറേകമോമൽ
പുത്രിക്കുണ്ടായൊരാത്രക്കൻദുരിതമതുവിചാരിച്ചുവാഴുന്നദുഃഖം
നിത്യന്നാളെത്രപോയീടിലുമിഹനവമായ്ക്കൂറിടാതിടുന്നു
ചിത്തേമർമ്മംപിളക്കുന്നിതുപലമതുനല്ലിച്ചപാറിംപോലഘോരമേ

കഷ്ടം വാൎദ്ധക്യംകൊണ്ടും ദുഃഖംകൊണ്ടും പരാകസാന്ത പനങ്ങൾതുടങ്ങി ദുസ്സഹമായ ഓരോ തപസ്സുകൾ വളരെചെയ്തുകൊണ്ടും ചോരയും മാംസവും മുഴുവനും പോയി യാതൊരുപകാരവുമില്ലാതായിരിക്കുന്ന എന്റെ ഈ കെട്ട ശരീരം ഇനിയും നശിക്കുന്നില്ലല്ലോ. ആത്മഘാതികൾ സൂൎയ്യോദയരഹിതമായ അന്ധതാമിസ്രനരകത്തെ പ്രാപിക്കേണ്ടിവരുമെന്നും ഋഷികൾ പറയുന്നു. എപ്പോഴും വിചാരിക്കയാൽ ഒരു സമയത്തും മനസ്സിൽനിന്നു വിട്ടുപോകാതെ എന്നും പുതിയതെന്നപോലെ ദുസ്സഹമായിരിക്കുന്ന കഠിനമായ എന്റെ ഈ ദുഃഖം അനവധി സംവത്സരം കഴിഞ്ഞിട്ടും ശമിക്കുന്നില്ല. അല്ലയോ വത്സേ ദേവയജനസംഭവയായ സീതേ, ഇനിക്കു ലജ്ജകൊണ്ടു ഇഷ്ടംപോലെ കരയുന്നതിനാകൂടി നിവൃത്തിയില്ലാത്തവിധം ഇത്ര കഷ്ടമായിപ്പോയല്ലോ നിന്റെ ജാതകഫലം. ഹാ ഹാ പുത്രി.

ഒട്ടുംചിന്തിച്ചിടാതെബാലൊരുനിയമവുമില്ലാതെകണ്ടുംചിരിച്ചും
ചട്ടറ്റല്പംമുളച്ചീടിനചിലചിലസദ്ദന്തമൊട്ടൊട്ടുകണ്ടും
പെട്ടെന്നാറാംപൊഴിച്ചുംമധുരമൊഴികളസ്പഷ്ടമായിട്ടമ്പും
കുട്ടിക്കാലത്തെഴുംനിൻകളമുഖകമലംപേർത്തുമിന്നോർത്തിടുന്നു (൪)

ഭഗവതി ഭൂമിദേവി സത്യമായിട്ടും ഭവതി വളരെ കഠിന ഹൃദയയാണു.

ഋഷ്യശൃംഗമുനിമാർവസിഷ്ഠമുനിപത്നിമുഖ്യകളേത്തും
പെണ്മക്കളുമതിനേശനാമഹിമകണ്ടെഴുന്നൊരവൾതന്നെനീ
അശ്വിവിദ്യകളെവാക്കുപോലെയിറപൊറുദൈവമവർപോലവൾ
നിഷ്ഠമാമകൾതഥാനശിച്ചതുസഹിപ്പതെങ്ങിനെസഹായണോ (൫)

അണിയറയിൽ—ഭഗവതിയും മഹാദേവിയും ഇതിലെ എ
ഴുന്നെള്ളാം.

ജന—(നോക്കീട്ടു) എന്റെ ഗൃഹ്യവഹ്നികളെ നിച്ചുകൊടുത്തുംകൊ
ണ്ടു അരുന്ധതീ ഭഗവതിയല്ലേ ഈ വരുന്നതു. (എഴുനീററ) ആ
രെയാണു പിന്നെ മഹാദേവി എന്നു പറയുന്നതു കേട്ടതു. (നോ
ക്കീട്ടു) ഹാ ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ ധർമ്മദാരങ്ങളും എന്റെ
പ്രിയസഖിയുമായ കൌസല്യയാണൊ ഇതു. അവളാണു ഇവൾ
എന്നു ആരു വിചാരിക്കും.

ഇത്തമ്മപ്പൊല്പാംദശരഥഗൃഹേശ്രീകണക്കെസ്സുസൌഖ്യം
പാർത്തുശ്രീയാനുപമവെറുതെയാണെന്തങ്ങാനതാംഗി
ആത്ത്യാർത്തിത്തുള്ളാവള്ളിവണ്ണമിന്നുടൻതോന്നിടുമെ
റോത്താൽമാറീമുഴുവനധുനാകാണെക്കുഹാകാലഭേദം (൩)

ഇതു വേറെ ഒരു വല്യതായകഷ്ടമായിരിക്കുന്നു.

പണ്ടിഹകുന്നിന്മെയ്യുത്തുഷ്ണമഹോത്സവമതായെറിവൾതന്നെ
കണ്ടിട്ടുകൈനുത്തുമുറിമേൽകൊണ്ടിട്ടുമാക്കുമാറെന്നവിധമായ്യോ (൪)

(അനന്തരം അരുന്ധതിയും കൌസല്യയും കഞ്ചുകിയും പ്ര
വേശിക്കുന്നു.)

അരുന്ധതി—ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ വൈദേഹനെ അങ്ങോ
ട്ടു ചെന്നു കാണണമെന്നു നിങ്ങളുടെ കുലഗുരു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു
എന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു എന്നെ പറഞ്ഞയച്ചതു. പി
ന്നെ എന്താണു ഇടക്കിടയ്ക്കു ഇങ്ങിനെ കലശലായി ശങ്കിക്കുന്നതു.

കഞ്ചുകി—ദേവി! ധൈര്യത്തെ അവലംബിച്ചാലും. ഭഗവാൻ
വസിഷ്ഠന്റെ കല്പനയെ അനുസരിക്കാതിരിക്കുന്നതു ശരിയല്ല.

കൌസല്യ—ഇങ്ങിനെയുള്ള കാലത്തു മിഥിലാധിപനെ
കാണുക എന്നുള്ള കഥ വിചാരിക്കുമ്പോൾ എല്ലാ ദുഃഖങ്ങളും ഒ
ന്നിച്ചുവരികയാൽ ദൃഢബന്ധം പൊട്ടിപ്പോയിരിക്കുന്നതായ എന്റെ
ഹൃദയത്തെ നേരെ നിർത്തുന്നതിന്നു എനിക്കു ശക്തിയുണ്ടാകുന്നില്ല.

അരുന്ധതി— അങ്ങിനെ തന്നെയാണു.

സൽബന്ധുവേർപിരികിലുള്ളഴൽമനോഘനാ
ൾക്കപ്പോഴുമുള്ളിലൊഴിയാതൊഴുകീടിലും കേൾ
ഉൾപ്രേമമുള്ളജനമങ്ങണകിൽസഹിക്കാ
തപ്പോളതുള്ളൻപലകൈവഴിയായൊലിക്കും (൫)

കൌസ— വത്സയായ ആ വധുവിന്റെ കഥ ഇങ്ങിനെ
ആയിപ്പോയിട്ടു ഇനി ഞാൻ ആ രാജർഷിയുടെ മുഖത്തു എങ്ങി
നെയാണു നോക്കുന്നതു?

അരുന്ധതി—

ഗുരുവിയാജ്ഞവല്ക്യൻ കൃപകൊണ്ടുവേദമ
തിനെ വേണ്ടപോലിഹ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നവൻ
ജനകാന്വയത്തിനുടെ മൗലിരത്നമാം
ജനകന്നു നിന്നുടയ ബന്ധുവല്ലയോ? (൯)

കൌസ— ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിന്റെ ഹൃദയാനന്ദവും, വത്സയായ വധുവിന്റെ അച്ഛനായ ആ രാജർഷിയാണ്. ഹാ കഷ്ടം ഹാ കഷ്ടം! ഇനിക്കിപ്പോൾ കഴിഞ്ഞതുപോലെ ഓർമ്മവരുന്നു. ആനന്ദപരിപൂരിതമഹോത്സവമായ ആ ദിവസത്തിൽ— ഹാ! ഈശ്വരാ! അതൊക്കെ പോയല്ലോ.

ജന— (അടുത്തുചെന്നിട്ട്) ഭഗവതി അരുന്ധതി വൈദേഹനായ സീരധ്വജൻ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നു. [നിൻ

പാതിവ്രത്യശുദ്ധതേജോനിധി പവിത്രതക്കൊക്കെമാചാര്യനാം [ഭർത്തൃ
ഭർത്താവും നിൻവിശുദ്ധിക്കുശേഷമേയവഴിയെന്നോർത്തിഴലോകവ
ന്ദ്യാലോകത്രയത്തിൽശുഭമിളനിലമേൽതാണുവന്ദിച്ചിടുന്നേൻ
പ്രത്യൂഷകാല്യത്തിനെപ്പോലയിഭഗവതിഹേ ധന്യരാം ദേവിനിന്നെ

അരു— അത്യൽകൃഷ്ടമായ തേജസ്സ് അങ്ങയുടെ ബുദ്ധിയെ പ്രകാശിപ്പിക്കട്ടെ. മഹോഗ്ഗണത്തെ അതിക്രമിച്ച ശോഭിക്കുന്ന ഈ ഭഗവാനും അങ്ങയെ ശുദ്ധീകരിക്കട്ടെ.

ജന— ആര്യഗൃഷ്ടേ, പ്രജാപാലന്റെ മാതാവിനു കുശലം തന്നെയല്ലേ?

കഞ്ചു— (ആത്മഗതം) ഞങ്ങളെ ഇതിലധികം ഇനി ശകാരിപ്പാൻ പാടില്ല. (പ്രകാശം) അല്ലേ- രാജർഷേ! ഈ ദുഃഖം കൊണ്ടുതന്നെ വളരെ കാലമായിട്ടു രാമഭദ്രന്റെ മുഖദർശനത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന അതി ദുഃഖിതയായ ദേവിയെ ഇവിടുന്നു പിന്നെയും ദുഃഖിപ്പിക്കരുതേ. രാമഭദ്രനും അല്പബുദ്ധികളായ പൌരന്മാർ അഗ്നിശുദ്ധിയെ വിശ്വസിക്കാതെ പരത്തിയ കുത്സിതമായ അപവാദത്താലാണ് ഈ കടുപ്പം ചെയ്തതു.

ജന— ഛീ എന്റെ പുത്രിയുടെ ശുദ്ധി പരീക്ഷിപ്പാൻ അഗ്നിയോ? കഷ്ടം! ഇപ്രകാരം പറയുന്ന ഈ പൌരന്മാർ രാമനാൽ പരിഭൂതനായിരിക്കുന്ന എന്നെ പിന്നെയും പരിഭവിപ്പിക്കുന്നു.

അരു— (ദീർഘശ്വാസമിട്ടിട്ടു) അങ്ങിനെ തന്നെയാണതു. അഗ്നി എന്നതു വത്സയെ വിചാരിക്കുമ്പോൾ വളരെ നിസ്സാരമായ അക്ഷരങ്ങളാണ്. ശുദ്ധിയുടെ കാര്യത്തിൽ സീതതന്നെയാണു മേലെ. ഹാ വത്സേ!

നീയെന്റെശിഷ്യത്തിയാണിന്നാറികതശിശുവാണെങ്കിലും
നിങ്ങടേതൊ ഉൽക്കൃഷ്ടശ്രേഷ്ഠതെട നിന്നുപൊതകിയന്നിൻശുദ്ധി
യൊത്തുള്ളതടരെന്മ ഭക്തിയുംകേണ്മിയെന്നാകിലുമൊരുശിശുവെ
ന്നാകിലുംവന്ദ്യലോക ർക്കുന്നീപൂജ്യമോർത്താൽഗുണമിഹഗുണി
യിൽപ്രായലിംഗങ്ങളല്ലോ (൧൧)

കൌസ— അയ്യോ ഇനിയ്ക്കു വേദനസഹിയ്ക്കവയ്യല്ലോ (എന്നു മൂർച്ഛിക്കുന്നു)

ജന— ഹാ കഷ്ടം! ഇതെന്താണു?

അരു— രാജർഷേ! വേറിട്ടെന്താണു?

ആരാജാവസ്സുഖംനൽശിശുജനമവരെക്കാലമെന്നുള്ളതെല്ലാം
സാരംചേരുംസ്വഹൃത്തായമരുമൊരുമവേൽക്കുന്നതേലമോർത്ത
ഏറുന്നിക്കഷ്ടകാലംതവസഖിസഹിയാതെതിനമോഹിച്ചുവീണു
പാരംപാരിൽപുരന്ധ്രീജനമനമനിശംകേഴുംപോലെ

ജന— കഷ്ടം കഷ്ടം! ഞാൻ വലിയ ക്രൂരൻ തന്നെയായി തീൎന്നു. പ്രിയസുഹൃത്തിന്റെ പ്രിയപത്നിയെ അനവധികാലം കൂടീട്ടു ഒരിയ്ക്കൽ കണ്ടപ്പോൾ കൂടി ഞാൻ സ്നേഹത്തോടുകൂടി നോക്കുന്നില്ലല്ലോ. [മോഹം

ബന്ധുശ്രേഷ്ഠൻസുഹൃത്തിസത്തമനിഹഹൃദയമ്മേത്തിമത്താപ്രിയ[വൻ
ചിന്തിച്ചാൽധീ ചിതങ്ങി ൎനിഖിലഫലമഹോദശരഥനിന്നെന്റെജീ
സന്തോഷത്തിന്റെസത്തുന്നിതിലുമധികമേതാണുമെന്നാലതിന്നി
ങ്ങെന്താണല്ലോതതിപ്പുൻദശമഹന്നവരൻഭൂമിയിൽശ്രീമയനേ ( )

കഷ്ടം! ഇവൾ തന്നെയല്ലേ ആ കൌസല്യ.

ഇത്തന്നിയ്ക്കുംപതിയ്ക്കുംപ്രണയകലഹമുണ്ടാകിലീമണ്ടപേക്ഷം
പ്രത്യേകംഞാൻശകാരത്തിനുവിഷയമതായീടുമെന്നല്ലവർക്കു
ളൊത്തോമാതസ്സുമോചേച്ചുതിനുവിധിഞാനാണതെല്ലാമിദാനീ
മോർത്താൽനന്നല്ലവല്ലാതവകളിഹകടന്നുള്ളപൊള്ളിച്ചിടുന്നു ( )

അരു— ഹാ! കഷ്ടം! വളരെനേരം ശ്വാസം ഇല്ലാതെ ഇവളുടെ ഹൃദയം നിശ്ചലമായിരിക്കുന്നു.

ജന— ഹാ പ്രിയസഖി! (എന്നു കിണ്ടിയിൽ നിന്നു വെള്ളം എടുത്തു തളിക്കുന്നു)

കഞ്ചുകി— ഇഷ്ടന്റെമട്ടുവിധിമുമ്പതിസൌഖ്യമേകും
കൂട്ടാറനല്ലോഅനുകൂലതയെങ്ങുകാട്ടി
പെട്ടെന്നുകാരണമഹോബൊഹൃദ്യൂഷ്ഠുനുള്ള
മട്ടൊന്നെടുത്തഴലിനങ്ങുകതുത്തുകൂട്ടും (൧൪)

കൌസ— (മോഹാലസ്യം തീൎന്നിട്ടു) ഹാ വത്സ ജാനകി!

നീ ഇപ്പോൾ എവിടെയാണു. വിവാഹശ്രീയാകുന്ന മുഖ്യാഭരണത്തോടുകൂടിയും മനോഹരമായും നിർമ്മലമായും ഉള്ള മന്ദഹാസത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന നിന്റെ മോഹനമായ മുഖകമലത്തെ ഞാൻ സ്മരിക്കുന്നു. അല്ലയോ വത്സേ ഏററവും ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രനിൽ നിന്നു ജനിക്കുന്ന ചന്ദ്രികപോലെ സൌന്ദര്യമുള്ള അംഗങ്ങളാൽ ഇനിയും എന്റെ ഉത്സംഗത്തെ ശോഭിപ്പിച്ചാലും "ഇവൾ മഹാകുലത്തിലുണ്ടായ യോഗ്യന്മാർക്കൊക്കെ വധുവായിരിക്കട്ടെ. നമുക്കു ജനകസംബന്ധം ഹേതുവായിട്ടു ഇവൾ പുത്രിതന്നെയാണു" എന്നു മഹാരാജാവു എപ്പോഴും പറയാറുണ്ടു.

കഞ്ചു— ദേവി പറയുന്നതു ശരിയാണു.

ഭരതനെയുതോൾമക്കളിലാമഹാരാജേന്ദ്രനവരെയാണിച്ചും
സ്വാമിനിനാലുവധൂക്കളിലോമനയാംസീതയെയുമതുപോലെ

ജന— ഹേ പ്രിയസഖി! മഹാരാജദശരഥൻ അങ്ങിനെ തന്നെയാണു, എല്ലാപ്രകാരത്തിലും ഹൃദയംഗമനായ അദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ എങ്ങിനെ മറക്കും?

ജാമാതാവിന്നടുത്തുള്ളവർകളെയിഹപൂജിച്ചു കന്യാപിതാക്ക
ന്മാർമോഹിച്ചാലിതിന്നുതുടർന്നടവടിനേരമെറിച്ചായിരുന്നു
ശ്രീമാനങ്ങേവമായീജവമതിയൊരുസംബന്ധവിത്തുംനശിച്ചു
കാമസ്നേഹസോദമാമിന്നകമതിലിരിപ്പിന്നമേനിന്ദ്യമേററം

കൌസ— വത്സേ ജാനകി! ഞാൻ എന്തു ചെയ്യേണ്ടു? ഉറപ്പുള്ള വജ്രബന്ധം കൊണ്ടു ഇളക്കം വരാതെ ചേർന്നിരിക്കുന്ന ഹതജീവിതം ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നെ വിട്ടുപോകുന്നില്ലല്ലോ.

അരു— ആശ്വസിക്കു. രാജപുത്രി! എപ്പോഴും ഇങ്ങിനെ കരഞ്ഞാലൊ. പിന്നെ ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിങ്കൽവെച്ചു നിങ്ങളുടെ കുലഗുരു പറഞ്ഞതു ഓർമ്മയില്ലെ. അതുകൊണ്ടു ഏററം താമസിക്കാതെ നമുക്കു മംഗളം സംഭവിക്കും.

കൌസ— ഭഗവതി, മോഹത്തിന്നു ഒന്നും വഴിയില്ലാതായി.

അരു— ഹേ രാജപുത്രി! അതു അസത്യമാണെന്നു നീ വിചാരിക്കുന്നുവൊ. നല്ല ക്ഷത്രിയകുലത്തിൽ ജനിച്ചവളേ! നീ മറിച്ചൊന്നും വിചാരിക്കേണ്ട, അതു വരാൻപോകുന്നതു തന്നെയാണു.

ഋതമിയലാതല്ലോസംശയംബ്രഹ്മതേജം
വിരവൊടുവിളയാടുംവിപ്രരോതുന്നവാക്കിൽ
പരമവരുടെഗീരിൽദ്ധ്യായാംലക്ഷ്മിനിത്യം
മതവുമവരതല്ലോവ്യർത്ഥമാവോരുവാക്യം (൧൫)

(അണിയറയിൽ കളകളം കേൾക്കുന്നു)

എല്ലാവരും ചെവിടോൎക്കുന്നു.

ജന — ഇന്നു ശിഷ്ടാനദ്ധ്യായമാകയാൽ ഒരു ശങ്കകൂടാതെ കളിക്കുന്ന കുട്ടികളുടെ ലഹളയാണിതു.

കൌസ — സൌഖ്യം സുലഭമായിട്ടുള്ള കാലംതന്നെയാണു കുട്ടിക്കാലം. ഐ! ഇവരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ നില്ക്കുന്ന ഈ കുട്ടി ഏതാണ്? രാമഭദ്രന്റെ കാന്തികൊണ്ടു ഏററവും ശോഭിക്കുന്നവനായും ബാലവും സൌന്ദൎയ്യവും മാൎദ്ദവവും ഉള്ള അംഗങ്ങളോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ഇവൻ എന്റെ കണ്ണുകളെ തണുപ്പിക്കുന്നു.

അരു — (സന്തോഷാശ്രുക്കളോടുകൂടി ആത്മഗതം) ഇതുതന്നെയാണു ഭാഗീരഥി പറഞ്ഞ ആ കണ്ണിന്നമൃതമായ സ്വകാൎയ്യവൎത്തമാനം. ആയുഷ്മാന്മാരായ കുശലവന്മാരിലാരാണിതെന്നറിയുന്നില്ല.

ജന —

നീചനിമജ്ജനിറൻശിഖണ്ഡശുഭമണ്ഡനൻമുനികുമാരരിൽ
ചേലെഴുന്നതനുശോഭകൊണ്ടിവലക്ഷ്മിപോലഴകുചേൎപ്പവൻ
ബാലഭാവമൊടുവന്നിടുന്നരഘുവത്സനാംശിശുകമാരനെ
ഒപ്പോലെ കണ്ടുമമ കണ്ണിണക്കമൃതാഞ്ജനംപോലിതാഭവേ

കഞ്ചു — ഈ കുട്ടി ഒരു ക്ഷത്രിയ ബ്രഹ്മചാരിയാണെന്നു തോന്നുന്നു.

ജന — അങ്ങിനെതന്നെയാണ്. എന്തെന്നാൽ,

കങ്കപത്രമതുപൂൎവ്വമതാട്ടിഷുധിരണ്ടുപിന്നിലപരസ്ഥലെ
ശോഭിതോരസി വിളങ്ങിടുന്നരുരുതന്റെതോലതയിലിന്നഹോ
കാങ്കപുൽപ്പുരട്ടുകൊണ്ടുകെട്ടിയചുവന്നവസ്ത്രമഥവില്ലൊടം
തങ്കമത്തിലൊരുപൈപ്പലവടിയുമുണ്ടുനല്ലജപമാലയും (൨൦)

ഭഗവതി അരുന്ധതി, ഈ കുട്ടി ഏതാണെന്നാണു വിചാരിക്കുന്നതു.

അരു — ഞങ്ങൾ ഇപ്പോൾ വന്നേ ഉള്ളു.

ജന — ആൎയ്യ ഗൃഷ്ടി, ഇനിക്കിതറിവാൻ വളരെ താല്പൎയ്യമുണ്ടു. അതുകൊണ്ടു ഭഗവാൻ വാൽമീകിയോടുതന്നെപോയി ചോദിക്കു. "വത്സനെ കാണ്മാൻ കൊതിച്ചുംകൊണ്ടു ചില വൃദ്ധന്മാർ ഇവിടെ ഇരിക്കുന്നുണ്ടു" എന്നു ആ കുട്ടിയോടും പറയു.

കഞ്ചു — കല്പനപോലെ (എന്നു പോയി)

കൌസ — എന്താണു കുട്ടി പറയുന്നതു? "ഞാൻ ഇതാ വരുന്നു" എന്നോ.

അരു — ഇങ്ങിനെയുള്ളവരുടെ സ്വഭാവം മറിച്ചു വരാൻ പാടില്ലല്ലോ.

കൌസ—(നോക്കീട്ട്) ഋഷ്യിയുടെ വാക്കു കേട്ട ഉടനെ ഋഷികുമാരന്മാരെ വിട്ട ഒരു വത്സൻ വിനയത്തോടുകൂടി ഇങ്ങോട്ടു തന്നെ വരുന്നുവല്ലൊ.

ജന—(നല്ലവണ്ണം നോക്കീട്ട്) ആശ്ചര്യം! ഇതെന്താണ്?

ബാലത്വംതഴ്ക്കിലുമീവിധംശൈശവത്തിലൊളിച്ചൊരുമാഹാത്മ്യമെന്നി
ക്കാലത്തിൽബാലന്മാർക്കാലത്തുപടുതതിരിൽമാത്രമേകാണൂവുള്ളു
മാലെന്യേന്നെന്റെകണ്ണുകൾക്കിട്ടകിരണംനല്ലയന്യൂനതയുണ്ട [ത്ത്
ത്താലിന്നുണ്ടുതിളങ്ങുമെന്നാലവിധമുടനെ ചിത്രമേചീന്തമോദാ

ലവൻ—(പ്രവേശിച്ചിട്ട്) പൂജ്യന്മാരാണെങ്കിലും പേരും സ്ഥിതിയും കുലവും അറിയാത്ത ഇവരെ എങ്ങിനെയാണ് ഞാനിപ്പോൾ അഭിവാദ്യം ചെയ്യേണ്ടത്. (ആലോചിച്ചിട്ട്) ഇങ്ങിനെയായാൽ വിരോധമില്ലെന്നു വൃദ്ധന്മാർ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. (വിനയത്തോടുകൂടി അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) നിങ്ങൾക്കായിക്കൊണ്ട് ഈ ലവന്റെ മുറപ്രകാരം നമസ്കാരമായിരിക്കുന്നു.

അരുന്ധതിയും ജനകനും—ഗുണവാനായ നീ ആയുഷ്മാനായി ഭവിക്കട്ടെ.

കൌസ—വത്സ, വളരെക്കാലം ജീവിച്ചാലും.

അരു—ഉണ്ണി, ഇവിടെ വരു (ലവനെ മടിയിലിരുത്തീട്ട് സ്വഗതം) ഭാഗ്യം കൊണ്ട് എന്റെ ഉത്സംഗം മാത്രമല്ല വളരെക്കാലമായിട്ടുണ്ടായിരുന്ന മനോരഥം കൂടെ സമ്പൂർണ്ണമായി.

കൌസ—ഉണ്ണി ഇവിടെയും ഒന്നു വരു (മടിയിലിരുത്തീട്ട്) ആശ്ചര്യം! അല്പം വിടർന്ന കരിങ്കൂവളപ്പൂവുകൊണ്ടുള്ള മാലയുടെ ശോഭയെ വഹിക്കുന്ന ശരീരംകൊണ്ട് മാത്രമല്ല, താമരപ്പൂവിന്നു മധുരകണ്ഠതയോടുകൂടിയതായ അരയന്നത്തിന്റെ ഗീതമായ സ്വരത്തോടു ശരിയായ സ്വരംകൊണ്ടും ഇവൻ രാമഭദ്രനെ അനുകരിക്കുന്നു. വിടർന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ ഉള്ളുപോലെ കോമളമായിരിക്കുന്ന ശരീരസ്പർശം കൊണ്ടും ഒരു വത്സൻ അവനോടു തുല്യനായിരിക്കുന്നു. ഉണ്ണി, നിന്റെ ചന്ദ്രതുല്യമായ മുഖം ഞാനൊന്നു നോക്കട്ടെ. (താടിപിടിച്ചു പൊക്കി സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട് കണ്ണീരോടും ഗദ്ഗദപ്രായത്തോടും കൂടി) രാജർഷേ! കാണുന്നില്ലേ. സൂക്ഷിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ ഇവന്റെ മുഖം വത്സയായ വധുവിന്റെ മുഖചന്ദ്രനെ പോ [ലെ ഇരിക്കുന്നു.

ജന—സഖി! ഞാൻ കാണുന്നുണ്ട്.

കൌസ—അയ്യോ! ഉന്മത്തമായിരിക്കുന്ന എന്റെ ചിത്തം എന്തൊക്കെയോ വിചാരിച്ചു ഭ്രാന്തു പറയുന്നു.

ജന—കണ്ടീട്ടുന്നുമകൾക്കുളവായവരെയുമഴകേറിയ ചാരുലതികന്നും

കൊണ്ടിരിക്കുന്നില്ലാകൃതിയുമഴകുമത്തെന്നാലിക്കുന്നവാക്കം
കൊണ്ടാട്ടംതാഴ്മയുംയോഗ്യതകളുമറ്റുതാൻദൈവമേ ചഞ്ചലത്വം
പ്പെണ്ടെഞ്ചിത്തം പരന്നെന്നറിയവഴിയതിലെ പോവതെന്തേവമി
[പ്പോൾ

കൌസ — ഉണ്ണി, നിന്റെ അമ്മയുണ്ടൊ, അച്ഛനെ ഓൎമ്മ [യുണ്ടൊ.

ലവൻ — ഇല്ല.

കൌസ — എന്നാൽ ഉണ്ണി ആരുടെയാണ?

ലവൻ — ഭഗവാൻ വാല്മീകിയുടെയാണ.

കൌസ — അല്ലയൊ വത്സ, പറയേണ്ടത പറയു.

ലവൻ — ഇനിക്കിത്ര മാത്രമെ അറിവുള്ളു.

(അണിയറയിൽ) ഹൊ ഹൊ പടജ്ജനങ്ങളെ! നിങ്ങളാരും ഈ ആശ്രമത്തിന്നടുത്തുള്ള സ്ഥലത്തെ ആക്രമിക്കരുതെന്ന കുമാരനായ ചന്ദ്രകേതു കല്പിക്കുന്നു.

അരുന്ധതിയും ജനകനും — നന്നായി — അശ്വമേധത്തിന്നുള്ള കുതിരയെ രക്ഷിപ്പാനായി വന്നിരിക്കുന്ന വത്സനായ ചന്ദ്രകേതുവിനെ നമുക്ക ഇന്ന കാണാം. ഇത ഒരു സുദിവസംതന്നെ.

കൌസ — വത്സലക്ഷ്മണന്റെ പുത്രൻ കല്പിക്കുന്നു എന്നിങ്ങിനെ അമൃത പോലെ മനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്ന അക്ഷരങ്ങൾ കേൾക്കുന്നു.

ലവൻ — ആൎയ്യ, ചന്ദ്രകേതു എന്ന പറയുന്നത ആരാണ?

ജന — ദശരഥപുത്രന്മാരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ അറിയുമൊ?

ലവൻ — അവർ രാമായണകഥാപുരുഷന്മാരല്ലെ?

ജന — എന്നാൽ ആ ലക്ഷ്മണന്റെ മകനായ ചന്ദ്രകേതുവിനെ എങ്ങിനെയാണ അറിയാതെ വന്നത?

ലവൻ — എന്നാൽ അദ്ദേഹം രാജൎഷിയായ മൈഥിലന്റെ പൌത്രനായ ഊൎമ്മിളാ പുത്രനാണ.

അരു — (ചിരിച്ചുംകൊണ്ട) കഥയുടെ അറിവ നല്ലവണ്ണം കാണിച്ചു കുട്ടി

ജന — ഉണ്ണിക്ക ഈ കഥ അത്രനിശ്ചയമുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ ചിലത ചോദിക്കാം. ആതിനുത്തരം പറയൂ. ആ ദശരഥാത്മജന്മാരുടെ പുത്രന്മാരുടെ പേര എന്തെല്ലാമാണ? ഏതേത ഭാൎയ്യമാരിൽ ജനിച്ചവരാണ അവര?

ലവൻ — ആ ഭാഗം കഥ ഞാനും വേറെ ആരും ഇതുവരെ കേട്ടിട്ടില്ല.

ജന — അത കവി ഉണ്ടാക്കിട്ടില്ലെ.

ലവൻ— ഉണ്ടാക്കീട്ടുണ്ട. പുറത്തായിട്ടില്ല. അതിലെ രസമുള്ളതായ ഒരു ഭാഗം അഭിനയിപ്പിക്കേണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി വേറെ ഒരു പ്രബന്ധമാക്കിയുണ്ടാക്കി അത ഭഗവാൻ വാല്മീകി സ്വന്തകയ്യക്ഷരത്തിൽ എഴുതി തൌൎയ്യത്രിക സൂത്രകാരനായ ഭരതമുനിക്കയച്ചു.

ജന—എന്തിനായിട്ടാണത?

ലവൻ— ആ ഭഗവാൻ അത ദേവസ്ത്രീകളെക്കൊണ്ട അഭിനയിപ്പിക്കും എന്ന വെച്ചിട്ടാണ.

ജന—ഇതിലൊക്കെ എന്തോ ഒരർത്ഥമുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നു.

ലവ—ഭഗവാൻ വാല്മീകിക്ക അതിൽ കലശലായിട്ട താല്പൎയ്യമുണ്ട. വളരെ വിശ്വാസമുള്ള ചിലരുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്താണ പുസ്തകം ഭരതാശ്രമത്തിലേക്കയച്ചിട്ടുള്ളത. വഴിക്ക യാതൊരു തടസ്ഥവും ഉണ്ടാവാതിരിപ്പാൻ ചാപപാണിയായ എന്റെ ഭ്രാതാവിനേയും കൂടെ അയച്ചിട്ടുണ്ട.

കൌസ— ഉണ്ണിക്കു ഭ്രാതാവും ഉണ്ടോ?

ലവ—ഉണ്ട ആൎയ്യനായ അദ്ദേഹത്തിന്ന കുശനെന്നാണ പേര.

കൌസ— ജ്യേഷ്ഠൻ എന്നല്ലെ പറയേണ്ടത?

ലവൻ— അതിനെ തന്നെയാണ. പ്രസവക്രമം കൊണ്ട അദ്ദേഹം ജ്യേഷ്ഠൻ തന്നെയാണ.

ജന— ആയുഷ്മാന്മാരായ നിങ്ങൾ എരട്ട പെററവരാണൊ.

ലവൻ— അതെ.

ജന—ആകട്ടെ. ആ കഥാ പ്രബന്ധത്തിന്റെ അവസാനം എങ്ങിനെയാണെന്ന പറയൂ.

ലവൻ—പൌരന്മാർ പരത്തിയ മിഥ്യാപവാദം ഹേതുവായിട്ട വളരെ വ്യസനിച്ച രാജാവിനാൽ ത്യജിക്കപ്പെട്ട ദേവയജന സംഭവയായ സീതയെ, പ്രസവം വളരെ സമീപിച്ചിരിക്കുന്ന സമയത്ത തനിച്ച കാട്ടിലാക്കി ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുപോന്നു എന്നാണ.

കൌസ— ഹാ വത്സ മുഗ്ദ്ധചന്ദ്രമുഖി, ഏകാകിനിയായ നിന്റെ പൂവു പോലെയുള്ള ശരീരത്തിന്നുണ്ടായ ദൈവദുൎവ്വിലാസത്തിന്റെ അവസാനം എന്താണൊ?

ജന— ഹാ വത്സെ!

ഭാരമേററതതികഠിനമായപ്രകാരത്തിലുള്ള
പ്പാരംപെത്തൻപരിഭവമതുംപേറുനോവുംപൊറാതെ
നേരിട്ടോരോമൃഗനിവഹംകണ്ടുപേടിച്ചുദീനം
പാരാതെത്തന്നെപ്പലകുറിവിളിച്ചന്നുനീകേണിരിക്കും. (൨൩)

ലവൻ__ (അരുന്ധതിയോടു) ആൎയ്യേ! ഇവർ ആരാണു?

അരു__ ഇതു കൌസല്യയും ഇതു ജനകരാജാവും.

ലവൻ__(ബഹുമാനഖേദകൌതുകങ്ങളോടുകൂടി നോക്കുന്നു)

ജന__ ഹാ! പൌരന്മാരുടെ ദുൎമ്മൎയ്യാദയും രാജാവായ രാമന്റെ ക്ഷിപ്രകാരിതയും.

സീതാത്യാഗകഠോരവജ്രപതനം ചിന്തിച്ചതിന്നുത്തമം
ചോദിപ്പാനുഴറുന്നു കോപമെഴുമീയെൻ ചാപവും ശാപവും (൨൯)

കൌസ__ഭഗവതി! രക്ഷിയ്ക്കണേ രക്ഷിയ്ക്കണേ. കോപിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ രാജൎഷിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കണേ.

അരു__
ലോകത്തിൽ പരമേശ്വരിയെപ്പോലെ മാനികൾക്കു
മുക്കല്യത്തിൽ അമലമിവിധമായിരിയ്ക്കും
ചൊല്ലേണ്ടുന്നതു പരിഭവത്തിന്നല്ലിതാമ
നിങ്ങളെല്ലാം പൌരവാസികൾ ബാല്യമെല്ലോ (൩൦)

ജനകൻ__
താതൻ ജ്ഞാനമയവ്രതൻ മുനിയിന്നാൎക്കില്ല വന്ദ്യൻ പരം
ഭൂദേവൻ ശിഷ്യവരൻ നാമിവി കുലത്താലും പെട്ടു പൌരരിൽ വന്നു

വടുക്കൾ__ (പ്രവേശിച്ചിട്ടു) കുമാര! കുതിര കുതിര എന്ന നാട്ടിൽ ഒരു ജന്തു ഉണ്ടെന്നു കേട്ടിട്ടില്ലേ? അതിനെ ഇപ്പോൾ ഞങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ടു.

ലവൻ__ കുതിരയെ കുറിച്ചു പശുശാസ്ത്രത്തിലും യുദ്ധശാസ്ത്രത്തിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു. അതിന്റെ മട്ടിൽ എന്താണെന്നു പറയൂ.

വടുക്കൾ__ കേട്ടാലും.

ഉണ്ടൊരു വാലിയോരു വാലതിനു പിന്നിൽ കിടന്നെപ്പോഴും
നീണ്ടിട്ടാണു കഴുത്തു നാലു ഖുരമുണ്ടല്ലോ നീളതിന്നിടവൻ
കണ്ടാലൊത്തപോലെ പുല്ലു മേലെ കിടക്കിട്ടിട്ടുമിങ്ങോതിനി
കണ്ടാലോ പോകുന്നതുമല്ലെ മതിലായുധംപോലെ വരുന്നവനും. (൩൧)

(അടുത്തുചെന്നു തോലിനാലും കൈകളിന്നാലും പിടിച്ചുവലിയ്ക്കുന്നു)

ലവൻ__(കൌതുകകോപഖേദവിസ്മയങ്ങളോടുകൂടെ) ആൎയ്യന്മാരെ! നോക്കു നോക്കു ഇവർ എന്നെ വലിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നുണ്ടോ (വേഗത്തിൽ ചുറ്റിനടക്കുന്നു.)

അരുന്ധതിയും ജനകനും— വത്സൻ കൌതുകത്തെ പൂരിപ്പിച്ചാലും.

കൌസ— ഭഗവതി! ഈ കുട്ടിയെ കാണാതെ ഇനിയ്ക്കു ജീവിക്കുക വയ്യാ എന്നു തോന്നുന്നു. ഞങ്ങൾ കൊണ്ടു വേറെ ഒരു ദി

കിൽ ചെന്നിന്ന പോകുന്നതായ ഈ ആശ്ചൎയ്യത്തെ നമുക്ക നോക്കുക.

അരു—ചപലന്മായ ആ ഉണ്ണി ദൂരെയായി. ഇനി എങ്ങിനെയാണ കാണേന്നത.

കഞ്ചു—(പ്രവേശിച്ചിട്ട) "അവസരംപോലെ നിങ്ങൾ തന്നെ ചെന്നു അതറിയിപ്പാൻ പാടുള്ളു" എന്നാണ ഭഗവാൻ വാല്മീകി അരുളി ചെയ്തത.

ജന—ഇതിൽ അതി ഗംഭീരമായി എന്തോ ഒന്നുണ്ട. ഭഗവതി അരുന്ധതി, സഖി കൌസല്യേ, ആൎയ്യഗൃഷ്ടേ, നമുക്ക പോയി ഭഗവാൻവാല്മീകിയെകാണുക. (എന്നാവൃദ്ധന്മാരൊക്കെപോയി)

വടുക്കൾ—കുമാര, ആശ്ചൎയ്യമായ ഇത കാണെ.

ലവൻ—ഞാൻ കാണുകയും അറികയും ചെയ്തു. ഇത അശ്വമേധത്തിനുള്ള കുതിരയാണ.

വടുക്കൾ—അതെങ്ങിനെയാണ അറിഞ്ഞത?

ലവൻ—മൂഢന്മാരെ, നിങ്ങൾ അശ്വമേധ പ്രകരണത്തിൽ വായിച്ചിട്ടില്ലെ, നൂറ കവചധാരികളേയും നൂറ ദണ്ഡധാരികളേയും നൂറ തൂണീരധാരികളേയും രക്ഷിതാക്കളായി കണ്ടാലും—ഈ സൈന്യത്തിൽ ഓരോഎന്നതിന്റെ സംഖ്യ ഇതതന്നെയായിരിക്കും. ഞാൻപറഞ്ഞതവിശ്വാസമായില്ലെങ്കിൽപോയി ചോദിക്കു.

വടുക്കൾ—ഹേ ഹേ, ഈ കുതിര എന്തൊരാവശ്യത്തിന്നാണ നാലുപുറവും ആളുകൾ ചുറ്റികൊണ്ട നടക്കുന്നത.

ലവൻ—(അസൂയയോടുകൂടി ആത്മഗതം) അത്ത, അശ്വമേധം എന്നത വിശ്വവിജയികളായ ക്ഷത്രിയൎക്ക ഉൽകൎഷഫലമായും സൎവ്വ ക്ഷത്രിയ പരിഭാവിയായും പ്രാധാന്യത്തിന്റെ മാറുറപ്പ നോക്കുന്ന കല്ലായും ഉള്ള ഒന്നാണ.

(അണിയറയിൽ)

ശ്രീക്കൂട്ടമിക്കുതിരയൊത്തപതാകവീൎത്തും
ലോകെപരത്തുവതിനുള്ളപരസ്യമല്ലൊ
ആകെ ദ്ദശാസ്യകുലമാശുമുടിച്ചസപ്ത
ലോകൈകവീരനുടെയാണിവയിന്നതോൎത്തും (വ. തി)

ലവൻ—(വ്യഥയോടുകൂടി എന്നപോലെ) അഹോ! കോപാഗ്നിയെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നതായിരിക്കുന്നു ഈ അക്ഷരങ്ങൾ.

വടുക്കൾ—എന്താണവർപറയുന്നത, കുമാരൻവിദ്വാൻതന്നെ.

ലവൻ—ഭോ, ഭോ, ഭൂമിയിൽ ക്ഷത്രിയന്മാരില്ലാതായൊ. അല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങൾ എന്താണിങ്ങിനെ പറയുന്നത.

(അണിയറയിൽ)—മഹാരാജാവിനെ കുറിച്ച പറയുമ്പോഴും ക്ഷത്രിയന്മാരെവിടെ ?

ലവൻ—ഹേ ! നീചന്മാരെ !

ചിത്തംവലച്ചതൊടുവർ ചാഴ്കിൽവാണിടട്ടെ
ചിന്തിപ്പിലെന്നു ഭയമേറുകിലെന്തുവേറെ
എന്തിന്നിവണ്ണമുരചെയ്യുവതത്രയുള്ളു
ഞാനന്തമാനികളുടെയിരകൊടികല്ലലാക്കാം (൨൮)

അല്ലയോ വടുക്കളേ, കല്ലു വലിച്ചെറിഞ്ഞു ഇതിന്റെ തടസ്ഥം കൂട്ടാതെ ചുറ്റും ഗമനത്തെ മുടക്കു- മറവുള്ള മൃഗങ്ങളുടെ ഇടയിൽ ഇതു നിസ്സാരമായി നടക്കട്ടെ.

ഒരു വടുവൻ—(ക്രോധത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിച്ചിട്ട) ഛി ! എന്തു ചപലിപ്പായിട്ടാണ ഈ പറഞ്ഞത. പടജ്ഞന്മാരും ഭയംകൊടുപ്പിക്കുന്നവരും ഒന്നുമില്ലാത്തവരുമാണ. ഗർവ്വോടുകൂടിയ വാക്കു ഒരു കുട്ടി പറഞ്ഞാലുംകൂടി അവർ സഹിക്കയില്ല. അതിവിമത്തനായ രാജകുമാരൻ ചന്ദ്രകേതു ഇപ്പോഴും മനോഹരമായ പൂർവ്വാരണ്യം സന്തോഷത്തോടുകൂടി നോക്കി കണ്ടു സഞ്ചരിക്കുകയാണ. അദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ടെത്തുന്നതിന മുമ്പ കാട്ടിലുള്ള വൃക്ഷങ്ങളുടെ ഇടയിൽകൂടി ഓടി പൊയ്ക്കൊള്ളുവിൻ.

വടുക്കൾ—കുമാര നമുക്ക ഇതിനെ വേണ്ട, തീക്ഷ്ണങ്ങളായ ശസ്ത്രങ്ങളോടുകൂടിയ ഇവർ ശങ്കിപ്പിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട വരു, നമുക്ക മരങ്ങളോട്ടം ചാടി ഓടി ആശ്രമപദത്തിലേക്ക പോവുക.

ലവൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട) ശസ്ത്രങ്ങളും ശോഭിക്കുന്നുണ്ടോ. (വില്ലു കുലച്ചിട്ട)

അത്യന്തോല്പടദന്താടിമങ്ങുകളിലത്യാജിമഹാചണ്ടത്ര്യം
ശ്രോത്രാസ്യവ്യാവനാദവത്തൊടുപരംപൊട്ടിച്ചിരിച്ചന്തകൻ
പല്ക്കാട്ടേകവിഴുങ്ങുവാനിഹതുറക്കും വക്ത്രയന്ത്രത്തിനോ
ടൊക്കുന്നൊരീവികടോദരത്തൊടുശരാസം ശോഭിതം ചേരണം

(അവരവരുടെ അവസ്ഥയ്ക്കു തക്കവണ്ണം ചുററിനടന്ന എല്ലാവരും പോയി).

നാലാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

അഞ്ചാമങ്കം.

(അണിയറയിൽ) ഹേ, ഹേ, പടജ്ഞന്മാരെ, നമുക്ക സഹായമുണ്ടായി ഉണ്ടായി.

ചാട്ടവാറിട്ടംസുമന്ത്രൻതുടിതിരയിലൂടനോടിക്കയാൽപ്രവേഗവേ
ഗത്തിപ്പാഞ്ഞോരശ്വകേളുംകതിരകളെഴുമാസ്യന്ദനംതന്നിലേറി (ഗം
ഭീരത്തിട്ടിഞ്ഞടത്തത്തിലുകിട്ടമൊരുനൽഭേരിവാദ്യജംചേ
ന്നിട്ടെത്തുന്നതിതാനമ്മുടെഖണ്ഡനമുത്തകെട്ടിന്നടൻചന്ദ്രകേതു

(അനന്തരം സുമന്ത്രനാൽ തെളിക്കപ്പെടുന്ന തേരിലേറി ചാപപാണിയായി അത്ഭുത സന്തോഷസംഭ്രമങ്ങളോടുകൂടി ചന്ദ്രകേതു പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചന്ദ്രകേതു — ആര്യ്യസുമന്ത്ര നോക്കൂ.

പൊട്ടുമില്ലടരൊഴിഞ്ഞുതൻകുട്ടകടൈരാവലംകൃതികവിതകൊണ്ടു
ഞെട്ടുമാറഖിലമാശവമ്പടയിലിട്ടശസ്ത്രമഴപെയ്യുമേറ (ടൻ
ശിഷ്ടമംഗിയിലപൂർവ്വമായമലവംശനായ്മുളപോലെയി
ങ്ങെട്ടുന്നമ്മനെബാലനേകനിഥചെയ്തിട്ടുന്നമകൗതുകം വ

ആശ്ചര്യ്യം ആശ്ചര്യ്യം.

കിഞ്ചിൽക്രോധാദയംകൊണ്ടതന്നിറമുഖപ്പൂണ്ടതുള്ളിക്കുളിക്കും
പഞ്ചശ്രീമൃദുഭൈകൈക്കൊണ്ടിതവമന്ദിതേതോരഥാധീരപോതം
ചഞ്ചത്താത്സന്ദ്വഷ്കംപെട്ടുമടങ്ങിയലന്നുളളവില്ലാട്ടമേറെ
ത്തഞ്ചത്തിൽജൃംഭശൈബലവപുഷിപെരിക്കുന്നശൌര്യൌഘവർഷം

സുമന്ത്രൻ — ആയുഷ്മൻ.

എല്ലാംകൊണ്ടുമതോർനിനക്കുതഥിയായ്ത്തീരുവാനുമസ്ഥാനാക്കമ
ണില്ലാതുള്ളമഹാത്മാവായൻവിലസുന്നിക്കുട്ടിയേക്കാണ്കയാൽ
വല്ലാതാകുലരീകൃതർക്കുമഹൻവിശേഷിപ്രഹാരത്തിനായ്
വില്ലോടിങ്ങിനെയായമാനമതനെനാന്നംബികലോക്കുന്നതാൻ ?

ചന്ദ്ര — ഏകനായിട്ടുള്ള ഇവന്റെ നേരെ പലരുംകൂടി നേരിടുന്നതിനെക്കുറിച്ചു എന്റെ ഹൃദയം ലജ്ജിക്കുന്നു.

പാരിക്കുംപോരിലേവംബാലുള്ളതകുമാരോളുചല്ലന്നുവാരിക്കുന്നുമ
ണേരിക്കാണാംകാണാൽകിങ്കിണികളുടെധ്വനനാൽകാമകോലാഹല
പാരംതേടുന്നതെയ്യംമെമ്മേഖദ്ദമഹസ്സാന്നഹസ്തീന്ദ്രനീല [തെ
ക്കാറുംചേതംബലത്തിൻനടുവിലിതരകഷ്ണന്തിയിലോലനേകൻ()

സുമ — ഉണ്ണി, ഇവരെല്ലാവരുംകൂടിട്ട തന്നെ ഇവനെന്താ ണ. പിന്നെ ഒറ്റക്കാരനാലൊ.

ചന്ദ്ര — ആര്യ്യ, വേഗത്തിലോടിക്ക. ഇവൻ നമ്മുടെ ആശ്രിത ജനങ്ങളെ പ്രമഥനം ചെയ്വാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

കുന്നിൻകണ്ഠത്തിലുത്തുങ്ഗമിഴപടലീകുണ്ഠമേഘങ്ങളൊപ്പം
വൃന്ദിക്കുംശ്രീമദീനിനദകലിതമാംജ്യാനിനാദമേഴ്കി

ഒന്നായിട്ടുള്ളബന്ധിപ്പനവധിതലയിപ്പാരിൽവിക്ഷീട്ടുക
നിരന്നാരത്തപ്പിട്ടനോതതളകളുമട്ടിട്ടുകൂട്ടുന്നവീരൻ [ലവൻ

സുമ—(ആത്മഗതം) ഇങ്ങിനെയുള്ളവനോടുകൂടെ വത്സനായ ചന്ദ്രകേതു ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം ചെയ്യുന്നതിന്ന ഞാനെങ്ങിനെ അനുവദിക്കേണ്ടു. (വിചാരിച്ചിട്ട). അഥവാ ഇക്ഷ്വാകുഗൃഹത്തിൽ താമസിച്ചു വൃദ്ധനായിട്ടുള്ളവനല്ലെ ഞാൻ. യുദ്ധം നേരിട്ടിരിക്കുമ്പോഴും എന്തു നിർവ്വാഹമാണുള്ളത.

ചന്ദ്ര—(വിസ്മയ ലജ്ജാസംഭ്രമങ്ങളോടുകൂടി) ഹരി, എന്റെ സൈന്യങ്ങളെല്ലാം പിന്തിരിച്ചു.

സുമ—(രഥവേഗത്തെ നടിച്ചിട്ട) ആയുഷ്മൻ, ആ വീരൻ നിനക്ക വാഗ്വിഷയീഭൂതനായിരിക്കുന്നു.

ചന്ദ്ര—(ഓർമ്മക്കേട നടിച്ചിട്ട) ആര്യ, ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരെന്താണെന്ന ആരണ്യകന്മാർ പറഞ്ഞത.

സുമ—ഉണ്ണി, ലവനെന്ന.

ചന്ദ്ര—അല്ലേ ലവ പ്രചുരവിശ്രുതിധൈര്യമാവിൽ
മല്ലേന്തിനീണ്ടുഭുജനങ്ങളൊടിട്ടിടുന്ന
ഇല്ലേ നിനക്കിവിടെ ഞാൻ വരികില്ലതന്നെ
മെല്ലേ മനസ്സതിൽ മനസ്സുരമിച്ചിടട്ടെ (൧)

സുമ—കുമാര, നോക്ക.
ബാലപ്രവീരനിവനെന്നിതനീവിളിക്ക
ശൂലംബലങ്ങളെവെടിഞ്ഞുതിരിഞ്ഞിടുന്ന
മാലാറുവെട്ടമിടികേട്ടിമദ്രനംവി
ട്ടോലുംമദേഭാരിപോതകമെന്നപോലെ (൨)

(അനന്തരം വേഗത്തോടും ദർപ്പത്തോടുംകൂടി നടന്നുകൊണ്ടു ലവൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ലവൻ—അങ്ങിനെ തന്നെ രാജകുമാര അങ്ങിനെ തന്നെ. അങ്ങ ഇക്ഷ്വാകുജാതനല്ലെ. അതുകൊണ്ട ഞാനിതാ വരുന്നു.

(അണിയറയിൽ വലിയ കലശൽ കേൾക്കുന്നു)

ലവൻ—(കോപസംഭ്രമത്തോടുകൂടിതിരിഞ്ഞിട്ട) ഹരി, ഞാൻ ഇപ്പോഴും തന്നെ അവരെ ഉടച്ചിട്ടും സേനാപതികളും യുദ്ധത്തിന്നായി പിന്നെയും നേരിട്ടുവന്ന ചുഴന്നിന്ന എന്നെ പ്രഹരിക്കുന്നുവൊ. കഷ്ടം, എന്തൊരവിവേകികളാണിവർ.

സംവൃത്തക്കോറടിച്ചിട്ടിളകുമൊരുകടല്ലെള്ളുഴറ്റുവട്ടം [ലതം
സംവർദ്ധിച്ചുന്നതിങ്കലെഹളയൊടുമുഴത്തുള്ളൊരീസൈന്യഘോ

ഗർവ്വോടക്കന്നടിച്ചിട്ടിളകിയബഡവാവഹ്നിപോലുഗ്രനാമീ
ന്നവ്യഗ്രക്രോധവേഗത്തിവ്രജമതിനിലയായിട്ടുതീരട്ടെവേഗം (൯)

(എന്നു ചുററി നടക്കുന്നു)

ചന്ദ്ര—ഹേ, ഹേ, കുമാര,

പാരംവിസ്മയനീയമായഗുണോൽകർഷംനിമിത്തംഭവാൻ
പാരാതെൻപ്രിയനാകയാലൊരസൂയാഭാവവുംഭവിക്കുന്നമേ
വേറിട്ടില്ലമദീയമിന്നുവഴിയന്തെന്നുമെന്നാകയാ
ലേറീടുംകഠിനംസ്വകിങ്കരജനേചെയ്യുന്നതെന്തിന്നഹോ (൧൦)

ലവൻ—(സന്തോഷത്തോടും സംഭ്രമത്തോടും തിരിഞ്ഞിട്ടു) അഹോ, മഹാനുഭാവനായ സൂര്യകുലകുമാരന്റെ വീരവാദം പ്രസന്നമായും രൂക്ഷമായും ഇരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഇവർ പോട്ടെ. ഇദ്ദേഹത്തെ തന്നെ സംഭാവനം ചെയ്യാം.

(അണിയറയിൽ പിന്നെയും കലശൽ കേൾക്കുന്നു)

ലവൻ—(കോപത്തോടും വെറുപ്പോടുംകൂടി) ശരി, പിന്നെയും പിന്നെയും വീരസംവാദത്തിന്നു വിഘ്നം ചെയ്തു ഇവർ എന്നെ അവമാനിക്കുന്നു. (അവരെ നോക്കി ചുററി നടക്കുന്നു)

ചന്ദ്ര—ആര്യ നോക്കൂ. ഇതു കാണേണ്ടതാണ്.

ഏററംകൌതുകമാർന്നഗർവ്വമതിനാലേകൻപരംലോകരെ
ച്ചുററംചേർന്നചമൂസമൂഹമതുപിമ്പേപാഞ്ഞെത്തുംവിധൌ
ചീററംപൂണ്ടുധനുസ്സുകൊണ്ടിവനൊരാനയ്ക്കടിക്കുംകൊടും
കാററത്തിന്നുധനുസ്സൊടൊത്തിളകിടുംമേഘത്തിനൊക്കുന്നതെ

സുമ—അവനെ നോക്കുന്നതിന്നു കുമാരനു തന്നെ അറിഞ്ഞുകൂട. ഞാൻ വിസ്മയംകൊണ്ടു തീരെ പരവശനായിരിക്കുന്നു.

ചന്ദ്ര—ഹേ, ഹേ, പടജ്ജനങ്ങളെ.

മന്നിൽക്കാലാൾനടപ്പുംവല്ലിതതനവുമിച്ചമാംകാവുതപ്പം
തിന്നുന്നേൻതങ്ങളെല്ലാമൊരുററഗ്രൂപ്പിവനൊട്ടുനൽചട്ടയിട്ടിട്ടനിങ്ങൾ
കൊള്ളുന്നതാംപൂണ്ടനേകംഗജതുരഗരഥൌഘങ്ങളേറിപ്പടക്കി (൧൧)
വന്നുംയത്നിക്കയാൽനിങ്ങളെയുമിവനെയുംധിക്കരിക്കുന്നുഞാനും ( )

ലവൻ—(ക്ഷോഭത്തോടുകൂടി) എ, എന്റെ മേൽ ദയവിചാരിക്കുന്നുവോ. (ആലോചിച്ചിട്ടു) ആകട്ടെ, സമയം വെറുതെ കളയുന്നതിനെ മുടക്കുന്നതിന്നായി ജൃംഭകാസ്ത്രംകൊണ്ടു സൈന്യങ്ങളെ സ്തംഭിപ്പിക്കാം. (എന്നു ധ്യാനം നടിക്കുന്നു)

സുമ—എന്താണു നമ്മുടെ സൈന്യങ്ങളുടെ ഘോഷം അകാരണമായി നിന്നുപോയത്.

ലവൻ—ഇവന്റെ ഗർവ്വിപ്പാട് കാണാമല്ലോ.

സുമ—(പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി) ഉണ്ണി, ഈ കുമാരൻ മന്ത്രപൂ
ർവ്വം ജൃംഭകാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു എന്നു തോന്നുന്നു.

ചന്ദ്ര—എന്താണിവിടെ സംശയം.

ഘനപാളിന്നോടുമതമസ്സുമിന്നലിവതൻകോലാഹലംപോലെക
ണ്ണിന്നപോടുണ്ടുപിടിച്ചുവിട്ടുവിധംകെപാകന്നൊരപ്പീക്കിലും
സ്ഥലിക്കുന്നിതുസൈന്യമാസകലവുംചിത്രംകണക്കേറാവും
ജൃംഭിക്കുന്നിതുജൃംഭകാസ്ത്രമതിരറ്റുള്ളോരുവീര്യത്തൊടും (ശാർ)

ആശ്ചര്യം! ആശ്ചര്യം!

പാതാളകുക്ഷികളിലാണ്ടിട്ടൊരിരുൾനിരപോലൊക്കെനീലിച്ചുമേററം
തീയട്ടിച്ചുട്ടെഴുംപിത്തളയൊളിയ ചിജൃംഭിച്ചുമിജൃംഭകങ്ങൾ
വാതംകല്പാന്തകാലത്തിളകിയുടനെറിഞ്ഞിട്ടുകല്പാന്തവിന്ധ്യ
ഉജ്ജാതംതിങ്ങുന്നാവിന്ധ്യക്കൊടുമുടികൾകണക്കംബരേചിന്നിടുന്നു

സുമ—ഇവനു ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങൾ സിദ്ധിച്ചതെവിടുന്നാണു.

ചന്ദ്ര—ഭഗവാൻ വാല്മീകിയിൽ നിന്നാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

സുമ—അസ്ത്രങ്ങളേയുംവിശേഷിച്ചു ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങളേയുംസംബന്ധിച്ചകാര്യങ്ങളൊന്നുംഅദ്ദേഹത്തിന്നില്ലല്ലോ. എന്തെന്നാൽ,

ഇവയാകൃശാശ്വസുതമാണവിടുന്നാക്കൗശികന്റെകയ്യിലേയ്ക്കായ്
ആവഴിരാമനിലെത്തീട്ടവിടെയിരിക്കുന്നിതിപ്പൊഴുന്നത്രെ (സ്ര)

ചന്ദ്ര—ഏററവും വലിച്ച സത്വഗുണത്തോടുള്ള പ്രകാശത്തോടുകൂടിയ മററു മന്ത്രവിത്തുക്കൾക്കും ഇതുകൾ നിശ്ചയമായി സിദ്ധിക്കുന്നതാണു.

സുമ—ഉണ്ണി, സാവധാനമായിരിക്ക. ആ വീരൻ തിരിച്ചുവന്നു.

കുമാരന്മാർ—(അന്യോന്യം) അഹോ കുമാരൻ വളരെ സുഭഗൻ തന്നെ. (സ്നേഹാനുരാഗത്തോടുകൂടി)

ബന്ധുക്കൂടാതെപെട്ടെന്നകിലതിശയസംവാദമോടേകെട്ടുപെട്ടു
ഉള്ളംവേർത്തോജന്മാന്തരപരിചയമോസല്ഗുണാധിക്യമെന്നോ [മ
സ്വാന്തസംബന്ധമൊന്നീവിധിവിലസതിന്നുള്ളോരാമയില്ലാത്തത്തോ
റാന്തർക്കുണ്ടപ്പോളിന്നീയിവനെമമമനസ്സാർദ്രമാക്കുന്നപാരം

സുമ—ഒരുവനു ഒരുവനിൽ ആർദ്രമായ പ്രീതിയുണ്ടാകുന്നതു പ്രായേണ ലോകസ്വഭാവമാണു. ആ പ്രീതിയെ താരാമൈത്രകമെന്നും ചക്ഷുരാഗമെന്നും ജനങ്ങൾ നിർദ്ദേശിക്കുകയും മററുള്ളവർ അതിനെ പറവാൻ പാടില്ലാത്ത പ്രകൃതത്തോടുകൂടിയതായും കാരണത്തോട വേർപെട്ടതായും വിചാരിച്ചുവരുന്നു.

കെല്പാന്താകാരണമൊഴിഞ്ഞുളവായിടുന്നൊ

ഉപേക്ഷിപ്പതാടുന്നപ്രതികാരമത്രെ
അപ്രമത്തന്നുവരികെത്തുപെടുന്നമമ്മ
മെയ്പ്പെട്ടമങ്ങിനെയുറപ്പോടുകോപിച്ചിടുന്നു (൧൬)

കുമാരന്മാർ—(അന്യോന്യം)

ഫാരണമായപൈത്തണിപോലതിശോഭകൊണ്ടു
ചേണാർന്നൊരിത്തരവിലെങ്ങിനെയൊണമെയ്യും
കാണുന്നനേരമിവനെപ്പുണരാൻകൊതിച്ചു
ക്ഷീണംമഹാപുളകമങ്ങിളകുന്നമെയ്യിൽ (൧൭)

എന്നാൽ—

കത്തിക്കാളുന്നതേജസ്സിയലുമിവിടെയെന്നസ്ത്രമല്ലോത്തുപായം
ശസ്ത്രംകൊണ്ടെന്നിനച്ചാൽഫലമതിനുവിധംലാക്കു കിട്ടാറില്ലുണ്ടോ
ശസ്ത്രംവേണ്ടിട്ടുമിന്നിത്തിമിയകിലിവനെന്നോത്തുമെന്നൊക്കറിച്ചു
തൃത്ഥംസ്നേഹക്രമത്തെത്തടയുമൊരുമുറക്കല്ലയോവീരമാർഗ്ഗം (൧൮)

സുമ—(ലവനെനോക്കീട്ടു കണ്ണീരോടുകൂടി ആത്മഗതം) മനസ്സേ എന്താണിങ്ങിനെ തെററിശങ്കിക്കുന്നത.

ചേരാസിചിന്തിപ്പതിന്നടെഹേതുനശിപ്പിച്ചിതാദ്യമേമൈവം
ചിതമൊടുപണ്ടേവെട്ടിയലതയിൽപുഷ്പംമേവിക്കുമോപിന്നെ

ചന്ദ്ര—ആര്യസുമന്ത്ര, ഞാൻതേരിൽനിന്നിറങ്ങുന്നു.

സുമ—അതെന്തുകൊണ്ടാണ.

ചന്ദ്ര—ഈ വീരപുരുഷനെ ആദരിക്കേണ്ടതാണല്ലോ. അത്രതന്നെയല്ല, ആര്യക്ഷത്രധർമ്മത്തെ പരിപാലിക്കുകയുമാകുമല്ലോ. എന്തെന്നാൽ തേരാളികൾ കാലാളോടു യുദ്ധംചെയ്യരുതെന്നു ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പറയുന്നു.

സുമ—(ആത്മഗതം)കഷ്ടംഞാൻവലിയദുർഘടത്തിലകപ്പെട്ടു.

ചെയ്യേണ്ടതായ്ത്തുടരുമാറ്റുമിയായകാര്യം
വയ്യെന്നുചൊല്ലീടുവതെങ്ങിനെഞങ്ങളെല്ലാം
അയ്യോമഹാവികടസാഹസമാത്രമായ
കയ്യിന്നുമങ്ങയതുമെങ്ങിനെചെയ്തിടുന്നു (൨൦)

ചന്ദ്ര—പൂജ്യന്മാരായ താതന്മാരും സംശയമുള്ള കാര്യങ്ങളിൽ അവരുടെ ആര്യന്റെ പ്രായസമനായ ആര്യനോടു ചോദിക്കുന്നതായിരിക്കെ ഇപ്പോൾ ആര്യൻഎന്താണ സംശയിക്കുന്നത.

സുമ—ആയുഷ്മൻ, നീ ധർമ്മപ്രകാരം തന്നെയാണ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത.

യുദ്ധത്തിൻമുറയിതുപണ്ടത്തെനടപ്പിന്നിനെക്കിലിതുതന്നെ
ഉദ്ധതമാംചരിതത്തിൻപദ്ധതിമഹാപുംഗവർക്കിതാണല്ലോ

ചന്ദ്ര—ആൎയ്യന്റെ വാക്ക യുക്തംതന്നെ.

ശ്ലാഘനീയമിതിഹാസവുംപുരാണൌഘവുംവലിയധൎമ്മശാസ്ത്രവും
ലാഘവത്തൊടറിയുന്നിതങ്ങുതാൻരാഘവന്നുപയനടപ്പുമൊക്കയും

സുമ—(സ്നേഹത്തോടുകൂടി ആലിംഗനംചെയ്തിട്ടു)

ഇന്നാളാണിന്നുജീവിതത്തിൻനിധനമതുകഴിഞ്ഞൂതനിൻതാതനാകും
ധന്യൻതൻജന്മമുണ്ടായതുപെരിയൊരുനാലാംചൊന്നതില്ലേതുമൊന്നി
ഇന്നിതാൽപുത്രനായുള്ളൊരുശിശുവുമഹോയീവൃത്തങ്ങളൊടൊ
ന്നനിക്കുംഭാഗ്യമൂലംരഘുകലമുൽകൃഷ്ടമായ്തന്നൊടൊന്ന് (൨൪)

ചന്ദ്ര—(പ്രസന്നത്തോടുകൂടി)

സന്താനമില്ലരഘുവംശമതെന്നിരിക്കെ
യെന്തൊന്നനമ്മുടെകുലസ്ഥിതിപാൎത്തുകണ്ടാൽ
ചിന്തിച്ചിവന്നുഴലാൻവഴിപിച്ചിടുന്നു
ഹന്താതരാപതിയൊരുമററവൎണ്ണ്യപോതം (൨൫)

സുമ—ആശ്ചൎയ്യം, ചന്ദ്രകേതുവിന്റെ ഈ വാക്കുകൾ ഹൃദയമൎമ്മങ്ങളെ പിളൎക്കുന്നവതന്നെ.

ലവൻ—കഷ്ടം ഇവിടെ രസം ഇടകലൎന്നിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

ചന്ദ്രൻവന്നങ്ങുദിക്കുന്നളവുകുമുദിനിക്കെന്നതിനുപോലെമോദം
കനിവിയന്നിതെൻകണ്ണുകളിലിവനെനോക്കമ്പോളിക്കൂപിന്നെ
ചിന്താക്രാന്തമായേറുതെണ്ണനിഗണിതമായുള്ളതൊന്നൊരോരോശാപം
ന്നന്നായ്മൂലമെന്തോപരിചൊടതിനൊട്ടിതമൊപ്പംമൌദ്ര്യമുദ്രിതിനിട്ടുന്നു

ചന്ദ്ര—(തേരിൽനിന്നിറങ്ങീട്ടു) ആൎയ്യ, സൂൎയ്യകുലോത്ഭവനായ ചന്ദ്രകേതു അഭിവാദനംചെയ്യുന്നു.

സുമ—പരമജിതകൃതായിപ്പുണ്യമായ്ശക്തിയേറു
ന്നൊരുമഹിമവരട്ടേരാഘവന്നുള്ളപോലെ
കരുണയൊടുഭവാനാനിത്യമാകുംവെരോഹം
തിരുവടിയരുളട്ടേദൈവ്യംമേൽക്കുമേലെ (൨൬)

അത്രതന്നെയുമല്ല—

നില്പൂട്ടേനതസാരായ്ത്തൊടുകുലപതിയാമൎക്കനങ്ങേക്കുപോരിൽ
ശ്ലാഘ്യശ്രീനിൻഗുരുക്കൾക്കുടയഗുരുവസിഷ്ഠൻപ്രസാദിച്ചിടട്ടേ
ചീൎക്കവിഷ്ണുവിന്ദ്രവായ്വഗ്ന്യുഷ്ണസഹജതേജസ്സുമുണ്ടായ്വരട്ടേ
ചേൎക്കട്ടേരാമസൌമിത്രിജശ്രേണവമന്ത്രാജയത്തെത്തതത്തിൽ

ലവൻ—തേരിലിരിക്കുന്നതു തന്നെയാണ കുമാരനു വളരെ ഭംഗിയായിരിക്കുന്നതു. അതുകൊണ്ടു ഈ അത്യാദരവുവേണ്ട.

ചന്ദ്ര—എന്നാൽ മഹാഭാഗനായ ഭവാനും മറൊരു രഥത്തെ അലങ്കരിക്ക.

ലവൻ—ആൎയ്യ, രാജപുത്രനെ തിരിയെ തേരിൽകയറ്റൂ.

സുമ—അങ്ങും ചന്ദ്രകേതുപറഞ്ഞതുപോലെചെയ്യു

ലവൻ—ഈ ഉപകരണങ്ങൾ സ്വാധീനമല്ലേ. എന്താണ പിന്നെവിചാരിപ്പാനുള്ളത. എന്നാൽ കാട്ടിലിരിക്കുന്ന ഞങ്ങൾ രഥചൎയ്യ അഭ്യസിക്കാത്തവരാണെല്ലോ.

സുമ—ഉണ്ണി, ഗൎവ്വിന്നും ശൌൎയ്യാദികം അനുരൂപമായി പാവാൻ നിനക്കുനല്ലവണ്ണം അറിയാം. ഇതിനെയുള്ള നിന്നെ രഘുപതിയായ രാമഭദ്രൻ കണ്ടു എങ്കിൽ സ്നേഹത്താൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം അലിഞ്ഞുപോകും.

ലവൻ—ആൎയ്യ, ആ രാജൎഷി സുജനമാണെന്ന ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട. (ലജ്ജയോടുകൂടീട്ട എന്നപോലെ)

ഇന്നാൎത്താൽഞങ്ങളുനേൎക്രതുവതിനെമുടക്കീട്ടവരല്ലപിന്നെ
ധന്യശ്രീചരമാണ്ടവരെയുമവനിന്നുള്ളമാനിച്ചിടാതെ
എന്നാലുംക്ഷത്രിയൎക്കുൽഭവമെഴുവനമവമാനിച്ചുകൊണ്ടുച്ചമായി
ച്ചൊന്നോരശോഭാഗന്താരുടെമൊഴിയതിനിക്കുറ്റുരോഷമേകി

ചന്ദ്ര—(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ആൎയ്യന്റെ പ്രതാപോൽകൎഷം കൂടി അങ്ങേക്ക സഹിക്കവയ്യേ.

ലവൻ—സഹിക്കാ സഹിക്കവയ്യേ എന്നുള്ളതിരിക്കട്ടെ. ഞാനൊന്നുചോദിക്കട്ടെ. രഘുപതിയായ രാജാവ വളരെ ശാന്തനെന്നാണ ഞാൻ കേട്ടിരിക്കുന്നത. അദ്ദേഹത്തിന്ന ഗൎവ്വില്ലെന്നു തന്നെയല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രജകളും അങ്ങിനെതന്നെയാണ. പിന്നെ എന്താണ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭൃത്യന്മാർ രാക്ഷസിയായ വാക്കപറയുന്നു.

ചൊല്ലുന്നതറിവുള്ളനല്ലമുനിമാരന്നത്തതാംഉല്പന്നാം
ചൊല്ലുംവാക്കുതന്നെരാക്ഷസിയതാംവാണിതന്നെദോഷേച്ചുനിയെ
എല്ലാപ്പേട്ടിലുമുള്ളശബ്ദങ്ങളതിന്നല്ലത്തിന്ദ്രവിനിതാ
ണല്ലോലോകമതിനാൎക്കംശമുപമിതയാൎത്താലിതത്രേവധം (൩൦)

അതിനാൽ അവർ ഇതിനെയുള്ള വാക്കിനെ നിന്ദിക്കുന്നു—നേരെ മറിച്ചായിട്ടുള്ളതിനെ സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു—

ഇഷ്ടംനേടുമനിഷ്ടമായതകലത്താക്കുമെന്നല്ലോരാ
ജ്യശ്രീകലയന്നകീൎത്തിയുതകുംപാപങ്ങളെപ്പോക്കിടും
തിട്ടംസൂനൃതയായവാക്കുസുരഭംപോലേകീടുവോരമ്മയാ
യിട്ടുള്ളായതുധേനുവെന്നുമുരചെയ്തീടുന്നധീശാലികൾ (൩൧)

സുമ—പരിശുദ്ധസ്വഭാവനായി വാല്മീകിയുടെ ശിഷ്യനാ

ഷിക്കുന്ന ഈ കുമാരൻ താൻ ആൎഷമായ സംസ്കാരംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞവനാണെന്നു കാണിക്കുന്നുണ്ടു-

ലവൻ—അല്ലയോ ചന്ദ്രകേതു, അച്ഛന്റെ പ്രതാപോൽകൎഷം കൂടി സമ്മതിക്കയില്ല എന്നു അങ്ങു ചോദിക്കുന്നുവല്ലോ. അതു കൊണ്ടു ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു- ക്ഷാത്രധൎമ്മങ്ങളിൽ ഇന്നവയിൽ ഇ ഷിക്കാവു എന്നു വല്ല നിയമവുമുണ്ടോ-

സുമ—ഐക്ഷ്വാകനായ ആ ദേവനെ അറിയാഞ്ഞിട്ടാണ് നീ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നതു- അതുകൊണ്ടു അധികപ്രസംഗം മതിയാക്കുക തന്നെ.

സൈന്യംപേടിപൊടിയക്കിയതിന്നോജസ്സാൎന്നതിൻറയുള്ളൂ
എന്നാതള്ജ്ജ്വലനേയുംചൊന്നവനെച്ചൊല്ലിടൊല്ല നീയിവിധം [നം

ലവൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു) ആൎയ്യ "ജ്ജ്വലനേയുംചൊന്നവനോ"ന്നു ആ രാജാവെ എന്താണിത്ര കേമമായിപറയുന്നതു

ചൊല്ലിൽത്തന്നെയതാണു വീൎയ്യമവനിദ്ദേവന്നതോ സിദ്ധമാ
ണല്ലോ ഞാനുഗ്രലോകവിജയമതു തന്നൊരങ്ങളിൽ കേവലം
വല്ലാതൊന്നു ഗ്രന്നനൽകിടുന്നവോ ശസ്ത്രംഗ്രഹിച്ചുള്ളൊരാ
ളുള്ളേതദ്ദിനത്തിലാദിപനെഴും ഗ്രാവ്യതാമെന്തുള്ളതും (നന)

ചന്ദ്ര—(ക്ഷോഭിച്ചിട്ടു) ഉന്മത്തപ്രത്യുത്തരങ്ങൾ മതി.

പെട്ടെന്നങ്ങൊരു പുത്രനായവതരിച്ചോരപ്പുമാനാണിവൻ
കഷ്ടം ശ്ലാഘ്യനതല്ലപോലിവനഹോ സാക്ഷാൽ ഭാൎഗ്ഗവൻതാനുമെ
ട്ടെട്ടേഴുലകിന്നതിന്നഭയമേകിപ്പൊന്ന പുണ്യാകാ
ഷിട്ടുള്ളച്ഛനെഴുംചരിത്രവുമറിഞ്ഞിട്ടില്ല പോരെങ്കിലും (നൻ)

ലവൻ— ആരാണ് രഘുപതിയുടെ ചരിതവും മഹിമാവും അറിയാത്തവരായിട്ടുള്ളതു. എങ്കിലും കുറച്ചു പറവാനുണ്ടു. അല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട.

വൃദ്ധന്മാരവരില്ലതച്ചരിതമോൎപ്പാൻ പോരുകെ വൎണ്ണിപ്പതി
ന്നിശ്ശങ്കീത്തിരഞ്ഞാടകാഹരിയിലും ലോകേ മഹാന്മാരവർ
യുദ്ധേ പിൻവലിച്ചിട്ടു നാടിലരന്നത്തിന്നുമാ ബാലിയെ
ശ്രുത്താലെയ്താന്നതാം പ്രായം അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടനേകം ജനം

ചന്ദ്ര— ഛീ, താതാപവാദംകൊണ്ടു മൎയ്യാദയെ ലംഘിച്ചവനെ, നിന്റെ ഉദ്ധാരം കുറെ അധികമായി.

ലവൻ— ഏ, എന്റെ നേരെ തന്നെ പുരികം ചുളുക്കി ഭേദിക്കുന്നുവല്ലോ.

സുമ— രണ്ടാൾക്കും കോപം നന്നെ പുറപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞു. എന്തെന്നാൽ,

ശത്രുഘ്നംസന്നതാകമ്പമതിളക്കീട്ടന്നുചൂഡാഞ്ചലം
ചിത്രംചെറതായൊന്നേല്പ്പനേത്രങ്ങളതോന്നേചുവക്കുന്നിതാ
ററത്താംകൊണ്ടുഴകൊണ്ടചില്ലികളുഴുംവക്ത്രംകളങ്കംതെളി
ഞ്ഞെതാത്തുള്ളിന്ദുവിദ്രംസമാനമിളകംവെണ്ടാന്താമണ്ടാമിറാം

(എല്ലാവരും പോയി.)

അഞ്ചാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ആറാമങ്കം.

(അനന്തരം വിമാനത്തിലിരുന്നുംകൊണ്ട വിദ്യാധരനും വിദ്യാധരിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വിദ്യാധരൻ — പെട്ടന്നു തുടങ്ങിയ ഭയങ്കരയുദ്ധംകൊണ്ട ഏററവും പ്രകാശിപ്പിച്ച ക്ഷത്രതേജസ്സോടുകൂടിയ ഈ സൂൎയ്യവംശകുമാരന്മാരുടെ ദേവാസുരന്മാരും അത്ഭുതപ്പെട്ടു പരിഭ്രമിക്കുന്ന പരാക്രമങ്ങൾ ആശ്ചൎയ്യംതന്നെ. പ്രിയേ, ഇതാ നോക്ക, നോക്ക,
കൃപാണംചഞ്ചലമാണന്നൽകങ്കണസമഞ്ചിതകിങ്കിണീസംഘമോടും
തൊണ്ണിൻകോലാഹലത്തോടതികടുതരടിതംവാച്ചവില്ലുംവലിച്ചു
ബാണൌഘംവാരിവർഷിച്ചിവർസതതമിളക്കുംപടുയുദ്ധയോടും
ക്ഷീണംകൈവിട്ടുചെയ്യുന്നൊരുവികവിറപ്പിച്ചുമീക്കുന്നചിത്രം

ഈരണ്ടുപേർക്കമിടമംഗളമങ്കകല്പ്പാ
നാരല്ലമാമമരുതുമിളിമന്നാളം
പാരംമുഴക്കമൊടുധന്യമിതിക്രമത്തിൽ
പാരിൽപരന്നിതിടിവെട്ടിടുമൊച്ചപോലെ (൨)

അതുകൊണ്ട ഇടച്ചുടാതെ ഭംഗിയിൽ വിടൎന്ന മനോജ്ഞങ്ങളായ പൊൻതാമരപ്പൂക്കളുടെ കൂട്ടങ്ങളോടുകൂടി കല്പകവൃക്ഷങ്ങളുടെ പുതിയ പൂമൊട്ടുകളുടെ പൂന്തേൻകൊണ്ട മനോഹരമാകുംവണ്ണം ഈ വീരന്മാരെ എല്ലായ്പ്പോഴും പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്യുതന്നെ.

വിദ്യാധരി — ഏ, എന്താണ ഇത. കാരണംകൂടാതെ പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്ന മിന്നൽ പിണറുകളെക്കൊണ്ടെന്നപോലെ പെട്ടന്ന ആകാശം മഞ്ഞനിറത്തിലായി തീൎന്നത.

വിദ്യാധരൻ— ഇതാ ഇപ്പോൾ.

പെച്ചാവുതൻശ്രമണായന്ത്രമതിൻതിരിപ്പിൽ
പ്പെട്ടോതതീക്ഷ്ണകിരണന്റെമഹസ്സുപോലെ
ചട്ടററചന്ദ്രധരചണ്ഡപരശ്വധോത്ഥ
പ്പൊട്ടുന്നതീമിഴികരാച്ചുമിഴിച്ചുവെന്നോ (൩)

(വിചാരിച്ചിട്ട്) ഓ, മനസ്സിലായി. വത്സനായ ചന്ദ്രകേതു ആഗ്നേയാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു. അതിന്റെ വകയായി തീ വീഴുന്നതാണ ഇത. ഇപ്പോൾ,

കത്തിയങ്ങിനെകരിഞ്ഞകുഞ്ചിതചാമരധ്വജകളോടുമേ
തൊത്തിടുംപലവിമാനമണ്ഡലമകന്നുപോയകലെയാകവെ
ചിത്രമിട്ടവകളേന്തിടുന്നകൊടിതൻപടാഞ്ചലതലങ്ങളിൽ
സത്വരംവിതറിമാറുമാറുടയകുങ്കുമോൽക്കിരണവിഭ്രമം (൮)

എയ്, അതിഭയങ്കരമാകുംവണ്ണം വജ്രഖണ്ഡങ്ങൾ പൊട്ടുംപോലെ തിപ്പൊരി പൊട്ടിത്തെറിപ്പിച്ചുംകൊണ്ട ഉയൎന്ന ലഹളകൂട്ടി നക്കുവാൻ ഭാവിക്കുന്നപോലെയുള്ള ജ്വാലാമാലകളെക്കൊണ്ട ഭീഷണനായ അഗ്നിഭഗവാൻ കടന്നുകൂടികഴിഞ്ഞു. എല്ലാടവും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ചൂടൊ സഹിച്ചുകൂടാ. അതുകൊണ്ട പ്രിയയെ ശരീരംകൊണ്ട മറച്ചു ദൂരെ കൊണ്ടുപോകുകതന്നെ. (അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നു.)

വിദ്യാധരി— ഭാഗ്യംകൊണ്ട നിൎമ്മലമായ മുത്തുമാലപോലെ തണുത്ത തണുത്ത മനോഹരമായിരിക്കുന്ന നാഥന്റെ ശരീരസ്പൎശംകൊണ്ട എന്റെ ചൂടൊക്കെ മാറി.

വിദ്യാധരൻ— എയ്, ഞാൻ എന്താണ ഇവിടെ ചെയ്തത? അല്ലെങ്കിൽ,

യാതൊന്നുമേചെയ്യുവതാതെസൌഖ്യം
ചെയ്യുള്ളദുഃഖങ്ങളൊഴിച്ചുവെക്കം
ഏതോകഥിപ്പാൻവയ്യാത്തതൊന്ന
ചേതസ്സുചേരുന്നവനിച്ഛനല്ലോ (൯)

വിദ്യാധരി— ഏ, ഇടവിടാതെ നാലുപുറവുംകൂടി മിന്നുന്ന മിന്നലുകളുടെ ശോഭകൊണ്ട അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവകളായി മദിച്ച മയിലുകളുടെ കഴുത്തുപോലെ നീലനിറങ്ങളായിരിക്കുന്ന മേഘങ്ങൾ ഇതാ ആകാശത്തെങ്ങിനെ നിറയുന്നു.

വിദ്യാധരൻ— ഇത കുമാരൻ ലവൻ പ്രയോഗിച്ച വാരുണാസ്ത്രത്തിന്റെ തേജസ്സാണ. അല്ലാ, എടമുറിയാതെ അനവധി മഴ ചൊരിഞ്ഞതിനാൽ പാവകാസ്ത്രത്തിന്റെ ശക്തിശമിച്ചു.

വിദ്യാധരി— ആവൂ, ഇനിക്ക സന്തോഷമായി.

വിദ്യാധരൻ— അമ്പമ്പാ, അധികമായാൽ എല്ലാം ദോഷംതന്നെ. എന്തെന്നാൽ, വലിയ കൊടുങ്കാറ്റുകൊണ്ട ഇളകി അതിഭയങ്കരമാകുംവണ്ണം ശബ്ദിക്കുന്ന മേഘങ്ങളെക്കൊണ്ട തിങ്ങിയുള്ള കൂരിരുട്ടിൽപെട്ട ലോകം ആസകലം ഒന്നായിട്ട വിഴുങ്ങുവാ

നായി ത്തീന്നിരിക്കുന്ന സംഹാരരുദ്രന്റെ മഹാവിസ്തീൎണ്ണമായ വായയിൽപെട്ടു ഉഴലുന്നതുപോലെയും പ്രളയകാലത്തിൽ യോഗനിദ്രകൊണ്ടു സകല ലോകങ്ങളും അടക്കിയിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ വയററിൽ പെട്ടതുപോലെയും സകല ജന്തുക്കളും വല്ലാതെ ഉഴന്നു വശായിരിക്കുന്നു. ഉണ്ണി, ചന്ദ്രകേതു, നന്നായി, വളരെ നന്നായി. വായവ്യാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചതയുക്തമായി. എന്തെന്നാൽ

ജ്ഞാനത്തിന്നൊത്തുള്ളൊരു കാററിനാലി
പ്പീനതപമാന്നീടിന മേഘജാലം
സ്ഥാനേ പരബ്രഹ്മമതിൽ പ്രപഞ്ചം
താനെന്നങ്ങിടുംപോലൊടുങ്ങിയടങ്ങി (൮)

വിദ്യാധരി—അല്ലയോ ഭർത്താവേ, ആരാണിത പരിഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടു കൈകൾപൊക്കി മുണ്ടുംവീശി അകലെനിന്നുതന്നെ യുദ്ധം മതിയാക്കുന്നതിന്നു നല്ല ഭംഗിയിൽ പറഞ്ഞുംകൊണ്ടു ഈ കുമാരന്മാരുടെ ഇടയിൽ ഇപ്പോൾ വിമാനം ഇറക്കുന്നത്?

വിദ്യാധരൻ—(നോക്കീട്ടു) ഇതു ശംബൂകവധം കഴിച്ചു മടങ്ങിവരുന്ന രഘുപതിയാണു.

പരമപുരുഷവാക്യം കേട്ടതിൽ പ്രാഭവം കൈ
ക്കൊണ്ടമരിയലവൻപോയിട്ടു ഘോരാന്തനായി
പരമവനതനായോരന്തമിട്ടേയൻ ധരിത്രീ
വരമതനന്തസംഗം കൊണ്ടു ഉദ്വേഗമെത്തി (൯)

അതിനാൽ നമുക്കിവിടുന്നു പോവുക (എല്ലാവരും പോയി)

(വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു)

(അനന്തരം രാമനും ലവനും നമസ്കരിച്ചുംകൊണ്ടു ചന്ദ്രകേതുവും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാമൻ—(പുഷ്പകത്തിൽനിന്നു ഇറങ്ങിക്കൊണ്ടു)

രവികുലതാകാ ചന്ദ്ര ഹേ ചന്ദ്രകേതോ
വരികതടിതി ഗാഢം ചെയ്തൊരാലിംഗനം നീ
സരസഹിമജലധതാപം പൂണ്ടനിന്നെയ്യോർക്കൊണ്ടു
നമിയഹൃദയതാപം ശാന്തമാക്കീടട്ടെ (൰)

(എഴുന്നീറ്റിച്ചസ്നേഹത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു) ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളെ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ഉണ്ണിക്കു കുശലമല്ലേ.

ചന്ദ്ര—അത്യുത്തമക്ഷത്രിയനും പ്രിയദർശനനുമായ ലവനെ ഭാഗ്യത്താൽ കണ്ടുകിട്ടിയതുകൊണ്ടു കുശലം തന്നെ. അതുകൊണ്ടു എന്നെപ്പോലെയോ എന്നോളമധികമോ പ്രസന്നനായിരി

ക്കുന്ന കണ്ണുകൊണ്ടു അച്ഛൻ ഈ മഹാവീരസ്വരൂപനെ നോക്കിയാലും.

രാമൻ—(ലവനെ നോക്കീട്ടു) ദൈവഗത്യാ ഉണ്ണിയുടെ വയസ്യനായി അതി ഗംഭീരാകൃതിയായിരിക്കുന്ന ഇവൻ

ലോകത്രാണത്തിനായിട്ടുടലുടയധനുർവ്വേദമോവേദകോശം
പാകംപോലങ്ങു കാപ്പാനുതതനവൊടെഴുംക്ഷാത്രമാംധർമ്മമെന്നോ
മാഴ്കൂ തേവുംമഹാപാടവസമൃദ്ധിയമോസൽഗ്ഗുണസ്തോമമെന്നാൽ
പ്രാകാശ്യംചേർന്നിരിക്കുന്നൊരുസുകൃതപരാർദ്ധങ്ങൾതൻപുഞ്ജ
[മെന്നോ (൯

ലവൻ—അമ്പ; പുണ്യാത്മാവാ ദർശനനായിരിക്കുന്ന ഈ മഹാ പുരുഷൻ

ചിത്താശ്വാസസ്നേഹമൂർച്ഛകതിയെന്നീ
വസ്തുക്കൾക്കുള്ളുത്തമസ്ഥാനമെന്നോ
സ്വന്താംധർമ്മത്തിൻപ്രസാദംനടപ്പാൻ
മൂർത്തിപ്പെട്ടീമട്ടുവന്നിപ്പതാണോ (൪൦)

ആശ്ചര്യം!

ഇന്നിദ്ദേഹത്തിനെക്കണ്ടുളവുടനകലെപ്പോയ്വിരോധംസ്വഭാവംചേ
ന്നീടിക്കുന്നുസ്നേഹമെന്തോവഴിയൊഴിവാർന്നുള്ളലോഹംവണങ്ങും
എന്നെത്താഴ്ന്നിതെന്തോപരവശതമനോകാമ്പിതൊന്നല്ലയെങ്കിൽ
ധന്യന്മാർക്കുള്ളതീയോർമ്മയുമൊത്തവിചാരതീർഭുമതോവിശേഷം ൯

രാമൻ—ഒരുമിച്ചു തന്നെ ദുഃഖം കളകയും എന്തോ ഒരു കാരണവശാൽ മനസ്സിനെ സ്നേഹിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്നതാണു സംഗതി. അല്ലെങ്കിൽ സ്നേഹത്തിന്നു ഒരു കാരണം കൂടിയേ കഴിയൂ എന്നുള്ളതു ശരിയല്ല.

ഓത്താലുള്ളിൽകിടക്കുന്നൊരുവഴിയനിമിത്തംപദാർത്ഥങ്ങൾതമ്മി
പ്രീത്യാകെട്ടിപ്പിണക്കുന്നിതുവെറുതെപുറമേകാരണംവേണ്ടവേണ്ട [ൽ
മാർത്താണ്ഡൻവന്നുദിക്കുംപൊഴുതിൽവിടരുന്നില്ലയോപുണ്ഡരീ
രാത്രീശൻതാനുയർന്നാലഴകൊടുമലിയുന്നില്ലയോചന്ദ്രകാന്തം [കം

ലവൻ—അല്ലയോ ചന്ദ്രകേതു, ഇവരാരാണ.

ചന്ദ്ര—സ്നേഹിതാ, ആര്യ പാദന്മാരാണ.

ലവൻ—പ്രിയ വയസ്യൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു ഇനിക്കും ധർമ്മത്തിന്നു തന്നെയാണല്ലൊ. എന്നാൽ ആ യോഗ്യന്മാരായിരിക്കുന്ന രാമായണ കഥാപുരുഷന്മാർ നാലു പേരും നിങ്ങൾക്കിങ്ങിനെ വിളിക്കേണ്ടവരാണെല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു വിശേഷാൽ പറയൂ.

ചന്ദ്ര—എന്നാൽ വലിയച്ഛനാണെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക.

ലവൻ—(സന്തോഷത്തോടുകൂടി) സാക്ഷാൽ രഘുനാഥനോ. ദൈവാധീനത്താൽ ഇദ്ദേഹത്തെക്കണ്ടതുകൊണ്ട ഇന്നത്തെ കണി നന്നായി. (വിനയ കൌതുകങ്ങളോടുകൂടി നോക്കീട്ട) താത! വാല്മീകി ശിഷ്യനായിരിക്കുന്ന ലവൻ അഭിവാദനം ചെയ്യുന്നു.

രാമൻ—അല്ലയോ ആയുഷ്മൻ! വരു, വരു. (സ്നേഹത്തോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട) അല്ലേ ഉണ്ണി! അതി വിനയം മതി മതി. അനേകം പ്രാവശ്യം ആലിംഗനം ചെയ്യു.

പാകംവന്നുവിടൎന്ന താമരയതിന്നുള്ളിൽക്കിടക്കുംദളം
മാഴ്കുംപിന്നതമാൎദ്ദവംകലരുമിപ്പൂമേനയൊന്നങ്ങിനെ
ശ്രീകൎപ്പൂരമെടുത്തചന്ദനനറുഞ്ചാറിട്ടെഴുക്കുന്നതോ
പ്പേകുന്നുവകഗാത്രസംഗമകമേസൌഖ്യംവളൎക്കുന്നുമേ (൧൩)

ലവൻ—(ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തിന്ന കാരണം കൂടാതെ തന്നെ എന്നെ കുറിച്ച ഇങ്ങിനെയുള്ള സ്നേഹമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. ഈ അറിവില്ലാത്ത ഞാനൊ പിന്നെ ആയുധമെടുക്കകവരെ കഴിച്ചു ഇവരെ ദ്വേഷിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. (പ്രകാശം) താത പാദന്മാർ ഇപ്പോൾ ലവന്റെ സാഹസത്തെ സഹിക്കേണമെ.

രാമൻ—ഉണ്ണി എന്തു തെറ്റാണ ചെയ്തിരിക്കുന്നത.

ചന്ദ്ര—കുതിരയുടെകൂടെ വന്നവര അച്ഛന്റെ പ്രതാപത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചതു കേട്ടിട്ട ഇദ്ദേഹം വീരന്മാരെപ്പോലെ പ്രവൃത്തിച്ചു.

രാമൻ—ഇത ക്ഷത്രിയന്മാൎക്ക അലങ്കാരമല്ലെ.

തെല്ലുംതേജസ്സുതേടുന്നൊരുവനപരതേജോവിലാസംസഹിക്കു
ന്നില്ലെന്നാലിസ്വഭാവപ്രകൃതിജമവനുണ്ടാകിലാവക്കുന്നതല്ല
ചൊല്ലുള്ളൎക്കൻജ്വലിക്കുമ്പൊഴുതുനിജതമാരെയെന്നപോലൎക്കകാന്ത
ക്കല്ലങ്ങാത്മീയതേജോമണികരമതേറ്റംവമിക്കുന്നതില്ലേ (൧൪)

ചന്ദ്ര—ഈ വീരന്റെ ദേഷ്യവും ശംഗിയായ്ത്തന്നെയിരിക്കുന്നു. ഇതാ പ്രിയവയസ്യൻ പ്രയോഗിച്ച ജൃംഭകാസ്ത്രംകൊണ്ട സൈന്യങ്ങളെല്ലാരിലുമനങ്ങാൻ വയ്യാതെ സ്തംഭിച്ചു നില്ക്കുന്നത അച്ഛൻ കണ്ടാലും.

രാമൻ—(നോക്കീട്ട) അല്ലെ, ഉണ്ണി ലവ, അസ്ത്രങ്ങളെ സംഹരിക്ക. ചന്ദ്രകേതു നിശ്ചലം കണ്ടുചെയ്യാൻ വയ്യാത്തതുകൊണ്ട ലജ്ജിച്ചിരിക്കുന്ന സൈന്യങ്ങളെ സമാധാനപ്പെടുത്തു.

ലവൻ—താതന്റെ കല്പനപോലെ (ധ്യാനത്തെ നടിക്കുന്നു)

ചന്ദ്ര—കല്പനപോലെ (പോയി)

ലവൻ—അസ്ത്രം അടങ്ങി.

രാമൻ—ഉണ്ണീ, ഗുരുക്കന്മാരുടെ ഉപദേശംകൊണ്ടു മന്ത്രത്തോടുകൂടി രഹസ്യമായി പ്രയോഗിക്കുകയുംസംഹരിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാണല്ലോ ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ.

ആദ്യാമ്നായരക്ഷയതിനായ്സുചിരംതപസ്സു
മുന്നംവിരിഞ്ചമുഖരാദ്യഗുരുക്കൾചെയ്തു
പിന്നത്തപോമയമതാംസ്വമഹസ്സിനെത്താൻ
നന്ദിച്ചുകണ്ടിതവർദിവ്യശരങ്ങളായി (൧൫)

അതിൽ പിന്നെ ഭഗവാൻ കൃശാശ്വൻ ഈ മന്ത്രപാഠമയണോപനിഷത്തിനെ ആയിരത്തിലധികം സംവത്സരം ശിഷ്യനായിരുന്ന വിശ്വാമിത്രനും അദ്ദേഹം ഇനിക്കും ഉപദേശിച്ചു. ഇങ്ങിനെയാണ ക്രമം. ഉണ്ണിക്ക എന്തു പാരമ്പര്യമാണെന്ന ചോദിക്കുന്നു.

ലവൻ—ഞങ്ങൾക്ക ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ തന്നെ പ്രകാശിച്ചുവരയാണ.

രാമൻ—(വിചാരിച്ചിട്ടു) വലുതായിട്ടുള്ള പുണ്യത്തിന്റെ പരിപാകത്താൽ എന്താണ സംഭവിക്കാത്തതു. രണ്ടുപേരെപ്പറ്റയുമങ്ങിനെയാണ.

ലവൻ— ഞങ്ങൾ ഇരട്ടപെററ രണ്ടു ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാരാണ.

രാമൻ— എന്നാൽ രണ്ടാമത്തേതാരാണ.

(അണിയറയിൽ) ഭാണ്ഡായനാ, ഭാണ്ഡായനാ !

നന്നായശ്വസ്സുകൂട്ടംലവനെന്നൃപതിസൈന്യത്തോടാജ്ജോർന്നു
ടുക്ക ഒന്നാണോർക്കിൽചൊൽവതിപ്പോൾപ്രിയസഖരിയാണെന്നു
ഞാൻചൊല്ലിടുന്നു എന്നാലിന്നസ്മദിക്ഷ്വാകുജഗതിമഹിതമാംരാജ
ശബ്ദംവിശേഷി ച്ചൊന്നായിക്ഷത്രശസ്ത്രാനലപടലമതുംകെട്ടു
പോംതിട്ടമിപ്പോൾ (൧൬)

രാമൻ—

സ്നിഗ്ദ്ധമായഹരിതന്നിലന്തിരമെത്തിരിക്കുമിവനാമിനി
ക്ഷത്രശബ്ദമതുകൊണ്ടുതാനതിവളർത്തിടുന്നവൃദ്ധകോൽഗമം
പുത്തനാപ്പുളരിതന്നെകൊണ്ടലതകറ്റുനാരമതുകൊണ്ടുടൻ
ചിത്രമാംപടികടന്നിനേകമൊരുകശമ്പളംസമംപോലം (൧൭)

ലവൻ— ഇദ്ദേഹം എന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ കുശൻ എന്നു പേരായിട്ടുള്ളാളാണ. ഭരതാശ്രമത്തിൽ നിന്നു മടങ്ങിവരികയാണ.

രാമൻ— (സന്തോഷത്തോടുകൂടി) ഉണ്ണീ, ആയുഷ്മാനായിരിക്കുന്ന ഇവനെ ഇങ്ങോട്ടു വിളിക്ക.

ലവൻ— അങ്ങിനെ തന്നെ. (ചുററിനടക്കുന്നു)

(അനന്തരം കുശൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

കുശൻ— (അത്ഭുതഹർഷധൈൎയ്യങ്ങളോടുകൂടി വില്ലുവലിച്ചുകൊണ്ടു)

കൂടസ്ഥൻമനുതൊട്ടുശക്രനഭയംനല്കീസ്സദാശിഷ്യമാ
ക്കിട്ടുംദ്ദിവ്യജനപ്രദായകമതാംസ്വീയപ്രതാപാഗ്നിയെ
തേടുംസൂൎയ്യകുലാമുനീശരൊട്ടുപോരാടീട്ടിനിൽധന്യമി
ല്ലട്ടുംക്രൂരശരാസ്ത്രരോതിച്ചുഴലുംഞാണൊന്നിതാണാസനം

(ഉറക്കെ ചുററിനടക്കുന്നു)

രാമൻ— ഈ ക്ഷത്രിയക്കുട്ടിയിൽ വിശേഷമായിട്ടൊരു പൌരുഷാധിക്യമുണ്ടു.

മൂന്നുലോകബലസമ്മതിനെത്തന്നീകരിച്ചുവെന്നുരച്ചിവ
ന്മാറിലുമിയലുതാൎക്ഷീട്ടുപെടിസമുദ്ധതമാമിയദൃശതി
കണ്ടിനൊന്നൊത്തഗുരുതമാമിപ്പെരിയനാളിലുംബതകലൻമകാ
ണ്ടിന്നുവീരരസമോവുഹനൊപിവന്നല്ലപ്പെട്ടമൂൎത്തന്നയോ

ലവൻ— (അടുത്തുചെന്നിട്ടു) ആൎയ്യൻ ജയിക്കുന്നു.

കുശൻ— ആയുഷ്മൻ, എന്താണ ഈ യുദ്ധം യുദ്ധം എന്നൊരു വൎത്തമാനം.

ലവൻ— ഇതു സാരമില്ല. ആൎയ്യൻ ഗൎവ്വം കളഞ്ഞു ഇവിടെ താഴ്മയോടുകൂടിയിരിക്കണം.

കുശൻ— എന്തിനാണ.

ലവൻ— ഈ നില്ക്കുന്നതു സാക്ഷാൽ രഘുപതിയാണ. അദ്ദേഹം നമ്മെ സ്നേഹിക്കയും ശ്രേഷ്ഠനെ കാണ്മാനാഗ്രഹിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

കുശൻ— (സംശയത്തോടുകൂടി) രാമായണകഥാനായകനായി ബ്രഹ്മകോശത്തിന്റെ രക്ഷിതാവായിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹമോ?

ലവൻ— അതെ.

കുശൻ— ആ മഹാത്മാവിന്റെ പുണ്യദൎശനത്തെ എല്ലായ്പോഴും കാത്തിരിക്കേണ്ടതാണ. എങ്കിലും നാമെങ്ങിനെയാണ ചെന്നുകാണേണ്ടതെന്നറിയുന്നില്ല.

ലവൻ— ഗുരുവിനെ എങ്ങിനെയോ അങ്ങിനെയുള്ള ഉപചാരംകൊണ്ടുതന്നെ.

കുശൻ— അതെങ്ങിനെയാണെടോ.

ലവൻ— സജ്ജനശ്രേഷ്ഠനായിരിക്കുന്ന ഊൎമ്മിളാപുത്രൻ ചന്ദ്രകേതു സ്നേഹംകൊണ്ടു എന്നെ പ്രിയവയസ്യൻ എന്നാണ

വെളിപ്പെടുന്നതു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചേഷ്ടകൊണ്ടു ഈ രാജർഷിധർമ്മം താതൻ തന്നെയാണല്ലൊ.

കുശൻ—* ഇപ്പോഴും ക്ഷത്രിയനെ കുറിച്ചുള്ള താല്പര്യം നിന്ദ്യമല്ലാതായെയൊ.

ലവൻ— ആകൃതി അനുഭാവം ഗാംഭീര്യം ഇവകളെക്കൊണ്ടു ഊഹിക്കാവുന്ന പല പല ലോകോത്തര ചരിത്രങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ മഹാപുരുഷനെ ജ്യേഷ്ഠൻ നോക്കു.

കുശൻ— (നോക്കീട്ടു)

അമ്പമ്പൊ ഘനമഹോതുംഗമഹോതേജോമയന്ത്രപ്പഴി
വമ്പാർന്നൊന്നൊരുവൈരഗൗരവമതുംചേർന്നിൽപ്പരംപൊങ്ങിവന്നാം
കമ്പംവിട്ടടനൊക്കെനല്ലശരിയായ്പ്പാരായണംചെയ്തൊരാ
വമ്പേറുംകവിവേദപോലെയിങ്ങിനൻവപുസ്സാലിയെകേവലം

(അടുത്തുചെന്നിട്ടു) വാല്മീകിയുടെ ശിഷ്യനായ കുശൻ അഭിവാദനം ചെയ്യുന്നു.

രാമൻ—ആയുഷ്മാൻ ഭവ

സലിലഘനവിചാരസംഗകൊണ്ടെകൊണ്ടല്ലുനേരം
സ്ഖലിതമചിരമിങ്ങുംസ്ഥിരമായുള്ളകായം
കലിതമൊരുതനയശ്ലേഷമിന്നായിട്ടിതാ ഞാൻ
വലിയകുതുകമോടെക്കൊള്ളുന്നവാത്സല്യമൂലം (൨൧)

(ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു ആത്മഗതം)

സ്വാന്തംവാത്സല്യസാരംസകലമതമിദ്ദ്രവിച്ചൊലിച്ചുള്ളതെന്നോ
ചന്തത്തിൽദ്വൈതമായാത്രവതിവിടവെളിപ്പെട്ടുനില്ക്കുന്നതെന്നോ
സന്തോഷംചീർത്തപിതൃവബന്ധമലിവിനാൽത്തീർത്തതെന്നോശരീരം
സന്ധിക്കുമ്പോളെഴുക്കന്നൊന്നുമസുധയിൽനിന്നെടുക്കുന്നതുണ്ടെന്നു
(തോന്നും

ലവൻ—താത, ആദിത്യന്റെ ചൂടു തലക്കു തട്ടുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഈ സാലവൃക്ഷത്തിന്റെ തണലിൽ താതൻ അല്പസമയം ഇരുന്നാലും.

രാമൻ—ഉണ്ണിയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ.

(എല്ലാവരും ചുററിനടന്നു ഇരിക്കുന്നു.)

രാമൻ—(ആത്മഗതം)

ചിത്രംതന്നെനിനക്കിലിച്ചിത്രവിനയംതേടുന്നപൊഴ്വൻപൊഴും
സന്താപച്ഛിദകുശന്റെയുംസരസമവ്യഗ്രംലവൻതന്റെയും
കൃത്യംചൊന്നനടപ്പുനില്പുടനിരിപ്പിത്യാദിഭാവങ്ങളി
ന്നത്യന്തംബതചേർന്നിടുന്നിതുമഹാസാമ്രാജ്യസംസൂചനം ഹ ഹ

പൂർണ്ണമോദാനന്ദംഗിതേട്ടമൊരുഭേദത്തെ സ്വാതന്ത്ര്യമോടാ
മോദമാൽസൃഷ്ടമാവിലാസമതെന്നത്തിട്ടുണ്ടെ കൂടെന്നിതെ
ചാതുര്യം കലരുംമഹിചികൾതമ്മധോമനത്തിന്നെപ്പോലെയും
പാരിക്കമെഴുവിൻ കണ്ണങ്ങൾവിടയുംപാന്തത്തിന്നെപ്പോലെയും

ഇവരിൽ ദിവ്യകുലകന്മാരുടെ ഛായ പൂർണ്ണമായി കാണുമാറുണ്ട്.

ഏറാറം വമ്പാൻ പാരാവതത്തിലകങ്ങളുണ്ട്രാമമോരാകുംശ്രീമ
ത്താറൻതന്നോടുന്നേരം ചേരുമെധികസംഗതാപം പെട്ടുസംബന്ധം
ചെറുകളേസാരതസിദ്ധമൊന്നാട്ടുസമ്മിള കാത്തുള്ളതോട്ടംമുഴക്കം
പാറുന്നോരരുമശംഗങ്ങളെഴുതിട്ടതി ശംഖിതമായുള്ളനാദം (൨൭)

(സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്) ഓഹോ ഇവരുടെ ആകൃതികൾ എന്റെ മനസ്സുമാത്രമല്ല ഉള്ളു.

ക്ഷോണിക്കെല്ലാം പുത്രിതന്റെ ചുമതലതന്നെത്തന്നു തുല്യങ്ങളാ
യ്യാണെന്നെണ്ണിവരിൽ തെളിഞ്ഞിതിപരം ചിന്തിച്ചുനോക്കുംവിധൌ
ക്ഷീണംവിട്ടുനവാഞ്ഛശോഭകലരുംവെണ്മുത്തുമൊട്ടുകാന്തതാൻ
ചേണാർന്നതിന്നെകണ്ടിട്ടന്നൊരുരുമുഖം പോലിന്നതോന്നുന്നമേ

കോട്ടമററചെറുമുത്തുപോലതിവെളുത്തതന്തമചിരസ്മിതാ
മോദമുൾക്കൊണ്ടുതന്നെതിട്ടമതുതന്നെയാശ്രുവണ്ണപാശവും
നീട്ടമുള്ളമിഴികളുമനവദ്യ ചുമ്പനമതിന്നെകരുത്തുമാ
ണൊട്ടെയെങ്കിലുമതിവചിത്രമതുതന്നെ സൗഭഗഗുണോദയം

എന്നാലിത വാത്മീകിവസിക്കുന്ന വനപ്രദേശമാണ. ഇവിടെയാണല്ലൊ ദേവിയെ പരിത്യജിച്ചത. ഇവരുടെ ആകൃതിയും ശരീരവും ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നുതന്നെയല്ല, ഇവർ അസ്ത്രങ്ങൾ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രകാശങ്ങളായും ഇരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ചിത്രദർശനസന്ദർഭത്തിൽ ഞാൻ അസ്ത്രങ്ങളെ ആജ്ഞാപിച്ചതിനാലുണ്ടായ അത്ഭുതമായിരിക്കുമൊ ഇത എന്ന സംശയിക്കുന്നു. ഒരു പാരമ്പര്യവഴിക്കല്ലാതെ ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ സിദ്ധിക്കയില്ലെന്ന പ്രാചീനന്മാർകൂടി പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട. ഈ സ്വഭാവാതിശയമാകട്ടെ, എളകിമറന്നിരിക്കുന്ന എന്റെ ആത്മാവിന്ന ഏററവും വിശ്വാസത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ദേവിയുടെ ഗർഭാരം ഇരട്ടയായിരുന്നു എന്ന ഞാൻ അറികയും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട.

പണ്ടേചിച്ചൂസമൊത്തിരുന്നതിവളുന്നാളെന്നാളൊരുമനസ്സിലുടൻ
ഞാനോരോന്നോരോന്നോർത്തുവിശ്വസിച്ചുപരമെങ്കിലും പ്രകൃതിലജ്ജയാൽ
കൊണ്ടിട്ടുന്നയനങ്ങളാവ്യൂമേണ്ണമവൾതന്റെ ഗർഭമതുമുന്നമേ
കണ്ടുഞാൻവിവിധമെന്നതപ്പിഴയല്ലു കേറച്ചുദിവസങ്ങളാൽ

(കരുത്തുംകൊണ്ടു) അതിനാൽവല്ലതരത്തിലും ഇവരോടു ചോദിച്ചുകളയാം.

ലവൻ—അമ്പോ ഇതെന്താണു.

മംഗല്യമേറെയുലകിന്നഴകേറ്റുചൊല്ലു
മങ്ങുമിളവക്ത്രമിതുവന്നുമണിഞ്ഞിരിക്കും
മങ്ങുന്നകാന്തിയെഴുമത്തിലവന്റെ പാദം
മുങ്ങുന്നകണ്ണുസമമങ്ങുതരപ്പെട്ടിടുന്നു (൨൧)

കുശൻ—അല്ലയോ വത്സ,

ചൊല്ലാർന്നുസീതയുടെതാമവ്യതിലകനെന്നരഘൂദ്വഹമല്ലാ
തുൾപ്പെട്ടുവൊക്കംപ്രിയാസംഗമവിമതിലൊതുക്കാട്ടതാനാട്ടരാശേഷം
തൽപ്രേമപാത്രമാത്രംവിരഹമിതുമനന്തതംചെയ്‌വാൻചെയ്യതെന്താ
ണിപ്രസ്ഥാനതാമായണകഥയറിയാത്തവരുള്ളോരാളെന്നപോലെ

രാമൻ—(ആത്മഗതം) അഹോ ഇവരുടെ സംവാദം പരിചയമില്ലാത്തവരുടേതുപോലെ ഇരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ചോദിച്ചിട്ടു ആവശ്യമില്ല. എന്താണു അകാരണമായിട്ടു സ്നേഹത്താൽ ഒരു വികാരം ഉള്ളകിവശമായിരിക്കുന്നതു, ഹൃദയാവേഗത്തെ ഇതിനെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഞാൻ ശിശുജനങ്ങളുടേയും ഉദ്യേക പാത്രമായി തീന്നിരിക്കുന്നു. (പ്രകാശം) ഉണ്ണികളേ ഭഗവാൻ വാത്മീകിയുടെ വാക്സ്വരൂപമായി ആദിത്യവംശത്തിന്റെ വൎണ്ണനമായി രാമായണമെന്നു കേൾക്കപ്പെടുന്നുവല്ലോ. അതിലുള്ളകൌതുകംകൊണ്ടു കുറച്ചൊന്നുകേൾപ്പാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

കുശൻ—ആ ഗ്രന്ഥം മുഴുവൻ ഞങ്ങൾ പഠിച്ചിട്ടുണ്ടു. അതിൽബാലകാണ്ഡത്തിൽ ഒടുവിലത്തെ അദ്ധ്യായത്തിലെ ഈ രണ്ടുശ്ലോകങ്ങൾ ഓൎമ്മയുണ്ടു.

രാമൻ—ഉണ്ണി, ചൊല്ലു.

കുശൻ—പ്രേമമേറെയുള്ളവാഴുമാരനാം
രാമചന്ദ്രനപ്രസീതയിൽസ്വതേ
പ്രേമഭാവമതുതൽഗുണങ്ങളാൽ
സീമയററവൾവളൎത്തിമേല്ക്കുമേൽ (൨൨)

അതുപോലെയവൾക്കുഴിവനേക്കാളധികംരാമനിലുഞ്ഞനിച്ചരാഗം
അതിയായവർതമ്മിലുള്ളയോഗംഹൃദയംമാത്രമറിഞ്ഞിരുന്നിരുന്നെ
[ച്ചാൽ (൨൩)

രാമൻ—കഷ്ടം, ഹൃദയമൎമ്മങ്ങളുടെ ഉപഘാതം അതികഠിനം തന്നെ. ഹാ ദേവി!, ആനിങ്ങിനെയൊക്കെയായിരുന്നുവല്ലോ. കഷ്ടം, അകാരണമായി കാലമേറ്റൊലിച്ചതല്ലാം വിപരീ

തമായി ശോകത്തിൽ പര്യവസാനിച്ച ഈ സംസാര വൃത്താന്ത ങ്ങൾ എന്നെ തപിപ്പിക്കുന്നു.

എന്നമ്മട്ടുരിച്ചാതിശായിതമപെട്ടംവിസ്രംഭമൊത്തങ്ങളോടാ
ഭംഗിക്കൊത്തപരസ്പരംതോറ്റുമമതെങ്ങുത്തുസംവാദമോടം
തിരുംദുഃഖസുഖങ്ങളിൽത്തിരളമാറ്റിതെന്ന ദൃഢമെങ്ങിനിയും
ഭംഗംവിട്ടിളകുന്നജീവനിതടങ്ങുന്നില്ലകഷ്ടംപരം (൩൩)

അയ്യോ കഷ്ടം.

കാന്തന്തക്കഴുംഗ്രേണഗണൌഘമഹോദയത്താൽ
കാന്തതപമാർന്നുമതറ്റസ്സമമായമാവം
എന്നുന്നകാലമതുതന്നെകണ്ണാക്കിലേവം
സ്വാന്തേനമുക്കധികമേഴ്മവരത്തിയല്ലോ (൩൪)

തൽക്കാലമയിതാകുചമോചയമതങ്ങൊട്ടൊട്ടമാറിൽപരം
കൈകൊണ്ടൊട്ടുദിനങ്ങൾകൊണ്ടുഴകിലായല്പംപെരുന്നങ്ങിനെ
ചൊല്ലേറ്റുള്ളനവയൌവനാംഗകത്തുകൈവല്ലത്താലഹോകാമന
ങ്ങൾകൊമ്പിൽഗ്രഹമൊസ്റ്റിളങ്ങിലഘുവാമായവംവപുസ്സിങ്കലും ()

ലക്ഷ്മണൻ—ചിത്രകൂടത്തിൽ ഗംഗാതീരത്തുവെച്ചു ക്രീഡിക്കുമ്പോൾ സീതയെ ഉദ്ദേശിച്ചു രഘുപതിയുടെ ശ്ലോകമാണിതഃ—

മുമ്പിൽക്കാണുംശിലാതലമതിൽനിന്നകാന്തിമിച്ചപോലെയിതാ
പൈമ്പൂവധികംതോളുംസംസ്പർശിച്ചപോലെയിതിലെല്ലാം

രാമൻ—(ലജ്ജിച്ചു സ്നേഹത്തോടും വ്യസനത്തോടും കൂടി) കുട്ടികൾ തന്നെ വളരെ വിവേകശൂന്യന്മാരാണ. വിശേഷിച്ചു കുട്ടിൽ വളർന്നവരും. ഹാ ദേവി, ആ സമയത്തുണ്ടായ സ്വച്ഛന്ദ വിഹാരങ്ങളുടെ സാക്ഷിയായ ആ പ്രദേശത്തെ ഭവതി ഓർക്കുന്നുണ്ടോ. അയ്യോ കഷ്ടം,

പേർത്തീടുന്നെപ്പംചെറിയസരസ്സിൽക്കരേറടിച്ചിട്ടിളക്കം
ചേർത്തീടുംച്ചൂർണ്ണകേശംകളയുമണിനിറംചേർന്നഫാലെന്ദുതാനും
ചാർത്തുംകാർമ്മിളില്ലാകിലുമഴകിയഗണ്ഡങ്ങളുംശ്രേഷ്ഠമാവം
ചീർത്തുംഭിന്നകാതിന്നിഴകളുമിയലുന്നാനനംകണ്ടിടുന്നു (൩൫)

(പുഞ്ചിരിച്ചുംകൊണ്ടെന്നപോലെനിന്ന വ്യസനത്തോടുകൂടി) ഇത ആശ്ചര്യമല്ലേ.

വമ്പിച്ചീടുപ്രവാസത്തിലുമതിചിരമേറെക്കാത്തുനിർമ്മിച്ചനേരേ
മുമ്പിൽസ്ഥാപിച്ചപോലാംപ്രിയജനമിതരെചെയ്യുന്നിതാശോപസംരം
ഭംഗിച്ചീടുംവികല്പംകെടുമളവുലഭാകമഴിഞ്ഞുമാംകാട്ടിപിന്നെ [ററം
സ്സംഭിച്ചുള്ളോരമിത്തിപ്പടലമതിവരേഫാരേചേർന്നവരുന്നചോലെ( )

(അണിയറയിൽ)

ശ്രീവസിഷ്ഠമുനിപുംഗവനോടൊപ്പമാർയ്യയാമരുന്ധതീ
ദേവിപക്ഷതിലദേവതാർമജനകനീപ്പുരാതനജനമൊടും
കേവലംതിങ്ങുമെന്നാശ്രുവിപ്ലവസമയത്തൊടു തിരിച്ചൊട്ടിതാ ചിരം
ലാവണ്യമെഴും മാരശയത്തൊടടുത്തീടുന്നിതാ വരുന്നതെ ഞാൻ

രാമൻ—എന്തു, ഭഗവാന്മാരായ അരുന്ധതീ വസിഷ്ഠന്മാരും അംബമാരും ജനകനും ഇവിടെയോ. എന്തൊന്നിനിയാണ് അവരെ ഞാൻ കാണേണ്ടത്. (വ്യസനത്തോടുകൂടി നോക്കീട്ട്) ദൈവഗത്യാ താതജനകൻ ഇവിടെ വന്നിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിനാൽ മന ഓ ... ന്നായ ഞാൻ പലുംപൊടിതന്നായ പോലെയിരിക്കുന്നു.
സംബന്ധസ്നേഹ്യാദി സംബന്ധമഹിമയവസിഷ്ഠാദികളോടൊത്തുമകന്മ
കൾമട്ടന്നായ പണ്ടുനിഗ്രഹമതിലതാതായോഗേക്ഷണത്താൽ
ധർമ്മംപൂണ്ടുള്ള ഞാനാപ്പിതൃസമമുഖമിസ്സങ്കടേകാണ്കെകൊണ്ടു
നിർമ്മലയാരുദ്ധൃതാത്മ പരമപാവാമെന്നാലെന്തു കഷ്ടം (൪൦)

(അണിയറയിൽ) കഷ്ടം, കഷ്ടം.

ചൊല്ലേറുമൊരാരദാമാത്രമതു കൂടാതെ പ്രകാശത്തിനെ
നിനൈക്കാനിതിനെന്നുള്ള മനസ്സിലരിഞ്ഞിടാത്തമാലാലിയിൽ
ചിലരെന്നാണവിശ്രുതനായ ജനകൻകാണിനയാലവർ
ദുഃഖപ്പെട്ടതചിത്തർവിട്ടത്തും പെട്ടാനവിട്ടീടിനാർ (൪൧)

രാമൻ—ഹാ താത, ഹാ അംബമാരെ, ഹാ ജനക.

അനഘതമരായിസ്സർവ്വമംഗല്യമായി
ജനകമവുകുലത്തിൽ ദിക്കു നിന്നാരുമന്നാളിങ്കൽ
കനിവതുണ്ടവിട്ടീപ്പാപിയാമെങ്കൽനിന്നും
ഇനിവരുമൊരുകാരുണ്യാതിശാതമെന്നല്ലോ (൪൨)

(എന്ന എഴുനീല്ക്കുന്നു.)

കുശലവന്മാർ—താതൻ ഇതിലെ, ഇതിലെ. (വ്യസനത്തോടുകൂടി ചുററി നടന്നു)

(എല്ലാവരും പോയി)

ആറാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഏഴാമങ്കം.

(അനന്തരം ലക്ഷ്മണൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മണൻ—ആര്യനെ, ഭഗവാൻ വാല്മീകി ബ്രാഹ്മണരോടും ക്ഷത്രിയരോടുംകൂടിയ പൌരജാനപദന്മാരായ പ്രജകളെ എ

നോടുകൂടി വിളിച്ചു വരുത്തുകയും ദേവാസുര പതത്രിപക്ഷി പന്നഗ നായക സംഘത്തോടുകൂടിയ സകല ചരാചര ഭൂതങ്ങളേയും തന്റെ പ്രഭാവംകൊണ്ടു ഇവിടെ വരുത്തുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ജ്യേഷ്ഠൻ എന്നോടിങ്ങിനെ കല്പിക്കുകയും ചെയ്തു. 'ഉണ്ണി ലക്ഷ്മണ, അപ്സരസ്സുകൾ തന്റെ കൃതിയെ അഭിനയിക്കുന്നതു കാണ്മാൻ ഭഗവാൻ വാല്മീകി നമ്മോടു അരുളി ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഗംഗാതീരത്തിലുണ്ടാക്കിയ രംഗഭൂമിയിൽ പോയി സാമാജികന്മാരെ വേണ്ടപോലെ ഇരുത്തു" എന്നു. മർത്യാമർത്യന്മാരായ എല്ലാവരേയും ഞാൻ അവരവരുടെ യോഗ്യതപോലെ ഇരുത്തുകയും ചെയ്തു. ജ്യേഷ്ഠനാകട്ടെ.

ചൊല്ലൊണ്ണഭൂമിപദത്തിലെഴുന്നപൊഴന്താൻ
കൈക്കൊണ്ടു കപ്പതരമേറുമനിന്ദ്യതന്നെ
ഇക്കണ്ടൊരാദികവിയാംമുനിതന്നിലേറാ
മൂർമക്കണ്ടഭക്തിയതിനാലിംഗവന്നിടുന്നു (൫)

(അനന്തരം രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ— ഉണ്ണി ലക്ഷ്മണ, മറ്റും കാണ്മാനുള്ളവരെ ഇരുത്തിയോ.

ലക്ഷ്മ— ഉവ്വ.

രാമൻ—വത്സന്മാരായ ഈ കുശലവന്മാരേയും ചന്ദ്രകേതുവിനെപ്പോലെതന്നെ ഒരു മാന്യസ്ഥാനത്ത ഇരുത്തൂ.

ലക്ഷ്മ—ജ്യേഷ്ഠന്റെ അവരിലുള്ള വാത്സല്യം കണ്ടിട്ടു ഞാൻ അങ്ങിനെ തന്നെ ചെയ്തു. ഇതാ ഈ വിരിച്ചിരിക്കുന്ന രാജാസനത്തിൽ ആര്യൻ ഇരുന്നാലും.

രാമൻ—(ഇരിക്കുന്നു) (എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു).

ലക്ഷ്മ—ഹേ, ഹേ, ഇനി ആരംഭിക്കുവിൻ.

സൂത്രധാരൻ—(പ്രവേശിച്ചിട്ടു) ഭൂതാർത്ഥവാദിയായ ഭഗവാൻ വാല്മീകി ചരാചരാത്മകമായ ജഗത്തോടു ആജ്ഞാപിക്കുന്നു. 'ഞാൻ ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു നോക്കി പരിശുദ്ധമായും കരുണാത്ഭുതരസമായും ഒരു പ്രബന്ധമുണ്ടാക്കീട്ടുണ്ടു. അതിലുള്ള സംഗതികളുടെ ഗൌരവത്താൽ എല്ലാവരും ശ്രദ്ധവെക്കേണ്ടതാണു" എന്നു.

രാമൻ—ഇങ്ങിനെ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു. 'വസ്തുതത്വത്തെ പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ടിട്ടുള്ളവരാണു മഹർഷിമാർ. അവരുടെ സത്വഗുണപ്രധാനകളായും അമൃതസാരകളായുമുള്ള ബോധശക്തികൾക്കൊരിക്കലും പ്രതിബന്ധമുണ്ടാകുമെന്നു ശങ്കിപ്പാൻ പാടില്ല" എന്നു.

(അണിയറയിൽ) അയ്യോ ആൎയ്യപുത്ര, അയ്യോ കുമാരലക്ഷ്മണ, ഏകാകിനിയായി ഭാഗ്യഹീനയായി അശരണയായി ഹതാശയായി പ്രസവവേദനയോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന എന്നെ ദുഷ്ടമൃഗജാലം തിന്മാൻ ഭാവിക്കുന്നു. മന്ദഭാഗ്യയായ ഞാനിപ്പോൾ ആത്മാവിനെ ഗംഗയിൽ നിഃക്ഷേപിക്കുന്നുണ്ടു.

ലക്ഷ്മ—കഷ്ടം, ഇതു എന്തോ വേറെയൊന്നായിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

സൂത്രധാരൻ—വടിവുടയൊരുഗൎഭം പൂൎണ്ണമായോരു കാലേ
കൊടിയൊരടവിതന്നിൽ ഭൂപനാൽ ത്യക്തയായി
പെരുമഴയൊടിതല്ലോ പുത്രിയാം ദേവി ചാവാൻ
ഝടിതിമടിവെടിഞ്ഞീഗംഗയിൽ ച്ചാടിടുന്നു (൮)

(എന്നു പോയി)

രാമൻ—അയ്യോ ദേവി. ലക്ഷ്മണ, നോക്കു.

ലക്ഷ്മ—ആൎയ്യ, ഇതു നാടകമാണു.

രാമൻ—അയ്യോ ദേവി, ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസഖി, ഈ ദൗൎഭാഗ്യം വേറിട്ട രാമനിൽനിന്നു സിദ്ധിച്ചതുതന്നെ.

ലക്ഷ്മ—ആൎയ്യ, നാടകം കാണുക തന്നെ.

രാമൻ—വജ്രമയനായ ഞാൻ ഇതാ തെയ്യാറായിരിക്കുന്നു.

(അനന്തരം മടിയിൽ രണ്ടു കുട്ടിയെ വെച്ചുംകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഗംഗയാലും ഭൂമിയാലും അവലംബിതയായി സീത പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാമൻ—ഉണ്ണി ലക്ഷ്മണ, ഇതിന്നു മുമ്പിൽ അനുഭവിച്ചിട്ടില്ലാത്തതും അകാരണവുമായ ഞാൻ തമസ്സിൽ ഞാനകപ്പെടുന്നു, എന്നെ പിടിച്ചോളു.

ദേവി! ശൈലാസുമുഖി നീയുടനാശ്വസിക്ക
വൈദേഹി! തേ വലിയ ഭാഗ്യമിയന്നിടുന്നു
ജാതന്മാരാം രഘുകുലത്തിനലംസ്ഥിരന്നു
സീതേ നിനക്കിവർ പുത്രർ ജലത്തിനുള്ളിൽ (൯)

സീത—(ആശ്വസിച്ചിട്ടു) ഭാഗ്യത്താൽ ഞാൻ രണ്ടു കുട്ടികളെ പ്രസവിച്ചു. അയ്യോ ആൎയ്യപുത്ര (എന്നു മോഹിക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മ—ആൎയ്യ, ആൎയ്യ, നമുക്കു വലിയ ഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ചു. രഘുവംശത്തിന്നു കല്യാണമയന്മാരായ ഒരു മുളയുണ്ടായി. (നോക്കീട്ടു) അയ്യോ കഷ്ടം, അധികമായി പ്രവഹിക്കുന്ന കണ്ണീരുകൊണ്ടു ആകുലനായ ജ്യേഷ്ഠൻ മോഹാന്ധനായിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു.

ഭൂമി—മക്കളേ, ആശ്വസിക്കു, ആശ്വസിക്കു.

സീത—(ആശ്വസിച്ചിട്ടു) ഭഗവതി, ഭവതിയും ഇവിടുന്നും ആരാണു.

ഭൂമി—ഇവൾ നിന്റെ ഭർത്തൃകുലദേവതയായ ഗംഗാഭഗവതിയാണു.

സീത— ഭഗവതി, ഭവതിക്കു നമസ്കാരം നമസ്കാരം.

ഗംഗ— നിനക്കു സച്ചരിതംകൊണ്ടു സമ്പാദിക്കപ്പെട്ട കല്യാണസമ്പത്തുണ്ടാകട്ടെ.

ലക്ഷ്മ— നമ്മൾ അനുഗൃഹീതന്മാരായി.

ഗംഗ— ഇവൾ നിന്റെ അംബയായ ഭൂമീദേവിയാണു.

സീത— അയ്യോ അംബേ, എന്നെ ഇങ്ങിനെയായിട്ടാണല്ലോ കണ്ടതു.

ഭൂമി— വത്സ മകളെ, വത്സ മകളെ. (എന്നു ആലിംഗനം ചെയ്തു മൂർച്ഛിക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മ— ഭാഗ്യത്താൽ ഭൂമീദേവിയാലും ഗംഗാദേവിയാലും ആര്യ അനുഗൃഹീതയായി.

രാമ— (നോക്കീട്ടു) ഇതു വളരെ വ്യസനകരമായിരിക്കുന്നുവല്ലോ. വിശ്വത്തെ ധരിക്കുന്ന ഭൂമീദേവികൂടി വ്യസനിക്കുന്നു എന്നതിനാൽ പുത്രസ്നേഹം സർവ്വോൽകൃഷ്ടമായി. അഥവാ ഈ സംസാരത്തെ സർവ്വധാമണാവും അപത്യസ്നേഹാദിരൂപങ്ങളായ ബന്ധനങ്ങളോടുകൂടിയതും സകല ജീവികളുടേയും ഉള്ളിൽ ഇരിക്കുന്നതും ഭേദിപ്പിക്കുവാൻ പാടില്ലാത്തതുമാണല്ലോ.

ഗംഗ—വത്സേ ജാനകി, ദേവിഭൂതധാത്രി, സമാശ്വസിക്കു.

ഭൂമി— ദേവി, സീതയെ പ്രസവിച്ചിട്ടു ഞാനെങ്ങിനെയാണു സമാശ്വസിക്കേണ്ടതു.

ഏറെക്കാലംനിശിചരർചുഴന്നുള്ളിരിപ്പുള്ളപൊള്ളെ
ന്നോർത്തീത്യാഗംപെരുമിവപൊറുക്കാവതോമേനിനച്ചാൽ

ഗംഗ—

ആരാണോർത്തുപറയുകയിദ്ദൈവചേഷ്ടയാലിജ്ജഗത്തിൽ
ചേതംകൊന്തുംചിതമൊട്ടുതടുത്തീടുവാനിന്നുപാരിൽ (൪)

ഭൂമി— ഭാഗീരഥി, ശരിയാണു ഭവതി പറഞ്ഞതു. രാമഭദ്രൻ ഈ ചെയ്തതും യുക്തംതന്നെ.

ബാലപ്രായമതിൽപിടിച്ചൊരുകരത്താലംബികേയോ വനീ
പാലപ്രൗഢതരമിന്നുതൊട്ടമനലൻതാനുംസ്വസന്താനവും
സ്ഥൂലപ്രേമമൊരെടുത്തരണ്യമതിലേക്കൊന്നിച്ചഹോപോയതും
കേളിപ്പാലിവരൊക്കയുംപെരുമവൻനിസ്സാരമെന്നാക്കിനാൻ ൫

സീത— ആര്യപുത്രനെ ഇനിക്കു ഓർമ്മയുണ്ടാക്കി.

ഭൂമി— ഛീ, ആരാണു നിന്റെ ആര്യപുത്രൻ?

സീത— (ലജ്ജയോടും കണ്ണീരോടും കൂടി) അല്ലെങ്കിൽ അംബ പറയുന്നതു ശരിയാണ.

രാമ— അംബേ ഭൂമിദേവി, ഞാനിങ്ങിനെയുള്ളവൻതന്നെ.

ഗംഗ—ഭഗവതി വസുന്ധരേ, ഭവതി സംസാരത്തിന്റെ ശരീരമാണല്ലോ. അതുകൊണ്ടെന്താണ അറിയാത്തവളെപ്പോലെ ജാമാതാവിന്റെ നേരെ കോപിക്കുന്നതു.

പാരംപാരിപ്ലവന്തുമൊരു കിലയശസ്സഗ്നിസംശുദ്ധിയായി
ന്നാളം കാണാതെയാലങ്കയിൽ ഭവതിപഥജനം വിശ്വസിപ്പാനതെയാകം
പാരാതിക്ഷ്വാകുവംശേകലധനമതിയായ്‌ലോകരെല്ലാരെയും കേ
ളാരാധിക്കുന്നതാണിന്നതിവിഷമമമായതസന്നിരഞ്ഞു കൂട്ടം

ലക്ഷ്മ— എല്ലാ പ്രാണികളുടേയും അന്തഃകരണത്തെ തടവുകൂടാതെ അറിയുന്നവരാണല്ലോ ദേവതമാർ. വിശേഷിച്ചു ഗംഗയും. അതിനാൽ ഭവതിയെ ഞാൻ തൊഴുന്നു.

രാമൻ— അംബേ, ഭഗീരഥഗൃഹത്തിൽ ഭവതിയുടെ പ്രസാദം ഇടവിടാതെ നിലനിന്നു.

ഭൂമി— ദേവി, ഭവതിയുടെ അടുക്കളിൽ എന്റെ പ്രസാദം എന്നും ഉണ്ട. എന്നാൽ സഹിപ്പാൻ വയ്യാത്ത വിധത്തിലുണ്ടായ ശോകാവേശത്താലിങ്ങിനെ പറഞ്ഞതാണ. രാമഭദ്രന്റെ സീതാസ്നേഹത്തെ അറിയാഞ്ഞിട്ടല്ല.

ശൈവാലജോദയാദിവത്സരയെയ്യുംവെടിഞ്ഞു
വേവുന്നമാനസമെഴുന്നൊരു രാമഭദ്രൻ
ജീവിച്ചിടുന്നിതതിമാത്രമയോധ്യയും കേ
ളീവിശ്വവാസികൾ പുണ്യമതുംനിമിത്തം (൧)

രാമൻ—ഗുരുജനങ്ങൾ അപത്യങ്ങളിൽ കരുണയോടു കൂടിയവരാണല്ലോ.

സീത—(കരഞ്ഞുകൊണ്ടും തൊഴുതുംകൊണ്ടു) അംബയുടെ അംഗങ്ങളിൽ എന്നെയുംകൂടി ലയിപ്പിക്കണെ.

രാമൻ—മറ്റെന്തുപറയട്ടെ.

ഗംഗ—ശരി, ശരി, അനേകായിരം സംവത്സരം ലയംകൂടാതെ ഭവിക്കട്ടെ.

ഭൂമി—മകളേ, നിന്റെ പുത്രന്മാരെ രക്ഷിക്കണ്ടേ.

സീത—ഞാൻ അനാഥയാണ.

രാമൻ—ഹൃദയമേ, നിന്നെ വജ്രം കൊണ്ടാണ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നതു.

ഗംഗ—സനാഥയായ നീയും അനാഥയാകുന്നതെങ്ങിനെ

സീത—ഭാഗ്യഹീനയായ എനിക്ക എന്തിനെയാണ സന്താപം.

ദേവിമാർ—

ഞങ്ങളുടെസംഗമതിനാലങ്ങയശുദ്ധിയെന്നുപാരിന്ന
മംഗളമതേകിടുന്നിന്നംഗത്തിന്നനിന്ദചെയ്തിടുന്നോനീ (൮)

ലക്ഷ്മ—ആര്യ്യ, കേട്ടുവൊ.

രാമൻ—ലോകംകേൾക്കട്ടെ.

(അണിയറയിൽ കലശൽകേൾക്കുന്നു.)

രാമൻ—വളരെ അത്ഭുതമായിട്ടെന്തൊ ഒന്നാണ.

സീത—എന്താണ ആകാശമിതിനെ ജ്വലിക്കുന്നത.

ദേവിമാർ—മനസ്സിലായി.

പരത്താൽകൃശാശ്വനഘകൌശികനങ്ങുരാമ
നിയമംക്രമത്തിലിഹനല്ലസ്ത്രങ്ങളായി
വത്തിച്ചിടുന്നോരതിവീര്യമെഴുന്നജൃംഭ
കാസ്ത്രങ്ങളാവന്നുവെളിവായിവിളങ്ങിടുന്നു (൯)

(അണിയറയിൽ)

പലതാർപണിയുന്നദേവിസീതേ
ഗതിതങ്ങൾക്കയിനിന്റെപുത്രരെത്രെ
ഇതുപണ്ടുമചിത്രമങ്ങുനോക്ക
ന്നതുനേരംരഘുനാഥനോതിയല്ലൊ (൧൦)

സീത—ഭാഗ്യത്താൽ ജൃംഭകാസ്ത്രദേവതമാർ പ്രകാശിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മ—"എല്ലാപ്രകാരത്തിലും ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ ഭവതിയുടെ സന്താനങ്ങളോട ചേന്നിരിക്കട്ടെ" എന്ന ആര്യ്യൻ പറകയുണ്ടായി. രാമൻ—

കെല്പേറീടുന്നിയപരമസ്ത്രങ്ങളേനിങ്ങളെന്നെ
ക്കൂപ്പീടുന്നോൻ ക്ഷതമുകിലഹംധന്യനായ്നിങ്ങൾമൂലം
എപ്പോഴെന്നാകിലുമഴകൊടീവത്സരാന്താലടുത്ത
അപ്പോഴെത്തീടണമയിഭവാന്മാർക്കുഭദ്രംഭവിക്കും (൧൧)

വല്ലാതെമോദാത്ഭുതമെന്നശോക
കല്ലോലമുൾക്കൊണ്ടിളകിക്കളിച്ചു
ചൊല്ലാമഹോരാമതസിചത്തിടുന്നു
ചൊല്ലാവതല്ലാത്തൊരവസ്ഥയിപ്പോൾ (൧൨)

ദേവിമാർ—വത്സ, നിന്റെ ഈ പുത്രന്മാരിപ്പോൾ രാമഭദ്രതുല്യന്മാരായി എന്ന അറിഞ്ഞാലും.

സീത—ഭഗവതിമാരെ, ആരാണിവർ ക്ഷത്രിയോചിതമായ കർമ്മം ചെയ്യുന്നത്.

രാമൻ—സ്വധർമ്മസ്ഥവസിഷ്ഠമുനികളത്രെ നന്നോരി
രഘുവംശവർദ്ധിനിയതായസീതയും
മകനാമകർമ്മമതു ചെയ്തിടേണ്ടതെ
ന്നാകതാമതിങ്കലറിയുന്നതില്ലഹോ (൬൩)

ദേവിമാർ—മകളെ നിനക്കെന്തിനാണ ഈ വിചാരം. ഈ കുട്ടികളെ മുലകുടിമാറിയാൽ ഞങ്ങൾ ഭഗവാൻ വാല്മീകിയുടെ വക്കൽ ഏല്പിച്ചുകൊടുക്കാം. അദ്ദേഹം ഇവരുടെ ക്ഷത്രകൃത്യത്തെ ചെയ്യും.

കനിവുടയവസിഷ്ഠൻകല്യനാമംഗിരസ്സീ
മുനികളുടയമട്ടിൽത്തന്നെവാല്മീകിതാനും
ജനകരഘുകുലങ്ങൾക്കിന്നഹോരണ്ടിനുംകേ
ളനുദിനമഴലാറീടുന്നൊരാചാര്യനല്ലോ (൬൪)

രാമൻ—ഭഗവതിമാരുടെ ആലോചന വളരെ നന്നായി

ലക്ഷ്മ—ആര്യ, സത്യമാണ ഞാൻ ബോധിപ്പിക്കുന്നത്. അതാതു ലക്ഷണങ്ങൾകൊണ്ട ഈ കുട്ടികൾ കുശലവന്മാരാണെന്ന ഞാൻ ഊഹിക്കുന്നു.

വാല്മീകിയായമുനിചെയ്തിതിവർക്കുവേണ്ടും
കർമ്മങ്ങളൂനസകലമസ്ത്രമതാത്തമോദം
ജന്മത്തിലേജയവുമൊട്ടുലഭിച്ചിതിപ്പോൾ
ചെമ്മേവയസ്സുതുതികഞ്ഞിതുപന്തിരണ്ട (൬൫)

രാമൻ—ഉണ്ണി ഇതിനാലെന്റെ മനസ്സു ഇളകിമറിഞ്ഞ ഞാൻ മുഗ്ദ്ധനായിരിക്കുന്നു.

ഭൂമി—മകളെ വരു. പാതാളത്തെ ശുദ്ധീകരിക്ക

രാമൻ—അയ്യോ പ്രേയസി, ഭവതി ലോകാന്തരത്തെ പ്രാപിച്ചുവോ.

സീത—അംബയുടെ അംഗങ്ങളിൽ എന്നെ ലയിപ്പിക്കണെ. ജീവലോകത്തിന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള അവസ്ഥാന്തരത്തെ അനുഭവിപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തയല്ല.

രാമൻ—ഇതിന്റെ ശേഷം എന്താണാവോ?

ഭൂമി—മുലകുടി മാറുന്നതുവരെ കുട്ടികളെ എന്റെ ആവശ്യപ്രകാരം ഭവതി രക്ഷിച്ചാലും. അതിന്റെ ശേഷം ഭവതിയുടെ സ്വച്ഛന്ദംപോലെ.

ഗംഗ— അങ്ങിനെതന്നെ. (എന്നു ഗംഗയും ഭൂമിയും സീതയും പോയി.)

രാമൻ— കഷ്ടം, വൈദേഹി നശിച്ചതിനെപ്പോലെയോ. അയ്യോ ദേവി, മന്ദകാരുണ്യവാസപ്രിയസഖി, ഹാ ചാരിത്രദേവതേ, ഭവതി പരലോകത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടുവല്ലോ. (എന്നു മോഹിക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മ— ഭഗവൻ വാല്മീകെ, രക്ഷിക്കണെ, രക്ഷിക്കണെ. ഇതാണോ അങ്ങയുടെ കാവ്യത്തിന്റെ പ്രയോജനം.

(അണിയറയിൽ)

ആട്ടത്തിനുള്ള സാധനങ്ങളെല്ലാം മാററിക്കളയൂ. അല്ലയോ ജംഗമസ്ഥാവരങ്ങളോടുകൂടിയ പ്രാണിസമൂഹങ്ങളായ മർത്ത്യാമർത്ത്യന്മാരെ, ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ അനുജ്ഞയാലുണ്ടായ ശുദ്ധികാരകമായ അത്ഭുതത്തെ കണ്ടാലും.

ലക്ഷ്മ— (നോക്കീട്ട്)

മന്ഥത്താലെമഥനമതുചെയ്താലെഴും കട്ടവല്ലോ
തന്നോടംഗംഗാസലിലമിളകീട്ടനിതാകാശദേശേ
സന്തോഷിച്ചിട്ടമരനിഗണം ചെന്നു ഭൂഗംഗമാരെ
തന്നോടൊപ്പം സലിലമതിൽനിന്നാശുനേരെവരുന്നു (൧൬)

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

നന്നായറിഞ്ഞിട്ടരുന്ധതി ലോകവന്ദ്യേ
മന്ദാകിനീമഹികളുണ്ടിഹ ഞങ്ങളാര്യേ
ഇന്നാദരേണ തവ സന്നിധിതന്നിലർപ്പി
ക്കുന്നു സുപുണ്യനിധിയാകിയ സീതതന്നെ (൧൭)

ലക്ഷ്മ— അഹോ ഭാഗ്യം! ആശ്ചര്യം! ആശ്ചര്യം! ആര്യ നോക്കു നോക്കു. കഷ്ടം! ഇപ്പോഴുമാര്യൻ ശ്വാസംവിട്ടിട്ടില്ലല്ലോ.

(അനന്തരം അരുന്ധതിയും സീതയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അരു— ശാലീനശീലത വെടിഞ്ഞു ത്വരിച്ചു വേഗം
ചാലേ നടന്നിടുക ജാനകി വത്സയാം നീ
മാല്യാരവത്സനധികപ്രിയമായ നിൻ ക
യ്യാലേ തലോടി നലമോടിഹ നല്കു ജീവൻ (൧൮)

സീത— (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി തലോടിക്കൊണ്ടു) ആര്യപുത്രൻ സമാശ്വസിച്ചാലും.

രാമൻ— (ആശ്വസിച്ചു ആനന്ദത്തോടുകൂടി) അഹോ ഇതെന്താണു. (നോക്കീട്ടു സന്തോഷാശ്രുക്കളോടുകൂടി) എ, ദേവിയോ (ലജ്ജയോടുകൂടി ചിരിച്ചു) അംബയായ അരുന്ധതിയും ഋശ്യശൃംഗശാന്താസമേതന്മാരായ എല്ലാ ഗുരുജനങ്ങളും സന്തോഷിക്കുന്നു.

അരു—ഉണ്ണി, ഇതാ ഭഗീരഥഗൃഹദേവതയായി സുപ്രസന്നയായിരിക്കുന്ന ഗംഗ.

(അണിയറയിൽ—) ജഗൽപതിയായ രാമഭദ്ര, ചിത്രദർശനസമയത്തിൽ എന്നോടു പറഞ്ഞ വാക്ക ഓൎക്കുന്നില്ലേ. 'ഭരിക്കുന്ന ഭവതി പുത്രാൎത്ഥയായ ജാനകിയിൽ അരുന്ധതി എന്നപോലെ മംഗളം വരുവാൻ വിചാരിച്ചാലും" എന്നു. എന്റെ ആ കടം വീണു.

അരു—ഇതാ നിന്റെ ഭാൎയ്യയുടെ അമ്മയായ ഭൂമിദേവി.

(അണിയറയിൽ)—വത്സയെ പരിത്യജിച്ചപ്പോഴും ആയുഷ്മാൻ പറകയുണ്ടായി- 'ഭഗവതി വസുന്ധരേ, ശ്ലാഘ്യപുത്രിയായ ജാനകിയെ രക്ഷിച്ചാലും" എന്നു. അതുകൊണ്ടു ഞാനിപ്പോൾ ഗുരുവായ വത്സൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ചെയ്തു.

രാമൻ—വലിയ അപരാധിയായ എന്നാൽ ഭഗവതിമാർ എന്തിനെയാണു ദയയോടിരിക്കുന്നതു. ഇതാ ഞാൻ നിങ്ങളെ നമസ്കരിക്കുന്നു.

അരു—അല്ലയോ പൌരജാനപദന്മാരെ, ഗംഗാദേവിയാലും ഭൂമിദേവിയാലും പ്രശംസിക്കപ്പെട്ടവളും എന്നാൽ അഭിനന്ദിക്കപ്പെട്ടവളും മുമ്പെ തന്നെ അഗ്നിഭഗവാനാൽ ചാരിത്രശുദ്ധി നിൎണ്ണയിക്കപ്പെട്ടവളും ബ്രഹ്മാദിദേവകളാൽ സ്തുതിക്കപ്പെട്ടവളും ചെയ്ത ആദിത്യകുലവധുവായി ദേവയജനസംഭവയായിരിക്കുന്ന സീതാദേവിയെ നിങ്ങൾ പരിഗ്രഹിച്ചാലും. ഈ കാൎയ്യത്തിൽ നിങ്ങളെന്താണു വിചാരിക്കുന്നതു.

ലക്ഷ്മ—അരുന്ധതീദേവിയാൽ ഇപ്രകാരം നിന്ദിതന്മാരായിട്ട് എല്ലാപ്രജകളും പ്രാണിവൎഗ്ഗങ്ങളും ആൎയ്യയെ നമസ്കരിക്കുന്നു. ലോകപാലന്മാരും സപ്തൎഷികളും പുഷ്പവൃഷ്ടികൊണ്ടു സമാരാധനം ചെയ്യുന്നു.

അരു—ജഗൽപതിയായ രാമചന്ദ്ര
പൌരന്മാൎപ്രതിമാരാറി നിയമധൎമ്മനിഷ്ഠനായ കൎമ്മത്തിൽ
നന്മവിളങ്ങുമെന്നിന്റെ സഹധൎമ്മചാരിണിയെ യാഗത്തിനു
[ക്ഷണനം (ഞാൻ

സീത—(ആത്മഗതം) സീതാദുഃഖത്തെ കളവാൻ ആൎയ്യപുത്രനു നല്ലവണ്ണം അറിയാം.

രാമൻ—ഭഗവതി കല്പിക്കുന്നതുപോലെ.

ലക്ഷ്മ—ഞാൻ കൃതാൎത്ഥനായി.

സീത—ഞാൻ ജീവിച്ചു.

ലക്ഷ്മ — ആര്യേ, നിർല്ലജ്ജനായ ലക്ഷ്മണൻ നിന്നെ നമസ്കരിക്കുന്നു.

സീത — ഉണ്ണീ, ഇങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിരുന്നാലും.

അരു — ഭഗവൻ വാല്മീകേ, സീതാഗർഭത്തിൽനിന്നുത്ഭവിച്ച രാമഭദ്രന്റെ പുത്രന്മാരായ ഈ കുശലവന്മാരെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നാലും.

രാമലക്ഷ്മണന്മാർ — അതങ്ങിനെതന്നെ.

സീത — എവിടെയാണ് എന്റെ ആ പുത്രന്മാർ.

(അനന്തരം വാല്മീകിയും കുശലവന്മാരും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വാല്മീകി — കുശലവന്മാരായ ഉണ്ണികളെ, ഈ രഘുപതി നിങ്ങളുടെ അച്ഛനാണ്. ലക്ഷ്മണൻ എളേച്ഛനും സീതാദേവി അമ്മയും രാജർഷിയായ ഈ ജനകൻ അമ്മയുടെഅച്ഛനുമാണ്.

സീത — (സന്തോഷത്തോടും വ്യസനത്തോടും അത്ഭുതത്തോടുംകൂടി നോക്കീട്ട്) എ, അച്ഛനോ.

കുശലവന്മാർ — അയ്യോ അച്ഛ, അയ്യോ അംബ, അയ്യോ മാതാമഹ.

രാമലക്ഷ്മണന്മാർ — (സന്തോഷത്തോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്) ഉണ്ണികളെ, പുണ്യത്താൽ നിങ്ങളെ കിട്ടി.

സീത — ഉണ്ണികുശ, ഉണ്ണിലവ, വരുവിൻ, ഭാഗ്യമേറിയ അംബയെ വളരെനേരം ആലിംഗനം ചെയ്യു.

കുമാരന്മാർ — (അങ്ങിനെ ചെയ്തിട്ട്) ഞങ്ങൾ കൃതാർത്ഥന്മാരായി.

സീത — ഭഗവൻ, ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

വാല്മീ — ഇങ്ങിനെ തന്നെ വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിരുന്നാലും.

സീത — അച്ഛൻ, കുലഗുരു, ആര്യാജനം, ഭർത്താവോടുകൂടെ ശാന്താദേവി, ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി സുപ്രസന്നനായ ആര്യപുത്രൻ, കുശലവന്മാർ — ഇവരെ എല്ലാം ഒന്നിച്ചു കാണുന്നതിനാൽ ഞാൻ ആനന്ദംകൊണ്ടു പരിപൂർണ്ണയായി.

(അണിയറയിൽ കലശൽ കേൾക്കുന്നു.)

വാല്മീ — (എഴുന്നീറ്റു നോക്കീട്ട്) ലവണാസുരനെക്കൊന്നു മധുരേശനായ ശത്രുഘ്നൻ എത്തിയിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മ — മംഗളങ്ങൾ ഒന്നോടൊന്നു തൊട്ടുകൊണ്ടു നടക്കുന്നതുതന്നെ.

രാമൻ — ഇതെല്ലാമനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നിട്ടുകൂടി ഇനിക്ക

വിശ്വാസമാകുന്നില്ല. അഥവാ അഭ്യുദയങ്ങളുടെ സ്വഭാവം ഇതാണല്ലോ.

വാത്മീ— രാമഭദ്ര, പറയൂ. ഇനിയും ഞാൻ നിനക്ക എന്തുപകാരമാണ ചെയ്യേണ്ടത?

രാമൻ— ഇതിൽപരം പ്രിയമായിട്ട വല്ലതുമുണ്ടോ. എങ്കിലും ഇതിരിക്കട്ടെ.

(ഭരതവാക്യം.)

ചേൎന്നിടട്ടെനരന്മാരൊത്താലിക്കഥചരിത്രമേറിയത്രഭക്തരൊത്തൊടും
ചിത്തപാപമതകറ്റിലോകജനനിയിത്രിഗംഗയിവളൊത്തതോ
ബുദ്ധിമൂത്തചതുരതാപവേഷിരുനതീൎന്നുനല്ലഭിനയത്തിൽവി
ന്യസ്തരൂപമൊടുമൊത്തവാണിയിതുപുകഴ്ത്തിടട്ടെബുധരെത്രയും (൨൦)

(എല്ലാവരും പോയി)

ഏഴാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

—:o:—

ഉത്തരരാമചരിതം

സമാപ്തം.

തൃശ്ശിവപേരൂർ

കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചത.

ശുദ്ധപത്രം.

ഭാഗം	വരി	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
൪	൧൩	ക്ഷതിപർ	ക്ഷിതിപർ
൬	൮൭	നിഴച്ചൊടു	നിഴലോടു
൯	൧	സവഷ്ഠാ	സപഷ്ഠാ
”	൧൭	ചെല്ലുപ്പു	ചൊല്ലൊപ്പു
”	൨൩	പെനഗ	പൊന്നഗ
൧൦	൧൦	സിത	സീത
”	൧൧	വദ്ധീച്ചു	വൎദ്ധിച്ചു
൧൧	൧൭	പേതം	പോതം
”	൧൩	നന്ദീയിയെ	നന്ദിനിയെ
”	൨൬	സ്നനം	സ്നാനം
൧൨	൧൬	ഝല്ലിലിഖില	ഝല്ലിലഖില
൧൭	൧൯	നേകിട്ടവൻശ്രവകൻ	നേകിട്ടവാൻശ്രാവകൻ
”	൧൬	യെന്നപോലെ	യതെന്നപോലെ
”	൧൯	തെട്ടുവാൻ	തൊട്ടുവാൻ
൧൩	൧൮	വേർ	പേർ
”	൧൪	പായമുണ്ടാം	പാപമുണ്ടാം
”	൧൯	യനാംഞൊനിന്നു	യനായനോടു
”	൨൮	അബ്രാഹ്മണ്യം ൨	അബ്രഹ്മണ്യം ൨
൧൬	൧൨	വദേവത	വനദേവത
”	൧൩	അത്രേ	ആത്രേ
൧൯	൨൭	ചരദ	ശരദ
”	൮൧	ഋഷീ	ഋഷി
൨൦	൧	വാത്മീകി	വാന്മീകി
”	൧൮	വാസന്തിയാണേ	വാസന്തിയാണോ
”	൧൩	നിനഷ്ലി	നിനക്കി
”	൧൬	നിനച്ചിട്ടുകിൽ	നിനച്ചിടുകിൽ

ഭാഗം	വരി	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
൧൨	൩	അവസാ ിച്ചു	അവസാനിച്ചു
൧൩	൰	തപസ്സിനു	തപസ്സിനു
,,	൧൪	സിദ്ധക്ഷേത്ര	സിദ്ധക്ഷേത്ര
൧൪	൧൪	ല്പ്പുടവൊരു	ല്പ്പുടമൊരു
,,	൧൬	വർദ്ധിച്ചീടുന്നു	വർദ്ധിച്ചിടുന്നു
,,	൧൭	ജൃംഭിച്ചിട്ടു	ജൃംഭിച്ചിട്ടു
൧൭	൰൪	വന്നിടുന്ന	വന്നിടുന്നു
൧൯	൰	ശോക	ശോക
൰൪	൧൪	തന്നിരിക്കുന്നു	തീൎന്നിരിക്കുന്നു
൰൬	൧൦	ക്കുടുന്ന	ക്കുടുന്നു
൰൩	൨൪	കല്പിയത്തു	കല്പിയത്തു
,,	൧൪	പരമാ	വരമാ
൰൭	൨൪	പരം	വരം
,,	൧൬	കരയുന്നു	കരയുന്നോൻ
,,	൧൩	രാമൻ—	താപസ—
൰൯	൧൦	പാരം	യത്നം
൪൦	൰൧	നല്ലരുതി	നല്ലരുതു
൪൯	൨൩	സുരേദവി	സുരദേവി
൬൧	൨൪	ശൊരമ	ശോരമ
,,	൧൦	ഭസ്മലേശാങ്കിതാ	ഭസ്മലേശാങ്കിതേ
,,	൧൨	തൊലമ	തോലമ
൬൩	൧൩	മിഞ്ഞൊതി	മിഞ്ഞോതി
൬൬	൧൭	ലോകെ	ലോകേ
൬൭	൪	ബലത്തൊട	ബലത്തൊട
,,	൧൩	പാത്രാട്ടോ	പാത്രട്ടോ
൬൯	൧൩	ഥൈണ്ണൽ	ഝൈണ്ണൽ
൩൦	൧	നിന്നോരെ	തിന്നോരെ
,,	൰൰	ഴ്കൂത്തു	ഴ്ക്കൊത്തു
൩൨	൨	പുത്രാമരെ	പുത്രമരെ
൩൧	൪	കോലാഹം	കോലാഹലം

ഭാഗം	വരി	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
൬൨	൧൧	കല്പാന്തവിത്തു	കാർമേഘവിത്തു
൬൭	൧൩	ധണൽ	ഝണൽ
൭൧	൧൦	പിനത	പീനത
൭൯	൧	ദേഘത്തെ	ദേഹത്തെ
,,	൨	തന്നാത്തീടുന്നു	തന്നിത്തീടുന്നു
൭൬	൧൦	ത്തിംപ്പുവൊ	ത്തിംപ്പുവോ
,,	൨൩	ശ്ലോകങ്ങളിം	ശ്ലോകങ്ങളിം
൭൭	൨൯	പേത്തറീടും	വേത്തറീടും
൭൪	൨	പകതി	പങ്ക്തി (പംക്തി)
,,	൧൪	വിട്ടിടിനാർ	വിട്ടിടിനാർ
൪൦	൧൩	ഭണധ	ഭണധ
,,	൨൧	ഞാൻ	വൻ
൪൫	൧൩	വത്തിച്ചിട്ടണോ	വത്തിച്ചിട്ടണോ
൪൬	൨൦	സംഭയായി	സംശയമായി
൪൪	൧൦	മൃണ	മുനി

ഒന്നാമങ്കത്തിൽ ഇ൨മത്തെ ശ്ലോകത്തിന്റെ പാഠാന്തരം.

എല്ലാവിധവും ചൊല്ലാ
മില്ലാകാററങ്ങളെന്നവരികില്ല
ചൊല്ലുകളുടെ നന്മയിദ
നല്ലാത്തരുടെ പോലെ ദുർജ്ജനം ലോകം

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

സംസ്കൃതത്തിൽനിന്നു

ചമ്പത്തിൽ

ചാത്തുക്കുട്ടിമന്നാടിയാർ

ഭാഷപ്പെടുത്തിയതു.

(കോപ്പി—൧൦൦൦.)

തൃശ്ശിവപേരൂർ

കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുക്കൂടത്തിൽ

അച്ചടിച്ചതു.

൧൦൬൭.

അവതാരിക.

മഹാകവികളിൽവെച്ചു അഗ്രഗണ്യനായി വശ്യവാക്കായ ശ്രീഭവഭൂതിയുടെ അത്യുത്തമമായ ഒരു കൃതിയാകുന്നു ഉത്തരരാമചരിതം.

"ഉത്തരേരാമചരിതേഭവഭൂതിർവ്വിശിഷ്യതേ" എന്ന കവികുലശിരോമണിയായ കാളിദാസനുംകൂടി ഭവഭൂതിയിൽ ഒരു ബഹുമാനത്തെ ജനിപ്പിച്ചതായ ഈ നാടകത്തിലെ ഗൂഢങ്ങളായ ആശയങ്ങളെ അനേക വ്യാഖ്യാനങ്ങളുടെ സാഹായ്യത്തോടുകൂടി വായിച്ചാൽതന്നേയും ഗ്രഹിക്കുന്നതിന്ന പ്രയാസമാകുന്നു. അഥവാ ഗ്രഹിച്ചാൽതന്നേയും കവനമാൎഗ്ഗത്തിലനേകവിധ നിൎബ്ബന്ധങ്ങളും അഭിപ്രായത്തെ ശരിയായി കാണിക്കുന്ന പദങ്ങൾ കിട്ടുന്നതിന്നു വളരെ പ്രയാസവുമുള്ള മലയാളഭാഷയിൽ അതുകളെ തത്തുല്യങ്ങളായി പ്രകടിക്കുവാനശക്യമെന്നുതന്നേ പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ വിശിഷ്ടതരമായ ഈ നാടകത്തെ അല്പജ്ഞനായ ഞാൻ മലയാളഭാഷയിലാക്കുന്നതിന്ന യത്നിക്കുന്നതായാൽ അതു ഒരു സാഹസകൃത്യമായി തീരുമെന്ന ആരംഭത്തിൽതന്നെ ഞാനോൎക്കാതിരുന്നിട്ടില്ല. എങ്കിലും നമ്മുടെ മലയാളഭാഷയിലുള്ള ഗ്രന്ഥദൌൎല്ലഭ്യവും ഭവഭൂതിയുടെ സരസങ്ങളായ അഭിപ്രായങ്ങളെ പത്തിനൊന്നുവീതമായിട്ടെങ്കിലും മലയാളികളെ ഗ്രഹിപ്പിക്കേണമെന്നുള്ള അതിമോഹവും നിമിത്തമായി ഞാനിതിൽ പ്രവേശിച്ചതാകയാൽ ഇതിൽ സംഭവിക്കാവുന്ന തെറ്റുകളെ മാന്യസജ്ജനങ്ങൾ മാപ്പുതരുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

വിശേഷിച്ച്, ഭവഭൂതിയുടെ കൃതിയാണെന്നു പറഞ്ഞുംകൊണ്ടു ഈ മലയാളഭാഷാനാടകത്തെ ആടുന്നതു അനുചിതമാകയാലും മറ്റും പ്രസ്താവനയിൽ ഒരു നടിയെക്കൂടി പ്രവേശിപ്പിക്കുകയും, നടീസൂത്രധാരസംവാദംകൊണ്ടു കഥാബീജമായ

അവതാരിക

(സീതസ്സൂഞായ) അപവാദത്തിന്റെ കാരണത്തെ വിശദമാക്കുകയും, സീതാപരിശുദ്ധിയെപ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്നതായുള്ളൊന്നാടകത്തെ (ഏഴാമങ്കത്തിൽ കാണുന്നപ്രകാരം) ഒരു മഹാസഭയിൽ വെച്ച് അഭിനയിക്കുന്നതുവരെ അതിനെ ആരും ഗ്രഹിപ്പിക്കരുതെന്നുള്ള വാല്മീകിയുടെ അഭിപ്രായത്തേയും ജനങ്ങൾക്ക് അപവാദത്തിലുണ്ടാകേണ്ടതായ ഭയത്തേയും മറ്റും സൂചിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇതുകൂടാതെ നാന്ദിയിലും ഭരതവാക്യത്തിലുമായി രണ്ടു പദ്യങ്ങളെക്കൂടി ചേൎത്തിട്ടുണ്ടു. ഇതെല്ലാം പ്രകൃതത്തിന്നു കേവലം അസംബന്ധമായിരിക്കുന്നില്ലെന്നു തോന്നുന്ന പക്ഷം മഹാജനങ്ങൾ ഈ ഭാഗങ്ങളെക്കൂടി സ്വീകരിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. വല്ല കാരണത്താലും വൈരസ്യം തോന്നുന്നവൎക്ക് ഈ ഭാഗങ്ങളെ തള്ളിക്കളഞ്ഞു വായിക്കുകയും ചെയ്യാമല്ലൊ.

ഏതുവിധമെങ്കിലും ഈ പുസ്തകം മലയാളികൾക്ക് സ്വീകാരയോഗ്യമായി തീരുന്നതായാൽ എന്റെ ഈ ശ്രമം സഫലമായി എന്നു സന്തോഷിക്കാവുന്നതു തന്നെ.

മൂലഗ്രന്ഥത്തിൽ പല സ്ഥലങ്ങളിലും പാഠഭേദങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ടു. എന്നാൽ അനേക വ്യാഖ്യാനങ്ങൾനോക്കി കഴിയുന്നതും പരിശോധിച്ച് സ്വപാഠമാണെന്നു തോന്നുന്നതിനെ അനുസരിച്ചാകുന്നു തൎജ്ജമ ചെയ്തിട്ടുള്ളതു.

ഈ ഗ്രന്ഥം തൎജ്ജമ ചെയ്യുന്നതിന്നു എന്നെ ചില സ്നേഹിതന്മാർ ഇടവിടാതെ ഉത്സാഹിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു അവരോടും ദയവുചെയ്തു ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ പരിശോധിച്ചു അഭിപ്രായം അയച്ചുതന്ന മഹാജനങ്ങളോടും ഞാൻ കൃതജ്ഞനായിരിക്കുന്നു. ഈ പുസ്തകത്തിലുള്ള ന്യൂനതകളെ മാന്യജനങ്ങൾ അനുഗ്രഹബുദ്ധ്യാ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുതരുന്നതായാൽ ഇനിമേലിൽ അവയെ പരിഹരിക്കാവുന്നതും അവരോടും ഞാൻ കൃതജ്ഞനായിരിക്കുന്നതുമാകുന്നു.

ഇരിവപേരൂർ
൧൦൭൦ മിഥുനം ൨൦ന്നു } ചാത്തുക്കുട്ടിമന്നാടിയാര.

കൊച്ചി

വീരകേരളതമ്പുരാൻതിരുമനസ്സിലെ

സൎട്ടിഫിക്കേററ.

രാ. രാ. കവി ചമ്പത്തിൽ ചാത്തുക്കുട്ടിമന്നാടിയാരവർകൾക്കു.

നിങ്ങൾ ഭാഷാന്തരം ചെയ്ത "ഉത്തരരാമചരിതം" ഞാൻ വായിച്ചുനോക്കിയതിൽ ആയതു വളരെ ലളിതവും മൂലാൎത്ഥത്തോടു യോജിപ്പുള്ളതുമായി കാണുന്നു എന്നു സന്തോഷത്തോടെ പറയുന്നു. എന്നാൽ അതിൽ ചിലതുകളെ താഴെ ചേൎക്കാം "സൌഹാൎദ്ദോപ്യധഗാശയമപ്രിയം" = "ഇഷ്ടപ്പെട്ടരുതീരുകയാൽഹൃദയമൊന്നായുള്ളതൽകാന്തയെ" "നിവേശശ്ശൈലാനാംതദിദമിതി ബുദ്ധിൎദ്രഢയതി" = "ഇപ്പൎവ്വതത്തിൻസ്ഥിതികളതിതുതാനെന്നുറപ്പിച്ചിടുന്നു" മൂന്നാമങ്കത്തിലെ ൩൬, ൩൭, ൩൮, ശ്ലോകങ്ങൾ. ഇതിൽ "അനന്തരങ്ങളെക്കുമല്ലേ" എന്നതുടങ്ങിയ പൂൎവ്വാൎദ്ധംവിശേഷിച്ചും മൂലത്തോടു വളരെ നന്നായിയോജിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ തൎജ്ജമയിലെ ശ്ലോകങ്ങൾ വായനക്കാൎക്കു സ്വയമേവ തോന്നിയ മാതിരിയിൽ നല്ലപഴക്കവും "ഒഴുക്കും" ഉള്ളതായി കാണുന്നു. വാക്യങ്ങളും ഭാഷാപരിജ്ഞാനത്തിന്നു വാസ്തവത്തിൽ ആവശ്യമായ വിധത്തിൽ രസികനായിട്ടുണ്ടു. പിന്നത്തെതിൽ മാറ്റവുമുള്ള ചോററിൽ കഠിനങ്ങളായ കല്ലുകൾ കടിച്ചാലത്തെ അസഹ്യതപോലെ മുറ്റവും സരളവുമായ ഭാഷകളുടെ ഇടയ്ക്കു ആദിവൃദ്ധിയും ഭാവപ്രത്യയവും ചേൎത്തപദങ്ങളെക്കൊണ്ടു വായനക്കാൎക്കുണ്ടാക്കുന്ന കണ്ണുന്തലയും കടിച്ചുമുറികളും പാദപൂരണത്തിന്നും പ്രാസങ്ങൾക്കും മാത്രമായി ചെയ്യുന്നതും അനൎത്ഥങ്ങളും ആയ ഗോഷ്ഠികളും ഉത്തരരാമചരിതത്തിന്റെ ഈ തൎജ്ജമയിൽ ഇല്ലാത്തതിനാൽ വായിക്കുവാൻ വളരെ വളരെ സുഖമായിരിക്കുന്നു.

നിങ്ങൾ ഒന്നാമതായി ചെയ്ത ജാനകീപരിണയതൎജ്ജമ പൂൎണ്ണജയമായിരിക്കുന്നു. പക്ഷെ ഉത്തരരാമചരിതം വിചാരിച്ചിരുന്നതുപോലെ അതിലധികം വിജയമായിരിക്കുന്നു എന്നാണ എന്റെ അഭിപ്രായം.

Trichur Palace,
26th May 1892.

(Sd.) KERALA VURMAH,
First Prince of Cochin.

മഹാകവിയും പണ്ഡിതാഗ്രഗണ്യനുമായ

മ. രാ. രാ.

കൈക്കുളങ്ങര

രാമവാരിയരവർകളുടെ

സട്ടിഫിക്കേററ.

—∽∽—

മ. രാ. രാ. മഹാകവി ചമ്പത്തിൽ ചാത്തുക്കുട്ടി

മന്നാടിയാരവർകൾക്കു:—

നിങ്ങൾ ഇനിക്കയച്ചുതന്ന ഭാഷാനാടകപുസ്തകത്തെ ഞാൻ സന്തോഷത്തോടുകൂടെ സ്വീകരിക്കുകയും വായിക്കുകയും ചെയ്തു. മഹാനുഭാവനായ ഭവഭൂതി എന്ന മഹാ കവിയുടെ കൃതികളിൽ അധികമായ ഭാവഗാംഭീര്യത്തോടുകൂടിയ കൃതി ഉത്തരരാമചരിതമാകുന്നു. ഏതിലും രണ്ടോ മൂന്നോ വ്യാഖ്യാനങ്ങളെയോ വ്യുൽപത്തി തികഞ്ഞ ഒരുവൻെറ സഹായത്തെയൊ അവലംബിച്ചാൽ അതിൻെറ അൎത്ഥം സുഗമമായി ഭവിക്കാം. അതിനെ അനുസരിച്ചു വേറെ ചിലശബ്ദങ്ങളെ ഗദ്യത്തിന്നു ഗദ്യമായിട്ടും പദ്യത്തിന്നു പദ്യമായിട്ടും വരത്തക്ക വിധത്തിൽ വിന്യസിച്ചിട്ടുള്ള രചനയ്ക്കു സൌഷ്ഠവം ദുൎഘടമാകുന്നു. അത കേരളവാക്കുകൾകൊണ്ടു ഇങ്ങിനെ നിൎവ്വഹിക്കപ്പെട്ടത ഈ നവീനനാടകനിൎമ്മാതൃജനത്തിന്നുള്ള കവിധൎമ്മമൎമ്മജ്ഞതയെ വെളിവിലാക്കുന്നു എന്ന നിൎമ്മമന്മാരും ചമൽകാരാതിശയവശാൽ ഒരേ സമയം പറഞ്ഞുപോകും. നിൎമ്മത്സരന്മാരായിരിക്കുന്ന അസ്മദാദികളുടെ അവസ്ഥയെ പററി ഇനി വേറെ പറയേണമെന്നില്ലല്ലൊ. നിങ്ങൾ ജാനകീപരിണയത്തിന്മേൽ ചെയ്ത യത്നംതന്നെ സഹൃദയന്മാൎക്കു പരമാനന്ദത്തിന്നു കാരണമായി തീൎന്നിരിക്കുന്നു എന്ന ലോകത്തിങ്കൽ നിരാക്ഷേപമാകുന്നു. ഇപ്പോൾ ഉത്തരരാമചരിതത്തെ മട്ടും വ്യത്യാസംകൂടാതെ ഇങ്ങനെ മലയാളഭാഷയി

ൽ നിബന്ധിച്ചത നിങ്ങൾക്ക എന്നും നില്ക്കുന്നതായിട്ടും ഇതരന്മാരായ കവികൾക്ക ദുല്ലഭമായിട്ടുമിരിക്കുന്ന യശസ്സിന്ന കാരണമായി ഭവിക്കുമെന്ന നിസ്സംശയമായി ഞാനഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

തൃശ്ശിവപേരൂർ } (ഒപ്പ്.)
൧൦൬൭ മിഥുനം ൨-ാംനു- } കസ്തൂരിങ്ങനെ രാമവാരിയർ.

ശുദ്ധപത്രം.

ഭാഗം	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
൧൧	൨൮	തന്നാശത്തെ	തൻനാശത്തെ
൧൫	൧൩	ഒന്നിനൊന്നു	ഒന്നിനെക്കാളൊന്നു
൧൬	൧൧	യുടെനെൻ	യുടനെൻ
൧൮	൫	സ്സേകപ്രിയ	സ്സോകപ്രിയ
൨൩	൧൮	യാണെല്ലൊ	യാണെല്ലൊ
൨൮	൨൩	ജയസ്ഥാന	ജനസ്ഥാന
൩൨	൩	ചൊന്നതു, ഇപ്പോൾ—	ചൊന്നതു,
,,	൧൦	(എന്തിനെ എന്നാൽ)	എന്തിനെയെന്നാൽ
,,	൨൪	ലെല്ലൊ	ലല്ലെ
,,	൩൨	മററുള്ള മഹർഷികളും	മഹർഷികളായമററുള്ളവ
൪൨	൬	ധവളമായും	ധവളങ്ങളായും [രും
൫൧	൩	ചൈതന്യത്തെ	ചൈതന്യത്തെ
,,	൨൮	കോപ്പോടുകൂടിപരി	കാപ്പോടുകൂടിപ്പരി
൫൨	൨	വിചാരിക്കല്ലെ	വിചാരിക്കില്ലെ
൫൫	൪	പുത്രൻ,	ജ്യേഷ്ഠപുത്രൻ,
൬൦	൨൫	സപ്തേനത്തെ	സ്സപ്തേനത്തെ
,,	൨൭	നന്നെളീശലം	നന്നൊളീശലം
൬൧	൧൫	കൌസല്യ!	കൌസല്യേ!
൬൨	൧൩	ആമേ!	അമേ!
൭൦	൧൪	പ്രാപിച്ചു	പ്രാപിച്ചു
൭൭	൨	പ്പമനേക്കലഹ	പ്പമനെക്കലഹ
൮൧	൮	നക്കുന്നു)	നടക്കുന്നു)
൮൬	൧൫	വേർപെട്ടു	വേർപെട്ടു
൮൭	൧൯	നിന്നൊന്നാമിയ	നിന്നൊന്നാമിയി

ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെട്ട മേൽക്കാണിച്ച തെററുകൾകൂടാതെ ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ ൎ, ് ഈ പുള്ളികളെ വ്യത്യാസമായുപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതും അച്ചടിക്കുന്ന സമയം പൊട്ടിപ്പോയ ചില വള്ളികളും വേണ്ടപോലെ എളുപ്പത്തിൽ മനസ്സിലാകാവുന്നതാകയാൽ അവയെ ഇവിടെ കാണിച്ചിട്ടില്ല.

പാഠാന്തരങ്ങൾ.

൧-ാമങ്കം ൯-ാം ശ്ലോകം ൪-ാംപാദം

രാമാംബമാരുമിവിടുന്നുഗമിച്ചതല്ലൊ

൧-ാമങ്കം ൧൪-ാം ശ്ലോകം

എന്നാൽസ്വതന്ത്രതയെയൊട്ടുകളച്ചിട്ടിന്നി
തെന്നുമവിടുന്നധിപനടത്തിവരേണ്ടകൃത്യം
എന്നല്ലപേക്ഷയിലധഃസ്ഥിതമാവതന്നകൃത്യ
മൊന്നല്ലസാംഗികമുപാസനസംഭ്രമോന്നാൽ

൧-ാമങ്കം ൩൦-ാംശ്ലോകം ൪-ാംപാദം

ദുഷ്ടൻതാൻകനിവെന്നിയേകപടമാർന്നാലന്നനൽകുന്നിതാ

മൂന്നാമങ്കം അഞ്ചാം ശ്ലോകം മൂന്നാം പാദം

ചെന്തീയോടൊത്തലീഗല്യസനമവശമാക്കുന്നനല്ലോതകിപ്പൂ

൩-ാമങ്കം ൧൯-ാംശ്ലോകം

പേടിപ്പൂണ്ടൊരവയസ്സുചെന്നമൃഗശാബപ്പോലെമിഴിച്ചുലോലമാ
ണ്ടേടിമൂലമിളകുന്നാഗ്രമതിന്നാൽനടപ്പതിന്നശക്തരായ്
ആടൽപൂണ്ടൊരുവധുതന്റെനല്ലൊളിമിഴിയന്നുബാലബിംബതുല്യമാ
ണ്ടോടിയുള്ളമൃദുമനിയെപ്പുലികൾതിന്നിരിക്കമെന്നുനിർണ്ണയം

൪-ാമങ്കം ൧-ാംശ്ലോകം ൧-ാംപാദം

ധീമൻസാമധിയാംസുമന്ത്രനടനോടിക്കുന്നവാഹങ്ങളാൽ

൫-ാമങ്കം ൩൩-ാംശ്ലോകം

ഓനാപ്രകാരമതിവിശ്വാസമുള്ളപരമാനന്ദപൂരമെവിടെ [ടെ
നാരത്യന്തതമെവിടെഗ്ഗൂഢകൌതുകസംഭ്രമചന്ദ്രലീലയെവി
പിന്നെസ്സുഖത്തിലപിദുഃഖത്തിലുമൊന്നുമതിനുള്ളചേർച്ചയെവിടെ
ജന്മാവസാനമായിട്ടില്ലകിട്ടുന്നജീവനിതടവുന്നതില്ലകഠിനൻ

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

ഒന്നാമങ്കം.

ബ്രഹ്മണേനമഃ.

കൎമ്മജ്ഞാനങ്ങൾ വേറിട്ടറിവതിനിഹ കാണ്ഡങ്ങളായ്ത്തീൎന്നനായ്
ധൎമ്മാധൎമ്മങ്ങളെല്ലാം തെളിവൊടു വിവരിച്ചാശു മോഹത്തെ നീക്കി
സന്മാൎഗ്ഗത്തിൽ ചരിപ്പിച്ചു കുമതികളതിസത്താന്ന ബോധം വളൎത്തി
ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ നൽകും ശ്രുതി സപദി ഭവാന്മാൎക്കു നൽകട്ടെ മോക്ഷം

* പരമാത്മാവിൻ കലയായ്
പരമാമൃതമായ ഭാഷ മമ നാവിൽ
വരുവാനാദികവിയുടെ
ചരണസരോജം നമസ്കരിക്കുന്നേൻ (൧)

(നാന്ദിയുടെ അവസാനത്തിൽ)

സൂത്രധാരൻ—വളരെ വിസ്തരിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ല, ഇന്ന് ഭഗവാനായ കാലപ്രിയനാഥന്റെ ഉത്സവത്തിങ്കൽ വന്നിരിക്കുന്ന മഹാജനങ്ങളോടു ഞാൻ അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു, മാന്യന്മാരായ ഭവാന്മാരിങ്ങിനെ ധരിക്കേണ്ടതാണു, കാശ്യപഗോത്രത്തിൽ ജനിച്ചവനായി ശ്രീകണ്ഠനെന്നു വിശേഷനാമമുള്ളവനായി തൎക്കവ്യാകരണമീമാംസാശാസ്ത്രതത്വജ്ഞനായി ജാതുകൎണ്ണീപുത്രനായി വിശിഷ്ടനായി ഭവഭൂതി എന്നു പ്രസിദ്ധനായ ഒരു മഹാകവിയുണ്ടായിരുന്നു.

* കല്യൻ ബ്രാഹ്മണനാകുമക്കവിയെ വാഗ്ദേവി സ്വയം വശ്യയാം
മല്ലാക്ഷീമണിയെന്ന വണ്ണമനുവൎത്തിച്ചീടിനാളാദരാൽ
ചൊല്ലേറും രസമോടുമക്കവിവരൻ നിൎമ്മിച്ചതാം നാടകം
നല്ലോരുത്തരരാമചരിതം സ്വല്പം നടിക്കുന്നു ഞാൻ (൨)

(കേട്ടതായി നടിച്ചു)

അല്ലേ ആൎയ്യമഹാജനങ്ങളെ! നിങ്ങളെന്താജ്ഞാപിക്കുന്നു? "ആ നാടകത്തെ മലയാളഭാഷയിലാക്കീട്ടുണ്ടെന്നറിയുന്നു അതായാൽ ഞങ്ങൾക്കധികം സന്തോഷമായിരിക്കും" എന്നൊ.

- ധീമാൻ ശ്രീഭവഭൂതിതന്റെ കൃതിയിൽ സ്വാരസ്യമാധുൎയ്യവാ-
  ഗ്ഗാംഭീൎയ്യാദികളെത്രമാത്രമതിനെബ്ഭാഷാന്തരം ചെയ്യുകിൽ
  ചേരുംഭംഗിയിലാകുവാൻ വിഷമമാണെന്നോൎപ്പിനെന്നാലുമി
  ന്നേരം ഞാൻ ഭവദാജ്ഞയാലതിനെത്തന്നേ പ്രയോഗിച്ചിടാം

(അണിയറയ്ക്കു നോക്കീട്ടു)

ആൎയ്യേ! വേഗത്തിലിങ്ങോട്ടുവരു.

നടീ— (പ്രവേശിച്ചു) ആൎയ്യ ഇതാ ഞാൻ. എന്തിനാണെന്നെ ഇത്ര ബദ്ധപ്പെട്ടു വിളിച്ചതു?

സൂത്രധാരൻ— ഭാഷാന്തരപ്പെടുത്തീട്ടുള്ള ഉത്തരരാമചരിതത്തെ അഭിനയിക്കേണമെന്നു ഈ സാമാജികന്മാർ ആജ്ഞാപിക്കുന്നു.

നടീ— ഈ നാടകത്തെയും ഭാഷാന്തരപ്പെടുത്തീട്ടുണ്ടോ?

സൂത്രധാരൻ— ഉണ്ടു, ആ പുസ്തകം ഇനിക്കു കിട്ടീട്ടുമുണ്ടു.

നടീ— എന്നാലെന്തുകൊണ്ടാണു ആൎയ്യൻ ഈ കഥ എന്നെക്കൂടി അറിയിക്കാതിരുന്നതു?

സൂത്രധാരൻ— ആൎയ്യേ ഞാൻ പറയാം ഒരു മഹാസഭയിൽവെച്ചു അഭിനയിക്കുന്നതിനുമുമ്പായി ഈ പുസ്തകത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള യാതൊരു സംഗതിയും ആരേയും അറിയിച്ചുപോകരുതെന്നു ആ കവി എന്നോടു പ്രത്യേകം ആവശ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

നടീ— ആൎയ്യ ഇതിന്നുള്ള കാരണമെന്തായിരിക്കും?

സൂത്രധാരൻ— ആൎയ്യേ കേട്ടാലും.

- സീതാദേവിയെ രാക്ഷസേന്ദ്രനതുപോലിഗ്ഗൂഢവ്യാജമായ്
  എത്തന്യം ചിലരോടുചേൎന്നായപുമാൻ തങ്കൂലമാക്കീടിനാൻ

നടീ— ഇതുകൊണ്ടെന്താണു, മുഴുവനും കൊണ്ടുപോകട്ടെ എന്നാലും അതു അന്യന്റേതാകുമോ.

സൂത്രധാരൻ— ഇങ്ങിനെ വിചാരിച്ചിട്ടല്ല.

- പിന്നെത്തന്നുടെയാക്കുവാൻ നിജപദം ചേൎത്തീടിലൊന്നിന്നുമാ
  യെന്നും സീതയെയെന്നപോലിതിനെയും ശങ്കിക്കുമെല്ലാജനം

എന്നു ഭയപ്പെട്ടിട്ടാണു.

നടീ—ശരിതന്നെ, അപവാദത്തെ എല്ലാവരും ഭയപ്പെടേണ്ടതാണെല്ലൊ. എന്നാൽ ഈ അപവാദങ്ങളെ അത്ര ഭയപ്പെടേണമെന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

* ജന മിതിന്നുടെ വാസ്തവമാകവെ
മന മതിങ്കലറിഞ്ഞു രസിച്ചിടും
അനഘബുദ്ധിവിശേഷമറിഞ്ഞവർ
പുനരതിന്നു കയില്ലിഹദൂഷണം (൩)

സൂത്രധാരൻ—അതെന്തു ഭവതി പറഞ്ഞത ശരിതന്നെ.
നടീ—ആൎയ്യ ഈ കവി ആരാണെന്നുകൂടി അറിഞ്ഞാൽകൊള്ളാം.
സൂത്രധാരൻ—ആകട്ടെ, എന്നാൽ

* ചാരത്തു നിൽക്ക മുട്ടിക്കൊ
ണ്ടാരെന്നോതാം രഹസ്യമായ്
മറന്നാളുടി നീയാർക്കു
മറിയിക്കൊല്ല മൽപ്രിയേ (൪)

(എന്നു ചെവിയിൽ പറയുന്നു.)

നടീ—(ചിരിച്ചു) ആൎയ്യ ഭവാനിപ്പോൾ പറഞ്ഞ പദ്യത്തിൽ വിഷമപാദങ്ങളിലുള്ള വിഷമാക്ഷരങ്ങൾകൊണ്ടുതന്നെ ഈ പേര സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ടല്ലൊ.
സൂത്രധാരൻ—(ആലോചിച്ചു അത്ഭുതത്തോടുകൂടി) ഉള്ളതുതന്നെ ആൎയ്യേ! ഈ സാമാജികന്മാരെ സന്തോഷിപ്പിക്കുവാനായിട്ടു ഭവതി അല്പം ഗാനംചെയ്യു.
നടീ—അങ്ങിനെതന്നെ (ഗാനംചെയ്യുന്നു)

അളിനികരമുഴക്കുംസ്വാനമാംഗാനമോടും
തെളുതെളെവിലസുംപൂമന്ദഹാസങ്ങളോടും
തളിർവിരലുകളാട്ടിക്കൊണ്ടുമന്ദംമരുത്താ–
ലിളകിലതകളിപ്പോൾനൃത്തംചെയ്തിടുന്നു (൫)

സൂത്രധാരൻ—ആൎയ്യേ! ഗാനം വളരെ വിശേഷമായി. ഇനി ഭവതി വേഗത്തിൽ ചെന്നു സാമാജികന്മാരുടെ ആജ്ഞയെ നടന്മാരോടറിയിക്കു.
നടീ—കല്പനപോലെ (പോയി)
സൂത്രധാരൻ—ഈ ഞാൻ നാടകപ്രയോഗത്തിനുവേണ്ടി ആ കാലത്തിൽ അയോദ്ധ്യയിലുള്ള ഒരാളായിട്ടു തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

(നാലുഭാഗത്തും നോക്കീട്ട്) ഹാ! ഹാ! രാവണവംശത്തിന്റെ നാശഹേതുഭൂതനും വിശിഷ്ടനായുമിരിക്കുന്ന രാമമഹാരാജാവിന്റെ ഈ അഭിഷേകസമയം രാത്രിയും പകലും ഇടവിടാതെ ആനന്ദപ്രദങ്ങളായ നൃത്തഗീതവാദ്യാദികളോടുകൂടിയിരുന്നുവെല്ലോ, ഇന്നെന്താണു എല്ലാടത്തും നടന്മാർ സ്വസ്ഥന്മാരായിരിക്കുന്നതു?

നടൻ—(പ്രവേശിച്ച്) ഭാവ! ലങ്കാസമരത്തിൽ ഉപകാരികളും മഹാത്മാക്കളുമായ വാനരന്മാരേയും രാക്ഷസന്മാരേയും ഈ അഭിഷേകമഹോത്സവത്തെ കൊണ്ടാടുവാനായി വന്നിരുന്നവരും നാനാദേശങ്ങളിലും പരിശുദ്ധിയുണ്ടാക്കുന്നവരും ആയ ബ്രഹ്മർഷികളേയും രാജർഷികളേയും മഹാരാജാവു സൽക്കരിച്ച് ഇവിടെനിന്നു സ്വഗൃഹങ്ങളിലേക്കയച്ചു, അവരെ ആരാധിക്കുവാനായിട്ടാകുന്നു ഇതുവരെ ഇവിടെ ഉത്സവം ഉണ്ടായിരുന്നതു.

എന്നുമാത്രമല്ല ഇപ്പോൾ.

* ജാമാതൃരാശ്രമമതിൽക്രതു*രക്ഷണാർത്ഥം
യാതാമമാർക്കടനമരുന്ധതിതന്റെപിമ്പേ
ശ്രീമദ്വസിഷ്ഠനുടെയാജ്ഞയിൽരാജമാതാ
രാമാംബമാരിവിടെനിന്നുഗമിച്ചുവെല്ലോ (൯)

സൂത്രധാരൻ—ഞാനന്യദിക്കുകാരനാകയാൽ ചോദിക്കുന്നതാകുന്നു ഈ ജാമാതാവ് ആരാണ്?

നടൻ— * ഒരുമകളുണ്ടായ്ദ്ദശരഥ
നരപാലനു ശാന്തയെന്നപ്പണ്ടവളെ
നരപതിദത്തുകൊടുത്തു
തരസാ ശ്രീലോമപാദനൃപതിക്കായ് (൧൦)

വിഭണ്ഡകപുത്രനായ ഋശ്യശൃംഗമുനി ആ കന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്തു, അദ്ദേഹം ഇപ്പോൾ പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരങ്ങൾകൊണ്ടവസാനിക്കുന്നതായ ഒരു സത്രം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനുവേണ്ടിയാകുന്നു പൂർണ്ണഗർഭമുള്ള സ്നുഷയായ ജാനകിയെക്കൂടിയുമുപേക്ഷിച്ചിട്ടു ഗുരുജനങ്ങളിവിടെനിന്നു പോയിരിക്കുന്നതു.

സൂത്രധാരൻ—ഈ കഥകൊണ്ടു നമുക്കെന്താണു, വരു രാജദ്വാരത്തിലേക്കുതന്നെ നോം സ്വജാത്യാചാരത്തെ അനുഷ്ഠിപ്പാനായി ചെല്ലുക.

നടൻ—എന്നാൽ മഹാരാജാവിനെസ്സേവിപ്പാനായിട്ട ദോഷലേശംപോലുമില്ലാത്ത ഒരു സ്തോത്രരീതിയെ വിചാരനായ ഞാനു ന്ന ആലോചിക്കു.

സൂത്രധാരൻ—മാരിഷ!

* എന്തെന്നാലുമെന്നതിലുദിക്കുന്നപോലെകഥിക്കാം
മെന്തായാലും ജനമതിനനുസ്തുതിമിസ്സില്ലദോഷം
പ്പെണ്ണേതൻവാണി, കവിതയിതു കൾക്കുള്ള സാധുത്വമുള്ളിൽ
ചിന്തിപ്പാനസ്തനിയമമതല്ലോവശം ദുർജ്ജനങ്ങൾ (൧൦)

നടൻ—"ദുർജ്ജനങ്ങൾ" എന്നാണ പറയേണ്ടത്, എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

* ഓർത്തുന്നകഷ്ടമവനീശപരിഗ്രഹയാം
സീതയ്ക്കുപോലുമപവാദമഹോജനങ്ങൾ
രക്ഷഃപരിഗ്രഹത്തിൽവസിച്ചതെത്രെ
ചെയ്യഗ്നിശുദ്ധിയതിലോബഹുസംശയംപോൽ (൧൧)

സൂത്രധാരൻ—ഈ കിംവദന്തി ഇനി വല്ലവിധത്തിലും മഹാരാജാവിന്റെ സമീപത്തിലും ചെന്നാകുമൊ എന്നാൽ മഹാകഷ്ടമായിത്തീരും.

നടൻ—സർവ്വഥാ ദേവന്മാരും മഹർഷികളും മംഗളമാക്കിത്തീർക്കും. (ചുറ്റിനടന്ന) ഹേ! ഹേ! മഹാരാജാവിപ്പോൾ എവിടെ എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കുന്നു? (കേട്ടതായി നടിച്ച) ജനങ്ങളിങ്ങിനെ പറയുന്നു,

ജാമാതാക്കളെയിത്രനാളുമനുമോദിപ്പിക്കുവാനിങ്ങുവ
ന്നാമോദിച്ചുവസിച്ചിരുന്നജനകൻപോയിസ്വദേശത്തിനായ്
ആമാൽകൊണ്ടുതളർന്നദേവിയെവിനോദിപ്പിക്കുവാൻതൽഗൃഹേ
ശ്രീമാൻഭൂപതിമെച്ചനിട്ടുന്നതമസ്സാധർമ്മാസനംവിട്ടിതാ— എന്നു.

(രണ്ടുപേരും പോയി)

ഇങ്ങിനെ പ്രസ്താവന.

(അനന്തരം ഇരുന്നുകൊണ്ട രാമനും സീതയും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാമൻ— ദേവി! ആശ്വസിക്ക, ആശ്വസിക്ക. ആ ഗുരുജനങ്ങളും നമ്മെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുവാൻ ശക്തന്മാരാകുന്നില്ല.

എന്നാൽഗാർഹസ്ഥ്യാശ്രമേസാഗ്നികന്മാ-
ർക്കെന്നുംമുട്ടീടാതെചെയ്യേണ്ടതായി
ഒന്നല്ലേറെകൃത്യമുണ്ടാകയാൽമ-
റ്റൊന്നിന്നസ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടാകയില്ല (൫൪)

സീതാ— ആര്യപുത്ര! ഇത ഞാനും അറിയുന്നുണ്ട. എന്നാലും ബന്ധുജനവിരഹങ്ങൾ സന്താപത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവതന്നെയാണ.

രാമൻ— ഇതിങ്ങിനെതന്നെ. ഈ സംസാരഭാവങ്ങൾ ഹൃദയമർമ്മങ്ങളെ ച്ഛേദിക്കുന്നവയാണെല്ലൊ. അതുകൊണ്ടല്ലെ ബുദ്ധിമാന്മാർ ഇതുകളിൽ ജുഗുപ്സയോടുകൂടിയവരായിട്ട സകല കാമങ്ങളേയും പരിത്യജിച്ച വനത്തിൽചെന്ന വിശ്രമിക്കുന്നത.

ഒരു കഞ്ചുകി— (പ്രവേശിച്ച) രാമഭദ്ര (എന്ന മുഴുവൻ പറയുന്നതിന്നുമുമ്പെ ശങ്കിച്ചുകൊണ്ട) മഹാരാജാവെ!

രാമൻ— (മന്ദഹാസത്തോടുകൂടി) ആര്യ! അച്ഛന്റെ പരിജനങ്ങൾ എന്നെക്കുറിച്ചുപചാരമായിട്ട "രാമഭദ്ര" എന്ന വിളിക്കുന്നതുതന്നെയാകുന്നു ഭംഗിയായിരിക്കുന്നത, അതിനാൽ ശീലിച്ചുവന്നപോലെതന്നെ വിളിച്ചുകൊൾക.

കഞ്ചുകി— ദേവ! ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിൽ നിന്ന അഷ്ടാവക്രമുനി എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കുന്നു.

സീതാ— ആര്യ! എന്നാൽ എന്തിന താമസിപ്പിക്കുന്നു.

രാമൻ— വേഗം പ്രവേശിപ്പിക്ക. (കഞ്ചുകിപോയി)

(അനന്തരം അഷ്ടാവക്രൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

അഷ്ടാവക്രൻ— നിങ്ങൾക്ക ക്ഷേമം ഭവിക്കട്ടെ.

രാമൻ— ഭഗവൻ! ഞാൻവന്ദിക്കുന്നു ഇവിടെ ഇരിക്കാം.

സീതാ— ഭഗവൻ! അങ്ങേക്കുനമസ്കാരം എന്റെ എല്ലാഗുരുജനങ്ങളും അവരുടെ ജാമാതാവും ആര്യയായ ശാന്തയും ക്ഷേമത്തോടുകൂടിതന്നെ ഇരിക്കുന്നില്ലെ?

രാമൻ— എന്റെ സോദരീഭർത്താവായ ഭഗവാൻ ഋശ്യശൃംഗമുനിയും ആര്യയായ ശാന്തയും നിർവ്വിഘ്നമായിട്ടുതന്നെ സോമയാഗത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചില്ലെ?

സീതാ— ഞങ്ങളെ സ്മരിക്കുന്നുണ്ടൊ?

അഷ്ടാവക്രൻ— (ഇരുന്നിട്ട) ഉവ്വ, ദേവി! കുലഗുരുവായ ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠമഹർഷി ദേവിയോടിങ്ങിനെ പറയുന്നു,

* ക്ഷിതിഭഗവതിനിന്നെപ്പെറ്റുവത്സേ! മഹാത്മാ
ക്ഷിതിപതിജനകൻനിൻതാതനാചാര്യമുഖ്യൻ
അതിവിമലമഹോനിൻഭർത്തൃവംശംനിനച്ചാ
ലതിനുടെഗുരുസൂര്യൻതാനുമീനാനുമല്ലോ (൧൭)

അതുകൊണ്ട് ഇനി വേറെ എന്താണ് ഭവതിക്കനുഗ്രഹിപ്പാനുള്ളത്, കേവലം വീരനായ പുത്രനുണ്ടാകട്ടെ.

രാമൻ—ഞങ്ങളും അനുഗൃഹീതരായി.

* ഫലമനുസരിച്ചുവാക്യം
പലലൗകികസജ്ജനങ്ങളുംചൊല്ലും
വലിയമഹർഷികൾചൊന്നാൽ
ഫലമാവാക്കിൻെറപിന്നിലോടിവരും (൧൮)

അഷ്ടാവക്രൻ—ഭഗവതിയായ അരുന്ധതിയും കൌസല്യാദികളായ ദേവിമാരും ശാന്തയും പിന്നെയും പിന്നെയും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുണ്ട് ഗർഭകാലത്തിൽ സംഭവിക്കാവുന്ന വല്ല ആഗ്രഹവും വത്സയ്ക്കുണ്ടാകുന്നുവെങ്കിൽ അതുടനേതന്നെ സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാണ്” എന്നു.

രാമൻ—ഇവളാവശ്യപ്പെടുന്നതായാൽ സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്കാം.

അഷ്ടാവക്രൻ—ഭർത്തൃസഹോദരിയുടെ പതിയായ ഋശ്യശൃംഗമുനിയും ദേവിയോട് പറവാനായിട്ട് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുണ്ട്, “വത്സേ! നീ പൂർണ്ണഗർഭയായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടാകുന്നു ഞാൻ നിന്നെ ഇങ്ങോട്ടു വരുത്താതിരുന്നത്, നിന്റെ വിനോദത്തിനു വേണ്ടിത്തന്നെയാകുന്നു വത്സനായ രാമഭദ്രനേയും അവിടെ ഇരുത്തീട്ടുള്ളത്, അതുകൊണ്ട് ആയുഷ്മതിയായ നിന്നെ മടിയിൽകളിക്കുന്ന പുത്രനോടുകൂടി ഞാൻ കണ്ടുകൊള്ളാം.”

രാമൻ—(സന്തോഷലജ്ജാമന്ദഹാസങ്ങളോടുകൂടി) അങ്ങിനെയാകട്ടെ. ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠമഹർഷി എന്നോട് പറവാനായിട്ട് ഒന്നും കല്പിച്ചിട്ടില്ലേ?

അഷ്ടാവക്രൻ—ഉണ്ട്, കേട്ടാലും.

* ജാമാതാവുതുടർന്നയാഗമതിനാൽഞാനിങ്ങിരിക്കേണ്ടതായ്
രാമാ! നീയൊരുബാലകൻപുതിയതായ്സിദ്ധിച്ചതാംരാജ്യവും
ആരാമോദംപ്രജകൾക്കുനിത്യമരുവാക്കീടേണമക്കീർത്തിയാം
ശ്രീമത്താകിയനിൻകുലത്തിനുമഹാസമ്പത്തെന്നോർത്തീടുക

രാമൻ—ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠമഹർഷി എങ്ങിനെ കല്പിക്കുന്നുവൊ അങ്ങിനെ ചെയ്യാം.

* ജനമോദത്തിനുവേണ്ടി
ക്കനിവുസുഖംസ്നേഹമോർക്കിലിതുമല്ല
ജനകാത്മജയെപ്പോലും
മനമതിലഴലില്ലിനിക്കുപേക്ഷിപ്പാൻ (൧൨)

സീത—ഇതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ രഘുകുലരാജാക്കന്മാരിൽവെച്ചു ഉത്തമനാണെന്ന ആര്യപുത്രനെ ശ്ലാഘിക്കുന്നത.

രാമൻ—എടൊ ആരവിടെ ഭഗവാൻ അഷ്ടാവക്രമുനിയെ വിശ്രമിപ്പിക്കട്ടെ.

അഷ്ടാവക്രൻ—(എഴുനീററുചുററിനടന്നുംകൊണ്ട) അയെ: കുമാരലക്ഷ്മണൻ വന്നിരിക്കുന്നു. (പോയി)

ലക്ഷ്മണൻ—(പ്രവേശിച്ച) ആര്യൻജയിക്കുന്നു ജയിക്കുന്നു, ആര്യ! ആ ചിത്രകാരൻ നോം പറഞ്ഞുകൊടുത്തപ്രകാരം ആര്യന്റെ ചരിതത്തെ ഈ വീഥിയിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നു. അതിനെ ആര്യൻ ദർശിച്ചാലും.

രാമൻ—ബുദ്ധിക്ഷയം ഉണ്ടിരിക്കുന്ന ദേവിയെ വിനോദിപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ടുന്ന ഉചിതപ്രവൃത്തികളെ വത്സന നല്ലവണ്ണം അറിയാം. എന്നാൽ അത എതുവരെ എഴുതിട്ടുണ്ട?

ലക്ഷ്മണൻ—ആര്യയുടെ അഗ്നിപരിശുദ്ധിവരെ.

രാമൻ—കഷ്ടം! കഷ്ടം!

* ജനകജജനനത്താൽത്തന്നെസംശുദ്ധയല്ലോ
പുനരിവളിൽവിശുദ്ധിക്കെന്തിനാണന്യവസ്തു
അനലനമതുപോലെ തീർത്ഥവാരിക്കുമേതും
ലഘുതയെവരുത്താനന്യവസ്തുക്കൾവേണ്ടാ (൧൩)

യാഗഭൂമിയിൽനിന്നുജനിച്ച ദേവദേവി! പ്രസാദിക്കണമെ ഈ അപവാദം ഭവതിയുടെ ജീവിതകാലംവരെക്കും നിലനിൽക്കും.

* എന്നുംചെയ്യുജനങ്ങളിൽകുലധനന്മാരേകണന്നുതൃപ്തിയെ
ച്ചിന്തിച്ചിങ്ങിനെഹന്തഞാനശുഭമാമാചാര്യമന്നോമലിന്നെൻ
കാന്തനിലിന്നൊട്ടുവേണ്ടതല്ലതുശിരസ്സിങ്കൽധരിക്കേണ്ടതാം
ഗന്ധംചേരുന്നൊരുനല്ലപുഷ്പമതിനെക്കാൽകൊണ്ടുമെതിച്ചുഞാൻ

സീതാ—പോകട്ടെ ആൎയ്യപുത്ര അതു പോകട്ടെ, നോക്കിപ്പോൾ അങ്ങയുടെ ചരിതത്തെ നോക്കുക.

(എന്ന എഴുനീററു ചുററിനടക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മണൻ—ഇതാകുന്നു ആ ചിത്രം.

സീതാ—(നോക്കീട്ടു) ഇവരാരാണു, ഉപരിഭാഗത്തിൽ തിങ്ങിനിന്നു കൊണ്ടു ആൎയ്യപുത്രനെ സ്തുതിക്കുകയാണെന്നു തോന്നുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ—ഇതുകൾ പ്രയോഗസംഹാരമന്ത്രങ്ങളുള്ള ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങളാണു. ഭഗവാൻ കൃശാശ്വനിൽനിന്നു വിശ്വാമിത്രമഹൎഷിയെ പ്രാപിച്ചിരുന്ന ഇതുകളെ അദ്ദേഹം താടകാവധസമയത്തിൽ അനുഗ്രഹമായിട്ടാൎയ്യന്നുപദേശിച്ചുകൊടുത്തു.

രാമൻ—ദേവി, ഈ ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളെ വന്ദിക്ക.

* പൂരാകഠിനമാംതപസ്സിനെവിരിഞ്ചിമുമ്പാകുമ
പ്പൂരാതനഗ്ഗുരുക്കൾചെയ്തുവിലവേരേക്കാത്ഥമായ്
ഒരായിരമതിൽപരംസമകൾചെയ്താപിൻകണ്ടിതി
ങ്ങുമാതൃതികളാംസ്വപോമയമതാംസ്വതേജസ്സിനെ (വൃ)

സീതാ— ഇതുകളെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

രാമൻ—ഇപ്പോൾ സൎവ്വവിധത്തിലും ഇതുകൾ ഭവതിയുടെ സന്താനത്തെ പ്രാപിക്കും.

സീതാ— ഞാൻ അനുഗൃഹീതയായി.

ലക്ഷ്മണൻ—ഇതാകുന്നു മിഥിലാവൃത്താന്തം.

സീതാ—അഹോ വിടരുന്ന പുതിയ നീലോല്പലംപോലെ ശ്യാമളമായും കോമളമായും സ്നിഗ്ദ്ധമായും മൃദുവായും മാംസളമായുമുള്ള ദേഹത്തിന്റെ സൌഭാഗ്യംകൊണ്ടു ആശ്ചൎയ്യപ്പെട്ട നിശ്ചലനായിരിക്കുന്ന അച്ഛനാൽ ദശിക്കപ്പെടുന്ന സൌന്ദൎയ്യശോഭയോടും ശിഖണ്ഡകങ്ങൾകൊണ്ടു സുന്ദരമായിരിക്കുന്ന മുഖമണ്ഡലത്തോടുംകൂടി ലീലയാൽ പരമേശ്വരചാപത്തെ ഭഞ്ജനംചെയ്തിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രനെ എഴുതിയിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ— ആൎയ്യേ നോക്കു നോക്കു.

* നിൻതാതൻജനകനിതാ
സ്വന്തപുരോഹിതനാംശതാനന്ദനമായ്
ഹന്ത! വസിഷ്ഠാദികളാം
ബന്ധുക്കളെമേന്മേലോടുപൂജിക്കുന്നു (വവ)

രാമൻ — ഇതു കാണേണ്ടതുതന്നെ.

* കൊട്ടക്കുമേറാലപരമൈഥിലന്മാർ
കിടക്കെയുഴുംചാപ്പ്രസുഖത്താലുക്കും
കൊട്ടത്തുനെകൊണ്ടുന്മനിതിങ്കൽ
മിടുക്കനോടെ കൗശികനേകനോത്താൽ (൨൩)

സീതാ — ആ സമയത്തിൽ വിവാഹദീക്ഷയോടുകൂടി ഗോദാനമംഗളകർമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്ന സഹോദരന്മാരായ നിങ്ങൾ നാലുപേരാണിത. അഹോ ആ പ്രദേശത്തിലും ആ സമയത്തിലും തന്നെയാണ് ഞാനിപ്പോൾ ഇരിക്കുന്നത് എന്നു തോന്നുന്നു.

രാമൻ — അങ്ങിനെ തന്നെ.

* പരമൊരുതടൽവാഠിച്ചുള്ളസംപോലെമേറും
തനുതിരുവാനിൻ കങ്കണംചേർന്ന ഹസ്തം
തരുണി! മമ കരത്തിൽ ശ്രീശതാനന്ദനപ്പി-
ച്ചൊരുസമയമതിപ്പോഴെന്നതോന്നുന്നു കാന്തേ (൨൪)

ലക്ഷ്മണൻ — ഇതു ആര്യയാണ്. ഇതു ആര്യയായ മാണ്ഡവിയാണ്. ഇതു വധൂവായ ശ്രുതകീർത്തിയാണ്.

സീതാ — വത്സ! ഇവര ഒരു സ്ത്രീയുള്ളതാരാണ്?

ലക്ഷ്മണൻ — (ലജ്ജയോടുകൂടി മന്ദഹാസം ചെയ്തു ആത്മഗതം) അയേ: ആര്യ ഊർമ്മിളയെ ചോദിക്കുന്നു, ഇരിക്കട്ടെ മറ്റൊന്നിനെ കാണിച്ചുകൊടുക്കാം.

(പ്രകാശം) ആര്യേ! നോക്കു ഇതു കാണേണ്ടതാണ്, ഇതാ ഭഗവാൻ പരശുരാമൻ.

സീതാ — (സംഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടു) ഞാൻ നടുങ്ങിപ്പോയി.

രാമൻ — ഋഷേ! അങ്ങെയ്ക്കു നമസ്കാരം.

ലക്ഷ്മണൻ — ആര്യേ! നോക്കു ഇതാ ഇദ്ദേഹത്തിനെ ആര്യൻ
(എന്നു പകുതി പറഞ്ഞപ്പോൾ)

രാമൻ — (നിഷേധിച്ചുകൊണ്ടു) വത്സ! ഇനിയും വളരെ കാണേണ്ടതുണ്ടു, അതെല്ലാം കാണിക്കു.

സീതാ — (സ്നേഹബഹുമാനത്തോടുകൂടി രാമനെ നോക്കീട്ടു)
ആര്യപുത്ര! ഈ വിധമുള്ള വിനയമാഹാത്മ്യംകൊണ്ടു അങ്ങുന്നു നല്ലവണ്ണം ശോഭിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ— അയോദ്ധ്യയിൽ വന്നെത്തിയ നമ്മളാണിത

രാമൻ— (കണ്ണീരോടുകൂടി) കഷ്ടം ഇപ്പോഴും ഓൎക്കുന്നുണ്ടു.

* അന്നസ്നാനാദ്യധികമോദമൊടാചരിപ്പാ
നെന്നല്ലനാരതിയപത്നികളോടുകൂടി
നന്നായ്സ്വപിപ്പതിനുമോമനമൊടംബമാരും
നന്ദിക്കുമെന്നുള്ള ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുവല്ലോ (൨൭)

അക്കാലത്തിൽ ശിശുവായിരിക്കുന്ന ഈ ജാനകിയും

* വീണിട്ടൊട്ടിടവിട്ടമായിടകളിൽസ്വല്പംമുളച്ചുമിഴി
ക്കാനന്ദമത്തവളൎത്തലന്തനിമയാൽശോഭിച്ചവക്ത്രാബ്ജവും
താനേചന്ദ്രവിലാസമംഗികളുതാമിവണ്ണ്യാവയവങ്ങളുമക്കാ [ന്ദം
ണാനന്ദാതിശയത്തെയെന്റെ ജനനീനാംഗങ്ങളാൽനൽകിനാ

ലക്ഷ്മണൻ— ഇതാ മന്ഥരാ.

രാമൻ— (കണ്ടതിനെ ഗൌനിക്കാതെ കടന്നിട്ടു) ദേവി ജാനകി!

* ശൃംഗിവേരപുരമായതിങ്ക
ലിംഗുദീമരമിതാണുമല്പ്രിയേ
ഇങ്ങുവെച്ചുസഖിയാംഗുഹൻപുരാ
മംഗലാംഗിമണികണ്ടുനമ്മളെ (൨൮)

ലക്ഷ്മണൻ— (ചിരിച്ചുംകൊണ്ടാത്മഗതം) അയ്യോ! മദ്ധ്യമാമ്മയുടെ വൃത്താന്തത്തെ ആൎയ്യൻ വിട്ടുകളഞ്ഞു.

സീത— അഹോ ഇതാണ ജടപിരിച്ച വൃത്താന്തം.

ലക്ഷ്മണൻ— * മന്നകലമതിൽമുമ്പുണ്ടായവർപാലരെല്ലാം
തനയരിൽനിജരാജ്യശ്രീയെയേല്പിച്ചുപിന്നെ
വനമതിലതിപുണ്യംവ്രതംസ്വീകരിച്ചാർ
വിനയമൊടതുബാല്യേജ്യേഷ്ഠനംഗീകരിച്ചു (൨൯)

സീതാ— ഇതാ നിൎമ്മലവും പുണ്യവുമായജലമുള്ള ഗംഗാഭഗവതി.

രാമൻ— ഭഗവതി രഘുകുലദേവതേ ഭവതിക്കുനമസ്കാരം.

* മുന്നംമൽപൂൎവ്വരാംശ്രീസഗരതനയരശ്വമന്വേഷണാൎത്ഥം
തെണ്ടിത്താഴ്ത്തുകുഴിച്ചിട്ടന്നുകപിലകോപാഗ്നിയാൽഭസ്മമായാ
രന്നാശത്തിങ്കലന്നാവതികഠിനതപംചെയ്തു നീകണ്ടുകാലം [ൎ
നിന്നംഭസ്സാൽദിലീപാത്മജനവരെയന്നുദ്ധരിച്ചാൻസ്വൎഗ്ഗലോ
[കേ (൩൦)

അതിനാലുള്ള മാതാവായ ഭവതി സ്നുഷയായ ഈ ജാനകിക്കു

മംഗളം ഭവിപ്പാനായി അരുന്ധതിയെന്ന പോലെ എല്ലാസമയത്തിലും അനുഗ്രഹിക്കണമെ.

ലക്ഷ്മണൻ— കാളിന്ദീതടത്തിൽ കൂടി ചിത്രകൂടത്തിന്ന പോകുന്ന മാൎഗ്ഗത്തിൽ നില്ക്കുന്നതും ഭരദ്വാജൻ പറഞ്ഞുതന്നതും ശ്യാമനെന്ന പേരുള്ളതുമായ വടവൃക്ഷമാണിത.

രാമൻ— (അനുരാഗത്തോടുകൂടി നോക്കുന്നു)

സീതാ— ഈ പ്രദേശത്തെ ആൎയ്യപുത്രൻ സ്മരിക്കുന്നുണ്ടോ?

രാമൻ—അയി! ഞാനെങ്ങിനെമറക്കുന്നു.

* ഒട്ടല്ലാതതമുൻവലാത്തുഗമനംകൈകൊണ്ടെങ്കിലുംതൃപ്തമായ്
കെട്ടിപ്പുൽത്തുപ്പുണൎന്നമൎദ്ദനസുഖംപോരംലഭിച്ചുള്ളതായ്
പൊട്ടിച്ചുള്ളബിസംകണക്കബലമായംഗത്തെയെല്ലാമെട
ത്തിട്ടന്നാറതിലന്നുറങ്ങിയതുനീയിട്ടിക്കിൽവെച്ചില്ലയൊ

ലക്ഷ്മണൻ—വിന്ധ്യാടവിപ്രവേശത്തിങ്കൽ നമ്മെത്തടുത്ത വിരാധനാണിത.

സീതാ—ഇതുനോക്കിയാലുമതി. ആൎയ്യപുത്രന്റെ കയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന വിശറിയുടെ നിഴലിൽനിന്നുകൊണ്ടു, ഞാൻ ദക്ഷിണാരണ്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കുവാനാരംഭിച്ചതിനെ നോക്കുക.

രാമൻ—

* മുന്നംകണ്ടതപോവനസ്ഥലമിതാവൈഖാനസന്മാരിതിൽ
തന്നെപണ്ടുവസിച്ചുവൃക്ഷനിഴലിൽച്ചൊല്ലസ്തുതിമത്തിപ്പായ്
താനുള്ളിൽശമമാൎന്നമൎത്യതിഥിസൽക്കാരത്തിലുത്സുകരാ
യൂന്ന്യാന്നങ്ങളൊരുക്കിവെച്ചുഗൃഹസ്ഥന്മാരുമുണ്ടെന്നിതിൽ

ലക്ഷ്മണൻ—നാലുഭാഗത്തും തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷസമൂഹങ്ങളാൽ അലംകൃതമായും ശീതളമായും ശ്യാമളമായുമിരിക്കുന്ന അരണ്യത്തിൽകൂടി പ്രവഹിക്കുന്ന ഗോദാവരീഘോഷത്താൽ മുഴങ്ങുന്ന ഗുഹകളുള്ളതും എല്ലാസമയത്തിലും വൎഷിക്കുന്ന മേഘങ്ങളാൽ നീലവൎണ്ണമാൎന്നതും ജനസ്ഥാനമദ്ധ്യത്തിലുള്ളതുമായ പ്രസ്രവണപൎവ്വതമാണിത.

രാമൻ—

* ആക്കാലംസുഖമോടുമഞ്ജിമിയിൽനാംസൌമിത്രിചെയ്യുന്നനൽ
സല്ക്കാരത്തെവഹിച്ചുകൊണ്ടുനാളുന്നാംവാണുള്ളതോൎക്കുന്നുവോ
മൽക്കാന്തേമധുരാരവങ്ങൾചൊന്നാഴ്കുംഗോദാവരീസിന്ധുവും
തൽക്കുള്ളപരന്തുള്ളിൽനാംകളിച്ചതുമയെമൎക്കുന്നിയൊൎക്കുന്നുവൊ(൨൨

എന്നമാത്രമല്ല

* നാമോരോഭുജവല്ലികൊണ്ടുഗാഢമായാലിംഗനംചെയ്തതി
പ്രേമത്തോടുകവിൾത്തടംകവിളതിൽചേൎത്തുംമന്ദമായ്
സാമോദംക്രമമെന്നിയേപലതുമന്നോരോന്നുചൊല്ലുംവിധൌ
യാമംപോയതറിഞ്ഞിടാതെവിധമാസ്സന്നോകഴിഞ്ഞൂനിശാ

ലക്ഷ്മണൻ—ഇതാ പഞ്ചവടിയിൽ ശൂൎപ്പണഖാ.

സീതാ—അയ്യോ ആൎയ്യപുത്ര! അങ്ങെക്കാണ്മാനുള്ളയോഗം അവസാനിച്ചു.

രാമൻ—അയി വിരഹഭീരു! ചിത്രമാണിതു.

സീതാ—എന്തിനെയായാലുംകൊള്ളാം ദുൎജ്ജനം ദുഃഖത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

രാമൻ—കഷ്ടം! ജനസ്ഥാനവൃത്താന്തം ഇപ്പോഴും നടക്കുന്നപോലെ ഇനിക്കുതോന്നുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ—

* കാണുന്നീക്കഥദുഷ്ടരാക്ഷസർമഹാവ്യാജേനചോരന്മാനിനീ
ക്കാണിച്ചുന്നള്ളവാക്കിവേണ്ടതതിൽനാംചെയ്തുംശമിച്ചീലമാൽ
ക്ഷീണിച്ചുഗ്രജനങ്ങൾകാട്ടിയജനസ്ഥാനത്തിലെച്ചേഷ്ടയാൽ
ക്ഷോണീഭൃത്തുൾക്കരത്തെപ്പോലുരുകുന്നഭിപ്രായമഹോപലപ്രവും

സീതാ—(കണ്ണീരോടുകൂടി) രഘുകുലത്തെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്ന ദേവ ഞാൻനിമിത്തമായിട്ടിത്രമാത്രംഅങ്ങുന്നുവ്യസനിച്ചുവല്ലോ.

ലക്ഷ്മണൻ—(അഭിപ്രായത്തോടുകൂടി രാമനെ നോക്കീട്ട്)
ആൎയ്യ! ഇതെന്താണു.

* ഹാരംപൊട്ടിയതിന്റെമുത്തുകൾകണക്കശ്രുക്കൾവീണിട്ടിതാ
പാരിൽചിന്നിയൊലിച്ചിടുന്നഹൃദയംതിങ്ങിക്കവിഞ്ഞിങ്ങിനെ
പോരാഞ്ഞല്ലലകത്തൊതുക്കുകിലുമീനാസാപുടംചുണ്ടുമി
ന്നേരംതെല്ലുചലിച്ചിടുന്നിതതിനാലാൎക്കുംഗ്രഹിക്കാംക്ഷണം

രാമൻ—വത്സ!

* ആക്കാലംപ്രിയയെപ്പിരിഞ്ഞതഴൽമഹത്തെന്നാകിലുംതോന്നതെ
ദുൎക്കാരമ്പികളൊത്തുകിന്നൻപ്രതിവിധിക്കുള്ളോരുമോഹത്തിനാ
ഇക്കാലംപുനരതുവിക്കുമഴലോമൎമ്മവ്രണംപോലെയെ [ൽ
ദുൎക്കാമ്പാക്കുരുമഹിക്കുമാറധികമായേറുന്നതാപത്തിനെ (രുന്നു)

സീതാ—ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഇപ്പോഴും ഏറ്റവും വലച്ചിരിക്കുന്നോ

ഈ ഉദ്വേഗത്താൽ ഞാനും ആൎയ്യപുത്രനെപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന പോലെയെന്നു കാണുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ—(ആത്മഗതം) ഇരിക്കട്ടെ മറെറാന്നിനെ കാണിച്ചുകൊടുക്കാം. (ചിത്രം നോക്കീട്ടു) [പ്രകാശം] ആൎയ്യേ കാണുക സംവത്സരങ്ങൾക്കു മുമ്പെ ജനിച്ച അതിമഹാനും പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനുമായ താതജടായുവിൻെറ ചരിത്രപരാക്രമങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യമാണിതു.

സീതാ—ഹാ താത! പുത്രസ്നേഹത്തെ അന്ത്യംവരെ പരിപാലിച്ചു.

രാമൻ—ഹാ താത കാശ്യപവംശത്തിൽ ജനിച്ച പക്ഷിശ്രേഷ്ഠ അങ്ങെപ്പോലെയുള്ള മഹാപരിശുദ്ധസജ്ജനം ഇനിയെവിടെ സ്സംഭവിപ്പാൻ പോകുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ—ഇതാകുന്നു ജനസ്ഥാനത്തിൻെറ പശ്ചിമഭാഗത്തിൽ ഒരു കബന്ധൻ വസിച്ചിരുന്ന ചിത്രകുഞ്ജവാനെന്ന ദണ്ഡകാരണ്യപ്രദേശം. ഇതാകുന്നു ഋശ്യമൂകപൎവ്വതത്തിലുള്ള മതംഗമുനിയുടെ ആശ്രമപ്രദേശം. ഇതാകുന്നു ശ്രമണയെന്ന പേരായ സിദ്ധശബരി. ഇതാകുന്നു ആ പമ്പാസരസ്സു.

സീതാ—ഇതാ ഇവിടെ ശോകാവേഗത്താൽ ധൈൎയ്യവും കോപവും ക്ഷയിച്ചിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രൻ നിലവിളിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായി എഴുതിയിരിക്കുന്നുവല്ലൊ.

രാമൻ—ദേവി! ഈ പമ്പാസരസ്സു വളരെ ഭംഗിയുള്ളതാകുന്നു.

* അത്രസ്ഥാജാക്ഷി! മദിച്ചു ഹംസഗണമാട്ടിടുന്ന പക്ഷങ്ങളാൽ
വണ്ണച്ചൂടിയ തണ്ടുലാന്തു വെളിയിൽ കാണാവിധം ഭംഗിയിൽ
അത്രസ്ഥാജത്തുകാമ്പലും നിറയുമിപ്പമ്പാപ്രദേശങ്ങളെ
കണ്ണീർവീഴ്കകൂടൻ നിറഞ്ഞിടുമതിൻമദ്ധ്യത്തിലീക്ഷിച്ചു ഞാൻ

ലക്ഷ്മണൻ—ഇതാ ആൎയ്യനായ ഹനുമാൻ.

സീതാ—വളരെക്കാലം പാരോപദ്രവമനുഭവിച്ചിരുന്ന ജീവലോകത്തിനാശ്വാസം നൽകി അത്യന്തോപകാരം ചെയ്ത മഹാനുഭാവനായ ആ മാരുതിയാണിതു.

രാമൻ— * അഹോഭാഗ്യമിതായിതൻ
മഹാവീരൻ മരുത്സുതൻ
ഊക്കിനാൽ ഞങ്ങളെയും ധന്യ
നാക്കിനാൻ ഭുവനത്തെയും (൩൯)

സീതാ— വത്സ! പുഷ്പിച്ചിട്ടുള്ള കദംബവൃക്ഷങ്ങളിൽ താണ്ഡവം ചെയ്യുന്ന മയിലുകളോടുകൂടിയ ഈ പർവ്വതത്തിന്റെ പേരെന്താണ്? ഇതിലിതാ ഒരു വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ തേജസ്സുകൊണ്ടുമാത്രം ശേഷിച്ച വിളറിയ ദേഹകാന്തിയോടുകൂടി അല്പനേരം മൂർച്ഛയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന ആര്യപുത്രനെ വത്സൻ ഗാഢമായും രോദനം ചെയ്തു താങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതായി എഴുതിയിരിക്കുന്നു.

ല— പർവ്വനീർമ്മരത്തിന്റെ പൂമണമണമുള്ള ശീതമാല്യവാൻ
ചാരുശ്രീനവനീലമേഘമിതിലെങ്ങും ഗുഹകളിൽ തങ്ങുമെ പ്രസ്ര

രാ— പോരപോരമിതൊന്നും! ഞാനിതിനാൽ കാണ്മാനശക്തനായ്
ഘോരമേ ചതാ സീതാനകിവിരഹമാർന്നേ ചിന്തയെന്നാകെയും

ലക്ഷ്മണൻ— ഇവിടുന്നങ്ങോട്ടു ആര്യന്റെയും അതിബലിഷ്ഠന്മാരായ വാനരന്മാരുടെയും രാക്ഷസന്മാരുടെയും അസംഖ്യങ്ങളായും ഒന്നിനൊന്നു ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായുമുള്ള ആശ്ചര്യകർമ്മങ്ങളാകുന്നു. ആര്യയോ വളരെ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അല്പം വിശ്രമിക്കേണ്ടതാണെന്നു ഞാനറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

സീതാ— ആര്യപുത്ര! ഈ ചിത്രദർശനം നിമിത്തം ഒരു ആഗ്രഹം ജനിച്ചിട്ടുള്ളതിനെ അല്പം അറിയിപ്പാനുണ്ട്.

രാമൻ— ആജ്ഞാപിക്കാമല്ലോ.

സീതാ— ഇനി ഒരിക്കൽക്കൂടിച്ചെന്നു പ്രസന്നമായും ഗംഭീരമായുമിരിക്കുന്ന വനപ്രദേശത്തിൽ കളിക്കുന്നതിനും പരിശുദ്ധമായും നിർമ്മലമായുമിരിക്കുന്ന ഗംഗാജലത്തിൽ കുളിക്കുന്നതിനും ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

രാമൻ— വത്സ ലക്ഷ്മണ!

ലക്ഷ്മണൻ— ഇതാ ഞാൻ തയ്യാറായിരിക്കുന്നു.

രാമൻ— ഗർഭകാലത്തിൽ സംഭവിക്കാവുന്ന വല്ല ആഗ്രഹവും ഇവൾക്കുണ്ടായാൽ അതുടനെ സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാണെന്ന് ഇപ്പോൾതന്നെ ഗുരുജനങ്ങൾ പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഇളക്കംകൂടാതെ സുഖമായി സഞ്ചരിക്കാവുന്നതായ ഒരു രഥത്തെ വരുത്തുക.

സീതാ— ആര്യപുത്ര! അങ്ങുന്നുംകൂടി വരണം.

രാമൻ— അയി കഠിനഹൃദയേ! ഇതും പറയേണമെന്നുണ്ടോ ?

സീതാ— എന്നാലിനിക്കു വളരെ സന്തോഷം.

ലക്ഷ്മണൻ—ആൎയ്യൻ കല്പിക്കുന്നതുപോലെ ചെയ്യാം. (പോയി)

രാമൻ—പ്രിയേ ഈ ജനലിന്റെ സമീപത്തിൽ അല്പനേരം ഇരിക്കുക.

സീതാ—അങ്ങിനെയാകട്ടെ, ക്ഷീണത്താലുണ്ടാകുന്ന നിദ്ര എന്നെ ആകൎഷിക്കുന്നുവല്ലൊ.

രാമൻ—എന്നാൽ ഗാഢമായി എന്റെമേൽ ചാരി കിടന്നുകൊൾക.

ഖേദത്രാസനിമിത്തമിപ്പൊഴുമഹോസ്വേദാംബുവാൎത്തിങ്ങളിൻ
പാദംകൊണ്ടുകിനിഞ്ഞ ചന്ദ്രമണിചേൎന്നായഹാരത്തിനെ
ഖേദിപ്പിച്ചിട്ടുമിക്കരംപ്രിയതമേവൈദേഹിയെൻജീവനാ
മോദംനൽകുവതിന്നുവേണ്ടിയുടനെൻകണ്ഠത്തിലൎപ്പിക്കെടോ

(അപ്രകാരം ചെയ്യിച്ചുംകൊണ്ട ആനന്ദത്തോടുകൂടി)

പ്രിയേ ഇതെന്താണ.

ഹാഹാമേനിയ്ക്കുയിപ്പോൾപ്പണിയിതുസുഖമോ
ദുഃഖമോനിദ്രതാനോ
മോഹംതാനോമദംവാസ്യമുചിവിഷമതിൻ
വ്യാപ്തിയോയെന്നുമിപ്പോൾ
ഭേദസ്സൎവ്വമൊരോരോതരമണിമമവികാ-
രത്തിനാലിന്ദ്രിയൌഘം
മോഹിക്കുന്നുമനസ്സിൽകളമൊഴിതെളിവും
മൂടലുംചേൎന്നിടുന്നു (൪൦)

സീതാ—(മന്ദഹാസത്തോടുകൂടി) അങ്ങെക്ക എന്റെമേൽ സ്ഥിരമായ പ്രണയമുണ്ട. അല്ലാതെ വേറെയെന്താണ?

രാമൻ—

പുത്തൻതേന്മൊഴി! നിന്റെയിസ്സുവചനം വാടീടുമെൻജീവ
നൽത്താരിന്നുവികാസവുംപ്രിയതമേ! നല്കുന്നിതാനന്ദവും നാം
അത്യന്താസകലേന്ദ്രിയത്തിനുമഹോമോഹംവെളുക്കുന്നമേ
ചിത്തത്തിന്നുരസായനംപുനരിതെൻകൎണ്ണത്തിനോത്താതൃധു

സീതാ—പ്രിയംവദ! വന്നു ശയിക്കുക.

(എന്ന ശയനത്തിന്നായിട്ട നാലുഭാഗത്തും നോക്കുന്നു)

രാമൻ—അയി പ്രിയേ എന്താണന്വേഷിക്കുന്നത,

* കരംപിടിച്ചനാൾമുതൽഗൃഹത്തിലുംവനത്തിലും
വരാംഗി! ശൈശവത്തിലുംതഥൈവയൗവനത്തിലും
പരംനിനക്കുറങ്ങുവാനുള്ളുപധാനമാക്കുമ-
റെറാരംബുജാക്ഷിയെത്തൊടാത്തരാമബാഹുവല്ലയൊ (൪൨)

സീതാ — (ഉറക്കംതൂങ്ങിക്കൊണ്ടു) അതങ്ങിനെതന്നെ ആൎയ്യപുത്രാ! അതങ്ങിനെതന്നെ (ഉറങ്ങുന്നു)

രാമൻ — പ്രിയഭാഷിണി മാറിൽകിടന്നുറങ്ങിപ്പോയോ.

(നോക്കീട്ട സ്നേഹത്തോടുകൂടി)

എന്നില്ലത്തിന്നുലക്ഷ്മീസ്വയമിവൾനയനങ്ങൾക്കുപീയൂഷധാരാ
തന്നംഗസ്പൎശമോയെന്റെതനുവിനുബഹുളമാംചന്ദനച്ചാറുതന്നെ
എന്നല്ലിക്കൈഗളത്തിന്നതിശിശിരമതാംചാരുഹാരംനമുക്കി[ഹ്യം
ന്നൊന്നല്ലല്ലൊപ്രിയംതാനിവളുടെവിരഹംമാത്രമോ ജ്ഞലസ

(ഒരു പ്രതീഹാരി പ്രവേശിച്ച)

ദേവ! വന്നിരിക്കുന്നു.

രാമൻ — ആരയെ ആര ?

പ്രതീഹാരി — തിരുമനസ്സിലെ ആസന്നപരിചാരകനായ ദുൎമ്മുഖൻ.

രാമൻ — (ആത്മഗതം) ജനങ്ങൾ എന്നെക്കുറിച്ചെന്തു പറയുന്നു എന്നറിവാനായിട്ടാണല്ലൊ അന്തഃപുരപരിചാരകനായ ആ ദുൎമ്മുഖനെ അയച്ചിരുന്നത. [പ്രകാശം] വരട്ടെ.

(പ്രതീഹാരി പോയി)

(അനന്തരം ദുൎമ്മുഖൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദുൎമ്മുഖൻ — (ആത്മഗതം) ഹാ കഷ്ടം, കഷ്ടം ഈവിധം സീതാദേവിക്ക വന്നിട്ടുള്ള സ്മരിക്കപോലും വയ്യാത്ത ലോകാപവാദത്തെ ഞാനെങ്ങിനെയാണ മഹാരാജാവിനെ അറിയിക്കുന്നത. എന്തുചെയ്യാം, ഭാഗ്യഹീനനായ എന്നെ ഇതിന്നാണല്ലൊ നിയോഗിച്ചത.

സീതാ — (സ്വപ്നത്തിൽ പറയുന്നു) ഹാ സൌമ്യ ആൎയ്യപുത്ര അങ്ങിപ്പോളെവിടെയാണ.

രാമൻ — ഓ- ചിത്രദൎശനത്താൽ ഓൎമ്മവന്ന ആ വിരഹാവസ്ഥ തന്നെയാകുന്നു ദേവിയെ സ്വപ്നത്തിലിങ്ങിനെ വ്യസനിപ്പിക്കുന്നത.

(സ്നേഹത്തോടുകൂടി സീതയുടെ അംഗങ്ങളിൽ തടവിക്കൊണ്ട)

* ഒന്നായുംസൌഖ്യദുഃഖങ്ങളിലനുഗുണമായേതുകാലത്തുമുൾപ്പൂ
വിന്നുള്ളാശ്വാസമായുംജരസമയമതാൽഭേദിയാത്തുള്ളതായും
പിന്നെക്കാലേനതീർന്നാമറവുകളൊടുവിൽസ്നേഹസത്തായുമെന്നും
മിന്നിക്കാണുള്ളപതിപ്രണയമധികപുണ്യത്തിനാലേലഭിക്കൂ ൪൬

ദുർമ്മുഖൻ—(അടുത്തുചെന്നു) മഹാരാജാവു ജയിക്കുന്നു.

രാമൻ—എന്താ കിട്ടിയതു പറയൂ.

ദുർമ്മുഖൻ—“രാമമഹാരാജാവു ഞങ്ങളെ ദശരഥമഹാരാജാവിനെ വിസ്മരിക്കത്തക്ക സ്ഥിതിയിലാക്കി” എന്നു എല്ലാജനങ്ങളും ദേവനെ സ്തുതിക്കുന്നു.

രാമൻ—ഇതൊരു അതി സ്തുതിയാണു. ഇനിക്കുള്ള ദോഷത്തെ പറയൂ എന്നാലതിന്നു പ്രതിവിധി ചെയ്യാമല്ലൊ.

ദുർമ്മുഖൻ—(കരഞ്ഞുംകൊണ്ടു) മഹാരാജാവു കേട്ടാലും.

(ചെവിയിൽ പറയുന്നു)

രാമൻ—അഹഹ! വലുതാകുന്ന വജ്രത്തിന്റെ പതനവേഗം അതിദുസ്സഹം തന്നെ. (മോഹിക്കുന്നു)

ദുർമ്മുഖൻ—ദേവ! ആശ്വസിക്കണെ ആശ്വസിക്കണെ.

രാമൻ—(ആശ്വസിച്ചു)

* അയ്യയ്യോ പ്രിയയന്യഗേഹമതിൽവാണെന്നായദുഷ്പേരിനെ
തീയ്യിൽകാട്ടിയൊരുത്തമപ്പണികളാൽതീർത്തീടിനാളെങ്കിലും
പിന്നെപ്പിന്നെയുമെന്റദുർവ്വിധിവശാൽപേപ്പട്ടിപോലിച്ചതൻ
മെയ്യിൽചെന്നുവിഷംകണക്കുപരന്നീടുന്നിതെല്ലാടവും (൪൭)

അങ്ങനെതന്നെ ഭാഗ്യഹീനനായ ഞാനെന്താണിവിടെ ചെയ്യേണ്ടതു. (ആലോചിച്ചു വ്യസനത്തോടുകൂടി) വേറെ എന്താണു.

* എന്തെങ്കിലുംചെയ്യുമഹാജനങ്ങളിൽ
സന്തുഷ്ടിയാർക്കന്നുസജ്ജനവ്രതം
എന്താതനാത്മാവിനൊടൊന്നിച്ചുമേവിട്ടു
തെന്താതിനാപതിവ്രതമാചരിച്ചതാൻ (൪൮)

ഇപ്പോഴും തന്നെ ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠ മഹർഷി കല്പിച്ചയച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല,

* ഇതുവരെരവിവംശംശുദ്ധമായ്ത്തന്നെകാത്തു
ക്ഷിതിപതികൾമഹാന്മാരായമത്പൂർവ്വരെല്ലാം
അതിലൊരുമലിനത്വംഞാൻനിമിത്തംഭവിച്ചാൽ
ക്ഷിതിയിലധമധന്യൻഹന്തഞാൻതന്നെനിസ്സ്യൻ (൪൯)

ഹാ ദേവി! ദേവയജന സംഭവേ! ഹാ സ്വജന്മാനുഗ്രഹപവിത്രിത വസുന്ധരേ! ഹാ ജനകവംശനന്ദിനി! ഹാ പാവകവസിഷ്ഠാരുന്ധതീപ്രശസ്തശീലശാലിനി! ഹാ രാമമയൈക ജീവിതേ! ഹാ മഹാരണ്യവാസപ്രിയ സഖി! ഹാ താതപ്രിയേ! ഹാ സ്തോകപ്രിയവാദിനി! ഇപ്രകാരമുള്ള ഭവതിക്കുകൂടി എങ്ങിനെ ഈവിധമുള്ള പരിണാമം സംഭവിച്ചു.

* ജനങ്ങളിൽശ്ശുദ്ധിഭവിച്ചുനിന്നാൽ
ജനങ്ങൾചൊല്ലുന്നതിനാക്ഷേപം
സനാഥമായ്ത്തീർന്നജഗത്തിനിന്നാ
ലനാഥയായ്സ്ത്രീബതമൂർഖരായ് (൪൮)

(ദുർമ്മുഖനെ നോക്കീട്ട) ദുർമ്മുഖ ലക്ഷ്മണനോട ചെന്നു പറയു ഈ പുതിയ രാജാവായ രാമൻ കല്പിക്കുന്നു.

(ശേഷം ചെവിയിൽ പറയുന്നു)

ദുർമ്മുഖൻ—അഗ്നിപരിശുദ്ധയായി പവിത്രമായ രഘുകുലസന്താനത്തെ ഗർഭത്തിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ദേവിയെ ദുർജ്ജനങ്ങളുടെ വാക്കിനാൽ ഇപ്പോഴും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടിത്ര വലുതായ കഷ്ടസ്ഥിതിയിലാക്കുന്നതെങ്ങിനെയാണ.

രാമൻ—കഷ്ടം കഷ്ടം! ദുർജ്ജനങ്ങളാണ പൌരന്മാർ എന്നു എങ്ങിനെ പറയുന്നു.

* മനുകുലമതിനൊട്ടില്ലാശ്മെപ്രീതിയെപ്പോൾ
ജനമിതുപറവാനായ്ഹേതുവുണ്ടായിതാനും
അനലനിലതിളക്കപ്പെട്ടൊരാശ്ചര്യകർമ്മം
മനമതിലിഹനേരെന്നാരുതാൻവിശ്വസിക്കും (൪൯)

എന്നാൽ ചെല്ലു.

ദുർമ്മുഖൻ—അയ്യോ ദേവി. (എന്നു പോയി)

രാമൻ—ഹാ കഷ്ടം ഞാൻ അതിബീഭത്സമായ കർമ്മത്തെച്ചെയ്യുന്ന ഒരു ക്രൂരനായിട്ടു തീർന്നു. എന്തെന്നാൽ.

* കഷ്ടിച്ചെട്ടുവയസ്സുതൊട്ടിതുവരെക്കൌതൂഹലത്താൽവള
ർത്തിഷ്ടംപോലമൃദിക്കയാൽഹൃദയമൊന്നായുള്ളമൽകാന്തയെ
കഷ്ടംസൌനികനാലയത്തിൽവളർത്തംപെറ്റപക്ഷിയെപ്പോലെയീ
ദുഷ്ടൻഹാകനിവെന്നിയേകപടമായ്കാലന്നുനൽകുന്നൊരാൻ (൫൦)

അതിനാൽ സ്പർശിപ്പാൻ യോഗ്യനല്ലാത്ത മഹാപാപിയായ

ഞാൻ എന്തിനായിട്ട ദേവിയെ ദുഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു.
(എന്ന സീതയുടെ ശിരസ്സിനെ മെല്ലെ പൊങ്ങിച്ച കയ്യിനെ വലിച്ചെടുത്തുകൊണ്ട)

* വിട്ടുകകഠിനകൎമ്മംകൊണ്ടു ചണ്ഡാളനാമെ
ന്നുടലുടനതിമുഗ്ദ്ധേക്രൂരനായ്ഞാനിവണ്ണം
ചടുലമിഴിമനോജ്ഞേ ചന്ദനഭ്രാന്തിമൂലം
കൊടിയവിഷമരത്തെത്തന്നെനീയാശ്രയിച്ചു (൪൧)

(എഴുനീററ) കഷ്ടം കഷ്ടം ജീവലോകം ഇപ്പോൾ വിപരീതമായിട്ട തീൎന്നു, ഇന്നവസാനിച്ചു രാമൻ ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടുള്ള പ്രയോജനം, ഇപ്പോൾ ജഗത്തശൂന്യമായ വനമായി, സംസാരവും നിസ്സാരമായി, ശരീരവും കഷ്ടപ്രായമായി, രക്ഷ ശരണവും കാണുന്നില്ലല്ലോ, എന്തുചെയ്യട്ടെ, എന്താണിവൃത്തി എവിടെക്ക പോകട്ടെ, അല്ലെങ്കിൽ,

* ആതങ്കത്തെപ്പൂരമനുഭവിച്ചീടുവാൻതന്നെദൈവം
ചൈതന്യത്തെക്കഠിനമതിയായുള്ളരാമന്നുനൽകി
ഖേദംനൽകുന്നിതുമമബലാൽപ്രാണനോമൎമ്മമെല്ലാം
ഭേദിപ്പിച്ചെൻഹൃദിനിഹിതമാംവജ്രകീലംകണക്കെ (൪൨)

ഹാ അംബേ അരുന്ധതി! ഹാ ഭഗവൻ വസിഷ്ഠമഹൎഷേ! ഹാ ഭഗവൻ വിശ്വാമിത്രമഹൎഷേ! ഹാ ഭഗവൻ പാവക! ഹാ അംബെ ഭൂമിദേവി! ഹാ താതജനക! ഹാ പിതാവേ! ഹാ അംബമാരേ! ഹാ പ്രിയസഖമഹാരാജസുഗ്രീവ! ഹാ സൌമ്യമാരുതേ! ഹാ അത്യന്തോപകാരം ചെയ്ത ലങ്കാധിപതേ വിഭീഷണ! ഹാ സഖിത്രിജടേ! നിങ്ങളെയെല്ലാം ഈ ദുഷ്ടനായ രാമൻ ദുഷിക്കുകയും അവമാനിക്കുകയും ചെയ്തു. അല്ലെങ്കിൽ അവരെയെല്ലാം ഇപ്പോൾ വിളിക്കുന്നതിന്ന ഞാനാരാണ.

* പാരിലവരതിമഹാന്മാർ
ക്രൂരനതാസ്കന്ദികെട്ടഞാനവരെ
പേരുപറഞ്ഞുവിളിച്ചാൽ
ചേരുമവൎക്കുഭ്രുവമഹോപാപം (൪൩)

എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

* മെല്ലെസ്വാപ്പഭയംനിമിത്തമിളകുംസന്ദൂൎണ്ണഗൎഭത്തിനാൽ
വല്ലാതിന്നുതളൎന്നുമാറിലതിവിശ്വാസാൽകിടന്നിരുളിനെ

ഇല്ലത്തിനൊന്നുശോഭയാപ്രിയയുറങ്ങുമ്പോളുപേക്ഷിച്ചുടൻ
കൊല്ലുംവന്യബലികൾക്കുഘനബലിയായേകുന്നിതീനിർദ്ദയൻ

(സീതയുടെ പാദങ്ങളെ ശിരസ്സിൽ വെച്ച്) ദേവി ദേവി രാമ ന്റെ ശിരസ്സിൽ ജാനകിയുടെ പാദപത്മങ്ങൾക്കുള്ള അവസാനസ്പർശമാണിതു. (എന്നു കരയുന്നു)

(അണിയറയിൽ) രക്ഷിക്കണേ- രക്ഷിക്കണേ-

രാമൻ— ആരവിടെ ഇതെന്താണെന്നന്വേഷിക്കട്ടെ.

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

* ഘോരതപസ്സോടുയമുനാ
തീരത്തിൽവസിച്ചിടുന്നമുനിസംഘം
ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു
തമസാലവണൻറെപീഡയാലങ്ങ (൩൭)

രാമൻ— ആ: ഇപ്പോഴും രാക്ഷസപീഡയോ- എന്നാൽ കുംഭീനസീ പുത്രനായ ആ ദുഷ്ടനെ ഉന്മൂലനം ചെയ്വാനായിട്ട ശത്രുഘ്നനെ അയക്കുന്നുണ്ട്. (അങ്ങോട്ടു നടന്നു പിന്നെ തിരിഞ്ഞിട്ടു) അയ്യോ! ദേവി ഈ സ്ഥിതിയിലായിട്ടാവേ തി പോകുന്നതു. ഭഗവതി ഭൂമിദേവി!

* ജനകനൃപതിവംശത്തിന്നുവിഖ്യാതിയേറും
മനുകുലമതിനെന്നിക്കേണമസ്വപ്നമായി
അനഘചരിതയാമിസ്സീതയെപ്പെററുവല്ലോ
ജനകമഖതലപുണ്യക്ഷേത്രമാംനിൻഗളത്തിൽ (൩൮)

അത്രവിശിഷ്ടയായപുത്രിയെഭവതിരക്ഷിച്ചുകൊൾക (പോയി)

സീതാ— ഹാ സൌമ്യ ആര്യപുത്ര! അങ്ങിപ്പോൾ എവിടെയാണ്. (വേഗത്തിലെഴുനീററു) ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! ദുസ്സ്വപ്നം കൊണ്ടുണ്ടായ ഭയത്താൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടവളായിട്ട ഞാൻ ആര്യപുത്രനെ വിളിച്ചു കരഞ്ഞുപോയി. ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഉറങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ഏകാകിനിയായ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ച ആര്യപുത്രൻ പോയിരിക്കുന്നുവോ, എന്താണിപ്പോളിതിനെ ചെയ്യുന്നു. ഇരിക്കട്ടെ, ഇനി അദ്ദേഹത്തിനെ കാണുമ്പോൾ എന്റെ ആത്മാവ് ഇനിക്ക സ്വാധീനമാണെങ്കിൽ ഞാൻ കോപിക്കും. പരിജനങ്ങളാരാണവിടെ.

ദുർമ്മുഖൻ— (പ്രവേശിച്ച്) ദേവികുമാര ലക്ഷ്മണൻ ദേവ ആജ്ഞാ

റാക്കിയിരിക്കുന്നു, ദേവി അനുമോദനം ചെയ്യാം എന്നറിയിക്കുന്നു.

സീതാ— ഇതാ ഞാനനുമോദനം ചെയ്വാൻ വരുന്നു. (എഴുനീററ) എന്റെ ഗർഭാരം ചലിക്കുന്നപോലെ തോന്നുന്നു. അതുകൊണ്ടു മെല്ലെ ഗമിക്കതന്നെ.

കഞ്ചുകൻ— ദേവി ഇതിലേ ഇതിലേ.

സീതാ— തപോധനന്മാൎക്കു നമസ്കാരം. രഘുകുലദേവതകൾക്കും നമസ്കാരം. ആൎയ്യപുത്രന്റെ പാദാംബുജങ്ങൾക്കും നമസ്കാരം. സകലഗുരുജനങ്ങൾക്കും നമസ്കാരം.

(എല്ലാവരും പോയി)

ചിത്രദൎശനം എന്ന ഒന്നാമങ്കം സമാപ്തം.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

രണ്ടാമങ്കം.

(അണിയറയിൽ) തപോധനസ്സു സ്വാഗതം.

(വഴിപോക്കത്തിയായ താപസിപ്രവേശിച്ചു) അയ്യേ ഇതാ ഈ വനദേവതാഫലപുഷ്പ പല്ലവാൎഘ്യങ്ങൾകൊണ്ടു എന്നെ ഉപചരിപ്പാൻ വരുന്നു.

വനദേവതാ— (പ്രവേശിച്ചു അൎഘ്യം ചൊരിഞ്ഞു)

* ഇന്നല്ലോ സുപ്രഭാതം മമ വനമിതിൽനി
ങ്ങൾക്കു വാഴ്വാം യഥേഷ്ടം
നന്നെപ്പുണ്യങ്ങൾ ചെയ്തേകഴിവു വരുമഥ
സംഗമത്തിന്നവന്നും
നന്നായുള്ളംബുവൃക്ഷത്തണൽനിയമമതി
ന്നൊത്തപോലെഗ്രഹിക്കാ
മെന്നും കായോ കിഴങ്ങോ ഭവതിയിതുപരാ
ധീനമെന്നോൎത്തിടൊല്ലേ (൧)

താപസി— എന്തുപറയട്ടെ.

● നന്നായുള്ളോരമിപ്പും വിനയമധുരമായുള്ള വാക്കും വിശിഷ്ടം
തന്നേമംഗല്യമെല്ലാമതിപരിചയമോടൊല്ലാല്യമാം നാട്യമാണോ!
എന്നല്ലെന്നമനസ്സതിനെന്നായകരവുവരാതന്ന്യമാൽ വേദ്യമല്ലാത്
തെന്നും ശോഭിച്ചിട്ടന്നകപടമഹിതമായ്സച്ചരിത്രംപവിത്രം (൨)

(രണ്ടുപേരും ഇരിക്കുന്നു)

വനദേവതാ— ആര്യേ! ഞാൻ ഭവതിയെ ആരായിട്ടാണ മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്?

താപസി— ഞാനാത്രേയിയാണ.

വനദേവത— ആര്യേ ആത്രേയി! ഭവതി എവിടെനിന്നാണ വരുന്നത? എന്തിനായിട്ടാണ ഈ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ചത?

ആത്രേ— ഇക്കാലമേതദ്വനാലിയായവരിലെശ്രുത്യന്തസാരങ്ങളെ
നിക്കാട്ടിങ്കൽവസിപ്പതുണ്ടവരിൽനിന്നാമ്നായസാരങ്ങളെ
ഉൾക്കൊണ്ടാശുഗ്രഹിക്കുവതിനായ്‌വാല്മീകിപാർശ്വത്തിൽനി
ന്നിക്കാണുന്ന വനാന്തരങ്ങളിൽനടന്നീടുന്നതാണിങ്ങിനെ (൩)

വനദേവതാ— മറ്റുള്ള മുനികളും കൂടിയും വേദാന്തസാരത്തെ ഗ്രഹിപ്പാനായിട്ട പുരാണബ്രഹ്മവാദിയായ ആ വാല്മീകിമഹർഷിയെത്തന്നെയാണല്ലോ ആശ്രയിക്കുന്നത. പിന്നെന്തിനായിട്ടാണ ഭവതി ഈ ദീർഘസഞ്ചാരപരിശ്രമത്തെ വഹിക്കുന്നത.

ആത്രേയി— അവിടെ പഠിക്കുന്നതിന്ന വലുതായ വിഘ്നം ഉണ്ട. അതിനാലാണ ഇത്ര ദീർഘസഞ്ചാരത്തെ അംഗീകരിച്ചത.

വനദേവതാ— എന്താണവിഘ്നം?

ആത്രേയി— ഏതൊ ഒരു ദേവത എല്ലാംകൊണ്ടും അത്ഭുതപ്പെടത്തക്കതും മുലകുടി മാറിയ പ്രായത്തിലുള്ളതും ആയ രണ്ടുകുട്ടികളെ ഭഗവാനായ ആ വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ സമീപത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നാക്കി. എന്നാൽ ആ കുട്ടികൾ ഋഷികളുടെ മാത്രമല്ല സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളായ സകലഭൂതങ്ങളുടേയും അന്തഃകരണങ്ങളെ വശീകരിക്കുന്നു.

വനദേവത— അയി അവരുടെ നാമധേയം എന്താണെന്ന അറിവുണ്ടൊ?

ആത്രേയി—കുശനെന്നും ലവനെന്നുമുള്ള അവരുടെ നാമധേയത്തേയും പ്രഭാവത്തേയും ആ ദേവതതന്നെ പറകയുണ്ടായത്രെ.

വനദേവത—പ്രഭാവം എങ്ങിനെയുള്ളതാണ.

ആത്രേയി—അവർ പ്രയോഗസംഹാരമന്ത്രങ്ങളുള്ള ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങൾ ജനനത്തിൽതന്നെ സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടത്രെ.

വനദേവത—അഹൊ ഇതത്യാശ്ചര്യംതന്നെ.

ആത്രേയി—ഭഗവാൻ വാല്മീകി വാസ്തവത്തിൽ ഉപമാതാവിന്റെ സ്ഥാനത്തെ വഹിച്ചു ആ കുട്ടികളെ പോററിവളൎത്തി. ചൂഡാകൎമ്മം കഴിഞ്ഞതിനശേഷം വേദമൊഴിച്ചു മററുള്ള വിദ്യകളെയെല്ലാം സാവധാനമായി പഠിപ്പിച്ചു. അനന്തരം ഗൎഭംമുതൽപതിനൊന്നാം വയസ്സിൽ ക്ഷത്രിയന്മാൎക്കുള്ള വിധിപ്രകാരം ഉപനയിപ്പിച്ചിട്ടു വേദത്തേയും പഠിപ്പിച്ചു, ഗ്രഹിപ്പാനും ധരിപ്പാനും അതിസാമൎത്ഥ്യമുള്ള ആ കുട്ടികളോടൊപ്പം പഠിക്കുന്നതിന്ന എന്നെപ്പോലെയുള്ളവർ സാധിക്കുന്നതല്ല.

എങ്ങിനെയെന്നാൽ—

തുല്യംചൊല്ലികൊടുക്കുന്നിതുഗുരുജഡനാംപ്രാജ്ഞനാംവിദ്യയെത്താ
നില്ലാതാക്കില്ലവനുംഗ്രഹണപടുതയെത്താൻകൊടുക്കാറുമില്ല
തെല്ലുംമങ്ങുന്നബിംബോദ്ഗിരണവിമലമണിക്കൊപ്പമായ്മൺഗ്രഹിക്കു
ന്നില്ലപ്പുന്നഫലംകൊണ്ടവരിതമരെയാറവുംഭേദമുണ്ടാം (൪)

വനദേവത— ഇതാണോ അദ്ധ്യയനത്തിനുള്ള വിഘ്നം.

ആത്രേയി— വേറെയും ഉണ്ട.

വനദേവത— അതെന്താണ ?

ആത്രേയി— ബ്രഹ്മൎഷിയായ അദ്ദേഹം ഒരു ദിവസം മദ്ധ്യാഹ്ന സമയത്തിൽ തമസാനദിയിൽ ചെന്നിരുന്നു. അപ്പോൾ അവിടെ ഇണയായി സഞ്ചരിക്കുന്ന രണ്ടു ക്രൌഞ്ചപക്ഷികളിൽ ഒന്നിനെ ഒരു വ്യാധൻ കൊല്ലുന്നതായി കണ്ടു. ഉടനെ അനുഷ്ടുപ്ഛന്ദസ്സിൽ ശ്ലോകരൂപേണ പരിണമിച്ചു വാഗ്ദേവി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തിങ്കൽനിന്നു പെട്ടന്നു പുറപ്പെട്ടു.

* മാനിഷാദപ്രതിഷ്ഠാംത്വമഗമശ്ശാശ്വതീസ്സമാഃ
യൽക്രൌഞ്ചമിഥുനാദേകമവധീഃ കാമമോഹിതം—എന്നു.

വനദേവത—ആശ്ചര്യം! ഇതു വേദത്തിൽനിന്നു വ്യതിരിക്തമായ ഒരു നൂതനഛന്ദസ്സിന്റെ അവതാരംതന്നെ.

ആത്രേയി—അപ്പോൾതന്നെ ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിങ്കൽ പ്രബോധം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ആ മഹർഷിയുടെ സമീപത്തിൽ സകലഭൂതസൃഷ്ടികർത്താവായ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മദേവൻ എഴുന്നെള്ളി ഋഷേ! അങ്ങ ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിങ്കൽ പ്രബുദ്ധനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു അതുകൊണ്ടു രാമചരിതത്തെ കഥിച്ചാലും, എല്ലാററിലും തടവുകൂടാതെ പ്രവേശിക്കുന്ന ജ്ഞാനദൃഷ്ടി അങ്ങെക്കുണ്ടാകും. അങ്ങ ആദ്യകവിയായി ഭവിക്കുന്നു, എന്നിങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു അവിടെത്തന്നെ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു. അനന്തരം ഭഗവാൻ വാല്മീകി മനുഷ്യരിൽ ഒന്നാമതായി ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിന്റെ ആപ്രകാരമുള്ള പരിണാമമായ രാമായണമെന്ന ഇതിഹാസത്തെ നിർമ്മിച്ചു.

വനദേവത—ആശ്ചര്യം! ലോകത്തിൽ അറിവിനുള്ള മാർഗ്ഗമായി.

ആത്രേയി—അതുകൊണ്ടുമാണ വലുതായ വിഘ്നമുണ്ടെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞതു.

വനദേവത—ശരിതന്നെ.

ആത്രേയി—ഭദ്രേ! ഞാൻ വിശ്രമിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇനി അഗസ്ത്യാശ്രമത്തിനു പോകുവാനുള്ള വഴിയേതാണെന്നു പറയു.

വനദേവത—ഇവിടെനിന്നു പഞ്ചവടിയിൽ ചെന്നു ഈ ഗോദാവരീതീരത്തിൽകൂടിപ്പോയാൽമതി.

ആത്രേയി—(കണ്ണീരോടുകൂടി) ഇതുതന്നെയൊ തപോവനം, ഇതുതന്നെയൊ പഞ്ചവടി, ഈ നദിയാണൊ ഗോദാവരി, ഈ പർവ്വതമാണൊ പ്രസ്രവണം, ഭവതിതന്നെയൊ ജനസ്ഥാനത്തിൽ വസിക്കുന്ന വാസന്തിയെന്ന വനദേവത.

വാസന്തി—ഇതെല്ലാം അങ്ങിനെതന്നെ.

ആത്രേയി—വത്സേ ജാനകി!

* ക്ഷോണീപുത്രി! ഇടച്ചിയായ് കഥകഠിനീ ചൊല്ലുന്നതിന്നൊക്കയും
കാണുന്നൂ വിഷയങ്ങളായിഹ നദീവൃക്ഷാദിബന്ധുക്കൾതേ
കാണാനാമമിവറ്റെ നാമമവശേഷിച്ചുള്ളനീയീവനേ
വാണീടുന്നവരാംഗികൾനിന്നെതിരായെന്നിന്നു തോന്നുന്നുമേ (സ്ര)

വാസന്തി—(ഭയത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) എന്താണു "നാമമവശേഷിച്ചുള്ളനീ" യെന്നുപറഞ്ഞതു. (പ്രകാശം) ആര്യേ സീതാദേവിക്കു എന്തത്യാപത്താണു ഭവിച്ചതു?

ആത്രേയി—അത്യാപത്തുമാത്രമായിട്ടല്ല അപവാദത്തോടുകൂടിട്ടു മാണു (എന്നു ചെവിയിൽ പറയുന്നു)

വാസന്തി— അഹഹ! ദൈവത്തിൻെറ പ്രഹരം ഭയങ്കരംതന്നെ (മോഹിക്കുന്നു)

ആത്രേയി—ഭദ്രേ! ആശ്വസിക്ക ആശ്വസിക്ക.

വാസന്തി—(ആശ്വസിച്ചിട്ടു) ഹാ പ്രിയസഖി! ഹാ മഹാഭാഗേ! സർവ്വഗുണങ്ങളോടുംകൂടി ദൈവം നിന്നെ സൃഷ്ടിച്ചതു ഈ സ്ഥിതിയിലാകുവാനായിട്ടാണോ, രാമഭദ്ര! രാമഭദ്ര! അഥവാ ഇനി അങ്ങു വിളിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ല. ആൎയ്യേ ആത്രേയി! ആക്കാട്ടിൽ കൊണ്ടുവന്നു പരിത്യജിച്ചിട്ടു ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുപോയ ശേഷം സീതാദേവിയുടെ സ്ഥിതിയെന്താണെന്നു വല്ലവൎത്തമാനവും ഉണ്ടോ.

ആത്രേയി—ഇല്ല ഇല്ല.

വാസന്തി—ഹാ കഷ്ടം കഷ്ടം! അരുന്ധതീ വസിഷ്ഠന്മാർ പരിപാലിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്ന രഘുകുല കുഡുംബത്തിൽ അതി വൃദ്ധകളായ രാജ്ഞികൾ ജീവിച്ചിരിക്കെ ഇതെങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു.

ആത്രേയി—ആ ഗുരുജനങ്ങളെല്ലാം അപ്പോൾ ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിലായിരുന്നു. പന്ത്രണ്ടു സംവത്സരത്തോളമുണ്ടായിരുന്ന ആ സത്രം ഇപ്പോൾ അവസാനിച്ചു. ഋശ്യശൃംഗൻ ആ ഗുരുജനങ്ങളെ സൽകരിച്ചു യാത്രയാക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം ഭഗവതിയായ അരുന്ധതി "എൻെറ വത്സയില്ലാത്ത അയോദ്ധ്യയിലേക്കു ഞാൻ വരുന്നില്ലെ"ന്നു പറഞ്ഞു ആ അഭിപ്രായത്തെ രാമമാതാക്കളും അനുമോദിച്ചു. അപ്പോൾ അതിനെ അനുസരിച്ചു ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠനും "എന്നാൽ നോം വാല്മീകി തപോവനത്തിൽ ചെന്നു അവിടെ വസിക്കുക" എന്നരുളിച്ചെയ്തു.

വാസന്തി—പിന്നെ ആ രാജാവിപ്പോൾ എന്തു ചെയ്യുന്നു?

ആത്രേയി—ആ രാജാവ അശ്വമേധയാഗം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി—ഛീ! വിവാഹവും ചെയ്തുവോ.

ആത്രേയി—ശിവ ശിവ കഷ്ടം കഷ്ടം!

വാസന്തി—എന്നാൽ യാഗത്തിൽ സഹധൎമ്മചാരിണിയാരാണു?

ആത്രേയി—സ്വൎണ്ണംകൊണ്ടു നിൎമ്മിച്ചിട്ടുള്ള സീതാപ്രതിമ.

വാസന്തി—അഹോ അത്യാശ്ചര്യം.

* ഉത്തമപുരുഷന്മാരുടെ
ചിത്തംവജ്രത്തിലുംതുലോംകഠിനം
നൽത്താരിലുംമൃദുതരം
സത്യസ്ഥിതിപാർക്കിലാർക്കറിയാം (൬)

ആത്രേയി—വാമദേവനാൽ സംസ്കരിക്കപ്പെട്ട യജ്ഞാശ്വത്തെ വിട്ടിരിക്കുന്നു. അതിനെ രക്ഷിപ്പാൻ വേണ്ടുന്ന ആളുകളേയും ശാസ്ത്രപ്രകാരം നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടു. അവർക്കെല്ലാം നാഥനായിട്ടു ദിവ്യാസ്ത്രസമ്പ്രദായം ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ലക്ഷ്മണപുത്രനായ ചന്ദ്രകേതുവിനേയും ചതുരംഗബലത്തോടുകൂടി അയച്ചിട്ടുണ്ടു.

വാസന്തി—(സ്നേഹകൌതുകാശ്രുക്കളോടുകൂടി) കുമാരലക്ഷ്മണന്നും പുത്രനുണ്ടോ? ആവു അമ്മേ! ഞാൻ ജീവിച്ചു.

ആത്രേയി—ആ യിടയിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ മരിച്ച പുത്രനെ രാജദ്വാരത്തിൽകൊണ്ടുവന്നു കിടത്തി മാറത്തടിച്ചുംകൊണ്ടു അന്യായം അന്യായമെന്നു ഘോഷിച്ചു. അനന്തരം രാജാവിന്റെ ദുഷ്പ്രവൃത്തികൊണ്ടല്ലാതെ പ്രജകൾക്കു അകാലമൃത്യു സംഭവിക്കുന്നതല്ലെന്നു കരുണാനിധിയായ രാമഭദ്രൻ തന്റെ ദോഷത്തെ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ പെട്ടെന്നു ഒരു അശരീരിണിയായ വാക്കുൽഭവിച്ചു.

* ധരണീതലമതികുൽഭൂപ! ശംബൂകനെന്നു
ശൂദ്രൻപ്രബലനിപ്പോൾവൻതപംചെയ്തിടുന്നു
ത്വരിതമവനെവെട്ടിക്കൊന്നിനിധാത്രീ
സുരതനയനെജ്ജീവിപ്പിക്കയെടോരാമചന്ദ്ര! (൭)

എന്നിങ്ങിനെ കേട്ടുടനെ ഖഡ്ഗത്തെ എടുത്തുകൊണ്ടു പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കേറി ആ ജഗൽപതി ശൂദ്രതാപസനെ അന്വേഷിപ്പാനായി എല്ലാ ദിക്കുകളിലും വിദിക്കുകളിലും സഞ്ചരിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി—ശംബൂകനെന്നു പേരായ ആ ശൂദ്രതാപസൻ ധൂമപാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു ഈ ജനസ്ഥാനത്തിൽ തന്നെയാണല്ലൊ തപസ്സു ചെയ്യുന്നതു. എന്നാൽ രാമഭദ്രൻ ഇനിയൊരിക്കൽക്കൂടി ഈ വനത്തെ അലങ്കരിക്കും.

ആത്രേയി—ഭദ്രേ! ഞാനിപ്പോൾ പോകുന്നു.

വാസന്തി—ആൎയ്യേ ആത്രേയി അങ്ങിനെയാകട്ടെ. നേരം ഉച്ചയായിത്തുടങ്ങി.

* ചൂടേററിട്ടൊട്ടണഞ്ഞിട്ടററലർനിരയെ മദിച്ചാനഗണ്ഡങ്ങൾതേച്ചി
ട്ടാട്ടമ്പോൾമ്പുറ്റുഗോദാവരിയിലിഹ പൊഴിക്കുന്നതീറ്റമങ്ങൾ
കൂടേറിപ്രാവുപൂങ്കോഴികൾ കരയുമിവററിൻറതോലിൽ ചരിക്കും
കീടത്തെച്ചെന്നു കൊത്തുന്നിതു നിഴലിലിയന്നൂഴിമാന്തും ഖഗങ്ങൾ (൯)

(രണ്ടു പേരും പോയി)

വിഷ്കംഭം.

(അനന്തരം ദയയോടുകൂടി ഖഡ്ഗത്തെ ഉയൎത്തി പിടിച്ചുകൊണ്ടു രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ—

* ഹേ ദക്ഷിണഹസ്ത! ദ്വിജപുത്രനായൻ ജീവിക്കുവാൻ വേണ്ടിനീ
ഘോരം ഖഡ്ഗമയയ്ക്കു ശൂദ്രമുനിതൻ നേരെ മടിക്കേണ്ടെടോ
പാരം ഗർഭതയാൽ ക്ഷീണിച്ച ജനകജയെ കൈവിട്ട കൈയല്ലെ നാ_
ശ്രീരാമൻറ ശരീരമാകിയതിനക്കെങ്ങുണ്ടു വന്നൂ കൃപാ (൨൦)

(പ്രയാസപ്പെട്ടു വെട്ടീട്ടു) രാമൻറ സ്ഥിതിക്കു തക്കതായ കൃത്യത്തെ ചെയ്തു. ആ ബ്രാഹ്മണശിശു ജീവിക്കുമൊ എന്തൊ.

ദിവ്യപുരുഷൻ—(പ്രവേശിച്ചു) ദേവൻ ജയിക്കുന്നു ജയിക്കുന്നു.

* ക്ഷിപ്രം കാലനിൽനിന്നു പോലുമഭയം നൽകും ഭവാൻ ശിക്ഷചെ
യ്തപ്പോളുജ്ജ്വലിച്ചു ചിരജ്ജീവനമിനിക്കുണ്ടായി ദിവ്യത്വവും
താൽപാദങ്ങൾ നമിച്ചിട്ടുന്നു ശംബൂകനായുള്ള ഞാൻ
ചൊൽ പൊങ്ങും സുജനങ്ങളാൽ മരണമുണ്ടായാലതും ക്ഷേമമാം

രാമൻ—രണ്ടുകൊണ്ടും ഞാൻ സന്തോഷിക്കുന്നു. എന്നാലങ്ങ് അത്യുഗ്രമായി ചെയ്ത തപസ്സിൻറ ഫലത്തെ അനുഭവിച്ചാലും.

* ചിരാത്സമ്പാദിക്കുന്നൊരുഗ്രതപഃപുണ്യഫലമായ്
സ്ഥിരാഹ്ലാദത്തോടും സകലവിധസമ്പത്തുകളൊടും
പരാനന്ദത്തോടും വിലസുമതിതേജോമയമതാം
വിരാട്ടിൻലോകം ചെന്നനവധി ദിനം വാഴ്ക സുഖമായ് (൨൧)

ശംബൂകൻ—നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രസാദംകൊണ്ടു സിദ്ധിച്ചതാ

ണ്ണ ഈ മഹിമ, തപസ്സുകൊണ്ടല്ലേ, എന്നാൽ തപസ്സും വലു
തായ ഉപകാരം ചെയ്തു എന്തെന്നാൽ,

* ആരാലുമുഗ്രനായി ത്രിഭുവനപതിയായ്‌ക്ഷിതിപാലനായാംഭവാനി
ന്നാമാരോദാരവംശം കടന്നിട്ടനവധിപഴിയേറ്റ ശൂദ്രനായിട്ടുമെന്റെ
ചാരത്തെത്തീതപസ്സിൻഫലമിതുപുനരല്ലെങ്കിലിദ്ദണ്ഡകാഖ്യം
ഘോരാരണ്യംപ്രവേശിപ്പതിനിടവരുമോനാട്ടിൽനിന്നീവിധംതേ

രാമൻ—എന്ത! ഇത ദണ്ഡകാരണ്യമാണൊ. (൰൫)

(എല്ലാടത്തും നോക്കീട്ട) രാ— അതെ.

[ന്നിൽ

* ക്ഷോണീഭൃത്തീർത്ഥഗർത്താശ്രമനദികൾകൊണ്ടും കാട്ടുമൃഗാളിച്ചേർന്നമു
ക്കാണുന്നുമുന്നമെന്നാൽ ചിരപരിചിതമാം ദണ്ഡകാരണ്യഭാഗം
ചേണാർന്നാശ്യാമമായിട്ടൊരുദിശി വെളുപ്പായ്ഭീമമായ്ഘോരമേടം
ചീറീടുന്നുമുഴങ്ങിത്തിരിനദികളുമിക്കാട്ടിലോരോസ്ഥലത്തിൽ

ശംബൂകൻ— ഇത ദണ്ഡകാരണ്യം തന്നെയാണ, ഇവിടെ വ
സിക്കുമ്പോളല്ലെ നിന്തിരുവടിയാൽ

* ക്രൂരന്മാരാം രാക്ഷസ
വീരരേഴായിരവുമന്നല്ല ഖരനും
പോരിൽത്രിശിരസ്സാമണ്ണ
ദ്ദൂഷണനും ക്ഷണേന ഹതരായി (൰൬)

അതുകൊണ്ടല്ലെ സിദ്ധക്ഷേത്രമായ ഈ ജനസ്ഥാനത്തിൽ
എന്നെപ്പോലെയുള്ള ഭീരുജനങ്ങൾക്കു കൂടി നിർഭയമായിട്ട സ
ഞ്ചരിക്കാമാറായത.

രാമൻ—ഇവിടം കേവലം ദണ്ഡകാരണ്യമല്ല ജനസ്ഥാനവുമാണ.

ശംബൂകൻ— അതെ, സകലപ്രാണികൾക്കും ഭയത്താൽ രോമാ
ഞ്ചത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നവയും മലിച്ചിരിക്കുന്ന ദുഷ്ടമൃഗസമൂഹ
ങ്ങളാൽ സങ്കുലങ്ങളായ പർവ്വതഗുഹകളുള്ളവയും ജനസ്ഥാന
ത്തോട ചേർന്നുകിടക്കുന്നവയുമായ ഈ ദീർഘാരണ്യങ്ങൾ
തെക്കേദിക്കിനെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. എങ്ങിനെയെന്നാൽ,

* കേൾക്കുന്നുണ്ടുഗ്രജന്തുദ്ധ്വനിയവിടെയനങ്ങാതെ നിർഗ്ഗർജ്ജമാമി
ദ്ദിക്കെല്ലാം സുപ്തസൎപ്പശ്വസിതവിഷമണഞ്ഞങ്ങുതപിക്കുന്നതത്ര
ഇക്കുണ്ടിൽതെല്ലുമില്ലേ ജലലവമിവിടെദ്ദാഹമോടോന്തശേഷം
നക്കുന്നുണ്ടില്ലെ പാമ്പിന്നുടെ തനുവിയർത്തൊലിച്ചുള്ളവെള്ളം

രാമൻ— ● മുന്നിൽകാണുന്നുണ്ടുജനസ്ഥാനഗിരിതികൾ
തന്നെമുന്നംവാണോരവർതന്റെഗ്രഹത്തിൽ
അന്നുണ്ടായിട്ടുള്ളവിശേഷങ്ങളശേഷം
തോന്നീടുന്നുണ്ടിന്നുനടക്കുന്നവിധത്തിൽ (൩൭)

(എല്ലാടത്തും നോക്കീട്ട) സർവ്വവിധത്തിലും വൈദേഹി രാമനിൽ പ്രിയമുള്ളവളായ്ത്തന്നെ ഇരുന്നു. ഇതുകൾ എത്ര മഹാഘോരാരണ്യങ്ങളാണു, ഇതിൽപരം ഭയങ്കരമായിട്ടെന്താണുള്ളതു. (കണ്ണീരൊട്ടുകൂടി)

● എന്നുംസ്വാധീനമല്ലഗന്ധമന്നെന്തകാട്ടി
ലെന്നാത്മപുത്രനൊത്തുമിച്ചുവസിച്ചിടാംഞാൻ
എന്നോതിസീതയിഹവർഷങ്ങൾസുഖിച്ചുമുന്നം
മെന്നിൽപ്രിയാപ്രണയമാവിധമായിരുന്നു (൩൮)

● ഒരുവനുടനെൻമെയ്യിൽസ്നേഹമായാലവനു
ള്ളൊരുതനിയമമനസ്സൌഭാഗ്യദ്രവ്യമായുള്ളതെന്നാ
ലരികിൽമരുവിയെന്നാൽചെയ്യായില്ലെങ്കിലുംതാൻ
മരുവുമതുസുഖങ്ങൾതന്നെദുഃഖത്തെനീക്കും (൩൯)

ശംബൂകൻ— എന്നാൽ അതിഭയങ്കരങ്ങളായ ഇതുകളെ നോക്കിയതു മതി. മദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മയിലുകളുടെ കൂട്ടങ്ങളോടുകൂടിയ മനോഹരകാന്തിയുള്ള പർവ്വതങ്ങളാൽ വ്യാപിക്കപ്പെട്ടും ഇടതൂർന്നുനില്ക്കുന്ന നീലനിറമുള്ള മനോഹരവൃക്ഷസമൂഹങ്ങളാലലങ്കരിക്കപ്പെട്ടും സംഭ്രമിക്കാതെതന്നെ സഞ്ചരിക്കുന്ന പലവിധമൃഗങ്ങളാൽ ശോഭിക്കപ്പെട്ടും പ്രശാന്തമായും ഗംഭീരമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ മദ്ധ്യമാരണ്യത്തെ മഹാനുഭാവൻ ദർശിച്ചാലും.

● പാനീയത്തിൽമദിച്ചപക്ഷികളിരിക്കുമ്പോൾകൊഴിഞ്ഞുള്ളനൽ
സ്സൂനങ്ങൾകൊണ്ടുസുഗന്ധമാർന്നതിതണുപ്പുള്ളുള്ളവെള്ളത്തൊടും
താനേനകാണ്മതുപഴുത്തുനീലനിറമാംജംബൂവനേരുട്ടിവൻ
ഝാങ്കാരത്തോടൊഴുകുന്നചോലകളിതാനന്നായ്വഴിക്കീവനേ (൪൦

ഇത്രയുമല്ല.

● പൊത്തുന്നുപൊത്തിൽവാഴുംകരടികളുടമമാ
ന്നോരാരണ്യാംബുലേശം
ചിന്നുംവെണ്ണീർമുഴക്കംഭാനിയെത്തുന്നിനമ്രം
കൊണ്ടുദീപിച്ചുമേന്മേൽ

ഇന്തക്കൊമ്പാനപൊട്ടിച്ചിടവിതറിയതിൻ
പാലൊലിച്ചുൽഭവിക്കും
ഗന്ധംവ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ടതിസുരഭിയതായ്
ശീതമായ്‌രൂക്ഷമായും (൨൧)

* മത്തേഭേന്ദ്രൻഗണ്ഡമുക്കോട്ടരസിരജലം ചേർന്നവൃക്ഷങ്ങളോടും
പാന്ഥന്മാരുള്ളിൽവാഴുംമൃദുപവനനിളക്കുന്നകഞ്ജങ്ങളോടും
ഭൂന്തമ്മോദാൽകളിസ്സുംകിടിപകുതിചവച്ചുള്ളമുത്തങ്ങനീരിൻ
ഗന്ധത്തോടുംവിളങ്ങുംവനമിതുകുതുകംനൽകയില്ലാർക്കുതാനോ

രാമൻ— (ബാഷ്പത്തെ ഒതുക്കിക്കൊണ്ട്) പുണ്യലോകത്തിൽ നിന്നു വന്നിരിക്കുന്ന വിമാനത്തിൽ കേറിച്ചെന്നാലും നിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ ക്ഷേമം ഭവിക്കട്ടെ.

ശംബൂകൻ— എന്നാൽ ഞാനിപ്പോൾ പുരാണബ്രഹ്മചാരിയായ അഗസ്ത്യമഹർഷിയെ ചെന്നു വന്ദിച്ചിട്ട് ശാശ്വതമായ പുണ്യലോകത്തിന്നു ചെല്ലുന്നു. (എന്നു പോയി)

രാമ— * കണ്ടിട്ടുണ്ടന്നുകാടിതൊക്കിലതുതാൻസന്ദേഹമില്ലിത്തുമേ
പണ്ടിക്കാട്ടതിലല്ലെഞങ്ങൾവളരെസ്സംസാരസൗഖ്യങ്ങളെ
കൊണ്ടാടുന്നഗൃഹസ്ഥരായധികംധർമ്മത്തിലാസക്തിയും
കൊണ്ടാരണ്യകരായുമേകരസമായേമോദിച്ചുവാണുചിരം (൨൩)
അത്രയുമല്ല.

* എങ്ങുംകേകികൾഘോഷിക്കുംമലകളുംമാൻകൂട്ടമേറ്റംമദി
ച്ചുഞ്ഞിഞ്ഞോടിനടക്കുമീവനവുമന്നീക്ഷിച്ചതെത്രേട്ടവും
എങ്ങുംവഞ്ചുളവല്ലിനീലനിചുളക്കൂട്ടങ്ങളുംമേഗിരിയിൽ
തിങ്ങീട്ടുള്ളനദീതടങ്ങളിവയുംമുൻകണ്ടതാണിങ്ങുനില്ക്കുന്നിയം (൨൪)

* വാരിമേനിരപോലെയിതാ ദൂരെപ്രസ്രവണമെന്നുപേരായ
ഗിരികാണുന്നുഗോദാവരിയെന്നാസരിത്തിന്നു ... ല്പ്പാ
പക്ഷിശ്രേഷ്ഠൻജടായുസ്സിതിനുടെവലുതായുള്ളശൃംഗത്തിൽവാണു
നിരക്ഷാനിർവൃതിച്ചുവട്ടിൽസുഖമോടു ... ങ്ങളും വ ... ന്നു
വൃക്ഷത്തിൻകൊമ്പുഗോദാവരിയുടെസലിലേമുട്ടിയുംശ്യാമമായും
പക്ഷിക്കൂട്ടങ്ങൾശബ്ദിപ്പിച്ചിവിടെയിടമുഴങ്ങുന്നകാടെത്രരമ്യം (൨൫)

ഓ ഇവിടെയാണല്ലൊ ഞങ്ങൾ പഞ്ചവടിയിലതിലല്ലേ വളരെക്കാലം വസിച്ചതുകൊണ്ട് പലവിധങ്ങളായ സപ്പൂർവ്വവിഹാ

ങ്ങളിൽ സാക്ഷികളായ പ്രദേശങ്ങളുള്ളതും, പ്രിയയുടെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയെന്ന വനദേവത വസിക്കുന്നതും, ഹാ! ഇതെന്തൊരാപത്താണു രാമനു വന്നുചേൎന്നതു, ഇപ്പോൾ—

* കാലംതെല്ലുകഴിഞ്ഞുപിമ്പുപടരുന്തീവ്രംവിഷംപോലെയും
കോലത്തിൽദ്രുതമായ്ത്തൊട്ടുന്നന്തറച്ചിട്ടുംശരംപോലെയും
മേലേമൂൻതൊലിമൂടിമൎമ്മണിപുനഃപൊട്ടുംവ്രണംപോലെയും
മാലിപ്പോൾപുതുതായിയുയരവലുതായേകുന്നുതാപത്തിനെ

എന്നാലും പൂൎവ്വബന്ധുക്കളായ ഈ പ്രദേശങ്ങളെക്കാണുക തന്നെ (നോക്കീട്ടു) അഹോ ഭൂസ്ഥിതികൾ ഭേദപ്പെട്ടുകാണുന്നു.
(എങ്ങിനെ എന്നാൽ)

* മുന്നംവൃക്ഷനിരന്നുള്ളവിടെയത്തുകരാന്തും
കരത്തുള്ളഭാഗേ
നിന്നിട്ടുന്നുനിരന്നുംപുഴകൾപുളിനമാ
യുണ്ടൊഴുക്കുള്ളടിക്കിൽ
അന്നന്നോപണ്ടുകണ്ടുള്ളൊരുവനമിതുതോ
ന്നുന്നുമേവേറെയായോ
യെന്നാലിപ്പൎവ്വതത്തിൻസ്ഥിതികളതിനുതാ
നെന്നുറപ്പിച്ചിടുന്നു (സ്ര.ധ)

കഷ്ടം ഞാൻ ഇവിടെവെച്ചുതന്നെ തിരിച്ചുപൊയ്ക്കളയാമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു എങ്കിലും പഞ്ചവടീസ്നേഹം എന്നെ ബലാൽകാരേണ ആകൎഷിക്കുന്നപോലെ തോന്നുന്നു.
(വ്യസനത്തോടുകൂടി) ഈ പഞ്ചവടിയിലല്ല്യേ.

* വാണുസീതയുമായ്സ്സുഖേനബഹുനാളൊന്നൊത്തുഞങ്ങൾചിരം
വാണപ്പോഴമിതിങ്കലെക്കഥകളാലല്ലോകഴിച്ചുദിനം [ലയേ
പ്രാണപ്രേയസിയെക്കളഞ്ഞുതനിച്ചിപ്പാപിചെന്നീവനം
കാണുന്നെങ്ങിനെമാനിയാതെയിതിനെപ്പോകുന്നതിന്നെങ്ങിനെ

ശംബൂകൻ—(പ്രവേശിച്ചു) ദേവൻജയിക്കുന്നു. ദേവ! നിന്തിരുവടി ഇവിടെ എഴുന്നെള്ളീട്ടുണ്ടെന്നു ഞാനറിയിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ അഗസ്ത്യമഹൎഷി ഇങ്ങിനെ ദേവനോടറിയിപ്പാൻ പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. വിമാനത്തിൽ നിന്നിറങ്ങുമ്പോൾ ചെയ്യേണ്ടതായ മംഗളകൎമ്മത്തിന്നു തയ്യാറായിട്ടു വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ലോപാമുദ്രയും മററുള്ള മഹൎഷികളും അങ്ങയുടെ വരവി

ന്ന കാത്തുനില്ക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഇവിടെ വന്ന ഞങ്ങളെ സന്തോഷിപ്പിച്ചാലും. അനന്തരം അതിവേഗമുള്ള വിമാനത്തിൽകൂടി സ്വദേശത്തിൽചെന്ന അശ്വമേധത്തിന്നു തയ്യാറായിരിക്കയും ചെയ്യാമല്ലൊ. എന്ന

രാമൻ— ഭഗവാൻ കല്പിക്കുന്നപോലെ ചെയ്യാം.

ശംബൂ— എന്നാൽ മഹാരാജാവു വിമാനത്തെ ഇതിലെ തിരിക്കാം.

രാമൻ— ഭഗവതി പഞ്ചവടി! ഗുരുജനാജ്ഞയെ അനുഷ്ഠിപ്പാൻ വേണ്ടി രാമൻ ചെയ്യുന്ന ഈ അതിക്രമത്തെ ക്ഷണനേരം ക്ഷമിക്കണെ.

ശംബൂ— ദേവ ദശിച്ചാലും, ദശിച്ചാലും.

* ഇക്രൌഞ്ചാവതപൎവ്വതക്കുടിലിൽവാഴുന്നോരുലൂകങ്ങൾതൻ
ഘൂൽക്കാരദ്ധ്വനികേട്ടുകീചകമതിൽകാകങ്ങൾഭീരുക്കളായ്
പാക്കുന്നൂമയിലങ്ങുമിങ്ങുമിവിടെക്കൂകുന്നകേകാരവം
കേൾക്കപ്പൊന്ത്യകൾക്കിന്നുചന്ദനതരുസ്കന്ധപ്രദേശങ്ങളെ
അത്രയുമല്ല, (൩൦)

* ഇക്കാർമേഘങ്ങൾതങ്ങിക്കൊടുമുടികളിലണിട്ടിതാമെത്തല്ലതെക്കാ
സ്സിൽക്കാണുംവീണഗോദാവരിഝരിയിൽമുഴങ്ങീടുമപ്പൎവ്വതങ്ങൾ
ഉരക്കോട്ടംതമ്മിൽമുട്ടിത്തിരനിരചിതറിക്കൊണ്ടുകണ്ടുള്ളതാമി
ദ്ദിക്കിൽപുണ്യങ്ങളാമപ്പുഴകളുമതിഘോഷേണചേരുന്നഘോരം

(എല്ലാവരും പോയി) (൩൧)

രണ്ടാമങ്കം സമാപ്തം.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

മൂന്നാമങ്കം.

(അനന്തരം തമസ മുരള എന്ന രണ്ടു നദികൾ പ്രവേശിക്കുന്നു)

തമസാ— സഖി, മുരളെ! നീയെന്താണ സംഭ്രമിച്ചവളെന്നപോലെയിരിക്കുന്നു.

മുരളാ— ഭഗവതി, തമസേ! ഭഗവാൻ അഗസ്ത്യന്റെ ധർമ്മപത്നിയായ ലോപാമുദ്ര നദീശ്രേഷ്ഠയായ ഗോദാവരിയോടു പറവാനായിട്ടു എന്നെ അയച്ചിരിക്കുന്നു. എങ്ങിനെയെന്നാൽ, "ഭഗവതി, ഗോദാവരി! ഭവതിക്ക അറിയാമെല്ലോ, പത്നിയെ ത്യജിച്ചതുമുതൽക്ക രാമഭദ്രന്ന

* ഉൾഗാഢീഭൂതംകൊണ്ടുതാൻ
പുറമേകാട്ടാതകനത്താശ്ശങ്കയാൽ
ഒരുപുടപാകംപോലെ
പ്പരിതാപംഏറ്റിനിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു (൧)

ഇസ്ഥാനത്തിന്ന ആവിധമെല്ലാം സംഭവിച്ച കഷ്ടംനിമിത്തമുണ്ടായതും ഇടവിടാതെ മേല്ക്കുമേൽ വർദ്ധിച്ചുവരുന്നതുമായ ദീർഘവ്യസനത്താലിപ്പോൾ ഏറ്റവും ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്ന രാമഭദ്രൻ, അവനെ കണ്ടിട്ടു എന്റെ മനസ്സു വല്ലാതെ നടുങ്ങിപ്പോയി. ഇപ്പോൾ രാമഭദ്രൻ ഇവിടെനിന്ന മടങ്ങിപ്പോകുന്ന വഴിക്ക പഞ്ചവടീവനത്തിൽ പ്രിയതമയുമായുള്ള സഹവാസത്തിന്റെയും സ്വൈരവിഹാരങ്ങളുടേയും സാക്ഷികളായ പ്രദേശങ്ങളെ ചെന്നുകാണും നിശ്ചയംതന്നെ. അവയെ കാണുമ്പോൾ പ്രകൃത്യാ ധീരനാണെങ്കിലും രാമഭദ്രന്ന ഈ വിധമുള്ള അവസ്ഥയിൽ ഉന്മാദമായി പ്രസരിക്കുന്ന ശോകത്തിന്റെ സംക്ഷോഭവേഗത്താൽ അടിക്കടി മോഹാലസ്യത്തിന്ന കാരണങ്ങൾ സംഭവിച്ചേക്കാം. അതുകൊണ്ടു ഭവതി അതിൽ നല്ല ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയിരിക്കണെ.

* പാരംനീർകണങ്ങൾചേർന്നവളുമെറ്റീതങ്ങളായ് താമര
ത്താരിന്നല്ലിയിലുള്ളുന്നമണിഞ്ഞുള്ളതെയോവായുക്കളെ
നൈസർഗ്ഗികമതികൊണ്ടിളകിമുദ്ദവായ്രാമന്നമോദംവരും
നേരത്തൊക്കയതൃപ്തിവന്നസുഖംനൽകേണ"മെന്നിങ്ങിനെ

തമസ— ഇതു സ്നേഹത്തിന്റെ അവസ്ഥക്കുചിതമായ ദാക്ഷിണ്യംതന്നെ. എന്നാൽ രാമഭദ്രനെ ആശ്വസിപ്പിക്കുവാനുള്ള ഉപായം പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതുതന്നെ ഇന്ന സമീപത്തിലുണ്ട്.

മുരളാ— അതെങ്ങിനെ?

തമസാ— കേട്ടാലും, പണ്ടു ലക്ഷ്മണൻ* സീതാദേവിയെ പരിത്യജിച്ചിട്ടു വാല്മീകിതപോവനസമീപത്തിൽനിന്ന പോയപ്പോൾ

അവൾ പ്രസവവേദന ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ള തന്റെ ദേഹത്തെ മഹത്തായ ദുഃഖാവേഗം ഹേതുവായിട്ടു ഗംഗാപ്രവാഹത്തിങ്കൽ നിക്ഷേപിച്ചു. അപ്പോൾതന്നെ അവിടെവെച്ചു രണ്ടു കുട്ടികളെ പ്രസവിക്കയും ചെയ്തു. ഉടനെ ഭൂമിദേവിയും ഗംഗാഭഗവതിയും വന്നാദരിച്ചു സീതാദേവിയെ രസാതലത്തിലേക്ക കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അനന്തരം മുലകുടി മാറിയതിന്റെ ശേഷം ആ കുട്ടികളെ വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ അടുക്കൽ ഗംഗാഭഗവതി താൻതന്നെ കൊണ്ടുവന്നേല്പിച്ചുകൊടുത്തു.

മുരള— (വിസ്മയത്തോടുകൂടി)

* ഇത്തരമുള്ള ജനത്തി
ന്നൊത്തുന്നവിപത്തുമത്ഭുതംതന്നെ
ഒത്തുതുണപ്പാനതിൽവ
ന്നൊത്തുന്നുദേവമുള്ളയോഗ്യന്മാർ (൩)

തമസാ— ഇപ്പോൾ ഈ ശംബൂകവൃത്താന്തം ഹേതുവായിട്ടു രാമഭദ്രൻ ജനസ്ഥാനത്തിലേക്ക വരുമെന്നു സരയുവിന്റെ മുഖത്തിൽനിന്നു കേട്ടിട്ടു ഭഗവതിയായ ഭാഗീരഥി, ഭഗവതിയായ ലോപാമുദ്ര സ്നേഹംനിമിത്തം എങ്ങിനെ ശങ്കിച്ചുവോ അങ്ങിനെ ശങ്കിച്ചു, സീതാദേവിയോടുകൂടി എന്തോ ഒരു ഗൃഹകൃത്യവ്യാജേന ഗോദാവരിയെ കാണ്മാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

മുരളാ— രാജധാനിയിലിരിക്കുമ്പോൾ പ്രജകൾക്ക അഭ്യുദയം വരുത്തുന്നതായ പല കാര്യങ്ങളിലും പ്രവേശിക്കുന്നതാകകൊണ്ടു രാമഭദ്രന്റെ ചിത്തവിക്ഷേപങ്ങൾക്കതിരുണ്ടായിരിക്കാം. ഇപ്പോൾ വേറെ ഒരു കാര്യത്തിലും പ്രവേശിക്കാതെ വ്യസനം മാത്രം സഹായമായിട്ടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്നു പഞ്ചവടീപ്രവേശം വലുതായ അനർത്ഥമായി തീരുമെന്നുള്ള ഗംഗാഭഗവതിയുടെ ആലോചന വളരെ നന്നായിരിക്കുന്നു. എന്നാലിപ്പോൾ സീതാദേവി രാമഭദ്രനെ എങ്ങിനെ ആശ്വസിപ്പിക്കും.

തമസാ— ഭഗവതിയായ ഗംഗ ഇങ്ങിനെ പറകയുണ്ടായി. ദേവയജനസംഭവെ ജാനകീ! ആയുഷ്മാന്മാരായ കുശലവന്മാരുടെ പന്ത്രണ്ടാം വയസ്സു തികയുന്ന ഇന്നു ആ സംഖ്യയെ അറിയിക്കുന്നതായ മംഗളഗ്രന്ഥി ബന്ധനം ചെയ്യേണ്ടതാണെല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു നിന്റെ ശ്വശുരകുലത്തിൽ ഇതുവരെ ജനി

ച്ചിട്ടുള്ള രാജൎഷികളുടെ ആദിഗുരുവായും പാപാപഹനായും ഇരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ ആദിത്യനെ നീ സപ്തസ്ഥലങ്ങളിൽ കൊണ്ടുതന്നെ പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂജിക്കണം, ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന നിന്നെ എന്റെ പ്രഭാവത്താൽ വനദേവതകൾക്കു പോലും കാണ്മാൻ കഴികയില്ല പിന്നെ മനുഷ്യരുടെ കഥ പറവാനുണ്ടോ. എന്നു, പിന്നെ എന്നോടു ഭഗവതി കല്പിച്ചു. തമസേ! വധുവായും വത്സയായുമുള്ള ജാനകിക്കു നിന്റെമേൽ വളരെ ഇഷ്ടമാണെല്ലോ. അതുകൊണ്ടു നീതന്നെ അവൾക്കു സഹായമായിട്ടു കൂടെ പോകണം. എന്നു, ആ കല്പനയെ അനുഷ്ഠിപ്പാനായിട്ടു ഞാനിപ്പോൾ പോകുന്നു.

മുരളാ— ഞാനുമീവൃത്താന്തത്തെ ഭഗവതിയായ ലോപാമുദ്രയോടു ചെന്നറിയിക്കട്ടെ- രാമഭദ്രനും വന്നുതുടങ്ങിയെന്നു തോന്നുന്നു.

തമസ— ഇതാ, ജാനകി ഗോദാവരീഹ്രദത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു

* പാരംവിളൎത്തലമാംകവിൾകൊണ്ടുമാള
ചേരുംമുഖേ ചിതറിവീണകചങ്ങളോടും
പോരുന്നുകാട്ടിലുടൽപൂണ്ടവിയോഗമാലോ
സ്ത്രീരൂപിയാംവ്യസനമോയിവളെന്നുതോന്നും (൪)

മുരളാ— ഇവളല്ലേ ആ ജാനകി?

* ബന്ധംവേർപെട്ടപുത്തൻതളിരിനുസമമായ്വാടിയേററംചടച്ചും ചന്തംചേൎന്നുവിളൎത്തുള്ളിവളുടെതനുവെപ്പാരമുൾത്താരിണക്കി ച്ചെന്തീയെത്തുള്ളദീൎഘവ്യസനമഹഹവാട്ടുന്നുനൽകേതകിപ്പൂവന്തോഗ്രത്തിലുണ്ടാംമുളമരിമന്നമഹാഗ്രീഷ്മതാപംകണക്കേ (൫)

(ചുററിനടന്നു രണ്ടുപേരും പോയി)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

(അണിയറയിൽ) അയ്യോ പ്രമാദം പ്രമാദം.

(അനന്തരം വ്യസനത്തോടും ഉൽകണ്ഠയോടുംകൂടി കേൾക്കുന്ന നാട്യത്തിൽ പുഷ്പരുന്തുംകൊണ്ടു സീത പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സീത— അയ്യോ എന്റെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയുടെ വാക്കാണെന്നു തോന്നുന്നു.

(പിന്നേയും അണിയറയിൽ)

* മുമ്പെതാനക്കിടാവെസ്വകരകലിതമാംസല്ലകീപല്ലവത്തെ
ഇമ്പിക്കൈകൊണ്ടൂട്ടിയെത്തുന്നളവവനിജതാനേകിനാസ്വാദ്യമത്തി

സീതാ— അവനെന്താണ്?

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

* അംഭസ്സിൽ കാന്തയോടുംകളഭമൊടുകളിക്കുന്നനേരംമദത്താൽ
വമ്പൻകരീന്ദ്രനന്യൻദ്രുതമവനെയെതൃക്കുന്നവനൊത്തിമുന്നിൽ

സീതാ— (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി അഞ്ചാറടി നടന്നിട്ട്) ആര്യപുത്ര രക്ഷിക്കണെ, എന്റെ ആ മകനെ രക്ഷിക്കണെ. (ഓർമ്മനടിച്ച വ്യസനത്തോടുകൂടി) ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! വളരെ കാലം പരിചയിച്ചിട്ടുള്ള ആ അക്ഷരങ്ങൾതന്നെ പഞ്ചവടീദർശനത്താൽ പിന്നെയും ഭാഗ്യഹീനയായ എന്റെ നാവിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടുപോകുന്നു. ഹാ ആര്യപുത്ര! (എന്നു മോഹിക്കുന്നു)

തമസാ— (പ്രവേശിച്ച്) വത്സേ! ആശ്വസിക്ക. ആശ്വസിക്ക. (അണിയറയിൽ) വിമാനരാജാവേ! ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്കു.

സീതാ— (ആശ്വസിച്ച് ഭയത്തോടും ഉല്ലാസത്തോടും കൂടി) ജലസമ്പൂർണ്ണമായ മേഘത്തിന്റെ ഗർജ്ജിതം പോലെ ഗംഭീരമായും മാംസളമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ ശബ്ദം എവിടെ നിന്നാണു കേൾക്കുന്നതു. ഇതു എന്റെ കർണ്ണരന്ധ്രങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചു, ഭാഗ്യഹീനയാണെങ്കിലുംഎന്നെ വേഗത്തിലാശ്വസിപ്പിക്കുന്നു.

തമസാ— (സ്നേഹകൌതുകങ്ങളോടുകൂടി) അയി വത്സേ!

* എന്തോന്നിന്നസ്ഫുടമാ
യിങ്ങിനെകേൾക്കുന്നനിസ്വനത്താൽനീ
തിങ്ങിനകമ്പിതപൂണ്ടിളകിയ
തെന്നിനിയിടിയാൽമയൂരിയതുപോലെ (൭)

സീതാ— ഭഗവതി എന്താണു അസ്ഫുടമെന്നു പറയുന്നതു, ആര്യപുത്രനാണിതിങ്ങനെ പറഞ്ഞതെന്നു സ്വരസംയോഗംകൊണ്ടു നല്ലവണ്ണം ഞാനറിയുന്നുണ്ടു.

തമസാ— തപസ്സുചെയ്യുന്ന ശംബൂകനെ ശിക്ഷിപ്പാനായിട്ടു ഇക്ഷ്വാകുവംശജാതനായ ആ രാജാവു ജനസ്ഥാനത്തിലെത്തിട്ടുണ്ടെന്നു കേൾക്കുന്നു.

സീതാ— ഭാഗ്യത്താൽ ആ രാജാവു രാജധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിന്നു ന്യൂനത വരുത്തുന്നില്ലല്ലൊ.

(അണിയറയിൽ)

* മരക്കൂട്ടംമാനെന്നിവസഖികളായ്ത്തീൎന്നസുഖമാ-
യിരുന്നോനേരതിങ്കൽപ്രിയതമയുമൊത്തുണ്ടുബാഹനാൾ
പരന്നോരുംഗോദാവരിയരികിലുള്ളോരഗിരിതൻ
തടംമേൽവീഴുംഹൂങ്കാരവിലസമതാശ്ശരയിതാ (൨)

സീതാ— (നോക്കീട്ട) ഹാ! ഹാ! ഇദ്ദേഹം പ്രഭാതകാലത്തിലുള്ള ചന്ദ്രമണ്ഡലംപോലെ വിളറിയും ക്ഷീണിച്ചും ദുൎബ്ബലമായുമിരിക്കുന്ന ആകൃതിയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവെല്ലോ. സൌമ്യമായും ഗംഭീരമായുമിരിക്കുന്ന അനുഭാവത്താൽ മാത്രമാണ ആ ആൎയ്യപുത്രൻതന്നെ എന്ന ഞാനറിഞ്ഞത. ഭഗവതി തമസേ! എന്നെ താങ്ങിക്കൊൾക.

(തമസയെ ആലിംഗനംചെയ്തു മോഹിക്കുന്നു)

തമസ— (താങ്ങിക്കൊണ്ട) വത്സേ! ആശ്വസിക്ക, ആശ്വസിക്ക;

(അണിയറയിൽ) ഈ പഞ്ചവടീദൎശനത്താൽ—

* എന്നുള്ളിലുള്ളൊരുമിമന്ദ്വന്ദ്വോരുശോകവഹ്നി
ന്നായ്ജ്വലിക്കുവതിന്നായ്ത്തുടങ്ങീതിപ്പോൾ
എന്നല്ലതിന്റെവന്നമ്പുകപോലെമോഹ
മൊന്നായിമൂടുന്നുടനെയെന്നെമറച്ചിടുന്നു (൩)

ഹാ പ്രിയേ ജാനകി!—

തമസ— (ആത്മഗതം) ഇതുതന്നെയാണ ആ ഗുരുജനങ്ങളും ശങ്കിച്ചത.

സീതാ— (ആശ്വസിച്ച) അയ്യോ ഇതെന്താണ?

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ) ഹാ ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസഖി! ഹാ ദേവി! വിദേഹരാജപുത്രി! (മോഹിക്കുന്നു)

സീതാ— അയ്യോ! കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നെ വിളിച്ച കരഞ്ഞുകൊണ്ടും നീലോല്പലങ്ങൾ പോലെയിരിക്കുന്ന നേത്രങ്ങളെ അടച്ചുകൊണ്ടും ആൎയ്യപുത്രൻ മോഹിച്ചുവല്ലൊ. അയ്യോ ഈ ദുസ്സഹമായ ശോകാവേഗത്താൽ നിശ്ചേഷ്ടനായി അവശനായിട്ട ഭൂമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്നു. ഭഗവതി തമസേ! രക്ഷിക്കണെ, രക്ഷിക്കണെ, ആൎയ്യപുത്രനെ ആശ്വസിപ്പിക്കണെ. (എന്ന തമസയുടെ കാല്ക്കൽവീഴുന്നു)

തമസാ— (എഴുനേല്പിച്ച)

* ചെന്നിട്ടഗൽഭതിയെയാശ്ശുസമാശ്വസിപ്പി
ക്കുന്നോരമ്മേഭവതിയെന്നവിശുദ്ധശീലെ
നന്നായ്സ്വയേനതടവുന്നൊരുനിൻകരത്താൽ
തന്നേവരുന്നൊരുകരാരസബോധമുള്ളിൽ (൪൦)

സീതാ— വരുന്നതു വരട്ടെ, ഭഗവതി കല്പിക്കുന്നതുപോലെ ചെയ്യാം. (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി പോയി)

(അനന്തരം ഭൂമിയിൽ കിടന്നുകൊണ്ടും, കണ്ണീർ പൊഴിക്കുന്ന സീതയാൽ സ്പർശിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടും, ആഹ്ലാദോച്ഛ്വാസങ്ങളോടുകൂടി രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു).

സീതാ— (അല്പം സന്തോഷത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) ത്രൈലോക്യനാഥൻെറ ജീവൻ പിന്നെയും തിരിച്ചുവന്നു എന്നു തോന്നുന്നു.

രാമൻ— അഹോ ഇതെന്താശ്ചര്യം!

* വീണിട്ടഹോ ഹരിചന്ദനത്തുള്ളിയെന്നിവ ശോകശക്തിപ്പിഴി
ഞ്ഞെത്തുന്നൊരെൻെറ കരണങ്ങളെ മൂർഛയൊഴിച്ചിട്ടന്നനൽധാമമയോ
ചേവൃംജീവമനസ്സുഖം പ്രേമമാനന്ദത്തെനൽകിട്ടനം
ജീവിപ്പിക്കുമൊരൗഷധീരസമതോ മാറത്തു ചേരുന്നമേ (൪൧)

* ചേതസ്സിന്നസ്വയേനമൂർഛയെവളർത്താശ്വാസമേകുന്നതാ
മേതൽസ്പർശനമേകിൽ ഞാൻ പരിചയിച്ചിട്ടുള്ളതെത്രെ പുരാ
ഖേദം കൊണ്ടുമുവാത്തമൂർഛയെയുടൻ ഭേദിക്കുന്നതിവിധം
സ്ത്രീതാനന്ദമതിന്നാലിതുവളർത്തീടുന്നു ജാഡ്യത്തിനെ (൪൨)

സീതാ— (ഭയത്തോടും വ്യസനത്തോടുംകൂടി കുറെ പിൻവാങ്ങീട്ട്) ഇതുതന്നെയും ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിക്കു വളരെ അധികമായി.

രാമൻ— (ഇരുന്നിട്ട്) വത്സലയായ സീതാദേവിയാൽ ഞാൻ അനുഗൃഹീതനായിരിക്കുമോ,

സീതാ— ഹാ കഷ്ടം! കഷ്ടം! ആര്യപുത്രൻ എന്തിനായിട്ടാണ് എന്നെ അന്വേഷിക്കുന്നത്,

രാമൻ— ഇരിക്കട്ടെ നോക്കാം.

സീതാ— ഭഗവതി തമസേ! നാം കുറെ മാറിനിൽക്കുക. എന്നെ കണ്ടുവെങ്കിൽ അനുവാദം കൂടാതെ അടുത്തുചെന്നതിനു എൻെറ നേരെ അധികമായിട്ടു മഹാരാജാവ കോപിക്കും.

തമസാ— അയി വത്സേ! ഗംഗാഭഗവതിയുടെ വരപ്രഭാവത്താൽ വനദേവതകൾക്കുകൂടി നിന്നെ കാണ്മാൻ കഴികയില്ലല്ലോ.

സീതാ— ഒാ! ശരിതന്നെ.

രാമൻ— പ്രിയേ ജാനകി!

സീതാ— (കോപത്തോടും ഗൽഗദത്തോടുംകൂടി) ആൎയ്യപുത്ര! ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിക്കു ഈ വാക്കു അനുചിതമല്ല. (കണ്ണീരോടുകൂടി) അല്ലെങ്കിൽ ജന്മാന്തരത്തിലെങ്കിലും സാധിക്കുമെന്നു വിചാരിപ്പാൻ പാടില്ലാത്തവിധത്തിൽ ദൎപ്പഭഗ്നനായി, ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നെത്തന്നെ ഉദ്ദേശിച്ചു വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ഇങ്ങിനെ വിളിക്കുന്നവനായിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രന്റെ നേരെ കഠിനചിത്തയായ ഞാനെന്തിനായിട്ടിങ്ങിനെ നിൎദ്ദയയായിരിക്കുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം ഇനിക്കറിയാം, ഇദ്ദേഹത്തിന്നു എന്റെ ഹൃദയവും അറിയാം.

രാമൻ— (എല്ലാടത്തും നോക്കീട്ടു ബുദ്ധിക്ഷയത്തോടുകൂടി) ഹാ കഷ്ടം! ഇവിടെ ആരുമില്ല.

സീതാ— ഭഗവതി തമസേ! ഇദ്ദേഹം എന്നെ അകാരണമായിട്ടാണ ത്യജിച്ചതു എങ്കിലും ഈ വിധത്തിലിദ്ദേഹത്തിനെ ദൎശിച്ചതുകൊണ്ടു എന്റെ ഹൃദയം ഇപ്പോൾ ഏതു സ്ഥിതിയിലിരിക്കുന്നു എന്നു ഇനിക്കു തന്നെ അറിഞ്ഞുകൂട.

തമസാ— ഇനിക്കറിയാം വത്സേ! ഇനിക്കറിയാം.

* ഒന്നാമശ്രുതതുല്യോദാസീനതയൊടുമഥതൻ
കാന്തതാപാൽതപിച്ചും
പാരംദീൎഘിച്ചതാമീവിരഹമതിലുടൻ
ചേൎച്ചയാൽസ്സൗഖ്യമായും
സാരംപ്രേമംനിനച്ചിട്ടുതകിയമതിസൌ
ജന്യമൂലംതെളിഞ്ഞും
ഘോരംതൽകൃത്യമോൎത്തൊട്ടരിശമൊടുമിരി
ക്കുന്നുനിൻചിത്തമിപ്പോൾ (൧൩)

രാമൻ— ദേവി!

* ദേഹംപൂണ്ടൊരുനിൻപ്രസാദമതുതാനെന്നിങ്ങുതോന്നുംവിധം
സ്നേഹംകൊണ്ടുനനഞ്ഞുശീതളമതായുള്ളോരുനിൻസ്പൎശനം
ഹാഹാനന്ദിനിനൽകിടുന്നപരമാനന്ദത്തെയിപ്പോഴുമെൻ
ദേഹാത്മാക്കളിലേററവുംപുനരയേനിയെത്തുഹാപ്രേയസി ഹ്

സീതാ— അഗാധമായ സ്നേഹാധിക്യത്തെ കാണിക്കുന്നവയും ആ

നന്ദത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നവയുമായുള്ള ആൎയ്യപുത്രന്റെ ഈ വിലാപങ്ങളെ ഞാൻ കേട്ടു. ഇവയിലുള്ള വിശ്വാസത്താൽ അകാരണമായി പരിത്യജിച്ചതുകൊണ്ടു നിന്ദ്യമായി തീൎന്നതാണെങ്കിലും എന്റെ ജന്മലാഭത്തെ ഞാൻ ബഹുമാനിക്കുന്നു.

രാമൻ— അഥവാ പ്രിയതമയെവിടെ, സങ്കല്പത്തിലുള്ള അഭ്യാസസാമൎത്ഥ്യംകൊണ്ടു രാമനുണ്ടായ ഭ്രമമാണിതു നിശ്ചയം.

(അണിയറയിൽ) പ്രമാദം പ്രമാദം.

* മുമ്പേ താനക്കിടാവെസ്വകരകലിതമാം സല്ലകീപല്ലവത്തെ
തുമ്പിക്കയ്യാട്ടിയെത്തുന്നളവവനിജതാനേകിനന്നായ്‌വളൎത്തി

രാമൻ— (സ്നേഹത്തോടും ഔത്സുക്യത്തോടും കൂടി) ആ വത്സനെന്താണു?

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

* അംഭസ്സിൽകാന്തയോടുംകളഭകമൊടുകളിക്കുന്ന നേരംമദത്താൽ
വമ്പൻകളിറ്റന്യൻദ്രുതമവനെയെതിൎക്കുന്നവനൊത്തിമുന്നിൽ

സീതാ— അവനെ രക്ഷിപ്പാനിപ്പോളാരാണുള്ളതു, (മൂൎഛ)

രാമൻ— പിടിയോടുകൂടി കളിക്കുന്ന എന്റെ പ്രിയയുടെ പുത്രനെ എതിൎക്കുന്ന ആ ദുഷ്ടനെവിടെ? (എഴുനീല്ക്കുന്നു)

വാസന്തി— (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി പ്രവേശിച്ചു) രഘുനന്ദനനൊ?

സീതാ— എന്റെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയോ?

വാസന്തി— ദേവൻ ജയിക്കുന്നു, ജയിക്കുന്നു.

രാമൻ—(നോക്കീട്ടു) ദേവിയുടെ പ്രിയസഖിയായ വാസന്തിയൊ.

വാസന്തി— ദേവ! വേഗം വരു, വേഗം വരു. ഇവിടെനിന്നു ജടായുഗിരിയുടെ തെക്കെഭാഗത്തുള്ള സീതാതീൎത്ഥത്തിൽ കൂടി ഗോദാവരിയിലിറങ്ങി ദേവിയുടെ ആ പുത്രനെ ദേവൻ രക്ഷിച്ചാലും.

സീതാ— ഹാ, താതജടായോ! അങ്ങില്ലായ്കയാൽ ഈ ജനസ്ഥാനം ശൂന്യമായിരിക്കുന്നു.

രാമൻ— അഹഹ! ഈ കഥാപ്രസംഗങ്ങൾ ഹൃദയമൎമ്മങ്ങളെ ഭേദിക്കുന്നവയാണല്ലൊ.

വാസന്തി— ദേവ! ഇതിലെ, ഇതിലെ.

സീതാ— ഭഗവതി! വനദേവതകൾകൂടി എന്നെ കാണുകയില്ലെന്നു പറഞ്ഞതു സത്യം തന്നെ.

തമസാ— അയി വത്സെ! മറെറല്ലാദേവകളുടെ പ്രഭാവത്തെക്കാളും ഗംഗാദേവിയുടെ പ്രഭാവം ഉൽകൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു, പിന്നെന്തിനു ശങ്കിക്കുന്നു.

സീതാ— എന്നാൽ നമ്മളും പിന്നാലെചെല്ലുക.

(ചുററിനടക്കുന്നു)

രാമൻ— (ചുററിനടന്നിട്ടു) ഭഗവതി, ഗോദാവരി! ഭവതിക്കു നമസ്കാരം.

വാസന്തി— (നോക്കീട്ടു) ദേവ! ദേവ! കാന്താസഹിതനായും വിജയിയായുമുള്ള ദേവിയുടെവത്സനെ ദർശിച്ചു സന്തോഷിച്ചാലും.

രാമൻ— ആയുഷ്മാൻ ജയിക്കട്ടെ.

സീതാ— അഹോ ഇവൻ ഈ സ്ഥിതിയിലായൊ.

രാമൻ— ദേവി! ഭാഗ്യത്താൽ ഭവതി വർദ്ധിക്കുന്നു.

* മുന്നംബാലതൃണാളിചാരുതരമാംകൊമ്പുള്ളൊരുതാനയൻ
കന്നൽകണ്ണിയെടുക്കുമോചെവിയിൽനീചാർത്തുന്നനൽപല്ലവം
ഇന്നീമത്തഗജങ്ങളെഴുതമൊത്തുതോട്ടിക്കുമാന്തിനകൻ
തന്നിൽച്ചേർന്നിതുയൌവനത്തിലുമുവാകണ്ടെങ്ങിനേസൽവ്വവും ഫ്രന്ന

സീതാ— കാണ്മാൻ ഭംഗിയുള്ള ഈ പിടിയോടു പിരിയാതെതന്നെ ഇവൻ ദീർഘായുസ്സായിരിക്കട്ടെ.

രാമൻ— സഖി, വാസന്തി! നോക്കു, നോക്കു. കാന്തയെ അനുരഞ്ജിപ്പിപ്പാനുള്ള ചാതുർയ്യവും വത്സന്നു വശമായിട്ടുണ്ടു,

* നേരംപോക്കായ്ക്കഴക്കിൺനിസകലൊളുമുടൻ
നൽകിയുംപത്മഗന്ധം
ചേരുംവെള്ളത്തെവായിൽപ്രണയമൊടധരാ
നേകിയുംപാകമായി
നീരിൻനൽത്തുള്ളിചിന്നംനളിനകരമതിനാൽ
സേകവുംചെയ്തുനാളം
നേരേനീണ്ടുള്ളനൽത്താമരയിലകുടയാ
യിട്ടുപിന്നെപ്പിടിച്ചാൻ (൨൭)

സീതാ— ഭഗവതി, തമസേ! ഇവനിപ്പോളീസ്ഥിതിയിലായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇത്രയും കാലംകൊണ്ടു എന്റെ കുശലവന്മാരെന്തു സ്ഥിതിയിലായി എന്നു ഞാൻ അറിയുന്നില്ലല്ലൊ.

തമസാ— ഇവനെങ്ങിനെയൊ അതുപോലെതന്നെ അവരും.

സീതാ— ഇങ്ങിനെ ഒരു ഭാഗ്യഹീനയായല്ലൊ ഞാൻ. നിരന്തരമായിട്ട ആൎയ്യപുത്ര വിരഹംമാത്രമല്ല. പുത്രവിരഹവുംകൂടി അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നുവല്ലൊ.

തമസാ— ഇങ്ങിനെയായിരിക്കാം ദൈവകല്പിതം.

സീതാ— ഞാൻ പ്രസവിച്ചതുകൊണ്ട പ്രയോജനമെന്താണ, അല്പം ഇടവിട്ടും ധവളമായും മനോഹരങ്ങളായുമിരിക്കുന്ന ദന്തമുകുളങ്ങൾകൊണ്ടും ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഗണ്ഡങ്ങൾകൊണ്ടും കൂടക്കൂടെ മുഗ്ദ്ധസ്വരമായി പുറപ്പെടുന്ന മനോഹരമന്ദഹാസങ്ങൾകൊണ്ടും ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ശിഖണ്ഡകങ്ങൾകൊണ്ടും സുന്ദരമായും നിൎമ്മലമായുമിരിക്കുന്ന എന്റെ ആ പുത്രമുഖകമലത്തെ ആൎയ്യപുത്രൻ ചുംബിക്കുന്നതിന്ന സംഗതി വന്നില്ലല്ലൊ.

തമസാ— ദേവതാ പ്രസാദംകൊണ്ട ഇനി അതിന്നും സംഗതി വരട്ടെ.

സീതാ— ഭഗവതി തമസെ! ഇങ്ങിനെ പുത്രന്മാരുടെ ഓൎമ്മവന്നതുകൊണ്ട ചുരന്നു വീൎത്തിരിക്കുന്ന മുലകളുള്ള ഞാൻ അവരുടെ അച്ഛന്റെ സമീപത്തിൽ വസിക്കുന്നതിനാൽ ഈ ഒരു ക്ഷണനേരം സംസാരിണിയായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

തമസാ— എന്തുപറയട്ടെ, അപത്യമെന്നത സ്നേഹത്തിന്റെ പരമാവധിയാണെന്നു മാത്രമല്ല മാതാപിതാക്കന്മാൎക്ക അന്യോന്യമുള്ള ഒരു ദൃഢബന്ധവുമാണല്ലൊ.

* പാരംദമ്പതിമാൎക്കു താമിലതിസ്നേഹമുണ്ടാവിക്കുമ്പോഴും
ചേതസ്സൊന്നാകുംതാൻ തീൎന്നിടുമപത്യമെന്നബന്ധനമായ്

വാസന്തി— ദേവ! ഇങ്ങോട്ടും നോക്ക. (൧൭)

* പുത്തൻപീലികൾനല്ലഭംഗിയിൽവിടൎത്തിക്കൊണ്ടുനന്നായുള്ള
ച്ചൊൎത്തിടുംശിഖചേൎന്നതാമകുടംപോലെപ്രകാശിച്ചഹോ
നൃത്തംചെയ്തുമദിച്ചുതന്റെപിടയോടൊത്തിക്കടമ്പിന്റമേൽ
പൃഥ്വീപുത്രിവളൎത്തിയോരുമയിൽക്കൂടിട്ടുമോദിച്ചിതാ (൧൮)

സീത— (കൌതുകാസ്രങ്ങളോടുകൂടി) അതുതന്നെ ഇതു, അതുതന്നെ ഇതു.

രാമൻ— സന്തോഷിച്ചാലും, വത്സ! സന്തോഷിച്ചാലും.

സീതാ— അങ്ങിനെയാകട്ടെ.

രാമൻ— * വട്ടംച്ചുറ്റുമ്പൊളൊപ്പംപ്പുടമതിനകമേ
വൃത്തമായ്ച്ചുറ്റുമക്ഷി
യ്യൊട്ടൊട്ടാട്ടുന്ന ചില്ലീലതയുടെ കളിയാൽ
ഭംഗിമേറുന്നവളത്തി
കൊട്ടുംകൈത്താളമൊപ്പിച്ചു വനിമകൾകളി
പ്പിക്കുമാനിന്നെയിപ്പോ
ളൊട്ടല്ലാതിഷ്ടമുള്ളൻമനമതിൽകകനെ
പ്പോലെഞാനോർത്തിടുന്നോൻ (൨൦)

കഷ്ടം! തിര്യക്കുകൾക്കുകൂടി പരിചയത്തെ അനുസരിക്കുന്നുണ്ട്.

* പുതിയകുസുമമോരോന്നുള്ളതാമിക്കടമ്പെൻ
മതിമുഖിജലമേകിപ്പണ്ടുരക്ഷിച്ചതത്രേ

സീതാ— (നോക്കീട്ട കണ്ണീരോടുകൂടി) ആര്യപുത്രൻ ഇതിനെ നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞു.

രാമൻ— * അതിനെ മറിച്ചിരിക്കാനെന്നുതൻബന്ധുവിൽപോ
ലിതിലതിപരിതോഷംപൂണ്ടിരിക്കുന്നുവല്ലോ (൨൧)

വാസന്തി— എന്നാൽ ദേവൻ ഇവിടെ കുറെ ഇരിക്കതന്നെ.

* നന്ദിച്ചിക്കദളീവനത്തിന്നിടയിൽപ്പുത്രിയോടുംഭവാ
നൊന്നിച്ചന്നുശയിച്ചിരുന്നശിലയിക്കാണുന്നതല്ലോവിഭോ
ആനിക്കല്ലിലിരുന്നുജാനകിമൃഗങ്ങൾക്കായനേകംതൃണം
നന്നായ്പ്പുല്ലുകൊടുത്തതോർത്തവയിതിന്നില്ലിന്നുമിട്ടിക്കിനെ

രാമൻ— ഇതു കാണുന്നതിന്നു ഞാൻ ശക്തനല്ല. (൨൨)

(എന്നു കരഞ്ഞുംകൊണ്ടു മറെറാരേടത്തിരിക്കുന്നു).

സീത—സഖിവാസന്തി! നീയെന്താണീചെയ്തത്, ഇതിനെ ആര്യപുത്രനും ഇനിക്കും കാണിച്ചുതരികയോ, അയ്യോ കഷ്ടം അയ്യോകഷ്ടം, ആ ആര്യപുത്രൻ തന്നെ ഇദ്ദേഹം, ആ പഞ്ചവടീവനവുമിതുതന്നെ, പ്രിയസഖിയായ ആ വാസന്തിയുമിവൾ തന്നെ, പല വിധത്തിലുള്ള ക്രീഡകളിൽ സാക്ഷികളായിരുന്ന ആ ഗോദാവരീവനപ്രദേശങ്ങളും ഇവതന്നെ, പുത്രതുല്യങ്ങളായ ആ മൃഗപക്ഷിവൃക്ഷങ്ങളും ഇവ തന്നെ, അങ്ങനെയിരുന്നവൾ തന്നെയാണ് ഈ ഞാനും, ഇതുകളെയെല്ലാം ഞാൻ കണ്ടുകൊണ്ടു തന്നെ ഇരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഭാഗ്യഹീനയായ

ഇനിക്കു ഇതൊന്നും ഇല്ലാത്തതുപോലെതന്നെ ഈ വിധമാണെല്ലോ ജീവലോകത്തിന്റെ ദശാപരിണാമം.

വാസന്തി—സഖി സീതേ! നീ കാണുന്നില്ലേ രാമന്റെ അവസ്ഥയെ.

* ശ്യാമകോമളമിന്നക്കവിളിലെവന്നധികം
ഭംഗി ചേർന്നുള്ളശ്രീ
ചോരണാംശങ്ങളാൽനിൻമിഴികളിൽനവമാ
യെന്നുമാനന്ദമേകി
ആരാമൻശോകാകുലംവിമൂർഛിവിവശനായ്
ഹന്തപാരംചടച്ചാൻ
നേരേവീക്ഷിക്കിലാരെന്നൊരുവിധമറിയാമെങ്കിലും
ഉൾപ്രിയൻതാൻ (൨൨)

സീതാ— കാണുന്നുണ്ട് സഖി! ഞാൻ കാണുന്നുണ്ട്.

തമസാ— പ്രിയനെ കണ്ടുകൊണ്ടു തന്നെ ഇരിക്കാറാകട്ടെ.

സീതാ— ഹാ ദൈവമേ ഇദ്ദേഹം എന്നെപ്പിരിഞ്ഞും ഞാൻ ഇദ്ദേഹത്തിനെപ്പിരിഞ്ഞും ഇങ്ങിനെ ഒരിക്കലെന്ന സ്വപ്നത്തിൽ പോലുമൊരിക്കലെങ്കിലും വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ടോ, അതിനാൽ വത്സലനായ ആര്യപുത്രനെ അശ്രുജലത്തിൽ കാണുന്നപോലെ ഒഴുകുന്ന കണ്ണുനീരുകളുടെ ഇടയിലായിട്ട് കുറച്ചുനേരമെങ്കിലും ഞാൻ കാണട്ടെ. (എന്ന് ദുഃഖത്തോടുകൂടി നോക്കുന്നു.)

തമസാ— (സ്നേഹാശ്രുക്കളോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്)

* ആനന്ദവ്യസനങ്ങൾമൂലമുളവാമശ്രുക്കൾ വാർത്തുംസദാ
തേനേലുംമൊഴി ഉണ്ണുകണ്ണുവലുതസ്സിണ്ടുംവെളുത്തുംസ്വതേ
താനേ സ്നേഹരസംപൊഴിച്ചമഴപാൽതോടെന്നതോന്നുംവിധം
ആനന്ദമായനിൻമിഴി നനപ്പിട്ടുനിൻകാന്തനെ (൨൪)

വാസന്തി—

* ചിന്തംതന്നുള്ളവൃക്ഷംഫലമലർനിരകൊ
ണ്ടർഘ്യമേകട്ടെനന്നാ
യുന്നിദ്രാംഭോരുഹത്തിൻമണമൊടുവനവാ
യുക്കൾവീശട്ടെമന്ദം
ഒന്നിച്ചിപ്പക്ഷിവൃന്ദംപ്രേമമൊടിഹകള
കളകണ്ഠങ്ങൾപൊക്കി
ട്ടിന്നിശ്രീരാമദേവൻപുനരപിവിപിനേ
വന്നിരിക്കുന്നതാണെ (൨൫)

രാമൻ— വരു, സഖി വാസന്തി! ഇവിടെ ഇരിക്കാമല്ലൊ.

വാസന്തി— (ഇരുന്നിട്ടു കണ്ണീരോടുകൂടി) മഹാരാജാവെ! കുമാരലക്ഷ്മണന്നു കുശലമല്ലെ?

രാമൻ— (കേൾക്കാത്തവിധത്തിൽ)

* മല്ലാക്ഷിമണിയേത്തുപക്ഷിമൃഗവൃക്ഷങ്ങൾക്കു നീവാരവും
പുല്ലുംവെള്ളവുമന്നുതൻ്റെകരംകൊണ്ടേകിരക്ഷിച്ചവോ
വല്ലാതെത്രവികാരമുള്ളിലവളെക്കണ്ടെന്നു നേരത്തിതാ
കല്ലുംകൂടിയുടഞ്ഞുപോംവിധമുദിക്കുന്നു ദ്രവംപോലെമേ (൨൬)

വാസന്തി— മഹാരാജാവെ ഞാൻ ചോദിക്കുന്നതു കേട്ടില്ലെ. കുമാരലക്ഷ്മണന്നു കുശലമല്ലെ.

രാമൻ— (ആത്മഗതം) അയ്യോ എന്നെ മഹാരാജാവെ എന്നു സ്നേഹശൂന്യമായി വിളിക്കുന്നു, ലക്ഷ്മണനെക്കുറിച്ചു മാത്രം ബാഷ്പങ്ങളാൽ തൊണ്ടയിടറിക്കൊണ്ടു കുശലം ചോദിക്കുന്നു, അതുകൊണ്ടു ഇവൾ സീതാവൃത്താന്തത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. (പ്രകാശം) അതെ കുമാരന്നു കുശലം തന്നെ. (എന്നു കരയുന്നു)

വാസന്തി—അയി ദേവ! എന്തുകൊണ്ടാണ ഭവാൻ ഇത്ര ദാരുണനായിട്ടു തീരുന്നതു.

സീതാ— സഖി, വാസന്തി! നീ എന്താണിങ്ങിനെ പറയുന്നതു. എല്ലാവക്കും, എന്റെ പ്രിയസഖിക്കു വിശേഷിച്ചും ആൎയ്യപുത്രനോട പ്രിയമായി സംസാരിപ്പാനല്ലെ തോന്നു.

വാസന്തി—

* നീയെൻകണ്ണിന്നു നീതാൻമമതനുവിനു നീനല്ലപീയൂഷമാണെൻ
ജീവൻ നീയാണു ചേതോഹിതമതുമിതുമെന്നോതിനീ സുന്ദരാംഗി
ഏവം നീ വിശ്വവാക്യം പലതുമവളൊടോതിയൊന്നിച്ചുവാണാ
പ്പാവത്തെത്തന്നെ—കഷ്ടം ശിവശിവയിനിയെന്തൊന്നതിന്നോതു
(എന്നു മോഹിക്കുന്നു) [സ്രഗ്ദ്ധര (൨൭)

രാമൻ— വാക്യം നിറുത്തിയതും മോഹിച്ചതും വേണ്ടെടത്തു തന്നെയാണ. സഖി! ആശ്വസിക്ക, ആശ്വസിക്ക.

വാസന്തി— (ആശ്വസിച്ചിട്ടു) ദേവ! അതെന്തുകൊണ്ടാണ ഇതിനെ അന്യായമായി പ്രവൃത്തിച്ചതു.

സീതാ— സഖി വാസന്തി! മതിയാക്കു, മതിയാക്കു.
രാമൻ— ജനങ്ങൾ സമ്മതിക്കുന്നില്ല, അതുകൊണ്ടുതന്നെ.
വാസന്തി— അതിന്നു കാരണമെന്തു?
രാമൻ— അതെന്തൊ അവർ തന്നെ അറിഞ്ഞുകൂടു.
തമസാ— ഓവദര ശകാരിച്ചതു ഉചിതമായി.
വാസന്തി— * അതികഠിന!യശസ്സിന്നല്ലേയോമോഹമതെ
ങ്കിലതിലുമധികമായിട്ടെന്തുദുഷ്കീർത്തിയുള്ളു
സ്ഥിതിയവളുടെയെന്തായ്ക്കിന്നുഘോരഘോരക്കാട്ടിൽ
ക്ഷിതിരമണഭവാനെന്തോർത്തിട്ടുന്നു കഥിക്ക (൨൮)
സീതാ— സഖിവാസന്തി നീ തന്നെയാണു കഠിനയും ദാരുണയു
മായിരിക്കുന്നതു. ഇങ്ങിനെ ഓരോന്നൊക്കെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു
നീ ആര്യപുത്രനെ തപിപ്പിക്കുന്നുവല്ലൊ.
തമസ— പ്രണയവും ദുഃഖവുമാണു ഇങ്ങിനെ പറയിക്കുന്നതു.
രാമൻ— സഖി ഇതിലെന്താണു വിചാരിപ്പാനുള്ളതു.
* പേടിച്ചുള്ളിളമാൻമിഴിക്കുസമമായ്നേത്രങ്ങളേറും ചലി
ച്ചാട്ടുംഗർഭമതിന്നാലൊമടിവെപ്പുംകൂടിവയ്യാതെയായ്
ആടൽപ്പെട്ടുതകർന്നതന്തുബിസംപോലെതളർന്നോരവും
വാടീടുംമൃദുമേനിയെപ്പുലികലംക്ഷേപിച്ചിതാക്രൂരനം (൨൯)
സീതാ— ആര്യപുത്ര! ഞാനിതാ ഇപ്പോഴും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടു.
രാമൻ— അയ്യോ പ്രിയേ ജാനകി! ഭവതി എവിടെയാണു.
സീതാ— അയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം ആര്യപുത്രൻ കൂടി നിലവിളിച്ചു
കരയുന്നുവല്ലോ.
തമസാ— വത്സേ! ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നതിപ്പോൾ ആവശ്യം ത
ന്നെ, ദുഃഖിച്ചിട്ടുള്ളവർ ആ ദുഃഖശമനത്തിന്നു വേണ്ടതു ചെയ്യേ
ണമല്ലോ, എന്തെന്നാൽ
* കരകവിയുമാറായെപ്പൊഴുമേറ്റം കുളത്തി
ന്നൊരുവഴിപരിരക്ഷക്കേറ്റുവെക്കുന്നതെല്ലോ
തെരുതെരെയഴൽതിങ്ങുംമാനസത്തിന്നുമാകെ
കരയുകിലതുതന്നെയല്ലോമാശ്വാസഹേതു (൩൦)
വിശേഷിച്ചുരാമഭദ്രന്നു സംസാരം പലവിധത്തിലുള്ള കഷ്ടങ്ങളോ
ടുകൂടിയതായിരിക്കുന്നു.

ന്നായ്ത്തൃഷ്ണാന്തിയോടുംക്ഷിതിതലമവനംചെയ്യണംപതിമൂലം
വന്നിട്ടുള്ളില്ലപൂർവ്വീർണമവയിൽകുസുമംപോലെവാട്ടുന്നകഷ്ടം
പിന്നെത്താനായ്ത്തൃപ്തിച്ചിട്ടെയതരമത്രമില്ലാശ്വസിപ്പാൻകര
ട്ടിന്നന്നാലുംകരത്തിയഴലതുകറയുന്നാകിലോലാലമെമെത്ര [ത്തി

രാമൻ—അഹോ കഷ്ടം കഷ്ടം, (൩൫)

* മോഹിക്കുന്നുതളർന്നുള്ളുടലുടനെവിട്ടുന്നില്ലചൈതന്യമന്ത-
ർദ്ദാഹത്താൽവെന്തിടുന്നുതനുപുനരത്രനീറായിടുന്നില്ലതാനും
ഹാഹാപൊട്ടുന്നചിത്തംവെളുമഴലിനാൽവേർപെടുന്നില്ലരണ്ടായ്
ദേഹംമർമ്മംപിളർക്കുന്നിതുവിധിയിനിയുംവേർപെടുന്നില്ലജീവൻ

സീത—ഇതിങ്ങിനെതന്നെ. (൩൬)

രാമൻ—അല്ലയോനഗരത്തിലും നാട്ടിലും വസിക്കുന്ന മാന്യജന ങ്ങളേ,

* ഇല്ലത്തിൽപ്രിയവാസ്തുയൊന്നുമെന്നാകിലുമല്ലൊസ്സീയാൽ
പുല്ലായിട്ടുകളഞ്ഞതുള്ളൊരുവിപിനേപശ്ചാത്തപിച്ചില്ലഞാൻ
വല്ലാതുള്ളതുകണ്ടുമുൻപരിചയമിപ്പോരോന്നുമീക്ഷിതിയാൽ
തെല്ലിപ്പോൾകഴുന്നതൊന്നഗതിയായെങ്കൽപ്രസാദിക്കുവിൻ

തമസാ—ശോകസമുദ്രത്തിന്റെ ആവൃത്തം അതിഗംഭീരംതന്നെ.

വാസന്തീ—ദേവ! കഷ്ടംകഴിഞ്ഞുപോയില്ലേ, ഇനി ധൈര്യപ്പെട്ടിരിക്ക.

രാമൻ—സഖി! എന്താണിതുപറവാനുള്ളത ധൈര്യമെന്ന,

* പാരിങ്കൽനിന്നുമമവല്ലഭവേർപിരിഞ്ഞി
ട്ടീരാറുവത്സരമിതാതികയുന്നിതിപ്പോൾ
പാരംനശിച്ചവിധമായ്പ്രിയതന്റെപേരു
മീരാമദേഹമതിലിപ്പൊഴുമില്ലജീവൻ (൩൭)

സീത—ആര്യപുത്രന്റെ ഈ വാക്കുകൾകൊണ്ടു ഞാൻ മോഹിച്ചുപോകുന്നു.

തമസാ—വത്സേ! അതങ്ങിനെതന്നെ,

* പ്രേമാർദ്രമായ്വ്യസനദാരുണമായുമുള്ള
രാമന്റെവാക്കിതതിയായ്പ്രിയമല്ലവത്സേ
തേനിൽകലർന്നവിഷധാരയതെന്നപോലെ
ഗൂനംതവശ്രുതിയിൽവന്നിതുവീണിടുന്നു. (൩൮)

രാമൻ—സഖി വാസന്തി!

* ഉരഗവിഷമെന്നപോലെകേറുംവിധത്തിലുരുജ്ജ്വലി
ച്ചൊരുകനലിലങ്ങാരയെന്നുള്ളിൽതറച്ചവിധത്തിലും
പെരുകിവരുമിദ്ദുഃഖംമൎമ്മംപിളൎക്കിലുമേലാൽ
പരമിതുസഹിച്ചില്ലേഞാനിക്ഷണംവരെമാനസേ (൩൫)

സീത—ഭാഗ്യഹീനയായ ഞാൻ പിന്നേയും ഇങ്ങിനെ ആൎയ്യപുത്രനെ വ്യസനിപ്പിക്കുന്നവളായിട്ടു തീരുന്നുവല്ലൊ.

രാമൻ—ഞാനിങ്ങിനെ ഇളകംവരാത്തവിധത്തിൽ മനസ്സിനെ ഉറപ്പായി സ്തംഭിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും പണ്ടു പരിചയിച്ചിട്ടുള്ള പലവിധങ്ങളായ പ്രിയവസ്തുക്കളെ ദൎശിച്ചുകൊണ്ടിപ്പോൾ എന്റെ ദുഃഖം ഇതാ വല്ലാതെ വൎദ്ധിച്ചു പൊന്തിവരുന്നു. എങ്ങിനെയെന്നാൽ,

* തള്ളിത്തിങ്ങിക്കലങ്ങിപ്പുരുകമഴലിനെ
  ത്തെല്ലൊതുക്കുന്നതിന്നാ
യുള്ളത്തിൽതൽക്ഷണംഞാൻപലവിധമിഹചെ
  യ്യുന്നയത്നങ്ങളെല്ലാം
വെള്ളത്തിൻവേഗമേറുംഗതിമണൽചിറയെ
  ത്തട്ടിനീക്കുന്നപോലെ
തള്ളിത്തള്ളിപ്പകൎന്നിതുവരവപൂതാ
  യുള്ളചേതോവികാരം (൩൬)

സീത—തടുക്കുവാൻ പാടില്ലാത്തവിധത്തിൽ ദാരുണമായിളകിമറിഞ്ഞുവരുന്ന ആൎയ്യപുത്രന്റെ ഈ ദുഃഖത്താൽ സ്വാന്തദുഃഖം നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന എന്റെ ഹൃദയം വല്ലാതെ ഇളകിയിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി—(ആത്മഗതം) കഷ്ടം ഇദ്ദേഹം വല്ലാതായ ആപത്തിലകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാലിപ്പോൾ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനെ മറെറാന്നിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചേക്കാം. (പ്രകാശം) ദേവ! പണ്ടു വളരെക്കാലം പരിചയിച്ചിട്ടുള്ള ഈ ജനസ്ഥാനപ്രദേശങ്ങളെ ദൎശിച്ചു ആത്മാവിനെ ആനന്ദിപ്പിച്ചാലും.

രാമൻ—അങ്ങിനെയാകട്ടെ (എന്നു എഴുനീററു ചുററിനടക്കുന്നു).

സീത—വിനോദിപ്പിക്കുവാനുള്ള പ്രിയ സഖിയുടെ ഉപായങ്ങൾ

ദുഃഖത്തെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയായിട്ടുതന്നെതീരുമെന്നാണ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നതു.

വാസന്തി—ദേവ! ദേവ!

* അന്നങ്ങൾക്കുമയൂരപ്രിയയുടെവരവുംനോക്കിവാണോരു കളിക്ക
ന്നാന്നത്തെക്കണ്ടുഗോദാവരിയിലവൾവിളംബിച്ചുപോയല്ലൊനേരം
പിന്നപ്പോൾതവപൊഴിപ്പൂന്തൊവനമതിൽഭാവമേറത്തെവീക്ഷി [ട്ടും
ച്ചൊന്നഞ്ഞിപ്പൂതമൊട്ടിൻപടിയിലവൾകരംകൂപ്പിനമ്രാംഗിയോ

സീതാ—സഖിവാസന്തി നീ മഹാകഠിനതന്നെ. ഹൃദയമൎമ്മത്തിൽ തറച്ചിരിക്കുന്ന അസ്ത്രത്തെ നീയിങ്ങിനെ പിടിച്ചിളക്കീട്ടു ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നേയും ആൎയ്യപുത്രനേയും പിന്നേയുംപിന്നേയും തപിപ്പിക്കുന്നുവല്ലൊ.

രാമൻ—ഹേ കോപനെ! ജാനകി! ഭവതിയെഅങ്ങുമിങ്ങുമെല്ലാംകാണുന്നുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു, ഭവതിക്കെന്റെ മേൽ ദയതോന്നുന്നില്ലല്ലൊ.

* അയ്യയ്യോപിളരുന്നുദേവിഹൃദയംകെട്ടുന്നുചിത്തംസദാ
മെയ്യിൽസന്ധികൾവേർപെടുന്നുഭുവനംതോന്നുന്നുശൂന്യമായ്
എന്നാത്മാവുമയങ്ങിമങ്ങിയിരുളിൽതാഴുന്നുബോധക്ഷയാ
ലിന്നെല്ലാംമറയുന്നുഭാഗ്യരഹിതൻഞാനെന്തുചെയ്യേണ്ടുഹാ

(എന്നു മൂൎച്ഛിക്കുന്നു.)

സീതാ—അയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം പിന്നേയുംമോഹിച്ചു ആൎയ്യപുത്രൻ

വാസന്തി—ദേവ! ആശ്വസിക്കു ആശ്വസിക്കു.

സീതാ—ഹാ ആൎയ്യപുത്ര! സകലജീവലോകമംഗളങ്ങൾക്കും ആധാരമായിരിക്കുന്ന അങ്ങയുടെ ജന്മലാഭത്തിന്നു ഭാഗ്യഹീനയായ എന്റെ നിമിത്തമായിട്ടല്ലേ കൂടക്കൂടെ ജീവനുണ്ടൊ ഇല്ലയൊ എന്നു സംശയിക്കത്തക്കവണ്ണം ഭയങ്കരമായ ദശാപരിണാമം ഭവിക്കുന്നതു, അതിനാൽ അയ്യോ ഞാൻ ഹതയായി
(എന്നു മൂൎച്ഛിക്കുന്നു.)

തമസ—വത്സേ ആശ്വസിക്കു ആശ്വസിക്കു ഇനിയും രാമഭദ്രനെജീവിപ്പിക്കുവാനുള്ളഉപായം നിന്റെ കരസ്പൎശംതന്നെയാണല്ലൊ.

വാസന്തി—ഇദ്ദേഹം ഇപ്പോഴും ഉച്ഛ്വസിക്കുന്നില്ലല്ലൊ. ഹാ പ്രിയസഖി സീതേ! നീയെവിടെയാണു നിന്റെ പ്രാണനാഥനെ ആശ്വസിപ്പിച്ചാലും.

സീത—(ആശ്വസിച്ചിട്ട സംഭ്രമത്തോടുകൂടി അടുത്തുചെന്ന രാമന്റെ ഹൃദയത്തിലും നെററിയിലും സ്പർശിക്കുന്നു)

വാസന്തി—ഭാഗ്യത്താൽരാമഭദ്രൻവീണ്ടുംചൈതന്യത്തെപ്രാപിച്ചു.

രാമൻ—

* പുറത്തുമുടനുള്ളിലുംമമശരീരധാതുക്കളിൽ
പുരട്ടുമമൃതെന്നപോലെഹരിചന്ദനമീസ്പർശനം
വരുന്നിതുമതിവരനെസ്സപദിപിന്നെയുംമൂർഛയെ
പ്പെരുത്തതാനന്ദമെന്നമറെറാരുവിധത്തിൽനൽകുന്നുമേ(൪൦)

(ആനന്ദത്താൽ കണ്ണടച്ചുകൊണ്ട) സഖി വാസന്തി! ഭവതി ഭാഗ്യത്താൽ വർദ്ധിക്കുന്നു.

വാസന്തി—ദേവ! അതെന്തിന്നു.

രാമൻ—സഖി മറെറന്താണ ജാനകിപിന്നേയും വന്നിരിക്കുന്നു.

വാസന്തി—അയി ദേവ രാമഭദ്ര! അവളെവിടെ.

രാമൻ—(സ്പർശസുഖത്തെ നടിച്ചു) നോക്കു ഇതാ മുമ്പിൽതന്നെ ഉണ്ടല്ലൊ.

വാസന്തി—ദേവ മർമ്മങ്ങളെ ഭേദിക്കുന്നവയും ഭയങ്കരങ്ങളുമായ ഈ നിരർത്ഥകവാക്കുകൾ കൊണ്ട പ്രിയസഖീദുഃഖംകൊണ്ടുതന്നെ ദഹിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നെ പിന്നേയുംഎന്തിനായിട്ടിങ്ങിനെ ദഹിപ്പിക്കുന്നു.

സീത—ഞാൻ അകന്നുപോയ്ക്കളയാമെന്ന വിചാരിക്കുന്നു. എന്നാൽ എന്റെ കയ്യ ചിരപ്രണയത്താൽ സൌമ്യമായും ശീതളമായും ദീർഘകാലമായനുഭവിച്ചുവരുന്ന ദാരുണസന്താപത്തെക്കൂടി ക്ഷണത്തിൽ നശിപ്പിക്കുന്നതായുമിരിക്കുന്ന ഈ ആര്യപുത്രസ്പർശംകൊണ്ട വജ്രലേപത്താൽ പിടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നപോലെ വിയർത്തും അവശമായും ഏററവും ജഡമായും വിറെക്കുന്നു.

രാമൻ—സഖി എന്താണ 'നിരർത്ഥകവാക്കുകൾ' എന്ന പറയുന്നത.

* മുന്നംകോൾപ്പോടുകൂടിപരിണയസമയത്തേതുകൈ
ഞാൻപിടിച്ചു
തന്നെപ്പോലെത്തുകൈകൊണ്ടിതുശിശിരമാംസ്പർശ
സൌഖ്യംലഭിച്ചേൻ

സീതാ—അങ്ങിപ്പോഴും ആ വിധത്തിൽതന്നെ ഇരിക്കുന്നു.

രാമൻ—

ഇന്നാകൈതന്നാനന്ദമൃദുതരലവലീപല്ലവം
പോലെരമ്യം
നന്നായ്പ്രാലേയവർഷോപലശിശിരമിതാമൽകരമേ
ലബ്ധമായി (൪൭)

(എന്നു പിടിക്കുന്നു.)

സീതാ—ഹാ കഷ്ടം കഷ്ടം, ആര്യപുത്ര സ്പർശനത്താൽ മോഹിച്ചിരിക്കുന്ന ഇനിക്ക പ്രമാദം സംഭവിച്ചുവല്ലോ.

രാമൻ—സഖി വാസന്തി! ആനന്ദം കൊണ്ടിന്ദ്രിയങ്ങൾ തളൎന്നിട്ടുള്ള ഞാൻ സന്തോഷാതിശയത്താൽ പരവശനായ്ത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു അതുകൊണ്ട ഭവതി ഇവളെ പിടിച്ചുകൊൾക.

വാസന്തി—കഷ്ടം ചിത്തഭ്രമം തന്നെ.

സീതാ—(സംഭ്രമത്തോടുകൂടി കൈവിടുവിച്ച അകന്നു പോകുന്നു)

രാമൻ—ഹേ! കഷ്ടം പ്രമാദം ഹേ! കഷ്ടം പ്രമാദം

* ഇളകിവിയൎത്തതിജഡമായ്
തളിരൊത്തൊരുജാനകീകരംസഹസാ
ഇളകിവിയൎത്തതിജഡമായ്
തളരുമെന്നൻകയ്യിൽനിന്നുപോയ്പോയി (൪൮)

സീതാ—അയ്യോകഷ്ടംകഷ്ടം ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മൂൎച്ഛകൾ അനാദികളായും നിഷ്കാരണങ്ങളായും വിഷയഗ്രഹണശക്തിയില്ലാതെ പരിഭ്രമിക്കുന്നു, ഇപ്പോഴും ഇദ്ദേഹം ആത്മാവിനെ സ്വാധീനത്തിലാക്കി ഉറപ്പിക്കുന്നില്ലല്ലോ.

തമസാ—(സ്നേഹത്തോടും മന്ദഹാസത്തോടുംകൌതുകത്തോടുംകൂടിനോക്കീട്ട)

എന്നുത്തിക്കുന്നാപ്രിയന്റെതനുവെസ്പർശിച്ചസൌഖ്യത്തിനാൽ
കമ്പിച്ചൊട്ടുവിയൎത്തദേഹിയിലിതാരോമാഞ്ചവുംജാതമായ്
തുമ്പിൽപെയ്യൊരുവൃഷ്ടിയേററുകലികാസമ്പൂൎണ്ണമായ്കാററിനാൽ
കമ്പിക്കുന്നകടമ്പുപോലിവൾവിളങ്ങീടുന്നിതാസാമ്പ്രതം (൪൯)

സീതാ—(ആത്മഗതം) അഹോ അവശമായിരിക്കുന്ന എന്റെ ഈ ആത്മാവുനിമിത്തം ഭഗവതിയായ തമസ എന്നെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്നു, "നിന്നെ ഇങ്ങിനെ പരിത്യജിക്കുക, നീ ഇദ്ദ

ഹത്തിനെ കണ്ടിട്ടിതിനെ ആഹ്ലാദിപ്പിക്കുക എന്നും നല്ലചേർച്ചയു ണ്ട്" എന്ന ഭഗവതി വിചാരിക്കല്ലെ.

രാമൻ—(നാലുഭാഗത്തും നോക്കീട്ട) ഒരേടത്തുമില്ല തന്നെ. വൈദേഹി! ഭവതി നിർദ്ദയയാണെ.

സീതാ—ഞാൻസത്യമായിട്ടുനിർദ്ദയതന്നെ, അങ്ങയെ ഈ സ്ഥിതിയിലായിട്ട കണ്ടുംകൊണ്ടഞാൻപ്രാണനെധരിക്കുന്നുണ്ടല്ലൊ.

രാമൻ—ദേവി! ഭവതി എവിടെയാണ, പ്രസാദിക്കണെ, ഈ സ്ഥിതിയിലുള്ള എന്നെ പരിത്യജിക്കുന്നത ഭവതിക്കുചിതമല്ല.

സീതാ— ആൎയ്യപുത്ര! ഇത വിപരീതം പോലെയാണെല്ലൊ എനിക്ക തോന്നുന്നത.

വാസന്തി— ദേവ! പ്രസാദിക്കണെ പ്രസാദിക്കണെ, സ്വാഭാവികമായുള്ള അസാധാരണ ധൈൎയ്യംകൊണ്ട, അളവററ വിരഹ താപത്താൽ തളൎന്നിരിക്കുന്ന ആത്മാവിനെ ഉറപ്പിക്കുക. എന്റെ പ്രിയസഖിയായ സീത ഇവിടെഎവിടെഉണ്ടാകുന്നു.

രാമൻ— ഇല്ലെന്ന സ്പഷ്ടംതന്നെ, അല്ലെങ്കിൽ വാസന്തിയെങ്കിലുംഎന്തിനെഅവളെ കാണാതിരിക്കും. എന്നാലിതസ്വപ്നമായിരിക്കുമൊ, ഞാൻഉറങ്ങീട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ലല്ലൊ. അഥവാരാമന്നുറക്കം എവിടെ. സൎവ്വഥാ പലപ്പോഴുമുള്ള സങ്കല്പത്താൽ നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ട ആ ഭ്രമം തന്നെയാണ കൂടക്കൂടെ എന്നെയിങ്ങിനെ വഞ്ചിക്കുന്നത.

സീതാ— ദാരുണയായ ഞാൻ തന്നെയാണ ആൎയ്യപുത്രനെ വഞ്ചിച്ചത.

വാസന്തി— ദേവ! ഇതാഇവിടെ.

* കാണുകജടായുവുടപ്പോരിലിന്നുഥത്തെയുമസ്ഥികൂടമാത്രമതായ്
പക്ഷിമുഖന്റെപിശാചമുഖങ്ങളതായഖണ്ഡംകിടപ്പവയും
പങ്കമരുത്തരിവീഴ്ത്തിജടായുമഹാമിനാൽവധിച്ചൊരു കാൎമ്മുകിൽപോ
ലക്ഷിതിതിന്നടിനിന്നുതന്നെയെടുത്തിവിടന്നകയറിച്ചന്ദസ്സിലെ ൧൦

സീതാ— (ഭയപ്പെട്ടുംകൊണ്ട) ഹാ ആൎയ്യപുത്ര! താതനെ കൊല്ലുന്നു, എന്നെയും അപഹരിക്കുന്നു, രക്ഷിക്കണെ രക്ഷിക്കണെ.

രാമൻ— (വേഗത്തിൽ എഴുന്നീററ) എടാ പാപി! താതപ്രാണനേയും സീതയേയും അപഹരിക്കുന്ന ദുരാത്മാവെ! നീയെവിടെക്ക പോകുന്നു.

വാസന്തി— രാക്ഷസവംശത്തെ നശിപ്പിച്ച ഹേ ദേവ ഇപ്പോഴും രാക്ഷസൻ ആരുടെ കോപത്തിനു വിഷയമാണോ.

സീതാ— അഹോ കഷ്ടം ഞാൻ ചിത്തഭ്രമമുള്ളവളായിട്ടു തീൎന്നു.

രാമൻ— ഇപ്പോഴും ഞാനിങ്ങിനെ പറഞ്ഞത കേവലം നിരൎത്ഥക വാക്യംതന്നെ.

*വിരഹാത്തൊത്തുപോർചെയ്തവിതമധികംവിസ്മയംനൽകിയുംപെ
ണ്ണോരോമാൎഗ്ഗങ്ങളോൎത്തുംരിപുവധമതിരറ്റുള്ളസീതാവിയോഗം
നേരംപോക്കായ്സഹിച്ചേനൊരുവിധമതിരില്ലാത്തതാമീവിയോഗം
ഘോരമെന്നോർത്തിടുന്നിട്ടിതുപൊഴുതുസഹിക്കുന്നതിന്നൊങ്ങിനേ ഞാ
[ൻ (൪൩)

സീതാ— 'അതിരില്ലാത്തത്' എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു ഭാഗ്യഹീനയായ ഞാൻ ഹതയായി. (എന്നു കരയുന്നു)

രാമൻ— ഹാ കഷ്ടം.

*ഇന്നസ്സുഗ്രീവസഖ്യംകപികളുടെബലംജാംബവാൻബുദ്ധിയെന്നി
ങ്ങനംപറ്റില്ലചെല്ലുന്നതിനവിതമയൽസൂനുവൃക്ഷംതന്നെല്ല.
നന്നായ്മാൎഗ്ഗത്തെനിൎമ്മിപ്പതിനനളനുമാളല്ലസൌമിത്രിബാണം
ചെന്നെത്തില്ലെവനുള്ളെതൊരുദിശിമരുവീടുന്നുനീ പ്രാണനാഥേ

സീതാ— ഈ വാക്കിനാൽ ഇനിക്കു ആ പൂൎവ്വവിരഹത്തിൽ ബഹുമാനംതോന്നുന്നു.

രാമൻ— സഖി വാസന്തി! സുഹൃത്തുകൾക്കു ഇപ്പോഴും രാമന്റെ ദൎശനം കേവലം വ്യസനകരമായ്ത്തന്നെയിരിക്കും. ഞാനെത്ര നേരം ഭവതിയെ ഇങ്ങിനെ കരയിക്കും. അതിനാൽ പോകുന്നതിനായിനിക്കനുവാദം തരൂ.

സീതാ —(ഉദ്വേഗത്തോടുകൂടി തമസയെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്) ഭഗവതി തമസേ! ആൎയ്യപുത്രൻ ഇപ്പോഴും പോകുമല്ലോ.

തമസാ— വത്സേ! ആശ്വസിക്കു ആശ്വസിക്കു. ആയുഷ്മാന്മാരായ കുശലവന്മാരുടെ വൎഷഗ്രന്ഥി മംഗളത്തിനായിട്ടു ഗംഗാദേവിയുടെ സമീപത്തിൽ നമുക്കും പോകേണ്ടതാണല്ലോ.

സീതാ— ഭഗവതി! പ്രസാദിക്കണേ ദുല്ലഭദൎശനനായിരിക്കുന്ന ആൎയ്യപുത്രനെ ക്ഷണനേരംകൂടി ഞാൻ കണ്ടുകൊള്ളട്ടെ.

രാമൻ— ഞാനിപ്പോഴും അശ്വമേധത്തിനു വേണ്ടി ഒരു ധൎമ്മപത്നിയെ ഉണ്ടാക്കീട്ടുണ്ട്:—

സീതാ— (ഉദ്വേഗത്തോടുകൂടി) ആൎയ്യപുത്ര! അതാരാണ.

രാമൻ— സ്വപ്നംകൊണ്ട സീതയുടെ ആകൃതിയിലായിട്ട,

സീതാ— (ദീൎഘശ്വാസത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി) ഇപ്പോഴും അ ങ്ങനെയോയാണ പുത്രൻ, അഹോ പരിത്യജിച്ചതിനാലുള്ള ല ജ്ജയേയും വ്യസനത്തേയും ആൎയ്യപുത്രനിപ്പോഴും എന്റെ ഹൃ ദയത്തിൽനിന്ന എടുത്തു കളഞ്ഞു.

രാമൻ— അതിനെയെങ്കിലും കണ്ടുകൊണ്ട ബാഷ്പധാരയാൽ ന നഞ്ഞിട്ടുള്ള എന്റെ കണ്ണിനെ ആനന്ദിപ്പിക്കട്ടെ.

സീതാ— ആ പ്രതിമതന്നെ ധന്യ, അത ആൎയ്യപുത്രന്റെ ബ ഹുമാനത്തിന്ന പാത്രമായും ആൎയ്യപുത്രനെ വിനോദിപ്പിച്ച കൊണ്ട ജീവലോകത്തിന്റെ ആശാനിബന്ധനമായും തീൎന്ന വെല്ലൊ.

തമസാ— (മന്ദഹാസസ്നേഹാശ്രുക്കളോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെ യ്തിട്ട) അയി വത്സേ! ഇപ്രകാരം നിന്നെത്തന്നെയാണ നീ സ്തുതിക്കുന്നത.

സീതാ— (ലജ്ജയോടുകൂടി മുഖം താഴ്ത്തീട്ട ആത്മഗതം) ഭഗവ തിയുടെ പരിഹാസത്തിന്ന പാത്രമായി ഞാൻ.

വാസന്തി— ഇങ്ങിനെ നമുക്ക തമ്മിൽ കാണ്മാൻ സംഗതി വ ന്നത വലുതായ അനുഗ്രഹം തന്നെ, എന്നാൽ പോകുന്നതി നെ കുറിച്ച, കാൎയ്യഹാനി വരാത്തവിധത്തിൽ പ്രവൃത്തിച്ചാലും.

സീതാ— ഇപ്പോഴും വാസന്തി എനിക്ക പ്രതികൂലയായി തീൎന്നു.

തമസാ— വരു വത്സേ! നമുക്കും പോവുക,

സീതാ — (കഷ്ടത്തോടുകൂടി) അങ്ങിനെതന്നെ വരാം.

തമസാ— നീയെങ്ങിനെയാണ വരുന്നത, എന്തെന്നാൽ,

കാണാനുള്ളതിവാഞ്ഛകൊണ്ടുവലുതായ്ദീൎഘിച്ചതൻകന്ധരനിൽ
കോണംചെന്നതരച്ചവണ്ണമധുനാതോന്നുന്നനിൻകണ്ണിനെ
പ്രാണങ്കൽകൊരിവിട്ടമമ്മടെയുംവണ്ണംപണിപ്പെട്ടനീ
ക്ഷോണീപുത്രിവലിച്ചെടുപ്പതവസാനിക്കുന്നതില്ലേതുമേ. (൪൦)

സീതാ— ഉൽകൃഷ്ട പുണ്യത്താൽ ദൎശിപ്പാൻ സംഗതി വന്ന ആ ൎയ്യപുത്രന്റെ പാദാംബുജങ്ങൾക്ക നമസ്കാരം നമസ്കാരം.

(എന്ന മൂൎച്ഛിക്കുന്നു)

തമസാ— വത്സേ ആശ്വസിക്ക ആശ്വസിക്ക.

സീതാ— (ആശ്വസിച്ച്) മേഘത്തിന്റെ ഇടയിൽകൂടി പൂൎണ്ണചന്ദ്രനെ എത്ര നേരം കാണ്മാൻ കഴിയും.

തമസാ— കാൎയ്യകാരണങ്ങളായ വൈചിത്ര്യം ആശ്ചൎയ്യം തന്നെ.

* കരുണമൊരുരസന്താൻ ഹേതുഭേദേന നാനാ
പരിണതിയെയവഹിച്ചിട്ടന്യഥാ മാറിമാറി
തിരനുരചുഴിയെന്നീരൂപഭേദങ്ങൾ കാണാ
മിതിലുമവയെല്ലാംവെള്ളമെന്നെന്നിനച്ചാൽ (൪൭)

രാമൻ— വിമാന രാജാവെ! ഇവിടെ ഇവിടെ

(എല്ലാവരും എഴുനീല്ക്കുന്നു)

തമസ—(സീതയോടും) വാസന്തി (രാമനോടും)

* ഏതൊന്നപ്പോലെവസിച്ചിട്ടെന്നവരുമായൊന്നിച്ചുള്ളദേവിയും
പിന്നെഗ്ഗംഗയുമാദ്യനായകവിയാസ്ഥിരന്റാമവാല്മീകിയും
എന്നല്ലരുന്ധതീസഹിതനാംധന്യൻവസിഷ്ഠൎഷിയും
തന്നീടട്ടെയനുഗ്രഹത്തെവസുധാവന്നീടുവാൻമംഗളം (൪൮)

(എല്ലാവരും പോയി)

മൂന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

നാലാമങ്കം.

(അനന്തരം രണ്ടു താപസകുമാരന്മാർ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ഒരുത്തൻ— സൌധാതകെ! ഇന്നു വളരെ അതിഥി ജനങ്ങൾ വന്നിട്ടുള്ളതിനാൽ വിശേഷമായിട്ടും കൂട്ടാനുള്ളൊരു ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹൎഷിയുടെ ആശ്രമപദത്തിനുള്ള രമണീയത ഒന്നാകൂ, എന്തെന്നാൽ.

ചെറുവണ്ണുമദ്ധ്യഗമായുള്ളവാൎത്തവരിനൽകന്നെതിരുപ്പിലയോടുടൻ
പേറുവുള്ളതൻപ്രിയകുടിച്ചിട്ടുപിമ്പിഥകുടിക്കുന്നിതാശ്രമമൃഗം
ചോറിൽനലന്നറുനെയ്യിന്നണഞ്ഞാട്ടുപരക്കുന്നിതെങ്ങുമധുനാ
തൈറന്നുചീമ്പെരുമിക്കുന്നുചെത്തിഥപചിക്കുന്നാഗന്ധവുമഹോ

,സൌധാതകി— അനദ്ധ്യായത്തിന്നു കാരണഭൂതന്മാരായ്ത്തീൎന്നിരി ക്കുന്ന ആ വെള്ളത്താടിക്കാൎക്കു സ്വാഗതം ഭവിക്കട്ടെ.

ഒന്നാമത്തവൻ— (ചിരിച്ചു) എടൊ, സൌധാതകേ! തനിക്കു ഗു രുക്കളിൽ ബഹുമാനത്തിന്നുള്ള കാരണം വളരെ വിശേഷമാ യിരിക്കുന്നു.

സൌധാതകി—എടൊ,ഭാണ്ഡായന!വലുതായ വൃദ്ധസമൂഹത്തി ന്റെനാഥനായിട്ടിന്നുവന്ന ആ അതിഥിയുടെ പേരെന്താണ്?

ഭാണ്ഡായനൻ— ഛീ! എന്ത പരിഹസിക്കുന്നു, അരുന്ധതിയുടെ കൂടെ ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ ധൎമ്മപത്നികളേയും കൂട്ടിക്കൊ ണ്ടു ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിൽനിന്നു വന്നിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ വ സിഷ്ഠനല്ലെ അദ്ദേഹം. താനെന്താണിങ്ങിനെ തുമ്പില്ലാതെ പറയുന്നത്.

സൌധാതകി— ഏ, വസിഷ്ഠനൊ?

ഭാണ്ഡായനൻ— അതെ.

സൌധാതകി— എന്നാൽ ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നത ഇദ്ദേഹം വ്യാഘ്രമൊ വൃകമൊ എന്നായിരുന്നു.

ഭാണ്ഡായനൻ— ഛീ, എന്താണു പറഞ്ഞത്?

സൌധാതകി— അദ്ദേഹം വന്ന ഉടനേതന്നെ പാവപ്പെട്ട ആ പശുക്കിടാവു ഹിംസിക്കപ്പെട്ടു.

ഭാണ്ഡായനൻ— മാംസത്തോടുകൂടിവേണം മധുപൎക്കമെന്നുള്ള ആമ്നായവാക്യത്തെ ബഹുമാനിക്കുന്ന ഗൃഹസ്ഥന്മാർ ശ്രോ ത്രിയനായ്വരുന്ന അതിഥിക്കവേണ്ടി ഒരു പശുക്കിടാവിനേയൊ ഒരു കാളയേയൊ ഒരു വലിയ അജത്തിനേയൊ ഹിംസിക്കുന്നു. ധൎമ്മശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ വിധിച്ചിട്ടുള്ളതും ഇപ്രകാരമാണല്ലൊ.

സൌധാതകി— എടൊ താൻ തോററുപോയി.

ഭാണ്ഡായനൻ— അതെങ്ങിനെ?

സൌധാതകി — മഹാമാന്യനായ വസിഷ്ഠമഹൎഷി എഴുന്നെള്ളി യപ്പോൾ പശുക്കിടാവിനെ കൊന്നു, എന്നാൽ ഇന്നുതന്നെ വന്നിരുന്ന രാജൎഷിയായ ജനകന്നു ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹ ൎഷി തൈരും തേനും കൊണ്ടു മാത്രമാണല്ലൊ മധുപൎക്കം നൽ കിയത്, പശുക്കിടാവിനെ പിന്നെ കൊല്ലാതെ വിട്ടുകളക യും ചെയ്തു.

ഭാണ്ഡായനൻ— മാംസം ഉപേക്ഷിക്കാത്തവൎക്കാകുന്നു ഇങ്ങിനെ മഹൎഷികൾ വിധിച്ചിട്ടുള്ളതു്, എന്നാൽ തത്രഭവാൻ ജനകൻ മാംസം ഉപേക്ഷിച്ച ആളാണു.

സൌധാതകി— അതിന്നു കാരണമെന്തു?

ഭാണ്ഡായനൻ— അദ്ദേഹം സീതാദേവിക്കുവിധംസംഭവിച്ച ദൈവദുൎവ്വിപാകത്തെകേട്ടിട്ടു അന്നുതന്നെ വൈഖാനസനായിത്തീൎന്നു, ആ സ്ഥിതിയിൽതന്നെ ചന്ദ്രദ്വീപതപോവനത്തിൽ വളരെക്കാലമായി തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടുവരുന്നു.

സൌധാതകി— എന്നാലെന്തിനായിട്ടിവിടെ വന്നിരിക്കുന്നു?

ഭാണ്ഡായനൻ— പണ്ടെതന്നെ പ്രിയസുഹൃത്തായിട്ടുള്ള വാല്മീകി മഹൎഷിയെ ദൎശിക്കുവാനായിട്ടാണു.

സൌധാതകി— ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സംബന്ധികളും ഇദ്ദേഹവുമായിട്ടു തമ്മിൽ കണ്ടുവുണ്ടായോ, ആവോ.

ഭാണ്ഡായനൻ— കൌസല്യാദേവി താൻതന്നെ ചെന്നു വിദേഹാധിപനെ കാണേണ്ടതാണെന്നു വച്ചു ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠൻ ഇപ്പോൾതന്നെയാണു ഭഗവതിയായ അരുന്ധതിയെ കൌസല്യാദേവിയുടെ സമീപത്തിൽ അയച്ചതു.

സൌധാതകി— വൃദ്ധന്മാരായ ഇവരെല്ലാം ഒന്നിച്ചു കൂടുന്നതുപോലെ നമ്മളും മററുള്ള കുട്ടികളോടുചേൎന്നു കളിച്ചുംകൊണ്ടു ഈ അനദ്ധ്യായമഹോത്സവത്തെ കൊണ്ടാടുക.

(രണ്ടാളുംചുററിനടക്കുന്നു).

ഭാണ്ഡായനൻ— ബ്രഹ്മജ്ഞനായി പുരാതനരാജൎഷിയായ ആ ജനകൻ ഭഗവാന്മാരായ വാല്മീകിവസിഷ്ഠന്മാരെ ചെന്നു വന്ദിച്ചിട്ടു ഇപ്പോളിതാ ആശ്രമത്തിന്നപ്പുറത്തുള്ള ഒരു വൃക്ഷമൂലത്തിലിരിക്കുന്നു.

* നിത്യംസ്വപുത്രിയെനിനച്ചുളവായശോക
മത്യന്തതാപമകതാരിൽവളൎക്കയാലെ
പൃഥ്വീശനിജ്ജനകനഗ്നിയകത്തെരിഞ്ഞു
കത്തുംശമീതരുവിനോടെതിരായിടുന്നു (൨)

(എന്നു രണ്ടാളും പോയി)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

(അനന്തരം ജനകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ജനകൻ— * എൻപുത്രിക്കാവിധംവന്നൊരുദുരിതമഹോ
ദുസ്സഹംതന്നെ ചിത്തം
വൻപുണ്ണാക്കിത്തപിപ്പിച്ചിട്ടുമതിനെന്നിന
ച്ചുൽഭവിച്ചുള്ളശോകം
പണ്ടുണ്ടായുള്ളതെന്നാകിലുമതുപുതുതായ്
മൂർച്ചയുള്ളീച്ചവാളാൽ
ഉണ്ടാസ്ഥിമർമ്മംപിളക്കുന്നതിനുസദൃശമാ
യിന്നുമേകുന്നതാപം (൩)

കഷ്ടം! കഷ്ടം! ഈ വിധം ദുസ്സഹമായ വ്യസനംകൊണ്ടും വാൎദ്ധക്യംകൊണ്ടും പരാകസാന്തപനാദികളായ തപസ്സുകൾകൊണ്ടും മുക്തമാംസാദികളെല്ലാം ഉണങ്ങി ഒന്നിനും ഉപയോഗമില്ലാതിരിക്കുന്ന എന്റെ ഈ കെട്ടശരീരം ഇപ്പോഴും വീണുപോകുന്നില്ലല്ലോ. ആത്മഹത്യചെയ്യുന്നവർ സൂര്യപ്രകാശമില്ലാത്ത അന്ധതാമിസ്രമെന്ന ആ ഘോരനരകം അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമെന്നാണല്ലോ ഋഷികളും പറയുന്നതു, എല്ലാസമയത്തിലും വിചാരിച്ചുവിചാരിച്ചു മനസ്സിൽനിന്നു വേർപെടാതെ പുതിയതുതന്നെപോലെ ഉജ്ജ്വലമായ്ത്തീൎന്നിരിക്കുന്ന എന്റെ ഈ ദുഃഖാവേഗം ഇപ്പോഴും ശമിക്കുന്നില്ലല്ലോ. അയി, ദേവയജനസംഭവേ! ദേവി സീതേ! കഷ്ടം! ലജ്ജയാൽ സ്വച്ഛന്ദമായ്പ്രലപിക്കുവാൻകൂടി പാടില്ലാത്ത വിധത്തിലിങ്ങിനെ ഒരു ദശാപരിണാമം നിനക്കു ഭവിച്ചുവല്ലോ ഹാ, ഹാ, പുത്രീ!

* ചിരിക്കുംമദ്ധ്യത്തിൽ കരയുമിതിനേതുംനിയമമി
ല്ലുരസ്സുംതെററിക്കൊണ്ടമൃതസമമസ്പഷ്ടമൊഴിയെ
സ്സ്ഫുരിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടാംചിലചെറിയപല്ലിങ്ങിനെലസി
ച്ചിരിക്കുംബാല്യേനിൻമുഖകമലമോൎക്കുന്നിതുഞാൻ (൪)

ഭഗവതി ഭൂമിദേവി! സത്യമായിട്ടും ഭവതി ഏററം കഠിനതന്നെ

* എന്നുംഗംഗവസിഷ്ഠപത്നിമുനിമാരെന്നല്ലനീയഗ്നിയും
നന്നാസ്സത്സുവിശുദ്ധയെന്നറിയുമാവംശാദ്യനാംസൂര്യനും
മുന്നംവിദ്യയെവാക്കുപോലവളെനീപെററിട്ടവൾക്കാവിധം
വന്നിട്ടുള്ളതിദുഃഖമെങ്ങിനെമഹാക്രൂരേസഹിക്കുന്നുനീ (൫)

(അണിയറയിൽ)

ഭഗവതിയും മഹാരാജ്ഞിയും ഇതിലെ എഴുന്നെള്ളാം.

ജനകൻ— (നോക്കീട്ട) അയെ, ഗൃഷ്ടി കാണിക്കുന്ന വഴിയിൽക്കൂടി ഇതാ ഭഗവതിയായ അരുന്ധതി വരുന്നു. (എഴുനീററ) ആരെയാണ പിന്നെ മഹാരാജ്ഞിയെന്ന പറഞ്ഞത, (നോക്കീട്ട) ഹാ! ദശരഥമഹാരാജാവിൻെറ പത്നിയും എൻെറ പ്രിയസഖിയുമായുള്ള കൌസല്യയൊ, കഷ്ടം! ആ കൌസല്യതന്നെയാണിവൾ എന്ന ആര വിശ്വസിക്കും.

* പ്രത്യാൻപുത്രീഗേഹൻെറമന്ദിരമതിൽ
ശ്രീപോലെവാണോളിവൾ
ശ്രീയാൎത്ഥമെന്നവിളങ്ങിയെന്തിനുപമാ
വാക്കൊന്നുചൊല്ലുന്നുഞാൻ
ആയിത്തന്നീവിധമിച്ചദുൎവ്വിധിവശാൽ
ദുഃഖേനമേറെവിധം
കായംതീമെത്താരുജന്തുഃപാലഹാഹവ
ല്പോണ്ണുകാലസ്ഥിതി (൩)

കഷ്ടമായ ഈ കാലവിപൎയ്യയം കണ്ട ഖേദമതന്നെ.

* പാരംപ്രമോദമുടൽപൂണ്ടമഹോത്സവംപോ
ലാനന്ദനൽകിമമസമ്പ്രതമിജ്ജനംതാൻ
നേരെവരുന്നതതിദുസ്സഹമായ്ഭവിച്ചു
ക്ഷാരത്തിനെപ്പുതിയപുണ്ണതിൽവെച്ചപോലെ (൪)

(അനന്തരം അരുന്ധതിയും കൌസല്യയും കഞ്ചുകിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

അരുന്ധതി— ഭവതി താന്തന്നെ ചെന്ന വിദേഹാധിപനെക്കാണണമെന്നാണെന്ന ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ, അത നിങ്ങളുടെ കുലഗുരുവിൻെറ കല്പനയാണ, അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണ എന്നെ അയച്ചിട്ടുള്ളതും, പിന്നെന്താണ കൂടക്കൂടെ ഇത്ര വല്ലാതെ മടിക്കുന്നത.

കഞ്ചുകി— ദേവി ധൈൎയ്യത്താൽ ആത്മാവിനെ ഉറപ്പിച്ചാലും, ഭഗവാനായ വസിഷ്ഠൻെറ കല്പന അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണെന്ന ഞാൻ അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കൌസല്യ— ഇങ്ങിനെയുള്ള കാലത്തിൽ മിഥിലാധിപനെക്കാണേണ്ടിവന്നുവല്ലൊ, ഇതു വിചാരിക്കുമ്പോൾ എല്ലാദുഃഖങ്ങ

ളം ഭനിച്ചു തന്നെ പൊങ്ങിവരുന്നു, മൂലബന്ധനം വേർപെ
ട്ടിരിക്കുന്ന ഹൃദയത്തെ യഥാസ്ഥിതിയിലാക്കുന്നതിന്ന ഇനി
ക്കു ശക്തിയും ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

അരുന്ധതി—അതങ്ങിനെ തന്നെ.

* സൽബന്ധുവെപ്പിരിയുകിൽപരമാർത്ഥമല്ലേ
  ച്ഛിന്നമായിടവിടാതൊഴുകിടുമുള്ളിൽ
  ഉൾപ്രേമമുള്ളവരുടെക്കുകിലാശ്രുവർഷി
  ച്ചപ്പോളഥോപലവഴിക്കതൊലിച്ചുചാടും (വ)

കൌസല്യ—വത്സയായ വധുവിൻെറ സ്ഥിതി ഇങ്ങിനെയായി
രിക്കുമ്പോഴും ഞാനെങ്ങിനെയാണ ആ രാജർഷിയുടെ മുഖം
നോക്കുന്നത.

അരുന്ധതി—

* മതിമാൻനിങ്ങൾക്കെല്ലാമമന്യപ്രിയബന്ധുവായജനകനിതാ
  ആയാജ്ഞവല്ക്യമുനിയോടാത്മാർത്ഥങ്ങളെഗ്രഹിച്ചമഹാൻ

കൌസല്യ—ഇദ്ദേഹം മഹാരാജാവിൻെറ ഹൃദയാനന്ദവും വത്സ
യായ വധുവിൻെറ പിതാവും ആയ ആ രാജർഷിതന്നെ. ഹാ
കഷ്ടം കഷ്ടം സന്തോഷകരങ്ങളായ വസ്തുക്കളൊന്നുമില്ലാത്ത
ഇപ്പോഴാണല്ലൊ ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ ദർശനം സംഭവിച്ചതു,
ഹാ ദൈവമേ അതൊന്നും ഇനിക്കിപ്പോഴില്ലാതയല്ലോ.

ജനകൻ—(അടുത്തുചെന്നു) ഭഗവതി അരുന്ധതി! വിദേഹകുല
ത്തിൽ ജനിച്ച സീരധ്വജനായ ഞാൻ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നു,

* ധന്യൻപൂജ്യരിൽവെച്ചുപൂജ്യനമലാത്മാവെങ്കിലുംനിൻപ്രിയൻ
  നിന്നാലല്ലൊവിശുദ്ധനെന്നുകരുതിക്കൊള്ളുന്നതാത്മാവിനെ
  എന്നുംലോകഗുരുപ്രഭേനിധിലരുംവന്ദിക്കുമീനിൻപദം
  വന്ദിക്കുന്നുശിരസ്സിനാലുടനുഷഃകാലത്തിനെപ്പോലെഞാൻ

അരുന്ധതി—പരബ്രഹ്മതേജസ്സു അങ്ങേക്കു പ്രകാശിക്കട്ടെ, രജോ
ഗുണത്തിങ്കൽനിന്ന വേർപെട്ടു പ്രകാശിക്കുന്ന ആ ദേവൻ
അങ്ങെ രക്ഷിക്കുകയുംചെയ്യട്ടെ.

ജനകൻ—ആര്യഗൃഷ്ടേ! ഈ പ്രജാപാലകൻെറ മാതാവിന്ന കുശ
ലമല്ലേ?

കഞ്ചുകി—(ആത്മഗതം) ഞങ്ങളെയെല്ലാം അതികഠിനമായി
ശകാരിച്ചു. (പ്രകാശം) രാജർഷേ! ഈ വ്യസനം കൊണ്ടു തന്നെ

വളരെക്കാലമായിട്ടു രാമഭദ്രന്റെ മുഖചന്ദ്രദർശനം കൂടി ഉപേക്ഷിച്ചും അതിദുഃഖിതയായുമിരിക്കുന്ന ദേവിയെ അതുതന്നെ ഇനിയും ഉൾഭിന്നു ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു ഉചിതമാണോ, രാമഭദ്രന്റെ ഏറ്റവും മഹത്തായ കഷ്ടകാലംകൊണ്ടു അല്പബുദ്ധികളായ ജനങ്ങൾ കുത്സിതമായ കിംവദന്തിയെ എല്ലാടത്തും പരത്തി, അഗ്നിപരിശുദ്ധിയെ വിശ്വസിക്കുന്നതുമില്ല, അതിനാൽ ഈ കഠിന കൃത്യം ചെയ്തുപോയതാണ്.

ജനകൻ—ആഃ, നമ്മുടെ പുത്രിയെ ശുദ്ധീകരിപ്പാൻ ഈ അഗ്നിയെന്നുപറയുന്നവനാര്, കഷ്ടം! ജനങ്ങളിങ്ങിനെപറയുന്നതു രാമനാൽ അവമാനിക്കപ്പെട്ട നമ്മെ പിന്നെയും അവമാനിക്കുകയാണ്.

അരുന്ധതി—(ദീർഘശ്വാസംവിട്ടു) അതങ്ങിനെതന്നെയാണ്, വത്സയെക്കുറിച്ചു പറയുമ്പോൾ അഗ്നി അഗ്നി എന്നുള്ളക്ഷരങ്ങൾ വളരെ നിസ്സാരങ്ങൾ തന്നെ "സീത" എന്നു മാത്രം പറഞ്ഞാൽ മതിയാകുന്നതാണ്, ഹാ വത്സേ!

* ബാലാനിമഷിത്രയെന്നിവയിലിക്കേട്ടെമന്നശുദ്ധികൊ
ണ്ടാലോചിക്കിലിക്കതിവളരെത്താനെന്തിനിക്കൽസ്വയം
ബാലാനീലവാതനാലിതെങ്കിലുമാലൊകൈകവന്ദ്യാഗുണം
ശ്രീമാൻ ഗുണികൾക്കപൂജ്യതയതോലിംഗങ്ങൾമകാണ്ടല്ലെടൊ

കൌസല്യ— അയ്യോ വേദനകൾ വല്ലാതെ പൊങ്ങിവരുന്നു (മൂർച്ഛിക്കുന്നു)

ജനകൻ — ഹാ കഷ്ടം ഇതെന്താണ്.

അരുന്ധതി—രാജർഷേ വേറെയെന്താണ്,

* ഞാനത്തേൻസുഖമസ്ഥിത്രക്കളതുമല്ലക്കാലമാദ്രപരം
ഖേദംമന്നമ്പിലുദിച്ചുണ്ണാനുഭവനോയുള്ളതെന്നോർക്കുകയാൽ [ൾ
ഇന്നീഷേലാവിപത്തിൽനിന്നഖിലതഹോമോഹമൂർച്ഛയിണീടിനാ
ലെന്നലേപോലുമല്ലെതെപതിയപ്പോലെസ്സതീമാനസം (൧൨)

ജനകൻ— കഷ്ടം കഷ്ടം സർവ്വവിധത്തിലും ഞാൻ മഹാക്രൂരനായിട്ടു തീർന്നിരിക്കുന്നു, പ്രിയസഖത്തിന്റെ പ്രിയപത്നിയെ വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞിട്ടിങ്ങിനെ കാണ്മാൻ സംഗതി വന്നപ്പോൾകൂടിയും സ്നേഹത്തോടുകൂടിയല്ലല്ലോ ഞാൻ കണ്ടതു,

• നന്നായുള്ളൊരുബന്ധുമൽപ്രിയസുഹൃത്തെൻമാനസന്തൃപ്തിയാ
മെന്നാനന്ദമശേഷജീവിതഫലംമറ്റേതുവുംജീവനം
എന്നല്ലായതിലുംതുലോംപ്രിയനുമായിട്ടിന്നില്ലയൊരന്യനാം
മന്നൻപങ്ക്തിരഥൻനിനയ്ക്കിലിനിക്കെന്താശ്വസിച്ചില്ലഹോ

കഷ്ടം! ഇവൾതന്നെയല്ലെ ആ കൌസല്യ,

• അന്നിത്തന്വംഗിയാൾക്കുംമഹസികണവനും
ശ്ശ്രേയസ്സുണ്ടാംചിലപ്പോ
ളെന്നാൽപ്രത്യേകമായിട്ടിവരുടെശകാ
രത്തിനാംപാത്രമാംഞാൻ
പിന്നെക്കോപപ്രസാദാദികളുടെനില
ഞാൻനിശ്ചയിക്കുന്നപോലെ
ത്താനോചിന്തിപ്പതെന്തിന്നയിമമഹൃദയം
ഹന്ത ദഹിപ്പിച്ചിടുന്നു (൧൮)

അരുന്ധതി—ഹാ കഷ്ടം ഇവരുടെ ഹൃദയം വളരെ നേരമായിട്ട ശ്വാസം വിടാതെ നിശ്ചലമായിരിക്കുന്നുവല്ലൊ.

ജനകൻ—ഹാ പ്രിയസഖി!

(കമണ്ഡലുവിൽ നിന്ന വെള്ളമെടുത്ത തളിക്കുന്നു.)

കഞ്ചുകി—

• മുമ്പിൽതൻപ്രിയബന്ധുപോലെവളരെസ്സൌഖ്യങ്ങളൊന്നിച്ചുത
ന്നാവേറുന്നനുകൂലഭാവമധികംകാണിച്ചധാതാവുതാൻ
പിന്നെല്ലാമൊരുഹേതുവെന്നിയെമഹാക്രൂരത്വമുണ്ടാക്കിക്കള
ഞ്ഞെന്നമ്പോവിപരീതനായഴൽവളർത്തീടുന്നുശോകംഹഹാ (൧൯)

കൌസല്യ—(ബോധംലഭിച്ചിട്ട) ഹാ വത്സേ! ജാനകീ! നീ എവിടെയാണ, വിവാഹകാലത്തിലുള്ള സംസ്കാരത്താലുണ്ടായ ശോഭയാലേറ്റവും അലംകൃതമായും പ്രകാശിക്കുന്ന നിർമ്മല മന്ദഹാസത്താൽ മനോഹരമായുമിരിക്കുന്ന നിന്റെ മുഖകമലത്തെ ഞാനിപ്പോഴും സ്മരിക്കുന്നു, മകളേ! ഉദിച്ചുവരുന്ന ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾ പോലെ മനോഹരങ്ങളായ നിന്റെ അംഗങ്ങളാൽ ഇനി ഒരിക്കൽകൂടി എന്റെ ഉത്സംഗത്തെ അലംകരിക്കു. "ഇനിക്ക മുമ്പെ രഘുകുലത്തിൽ ജനിച്ച മഹാന്മാരെല്ലാം ഇവൾ വധുവാണ, എന്നാൽജനകനായിട്ടുള്ള ദേവ്യ വ

ഴിക്കു ഇനിക്കിവൾ പുത്രിതന്നെ" ഇങ്ങിനെഎല്ലായ്പോഴും മഹാരാജാവു പറഞ്ഞിരുന്നു.

കഞ്ചുകി—ദേവി! പറയുന്നതു ശരിയാണ്.

* ക്ഷിതിപാലനുമക്കളഞ്ചുപേരു
ള്ളതിലേററം പ്രിയനായിരാമഭദ്രൻ
അതുപോലെവധൂക്കൾനാലിലുംഭ്രേ
സുതയേററം പ്രിയയായിശാന്തപോലെ (൧൬)

ജനകൻ—ഹാ പ്രിയസഖ മഹാരാജദശരഥ! ഇങ്ങിനെ സർവ്വവിധത്തിലും എന്റെ ഹൃദയത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന അങ്ങെ ഞാനെങ്ങിനെ മറക്കുന്നു.

* നന്നായ്പൂജിപ്പതെല്ലോപതിവിഹവരബ
ന്ധുക്കളെച്ചാർച്ചയിങ്കൽ
കന്യാമാതാപിതാക്കന്മിവരതിനെതിരാ
യങ്ങുപൂജിക്കുമെന്നു
ആയതെങ്ങെക്കൊണ്ടുപോയിഹതവിധിയതുപോ
ലാത്തസംബന്ധമിത്തും
പോരായല്ലോപരംപിഞ്ഞാനിന്ദുവനമകമതി
ൽതന്നെവാഴുന്നകഷ്ടം (൧൭)

കൌസല്യ— വത്സേ ജാനകി! ഞാനെന്തുചെയ്യേണ്ടു, വജ്രലേപംകൊണ്ടു ദൃഢമായ് ഘടിപ്പിച്ചപോലെ ഉറപ്പുള്ള എന്റെ ഈ ഹതജീവൻ ഭാഗ്യഹീനയായ എന്നെ വിട്ടുപോകുന്നില്ലല്ലോ.

അരുന്ധതി— ആശ്വസിക്കു രാജപുത്രി! എപ്പോഴും ഇങ്ങിനെ കരഞ്ഞുകൂടാ, എന്നുമാത്രമല്ല അന്നു ഋശ്യശൃംഗാശ്രമത്തിൽവെച്ച നിങ്ങളുടെ കുലഗുരു അവസാനം ശുഭമായിട്ട ഭവിക്കുമെന്ന അരുളിച്ചെയ്തതോർക്കുന്നില്ലേ, ആകാലവും സമീപിച്ചുപോയി.

കൌസല്യ—ഭഗവതി ആ മനോരഥം കടന്നുപോയില്ലേ.

അരുന്ധതി—രാജപുത്രി! എന്നാൽ ഭവതി അതു വെറുതെ പറഞ്ഞതാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവൊ, സുക്ഷത്രിയേ! ഭവതി അതിനെ മറിച്ചു വിചാരിക്കേണ്ട, അതങ്ങിനെതന്നെ സംഭവിക്കാതിരിക്കയില്ല.

* ഒന്നാമനീസതിസംശോധിക്കയതെട്ടോസൽബ്രഹ്മതേജസ്സിനാൽ
തന്നുള്ളിൽതെളിയേററമുള്ളമുനിമാർചൊല്ലുന്നവാക്യങ്ങളിൽ
എന്നുംമംഗലമായലക്ഷ്മിയവമോതിടുന്നവാക്കിങ്കലു
ണ്ടെന്നല്ലൊന്നുമുരസ്സുയില്ലുവർഹലിക്കൊത്തുള്ളവാക്യങ്ങളെ (൧൮)

(അണിയറയിൽ കോലാഹലം)

(എല്ലാവരും ചെവികൊടുത്തു കേൾക്കുന്നു)

ജനകൻ— ഇന്നു ശിഷ്ടാനദ്ധ്യായമാകയാൽ യഥേഷ്ടമായി കളിക്കുന്ന കുട്ടികളുടെ കോലാഹലമാണിതു.

കൌസല്യ— ബാല്യത്തിൽ തന്നെയാണ സൌഖ്യം സുലഭമായിട്ടുള്ളതു. (നോക്കീട്ടു) അഹൊ ഇവരുടെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള ഈ കുട്ടി ഏതാണു്, ഇവൻ രാമഭദ്രന്റെ കൌമാര കാന്തിയോടു തുല്യമായിരിക്കുന്ന കാന്തികൊണ്ടു ശോഭിതങ്ങളായും സ്വഘടിതങ്ങളായും മനോഹരങ്ങളായും മുഗ്ദ്ധങ്ങളായുമുള്ള അംഗങ്ങൾകൊണ്ടു നമ്മുടെ നേത്രങ്ങളെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നുവെല്ലൊ.

അരുന്ധതി— (സന്തോഷത്തോടും ഉൽകണ്ഠയോടുംകൂടി ആത്മഗതം) ഇതുതന്നെയാണ ഭാഗീരഥി രഹസ്യമായി പറഞ്ഞ കർണ്ണാമൃതമായ ആശ്വാസമാനം, എന്നാൽ ആയുഷ്മാന്മാരായ കുശലവന്മാരിലാരാണിവനെന്നു മനസ്സിലായില്ല.

ജനകൻ—

* വണ്ണംകൊണ്ടല്ലലക്ഷ്മീസമനതിനുചിതൻ
കാകപക്ഷങ്ങൾകൊണ്ടും
പുണ്യശ്രീകൊണ്ടുമോതാൻസഖികളിലഴകു
കന്നാനൽകുമരൂപാംഗൻ
മിന്നുംരാമഭദ്രൻപുനരപിശിശുവാ
യ്ത്തീർന്നതോഎന്നുതോന്നും
വണ്ണംകാണുന്നനേരംമിഴികളിലമൃതാ
സ്സിഞ്ചിതാമിക്കുമാരൻ (൧൯)

കഞ്ചുകി— ഈ ബാലകൻ ക്ഷത്രിയ ബ്രഹ്മചാരിയാണെന്നു തോന്നുന്നു.

ജനകൻ— അങ്ങിനെതന്നെ. എന്തെന്നാൽ,

* അമ്പിൻനൽകങ്കപത്രംകെട്ടമാവ്ലുതൂണാവനാഴികയതാൽ
പിൻഭാഗംശ്രേദ്ധമേററംമസിതലവമുരസ്സിങ്കൽമാനിന്റെതോലും

കാണുന്നൂ നല്ലൂർവ്വപ്പൂടമേയിലതിന്നുള്ളിൽ മാഞ്ചിഷ്ഠവസ്ത്രം ദ്രുസ്സം
പാണിദ്വന്ദ്വത്തിലാലിൻ നെടിയൊരു വടിയുണ്ടക്ഷമാല്യം ധരാ
ഭഗവതി അരുന്ധതി, ഈ കുട്ടി ഏതെന്നാണ ഇവിടെക്ക തോന്നുന്നത.

അരുന്ധതി— ഞങ്ങളും ഇപ്പോൾ തന്നെയാണിവിടെ വന്നത.

ജനകൻ— ആര്യഗൃഷ്ടേ! ഇനിക്കിതറിവാൻ വളരെ കൌതുകമുണ്ട, അതിനാൽ ഭഗവാനായ വാല്മീകിയോടുതന്നെ ചെന്നു ചോദിക്ക, "ചില വൃദ്ധന്മാരിതാ നിന്നെക്കാണ്മാനാഗ്രഹിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു" എന്ന ആ കുട്ടിയോടും പറയു.

കഞ്ചുകി— കല്പനപോലെ (എന്നു പോയി)

കൌസല്യ— അവനെന്തുപറയുന്നു, "ഞാനിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു, ഇപ്പോൾ വരും" എന്നോ.

അരുന്ധതി— ഇപ്രകാരമുള്ള സൃഷ്ടിവിശേഷത്തിന്ന സൌശീല്യമില്ലാതിരിക്കുമൊ.

കൌസല്യ— (നോക്കീട്ട) ഋഷിയുടെ വാക്ക വിനയത്തോടുകൂടി കേട്ടഉടനെ ഋഷികുമാരന്മാരെ വിട്ടു ഇതാ ആ വത്സനിങ്ങോട്ടുവരുന്നു.

ജനകൻ— (നല്ലവണ്ണം നോക്കീട്ട) അഹഹാ ഇതെന്താശ്ചര്യം!

* ലീലാചാലതതാഴ്ക്കയെന്നിലകലൻ മൽകൃഷ്ടമാഹാത്മ്യമി
ല്ലേലന്നെന്നുസമർത്ഥമായതറിയുംസാധിക്കയില്ലന്ന്യമാൽ
വ്യൂഹത്തോടുവലിച്ചിട്ടന്നിതിളകാന്തുള്ളോരു ചിത്തമെത്തയി
ല്ലേലപ്രീതിയിതവ്വിനെദ്രുതമയസ്കാന്തം കണക്കിന്നിതാം

ലവൻ— (പ്രവേശിച്ചു ആത്മഗതം) പൂജ്യന്മാരാണെങ്കിലും ഇവരെ നാമധേയവും താരതമ്യവും കുലവും അറിയാതെ ഞാനെങ്ങിനെയാണ സ്വൈരമായിട്ട അഭിവാദ്യം ചെയ്യേണ്ടത. (ആലോചിച്ചു) ഇപ്രകാരമായാൽ വിരോധമില്ലെന്ന വൃദ്ധന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട. (വിനയത്തോടുകൂടി അടുത്തുചെന്നു) ഇതു ലവന്റെ ശിരസ്സുകൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കുള്ള നമസ്കാരപരമ്പരയാണ

അരുന്ധതിയും, ജനകനും— ഉണ്ണിക്ക ദീർഘായുസ്സും മംഗളവും ഭവിക്കട്ടെ.

കൌസല്യ— പുത്ര! ദീർഘായുഷ്മാനായി ഭവിക്ക,

അരുന്ധതി— ഉണ്ണി! വരു. (ലവനെ മടിയിൽ വെച്ച് ആത്മഗതം) ഭാഗ്യത്താൽ എന്റെ ഉത്സംഗം മാത്രമല്ല വളരെക്കാലമായിട്ടുള്ള മനോരഥവും സമ്പൂർണ്ണമായി.

കൌസല്യ— പുത്ര! ഇങ്ങോട്ടുംവരു (മടിയിലിരുത്തീട്ട്) അല്പം വികസിച്ചിരിക്കുന്ന നീലോല്പലംപോലെ ശ്യാമളമായും ഉജ്ജ്വലമായുമിരിക്കുന്ന ദേഹബന്ധംകൊണ്ടു മാത്രമല്ല താമരവല്ലി തിന്നിട്ടുള്ള അരയന്നത്തിന്റെ കണ്ഠത്തിൽനിന്നു മനോഹരമായു പുറപ്പെടുന്ന ദീൎഘനിനാദത്തോടു സദൃശമായിരിക്കുന്ന സ്വരംകൊണ്ടും ഇവൻ രാമഭദ്രനെ അനുകരിക്കുന്നു, വിരിഞ്ഞ താമരപ്പൂവിന്റെ അന്തർഭാഗംപോലെ മനോഹരമായിരിക്കുന്ന ഈ ശരീരസ്പൎശവും അതുപോലെ തന്നെയിരിക്കുന്നു. വത്സ! നിന്റെ മുഖചന്ദ്രനെ ഞാനൊന്നു നോക്കട്ടെ, (താടി പിടിച്ചു പൊക്കി നോക്കീട്ട് കണ്ണീരോടും അഭിപ്രായത്തോടുംകൂടി) രാജർഷേ! അങ്ങുന്നു കാണുന്നില്ലേ. സൂക്ഷിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ ഇവന്റെ മുഖം വത്സയായ വധുവിന്റെ മുഖചന്ദ്രനോടും തുല്യമായിട്ടു തന്നെ കാണുന്നു.

ജനകൻ— കാണുന്നുണ്ടു, സഖി! ഞാൻ കാണുന്നുണ്ടു.

കൌസല്യ— അയ്യോ ഭ്രാന്തു പിടിച്ചപോലെ എന്റെ മനസ്സ് എന്തെല്ലാമോ വിചാരിച്ചു വളരെ അസംബന്ധം പറയുന്നു.

ജനകൻ— (നോക്കീട്ട്)

* കാണുന്നൂമകളുംരഘൂദ്വഹനുമിബ്ബാലങ്കലൊന്നിച്ചിതാ
വാണീടുന്നതുപോലെയെന്നിവനുതാനാകാരവുംശോഭയും
ഭാവംവാക്കതുതന്നെതാഴ്മയതുതാൻപുണ്യാത്മാവാമിയും
ചേതസ്സിന്നിതുകീട്ടുമോഹപടലംമാറ്റുന്നതാരെദൈവമേ ൧൦.

കൌസല്യ— ഉണ്ണി! നിന്റെ അമ്മയുണ്ടോ? അച്ഛനെ ഓൎമ്മയുണ്ടോ?

ലവൻ— ഇല്ല ഇല്ല.

കൌസല്യ— എന്നാൽ നീ ആരുടെയാണു?

ലവൻ— ഭഗവാനായ വാല്മീകിയുടെ,

കൌസല്യ— മകനെ മുഴുവനും പറയു.

ലവൻ— എനിക്കിത്രമാത്രമെ അറിവുള്ളൂ.

(അണിയറയിൽ) ഹേ ഹേ സൈന്യങ്ങളെ! നിങ്ങളിൽ ഒരു

ത്തെറാം ആശ്രമത്തിന്റെ സമീപത്തിലെത്തും പോകയാണെന്ന കുമാരനായ ചന്ദ്രകേതു ആജ്ഞാപിക്കുന്നു.

അരുന്ധതിയും, ജനകനും— അഹോ യജ്ഞാശ്വത്തെ രക്ഷിപ്പാനായിട്ട വന്നിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രകേതുവിനെ ഇന്നു കാണ്മാൻ സംഗതി വരുമെല്ലൊ അതിനാൽ ഇതൊരു സുദിനം തന്നെ.

കൌസല്യ— വത്സ ലക്ഷ്മണന്റെ പുത്രൻ ആജ്ഞാപിക്കുന്നു എന്ന അമൃത ബിന്ദുക്കൾപോലെ മധുരങ്ങളായ അക്ഷരങ്ങൾ കേൾക്കുന്നു.

ലവൻ— ആൎയ്യ! ഈ ചന്ദ്രകേതു എന്നതാരാണ ?

ജനകൻ—ദശരഥപുത്രന്മാരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ നീയറിയുമൊ?

ലവൻ— അവർ തന്നെയല്ലെ രാമായണകഥാപുരുഷന്മാർ ?

ജനകൻ— അതെ.

ലവൻ— പിന്നെ ഞാനെങ്ങിനെ അവരെ അറിയാതിരിക്കുന്നു.

ജനകൻ— ആ ലക്ഷ്മണന്റെ പുത്രനാണ ഈ ചന്ദ്രകേതു.

ലവൻ— ഊൎമ്മിളയുടെ പുത്രൻ, എന്നാൽ രാജൎഷിയായ ജനകന്റെ പുത്രിയുടെ പുത്രൻ.

അരുന്ധതി— (ചിരിച്ചു) ഉണ്ണി കഥയിലുള്ള പരിചയത്തെ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തി.

ജനകൻ— (ആലോചിച്ചിട്ട) ഉണ്ണി കഥയിൽ ഇത്രസമൎത്ഥനാണെങ്കിൽ ഞാനൊന്നു ചോദിക്കാം ഉത്തരം പറയു. ആ ദശരഥ പുത്രന്മാൎക്ക എത്തെത്ര ഭാൎയ്യമാരിൽ എത്ര പുത്രന്മാരുണ്ടായിട്ടുള്ളത. അവരുടെ നാമധേയങ്ങളെന്താണ ?

ലവൻ— കഥയിലെ ഈ ഭാഗം ഞങ്ങളാകട്ടെ അന്യന്മാരാകട്ടെ കേട്ടിട്ടതന്നെയില്ല.

ജനകൻ— കവി ഉണ്ടാക്കീട്ട തന്നെയില്ലെന്നുണ്ടൊ.

ലവൻ— ഉണ്ടാക്കീട്ടുണ്ട, എന്നാലത വെളിപ്പെടുത്തീട്ടില്ല, അതിലെത്തന്നെ ഒരു ഭാഗത്തെ വളരെ രസത്തോടുകൂടി അഭിനയിക്കത്തക്കവണ്ണം വേറെ ഒരു പ്രബന്ധമായിട്ടും ഉണ്ടാക്കീട്ടുണ്ട, അതിനെ ഭഗവാൻ വാല്മീകി മഹൎഷി സ്വഹസ്തങ്ങൾകൊണ്ടു തന്നെ എഴുതി നൃത്തഗീതവാദ്യശാസ്ത്ര കൎത്താവായ ഭരതമുനിക്കയച്ചിരിക്കുന്നു.

ജനകൻ— എന്തിനായിട്ട ?

ലവൻ— ഭഗവാനായ ആ ഭരതമുനി അപ്സരസ്ത്രീകളെക്കൊണ്ട അഭിനയിപ്പിക്കമെന്നവെച്ചാണത്രെ.

ജനകൻ— ഇതെല്ലാം ഇനിക്ക കൌതുകത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

ലവൻ— എന്നമാത്രമല്ല ആ പ്രബന്ധത്തിൽ ഭഗവാനായ വാല്മീകി മഹർഷിക്ക വളരെ ആദരമാണ, അദ്ദേഹം ആ പുസ്തകത്തെ ചില ശിഷ്യന്മാരുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്താണ ഭരതാശ്രമത്തിലെക്കയച്ചിട്ടുള്ളത, അപായമൊന്നും വരാതിരിപ്പാനായിട്ട അവരുടെകൂടെ ചാപപാണിയായിട്ട എന്റെ ഭ്രാതാവിനെയും അയച്ചിട്ടുണ്ട.

കൌസല്യ— ഉണ്ണിക്ക ഭ്രാതാവും ഉണ്ടോ?

ലവൻ— ഉണ്ട, ആ ആൎയ്യൻ കുശനെന്നാണ പേര.

കൌസല്യ— ജ്യേഷ്ഠനെന്നൎത്ഥമായി.

ലവൻ— അങ്ങിനെതന്നെ പ്രസവക്രമംകൊണ്ട അദ്ദേഹം ജ്യേഷ്ഠനാണത്രെ.

ജനകൻ— ആയുഷ്മാന്മാരായ നിങ്ങൾ ഇരട്ടപെറന്നവരാണൊ.

ലവൻ— അതെ.

ജനകൻ— ഉണ്ണി പറയു- വെളിപ്പെടുത്തീട്ടുള്ള കഥയുടെ അവസാനം എന്താണ.

ലവൻ— പൌരന്മാരുണ്ടാക്കിത്തീൎത്ത അപവാദംകൊണ്ട വല്ലാതെ വ്യസനിച്ച രാജാവിനാൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടും പ്രസവവേദന സമീപിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവയജനസംഭവയായ സീതാദേവിയെ ഏകാകിനിയായിട്ട കാട്ടിൽ പരിത്യജിച്ച ലക്ഷ്മണൻ തിരിച്ചുവന്നു എന്നാണ.

കൌസല്യ— ഹാ വത്സേ! മുഗ്ദ്ധചന്ദ്രമുഖി! ഏകാകിനിയായ നിന്റെ പുഷ്പംപോലെ കോമളമായ ശരീരത്തിന്നു ദൈവ ദുൎവ്വിലാസംകൊണ്ട ഇപ്പോഴുള്ള പരിണാമമെന്താണ.

ജനകൻ— ഹാ ഹാ വത്സേ!

* അന്നന്നാമത്യുഗ്രലോകമാംപരിഭവംപ്രാപിച്ചനീതപ്പെട്ടയായ്
പിന്നീടാപ്രസവത്തിലുള്ളൊരുമഹാദുഃഖത്തിനാലാൎത്തയായ്
മുന്നിൽചെന്നുപുലിസിംഹമെന്നിവയണഞ്ഞീട്ടാവിധൌഭീതയാ
യെന്നെത്തന്നെവിളിച്ചുകൊണ്ടുടനുടൻരോദിച്ചിരിക്കാംധ്രുവം

ലവൻ— (അരുന്ധതിയോടു) ആൎയ്യേ! ഇവരാരാണ ?
അരുന്ധതി—ഇതു കൌസല്യയാണു, ഇദ്ദേഹം ജനകനാണു.
ലവൻ— (ബഹുമാനസ്നേഹകൌതുകങ്ങളോടുകൂടി നോക്കുന്നു)
ജനകൻ — അഹോ ഉൽകൃഷ്ടികളായ പൌരന്മാരുടെ ദുൎമ്മൎയ്യാദ, അഹോ രാമഭദ്രന്റെ സാഹസ പ്രവൃത്തി,

* ഇക്കാമ്പിൽഘോരവജ്രപ്രഹരസദൃശ
മിദ്ദുഃഖമോരോന്നോൎത്തുൾക്കും
മൽക്രോധാഗ്നിക്കിതത്രേസമയമതറിയുവാൻ
ചാപശാപങ്ങൾകൊണ്ടും (൨൩ ॥)

കൌസല്യ— ഭഗവതി! രക്ഷിക്കണെ രക്ഷിക്കണെ, കോപിക്കല്ലെ! കുഞ്ഞ രാജൎഷിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കണെ,
അരുന്ധതി— * പ്രായേണൈനാമിക്കന്മനസ്സുവമാനലേശം
പ്രാപിക്കിലില്ലിന്നവിപ്പുതുസമ്പ്രദായം
പാരിന്നധീശതവനന്ദനനല്ലെരാമൻ
പാവങ്ങൾപൌരരവരമ്പരിപാല്യരല്ലേ (൨൪)
ജനകൻ— * ആരണ്ടുംഞാൻക്ഷമിച്ചേൻമഹിവരനിലവൻ
മത്സുതൻതന്നെയല്ലോ
പൌരന്മാരിൽദ്വിജസ്ത്രീബാലകശിശുരഹോ
വൃദ്ധരൊട്ടുള്ളതാനാം (൨൫)
ചിലകുട്ടികൾ— (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി പ്രവേശിച്ച്) കുമാര! കുതിര കുതിര, എന്ന ഒരു ജന്തു നാട്ടിലുണ്ടെന്ന കേൾക്കുന്നില്ലെ. ഇപ്പോളതിനെ ഞങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷമായിട്ട കണ്ടു.
ലവൻ— കുതിരയെക്കുറിച്ച യാഗവിധിയിൽ പശുപ്രകരണത്തിലും യുദ്ധവിധിയിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലൊ, ഇതു എങ്ങിനെയിരിക്കുന്നു പറയുവിൻ.
കുട്ടികൾ— കേൾക്കു

* പിന്നിൽത്തൂങ്ങുന്നവാലുണ്ടതിവലുതതിനെസ്സൎവ്വനേരത്തുമാട്ടും
നീണ്ടോരുഗളംകഴുത്തെന്നറികതിനുകുളമ്പെണ്ണിയാൽനാലുതന്നെ
തിന്നുന്നുപുല്ലിനെത്താൻചുനകളെകളയുംപിണ്ഡമാങ്ങക്കുതുല്യം
ചൊന്നാലാവില്ലദൂരത്തൊടിയതുപോകുന്നുനാം പോകവേവം

(എന്ന അടുത്തുചെന്ന കൈകളേയും തോലിനേയും പിടിച്ചുവലിക്കുന്നു)

ലവൻ— (കൌതുകകോപബോധവിനയങ്ങളോടുകൂടി) ആൎയ്യന്മാരേ! നോക്കുവിൻ നോക്കുവിൻ ഇവരിതാ എന്നെപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു. (എന്നു വേഗത്തിൽ നടക്കുന്നു)

അരുന്ധതിയും ജനകനും— ഉണ്ണി ആഗ്രഹത്തെ സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്ക.

കൌസല്യ— ഭഗവതി! ഞാനിവനെക്കാണാതെ ജീവിച്ചിരിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു കുറെ അങ്ങോട്ടു ചെന്നു പോകുന്ന ആയുഷ്മാനെ കാണുക.

അരുന്ധതി— വേഗത്തിൽ ദൂരത്തെത്തിയ ആ വെറിയനെ എങ്ങിനെ കാണ്മാൻ സാധിക്കും.

കഞ്ചുകി— (പ്രവേശിച്ച്) "ഉണ്ടാറിയേണ്ടകാലമായാൽ അതു നിങ്ങൾ തന്നെ അറിയും" എന്നാണു ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹർഷി അരുളിച്ചെയ്തതു.

ജനകൻ— ഇതെന്തൊ അതിഗംഭീരമായ ഒരു സംഗതിയായിട്ടു സംഭവിക്കും, ഭഗവതി, അരുന്ധതി! സഖി, കൌസല്യ! ആൎയ്യ, ഗൃഷ്ടേ! നാംതന്നെചെന്നു ഭഗവാനായ വാല്മീകിയെ കാണുക. (വൃദ്ധന്മാരെല്ലാം പോയി)

കുട്ടികൾ— കുമാര! ആ അശ്വത്തെ കണ്ടാലും.

ലവൻ— ഞാൻകണ്ടു, ഇതു അശ്വമേധത്തിനുള്ള കുതിരതന്നെയാണെന്നു അറികയുംചെയ്തു.

കുട്ടികൾ— അതെങ്ങിനെ അറിഞ്ഞു?

ലവൻ— എടൊ വിഡ്ഢികളെ! നിങ്ങളും അശ്വമേധപ്രകരണം പഠിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. നൂറു കവചധാരികളും നൂറു ദണ്ഡധാരികളും നൂറു തൂണീരധാരികളും രക്ഷകന്മാരായിരിക്കണമെന്നു അതിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതോൎക്കുന്നില്ലേ, ഈ സൈന്യങ്ങളും ആ സംഖ്യയോടു യോജിച്ചാണല്ലോ കാണപ്പെടുന്നതു. ഞാൻ പറഞ്ഞതിൽ വിശ്വാസമില്ലെങ്കിൽ ചെന്നു ചോദിച്ചുകൊൾവിൻ.

കുട്ടികൾ— ഹേ ഹേ! ആളുകളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സഞ്ചരിക്കുന്ന ഈ കുതിര എന്തിനുള്ളതാണു.

ലവൻ— (ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) അഹോ അശ്വമേധമെന്നതു വിശ്വവിജയികളായ ക്ഷത്രിയന്മാരുടെ ഊൎജ്ജസ്വല

മായിട്ടുള്ളതും സകല ക്ഷത്രിയന്മാൎക്കും പരിഭവത്തെ നൽകുന്നതുംഞ്ഞായ ഉൽകൎഷത്തെ ഉച്ചൈഘോഷവാനുള്ളതുനികഷമാണു.
(അണിയറയിൽ)

* ഒരേയശ്വമേധഖുരവനത്തിലുമേകവീര
നായുള്ളപൌലസ്ത്യവംശവിനാശകന്റെ
സ്വീയംജയക്കൊടിയതാണഥവാസ്വവീൎയ്യം
ശ്രീയെപരത്തുവതിനുള്ളപണ്യമത്രെ (൨൧)

ലവൻ— (വ്യഥയോടുകൂടിയവനെന്നപോലെ) അഹോ കോപാഗ്നിയെ ജ്വലിപ്പിക്കുന്ന അക്ഷരങ്ങൾ.

കുട്ടികൾ— എന്തുപറയട്ടെ കുമാരൻ ബുദ്ധിമാൻതന്നെ.

ലവൻ— എടോ എടോ ഭൂമിയിൽ ക്ഷത്രിയന്മാരില്ലാതെയായൊ എന്താണു നിങ്ങളിതു ഘോഷിക്കുന്നതു.

(അണിയറയിൽ) ആഹാ! മഹാരാജാവിനെതിരായി ക്ഷത്രിയന്മാരെവിടെ?

ലവൻ— ഛീ, കഥയില്ലാത്തവരേ!

* ലോകത്തിലാൎപ്പതിയാണെന്നൊരുവീരനെങ്കി
ലാകട്ടെഭീഷണിയിതെന്തിനുച്ചസ്വരത്താൻ (൨൨)
ഹാകഷ്ടമെന്തിനുവൃഥാപറയുന്നചൊന്ന
വേഗത്തിലക്കൊടിയെയിങ്ങുഹരിച്ചിടുന്നേൻ

എടോ കുമാരന്മാരെ! കല്ലുകളെറിഞ്ഞു ഈ കുതിരയെ ഇങ്ങോട്ടു തിരിക്കുവിൻ സാധുവായ ഇതു നമ്മുടെ മാൻകൂട്ടത്തിൽ ചേൎന്നു സഞ്ചരിച്ചു കൊള്ളട്ടെ.

ഒരു പുരുഷൻ— (ക്രോധത്തോടും ഗൎവ്വത്തോടുംകൂടി പ്രവേശിച്ചു) ഛീ! എന്തു ചാപല്യം കാണിക്കുന്നു? നിയ്യെന്താണു പറഞ്ഞതു? നിൎദ്ദയന്മാരും ക്ഷമയില്ലാത്തവരുമാകുന്ന സൈനികന്മാർ, ഗൎവ്വത്തോടു കൂടിയുള്ള വാക്കു ഒരു ശിശുവിന്റെയായിരുന്നാലും അവർ സഹിക്കയില്ല. ചാപപാണിയായിരിക്കുന്ന രാജകുമാരൻ ചന്ദ്രകേതു സൌമ്യങ്ങളായ ആരണ്യപൂൎവ്വഭാഗങ്ങളെ കൌതുകത്തോടുകൂടി ദൎശിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നുണ്ടു, അദ്ദേഹം ഇവിടെ എത്തുന്നതിനു മുമ്പു ഈ വൃക്ഷങ്ങളുടെ ഇടയിൽകൂടി വേഗത്തിലോടി ഒഴിയുവിൻ.

കുട്ടികൾ— കുമാര! നമുക്കിതിനെ വേണ്ട, കുമാരന്റെ നേരെ

ശസ്ത്രങ്ങളിളക്കിക്കൊണ്ടു സൈനികന്മാർ കലശൽ കൂട്ടുന്നു. ആശ്രമ പദം കുറെ ദൂരത്തിലുമാണു. അതുകൊണ്ടു വരു നമുക്കു മാഞ്ഞൊട്ടുമാറിയിട്ടു ഇവിടെനിന്നു ഓടിക്കളയാം.

ലവൻ— (ചിരിച്ചു) ശസ്ത്രങ്ങളിളക്കിയാലെന്താണു—

(വില്ലിൽഞാണു കെട്ടിക്കൊണ്ടു)

ഉദ്ദേരെഘ്ഘോരമാകുംഘലാഘലരവമോടുഗ്രമാംഗങ്ങൾചുററി
ക്കെട്ടീട്ടാടുന്നതൊന്നാൽനടവുടനെവളത്തീടുമിച്ചാപദണ്ഡം
ട്ടുകൊന്നായ്ഗ്രസിപ്പാനലറിമസേനയെദ്ദംഷ്ട്രമുട്ടുന്നമട്ടിൽ
പെട്ടന്നാട്ടിപ്പിളക്കുംവികടയമമുഖത്തോടുനേരായിടട്ടെ (൨൯)

(എല്ലാവരും ഉചിതംപോലെ ചുററി നടന്നുപോയി)

നാലാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

അഞ്ചാമങ്കം.

(അണിയറയിൽ)

ഭോ ഭോ സൈനികന്മാരെ നമുക്കു ആശ്രയം ലഭിച്ചു.

ധീമാൻസാരഥിയാംസുമന്ത്രനുടനേപായിച്ചവാഹങ്ങളാൽ
പാരംവേഗമിയന്നതേരതിലിരുന്നുത്സാഹമുൾക്കൊണ്ടിതാ
പാരിൽചക്രമിടഞ്ഞുടൻകൊടിമരംസ്വല്പംചലിച്ചീടവെ
പോരുന്നുണ്ടിഹചന്ദ്രകേതുപടയിൽപ്പാലിക്കുവാൻനമ്മളെ (൧)

(അനന്തരം സാരഥിയായ സുമന്ത്രനോടുകൂടിരഥാരൂഢനായും അത്ഭുത സന്തോഷ സംഭ്രമങ്ങളോടു കൂടിയും ചന്ദ്രകേതു പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചന്ദ്രകേതു— ആര്യസുമന്ത്ര ! ദശിച്ചാലും.

● കണ്ടാൽസ്സൂൎയ്യകുലേജനിച്ചശിശുവോയെന്നുള്ളസന്ദേഹമി
ന്നുണ്ടാക്കുംമുനിബാലനീയതനിയേകംശിലീമുഖങ്ങളിൽ
ടങ്കാരമെഴുംകൊടുംചാപമിവളത്തൂണീരബാണങ്ങളെ
ക്കൊണ്ടെൻസൈന്യശരീരസന്ധികളാൽചിന്നോകന്നുമേമകൗതുകം
ആശ്ചൎയ്യം, ആശ്ചൎയ്യം. [൨
● ഓടിച്ചാടിത്തിമൎത്തുംപടയുടെനടുവിൽപഞ്ചചൂഡാഗ്രമൊട്ടൊ
ട്ടാടിക്കൊണ്ടൊട്ടുകോപിച്ചതനുവിറമിയന്നുള്ളവക്രാഭയോടും
കോടിക്കുഞ്ചിച്ചവില്ലിൻതലകളുണരുമാറമ്പുമന്നേൽചൊരി
ഞ്ഞുടന്നാലുപാടുംമമബലമിടകേറുമീവീരബാലൻ (൩) [ഞ്ഞും
സുമന്ത്രർ— ആയുഷ്മൻ,
● മുന്നിൽദേവകൾദൈത്യരെന്നിവരടക്കാത്തുള്ളവീൎയ്യത്തിനാൽ
നിന്നെപ്പോലെവിളങ്ങിടുന്നശിശുവാമീവീരനെക്കാണുകയാൽ
മുന്നംകൗശികയാഗരക്ഷയിലസുരന്മാരെമൎദ്ദിക്കുവാൻ
മിന്നുംചാപമെടുത്തരാമനെമനക്കാമ്പിൽസ്മരിക്കുന്നുഞാൻ (൪)
ചന്ദ്രകേതു— ഈമഹാകുട്ടിയെഎതിൎക്കുവാൻവളരെപ്പേർകൂടിപ്പുറപ്പെ
ട്ടിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു എന്റെ മനസ്സു ലജ്ജിക്കുന്നു.
● പോരിന്നുത്സാഹമോടെൻപടകൾകലഹത്തിൽലോകശത്രുക്കളാമി
ച്ചോരാവത്താൽമുഴങ്ങുംകനകമണികളാട്ടുന്നതേർക്കൂട്ടമോടും [ന്നി
മാരിക്കൊപ്പംമദത്തെച്ചൊരിയുമൊരുകരിക്കാറുമായാക്രമിച്ചെന്നി
ട്ടാരുംസാഹായ്യമില്ലാതൊരുശിശുവെവളത്തീടിനാലെന്തുകഷ്ടം
സുമന്ത്രർ— വത്സ! ഇവരെല്ലാം ഒന്നിച്ചു കൂടീട്ടുതന്നെ ഇവനെ
ന്താണു, പിന്നെ ഒറ്റയ്ക്കായാലൊ.
ചന്ദ്രകേതു— ആൎയ്യ! വേഗത്തിലോടിക്കുക. ഇവൻ നമ്മുടെ ആ
ശ്രിത ജനങ്ങളെ വല്ലാതെ മൎദ്ദിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നുവല്ലൊ.
എങ്ങിനെയെന്നാൽ,
● പേടിച്ചുൾഗ്ഗാഢനാദത്തിലചറുംകരീന്ദ്രകണ്ഠങ്ങളെ
ക്കൂടിട്ടുള്ളിൽഘോഷമിശ്രണനാദത്താൽതകൎത്തിട്ടിശു
രോട്ടംഘോഷകബന്ധമുണ്ടനിരയെത്തപ്പാന്തകനെന്റവാ
ഴാട്ടുമ്പോളുതിരുംവിധംഘ്രതമരുത്തിപ്പാരിൽവീഴുന്നിതാ (൫)
സുമന്ത്രർ— (ആത്മഗതം) ഇങ്ങിനെയുള്ളവനോടുകൂടി ദ്വന്ദ്വയു
ദ്ധം ചെയ്യുന്നതിന്നു വത്സചന്ദ്രകേതുവിനെ ഞാനെങ്ങിനെ അ
നുവദിക്കേണ്ടു. (ആലോചിച്ചു) അഥവാ ഇക്ഷ്വാകു ഗൃഹത്തിൽ

വളൎന്ന വൃദ്ധനല്ലേ ഞാൻ, യുദ്ധം നേരിടുകയും ചെയ്തു ഇനി വേറെയെന്താണ ഗതി.

ചന്ദ്രകേതു— (വിസ്മയ ലജ്ജാസംഭ്രമങ്ങളോടുകൂടി) ഛീ എന്റെ സൈന്യങ്ങൾ നാലുഭാഗത്തും പിന്തിരിഞ്ഞോടിപ്പോയി

സുമന്ത്രൻ— (രഥവേഗത്തെ നടിച്ചു) വത്സ! ആ വീരനിതാ സംസാരിച്ചാൽ കേൾക്കത്തക്ക സമീപത്തിലായി.

ചന്ദ്രകേതു— (ഓൎമ്മകേട നടിച്ചിട്ടു) ആൎയ്യ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരെന്താണ ആഖ്യായികന്മാർ പറഞ്ഞതു?

സുമന്ത്രൻ— വത്സ! ലവനെന്നാണ.

ചന്ദ്രകേതു— * വീരാഗ്രേസരഹേലവ!
ഭോഭാഗ്യമെന്നൂഹന്തഭദ്രമോടായ്
പോരിന്നൊരുങ്ങിയിട
പ്പേരികതേജസ്സതേജസ്വിശമിക്കും (൧)

സുമന്ത്രൻ— കുമാര! നോക്ക നോക്കു,

* പെട്ടെന്നുണ്ണിവിളിക്കയാൽതവഭടക്കൂട്ടത്തെമറ്റിപ്പുറം
വിട്ടിട്ടൊട്ടുഗളത്തിരിച്ചടനിതാനോക്കുന്നവീരാൎഭകൻ
കട്ടിക്കേസരികരിക്കംപടലംഗൎവ്വേണനാഥിച്ചടൻ
പൊട്ടിക്കുന്നുളവാമൊരത്തിലിടിമകളൊന്നങ്ങനോക്കംവിധം

(അനന്തരം ഗൎവ്വത്തോടുകൂടി വേഗത്തിൽ നടന്നുകൊണ്ടു ലവൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ലവൻ—നല്ലതു, രാജപുത്ര നല്ലതു, സത്യമായിട്ടും അങ്ങ ഇക്ഷ്വാക വംശത്തിൽ ജനിച്ച ആളാണ, അതിനാലിതാ ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

(അണിയറയിൽ വലിയ കോലാഹലം കേൾക്കുന്നു)

ലവൻ — (ആവേഗത്തോടുകൂടി തിരിഞ്ഞു നോക്കീട്ടു) ഇപ്പോൾ തോറ്റോടിയ സേനാപതികൾ പിന്നേയും ഗൎവ്വത്താൽ തിരിച്ചുവന്നു യുദ്ധത്തിന്നായിട്ടു എന്റെ പിന്നിലടുക്കുന്നുവൊ, ഛീ എന്തൊരു കഥയില്ലാത്തവരാണിവർ.

* പാരെല്ലാടംനടുങ്ങുമാറുപടിപടഹങ്ങൾമുഴക്കിട്ടുമീഘോരഘോഷം [ൾ
പോരാളതൻക്രോധതീവ്രജ്വലനശിഖകളാൽനഷ്ടമാകട്ടെയിപ്പോ
പാരംശൈലങ്ങൾമുട്ടിട്ടുള്ളകിയബാധവാവഹനിയാൽകല്പകാലേ
ഘോരംകാറ്റൊന്നുകീഴ്മേൽമറിയുമുദധിതൻവാരിപ്പുരങ്ങൾപോലെ

(എന്നു ചുററി നടക്കുന്നു)

ചന്ദ്രകേതു— ഹേ ഹേ കുമാര.

അത്യാശ്ചര്യത്തെനൽകുംഭവദ്ഗുണമതിനാൽ
    പ്രീതിവർദ്ധിച്ചുമൂലം
സത്യംനീയെൻസഖാവായ്പ്രിയസഖമമസ
    ർവ്വസ്വവുംനിൻറെയല്ലോ
ഇത്ഥംനീയെന്തിനായ്നിൻപടയോടുകലഹി
    ക്കുന്നുനിൻവീര്യഗർവ്വം
പ്രത്യക്ഷത്തിൽപരീക്ഷിപ്പതിനനികഷമാ
    യുണ്ടിതാചന്ദ്രകേതു (൫൦)

ലവൻ— (സന്തോഷത്തോടും സംഭ്രമത്തോടും തിരിഞ്ഞിട്ടു) അഹോ മഹാനുഭാവനായ സൂര്യകുല കുമാരന്റെ വീരവാദ പ്രയോഗം പ്രസന്നമായും കഠിനമായുമിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഇവർ പോകട്ടെ, ഇദ്ദേഹത്തിനെത്തന്നെ ഞാൻ സമ്മാനിക്കാം.

(പിന്നേയും അണിയറയിൽ കോലാഹലം)

ലവൻ— (ക്രോധത്തോടും വെറുപ്പോടുംകൂടി) ആഃ, കൂട്ടരുടെ ഇവർ വീരസംവാദം ചെയ്യുന്നതിന്നു വിഘ്നമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടു എന്നെ ചീത്തയാക്കുന്നു. (അവരുടെ നേരെ ചെല്ലുന്നു)

ചന്ദ്രകേതു— ആര്യ്യ നോക്കു ഇതു കാണേണ്ടതാണു.

ദൈന്യംചാപമെടുത്തുഭംഗിയിലഹോ
    കാമത്തിനാൽനോക്കിയെൻ
നേരിട്ടുംപടയാർത്തുപിന്നിലണയും
    നേരത്തിലഞ്ഞൊട്ടമായ്
പാരാതോടിനടക്കുമിഗ്ഗിത്രുണ്ണനാ
    സീമന്റെവില്ലുള്ളതായ്
ഘോരക്കാററിലങ്ങുമിങ്ങുമിളകും
    കാറോട്ടുനേരാകുമേ (൫൧)

സുമന്ത്രൻ— കുമാരന്തന്നെ അവരെക്കാണുന്നതിന്നും ശക്തനാകുന്നുള്ളു ഞാൻ വിസ്മയംകൊണ്ടു കേവലം പരവശനായി തീർന്നിരിക്കുന്നു.

ചന്ദ്രകേതു— ഹേ ഹേ! രാജാക്കന്മാരെ!

മാറിൽചർമ്മോത്തരീയംവിലസിയമൃദുമെയ്യോടുമേകാകിയായി
പ്പാരില്പാരാതിയാമിശ്ശിശുവിനൊടെതിരാസ്സൈന്യയില്ലാത്തനിങ്ങൾ
ചേരുംതായന്യമോടുംകരിതുരഗരഥൗഘമാളുട്ടയിട്ടും [ഫ്ര
പോരിന്നായെത്തുന്നതോർത്താൽബഹുകരവുമയോഗ്യമെന്നല്ലിനിക്കും

ലവൻ—(ക്ഷോഭത്തോടുകൂടി) എ– എന്റെ മേലിത്ര ദയയുണ്ടോ (ആലോചിച്ചിട്ട) ഇരിക്കട്ടെ കാലതാമസം വരാതിരിപ്പാനായിട്ട ഈ സൈന്യങ്ങളെ ഇപ്പോൾ ജൃംഭകാസ്ത്രം കൊണ്ടസ്തംഭിപ്പിക്കാം (എന്ന ധ്യാനംനടിക്കുന്നു).

സുമന്ത്രൻ—ഇതെന്താണ അകാരണമായിട്ട നമ്മുടെ സൈന്യങ്ങളുടെ കോലാഹലം ശമിക്കുന്നു?

ലവൻ— ഇനി ഈ ഒരുമ്പെട്ടവന്റെ സാമർത്ഥ്യം എത്രയുണ്ടെന്ന നോക്കട്ടെ.

സുമന്ത്രൻ— (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി) ഉണ്ണി! ഈ കുമാരൻ ജൃംഭകാസ്ത്രത്തെ മന്ത്രമൂലം പ്രയോഗിച്ചു എന്നിനിക്ക തോന്നുന്നു.

ചന്ദ്രകേതു— ഇതിലെന്തുസംശയം.

* ഒന്നായ്ത്തേജസ്സുകളിനൽപ്രഭയുമിതളമൊന്നുഗ്രതേജസ്സമൂഹം
തന്നോചിമ്പിത്തുറക്കുംമിഴികളിലഴലേകുന്നനോക്കുന്നനേരം [ലെ
എന്നല്ലെൻസൈന്യമെല്ലാമിതുപൊഴുതിളകാതെചിത്രങ്ങൾപോ
ലങ്ങനെനിൽക്കുന്നപാർത്താൽനിയതമിതുമഹാജൃംഭകാസ്ത്രപ്രഭാവം
ആശ്ചര്യമാശ്ചര്യം! [ഫ്ര

* തിങ്ങിപ്പാതാളമദ്ധ്യേനിറയുമിരുളിനൊത്തപ്പുമസ്ഥീപ്പിമേലേൽ
പൊങ്ങിടുംപിച്ചളക്കുംസദൃശനിറമിയന്നീടുമിജ്ജൃംഭകാസ്ത്രം
തിങ്ങുന്നുലോകഘോരപ്രളയപവനനേററുപൊട്ടിത്തെറിക്കും
മിന്നൽക്കാർചേർന്നവിന്ധ്യക്കൊടുമുടിനിരപോലന്തരിക്ഷത്തിലെ
[ങ്ങും (ഫര)

സുമന്ത്രൻ— എന്നാൽ ഇവന്ന ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങൾ സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതാരിൽ നിന്നായിരിക്കാം.

ചന്ദ്രകേതു—ഭഗവാൻ വാല്മീകിയിൽ നിന്നാണെന്ന ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

സുമന്ത്രൻ— അദ്ദേഹത്തിന്ന അസ്ത്രങ്ങളിൽ പരിചയമില്ല, ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങളിൽ വിശേഷിച്ചും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ

* മുന്നമിവരെയക്കൃശാശ്വൻ
തന്നെസ്സൃഷ്ടിച്ചു കൗശികന്നേകി
പിന്നെയിവയാവഴിക്കായ്
വന്നുവസിക്കുന്നു രാമഭദ്രങ്കൽ (൧൭)

ചന്ദ്രകേതു—സത്വഗുണത്താലേറാവും വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന തത്വപ്രകാശമുള്ളവരും മന്ത്രദ്രഷ്ടാക്കളും ആയ മഹായോഗ്യന്മാൎക്കും സ്വയമായിട്ടിത ലഭിച്ചേക്കാം.

സുമന്ത്രൻ— ഉണ്ണി ജാഗ്രതയോടുകൂടിയിരിക്ക ആ വീരനിതാവന്നുപോയി.

കുമാരന്മാർ—(അന്യോന്യം) അഹോ കുമാരൻ പ്രിയദർശനൻ തന്നെ (സ്നേഹാനുരാഗങ്ങളോടുകൂടി നോക്കീട്ടു)

* മുന്നംജന്മാന്തരത്തിൽ ദൃഢപരിചയമുണ്ടായതോ
സൽഗുണത്താൽ
തോന്നീടുംപ്രീതിയോ കണ്ണുകളുടനെയുദിച്ചു
ള്ളൊരാസക്തിതാനോ
ഇന്നേതുംദൈവഗത്യാമമ പുനരറിവില്ലാത്ത
സംബന്ധമേതായൻ
മുന്നിൽക്കണ്ടൊരുനേരത്തിവനെമമമന
സ്സാർദ്രമാക്കുന്നിതെന്തോ. (൧൮)

സുമന്ത്രൻ—ഒരാൾക്ക മറ്റൊരാളിൽ നിസ്സീമയായ പ്രീതിയുണ്ടാകുന്നത പ്രായേണ ലോകസ്വഭാവമാണ. ഇതിനെയാണ ലൗകികന്മാർ താരാമൈത്രകമെന്നും ചക്ഷൂരാഗമെന്നും പറയുന്നത. ഇത ഹേതുകൂടാതുണ്ടാകുന്നതും ഇന്നവിധമെന്നുനിശ്ചയിപ്പാൻ പാടില്ലാത്തതുമായ ഒരു പ്രണയമാണെന്നു വിചാരിച്ചുവരുന്നു.

* നിഷ്കാരണംസ്നേഹമഹോലഭിച്ചാൽ
നില്ക്കില്ലെതൊന്നുമതിന്നുനേരേ
ഉൾക്കാമ്പിൽമർമ്മങ്ങളെയൊത്തുചേർത്തു
കോർക്കുന്നിതാപ്രേമമതായതന്തു (൧൯)

കുമാരന്മാർ—(അന്യോന്യം ഉദ്ദേശിച്ചു)

* മിന്നുംനിർമ്മലരത്നമൊത്തുടുമുടച്ചാർത്തുള്ളോലകന്തന്റെമെ
ത്തനിൽഘോരശരങ്ങളിങ്ങിനെമടിച്ചീടാതയക്കേണ്ടതോൻ

മുന്നിൽക്കണ്ടുള്ളവിക്രമോന്നമ്രമുദ്ധാചെന്നൊന്നുപുൽകീടുവാ
നെന്നുൾത്താരിൽ ചമഞ്ഞോരുവാഞ്ഛയൊടുകൊണ്ടുപുളകംതിങ്ങുന്നിതംഗങ്ങളിൽ
എന്തുചെയ്യാം [൧൯

* പാരംഗർവ്വിച്ചിരിക്കുന്നിവനൊടുഗതിയെന്തന്യമല്ലാതെയിന്നീ
വീരൻതന്നെയിട്ടയക്കാതെ ഞാനീശരമതിനാൽപിന്നെയെന്തുള്ള കാര്യം
ചോദിന്നായന്യമേതിട്ടിനിയൊഴിയുകിലിങ്ങോലഭനെന്നോതുമെ
ങ്ങൂരംവീരസ്വഭാവംനിയതമതുതടുക്കുന്നു വേട്ടുശ്രമത്തെ [ന്നാ

സുമന്ത്രൻ— (ലവനെ നോക്കീട്ട കണ്ണീരൊട്ടുകൂടി ആത്മഗതം) മനസ്സേ നീ യെന്താണ വേറെ വിധത്തിൽ ശങ്കിക്കുന്നത.

* നിന്നാഗ്രഹത്തിന്നടിവിത്തിനെ ഞാൻ
മുന്നേനശിപ്പിച്ചുകളഞ്ഞുദൈവം
മുന്നംനശിപ്പിച്ചൊരുവള്ളിയിങ്കൽ
പിന്നെപ്രസൂനംകഥമുത്ഭവിക്കും (൨൦)

ചന്ദ്രകേതു— ആര്യസുമന്ത്ര ഞാൻ തേരിൽ നിന്നിറങ്ങുന്നു.

സുമന്ത്രൻ—എന്തുകാരണത്താൽ?

ചന്ദ്രകേതു—അതിനെചെയ്താൽ ഈവീരപുരുഷനെ ബഹുമാനിച്ചപോലെയായി എന്നമാത്രമല്ല ആര്യക്ഷത്രിയ ധർമ്മത്തെ പരിപാലിച്ചപോലെയുമാണല്ലൊ രഥികൾ പാദചാരികളോടെതിർക്കുന്നത ന്യായമല്ലെന്നാണല്ലൊ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പറയുന്നതും.

സുമന്ത്രൻ—(ആത്മഗതം) കഷ്ടം ഞാൻ വല്ലാത്ത ദുർഘടത്തിലകപ്പെട്ടു.

* ന്യായത്തിനൊത്താണു നടപ്പിനെ വേണ്ടതെന്നാ
യിയ്യുള്ളവൻപറവതെങ്ങിനെകഷ്ടമിപ്പോൾ
വയ്യാത്തതായൊരതിസാഹസമായകാര്യം
ചെയ്യുന്നതിന്നനുനയെങ്ങിനെസമ്മതിക്കും (൨൧)

ചന്ദ്രകേതു—പൂജ്യന്മാരായ ആചാര്യന്മാർക്കുകൂടി ധർമ്മത്തിൽസംശയം വരുമ്പോൾപിതാമഹന്റെ പ്രിയസഖനായ ആര്യനോടാണല്ലൊ ചോദിക്കുന്നത. പിന്നെന്താണ ആര്യനിത്ര ആലോചിക്കുന്നത.

സുമന്ത്രൻ—അല്ലയൊ ആയുഷ്മൻ! ധർമ്മത്തിന്ന യോജിച്ച തന്നെയാണ നീയഭിപ്രായപ്പെട്ടത.

* ഇതു വത്സ! യുദ്ധമതിലുള്ള നീതിതാ
നിതു തന്നെ ശാശ്വതമതായ ധർമ്മവും
ഇതു തന്നെ സൂര്യകുലജാതരാകവേ
പതിവായ്ക്കടന്നിതെയുമാവീരധർമ്മവും (൨൨)

ചന്ദ്രകേതു — ആര്യന്റെ വാക്കു ഉചിതമായിട്ടുള്ളതു തന്നെ.

* ഇതിഹാസപുരാണങ്ങളു
മതിമത്തായുള്ള ധർമ്മശാസ്ത്രമതും
സൂര്യകുലത്തിൻസ്ഥിതികളു
മാര്യന്നല്ലാതെമറ്റെവനറിയാം (൨൩)

സുമന്ത്രർ — (സ്നേഹത്തോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്)

* വിണ്ണോർനായകനെ ജയിച്ചവനെയും കൊന്നോരു നിന്താതനാ
മുന്നിക്ഷത്രചെറുപ്പമിപ്പോഴുമഹോ തത്സൂനവാം വത്സനാം
തിണ്ണം ക്ഷത്രിയവീരധർമ്മമനുഷ്ഠിക്കുന്നവെന്നാകിലീ
വണ്ണം സൂര്യകുലപ്രതിഷ്ഠയെയഹോ പ്രാപിച്ചു ഭാഗ്യത്തിനാൽ [൨൪

ചന്ദ്രകേതു — (വ്യസനത്തോടുകൂടി)

* പ്രതിഷ്ഠയെന്നിയേ മൂത്തമന്നവർ വിക്രമിയാലിനി
പ്രതിഷ്ഠയെത്തുഹന്ത നാം ജനിച്ച വംശമായതിൽ
ഇതി സ്മരിച്ചു മൽപിതാക്കളായ മറ്റു മൂന്നുപേ
രതിപ്രയാസമോടു വാണിടുന്നു കേണുകേണഹോ (൨൫)

സുമന്ത്രർ — അഹഹ ചന്ദ്രകേതുവിന്റെ ഈ വാക്കുകൾ ഹൃദയ മർമ്മങ്ങളെ ഭേദിക്കുന്നു.

ലവൻ — ആശ്ചര്യം മനം ഇടകലർന്നിരിക്കുന്നു.

* ഒന്നാം ചന്ദ്രോദയത്തിൽ കുമുദിനിയതുപോലിന്നിവനെന്നെ വീക്ഷി
ച്ചാനന്ദിക്കുന്നു നേത്രം പുനരിഹ കുമരോപേരിലുള്ളാഗ്രഹത്താൽ
താനേ തിങ്ങിത്തിളച്ചീടിന കൊടിയമദം പൂണ്ടു സങ്കോചമേലാ
മാനം വെടിച്ചു ഞാനെന്നുള്ളൊരു നെടിയ ധനുസ്സിങ്കലിച്ഛപ്പെടുന്നു

ചന്ദ്രകേതു — (ഇറങ്ങുന്നതായി നടിച്ചു) ആര്യ! സൂര്യകുലത്തിൽ ജനിച്ച ചന്ദ്രകേതു നമസ്കരിക്കുന്നു.

സുമന്ത്രർ — * കകുത്സ്ഥനുള്ള വിധമൂർജ്ജിതമാം പവിത്ര
മാകും മഹസ്സുജിതമായി വരട്ടെ നിങ്കൽ
ലോകാവനത്തിന്നു വരാഹമതായ ദേവ
നേകട്ടെ വത്സ നമനേകശുഭങ്ങളേന്നേൽ (൨൬)

എന്നുമാത്രമല്ല.

* നിരന്തരഝൽകലനാദ്രനായ ചേതാലിക്കെട്ടുയുർദ്ധങ്കരേണ
നടിക്കെട്ടെങ്ങളെൻനിൻകലഗ്ഗത്തശ്രീമാൻവസിഷ്ഠനിയം
വഹിയ്ക്കുന്നില്ലവിസ്തതാക്ഷ്യബലവുംചേരട്ടെനിങ്കൽസ്വയം
തന്നീടുംതവരാമലക്ഷ്മണയരാത്യ്രാലോചംപുത്രാംജയം (൨൫)

ലവൻ— കുമാര! രഥത്തിലിരുന്നാൽ കൈനായാണ് അങ്ങയ്ക്കുവല്ല ശോഭയുണ്ടാകുന്നത്, ഇത്ര അധികം ആദരിക്കേണമെന്നില്ല.

ചന്ദ്രകേതു— എന്നാൽ മാന്യനായ അങ്ങും മറ്റൊരു രഥത്തെ അലങ്കരിക്ക.

ലവൻ— ആര്യ്യ! രാജകുമാരനെ തിരിയെ രഥത്തിൽ കേറുക.

സുമന്ത്രൻ— ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞതിനെ ഉണ്ണിയും അനുസരിക്ക.

ലവൻ— ഈ സ്വന്തം ഉപകരണങ്ങളിലിരിക്കേണ്ടതാണ് വിചാരിപ്പാനുള്ളത്. എന്നാൽ കാട്ടിലിരിക്കുന്ന ഞങ്ങൾ രഥത്തിൽ കേറി നടക്കുന്നതിനു ശീലിച്ചിട്ടില്ല.

സുമന്ത്രൻ— ഉണ്ണി! ഗർവ്വത്തിനും മര്യാദയ്ക്കും ഉചിതമായിട്ട സംസാരിപ്പാൻ നിനക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാം. ഇങ്ങിനെയുള്ള നിന്നെ ഇക്ഷ്വാകുവംശജാതനായ രാമഭദ്രൻ കണ്ടുവെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം സ്നേഹംകൊണ്ടു ചിത്തുപോകും.

ലവൻ— ആര്യ്യ! ആ രാജർഷി സുജനമാണെന്ന ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

(ലജ്ജയോടുകൂടി എന്ന പോലെ)

* എപ്പോഴുംഞങ്ങൾക്കൊന്നതുപതിയ്ക്കയില്ലയാം
പ്പെട്ടൊരാളല്ലതാനും
ഭുവികൾപൂജ്യനാമക്ഷിതിപതിയെയെയവ
നതനെന്നുമാനിക്കയില്ല
എന്നാലശ്വത്തെരക്ഷിപ്പവരിഹസകല
ക്ഷത്രിയന്മാരെയുംചേ
ർത്താന്നായാക്ഷേപിച്ചവാക്കെന്റെഹൃദയമതിൽവികാ
രത്തെയുണ്ടാക്കിയല്ലോ (൨൬)

ചന്ദ്രകേതു— (മന്ദഹാസത്തോടുകൂടി) അച്ഛന്റെ പ്രതാപോൽകർഷത്തിൽ കൂടിയും അമർഷമോ.

ലവൻ— അമർഷമുണ്ടോ ഇല്ലയോ ആയിരിക്കട്ടെ. ഞാനിതാ

ന്നു ചോദിച്ചുകൊള്ളുന്നു. രാജാവായ ആ രഘുപതി ശാന്തനെന്നാണല്ലൊ കേട്ടിട്ടുള്ളതു. അദ്ദേഹം ഗർവ്വിക്കുന്നാളല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രജകളിലും ഗർവ്വമുണ്ടാകയില്ല. പിന്നെന്താണ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭടന്മാർ രാക്ഷസവാക്കിനെ പറയുന്നതു.

* ചൊല്ലുംമുനീന്ദ്രിഹരാക്ഷസവാക്യമെന്നു
വല്ലാത്തദൃപ്തകിതവോക്തിയെയങ്ങിനെയും
എല്ലാവിരോധവുമിതിങ്കൽമുളച്ചിടുന്നു
കില്ലില്ലവിത്തുമിതുതാനനർത്ഥത്തിനെല്ലാം (൩൦)

ഈ കാരണത്താലാകുന്നു അതിനെ നിന്ദിക്കുന്നതു, എന്നാൽ ഇതിനു വിപരീതമായിട്ടുള്ളതിനെ സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

* ധീരന്മാരിഹസത്യവുംപ്രിയവുമായുള്ളോരുവാക്യത്തിനെ
പ്പാരിൽധന്യരിതെന്നുചൊല്ലുമിതിനാലുന്നംഗുണംസർവ്വവും
ചേരുംനല്ലൊരുകീർത്തിയിച്ചുമഖിലംസിദ്ധിക്കുമെന്നല്ലുടൻ
ദൂരത്താകുമമംഗലംദുരിതവുംതാനേനശിക്കുംദ്രുതം (൩൧)

സുമന്ത്രർ— പരിശുദ്ധസ്വഭാവനായ ഈ വാല്മീകിശിഷ്യൻ ഋഷികളിൽനിന്നു സിദ്ധിച്ച സംസ്കാരത്തിന്നനുരൂപമായിട്ടു പറയുന്നു.

ലവൻ— അല്ലയൊ ചന്ദ്രകേതൊ പിന്നെ അങ്ങെന്താണ ചോദിച്ചതു, "അശ്വത്തിന്റെപ്രതാപോൽകർഷത്തിൽകൂടിയുള്ളൊരുക്ഷത്രധർമ്മം" എന്നൊ, എന്നാൽ ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു ക്ഷാത്രധർമ്മം ഇന്നിന്നവർക്ക ഉണ്ടാകാവു എന്നു നിയമിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടൊ?

സുമന്ത്രർ— ഇക്ഷ്വാകുവംശജാതനായ ആ മഹാരാജാവിനെ നീ അറികയില്ല. അതിനാലാണിങ്ങിനെ പറയുന്നതു, അതുകൊണ്ട അതിപ്രസംഗം മതിയാക്ക.

* രാത്രിഞ്ചരപ്പുന്നിയുധിമസൈന്യവിമർദ്ദനത്താ
ലോജസ്വിയെന്നുവെളിവായറിയിച്ചസത്യം
ആരാമഭദ്രനെജയിച്ചുമഹാകുലേവ
മാരെതപവാക്യമുരചെയ്യുതിനർഹനല്ല. (൩൨)

ലവൻ— (ചിരിച്ചുംകൊണ്ട) ആശ്ച! രാമഭദ്രനെക്കൂടി ജയിച്ചാളാണ ആ രാജാവ എന്നു എന്താണിത്ര ഘോഷിക്കുന്നതു.

* പൊയ്യല്ലൎഷിവാക്കിലന്തണജനങ്ങൾക്കെന്നതെങ്ങും ശ്രുതം
കയ്യിന്നുള്ളൊരുവീൎയ്യമൊക്കയതിയാലാക്ഷത്രിയന്മാൎക്കുതാൻ
കയ്യിൽശസ്ത്രമെടുത്തൊരന്തണനതാമാജാമദഗ്ന്യൻരണം
ചെയ്യാതന്നുശമിച്ചമാനമിതിനാലാക്ഷത്രിയന്നൊന്നഹോ

ചന്ദ്രകേതു— (ക്ഷോഭത്തോടുകൂടി) ആൎയ്യ ആൎയ്യ! ഉത്തരോത്തരമായി സംസാരിച്ചുമതി.

* എന്തെന്നോവൃദ്ധരായിറങ്ങിയമഹാഗംഭീരന്മാരാണിപ്പുമാ
ന്നിങ്ങോൎക്കാമുനിജാമദഗ്ന്യനമഹാനിസ്സാരനാകുന്നപോൽ
തിങ്ങുംമംഗലകേകിയേഴുലവനങ്ങൾക്കശേഷംയശസ്സിഹതാ
ണ്ടെങ്ങുംവിങ്ങിയതാതപുണ്യചരിതംകേട്ടിട്ടില്ലിപ്പുമാൻ

ലവൻ— രഘുപതിയുടെ ചരിതത്തേയും മാഹാത്മ്യത്തേയും ആൎയ്യതന്നെ അറികയില്ല. എന്നാലും കുറച്ചൊന്നു പറയേണ്ടു. അല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട.

* നന്നല്ലവൃദ്ധചരിതത്തിൻവിചാരമെന്തു
വൎണ്ണിപ്പതെന്തിനുവൃഥാ
സുന്ദന്റെഭാൎയ്യയെഹനിച്ചിട്ടുമാന്യപതി
സൽകീൎത്തിയുള്ളൊരുമഹാൻ
എന്നല്ലഖരയുദ്ധത്തിൽമൂന്നടികടം
പിൻവെച്ചതുംചതുരനായ്
ചെന്നാബ്ബാലിയെവധിച്ചോരുകൗശലവു
മാൎക്കുംജഗത്തിലറിയാം (൩൪)

ചന്ദ്രകേതു— ആഃ താതാപവാദംകൊണ്ടു മൎയ്യാദയെ ലംഘിച്ചുവന്നൊ! വല്ലാതെ ഗൎവ്വിഷ്ഠനാവൊ.

ലവ— ആരേ എന്റെനേരെതന്നെ പുരികംവളച്ചുനോക്കുന്നുവൊ

സുമന്ത്രൻ— രണ്ടുപക്ഷം കോപംജ്വലിച്ചുപോയി. എന്തെന്നാൽ,

* പെട്ടന്നാക്രുഷ്ടകമ്പംകെട്ടുമകളെയിളക്കുന്നകോദണ്ഡലതോ
ടൊത്തൈരാവതവൃത്യംവഹിപ്പീടിനമിഴികൾചുവക്കുന്നതാനേക്ഷണത്തിൽ
തെറ്റന്നാടുന്നചില്ലീലതയുടെകളികൊണ്ടുകളുള്ളിന്ദുബിംബം
ചുറ്റിത്തുംഗപ്രകമ്പേരസരസിജമതിനാതുല്യമായ്തീൎന്നുവക്ത്രം (൩൬)

കുമാരന്മാർ— എന്നാൽ വരു യുദ്ധത്തിന്നു യോഗ്യമായ സ്ഥലത്തേക്കു ചെല്ലുക. (എന്നു എല്ലാവരുംപോയി)

അഞ്ചാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

ആറാമങ്കം

(അനന്തരം വിമാനത്തിലിരുന്നുംകൊണ്ടു വിദ്യാധരദമ്പതികൾ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദ്യാധരൻ— അഹോ അകാരണമായി പ്രചണ്ഡകലഹത്തിനൊരുമ്പെട്ടു, ക്ഷാത്രലക്ഷ്മിയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഈ സൂര്യകുല കുമാരന്മാരുടെ വിക്രാന്ത ചരിതങ്ങൾ ദേവാസുരന്മാരെക്കൂടിയും അത്ഭുതങ്ങളാൽ വിസ്മിതന്മാരാക്കിത്തീർക്കുന്നു.

എന്തെന്നാൽ, പ്രിയേ നോക്കു നോക്കു.

* ഇളകും കാഞ്ചനകിങ്കിണീഗണരണൽക്കാരങ്ങൾ ചേരുംവിധം
കേടില്ലാക്കടുഘോഷമാർന്നണുത്താം ചാപം വലിച്ചേറ്റവും
മൂർദ്ധാഗ്രങ്ങൾ ചലിക്കുമാറിവരടർവാണം ചൊരിഞ്ഞീടവേ
പേടിക്കുംവിധമാട്ടിടുന്നു രഥമാളുകുന്ന തേരേൽക്കവേ (൧)

* വമ്പിച്ചുപോരിലിഹ മംഗളമാറ്റുതെന്നു
ഡിംഭർക്കൊപ്പമുള്ളവാകയതിന്നുവേണ്ടി
ഗംഭീരമായിടിയൊടൊത്തിഹ ധൂംധുമെന്നു
ജൃംഭിച്ചിതമ്പരപുരത്തിൽ ദിവൌകഘോഷം (൨)

അതുകൊണ്ടു ഇടവിടാതെ വിരിഞ്ഞതും മന്ദാരങ്ങളോടുകൂടിയുള്ള സ്വർണ്ണപത്മങ്ങളുടെ സമൂഹങ്ങളിട കലർന്ന ഭംഗിയുള്ളതും കല്പകവൃക്ഷങ്ങളുടെ പുതിയ പൂമൊട്ടുകളുടെ പൂന്തേൻകൊണ്ടു സൌരഭ്യമുള്ളതുമായ പുഷ്പവർഷം ഈ വീരന്മാരിൽ പതിക്കട്ടെ.

വിദ്യാധരി— അഹോ ഇതെന്താണു പെട്ടെന്നു മിന്നൽ പിണരുകൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞതുപോലെ ആകാശം ക്ഷണനേരത്തിൽ മഞ്ഞനിറമായി തീർന്നിരിക്കുന്നു.

വിദ്യാധരൻ— ഇതെന്താണ് ഇപ്പോൾ,

* താപച്ഛാദ്യതമൻറതിമിരമെന്നാരയന്ത്രമദ്ധ്യ
ത്തൊട്ടാശുചാരുമതന്നപ്രഭയൊത്ത കാന്ത്യാ
ചുറ്റീടുവാൻതുടിവിയിൽപ്പമച്ചുറ്റിത്തി
പെട്ടന്നതൻനിലചുഴുറ്റീട്ടന്നിരിക്കാം (൩)

(ആലോചിച്ച്) ഓ, മനസ്സിലായി. വത്സനായ ചന്ദ്രകേതു ആഗ്നേയാസ്ത്രത്തെ പ്രയോഗിച്ചു. അതിന്റെ അഗ്നിശിഖാസമൂഹങ്ങൾ ചിതറുന്നതാണിത്. ഇപ്പോൾ,

* കരിഞ്ഞുകത്തുചാമരങ്ങളോടുകൂടിയാത്രപിൻ
തിരിഞ്ഞുപോയിതവിമാനമണ്ഡലങ്ങളാകവെ
എരിഞ്ഞുതീപെരുത്തതിലുള്ളൂറ കറ്റക്കുകെമം
ചൊരിഞ്ഞവർണ്ണമുള്ളവേഗിനാൽകിട്ടുന്നതൽക്ഷണം (൪)

ആശ്ചര്യം ചിതറുന്ന വജ്രഖണ്ഡങ്ങൾ പോലെ ശകലങ്ങളായ വലിയ തീപ്പൊരികളെ പൊട്ടിത്തെറിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും ഇടതിങ്ങി ഉയരുന്ന ജ്വാലാമാലകളാൽ നാലുഭാഗവും ഭയങ്കരമായ അഗ്നിഭഗവാൻ വ്യാപിച്ചുതുടങ്ങി. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ചൂട എല്ലാടത്തും കഠിനമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ എന്റെ ദേഹംകൊണ്ട് പ്രിയയെ മറച്ച് വേഗത്തിൽ ദൂരത്തു പൊയ്ക്കളയാം. (അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നു)

വിദ്യാധരി— ഭാഗ്യത്താൽ നിർമ്മലമായ മുത്തുവടംപോലെ ശീതളമായും മനോഹരമായും ദേഹത്തിലെല്ലാം വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന നാഥന്റെ ഈ ശരീരസ്പർശംകൊണ്ടുണ്ടായ ആനന്ദത്താൽ അല്പംകണ്ണടഞ്ഞിട്ടുള്ള എന്റെ ചൂടൊക്കെ നശിച്ചുപോയി.

വിദ്യാധരൻ— അയി, ഞാനെന്താണിതിൽ ചെയ്തത്. അല്ലെങ്കിൽ,

* ഒരുവനോടന്നാളിൽ സ്നേഹമായാലവനു
ള്ളുരുതരനിരുപമസൌന്ദര്യമായാലുമെന്നോ
അരികിൽമരുവിലെന്നാലും ചാരത്തില്ലെങ്കിലും താൻ
മരുവുമൊരുസുഖത്താൽ തന്നെദുഃഖത്തെ നീക്കും (൫)

വിദ്യാധരി— ഇതാ ഇടതിങ്ങി ഇളകിമറിയുന്ന മിന്നൽക്കൊടികളുടെ വിലാസംകൊണ്ട് അലംകൃതങ്ങളായും മറിച്ചിരിക്കുന്ന മ

യിലുകളുടെ കണ്ഠങ്ങൾപോലെ ശ്യാമങ്ങളായുമിരിക്കുന്നമേഘങ്ങൾ ആകാശത്തിലെല്ലാം വ്യാപിക്കുന്നു.

വിദ്യാധരൻ— അമ്മെ! കുമാരലവൻ പ്രയോഗിച്ച വാരുണാസ്ത്രത്തിന്റെ പ്രഭാവമാണിതു. ഇതാ ഇടവിടാതെ വീഴുന്ന വാരിധാരാസമൂഹങ്ങൾകൊണ്ടു ആഗ്നേയാസ്ത്രം ശമിച്ചുപോയി.

വിദ്യാധരി— ഇനിക്കു വളരെ വളരെ സന്തോഷമായി.

വിദ്യാധരൻ — അധികമായാലെന്തും ദോഷകരംതന്നെ. എന്തെന്നാൽ വലിയ കൊടുങ്കാറ്റുകൊണ്ടു ഇളകി അതി ഗംഭീരമായി ഘോഷിക്കുന്ന മേഘങ്ങൾനിമിത്തം വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഇരുട്ടുകൊണ്ടു നിബിഡമായി ബാധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പ്രാണിജാലം ലോകത്തെയെല്ലാം ഒന്നിച്ചു ഭക്ഷിപ്പാനായി തുറന്നിരിക്കുന്ന ഭയങ്കരമായ സംഹാരരുദ്രന്റെ കണ്ഠത്തിനുള്ളിലകപ്പെട്ടുഴലുന്നതുപോലെയും പ്രളയകാലത്തിൽ യോഗനിദ്രകൊണ്ടു സകലഭൂതങ്ങളേയും ബാധിച്ചു മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ഉദരത്തിലകപ്പെട്ടപോലെയും വല്ലാതെ വിറയ്ക്കുന്നു. നല്ലതു വത്സ ചന്ദ്രകേതോ! നല്ലതു. വായവ്യാസ്ത്രത്തെ വേണ്ടടിക്കിൽ തന്നെയാണു പ്രയോഗിച്ചതു.

* ചെതുകിയവായുവിനാൽച്ചെ
ന്നൊത്തടിക്കിലുടൻചയിച്ചുമേഘനിര
പരന്നുപൊങ്ങിനിന്നതാൽ
പരമാത്മാവിൽപ്രപഞ്ചമതുപോലെ (൩)

വിദ്യാധരി— നാഥ! ഇദ്ദേഹം ആരാണു സംഭ്രമത്തോടുകൂടി പൊങ്ങിച്ച കൈകൊണ്ടു ഉത്തരീയത്തിന്റെ ഒരു തലയെ ഇളക്കിക്കൊണ്ടും ദൂരത്തിൽനിന്നുതന്നെ മധുരവചനങ്ങളാൽ യുദ്ധവ്യാപാരത്തെ പ്രതിഷേധിച്ചുകൊണ്ടും ഈ കുമാരന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ വിമാനത്തെ ഇറക്കുന്നു.

വിദ്യാധരൻ— (കണ്ടിട്ടു) ഇദ്ദേഹം ശംബൂകനെ സംഹരിച്ചു തിരിച്ചുവരുന്ന രഘുപതിയാണു.

* ചാതുരംഗബലങ്ങൾമഹാപുരുഷവാക്കാകണ്ഠ്യതൽഭാഗവാൽ
ഘോഷംപൂണ്ടപടഹാനകവെടിഞ്ഞമഹാമഹാധീർലവൻശാന്തനായ്
വീണ്ടുംചക്ഷുണനന്ദനൻവിനതനായ്നിന്നിടിനാൻസാമ്രാജ്യം
തൈസ്യപാദനന്ദനസംഗമേനന്ദിചക്ഷുണ്ടാകട്ടെസന്മംഗളം (൧)

എന്നാൽ നോം ഇവിടുന്ന പോവുക.

(രണ്ടുപേരും പോയി)

വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.

—oo—

(അനന്തരം രാമനും ലവനും വിനതനായ ചന്ദ്രകേതുവും പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ— (വിമാനത്തിൽനിന്നിറങ്ങിക്കൊണ്ട)

* രഘുവിനുടെകുലത്തിൽപ്പൂർണ്ണനാംചന്ദ്രകേതോ
തനയവരികവേഗംപുൽകനീഗാഢമെന്നെ
ഘനമഹിമമതുപോലെപ്പീതമാംനിന്റെമെയ്യാ
ലനിശമെതിർവരുമെന്നുൾച്ചൂടുമാറട്ടെവത്സ (൯)

(എഴുനീല്പിച്ചു സ്നേഹത്തോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു) ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളാൽ അലംകൃതശക്തിയായ ഉണ്ണിക്കു കുശലമല്ലേ?

ചന്ദ്രകേതു— അത്യത്ഭുതക്രിയനും പ്രിയദർശനനുമായ ലവന്റെ ലാഭോദയംകൊണ്ടു കുശലംതന്നെ. അതിനാൽ എന്നെപ്പോലെയൊ എന്നെക്കാൾ വിശേഷമായിട്ടൊ പ്രണതനായ ഈ മഹാവീരനെ പ്രസന്നമായ കണ്ണുകൊണ്ടു താതൻ ദർശിക്കേണ്ടതാണെന്നു ഞാനറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

രാമൻ— (ലവനെ നോക്കീട്ടു) ഭാഗ്യത്താലുണ്ണിയുടെ സ്നേഹിതൻ അതിശ്ലാഘ്യാകൃതിയായിരിക്കുന്നു. ഇവൻ,

* ഇത്രിലോകപരിരക്ഷചെയ്യുവതിന്നു വേദമുടൽപൂണ്ടതോ
ക്ഷാത്രധർമ്മമുടൽപൂണ്ടു വേദപരിരക്ഷണത്തിനു തുനിഞ്ഞതോ
ഒത്തുചേർന്ന ഗുണനാലമാനിഖിലപാടവങ്ങളുടെ പുഞ്ജമോ
ഗാത്രമിങ്ങു വന്നു പുണ്യവസ്തുനിവഹം വഹിച്ചിഹവസിപ്പതൊ

ലവൻ— അഹോ പുണ്യങ്ങളായ അനഘാവദർശനങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ മഹാപുരുഷൻ

* അതിഭക്തിസ്നേഹങ്ങളു
മാശ്ചര്യവുമത്രയിക്കമാലയമൊ
അത്യൽകൃഷ്ടംധർമ്മമൊ
മാകാരംപൂണ്ടതൊ പ്രസന്നമതായി (൧൦)

അത്യാശ്ചര്യം.

* കണ്ടപ്പോളിപ്പുമാനകലാഹാദവിശമിക്കുന്നിതെന്റെ ചെന്താമ
രക്കണ്ണന്റെ മനസ്സത്തിൽ സുഖമയമെസ്നേഹവുമൊഴ്ക്യംചേർന്നിട്ടന്ന
ഉണ്ടായീട്ടുന്നിതെന്താപരവശതയിനിമേറാനിലൊഗ്രഢമായി
ട്ടുണ്ടാം ത്രിഭുവനങ്ങളിൽപ്പോലെയാരമഹിമമഹാന്മാരിലും ശ്രേഷ്ഠമായി

രാമൻ— ഇതെന്താണ് ഒരുമിച്ചുതന്നെ ദുഃഖത്തെ നശിപ്പിക്കുകയും എന്നോ ഒരു കാരണത്താലാത്മാവിനെ സ്നേഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അഥവാ സ്നേഹം, നിമിത്തത്തെ അവലംബിച്ചു ഉണ്ടാക എന്നുള്ളതു പ്രമാണിക്കത്തക്കതല്ല. എന്തെന്നാൽ,

* ഏതോ ഹേതുമനസ്സിലുള്ള കുളിർപ്പിടിപ്പിക്കുന്ന വസ്തുക്കളെ
പ്രീതിക്കാശ്രയമാകയില്ല വെളിയിൽ കാണുന്നധർമ്മാദികൾ
ശീതാംശൂദയമാകിലാശു കിനിയുന്നില്ലേ ശശാങ്കോപലം
പ്രാതസ്സൂര്യനുദിക്കിലാശു വിടരുന്നില്ലേ സരോജങ്ങളും (൧൨)

ലവൻ— ചന്ദ്രകേതോ! ഇദ്ദേഹം ആരാണ്.

ചന്ദ്രകേതു— പ്രിയവയസ്യ! താതപാദനല്ലേ.

ലവൻ— എന്നാൽ ധർമ്മപ്രകാരം ഇനിക്കും അച്ഛൻ തന്നെ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭവാൻ എന്നെ 'പ്രിയവയസ്യ' എന്നു വിളിക്കുന്നുവല്ലോ. എന്നാൽ നിങ്ങൾക്കിപ്രകാരം വിളിക്കേണ്ടവരായിട്ടു നാലുപേരുണ്ടല്ലോ. പ്രസിദ്ധന്മാരായ രാമായണകഥാപുരുഷന്മാർ. അവരിൽ വെച്ച് ഇദ്ദേഹം ആരാണ്.

ചന്ദ്രകേതു— ജ്യേഷ്ഠതാതപാദനാണെന്നറിഞ്ഞാലും.

ലവൻ— (ഉല്ലാസത്തോടുകൂടി) രഘുനാഥനോ, ഭാഗ്യത്താൽ ഈ ദേവനെ കാണ്മാൻ സംഗതിവന്നതുകൊണ്ട് ഇതൊരു സുദിനം തന്നെ. (വിനയത്തോടുകൂടി നോക്കീട്ട്) താത! വാല്മീകിശിഷ്യനായ ലവൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

രാമൻ— ആയുഷ്മൻ വരു. വരു (സ്നേഹത്തോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്) ഉണ്ണീ അതിവിനയം മതി മതി. അനേകം പ്രാവശ്യം ഗാഢമായിട്ടെന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യൂ.

* നെപ്പാരംവിടർന്നുള്ളിന്നാദേഹപുത്രകമേതാ
ചാരുതാപമാർദ്ദവമിയന്നതവാംഗസംഗം
ചേരുന്നൊചന്ദ്രയുതചന്ദനധാരപോലെ
പാരംസുഖാതിശയമിങ്ങുളവാക്കിടുന്നു (൧൩)

ലവൻ— (ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തിന്ന കാരണംകൂടാതെതന്നെ എന്നെക്കുറിച്ചിവിധം സ്നേഹമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ മൂഢനായ ഞാനോ ആയുധസ്വീകാരത്തോളം സംഭവിച്ച ഉദ്വേഗത്താൽ ഇദ്ദേഹത്തിനെത്തന്നെയാണദ്രോഹിച്ചത. (പ്രകാശം) താതപാദൻ ലവന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ അറിവില്ലായ്മയെ ക്ഷമിക്കണെ.

രാമൻ— വത്സൻ എന്തപരാധം ചെയ്തു?

ചന്ദ്രകേതു— അശ്വരക്ഷകന്മാര അച്ഛന്റെ പ്രതാപോൽകർഷത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചതുകേട്ടിട്ട ഇദ്ദേഹം വീരസ്വഭാവത്തെ കാണിച്ചു.

രാമൻ— ഇത ക്ഷത്രിയന്നലങ്കാരമല്ലേ,

* അന്യന്മാക്കുള്ളതേജഃപ്രസരമതുസഹി
ക്കില്ലതേജസ്വിനാം
തന്നേസിദ്ധിച്ചതല്ലാതവരുടെയുളവാ
കുന്നതല്ലിസ്വഭാവം
നന്നായ്സൂര്യൻജ്വലിക്കുന്നളവുനികൃതമാ
യെന്നപോലല്ലയോകണ്ട
ന്നൂനംസൂര്യകാന്താപലമുടനെവമി
ക്കുന്നതേജോമലത്തെ (൭൪)

ചന്ദ്രകേതു— താത! ഈ വീരന്റെ അമർഷവും അലങ്കാരമായിരിക്കുന്നു, അത്രമാത്രമല്ല പ്രിയസ്നേഹിതൻ പ്രയോഗിച്ച ജൃംഭകാസ്ത്രം കൊണ്ട എല്ലാടത്തും സൈന്യങ്ങൾ സ്തംഭിച്ചുപോയി.

രാമൻ— (നോക്കീട്ട) ഉണ്ണി ലവ! അസ്ത്രങ്ങളെ സംഹരിക്ക. ചന്ദ്രകേതോ! നിശ്ചം ചെന്ന ഒന്നും പ്രവൃത്തിപ്പാൻ കഴിയാതെ ലജ്ജിച്ചുനില്ക്കുന്ന സൈന്യങ്ങളെ സമാധാനപ്പെടുത്തു.

ലവൻ— താതന്റെ കല്പനപോലെ (എന്ന ധ്യാനം നടിക്കുന്നു)

ചന്ദ്രകേതു— അച്ഛന്റെ കല്പനപോലെ. (പോയി)

ലവൻ— അസ്ത്രം പ്രശാന്തമായി.

രാമൻ— വത്സ! പ്രയോഗിപ്പാനും സംഹരിപ്പാനും മന്ത്രങ്ങളുള്ള ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ ഗുരൂപദേശവഴിയായിസിദ്ധിക്കേണ്ടവയാണ.

* പുരാ കഠിനമാം തപസ്സിനെ വിരിഞ്ചിമുമ്പാകുമ
പ്പുരാതനഗുരുക്കൾ ചെയ്തതിലവർക്കു സാക്ഷാത്തമായ്
ഒരായിരമതിൽപരം സമകൾ ചെന്നപിൻ കണ്ടിതി
ശ്ശരാകൃതികളാസ്ത്രപോലെയമതാം സ്വതേജസ്സിനെ (൧൭)

അനന്തരം ഈ ദിവ്യാസ്ത്രമന്ത്രത്തെ ഭഗവാൻ കൃശാശ്വൻ ആയിരത്തിലധികം സംവത്സരം ശിഷ്യനായിരുന്ന ഭഗവാൻ വിശ്വാമിത്രനുപദേശിച്ചു, അദ്ദേഹം ഇനിക്കും. ഇങ്ങിനെയാണ ഇത വന്നിട്ടുള്ള ക്രമം. കുമാരനു പിന്നെ ഏതുപാരമ്പര്യമനുസരിച്ചാണ ലഭിച്ചത എന്നറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം.

ലവൻ— ഞങ്ങൾക്കു ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ സ്വതെ സിദ്ധിച്ചവയാണ.

രാമൻ— (വിചാരിച്ചു) അത്യൽകൃഷ്ടമായ പുണ്യപരിപാകംകൊണ്ടുണ്ടായ ഏതോ ഒരു മഹിമയായിരിക്കാം. ഞങ്ങൾക്കെന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ സാരമെന്താണ?

ലവൻ— ഏട്ടപെറന്നവരായ ഭ്രാതാക്കളാണ ഞങ്ങൾ.

രാമൻ— എന്നാൽ ആ ഉണ്ണി എവിടെ?

(അണിയറയിൽ) ഹെ ഭാണ്ഡായന! ഭാണ്ഡായന!

* ആയുഷ്മാൻചന്ദ്രകേതുവിനെ ചാപത്തിനാൽ ഭേദിച്ചു രാജസൈന്യങ്ങളോടായിട്ടോ പറയുന്നതെന്തുടനെ തന്നെയങ്ങോട്ടേക്കവൻ സ്ഥാപിത
എന്നാലിന്നധിരാജരാജ്യമഖിലം തെച്ചാനസ്സമിക്കുന്നു തം
മിന്നും ക്ഷത്രിയശസ്ത്രവഹ്നികളിലിന്നോന്നായ്ശമിച്ചീടുമേ

രാമൻ— * ആരാണിസ്ഫുലിംഗവിന്ദുനിലമണിയെ
തൊഗ്രപ്രഭാപൂർണ്ണനായ്
മൈസ്പദംതൻഭാഗിക്കൊണ്ടുലഞ്ഞോരുള്ളകം
നൽകാന്തമേനിയിൽ
പാരന്നീലനിറംകലർന്നവരുമാം
ധാരായമംധീരമാ
മൂമ്മേവണകടമ്പിലാത്തുകളു
ള്ളുത്തമനൽകംപിധം (൧൮)

ലവൻ— ആർയ്യനായ ഇദ്ദേഹമാണ കരഗന്നൂരാജായ എന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ, ഒന്താശ്രമത്തിൽനിന്നു തിരിച്ചുവരികയാണ.

രാമൻ— (കൌതുകത്തോടുകൂടി) ഉണ്ണി! ആയുഷ്മാനായ അവനെ ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ വിളിക്ക.

ലവൻ— അങ്ങിനെതന്നെ. (പിന്നേയും ചുററിനടക്കുന്നു)

(അനന്തരം കുശൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

കുശൻ— (അത്ഭുതസന്തോഷധൈര്യങ്ങളോടുകൂടി വില്ലിനെ ആസ്ഫാലനംചെയ്തുകൊണ്ടു)

* വൃത്രാരാതിക്കുപോലുംപടയിലഭയസന്മാനമേല്പ്പോരുമേകി
ദ്ദൃപ്തന്മാരെത്തഹിപ്പിപ്പതിനുടനെതിരിയുംക്ഷാത്രതേജോനിദാനം
പത്തിക്കാമിത്രഗോത്രാന്തകനൃപരെന്നതിനുകിട്ടീട്ടില്ലിന്നോൻ
കത്തുംഘോരാസ്ത്രദീപ്തിച്ചുടതടവിയതാണുള്ളവില്ലിന്റെഭാഗ്യം

(ബദ്ധപ്പെട്ടു ചുററി നടക്കുന്നു)

രാമൻ— ഈ ക്ഷത്രിയക്കുട്ടിയിൽ മഹത്തായ ഒരു പൌരുഷം കാണപ്പെടുന്നു.

* നോട്ടംപ്പേപ്പോയ്ഗണിക്കുന്നിതുസകലജഗൽ
സത്വസാരത്തെയെന്നും
ധാർഷ്ട്യംപ്പെണ്ടിട്ടുറപ്പുള്ളൊരുഗതിധരയെ
ത്താഴ്ത്തുമോമയന്നോരന്നം
കുട്ടിക്കാലത്തുപോലുംഗിരിയൊടുസമമാം
ഗൌരവത്തോടുകൂടി
പ്പെട്ടന്നിങ്ങോട്ടുപോന്നാനൊരുശിശുവിവനോ
വീരമേഗർവ്വതമോനോ (൧൯)

ലവൻ— (അടുത്തുചെന്നു) ആര്യൻ ജയിക്കുന്നു.

കുശൻ— ആയുഷ്മൻ! എന്താണു യുദ്ധംയുദ്ധമെന്നു ഒരു വർത്തമാനം കേട്ടതു?

ലവൻ— കാര്യങ്ങളായി, അത്ര സാരമില്ല. ആര്യൻ ഈ മഹത്തായ ഗർവ്വത്തെ വിട്ടു ഇദ്ദേഹത്തിങ്കൽ വിനയത്തോടുകൂടി വർത്തിക്കേണ്ടതാണു.

കുശൻ— എന്തിനായിട്ടു?

ലവൻ— മഹാരാജാവായ രഘുപതിയാണു ഈ നില്ക്കുന്നതു. അദ്ദേഹം നമ്മെക്കുറിച്ചു സ്നേഹിക്കുന്നു. ആര്യനെ അടുത്തു കാണ്മാനാഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

കുശൻ— (ആലോചിച്ചു) വർണ്ണാശ്രമധർമ്മപരിപാലകനായ ആ രാമായണകഥാനായകനോ?

ലവൻ— അതെ.

കുശൻ— ആ മഹാത്മാവിന്റെ പുണ്യദർശനം ആഗ്രഹിക്കത്തക്കതുതന്നെ. എന്നാൽ നോം എന്തുമൎയ്യാദയെ അനുസരിച്ചാണദ്ദേഹത്തിനെച്ചെന്നുകാണേണ്ടതെന്നു ഞാനറിയുന്നില്ല.

ലവൻ— അച്ഛനെ എതുപ്രകാരമൊ ഉപചാരംകൊണ്ടു അപ്രകാരംതന്നെ.

കുശൻ— എടൊ അതെങ്ങിനെ?

ലവൻ— സുജനാഗ്രഗണ്യനായ ഊൎമ്മിളാപുത്രൻ ചന്ദ്രകേതു എന്നെ പ്രിയവയസ്യനെന്നുവിളിച്ചു സ്നേഹിതനാക്കിയിരിക്കുന്നു, അതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംബന്ധവഴിയായി ഈ രാജൎഷി നമുക്കും ധൎമ്മതാതൻതന്നെയാണല്ലൊ.

കുശൻ— ഇപ്പോൾ ക്ഷത്രിയന്റെ നേരിട്ടും വിനയത്തോടുകൂടിയിരിക്കേണ്ടതായി.

ലവൻ—അനഘാവഗാഹിശ്യാകൃതികൾകൊണ്ടു ഊഹിക്കാവുന്ന പലവിധ ലോകോത്തരചരിതാതിശയങ്ങളുള്ള ഈ മഹാപുരുഷനെ അച്ഛൻ ദർശിച്ചാലും—

കുശൻ— (നോക്കീട്ടു)

* വളരെപ്രസന്നരൂപം വലിയവിസ്രംഭപ്രഭാവമത്യാശ്ചൎയ്യം
  വന്ദ്യൻരാമായണകവി വാഗ്ദേവിയെനല്ലരീതിപ്രയോഗിച്ചു

(അടുത്തുചെന്നിട്ടു) താത! വാല്മീകി ശിഷ്യനായ കുശൻ നമസ്കരിക്കുന്നു—

രാമൻ— ആയുഷ്മൻ! വരു, വരു—

* വാരിനിറഞ്ഞുള്ളനവ
  കാറിനുസമകാന്തിയുള്ള നിൻകയ്യേ
  സൈ്വരംപുൽകുവതിന്നായ്
  പാരംപ്രീത്യാകൊതിച്ചിടുന്നേൻഞാൻ (൨൧)

(ആലിംഗനംചെയ്തു ആത്മഗതം) ഈ ബാലകനെന്റെ പുത്രനായിരിക്കുമൊ,

* തങ്ങടെദ്ദേഹത്തിൽനിന്നിട്ടാപലവഴിയാ
  യ്യോന്നാവാത്സല്യമെന്ന
  ല്ലംഗംകയ്യേണ്ടിവന്നുംവെളിയിലിഹവസി
  ക്കുന്നചൈതന്യമോരേ

ഭുജംഗാനന്ദാൽദ്രവിച്ചുള്ളൊരുമമഹൃദയം
കൊണ്ടുസ്പർശിച്ചതോത
ന്നംഗസ്പർശങ്ങളാലെന്നുടലിലമൃതൊഴി
ക്കുന്നുവോയിക്കുമാരൻ (൨൨)

ലവൻ—താത ! വെയിലിന്റെ ചൂട ദുസ്സഹമായിരിക്കുന്നു, അതു കൊണ്ടു ഇവിടെ ഈ സാലവൃക്ഷത്തണലിൽ കുറച്ചുനേരം താതനെഴുന്നെള്ളിയിരുന്നാലും.

രാമൻ—ഉണ്ണിയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ.

(എല്ലാവരും ചുററിനടന്നിരിക്കുന്നു.)

രാമൻ—(ആത്മഗതം.)

* ഇതതൊന്താതമഹാത്ഭുതം വിനയമോട്ടതാണെങ്കിലും
ഗതിസ്ഥിതിയിരിപ്പതൊരുളൊരുസമസ്തഭാവങ്ങളും
ദൃതംകരേറമോർക്കിലിലവനുമുണ്ടുസാമ്രാജ്യമെ
ന്നതിസ്ഫുടമതായിനിസ്ഫുരിപ്പതൊന്നിട്ടുണ്ടഹോ (൨൩)

ഇവരുടെ—

* ഉന്നിദ്രാബ്ജമതിന്നനല്പമധുവിൻബിന്ദുക്കളാൽപോലെയും
മിന്നുംനല്ലമണിക്കുചാരുകിരണങ്ങളിട്ടങ്ങളാൽപോലെയും
ചിന്നുംകൌതുകകാന്തിയുള്ളതനുവിന്നേററംസ്വതസ്സിദ്ധമാം
സൌന്ദര്യപ്രഭയാൽവിശിഷ്ടമൊരലംകാരംഭവിക്കുന്നതേ (൨൪)

ഇവരിൽ രഘുകുലകുമാരന്മാർക്കുള്ളപ്പോലെയും ധാരാളമായി കാണുന്നു.

* താരുണ്യംചേർന്നപാരാവതഗളസദൃശശ്യാമളംചാരുഗാത്രം
നേരേനന്നായുയർന്നുള്ളവയവമതിൻസ്കന്ധമൊത്തംസ്വയംഭാ
പാരംശാന്തസ്വഭാവത്തൊടുമൃഗപതിനോക്കുന്നപോലൊട്ടുനോക്കം
ചേരാതുള്ളോരുനോട്ടംഘനമധുരമൃദംഗധ്വനിക്കൊത്തശബ്ദം

(സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ടു) ആയ്യേ ഇവരുടെ ആകൃതി എന്റെ ആകൃതിക്കൊത്തിരിക്കുന്നു എന്നുമാത്രമല്ല,

* ക്ഷോണീനന്ദിനിതന്റെയുംസ്ഫുടതരംസാദൃശ്യമിബ്ബാലരിൽ
കാണുന്നുണ്ടതുനല്ലവണ്ണമറിയാംസൂക്ഷിച്ചുനോക്കുകിൽ
ചേണാർന്നുള്ളൊരുനൂതനാംബുജസമശ്രീചന്ദ്രശോഭിക്കുമെൻ
പ്രാണപ്രേയസിതന്റെവക്ത്രമധുനാതോന്നുന്നുകാണാംവിധം

* മിന്നുപോലമലതരകാന്തിവിളയാടുമോമൽത്തളിരുതി
ന്നൊത്തുകണ്ഠിലത്തുതന്നൊരു നമ്മുതന്നെയിശ്രവണപാശവും
നേത്രയുഗമിതുമതന്നീലനിറമൊത്തുചന്ദ്രാമവിധത്തിലാ
ണിത്രതന്നാമയാത്മജരേഖമെങ്കിലുമിതിൻെറയംശിയെന്നതാനഹോ

വാല്മീകി വസിക്കുന്ന ആ കാട്ടുതന്നെയാണിതു, ഇവിടെയാണെല്ലാം പണ്ടു ദേവിയെ പരിത്യജിച്ചതു. ഇവരുടെ ആകൃതിയും ശോഭവും ഇതിനെ ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല ജൃംഭകാസ്ത്രങ്ങൾ ഇവർക്കു സ്വതേ പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിലല്പം ആലോചിപ്പാനുണ്ടു, പണ്ടു ചിത്രദർശനസമയത്തിൽ പ്രസംഗവശാൽ ഞാൻ അസ്ത്രങ്ങളെ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നതു ഒരു സമയം സഫലമായി തീർന്നതായിരിക്കാം. ഈ അസ്ത്രങ്ങൾ പാരമ്പര്യവഴിക്കല്ലാതെ പൂർവന്മാർക്കുപോലും സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതായി ഞാൻ കേട്ടിട്ടില്ല. ഹൃദയത്തിനുള്ള ഈ സ്വച്ഛാതിശയമൊ പലവിചാരങ്ങൾകൊണ്ടും ഇളകി മറിയുന്ന എൻെറ ആത്മാവിനെ വിശ്വസിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ദേവിയുടെ ഗർഭം രണ്ടായി പിരിഞ്ഞിട്ടുണ്ടായിരുന്നതു പ്രായേണ ഞാനറികയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു. (കണ്ണീരൊട്ടുകൂടി)

* പണ്ടുണ്ടായുള്ള രാഗപരിചയമതിനാൽ
പൂർണ്ണമായിട്ടുമന്ന്യൻ
കണ്ടെത്താതസ്ഥലത്തും ജനപ്രിതസഹജമാം
ലജ്ജയാൽക്കുന്നിലെന്നും
ഉണ്ടായീടുന്നമൽപ്രേയസിയുടെ ഗർഭം
തപ്പിനോക്കുന്നമ്പറിഞ്ഞേൻ
രണ്ടായിട്ടുള്ള ഗർഭസ്ഥിതിയുമവളും
തെല്ലന്നാൾചൊന്നറിഞ്ഞേൻ (സ്ര.)

(കരഞ്ഞിട്ടു) എന്നാൽ എന്തെങ്കിലും ഒരു ഉപായംവഴിക്കു ഇവരോടു ചോദിച്ചുകളയാം

ലവൻ—താത ഇതെന്താണു.

* ഭുവനമംഗളമായഭവദുദയം
നയനതോയകണങ്ങൾനിറഞ്ഞതഹോ

ഉദിനചിരദുർഗണങ്ങൾനിറഞ്ഞിട്ടും
നളിനമംഗിവഹിച്ചിതുസാംപ്രതം (൨൯)

കുശൻ—അയിവത്സ!

* സീതാദേവ്യാവിനാശ്രീരഘുവരനമഹോ
ദുഃഖമല്ലാതെയാരോ
ചെറ്റുള്ളതാനുമത്രേപ്രിയയുടെവിരഹേ
നാട്ടുവഴക്കുപോലെ
താല്ക്കാലസ്നേഹബന്ധംവിരഹമിതതിമി
ല്ലാത്തതാണിപ്രകാരം
ചോദിക്കുന്നെന്നുമേരാമായണകഥയറിയാ
തുള്ളോർപോലെയുണ്ണി (൩൦)

രാമൻ—(ആത്മഗതം) ഇവരുടെ വാക്കുകൾ എന്റെ വിചാരമാർഗ്ഗത്തെക്കടന്നു നില്ക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഇനി ചോദിച്ചിട്ടു ഫലമില്ല. മേഘഹൃദയമെ! നീയെന്തൊരു കാരണമായിട്ടു സ്നേഹംകൊണ്ടു ചഞ്ചലമായിരിക്കുന്ന ഒരു വികാരത്തെ വഹിക്കുന്നതു. ശോകാവേഗത്തെ ഹൃദയത്തിലൊതുക്കുവാൻ കഴിയായ്കയാൽ ഞാൻ ഇപ്രകാരം ശിശുക്കൾക്കു കൂടി ദയതോന്നത്തക്ക സ്ഥിതിയിലായല്ലോ. ഇരിക്കട്ടെ ഇതിനെ മറച്ചുകളയാം. (പ്രകാശം) വത്സന്മാരെ! ഭഗവാൻ വാല്മീകിയുടെ സരസ്വതീവിലാസമായിട്ടും സൂര്യവംശത്തിന്റെ ചരിതവർണ്ണനമായിട്ടും രാമായണമെന്നു ഒരു പ്രബന്ധമുണ്ടെന്നു കേൾക്കുന്നുണ്ടല്ലോ, അതിലുള്ള കൗതുകംകൊണ്ടു ഏതുവിടത്തെയെങ്കിലും അല്പംകേൾക്കുന്നതിനു ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

കുശൻ—ആ ഗ്രന്ഥം ഞങ്ങൾ മുഴുവനും വായിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടില്ല, ബാലചരിതം അവസാനിക്കുന്ന അദ്ധ്യായത്തിലെ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളിപ്പോൾ ഓർമ്മയുണ്ടു.

രാമൻ—ഉണ്ണി ചൊല്ലു.

കുശൻ—* പ്രകൃത്യൈവപ്രിയാസീതാരാമസ്യാസീന്മഹാത്മനഃ।
പ്രിയഭാവസ്സതുതയാസ്വഗുണൈരേവവർദ്ധിതഃ॥ (൩൧)
* തഥൈവരാമസ്സീതായാഃപ്രാണേഭ്യോപിപ്രിയോഭവൽ।
ഹൃദയംത്വേവജാനാതിപ്രീതിയോഗംപരസ്പരം॥ (൩൨)

*പ്രേമസ്വായമാസ്ഥന്നേശ്രീമാൻരാമനരിച്ചജാനകിയിൽ
ദ്രുഢകളത്തിന്നെത്തൻഗുണസാമർത്ഥ്യംകൊണ്ടുതന്നെവലുതാക്കി
*രാമനിലാത്മാവെക്കാൾപ്രേമമുളിച്ചുതദൈവസീതയ്ക്കും ;
പ്രീതിപരസ്സരമുള്ളൂചേതസ്സിന്നമാത്രമെഗ്രഹിക്കാവൂ (൩൦)

രാമൻ—കഷ്ടം അതിശയങ്കരമാകംവണ്ണം ഹൃദയമർമ്മങ്ങൾ വല്ലാതെ പിളൎന്നുപോകുന്നു- ഹാ ദേവി അന്നത്തെ പ്രീതിയോഗം ഇതിന്നെതന്നെയായിരുന്നുവെല്ലോ- അഹോ അഹേതുകമായിട്ടുള്ള അവസ്ഥാവ്യത്യാസത്താൽ വിപരീതസ്വഭാവങ്ങളായിട്ടു വ്യസനത്തിലായവസാനിക്കുന്ന ഈ സംസാരവൃത്താന്തങ്ങൾ എന്നെ തപിപ്പിക്കുന്നു-

* അന്നത്തെസ്സൌഖ്യദുഃഖങ്ങളിപ്പൊഴിമമന
സ്സിലൻരയോജിപ്പമോരാം
നന്നാശ്വാസമൂലംതെളികയുന്നുകാ
നന്ദമന്നുള്ളിലിപ്പും
അന്യോന്യപ്രീതിയതാങ്ങളുമെവിടെഹാ
കഷ്ടമീവണ്ണമായി
ട്ടിന്നുംവേർവെട്ടുപോകാതഹാഹൃദിചലി
ക്കുന്നിതിപ്പാപിജീവൻ (൩൧)

അഹോ ഹാ കഷ്ടം!

* തിരക്കിക്കൊണ്ടെന്നൻപ്രിയതമയിലൊന്നിച്ചുടനരി
ച്ചിരിക്കുന്നോരോരോസ്സുഗുണനിരയാൽ ചാരുതരമായ്
സ്സുരിപ്പാൻവയ്യാത്തുള്ളൊരസമയമേതെങ്കിലതുതാൻ
സ്സുരിപ്പിച്ചു കഷ്ടംഹൃദയമതിലിന്നാലവചനം (൩൨)

*നന്നാശ്ലേഷമിന്നാരാത്രിചിലദിവസംകൊണ്ടുപോയതെല്ലതെ
സ്സന്ദമന്ദംമുളച്ചെൻപ്രിയയുടെമുഖമതെല്ലന്നവിസ്മൃഷ്ടമായി [ഉ്ലാ
ന്നെന്നായ്പ്രായമിലാപ്രണയമിവകലർന്നങ്കകാമാഗ്നിചിത്തം
തന്നിൽസ്സംപൃക്തമായുംപ്രിയയുടെതനുവിൽസന്നമായുംവിളങ്ങി

കുശൻ—ഗംഗാതീരത്തിലുള്ള ചിത്രകൂടവനത്തിൽ ക്രീഡിക്കുമ്പോൾ രഘുപതി സീതാദേവിയോടു പറഞ്ഞ ശ്ലോകമാണിത്-

* തദർദ്ധമിവവിന്യസ്തശിലാപട്ടോയമഗ്രതഃ ।
യസ്യായമഭിതഃ പുഷ്പൈഃ പ്രവൃഷ്ട ഇവ കേസരഃ ॥ (൩൩)

സ്വജനികളെന്നന്നാൾ സ്നേഹം വാരിവർഷി
ച്ചമിതസുഖമയോടും മുന്നിൽവെച്ചെന്നപോലെ
സമതയൊടുവിളങ്ങുന്നെല്ലാമിക്കല്ലുകണ്ടാൽ
സുമുഖി തവ ശയിപ്പാനുള്ളതാണെന്നുതോന്നും (൩൬)

രാമൻ— (ലജ്ജാസ്മിതസ്നേഹവ്യസനങ്ങളോടുകൂടി) കഥയില്ലാത്തവരാണെല്ലോ കുട്ടികൾ, കാട്ടിൽ വസിക്കുന്നവരായാൽ പിന്നെ പറവാനുണ്ടോ, ഹാ ദേവി ആ കാലത്തുള്ള വിശ്വാസാദികളിൽ സാക്ഷിയായ ആ പ്രദേശത്തെ സ്മരിക്കുന്നുണ്ടോ ഹാ കഷ്ടമി കഷ്ടം!!

* നന്നായ്ഗംഗയിൽനിന്നുമന്ദമണയും കാറ്റേററു നീലാളകം
ചിന്നുമ്പോൾ പ്രതതെല്ലുതെല്ലുമറയും ഫാലേന്ദുവാൽകാന്തമായ്
കർണ്ണത്തിന്നൊരുഭൂഷയില്ലകവിളിൽകാന്തിമില്ലെങ്കിലും
കർണ്ണത്തിന്നവതംസമാസ്യമുത്തുവിലസുന്നിൻവക്ത്രമോർക്കുന്നു ഞാൻ

(സ്തംഭിച്ചപോലെയിരുന്ന വ്യസനത്തോടുകൂടി)

അഹോ ആശ്ചര്യം!

* പാരംചിന്തിച്ചുചിന്തിച്ചൊരുവിധമുരുവായ്
  മുന്നിലുണ്ടെന്നുതോന്നും
നേരത്താശ്വാസമല്പം പ്രിയജനമുളവാ
  ക്കുന്നവേർപാടിലുംതാൻ
നേരേകണ്ടോരുരൂപംമറയുകിലുലകം
  ജീർണ്ണമാംകാടതാകും
നീറുന്നുണ്ടെന്നുതോന്നുംഹൃദയമുടനമി
  ത്തീയ്യിൽവെന്തെന്നപോലെ (൩൭)

(അണിയറയിൽ)

* ശ്രീരാമാംബകളൊത്തരുന്ധതിയുമാവാല്മീകിവൈദേഹനാ
മാരാജർഷിവസിഷ്ഠനംശിഷ്യരുണ്ടോംകേട്ടേറവുംപ്രീതരായ്
ഉത്താശ്രമമാകയാൽതാപിതചിത്തന്മാരതെന്നാകിലും
പോരുന്നുജരയുള്ളമേനിവളരെക്ഷീണിച്ചിതാമന്ദമായ് (൩൮)

രാമൻ— ഭഗവാന്മാരായ അരുന്ധതീവസിഷ്ഠന്മാരും അംബമാരും ജനകനും ഇവിടെത്തന്നെയോ, കഷ്ടം! ഇവരെ എങ്ങിനെയാണ ഞാൻ കാണേണ്ടത്. (വ്യസനത്തോടുകൂടി നോക്കീട്ട്)

അഹഹ താതജനകന്മാർകൂടി ഇവിടെ വന്നിട്ടുള്ളതിനാൽ ഭാ
ഗ്യഹീനനായ ഞാൻ ലജ്ജകൊണ്ടു ബാധിതനായി.

* ശ്ലാഘ്യംസംബന്ധമെന്നോർത്തതിമുദമിയലും
ശ്രീവസിഷ്ഠാദ്യരോടും
മംഗലോക്തുള്ളാവിവാഹോത്സവകൗതുകികളും
താതയോസ്സംഗതത്തെ
ഇന്നെന്നാൽകണ്ടൊന്നിപ്പിതൃസഖമുഖമി
കഷ്ടകാലത്തു കണ്ടും
ദുഃഖാൽപൊട്ടിത്തെറിച്ചില്ലുടലുടനഥവാ
രാമനാമലന്തരശ്യം (൪൦)

(അണിയറയിൽ) കഷ്ടം. കഷ്ടം.

* നന്നായുള്ളരാവമെന്നതനവിൽശോഷിപ്പുകൊണ്ടിവിധം
നന്നാക്ഷീണനതാംമെയ്യുപ്രയമെന്നെക്കണ്ടിട്ടുപെട്ടന്നഹോ
നിന്നൊന്നാശ്വാസലമ്പതോജനകൻപിന്നനുഗ്രഹിപ്പിക്കയാ
ചൊന്നാശ്ശ്നാൽകൊണ്ടുമോഹമുടനെപ്രാപിച്ചുരാമാംബമാർ

രാമൻ— ഹാ താത! ജനക! ഹാ അംബമാരെ!

* ജനകമന്വ്വകുലത്തിൻക്ഷേമസൗഖ്യപ്രദമായി
ട്ടനുപമങ്ങളെന്നെല്ലാംചൊന്നാരവരവസ്ഥയിങ്കൽ
കനിവൊരല്പമില്ലാ ത്തെളിമെപ്പാപിതന്നാ
ടനുചിതമിനിനിങ്ങൾക്കുള്ളകാരുണ്യപൂരം (൪൧)

ഇവരെ ചെന്നുകാണുകതന്നെ. (എന്ന എഴുനീല്ക്കുന്നു)

കുശലവന്മാർ— താതൻ ഇതിലെ. ഇതിലെ.

(വ്യസനത്തോടുകൂടി ചുറ്റിനടന്ന എല്ലാവരും പോയി)

ആറാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉത്തരരാമചരിതം.

ഭാഷാനാടകം.

ഏഴാമങ്കം.

(അനന്തരം ലക്ഷ്മണൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മണൻ— ഭോ ഭോ ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹർഷി ഞങ്ങളോടുകൂടി നാട്ടിലും നഗരത്തിലും വസിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണ ക്ഷത്രിയസമേതന്മാരായ ജനങ്ങളെ ക്ഷണിച്ചും, ദേവാസുരതിര്യഗ്ഗണനായകന്മാരോടുകൂടി നിഖിലങ്ങളായ സ്ഥാവരജംഗമ ഭൂതസമൂഹങ്ങളെ, തന്റെ പ്രഭാവംകൊണ്ടും ഇവിടെ വരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ആൎയ്യൻ എന്നോടിങ്ങിനെ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "വത്സലക്ഷ്മണ! ഭഗവാൻ വാല്മീകി തന്റെ കൃതിയെ അപ്സരസ്ത്രീകളെക്കൊണ്ടു അഭിനയിക്കുന്നത കാണ്മാനായിട്ടു നമ്മെ ക്ഷണിച്ചിരിക്കുന്നു, അതിനാൽ ഗംഗാതീരത്തിലുള്ള രംഗസ്ഥാനത്തിങ്കൽചെന്നു സാമാജികന്മാരെ യഥാക്രമം ഇരുത്തേണ്ടതാണെ" എന്നു. അതിനാൽ ഞാനിപ്പോൾ മൎത്ത്യാമൎത്ത്യങ്ങളായ സകല ഭൂതസമൂഹങ്ങളേയും ഉചിതങ്ങളായ സ്ഥാനങ്ങളിലിരുത്തുകയും ചെയ്തു.

* എന്നംനിവാസമിഹരാജപദാശ്രമത്തി
ലെന്നാലുമേവമതികഷ്ടനിവൃതമത്ത
ന്നന്നാസ്വഹിച്ചിടുമൊരാൎയ്യനിതേവമന്നി
തൊന്നാമതാംകവിയിലുള്ളൊരുഗൌരവത്താൽ (൧)

(അനന്തരം രാമൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ— വത്സ ലക്ഷ്മണ! നാടകം കാണ്മാനുള്ളവരെല്ലാം ഇരുന്നുവൊ?

ലക്ഷ്മണൻ— ഉവ്വ.

രാമൻ— എന്നാൽ വത്സന്മാരായ ഈ കുശലവന്മാരേയും ചന്ദ്രകേതുവിനെപ്പോലെ മാന്യസ്ഥാനത്തിലിരുത്തേണ്ടതാണ.

ലക്ഷ്മണൻ— ആൎയ്യന്റെ ഇവരിലുള്ള വാത്സല്യത്തെ അറിഞ്ഞ ഞാനതിനെത്തന്നെ ചെയ്തിട്ടുണ്ട. ഇതാണ വിരിച്ചിട്ടുള്ള രാജാസനം ഇതിലാൎയ്യനിരുന്നാലും.

(രാമൻ ഇരിക്കുന്നു) (എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു)

രാമൻ— എന്നാൽ ആരംഭിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

സൂത്രധാരൻ— (പ്രവേശിച്ചിട്ട) ഭോ, ഭോ, ഭൂതാൎത്ഥവാദിയായ ഭഗവാൻ വാല്മീകി സ്ഥാവരജംഗമാത്മകമായ ജഗത്തിനോട ആജ്ഞാപിക്കുന്നു. "നാം ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടറിഞ്ഞിട്ട കരുണാത്ഭുതരസങ്ങളുള്ള പരിശുദ്ധമായ ഒരു രൂപകം നിൎമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട. കാൎയ്യഗൌരവമുള്ളതുകൊണ്ട അതിലെല്ലാവരും ശ്രദ്ധവെക്കേണ്ടതാണ" എന്നു.

രാമൻ— ഇതു പറകപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട. "ധൎമ്മങ്ങളെ പ്രത്യക്ഷമായറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവരാകുന്ന ഋഷികൾ, ഭഗവാന്മാരായ അവരുടെ ഋതസാരങ്ങളായും സത്യപ്രധാനങ്ങളായുമുള്ള പ്രജ്ഞാനങ്ങൾ പ്രവേശിക്കുന്നതിന്ന വല്ല ദിക്കിലും തടസ്ഥമുണ്ടായേക്കുമൊ എന്ന ശങ്കിപ്പാനിടയില്ല" എന്നു.

(അണിയറയിൽ) ഹാ ആൎയ്യപുത്ര! ഹാ കുമാരലക്ഷ്മണ! ഏകാകിനിയായും ഭാഗ്യഹീനയായും അശരണയായും അരണ്യത്തിൽ പ്രസവവേദന ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്ന എന്നെ ദുഷ്ടമൃഗങ്ങൾ ഭക്ഷിപ്പാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട ഭാഗ്യഹീനയായ ഞാനിപ്പോൾ ഗംഗയിൽ ദേഹത്തെ ത്യജിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ—(ആത്മഗതം) കഷ്ടം ഇതെന്താ വേറെ ഒന്നാണ.

സൂത്രധാരൻ— * ഭൂപാലനാൽ കൊടിയ കാട്ടിലുടൻ വെടിഞ്ഞ
ഭൂപുത്രിയാമഖിലലോകസധൎമ്മപത്നീ
ആപന്നയാൾ പ്രസവവേദനയാൽ ചലിച്ചു
താപേന മിഞ്ഞുമുടൽ ഗംഗയിലിട്ടിടുന്നു (൫)

(എന്നു പോയി)

രാമൻ— ഹാ ദേവി! ലക്ഷ്മണ! രക്ഷിക്ക.

ലക്ഷ്മണൻ— ആൎയ്യ! നാടകമാണിതു,

രാമൻ— ഹാ ദേവി! ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസഖി! രാമൻ

നിമിത്തമല്ലൊ ഈ കഷ്ടാവസ്ഥ ഭവതിക്കുവന്നതു.

ലക്ഷ്മണൻ— ആൎയ്യ! പ്രബന്ധാൎത്ഥത്തെ ദൎശിച്ചാലും.

രാമൻ— വജ്രഹൃദയനായ ഞാൻ ഇതാ സജ്ജനായിരിക്കുന്നു.

(അനന്തരം ഓരോ കുട്ടികളെ മടിയിൽ വെച്ചിട്ടുള്ള ഗംഗാഭൂമികളാൽ താങ്ങപ്പെട്ടുകൊണ്ടു സീതാദേവി പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻ—വത്സലക്ഷ്മണ എന്തെന്നറിവാൻപാടില്ലാത്തതും അകാരണമായി സംഭവിച്ചതുമായ ഒരു ഇരുട്ടിൽ ഞാൻ പ്രവേശിക്കുന്നപോലെ തോന്നുന്നു. എന്നെ താങ്ങിക്കൊൾക.

ഗംഗ— * സമാശ്വസിക്കൂ ധൈൎയ്യമാൎന്നു സതേ
സമസ്തഭാഗ്യങ്ങളൊത്തുചേൎന്നതേ
ത്വമംബുവിൽപെററിതു ഭാനവാന്വയം
സമുദ്ധരിക്കുന്നൊരു ബാലകദ്വയം (ന.)

സീതാ—(ആശ്വസിച്ചിട്ടു) ഭാഗ്യത്താൽ രണ്ടുപുത്രന്മാരെ ഞാൻ പ്രസവിച്ചു. അയ്യോ ആൎയ്യപുത്ര! (മൂൎഛിക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മണൻ—(പാദങ്ങളിൽവീണിട്ടു)ആൎയ്യ ആൎയ്യ നാം ഭാഗ്യത്താൽ വൎദ്ധിക്കുന്നു. രഘുവംശത്തിന്നു മംഗളങ്ങളായ അങ്കുരങ്ങളുണ്ടായി. (നോക്കീട്ടു) ഹാ ഹാ ഇളകിവരുന്ന കണ്ണുനീരുകളുടെ പ്രവാഹത്താൽ പരവശനായിട്ടു ആൎയ്യൻ മോഹിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. (എന്നു വീശുന്നു.)

ഭൂമി—വത്സേ! ആശ്വസിക്ക ആശ്വസിക്ക.

സീതാ—(ആശ്വസിച്ചിട്ടു) ഭഗവതി! നിങ്ങളാരാണിവരാരാണു.

ഭൂമി—ഇവർ നിന്റെ ശ്വശുരകുല ദേവതയായ ഭഗവതി ഭാഗീരഥിയാണു.

സീത—ഭഗവതി നിങ്ങൾക്കു നമസ്കാരം.

ഗംഗ—ചാരിത്രത്തിന്നുചിതമായ കല്യാണസമ്പത്തുണ്ടാകട്ടെ.

ലക്ഷ്മണൻ—ഞങ്ങൾ അനുഗ്രഹീതരായി.

ഗംഗ—ഇവരാണു നിന്റെ മാതാവായ ഭൂമിദേവി

സീതാ—ഹാ അമ്മെ ഈ സ്ഥിതിയിലായിട്ടൊ എന്നെക്കാണ്മാൻ സംഗതിവന്നതു.

ഭൂമി—വരൂ,വത്സെ,വരൂ,മകളെ,

(എന്നു സീതയെ ആലിംഗനംചെയ്തു മൂൎഛിക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മണൻ—(സന്തോഷത്തോടുകൂടി) ഭാഗ്യത്താൽ ഭൂമിദേവിയും

വും ഗംഗാദേവിയാലും ആശ്ശു അനുഗൃഹീതയായി.

രാമൻ—(നോക്കീട്ട) ഇത ഏററവും വ്യസനകരമായിട്ടിരിക്കുന്നുവെല്ലൊ എല്ലാം രക്ഷിക്കുന്ന ഭൂമിദേവി കൂടി വ്യസനിക്കുന്നതുണ്ടുള്ളതുകൊണ്ട പുത്രസ്നേഹം മററല്ലാസ്നേഹങ്ങളെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠമാസ്തീന്ന. അഥവാ ഈ സംസാരമത്രയും സർവ്വസാധാരണമായിട്ടുള്ളതും സ്നേഹത്താൽ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതും ഭേദിച്ചുകളവാൻ പാടില്ലാത്ത വിധത്തിൽ സർവ്വ പ്രാണികളുടേയും ഉള്ളിൽകിടക്കുന്നതുമാണെല്ലൊ.

ഗംഗ—വത്സേജാനകി! ദേവിഭൂതധാത്രി! ആശ്വസിപ്പിൻ ആശ്വസിപ്പിൻ.

ഭൂമി—(ആശ്വസിച്ചു) ദേവി! സീതയെ പ്രസവിച്ചിട്ട ഞാനെങ്ങിനെ ആശ്വസിക്കുന്നു.

* അന്നാരാക്ഷസമദ്ധ്യവാസമുളവായ്പുത്രിക്കതെന്തോരതാ
യിന്നീദുസ്സഹകരോരരുലപവാദമഥോ കഷ്ടമസഹ്യമായതൊ

ഗംഗ—

* നന്നായോർക്കുവസുന്ധരേ വിധിവശാൽ കർമ്മാനുരൂപങ്ങളാ
യുണ്ടാകുന്നഫലങ്ങളെത്തടയുവാൻ പാരിങ്കലാരാളഹോ (൪)

ഭൂമി—ഭാഗീരഥി ഭവതി പറഞ്ഞത ശരിതന്നെ എന്നാൽ രാമനിങ്ങിനെചെയ്തത നന്നായോ.

* ചെറിയവയസ്സിതന്നേ ചെയ്തപാണിഗ്രഹത്തി
ന്നാരിമജനകനീ ഞാനഗ്നി ചിത്താരവൃത്തി
കുലഗതിയെയുമതീട്ടാസന്താനലാഭം
പരമവനിപനൊന്നായോർത്തീലയെല്ലോ (൫)

സീത—ഇനിക്ക ആര്യപുത്രന്റെ ഓർമ്മയുണ്ടാകുന്നു.

ഭൂമി—ഛീ ആരാണെനിനക്കാര്യപുത്രൻ.

സീത—(ലജ്ജയോടും കണ്ണീരോടുംകൂടി) അമ്മ എങ്ങിനെ പറയുന്നുവോ അങ്ങിനെതന്നെ.

രാമൻ—അംബെ ഭൂമിദേവി! ഞാനിങ്ങിനെയുള്ളവൻതന്നെ.

ഗംഗ—ഭഗവതി വസുന്ധരെ! ഭവതി സംസാരത്തിന്റെ ശരീരമാണെല്ലൊ പിന്നെന്താണ ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവളെന്നപോലെ ജാമാതാവിന്റെ നേരെ കോപിക്കുന്നത.

* ലോകംപോലിൽപ്പരമനുപമകിരണമയമ
സ്സഗ്നിസംശുദ്ധിയോടാം
ദ്ധതായുള്ളലങ്കാപുരമതിലതിലി
ങ്ങാക്ഷവിശ്വാസമുണ്ടാം
പൌരസ്സാരള്യമായുള്ളഖിലജനസമാ
രാധനംതന്നെയല്ലോ
സ്വാമിശ്രീരാഘവന്മാൎക്കുടയകുലധനമാ
ക്കട്ടിമറ്റെന്തുചെയ്യും (൯)

ലക്ഷ്മണൻ—സർവ്വപ്രാണികളുടേയും അന്തഃകരണവൃത്തികളെ നല്ലവണ്ണം അറിയുന്നവരാണല്ലോ ദേവതകൾ, ഗംഗ വിശേഷിച്ചും, അതുകൊണ്ട ഭവതിക്കിതാ നമസ്കാരം.

രാമൻ—അംബെ! ഭവതി ഭഗീരഥകുടുംബത്തിൽ ഇടവിടാതെ ഭവതിക്കുള്ള പ്രസാദത്തെ ഇപ്പോഴും അനുവർത്തിച്ചു.

ഭൂമി—ദേവി! ഭവതിയുടെ സ്വാഗതമായ ഭഗീരഥകുലത്തിൽ ജനിച്ചവരോട ഞാനെന്നും പ്രസന്നയായിട്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു, എന്നാൽ സഹിപ്പാൻ വയ്യാത്തവിധത്തിൽ സംഭവിച്ച ശോകാവേഗത്താലിങ്ങിനെ പറഞ്ഞതാണ. പിന്നെ രാമഭദ്രന സീതയിലുള്ള സ്നേഹവും ഞാനറിയാതിരിക്കുന്നില്ല.

* തനൂജയെമമവത്സൻദൈവഗത്യാവെടിഞ്ഞി
ട്ടനിശമഴൽനിമിത്തംമാനസംവെന്തുനീറി
അനുപമനിജധൈര്യംകൊണ്ടുജീവിച്ചിടുന്നു
ജനതതിയതിമാത്രംചെയ്തപുണ്യങ്ങൾകൊണ്ടും (൰)

രാമൻ—ഗുരുജനങ്ങൾ പുത്രന്മാരിൽ കരുണയുള്ളവരാണല്ലോ.

സീത—(കരഞ്ഞു തൊഴുതുകൊണ്ട) അമ്മേ! അമ്മയുടെ അംഗങ്ങളിൽ എന്നെ ലയിപ്പിക്കണേ.

രാമൻ—ഇതല്ലാതെ വേറെ എന്തു പറയും.

ഗംഗ—ശിവ ശിവ കഷ്ടം കഷ്ടം, ആയിരം സംവത്സരം ലയിക്കാതെ തന്നെ ഭവിക്ക.

ഭൂമി—മകളെ! നിന്റെ പുത്രന്മാരെ രക്ഷിക്കേണ്ടെ.

സീത—ഞാൻ അനാഥയാണല്ലോ.

രാമൻ—ഹൃദയമേ! നീ വജ്രമയംതന്നെ.

ഗംഗ—നാഥനുള്ള നീ എങ്ങിനെ അനാഥയാകുന്നു.

സീത— ഞാനെങ്ങിനെയാണ നാഥനുള്ളവളാകുന്നത.

ഗംഗയും ഭൂമിയും— * അഖിലജഗന്മംഗളമാ
മാത്മാവിന്നെന്നിന്ദചെയ്യുന്നതെന്തിന്നു നീ
അസ്മൽസംഗവുമിപ്പോ
ളാധിക്യംചേർത്തുനിൻപവിത്രതയിൽ (൮)

ലക്ഷ്മണൻ— ആര്യേ! കേട്ടുവോ.

രാമൻ— ജനങ്ങൾ കേൾക്കട്ടെ.

(അണിയറയിൽ കോലാഹലം)

രാമൻ— എന്തോ, അത്യത്ഭുതമായ ഒന്നാണ.

സീതാ— എന്താണിങ്ങിനെ ആകാശം ജ്വലിക്കുന്നത,

ഗംഗയും ഭൂമിയും— മനസ്സിലായി.

മുന്നം കൃശാശ്വൻ കുശികാത്മജന്നും
പിന്നെക്കനിഞ്ഞമ്മുനിരാഘവന്നും
നന്നായ്ഗ്രഹിപ്പിച്ചൊരു ജൃംഭകങ്ങൾ
തന്നെ സ്മരിക്കുന്നിതു മൂർത്തിയോടും (൯)

(അണിയറയിൽ)

* അവനിതനയയാകും ദേവി സീതേ നമസ്തേ
ഭവതിയൊടതിമോദാൽ ചിത്രസംദർശനത്തിൽ
ഭുവനപതി മഹാത്മാ രാഘവൻ ചൊന്നവണ്ണം
തവതനയരെ വന്നിന്നാശ്രയിക്കുന്നു ഞങ്ങൾ (൧൦)

സീതാ— ഭാഗ്യത്താലസ്ത്രദേവതകൾ പ്രകാശിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ— അന്ന ആര്യൻ പറകയുണ്ടായി 'ഇപ്പോൾ സർവ്വവിധത്തിലും ഇതുകൾ ഭവതിയുടെ സന്താനത്തെ പ്രാപിക്കും' എന്ന

ഗംഗയും ഭൂമിയും—
* ഇത്ഥം നിങ്ങൾ പരിഗ്രഹിച്ചതയി ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളെത്തങ്ങളിൽ
പ്രത്യേകിച്ചുളവാകി ധന്യത നമസ്കാരങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കിതാ
അത്യന്തം കൃപയോടുമുണ്ണികൾ നിനച്ചീടുന്ന നേരത്തു വ
ന്നെത്തീടേണമടുക്കലെന്നുമുളവാകേ നിങ്ങൾക്കു സന്മംഗളം (൧൧)

രാമൻ— * തെരുതെരെയിളകിയുമിപ്പോൾ
പരമാനന്ദാത്ഭുതങ്ങളിടചേർന്നു
വരുമൊരു കരുണാരസത്തിൻ
തിരനിരവല്ലാത്തവസ്ഥ നൽകുന്നു (൧൨)

ഗംഗയും ഭൂമിയും— വത്സേ! നിന്റെ പുത്രന്മാരിപ്പോൾ രാമഭദ്രനോടു തുല്യന്മാരായി തീൎന്നു എന്ന അറിഞ്ഞതല്ലേ.

സീതാ— ഭഗവതിമാരേ! ഇവൎക്കു ക്ഷത്രിയോചിതമായ സംസ്കാരം ചെയ്യാനാരാണുള്ളത്.

രാമൻ— * ധന്യൻവസിഷ്ഠമുനിതാൻപരിരക്ഷചെയ്തു
വന്നീടുമീരഘുകുലത്തെവളൎത്തസീതാ
തന്നാത്മജൎക്കുമിഹസംസ്കൃതിചെയ്യുതിന്നാ
രെന്നോൎത്തിടത്തിലറിയാഞ്ഞുഴലുന്നകഷ്ടം (൧൩)

ഗംഗയും ഭൂമിയും— മകളേ നിനക്കെന്തിനാണീവിചാരം, മുലകുടിമാറിയാൽ പിന്നെ ഈ ഉണ്ണികളെ ഭഗവാൻ വാല്മീകിയുടെ വശത്തു ഞങ്ങൾ ഏല്പിക്കാം. അദ്ദേഹം തന്നെ ഇവൎക്കു വേണ്ടുന്ന ക്ഷത്രിയോചിത സംസ്കാരങ്ങളെച്ചെയ്തു കൊള്ളും.

* മനുവംശത്തിൽവസിഷ്ഠൻ
ജനകകുലത്തിൽതഥാശതാനന്ദൻ
എങ്ങിനെയുള്ളവരാണെന്നാ
ലങ്ങിനെവാല്മീകിരണ്ടിലുംശ്രേഷ്ഠതാൻ (൧൪)

രാമൻ— ഭഗവതിമാരുടെ ആലോചന വളരെ നന്നായി.

ലക്ഷ്മണൻ— ആൎയ്യ! സത്യമായിട്ടു ഞാനറിയിക്കുന്നു, അതാതു ലക്ഷണങ്ങൾകൊണ്ടു ഈ കുട്ടികളാണു കുശലവന്മാരെന്നു ഞാനൂഹിക്കുന്നു.

* ഈരണ്ടുബാലതമഹോഗുരുവീരരോത്താ
ലീമാറുചേന്നവരസാമ്യരകോമളന്മാർ
ജന്മത്തിലേസ്പൃഹമിവൎക്കുലഭിച്ചിതസ്ത്രം
വാല്മീകിതന്നരുളനാലിയിവൎക്കുചെയ്തു (൧൫)

രാമൻ— ഈ കാരണങ്ങളാൽതന്നെ ഞാനും ചഞ്ചലചിത്തനായിട്ടു വിമൂഢനായി തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

ഭൂമി— വരു വത്സേ! രസാതലത്തെ പവിത്രമാക്കുക.

രാമൻ— അയ്യോ പ്രിയേ! ഭവതി ലോകാന്തരത്തെ പ്രാപിച്ചുപോയോ.

സീതാ— അമ്മേ! അമ്മയുടെ അംഗങ്ങളിൽ എന്നെ ലയിപ്പി

ച്ചാലും. സംസാരത്തിന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള അവസ്ഥാന്തരത്തെ അനുഭവിപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തയാകുന്നില്ല.

രാമൻ— ഇനി എന്താണാവോ സംഭവിക്കുന്നത.

ഭൂമി— പുത്രന്മാരുടെ മുലകുടി മാറുന്നവരെ എന്റെ നിയോഗപ്രകാരം നീ ആത്മാവിനെ രക്ഷിക്ക. പിന്നെ നിന്റെ ഇഷ്ടപ്രകാരമാവാം.

ഗംഗ— അങ്ങിനെതന്നെ.

(എന്ന ഗംഗയും ഭൂമിയും സീതയും പോയി)

രാമൻ— ദേവിക്കു വിലയംതന്നെ ഭവിച്ചിരിക്കുമോ, അയ്യോ ദേവി, ദണ്ഡകാരണ്യവാസപ്രിയസഖി, അയ്യോ ചാരിത്രദേവതേ ഭവതി ലോകാന്തരത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടുവല്ലോ. (എന്ന മൂൎഛിക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മണൻ— ഭഗവൻ വാല്മീകെ! രക്ഷിക്കണെ, രക്ഷിക്കണെ. ഇതാണൊ അങ്ങയുടെ നാടകത്തിന്റെ പ്രയോജനം.

(അണിയറയിൽ) രംഗസാമാനങ്ങളെല്ലാം മാറ്റിവെക്കട്ടെ. അല്ലയോ ചരാചരങ്ങളോടുകൂടിയ മൎത്ത്യാമൎത്ത്യന്മാരായ പ്രാണികളെ! ഭഗവാൻ വാല്മീകിമഹൎഷിയുടെ ആജ്ഞയാലുണ്ടാകുന്നതും അത്യത്ഭുതവും പവിത്രവുമായ വൃത്താന്തത്തെ കണ്ടാലും.

ലക്ഷ്മണൻ— (നോക്കീട്ടു)

* ഗംഗാംഭസ്സംമഥനമതിനാലെന്നപോലെ കലങ്ങി
പ്പൊങ്ങീടുന്നൂ സുരമുനികളും തിങ്ങിയാകാശദേശേ
ഗംഗാപൃത്ഥീഭഗവതികളോടൊത്തുകൊണ്ടാൎയ്യമന്ദം
പൊങ്ങീടുന്നൂ സലിലമതിൽനിന്നെന്തൊരാശ്ചൎയ്യമോൎത്താൽ

(പിന്നേയും അണിയറയിൽ) [൨൩

* മന്ദാകിനീമഹികളാണിഹ ഞങ്ങളെന്നു
ധന്യേ ധരിക്കണമരുന്ധതി ലോകവന്ദ്യേ
നിന്നന്തികത്തിലധുനാ ളവണൈകപൃതാ
നന്നായിതാ വധു സമൎപ്പിതയായി സീതാ (൨൪)

ലക്ഷ്മണൻ— ഭാഗ്യത്താൽ ആശ്ചൎയ്യമാശ്ചൎയ്യം, ആൎയ്യ! കണ്ടാലും കണ്ടാലും, കഷ്ടം ആൎയ്യനിപ്പോഴും ശ്വാസംവിടുന്നില്ലല്ലോ.

(അനന്തരം അരുന്ധതിയും സീതയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അരുന്ധതി— * അയിവത്സേനീലജ്ജാ
മയമാംശീലംവെടിഞ്ഞുചെന്നുടനെ
പ്രിയമാംകയ്യാൽതടവി
സ്വയമെൻവത്സന്നുനൽകകാശ്വാസം (൧൭)

സീതാ— (സംഭ്രമത്തോടുകൂടി സ്പർശിച്ചുംകൊണ്ടു) ആര്യപുത്രൻ ആശ്വസിച്ചാലും.

രാമൻ— (ആശ്വസിച്ച ആനന്ദത്തോടുകൂടി) അഹോ ഇതെന്താണു. (നോക്കീട്ടു സന്തോഷാത്ഭുതങ്ങളോടുകൂടി) ദേവിയോ, (ലജ്ജാമന്ദഹാസങ്ങളോടുകൂടി) അംബയായ അരുന്ധതിയും ഋശ്യശൃംഗശാന്താസഹിതന്മാരായ എല്ലാ ഗുരുജനങ്ങളും സന്തോഷിക്കുന്നു.

അരുന്ധതി— വത്സ, ഇതു ഭഗീരഥഗൃഹദേവതയായും പ്രസന്നയായുമുള്ള ഗംഗാഭഗവതിയാണു.

(അണിയറയിൽ)

ജഗൽപതേ രാമഭദ്ര! ചിത്രദർശന സമയത്തിൽ എന്നെ ഉദ്ദേശിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതോൎക്കുന്നില്ലേ എങ്ങിനെയെന്നാൽ, „അംബിനെയുള്ള മാതാവായ ഭവതി സ്നുഷയായ ഈ ജാനകിക്കു മംഗളം ഭവിപ്പാനായി അരുന്ധതിയെന്നപോലെ എല്ലാ സമയത്തിലും അനുഗ്രഹിക്കേണമെ” എന്നു, ഞാനാക്കടം വീട്ടിയിരിക്കുന്നു.

അരുന്ധതി— വത്സ! ഇതു വത്സന്റെ ശ്വശ്രുവായ ഭഗവതി ഭൂമിദേവിയാണു.

(അണിയറയിൽ)

പണ്ടു വത്സയെ പരിത്യജിക്കുമ്പോൾ ആയുഷ്മാൻ എന്നോടു പറകയുണ്ടായില്ലേ. എങ്ങിനെയെന്നാൽ, „അത്ര വിശിഷ്ടയായ പുത്രിയെ ഭവതി രക്ഷിച്ചുകൊൾക” എന്നു. അതുകൊണ്ടു ഞാനിപ്പോൾ പ്രഭുവും വത്സനുമായ ആയുഷ്മാൻ പറഞ്ഞതിനെ അനുഷ്ഠിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

രാമൻ— ഈ മഹാപരാധിയായ ഞാൻ ഭഗവതിമാരുടെ ദയയ്ക്കു പാത്രമായോ, നിങ്ങളെ നമസ്കരിക്കുന്നു.

അരുന്ധതി— അല്ലയോ പൌരജാനപദന്മാരെ! ഗംഗാഭഗവതിയാലും ഭൂമിദേവിയാലും പ്രശംസിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടു അരുന്ധ

തിയായ എന്റെ കയ്യിൽ സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടവളായും പണ്ടേ തന്നെ അഗ്നിഭഗവാനാൽ നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ട പുണ്യചാരിത്ര ശുദ്ധിയുള്ളവളായും ബ്രഹ്മാദി ദേവന്മാരാൽ സ്തുതിക്കപ്പെട്ടവളായും ദേവയജനത്തിങ്കൽനിന്നു സംഭവിച്ചവളായും സൂര്യവംശത്തിലെ വധുവായും ഉള്ള സീതാദേവിയെ സ്വീകരിക്കാമെന്നുള്ള കാര്യത്തിൽ നിങ്ങൾ എങ്ങിനെയാണ വിചാരിക്കുന്നത?

ലക്ഷ്മണൻ— ആര്യയായ അരുന്ധതിയാൽ ഇപ്രകാരം അധിക്ഷേപിക്കപ്പെട്ട പ്രജകളും സകല പ്രാണിവർഗ്ഗങ്ങളും ആര്യയെ നമസ്കരിക്കുന്നു, ലോകപാലന്മാരും സപ്തർഷികളും പുഷ്പവൃഷ്ടികൊണ്ട സംഭാവനം ചെയ്യുന്നു.

അരുന്ധതി— ജഗൽപതേ രാമഭദ്ര!

* ക്രതുവിൽപ്പൂതയായ്പൊൻ
പ്രതിമയതിൻ പ്രകൃതിയായ നിൻ പ്രിയയെ
ക്ഷിതിതിലകധർമ്മംപോലെ
ഗൃഹമുപയോഗിക്ക ധർമ്മചാരിണിയായ് (ഫന)

സീതാ— (ആത്മഗതം) സീതാദുഃഖത്തെ കളയുവാൻ ആര്യപുത്രനു നല്ലവണ്ണം അറിയാം.

രാമൻ— ഭഗവതി കല്പിക്കുന്നപോലെ.

ലക്ഷ്മണൻ— ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി

സീതാ— ഞാൻ ജീവിച്ചു.

ലക്ഷ്മണൻ— ആര്യേ നിർല്ലജ്ജനായ ഈ ലക്ഷ്മണൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

സീതാ— വത്സ! ഈ വിധം ജ്യേഷ്ഠഭക്തിയോടു കൂടിത്തന്നെ വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിരുന്നാലും.

അരുന്ധതി— ഭഗവൻ വാല്മീകേ! സീതാഗർഭത്തിൽ സംഭവിച്ച രാമഭദ്രപുത്രന്മാരായ ഈ കുശലവന്മാരെ ഇങ്ങോട്ട കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരിക തന്നെ (പോയി)

രാമലക്ഷ്മണന്മാർ— (നോക്കീട്ട) അതങ്ങിനെ തന്നെ.

സീതാ— (ബാഷ്പാകുലയായിട്ട) എവിടെയാണ എന്റെ ആ പുത്രന്മാർ.

(അനന്തരം വാല്മീകിയും കുശലവന്മാരും പ്രവേശിക്കുന്നു)

വാല്മീകി— വത്സന്മാരായ കുശലവന്മാരെ! ഈ രഘുപതി നിങ്ങളുടെ അച്ഛനാണ്, ലക്ഷ്മണൻ എളയച്ഛനാണ്, സീതാദേവി അംബയാണ്, രാജർഷിയായ ഈ ജനകൻ മാതാമഹനാണ്.

സീതാ— (സന്തോഷ വ്യസനാശ്രുക്കളോടുകൂടി നോക്കീട്ടു) അച്ഛനോ.

കുശലവന്മാർ— ഹാ താത ഹാ അമ്മെ ഹാ മാതാമഹ.

രാമലക്ഷ്മണന്മാർ— (സന്തോഷത്തോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു) ഉണ്ണികളെ പുണ്യത്താൽ നിങ്ങളെ ലഭിച്ചു.

സീതാ— ഉണ്ണി കുശ! ഉണ്ണി ലവ! വരു വരു. ജന്മം മാറിയ അമ്മയെ വളരെ നേരം ആലിംഗനം ചെയ്യിൻ.

കുശലവന്മാർ— (ആലിംഗനംചെയ്തിട്ടു) ഞങ്ങളും കൃതാർത്ഥന്മാരായി.

സീത— ഭഗവൻ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

വാല്മീകി— വത്സേ! ഈവിധത്തിലായിട്ടുതന്നെ വളരെക്കാലം ജീവിച്ചാലും.

സീത— അഹോ അച്ഛൻ, കുലഗുരു, ആര്യാജനം, ഭർത്താവോടുകൂടി ശാന്താദേവി, ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി സുപ്രസന്നനായ ആര്യപുത്രൻ, കുശലവന്മാർ ഇവരെ എല്ലാം ഒരുമിച്ചു കാണുന്നു അതിനാൽ ആനന്ദംകൊണ്ടു ഞാൻ പരിപൂർണ്ണയായി.

(അണിയറയിൽ കോലാഹലം)

വാല്മീകി— (എഴുനീറ്റുനോക്കീട്ടു) ലവണനെ സംഹരിച്ചു മധുരേശ്വരനായ ശത്രുഘ്നൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മണൻ— മംഗളങ്ങളും ഒന്നോടൊന്നു സംബന്ധിച്ചുവരുന്നവയാണല്ലൊ.

രാമൻ— ഇതെല്ലാം ഞാനനുഭവിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഇനിക്കൊന്നിലും വിശ്വാസമുണ്ടാകുന്നില്ല.

വാല്മീകി— രാമഭദ്ര! പറയു ഇനി ഞാനെന്തൊരു പ്രിയത്തെയാണു വത്സനുപകരിക്കേണ്ടതു.

രാമൻ— ഇതിൽപരമായിട്ടും പ്രിയമുണ്ടോ എങ്കിലും ഇതുംകൂടി ഉണ്ടാകട്ടെ.

(ഭരതവാക്യം)

* ലോകപാപമകററിയാത്രസ്സുകൃതം
നൽകേണമേമേൽക്കുമേൽ
ഗംഗാഭൂമികളെന്നവണ്ണമനിശം
മംഗല്യയാമിക്കഥാ
കൂടേണംബുധമാനസത്തിനതിയാ
യാടേണമെട്ടാകിലും
വാക്കാംബ്രഹ്മമറിഞ്ഞതാമാളികവിതൻ
വാക്കാമൃതിൽകൌതുകം (൨൦)

അത്രയുമല്ല.

* ക്ഷേമംനൽകുന്നവണ്ണംക്രമവിധിനിലനിൽ
ക്കേണമാചന്ദ്രതാരം
പ്രേമത്തോടന്നൃപന്മാർപ്രജകളുടെഹിതം
പോലെരക്ഷിച്ചിടേണം
ക്ഷാമംകൂടാതെവേണ്ടുംവിധമിഹമഴയും
പെയ്യണംലോകരെല്ലാ
മാമോദംപൂണ്ടസൂര്യാകലഹരുചികരാവി
ട്ടൊത്തുവണീടവേണം (൨൧)

(എന്ന എല്ലാവരുംപോയി)

ഏഴാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉത്തരരാമചരിതം

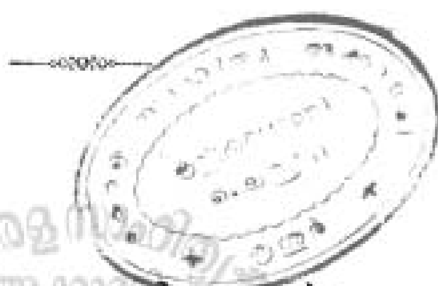
ഭാഷാനാടകം

സമാപ്തം.

ഉമാവിവാഹം.

ഭാഷാനാടകം.

———∞∞∞———

കൊടുങ്ങല്ലൂര കൊച്ചുണ്ണിത്തമ്പുരാൻ
തിരുമനസ്സുകൊണ്ട
കല്പിച്ചുണ്ടാക്കി
സ്വന്തചിലവിന്മേൽ

തൃശ്ശിവപേരൂർ
കേരളകല്പദ്രുമം അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിച്ചത.
൧൦൬൮.

ഉമാവിവാഹം.

നാടകം

ഒന്നാമങ്കം.

———

ഹരിഃ ശ്രീ ഗണപതയെ നമഃ.

അവിഘ്നമസ്തു.

———

ശ്രീമഹാദേവ്യൈ നമഃ

വാമാംഗത്തിങ്കൽവാൎപ്പൂങ്കുഴൽവളുവസനംകങ്കണംകൊങ്കതെച്ചി
പ്പൂമഞ്ജുംകാന്തിപൂരൊപ്പാതിലനലൻനല്ലപാമ്പെല്ലചൎമ്മം
സോമശ്രീ ശോഭവെന്നീൎക്കടകളിതപുരത്തിങ്കലൃാതിങ്കൾതാഴ
സ്സോമൽസൌന്ദൎയ്യമെന്നീഗുണമുടയഹരന്തമ്പരംകൂപ്പിടുന്നേൻ

അത്രതന്നെയല്ല,

വല്ലാതുള്ളമസേനവന്നവൎവരന്മാരൊത്തുമാമാനതകൻ
നില്ലാതെവനെപ്പൊഴുമുള്ളവല്ലഭരായൊമാപ്ത്രവാസ്സുംവിധൌ
കല്യാണത്തിനുപോപ്പണിത്തകത്തുകാൽവാഴുന്നകന്നിന്നകം
കല്യാസത്തൊടുലിച്ചസംഭ്രമമെന്നാപ്പൃതണപ്പിക്കണം (൨)

ഡംഭേറുംവിത്തപൻതിങ്കൾവിവിധപദാൎത്ഥങ്ങളുദ്ദംഗമെന്യെ
ജൃംഭിച്ചാനന്ദ്യാചിലത്തിട്ടുടനധവമുഖംഎന്നുമുകൊണ്ടുലോകെ
ഗംഭീരാഭാവമിട്ടങ്ങിനെധനപതിതൻഹിന്ദ്യാതമ്പിലോടും
കുംഭീന്ദ്രാസ്യൻറെകുംഭത്തൊടുപടപൊരുതുംകമ്പയെകൂപ്പിടുന്നേൻ

കാടൊമൽക്കത്തെങ്ങിഷങ്ങിക്കമലനയനനെക്കണ്ടുകിട്ടാത്തുമുട്ടം
കൂടിക്കൊണ്ടൊഗോപീജനമപചൂളിനെവാണൊടൻ കേണിടുമ്പോൾ
കോടിക്കാമപ്രകാശംതടവിടുമുടലിൻധാടിയോടെത്തിയോരാ
ക്കോടക്കാറ്വൎണ്ണനെന്നെക്കരുണയൊടുകടാക്ഷിച്ചുരക്ഷിച്ചിടേണം

പ്രേമപ്പെട്ടുവിളങ്ങണംമമഹൃദിശ്രീവിഷ്ണുമായേതിമി
ഞ്ഞോമൽപന്തടിയുംചുമന്നചോടിയുംകേടററനിന്നോടിയും —

ശ്രീമൽപ്പവൊള്ളിമേനിയുംകളമൊടാക്കാമാരിയേയുംമുഴ
ക്കാമഭ്രാന്തതിലിട്ടുമുക്കിയവിലാസത്തിൻെറസത്തുംസദാ (൫)

മസ്തക്കുന്നാൻമൌലിമാലാമണികളുടെ
ലലാടമെത്തോട്ടംചിത്തതാരിൽ
തൻകൂട്ടാതെതാമിൽതരണിയുടെസുതൻ
തന്നൊട്ടംപിന്നമോരാൽ
മുക്കണ്ണൻതൻെറമുദ്ധാവൊട്ടുമഴകൊഴുകും
പാർവ്വതീപാദമോട്ടം
തങ്കപ്പോലൊത്തിണങ്ങുംകുടിലകളർമതി
ക്കുമ്പിനെക്കുമ്പിട്ടുന്നേൻ (൬)

(നാന്ദ്യന്തത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സൂത്രധാരൻ—(നേരെ നോക്കീട്ട സന്തോഷത്തോടുകൂടി.)

സാരാസാരമറിഞ്ഞിട്ടുംപൊരന്നെഴുംദോഷങ്ങളെല്ലാംല്ലയി
ല്ലോരമൊരാഗുണമുള്ളതാസകലവുംതോഷിച്ചഘോഷിച്ചിട്ടും
ഈരംഗേഗ്രസഭ്യരെത്രഗുണവാന്മാരാണിതോർത്തംവിധൌ
പാഠതിങ്ങിവർവന്നതെന്നുടെകൃതാർത്ഥത്തിൻെറകൃതാർത്ഥമഹോ

(നാലുപുറത്തും നോക്കീട്ട)

സംഗീതംഗംമുഴങ്ങുമ്പടിസുതചിതമാംഗീതവാദ്യപ്രയോഗം
നൃത്യാരംഭംനമ്പിയാരുംനലമൊടിഥതകക്കിനച്ചൊല്ലുന്നമോദം
ശൃംഗാരംപാരമേറുന്നതിൽകഴൽമുരളീകാഹളിവേണുവീണാ
ശൃംഗാരാവങ്ങൾകേട്ടിസ്സഭപരമസംപൂണ്ണരുകൊണ്ടാടിടുന്നു (൭)

(അണിയറയിലേക്ക നോക്കീട്ട)

പട്ടൊന്നൻപോട്ടുടുക്കുംപുനരതുതെളിയത്തിട്ടഴിക്കുംകുചത്തെ
ക്കെട്ടുംപെട്ടന്നഴിക്കുംകുറിതൊടുമുടനേമാച്ചുമീയന്നുമായി
കഷ്ടംകാലംകഴിക്കുന്നിതുകഠിനമെടോനേരമോപാതിരാവാ
യൊട്ടുംനില്ലാതെവേഗാലിനിവരികചലാപാംഗിനീരംഗദേശേ

നടി—(വന്നിട്ട)

ചൊല്ലൊണിട്ടുംസഭാരാവിവർത്തവതയവാൻ
മൽക്കമനൽകിടുയാൽ
നൽപ്പുത്രംകണ്ടുകിട്ടാഞ്ഞതണിയറയതിൽഞാ
നൊക്കയുംനോക്കിനോക്കി

ഉൾപ്പൂവാടിഭ്രമിച്ചന്ധികമെത്തുവശാൽ
താമസംവന്നതാണീ
ങ്ങിപ്പോൾകിട്ടീധരിച്ചീടണമുടനിതുവാ
ങ്ങിച്ചുവായിച്ചിടേണം (൧൦)

സൂത്ര—(എഴുത്തുവാങ്ങി വായിക്കുന്നു.)

"ശൃംഗ്യാശൃംഗേപുരേശോത്സവമതിന്നായിട്ടുള്ളത്തുനി
ന്നിങ്ങാമോദമൊടൊത്തണഞ്ഞൊരുസഭ്യന്മാർ പരമാനസെ
തിങ്ങുംപ്രേമമിയന്നുമാധവനടശ്രേഷ്ഠൻധരിച്ചീടുവാൻ
രംഗംവിട്ടെഴുന്നനല്ലൊരുമഹാസത്തായകത്താണിത (൧൧)

"ഉമാവിവാഹാഭിധമായനാടകം
ക്രമാലശേഷംസരസംനടിസ്സണം
അമാന്തമില്ലാതിതുസാമ്പ്രതംനട
പ്രമാണിയായോരവൻനടത്തണം" എന്ന

നടി—(കേട്ടിട്ട്) ഈ നാടകം ആരുണ്ടാക്കിയതാണ.

സൂത്ര—

ഇക്കാവാകിയരാജ്ഞിതന്റെതനയൻകുഞ്ഞുണ്ണിഭൂപന്റെനൽ
ത്തൃക്കാൽസേവകനായശിഷ്യനമലൻദേവൌഘസേവാരതൻ
ചൊൽക്കൊള്ളുന്നൊരുകോടിലിംഗനൃവരൻകൊച്ചുണ്ണിഭൂപാലനാ
ണിക്കാവ്യംവിരചിച്ചതെന്നറികനീമാങ്കുഞ്ഞിമാർമൌലികേ (൧൨)

നടി— ഹ് - ഹ് -

നവ്യാകവീന്ദ്രവിബുധേന്ദ്രഗണങ്ങളെല്ലാം
നന്നായ്സ്തുതിച്ചിടുമൊരീക്കവിരാജകാവ്യം
നന്നാകമിങ്ങുനടിപ്പതിനായ്സഭ്യ
രിന്നാജ്ഞചെയ്തതതിയോഗ്യമതീവഭാഗ്യം

സൂത്ര—

കൊച്ചുണ്ണിക്ഷിതിപന്റെനൽക്കവിതയാണിന്നമ്മളാണാടുവാൻ
മെച്ചംനായികലോകനായികയതാണീമട്ടുതാൻനായകൻ
പ്പൂലിക്കില്ലസഭ്യർനല്ലഗുണവാന്മാരാണയേപണ്ടുഞാ
നിപ്പിച്ചോരുഗുണങ്ങളിന്നിഹതികഞ്ഞിട്ടുണ്ടുപോട്ടല്ലമെ

നടി—ശരിയാണിതുസർവ്വവുമിന്നിനച്ചാൽ
പരിതോഷമമപാരമേറിടുന്നു

പരിചോടിനിയെന്തുചെയ്യേണ്ടതെന്നതു
നറിയേണമതുതെളിഞ്ഞുരചെയ്തിടേണം (൧൭)

സൂത്ര— നീലത്താഴ്കുഴലിനിസ്തുലശോഭയോടു
ചേലൊത്തൊരിസ്സഭകൊഴുപ്പതിനിപ്പോൾമോദാൽ
ചാലൊത്തവാണിവിളയാടിടുമീവസന്ത
കാലത്തെവാഴ്ത്തിവടിവോടയിപാടിടേണം

നടി— ഉല്ലാസത്തോടു ഭൃംഗാവലികൾഗണങ്ങളും
വൃക്ഷങ്ങളായുള്ളതന്യം
വില്ലുംമന്ദാനിലസ്പന്ദനവുമിവചമ
ച്ചീവസന്തംഹൃദന്തെ
വല്ലാതെന്നുംപ്രമോദാൽത്രിഭുവനമഖിലം
വെല്ലുവാൻകോകിലത്തിൻ
ചൊല്ലാലിപ്പോൾവിളിപ്പൂനിജനിജസഖി!
കന്ദർപ്പനെദ്ദർപ്പമോടെ (൧൮)

(അണിയറയിൽ)

ആമോദംതേടിടുംമതിസുദൃഢതരഗ്ഗുണകളെത്താൻ
സമാധാനമൊല്ലിക്കളമൊട്ടുകളഞ്ഞോരുവ്രതവാൻ
ആമോദംകാണിച്ചിങ്ങതിനയിവസന്തപ്രിയസഖ
പ്രമോദംകൂടാതെങ്ങിനെതൊടിയടങ്ങിടുകമുദാ (൧൯)

(എന്നു മണ്ഡോളം കേൾക്കുന്നു)

സൂത്ര— (നോക്കീട്ട്)

അല്ലൽപ്പെട്ടോരുകാന്തതന്നൊടുസമാധാനങ്ങളോരോതരം
ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിതചൂതബാണനിഹവന്നെത്തുന്നകത്തുന്നിതാ
ഉല്ലാസാലിനിവേണ്ടകാര്യമഖിലംചെയ്തിടുവാൻനോക്കുമേ
കല്യാണാംഗിനടക്കയല്ലിനടിമാർചൂടുന്നചൂഡാമണേ (൨൦)

(എന്നു സൂത്രധാരനും നടിയും പോയി)

പ്രസ്താവന കഴിഞ്ഞു.

——:o:——

(അനന്തരം കാമദേവനും രതിദേവിയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

കാമൻ— കല്യാണഗാത്രി തവ ചാരുമുഖപ്രസാദ-
മില്ലാതെ വന്നതിനു കാരണമെന്തിദാനീം
ചൊല്ലീടുകായതുമുദാ മടിവിട്ടതിന്നി-
ന്നുല്ലാസമോടൊരു നിവൃത്തി വരുത്തുവൻ ഞാൻ (൨൭)

രതി—
ധീരശ്രീനീലകണ്ഠൻ തിരുവടിയൊടു പോരാടുവാൻ പാർത്തു കന്യാ-
ലാഭം പോരെന്നിമിക്കക്ഷസുമശരദേവാന്നായതിന്നായിദാനീം
ആരംഭിക്കുന്നതാപത്തിനു പെരുവഴിയാസ്ഥിതമങ്ങെക്കതെന്നാ-
ത്താമിൽ പാരം വിചാരന്തൊട്ടുമുടനഴൽ കന്നിച്ചമന്ദിച്ചിടുന്നേൻ

കാമൻ— മോഹന്നിമിത്തമിതിനെങ്കിലുമെങ്കലേറെ
സ്നേഹം കലർന്ന തവ വാക്കമൃതാണിനിക്കു
ഹാഹാ തനിപ്പരിചയം പെരുതാകയാലെൻ
മാഹാത്മ്യമിന്നകതളിരിൽ കരുതുന്നതില്ലേ (൨൮)

മൽപൂർവ്വന്മാരുമോഹിച്ചുദിപകലിരവും
പരമയപ്പുരമനാദൻ
കെല്പോടേമാറിലേന്തുന്നിതു വിധിസുതയൊ-
ന്നിച്ചു മേളിച്ചിടുന്നു
ഉൾപ്പൂവേറെക്കുമിപ്പിച്ചു പശുപതിയുധരൻ ത-
ന്നെയവനിട്ടുവൻ ഞാ-
നിപ്പോഴും കാണ്മതിന്നുള്ളൊരു സുരുചിതമെൻ
കൌശലം പേശലാംഗി (൨൯)

രതി— ഇന്നാക്കാലാരിയായിത്രിപുരമഥനനാ-
രോമസംഹാരരുദ്രൻ
തന്നെത്തോല്പിക്കുവൻ ഞാനിതി സപദി ഭവാൻ
ചൊന്നതെന്തുന്നതാത്മൻ
കന്നിച്ചോഗർവ്വമുള്ളിൽ തവ മമ ഹൃദയ-
ത്തെപ്പരീക്ഷിക്കുവാനോ
നന്നല്ലീസ്സാഹസം ചെയ്യുന്നതിനു
വണങ്ങീടുവൻ കോടിലക്ഷം (൩൦

ചെമ്മെപണ്ടീശ്വരൻതൻതിരുവുടൽ
മുഴുവൻകാണ്മവാൻവിസ്തൃതാരം
ബ്രഹ്മാവുംകൂടിയതറിച്ചതുവിഫലമതാ
യ്യന്നതോൎന്നന്നേരം
ബ്രഹ്മശ്രീനായകന്മാരുടെധൃതികൾ
കളഞ്ഞതുമിസ്സംഗതന്നോ
ട്ടന്നേപോലേൽക്കിലാപത്തണയുമതിനാ
ലേപ്പിട്ടിടൊല്ലൊട്ടുമിപ്പോൾ (൧൦)

അതുതന്നെ പോരാ

തളിരടൻതളരുംതവചാരുമൈ
കളയുവാൻകളിയല്ലതുടങ്ങലാ
അളികനേത്രനൊടേൽക്കരുതോമി
ന്നിളകിടുന്നുവലത്തുപുരമെമ (൧൧)

കാമൻ— നിന്നോളംകാൎയ്യബോധംത്രിജഗതിനലമോ
ടോൎക്കിൽമറ്റാൎക്കുമില്ലി
ന്നെന്നാമൽപ്രാണനാഥേശരിശരി
നിതരാംനിന്മതംസമ്മതിച്ചേൻ
എന്നാലുംതെല്ലുകൂടിക്കുവലയനയനേ
തൈചമാസ്സ്വാസ്ഥ്യസാമം
നന്നാക്കിച്ചൊല്ലീടുവൻഞാനതുവിഷമിമനം
വെച്ചുമാനിച്ചുകേൾക്ക (൧൨)

“അല്ലേ കാമൻ കേൾക്കണം അതിശക്തനായിരിക്കുന്ന താര കാസുരന്റെ അസഹ്യമായ ഉപദ്രവത്തെ ഞങ്ങൾ ബ്രഹ്മാവി നോടു ചെന്നറിയിച്ചു. അപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവ അരുളിചെയ്തു, ഭഗ വാൻ ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ പുത്രനല്ലാതെകണ്ടാരുവിചാരിച്ചാലും ഈ താരകനെ കൊല്ലുവാൻ കഴിയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബീജ ത്തെ ധരിപ്പാൻ പാൎവ്വതിക്കല്ലാതെ ആൎക്കും ശക്തിയില്ല. അതു കൊണ്ടു ഭഗവാനെ കൊണ്ടു പാൎവ്വതിയെ വേളികഴിപ്പിക്കാൻ നിങ്ങൾ ഉത്സാഹിക്കിൻ, എന്നു. ഈ കാൎയ്യം സാധിപ്പാൻ അങ്ങു ന്നുതന്നെ ഞങ്ങൾക്കൊരു ശരണമുള്ളു.” എന്നും മറ്റും സാക്ഷാൽ ദേവേന്ദ്രൻ ആ ദേവസഭയിൽവെച്ചു എന്നോടുപറഞ്ഞതു നീ കേട്ടില്ലേ.

ആൎത്തിപ്പെട്ടോരലോകത്രയസുഖമതിനാ
    യിട്ടുസാക്ഷാൽസുരേന്ദ്രൻ
പേൎത്തുംപ്രാൎത്ഥിച്ചകാൎയ്യംശിവശിവകളവാ
    നോക്കിലിന്നാൎക്കുതോന്നും
കീൎത്തിക്കുംഭൂമിധൎമ്മത്തിനുമിതിലധികം
    നല്ലതേതാനുമുണ്ടോ
കീൎത്തിക്കീമാംസപിണ്ഡാകൃതിയതുമതിമാ
    ന്മാൎക്കേതോമാന്യമാമോ (൨൯)

രതി— എന്നാലങ്ങിനെയാട്ടെ (രണ്ടാളും നടക്കുന്നു)

കാമൻ—(നോക്കീട്ട്)

ചൊല്ലാൎന്നൊരെൻസഖിയായിട്ടുമീവസന്ത
മുല്ലാസമോടിവിടെവന്നുകളിക്കമൂലം
ചൊല്ലാവതല്ലഴകിതീവനമായതിന്നൻ
കല്യാണഗാത്രികളുമോടതുകണ്ടുകാന്തേ (൩൦)

ഭംഗപ്പെടാതെതുമിപ്രമദമചേലൽപക്ഷിപക്ഷങ്ങൾതട്ടി
ഞ്ഞങ്ങ്ങാതാഴത്തുവീഴുംപുതുമലർസതതംചേൎന്നുമിന്നുന്നമൂലം
മങ്ങാതാകാശമാൎഗ്ഗംസകലവുമധുനാപൂൎണ്ണമെന്നത്രതോന്നും
മംഗല്യശ്രീവസന്താഗമകൃതവിധിനൈശപുഷ്പമായുഷ്പമാല്യ

പാരംപുഷ്പമിണങ്ങിടുംലതകളോടൊത്തിദ്ധചിജേന്ദ്രവൃക്ഷം
ചാരുശ്രീമധുവുംകുടിച്ചുകളിയാടീടുന്നകാളാമമാൽ
ധീരശ്രീമുനിമാനസാളികളുമീമന്ദാനിലപ്രാഭവാൽ
പാരാതിന്നിളകുന്നുചിത്രതരമീകെല്പുറ്റപുഷ്പാകരം (൩൨)

തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടുതുഷ്ട്യാപിടികളുമുഖ
    പിടിച്ചിട്ടുപിന്നോട്ടുചേൎന്നീ
ക്കൊമ്പന്മാർതാമരപ്പൊയ്കയിലഴകിലിതാ
    കേളിയാടുന്നുകാന്തേ
പെൺപ്രാവുംമ്മുളിമ്മുളിത്തിരമൊട്ടിഛതിമ
    ത്തീടുമാൺപ്രാവുമൊന്നി
ച്ചമ്പോടേകാമലീലാസുഖമതനുഭവി
    ക്കുന്നുനൽകുഞ്ജവാസേ (൩൩)

പുത്തൻതേന്മാവിന്മേലൊരിളന്തളിർ
തെളിഞ്ഞെത്രതൻ കന്തമന്ദം
കൊത്തിത്തിന്നോരശേഷംപുനരതിമ
ലുജ്ജിസ്സുന്നാപുംസ്കോകിലങ്ങൾ
അത്യന്തംകേളിയാടിക്കൊടുകെട്ടതി
പെട്ടന്നമ്പിടെഅമ്പിനോടേ
മൂത്താതെത്താമൽ ഉണ്ണാലുംചേതുകരെട്ടു
കൊടുക്കുന്നകോകവിശോകം (൫൮)

കാമംപൂണ്ടഥ കാമധേനുവിനെഴംവാലിന്റെമൂലത്തിലും
പ്രേമാൽനാറിമണപ്പിച്ചുനന്ദിവൃഷഭംനന്ദ്യാനടക്കുന്നഹോ
കോമളിത്താമരുള്ളദ്രുതനിവഹകെണ്ടേതെപെണ്ണുങ്ങൾതൻ
പൂമെച്ചപ്പിതിനങ്ങുമിങ്ങുമയൂനാംപായുന്നജാലോമുദാ (൫൯)

രതി— ശരിതന്നെ- ഇപ്പോൾ ഈ കാട്ടിലുള്ളതിൽ ഒന്നിനെയെങ്കിലും കാമംകൊണ്ടു മനസ്സിളകാതെ കണ്ടു കാണുന്നില്ല.

കാമൻ— എന്റെ സഖിയുടെ ശക്തിയെ സമ്മതിച്ചില്ലേ.

രതി— വരട്ടെ- ഇതെന്താണിപ്പോൾ പെട്ടന്നിങ്ങിനെയായത.

മിണ്ടുന്നില്ലഖഗങ്ങൾവന്നദേമംചൈതന്യഗങ്ങളും
വണ്ടുംവല്ലികളുംനിനക്കിലിളകുന്നില്ലിന്നതെല്ലെങ്കിലും
കണ്ടാൽകാട്ടിതുകാന്തചിത്രമെഴുതിത്തീർത്താതകാടാണത
ന്നുണ്ടാംപക്ഷമതേവനാലെയമിതിന്നൊന്നേതാക്ബന്ധംപ്രിയേ ( )

(മുൻപുറത്തുനോക്കീട്ട)

പാരാതെവാനന്തന്നടയൊതെഴുതുവംമൊന്നുവുംകൈത്തലത്തിൽ
ചൂരൽകോലുംചുഴപ്പേറിനശിഴിയിണയുംശ്രുമനെന്നുള്ളമെല്ലാം
പാരംബ്രാക്ഷമല്ല്യത്തുകമിതജടാമൌലവുംചേതമിസ്സോ
ളാരാണിങ്ങോപ്പികാട്ടംഗണമൊടിവനിതാകണ്ണൂനടുന്നധൃഷ്ടൻ

കാമൻ— (പതുക്കെ)

അത്യോന്തൊള്ളതൊന്നിവണ്ണമുരചെയ്തീടൊല്ലതെറാസ്സനം
നസ്യോമ്പീടുകനന്ദികേശമന്നതാണിദ്ദേഹമത്ര്യൽപ്രഭൻ
ഇസ്സാളൊന്നുതിരിച്ചുനോക്കിയതുകൊണ്ടാണിവനംസർവ്വവും
ചൊല്ലുട്ടിങ്ങിനെയായതെന്നുകരുതിക്കൊള്ളേണമുള്ളത്തിൽനീ

ഇളക്കമില്ലാതൊരുധൈൎയ്യമിട്ടുവിളക്കിയുണ്ടാക്കിയനന്ദികേശൻ
കളിച്ചിടാൻനല്ലവനല്ലനോക്കണ്ടൊളിച്ചുമാറീട്ടുഗമിച്ചുനല്ലൂ ()

(അതിനെച്ചെയ്തു നേരെനോക്കീട്ട)

ദീനത്വംകലരാത്തധൈൎയ്യമധികംകോലുന്നകാലാരിതൻ
ധ്യാനസ്ഥാനമതാണുപോവുകനമുക്കങ്ങൊട്ടന്നങ്ങുടൻ
മനതത്തപ്പെട്ടമായതാക്ഷിമണികേളുട്ടിക്കതിന്നന്തിക
സ്ഥാനത്തുള്ളമരങ്ങളൂടെതിരമറഞ്ഞാൻനോക്കുലാക്കാണിത ()

(കുറച്ചു അടുത്തുചെല്ലുന്നു)

രതി— (നോക്കീട്ട)

വരിയൻപുലിതൻറതോൽവിരിച്ചു
ള്ളൊരുദാരുതരുതൻതറപ്പുറത്ത
അരുളുന്നുമഹാസമാധിയോടാ
ഗ്ഗരളംപ്രാതൽകഴിച്ചദേവദേവൻ (൪൭)

അമ്പാമഹേശൻറമനസ്സിനുള്ള
ഗാംഭീൎയ്യധൈൎയ്യങ്ങളിതിന്നുകണ്ടാൽ
അംഭോധിയുംഭൂമിധരേന്ദ്രനുംതോ
റ്റമ്പീടുമേസമ്പ്രതികമ്പമോടെ (൪൮.)

അയ്യോ ഇനിയ്ക്കിദ്ദേഹത്തിൻറനേരെ നോക്കാൻതന്നെ വയ്യ- (എന്നു കാമദേവൻറ പിന്നിൽ പററി നില്ക്കുന്നു)

കാമൻ— അമ്പ ഇദ്ദേഹത്തിൻറ ഒരു ഗാംഭീൎയ്യം. ആകട്ടെ അങ്ങോട്ട അടുപ്പാൻവയ്യ.

മാലെന്യേനേൎക്കിനിന്നാരുടൽമടിയിൽമലൎന്നിങ്ങിനേപങ്കജശ്രീ
കോലുംഹസ്തങ്ങളിംബാലാമൃതകരനതകംമേരുടൻനീറിനിറി
ഫാലാക്ഷിത്തിയ്യെരിഞ്ഞാളിനരുചികളുറപ്പുളിരിപ്പന്നിതെല്ലാം
ചാഞ്ചേചതംഹരന്തൻമഹിമകളെനിനച്ചീടിലുംപേടിയുണ്ടാം ()

സ്ഫടികക്കരുമാലചേൎന്നകണ്ണും
ജടയിൽപാമ്പുകൾമൂൎക്കതിൻതലയ്ക്കൽ
ഉഡുമാറ്റുതിയുന്നകണ്ണിതെല്ലാ
മുടയോരിപ്പുരവൈരിധീവരൻ (൪൯)

മാരിവർഷിയാത്തുള്ളൊരുഘനപടലംപോലെയുംതെല്ലുമോളം ചേരാത്തുള്ളബ്ധിയെപ്പോലെയുമുടനിളക്കംകാറ്റുപറ്റാത്തദീപിൽ നേരായ്മിന്നുന്നു കത്തുന്നൊരുത്തമവചനമെന്നപ്പോലെയുംകാലകാലൻ പാരാതിപ്പോൾവസിക്കുന്നിതുപവനജയംചെയ്തുചാഞ്ചല്യമെന്യേ

(അനന്തരം സമാധിയിലിരിക്കുന്ന ശ്രീപരമേശ്വരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കാമൻ— കടുക്കമിപ്പു തിനിമിന്നലൊട്ടു
മടക്കുവാൻ വയ്യതു തന്നെ പോരാ
മിടുക്കരില്ലിങ്ങിഹ നിൽക്കുവാനും
ഇടയ്ക്കുകൂട്ടംവിട്ടുകൊണ്ടിദാനീം (൮൩)

അയ്യോ ഞാനെന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു. ഇനിക്കു ഭയംകൊണ്ടു അനങ്ങാൻവയ്യാതെകണ്ടായല്ലൊ.

കാളിടുന്ന വയറ്റിൽകൊണ്ടുവാടിടും
താളുപോലെതളരുന്നു മേനിമേ
ആളിടുംകൊടിയപേടികൊണ്ടിനി
ക്കോളുതെല്ലുമിടനിൽക്കിലൊട്ടുമേ (൮൪)

ഋതു— അയ്യോ ഇനിക്കു ക്ഷീണംകൊണ്ടൊന്നും വയ്യ—

(വില്ലുമമ്പും കയ്യിൽനിന്നുവീണതറിയാതെ ഭയപാരവശ്യം നടിക്കുന്നു)

(അണിയറയിൽ)—ഇന്നുപതിവുപോലെതന്നെ നേരമായില്ല. അതുകൊണ്ടു നോക്കു കരച്ചു പൂവറുക.

കാമൻ— (കേട്ടിട്ടു)

കേണീടുംവേണുവെല്ലാംകളനിനദമെഴും
കോകിലംകാകനാകും
വീണീടുംവീണമോദിപ്പഴകിയൊരളുക
ബാധകേശോകമുണ്ടാം
ചേണാർന്നോമീസ്വരംകേൾക്കുകിലതിശയ
മല്ലാതെചൊല്ലുന്നതെന്തൻ
ക്ഷീണത്തത്തിൽത്തക്കൊണ്ടിങ്ങിനെകളമൊടിതു
തുങ്ങുന്നുപൊങ്ങുന്നതിപ്പോൾ

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ) —ശരിയെന്നാതന്നെ.

കാമദേവൻ— (നോക്കീട്ടു)

തയന്നതമണിബിംബത്തിങ്കൽനിന്നകരിച്ചു
ന്നതുന്നകിരണജാലംമഞ്ജുമംഗളമയോടും
ഇതുസഖികളോടൊത്തുകൊണ്ടുനൽകൊണ്ടൽച്ചാർത്തു
ന്നൊരുമണികഴലാളുണ്ടിന്നിതാവന്നിടുന്നു (൪൯)

(അനന്തരം ജയവിജയമാരോടുകൂടി പരിവാരത്തോടുകൂടി ശ്രീ പാർവ്വതി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ജയ— സഖിപാർവ്വതി ഈ അശോകവല്ലി നോക്കു.

കാമൻ— ആ ഇന്ദ്രൻപറഞ്ഞപാർവ്വതിയാണിത.

(സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി തലകുലുക്കിക്കൊണ്ട.)

അസ്സൗന്ദര്യമെന്താശ്ചര്യമാണിവിടത്തേതെനിക്കു തോന്നിവ ം
ചെയ്യുന്നശൃംഗാരങ്ങളെല്ലാവരും കണ്ടിട്ടില്ലെന്നുമെ

(തലയൊന്നുപൊക്കിപ്പിടിച്ചു)—

ഇപ്പോഴത്മനിമാൻ കിശോരമിഴിയെക്കാലാൽ കണ്ടിടുകിൽ
കയ്യോടായവനെ ജയിപ്പവനാരം പൊയ്യല്ല കയ്യുക്കിനാൽ

രതി—(നോക്കീട്ട.)

അസ്സൗന്ദര്യമെന്താശ്ചര്യമാണിവിടത്തേതെനിക്കു തോന്നിവിധം
ചെയ്യുംശൃംഗാരങ്ങളെല്ലാവരും കണ്ടിട്ടില്ലെന്നുമെ
പൊയ്യല്ലിതുമെല്ലാമിതുയണിയെക്കാണുന്നവരെന്നതി
ധന്യന്മാരെന്നഖിലരും നിർദ്ദേശിച്ചിടുന്നു നിശ്ചയം (൫൧.)

അശോകവല്ലിക്കിതൊരുപേടികൊണ്ടു
ശിശോരുവാഴ്കുന്നൊരുലജ്ജകൊണ്ടും
മങ്ങാതെ നോക്കാൻമമവയ്യനന്നാ
യ്പാർപ്പതുമിട്ടുമപോകനല്ലു (൫൨.)

പാർവ്വതി—എന്താണിതിനൊരുവിശേഷം,

ജയാ—ഇവിടുന്നു ചവിട്ടാതെ കണ്ടതന്നെ ഇതുനിറച്ചുപൂത്തിരിക്കുന്നു.

ശ്രീപാർവ്വതി—(നോക്കീട്ട) എന്ത് പറയുവേണ്ടുന്നതെന്ന.

(നാലുപുറത്തും നോക്കീട്ട) എല്ലാ അശോകലതകളും പൂത്തിട്ടുണ്ട. എന്താണിത വസന്തം വരേണ്ടകാലമായില്ലല്ലോ.

ജയ—തരുണതരവസന്തശ്രീയ്ക്കുതാനെത്തിടേണ്ടു
ന്നൊരുസമയമതിന്നുമുമ്പിലമ്പിൽവന്നാലം
പരമശിവനമർന്നീടുന്നദിക്കാണിതെന്നോ
ത്ത്വരതരമകൃത്തു കമ്പുണ്ടിന്നുനീയെന്നപോലെ (൩൨.)

(ശ്രീപാർവ്വതിലജ്ജനടിയ്ക്കുന്നു.)

ജയ—തലമുടിയൊടുവണ്ടും വള്ളിപ്പൂമെയ്യോടൊപ്പം
കുലകഠിനമുലകളോടും പല്ലവംപട്ടിനോടും
നലമൊടുശരിയാണീവണ്ണമുള്ളത്ഭുതഹംസാ
കലിതരുചി നടക്കിൽതന്നാടികേഠിനിന്നൊടൊക്കം

ശ്രീപാർവ്വതി—ഇനിയ്ക്കു നടക്കാമെന്നമാത്രമല്ല ഈ ലതയേക്കാളൊരുവിശേഷം. ഞാൻ സംസാരിക്കുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നില്ലേ.

ജയ—ക-അതുശരിതന്നെ.

വിജയ—മറ്റൊന്നുതാനു മഹേശ്വരനെ കാമിയ്ക്കു, അല്ലേ.

ശ്രീപാർവ്വതി—(ദേഷ്യപ്പെട്ടു) ഞാൻ നിന്നോടൊന്നും മിണ്ടാൻ വന്നില്ല.

കാമൻ—തെല്ലൊന്നുതോഴിയൊടുകോപമിയന്നിടുന്നി
കല്യാണിതന്നുടെയുള്ളതൊരു ചില്ലിതന്റെ
തുല്യതപമില്ലതിലകഠിക്കുനിനയ്ക്കിൽ(എ)എന്റെ
വില്ലെങ്ങുപോയ്ത്രപയൊടോടിയൊളിച്ചുവെന്നോ

(ചാട്ടിലേയ്ക്കുനോക്കീട്ടു വില്ലിനോടു.)

തണ്ടാർശരാക്ഷിമണിയാമിവൾതന്റെ ചില്ലി
കണ്ടിട്ടുനീവ്യസനിയാവുകയല്ലവേണ്ടു
വേണ്ടാവിഷാദമിതുനിന്റെസഹായിയാണി
ക്കണ്ടംകെടുത്തവനെവെല്ലുവതിന്നുവില്ലേ (൩൩.)

(ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിവില്ലെടുത്തുകുലയ്ക്കുന്നു.)

ജയ—സഖി പാർവ്വതി ഈ അശോകംവിട്ടു വണ്ടു ഇവിടത്തേക്കു നേരെവരുന്നു.

ശ്രീപാർവ്വതി—ഈ വണ്ടിനെക്കൊണ്ടു വലിയ ഉപദ്രവമായി തീർന്നുവല്ലോ എന്താണു വേണ്ടതു.

വിജയ—ഈ കളിത്താമരപ്പൂവ അതിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു

കാട്ടു എന്നാലോടിക്കൊള്ളും.

ജയ—വിജയെ ചമ്പകപ്പൂവല്ലെ വണ്ടിനിഷ്ടമല്ലാത്തത.

വിജയ— ഇപ്പോൾ കാട്ടിത്തരാം (എന്ന വണ്ടിന്റെ നേരെ കളിത്താമരപ്പൂവ പാൎവ്വതിയുടെ കയ്യ പിടിച്ചുകാട്ടിയ്ക്കുന്നു)

ശ്രീപാൎവ്വതി—ആവുവണ്ടങ്കലെമാറിഞ്ഞൂഉപായമെകൊള്ളാം.

ജയ—ഇതെന്തുവിദ്യയാണ

വിജയ—ഇതൊന്നുവിദ്യയല്ല.

ഗൌരീമുഖത്തിനാളെള്ളാമെസൌരഭ്യാന്നറിട്ടുന്നവൎക്കെല്ലാം
പാരാമതപങ്കജത്തിന്നപാരമെദ്ദുൎഗ്ഗന്ധമെന്നുതോന്നീടും (൩൬.)

ജയ—എന്ത് ഇതൊക്കെ ഇവളറിഞ്ഞുവെച്ചിട്ടുണ്ടല്ലൊ.

വിജയ—ഇതറിവാനെന്താണ പ്രയാസം. ഇതിവളുടെ പൂൎവ്വത്തുള്ള സ്വഭാവമല്ലെ.

ജയ—ഇവളുടെ അകത്തുള്ളത ത്രപവുണ്ടൊ.

വിജയ— ഉവ്വ.

ജയ—എന്നാൽ കേൾക്കട്ടെ.

ശ്രീപാൎവ്വതി—ജയെ വിജയയോടെന്താണ നീ ചോദിക്കുന്നത. ഇവൾക്ക നല്ലകമ്പമാണ. ഏകദേശം അറിയുന്നതെ മറ്റൊരാളുടെ ഉള്ളിലുള്ളത പറയാതകണ്ട മനസ്സിലാവില്ലെന്ന.

വിജയ— ഇനിയ്ക്ക കമ്പമില്ല.

ശ്രീപാൎവ്വതി—എന്നാലെന്റെ ഉള്ളിലുള്ളതു നീയെന്താകെണ്ടൊണ അറിഞ്ഞത.

വിജയ—

മെല്ലെക്കിന്നരിമാൎഗ്ഗിരീശചരിതംപാടുമ്പോൾനിന്നാനനം
വല്ലാതെവികസിയ്ക്കകൊണ്ടുമഴകിൽക്കാലാദികാണെംവിധൌ
കല്യേനിന്നുടെഭാവഭേദമതിനെക്കൊണ്ടുംകഴിഞ്ഞില്ലകേൾ
ചൊല്ലാമിന്നലെരാത്രിയിൽസഖിതുടസ്വപ്നൊക്തികൊണ്ടുംതവ

ശ്രീപാൎവ്വതി—(നാണിച്ചുകൊണ്ടുവിചാരം) എന്റെ ഉള്ളിലുള്ളതൊക്കെ ഇവളറിഞ്ഞുവല്ലൊ.

ജയ—നമ്മൾക്ക പോവാൻ നേരമായി.

വിജയാ—(മേല്പോട്ടുനോക്കീട്ട) ഒ- പോവാൻവൈകി (ശ്രീപാൎവ്വതി പരിഭ്രമിച്ച നടക്കുന്നു.)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(യോഗംകഴിയാക്കീട്ടുവിചാരം.)

പരമാത്മധ്യാനത്താൽപരമാനന്ദംപരംപെരുകുന്നു
പരമത്തുകൊണ്ടാസ്സതിയുടെവിവാഹകാമല്പചില്പരതല്പമേ.

(അനന്തരം നന്ദികേശ്വരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു—)

നന്ദി—(വിചാരം) ഭഗവാന്റെ സമാധിയഴിഞ്ഞു പാർവ്വതി വരുന്നതെന്നറിയിക്കുകതന്നെ (അടുത്തചെന്നിട്ട)

ഏത്രാകാരംസുശീലംനിശിതമതിമനശ്ശുദ്ധിദാക്ഷിണ്യമേററം
വിദ്യാധൈര്യംവിവേകംവിനയമിവകളൊക്കുന്നകന്നിൻകുമാരീ
അത്യശ്രീനീലകണ്ഠത്രിപുരഹരവെൽപ്പാദശുശ്രൂഷചെയ്യാ
നത്യുൽകണ്ഠ്യാവരുന്നുണ്ടിഹസഖികളൊടൊന്നിച്ചുമന്ദിച്ചിടാതെ

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(കണ്ണിളക്കിസമ്മതിക്കുന്നു)

നന്ദി—(പാർവ്വതിയോട) അകത്തെയ്ക്കു കടക്കാം.

(ശ്രീപാർവ്വതിയും സഖിമാരും ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ അടുക്കൽ ചെല്ലുന്നു.)

ജയവിജയമാർ—കന്നിൻകുമാരിയുടെതോഴികളായഞങ്ങൾ
കന്നിച്ചിട്ടുന്നഴലശേഷവുമാറ്റുതീർപ്പാൻ
ചന്ദ്രകലാധരമെൽപദപങ്കജത്തിൽ
മന്ദിച്ചിടാതിഹമഹേശ്വരകുമ്പിടുന്നു (൬൭)

എന്നു (നമസ്കരിച്ചിട്ടു പുഷ്പാഞ്ജലിചെയ്യുന്നു.)

കാമൻ—ഭൂമിക്കുമിന്നുലകിലുള്ളജനത്തിനെല്ലാം
ഭൂഷണമോരുമുള്ളവാക്കിനെഴുന്നഗന്ധം
വാസ്സുതനോരിപ്പുതിയപുഷ്പസമൂഹമെൻകൂ
ഞ്ജുകിന്നനല്ലോരനുകൂലതമംതരമേ (൬൮)

ശ്രീപാർവ്വതി-(വന്ദിക്കുന്നു)

കാമൻ—മങ്ങാതണിഞ്ഞമലർമാലകൾതുങ്ങുമാറു
ഭംഗ്യാകരിങ്കുഴലെഴുംതലയാനതാംഗി
ശൃംഗാരസാരമയിമാമലമങ്കമാനി
ച്ഛംഗാരലോചനപദങ്ങളിൽവണങ്ങിടുന്നു (൬൯)

ജയിക്കാൻ തരംവരും എന്നാണ തോന്നുന്നതു.

(ശ്രീപാർവ്വതി—താമരക്കുരുമാലയെടുക്കുന്നു)

ക്ഷോണീധരേന്ദ്രസുതതൻകരപല്ലവത്തിൻ
ശോണപ്രകാശമതുതട്ടുകകാരണത്താൽ

ചേണാന്നൊരീരുചിരപങ്കജബീജമാല
മാണിക്യമാലയതുപോലെവിളങ്ങിടുന്നു (൩൪)
(ശ്രീപാർവ്വതി മാല കഴുത്തിൽവെക്കുന്നു)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— ഇലയോപുഷ്പമോഫലമോ
ജലമോഹൃതമെങ്കിലുംമഹാഭക്ത്യാ
നലമൊടുതരുമവർതന്നാൽ
വലിയൊരുസന്തോഷമാണതിങ്കൽമമ

(എന്നു മാലഎടുക്കാൻഭാവിക്കുന്നു)

കാമൻ—അയ്യോനല്ലൊരുതരമിതിപ്പോളുംകണ്ണിനെജ്ജയിച്ചീടാൻ
ഇപ്പിടയിൽതാൻഹരനുടെമെയ്യിൽസമ്മോഹനാസ്ത്രമെയ്യേണം
എന്നു (അസ്ത്രംതൊടുക്കുന്നു)

(ശ്രീ പരമേശ്വരൻ ശ്രീപാർവ്വതിയുടെമുഖത്തുനോക്കീട്ടുവിചാരം)

തൊണ്ടിപ്പഴുക്കയെച്ചുണ്ടുംസ്മിതരുചിയും
പൊൻകുടത്തെയുലച്ചാറീ
ട്ടുണ്ടാക്കിത്തീർത്താൽകണ്ഠലമുരസിവിളങ്ങു
ന്നാഗണ്ഡങ്ങളിരണ്ടും
വണ്ടൊക്കുംചില്ലിവില്ലൊട്ടുമസിതകടാക്ഷ
ങ്ങളുംചേർന്നിട്ടുനീ
ക്കൊണ്ടൽക്കാർവേണിയാളിന്നുടെസമ
സമുഖംകാണ്കിലേണാങ്കനോട്ടം (൩൫)

(ശ്രീപാർവ്വതി ലജ്ജിക്കുന്നു).

ജയ—(സ്വകാര്യമായിട്ടു വിജയയോടു)പാർവ്വതിയുടെഅനുഗ്രഹം സാധിച്ചു ഇല്ലേ.

വിജയ—ഉറപ്പായോ.

കാമൻ—കല്ലുമല്ലലൊട്ടകതൊഴുംമനം
നല്ലവണ്ണമിളകിച്ചമഞ്ഞുടൻ
കല്യനാംഹരനെഴുന്നിടുന്നിതാ
വില്ലെടുത്തവരിൽമുമ്പനായിഞാൻ (൩൬)

നന്ദി—(വിചാരം)

കുയിൽമൊഴിമണിയാമിഗ്ഗൗരിയെക്കണ്ടുചെന്തീ
നയനതിലകനത്രമിന്നുമാറുന്നിതല്ലോ

(ഭഗവാനോട്ടു നേരിട്ടെന്നപോലെ)
നിയമിതയമനിന്മാഹാത്മ്യമാഹാത്ര്യഹം
ജയ ജയ ജയ ശംഭോ ശിവ നാഥാ നിശംഭോ (൯)
ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(മനസ്സറപ്പിച്ചിട്ട്) (വിചാരം) ഹൈ- ആ
ശ്ചര്യമായി ചീത്ത ചീത്തം- മഹാകഷ്ടം തന്നെ- എന്താണിങ്ങിനെ
വരാൻ കാരണം നോക്കട്ടെ (നാലുപുറത്തും നോക്കുന്നു)

നെഞ്ചിൽ തെല്ലൊന്നു പേടിയേശാതെ
കലാമാത്രസമ്മോഹനാസ്ത്രം
ചഞ്ചൽ തന്നീലസൽഭ്രൂലതയൊടെതി
രിടുന്നല്ലൊ വില്ലിൽ തൊടുത്തു്
എന്തിത്രലക്ഷ്യമാക്കിട്ടെഴ കൊടുമച
വിയോളം വലിച്ചുള്ളതും ശൌര്യം
അഞ്ചത്തിൽ തന്നെ കണ്ടിങ്ങിനെ മറവിൽ
വസിക്കുന്നിതാ കന്ദർപ്പനെന്നൻ (൧൦)

ഈ കള്ളന്റെ പ്രയോഗമാണിതല്ലെ (കോപിക്കുന്നു) സ്ത്രീ
കളൊക്കെ പേടിച്ചു പരിഭ്രമിച്ചു കണ്ണടച്ചു പോയി.

നന്ദി—
സന്ധ്യാരംഭേ പാഞ്ഞുവല്ലാതുടൽ ഞെട്ടുന്നിടയാവുന്ന ദേവന്റെ വിശാ
ലനെറ്റിത്തടമാറ്റുനീറുന്നിടിലമിഴിത്തുറക്കുന്നതാസ്സു നര കോപത്താൽ
എന്തീരാവപ്പുകളെല്ലാമുവസരമധുനാ—(നോക്കീട്ട്- അ് ആ് മന
സ്സിലായി ഈ കള്ളക്കാമന്റെ അപകടം കണ്ടാണ)— ജ്വാല
ജ്വാലോഗ്രനായി തൃത്തിതൈത്ര്യസ്വഭാവത്തൊടു ധടിതിചതിക്കുന്ന
പാരാതെപാരിൽ (൧൧)

(കാമദേവൻ പേടിച്ചോടിപ്പോയി. പിന്നാലെ അഗ്നിയും പോയി)
(ആ കാലത്തിൽ)
അരുതരുതേ കോപമിവനോടെതു ബന്ധാമി കുററവും ക്ഷമിക്കേണം
കരുതുകയിതിനുള്ളിൽ തന്നെ തന്നെ വെട്ടിയങ്ങിനെ കൂപ്പുന്നു
നന്ദി— ദേവകളുടെ പ്രാർത്ഥനയാണിത-
ചിത്രത്തെ യന്ത്രത്തെയമോന്മുകതിച്ചപാഠ്യം
ചിത്തോത്ഭവന്റെ അതിമോഹനകായദേഹം
എത്തിപ്പിടിച്ചുതിയങ്കനായ വഹ്നി
കത്തിക്കരിച്ചു പൊടി ഭസ്മമതാക്കിയല്ലൊ (൧൨)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ-നന്ദി—

തരമാർത്ഥയമൊതപസ്സ ചെയ്യാൻ
തരളാപാംഗികളൊത്തിരിപ്പവന്ന

നന്ദി—ഏറാൻ ഇല്ല.

ശ്രീപര—തരുണീജനവർജ്ജനത്തിനായി
തരസാനോക്കിവിടുന്നപോകയല്ലീ (൯൪)

നന്ദി— ഏറാൻ അങ്ങിനെതന്നെ(എല്ലാവരും പോയി)

കാമദാഹമെന്ന ഒന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

—൦൦—

ഉമാവിവാഹം.

ഒ ന്നാ മ ങ്കം.

—൦൦—

(അനന്തരം വിദ്യാധരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വിദ്യാധരൻ—സ്വർഗ്ഗത്തിനുമിതിനുമായിട്ടെന്താണൊരു ഭേദം. ഞാനിപ്പോഴാണല്ലോ വരുന്നത്. ഇനിക്കൊരു ഭേദവും തോന്നുന്നില്ല.

ഹൃദ്യപ്രാകാരസൽഗോപുരവിപുലലസൽസൌധജാലങ്ങളെല്ലാം
വിദ്യോതിക്കുന്ന ചിന്താമണിഗണമതുകൊണ്ടാനപാക്കമൊഴിഞ്ഞും
വിദ്വാന്മാർവേദശാസ്ത്രാളിയിലനവധിചേർത്തുണ്ടു കല്പദ്രുകൊണ്ടാ
ഉദ്യാനംസ്വർഗ്ഗമോടൊത്തിട്ടുമിതുവഴിമയാൻതന്നുമങ്കമ്പമെന്ന്യേ
എന്നതന്നെയല്ല—

മന്ദതിനെൻറശക്തിയതുകാരണമിസ്ഥലത്തിൽ
കണ്ടുമുനിമാർപ്പൃഥുഘനസ്തനകുംഭയുഗം
നൊന്തതുതുചെത്തുപുണരുമ്പൊഴുതുള്ളതെന്നിൽ
സഞ്ജാതമാംസുഖമൊരമ്പതിരട്ടിയല്ലോ (൯൫)

ഇതാ എൻെറ ഭവനം അകത്തേയ്ക്കു കടക്കുകതന്നെ (കടന്നു നേരെ നോക്കീട്ടു)

ചിന്നംപ്രകാശമിയലുംമണിഭൂഷണാള
ളന്യൂനമേററവുമണിഞ്ഞു നിറഞ്ഞമോദാൽ
ധന്യാംഗനാകലശിരോമണിമന്ദമിപ്പോ
ളെന്നെസ്മിതമൊടെതിരേററിതവന്നിടുന്നു (൮)

(അനന്തരം വിദ്യാധരി പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദ്യാധരൻ— കട്ടിതപമേറിയൊരു നിന്മുലചേർത്തു നന്നാ
യൊട്ടിപ്പിടിക്കുകമടിക്കരുതൊട്ടുമിപ്പോൾ

വിദ്യാധരി— (ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു)

വിദ്യാധരൻ— ചട്ടററനിൻകുചതടീപരിരംഭമൂല
മൊട്ടല്ലമന്മനസി തന്നൊഴിമോദഭാരം ()

വിദ്യാധരി— എന്താണിത്ര നേരം വൈകിയത.

വിദ്യാധരൻ— കാമവിരഹതപ്തയായ രതിയുടെ ദുഃഖം കണ്ടിട്ടു ഞാൻ കുറച്ചുനേരം അന്ധനായി നിന്നുപോയി.

വിദ്യാധരി— രതിയ്ക്കു വന്ന ഒരു ദുഃഖം കേൾക്കുന്നവൎക്കുകൂടി സഹിപ്പാൻ വയ്യാത്തതാണ. എന്തെല്ലാം പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ രതി ദുഃഖിക്കുന്നത.

വിദ്യാധ— കോമളാസ്യം കളഞ്ഞിടരുതരിഹനമു
ക്കിഷ്ടമാണെന്നിവണ്ണം
ഹാഹാഞാനെത്രചൊല്ലീട്ടിലുമിതുബത
കേൾക്കാഞ്ഞതെന്തേവസന്ത
മോഹിപ്പിക്കുന്നൊരസ്സൽപ്പതിയുടെ
കളുർമെയ്ചുട്ടുപൊട്ടിച്ചവാരെൻ
ദേഹംവിട്ടോമവന്തന്നൊടുകഠിനതയാൽ
തുല്യനായിട്ടുവാനോ (൯)

പാരാതീരേഴുലോകാന്തമതിൽമരുവുംസുന്ദരന്മാൎക്കശേഷം
പാരംമൂൎദ്ധ്വോപമാനംതവസഖിയുടെനൽഗാത്രമത്യന്തപൂജ്യം
പാരിപ്പോൾചാരമായിച്ചിവശിവധരണിക്കിന്നുമാലങ്ങളോടും
പാരംകുമാരരൂചിന്തിച്ചിതറിയിതപരക്കുന്നിതിമട്ടിലായി (൧൦)

മാനത്തങ്ങിന്നുമന്ദമന്ദമുദയംചെയ്യുന്നൊരേണാങ്കനേ
മാനിക്കുന്നവരേയുമാസകലവുംനില്ലാതെകൊല്ലുംഭവാൻ
ദീനതാപംസഹിയാതെകണ്ടുകരയുന്നീച്ചന്ദ്രനെക്കണ്ടുകാ
ണുന്നംവിട്ടെന്നുവശമേറ്റമെഴുന്നേറ്റിടാത്തതെന്താണഹോ ()

നന്നായില്ലിതുമത്സഖനെൻറതെളിയുന്നാകത്തൊടൊക്കുന്നതി
ല്ലെന്നാക്ഷേപമചിത്രകംഗ്രഹീതകരാബ്ജംകൊണ്ടുമാച്ചാദരാൽ
എന്നോമൽനിടിലസ്ഥലേമൃഗമദപ്പൊട്ടൊന്നുകുത്തിച്ചുടൻ
നന്ദിസ്സതെവഭാവമോർത്തധികമാഴ്കുന്നുചിത്തമ്മമ (൭൨)

പെട്ടെന്നന്നുടെബന്ധുതൻപ്രമദമാച്ചീട്ടംമഴക്കാറിനോ
ടിച്ചൊല്ലുള്ളൊരുനിൻകബരിയഴല്ലന്താൻകെട്ടുന്നതുണ്ടെന്നുടൻ
കെട്ടിച്ചിഞ്ഞിനെവണ്ണമെന്നാത്മസന്തോഷത്തോടേചിരിക്കുന്നനിൻ
ചട്ടറ്റീടിനവക്ത്രമോർത്തധികമാഴ്കുന്നുചിത്തമ്മമ (൭൩)

നിങ്കാൽമന്തളിർകൊണ്ടുകൃങ്കലഭംവാസന്തികാകമ്രമാം
കങ്കേളിപ്പുതുപൂത്തിടിച്ചുപോടികചാംഭൃംഗംശശാങ്കന്മുഖം
മങ്കേബാന്ധവസംഗമൈശ്വര്യമിനിദ്ദുകന്നിനിത്യമെ
ന്നങ്കൽപ്രേമമെഴുന്തവാക്കതികതിക്കുന്നുചിത്തമ്മമ ( )

ചാതുരത്തൊടുചുഞ്ചിരിപ്പുതുമയുംകള്ളക്കടാക്ഷങ്ങളും
നേരമ്പോക്കകലന്നിടുന്നമൊഴിയുംലീലാവിലാസങ്ങളും
ഓരോന്നേവമെടുത്തെടുത്തുപറയുന്നെന്തിന്നതേസർവ്വവും
പാരാതിപ്പൊഴുതോർത്തോർത്തധികമാഴ്കുന്നുചിത്തമ്മമ (൭൫)

ധന്യേനൊമ്മുടെമാനസേന്ദ്രിയമതിപ്രാണങ്ങളിച്ചൂതിനാ
ലൊന്നായെന്നതുപോലെദേഹമതുമിങ്ങൊന്നായിവന്നീടുവാൻ
നന്നായിട്ടുമുറുക്കിയൊന്നുപരിരംഭംചെയ്തുവൻനിന്നെഞാ
നെന്നാണ്ടുന്നപുണ്യമെന്നതോർത്തധികമാഴ്കുന്നുചിത്തമ്മമ (൭൬)

എന്നുംമറ്റും ഭ്രാന്തുപിടിച്ചപോലെ വസന്തത്തിനോടും കാമനോടും നിലവിളിച്ചുപറഞ്ഞുംകൊണ്ടാണ രതി ദുഃഖിക്കുന്നതു.

വിദ്യാധരി— ഇതൊക്കെ കേട്ടിട്ട എന്റെ മനസ്സു വ്യസനം കൊണ്ടുവല്ലാതെകണ്ടാവുന്നു. ഞാനെന്താണ ചെയ്യേണ്ടതു.

(അണിയറയിൽ)

എന്തയ്യോചെയ്യുതിപ്പോളുഗ്രതര
കരംകൂടിയേൽക്കുന്നനേരം
ചെന്തിയ്യിൻജ്വാലതട്ടുന്നതിനുസദൃശ
മായ്ഹന്തഞാൻവെന്തിടുന്നു
ചെന്താർബാണൻമരിച്ചെങ്കിലുമൊരു

കഠാവില്ലായവന്തൻശരത്തിൻ
സന്താപത്തിനപെചാകിലുമിഹ
പുളിമാരിനപോവാത്തപോലെ—എന്ന

വിദ്യാധരൻ— ഇതാരുടെ ഒച്ചയാണ-

ശ്രുകംശോകംതേട്ടാവിരവിനൊടഹോവീണകരയും
പികങ്ങൾക്കുണ്ടാമഴലഥകഴങ്ങുകേഴ്ലുകഠം
പ്രകമ്പംചേർന്നോരീമൃദുലമൊഴികേട്ടെങ്കിലുത്തമ
ശ്ലകംഖോരംവേവുംകഠിനതമകല്ലിന്നുമധുനാ (൮൮)

വിദ്യാധരി— നോക്കാമാരുടേയാണെന്നറിവാൻ പുറത്തേക്കിറങ്ങുക. (രണ്ടാളും നടക്കുന്നു—വിദ്യാധരി നോക്കീട്ട്) ഇതാ ഈ നിലാവുമിറാത്ത സഖികളോടൊരുമിച്ച പാൎവ്വതി ഇരിക്കുന്നു.

വിദ്യാധരൻ— (നോക്കീട്ട്)

ഹരഹരസുമശരഹരനുടെവിരഹമഹാതങ്കസങ്കടത്താലെ
കരളുരുകമിങ്ങു കിഞ്ചനകരയുംഗൌരീവിലാപമാണിതഹോ

ഇവിടെ നോക്കി നില്ക്കണ്ട: അങ്ങോട്ടുതന്നെപോക. (രണ്ടാളും പോയി)

(വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു)

———

(അനന്തരം ജയവിജയമാരോടുകൂടി ഇരുന്നുംകൊണ്ട ശ്രീപാൎവ്വതി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശ്രീപാൎവ്വതി— എന്തയ്യോ ചെയ്യുതിപ്പോൾ- (എന്ന ഒന്നുകൂടി ചൊല്ലുന്നു.)

ജയ— ഹിമകരരുചിയാളുംപല്ലവംമുത്തുപുഷ്പം
ഹിമരസമിവയെല്ലാംമെയ്യിൽനന്നായണിഞ്ഞു
ഹിമശിലയതിൽമന്ദംനീശയിച്ചാലുമിപ്പോൾ
ഹിമഗിരിതനയേനിന്നംഗതാപംശമിപ്പാൻ (൯൦)

വിജയ—സരസിജശരതാപംകൊണ്ടുമാൽപൂണ്ടിടുംതൻ
പരിമൃദുലശരീരത്തെയുമിപ്പോളുനക്കാൻ
ഉരുതരമെഴുതല്പാതുളെളാരീമെയ്യലകന്യ
ശ്ലുതതതണിവാനെന്നുള്ളതോതേണമെന്താൻ (൯൧)

ജയ— എന്നാൽ നോക്കണിയിക്ക (ചന്ദനമ്പൂശുന്നു)

പാർവ്വതി—

വിഷമംമലയജരസമിതുവിഷമിപ്പാൻമെയ്യിൽപ്പുരട്ടുകത്തുന്നു

വിഷധരകലാസംഗത്താൽവിഷമിതിന്നുണ്ടായിയെന്നുണ്ടോ

വിജയ— (തളിരണിയിക്കുന്നു)

പാർവ്വതി—

ചെന്തീയ്യിൻജ്വാലയെടുത്തെന്തിനുവെയ്ക്കുന്നിതെന്നുടലിൽ

സന്തതതാപമിയലൊത്താൽവെന്തുമരിയ്ക്കുന്നതാണെന്നുമെന്നോ

(വിചാരിച്ചിട്ടു)

ഇന്നിപ്പോളെൻതനുവിലിങ്ങിനെതീയ്യുവച്ചു

തിനുള്ള കാരണമറിഞ്ഞുപറഞ്ഞിടാംഞാൻ

ധന്യൻപുരമഥനസിതപ്രിയനിങ്ങുമിങ്ങൊ

രന്നംഗഭസ്മമതണിഞ്ഞിട്ടുമെന്നതല്ലേ (൩൪)

വിജയ—(മുത്തുമാലയണിയിച്ചിട്ടു)

മുത്തുമാലയിതുകൊണ്ടുവന്നിതാ

മുത്തുമാലയികറച്ചുകന്നിതോ

പാർവ്വ— ഇസ്ഥിതിയ്ക്കിവിടെശോധയായൊരു

നസ്ഥിതക്കമൊട്ടുരേവനേകണം (൩൫)

ജയ— (പൂമാലയണിയിച്ചിട്ടു)

ഇപ്പൂകലന്നസുമങ്ങൾകരച്ചുകലത്താക്കിട്ടുന്നിതാന്നിന്നാൽ

പാർവ്വ- പിച്ചുകമലർനിരകാമപ്പിച്ചുകമലമിൽക്കലമ്പലാക്കുന്നു

ജയ— മഞ്ഞതാംശിലയിതിൽകിടക്കനീ

മഞ്ഞുമാംഗിതവമൈതണുക്കുവാൻ

പാർവ്വതി— (കിടന്നിട്ടുഉഷ്ണംകൊണ്ടു)

കഞ്ജബാണശിഖിതന്റെശക്തിയാൽ

കാഞ്ഞിട്ടുന്നിതുടലേറമിപ്പോഴും

കന്തത്താൽമമദേഹമാസകലവും

കത്തീട്ടതിന്മേലുമേൽ

ചന്തത്താൽമുല്ല കഞ്ഞെച്ചുടനുടൻ

തൊറന്നുപറിയ്ക്കയോ

ചെന്തീയ്യിൻകനൽവാരിമേൽച്ചൊ

രികയോഹാഹാവിഷംതേക്കയോ

എന്തസ്ത്രോപരിതാപമിന്നിതുകളഞ്ഞീ
ടാൻതുനിഞ്ഞിട്ടുവിൻ (൯)

ജയവിജയമാർ— (പിശറിയിൽ പനിനീർ തളിച്ചു വീശുന്നു)

വിജയ— പാൎവ്വതി ഇവിടുന്നിപ്പോൾ മനസ്സുഞ്ഞൊട്ടുഴച്ചിട്ടു ഈ കാമത്തിച്ചൂടൊക്കെ ശരീരംകൊണ്ടുസഹിച്ചുതുടങ്ങിട്ടു കുറച്ചുനേരമായില്ലെ. ശരീരക്കുസ്സിനി കുറച്ചുനേരംധൈൎയ്യംപിടിച്ചുകൊണ്ടു മനസ്സുകൊണ്ടുസഹിക്ക. വലത്തെ ചുമല മണ്ഡംഎടുത്തിട്ടു കഴച്ചാലെടത്തെ ചുമലിലിടുക. എടത്തെ ചുമല കഴച്ചാൽ വലത്തെ ചുമലിലിടുക, ഇങ്ങിനെമാറിമാറിയായാലല്ലെ കുറച്ചുഭേദം.

(കാവക്കാരത്തി പ്രവേശിച്ചിട്ടു)

ഇന്നരിമയൊടിതുകേൾക്കകകിന്നരിമാരിഹപുറത്തുവാതുക്കൽ
സുന്ദരിയങ്ങുകാണ്മാൻവന്നുമനാഴികയതായിനിൽക്കുന്നു

പാൎവ്വതി— എന്നാലവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരു—

കാവക്കാരത്തി— കല്പനപോലെ (പോയി)

പാ—മനസിജതാപംപരമജനമനസ്സിക്കാസ്സുനമ്മുടലുകാപ്പാനും
ഇനിയൊരുനാഴികനേരമെനമേനിതാൻസഹിച്ചിരിക്കേണം
(മനസ്സുറപ്പില്ല എണീറ്റിരിക്കുന്നു)

ജയ—(നോക്കീട്ടു)

ആശ്ചൎയ്യതായിട്ടിവളുടെധൈൎയ്യമതായോതമോഘപടലത്താൽ
ശൌൎയ്യമെഴുംകാമാനലസൂൎയ്യൻ ശേഷംമറഞ്ഞുപോയിപ്പോൾ

വിജയ —

മാനമെഴുന്നമഹീധരാധിപതിതൻനൽപുത്രിയായുള്ളൊരീ
മാനിനിയുംമിഴിതാനസാദൃശ്യമധികംപ്രത്യക്ഷമാവുംവിധം
ഊനംചെറ്റെന്നിയേണ്ടൊരുതൻമനവാക്കീടുന്നസവ്വത്തെയും
നൂനംചേതസിധൈൎയ്യമുള്ളവർസഹിക്കംവേണ്ടിവന്നീടുകിൽ

പാൎവ്വതി— മഞ്ഞുകല്ലൊക്കെ അലിഞ്ഞുപോയി ഇല്ലെ.

ജയ— ഉവ്വ

പാൎവ്വതി— നന്നായി. ഈ ശീതോപചാരസാധനങ്ങളെയൊക്കെ കളയു

ജയ— അങ്ങിനെതന്നെ എന്നു (അതുചെയ്യുന്നു)

(അനന്തരം രണ്ടു കിന്നരിമാർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രതി—പരഭൃതികേ നോക്കു. ഈ നിലാവുമിററം ബഹുവിശേഷംതന്നെ.

നിലവുംകിരാതികളുമിദ
നലമൊടുശശികാന്തിമണികൾകൊണ്ടല്ലൊ
പലചിത്രപ്പണിയെഴുമീ
സ്ഥലമതിനൊട്ടല്ല കാണ്മെവിസ്താരം

പരഭൃതിക— രാഗമാലെ ശരി

മന്ദത്താലുംമതിബിംബകാന്തിനികരംതട്ടീട്ടലിഞ്ഞിട്ടമീ
മഞ്ജുശ്രീശശികാന്തമന്ദിരമിതാലിപ്പിച്ചുംജലശ്രേണിയും
മന്ദംചന്ദനചന്ദ്രപൂർണ്ണമിളിതശ്രീയന്ത്രവാതങ്ങളും
മാളികയെത്തെഴുമീസ്ഥലത്തിലണകിൽതീർത്തംതണുത്തിട്ടമെ

രാഗമാല— ഇതുനോക്കു.

കോട്ടംവിട്ടൊരു ചന്ദ്രകാന്തമണിയാൽകെട്ടിപ്പടുത്തുള്ളൊരീ
ച്ചുട്ടറീടിനതിന്നുതൻപുറമതിൽതിങ്ങിത്തിമിർപ്പൂവൊടും
പൊട്ടാതീപ്രതിബിംബമെന്ന കളവുംപൂണ്ടിപ്പൊളിന്ദുസ്വയം
ണ്ണൊട്ടല്ലിങ്ങുവസിച്ചിടുന്നിതുമതാനാന്ദ്യംശമിപ്പിച്ചിടുവാൻ (൧൦൮)

പരഭൃതിക— രാഗമാലെ പാർവ്വതിയെവിടെയാണ്.

രാഗമാല— (സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്)

താരാധിനാഥമണിവേദിയതിങ്കൽമല്ല
ത്താരായതിന്റെതലയന്നയതിന്നചേലം
ചാരീട്ടിതാപ്രിയസഖീയുഗമൊത്തിരിപ്പു
ണ്ണൊരീക്ഷശാംഗിമണിമാമലമങ്കയല്ലെ (൧൦൯)

പരഭൃതിക— ശരിതന്നെ. അതെ. ഇനിക്കൊട്ടും കണ്ടപ്പോഴാം മനസ്സിലായില്ല. കഷ്ടം, ഇദ്ദേഹമെങ്ങിനെയാണിങ്ങിനെയായതു നോക്കു.

കാതില്ലൊന്നോവകഴ്ചിൽതരിവളയിവയില്ലിത്രമാലിന്യമാണീം
പാദത്തിങ്കൽചിലമ്പില്ലരിയൊരുമണിമാലാദി കണ്ഠത്തിലില്ല
സാമോദത്തിന്നൊട്ടല്ലാഹാഹാവെളുത്തായിച്ചമന്നിന്നുചാ
ലേതാണെന്നെണ്ണിവാകിന്നഴലതുചെറുതല്ലെന്നതുമിന്നിയി

രാഗമാല—എന്തുമേന്മമാണിപ്പോളിവർക്കുള്ളതു. [കാം

പാരൃതിക— ഗന്ധമാണെന്നറിവാൻതന്നെ ഞങ്ങൾക്കു: പിന്നെ എന്തു ഗന്ധമാണെന്നെങ്ങിനെയാണറിയാ.

പൃഥ്വീമൊന്നസമതികല്യമുള്ളതും
പരിചിതസമുദ്രമതിരുള്ളിലുള്ളതും
അറിയുന്നതെങ്ങിനെജനങ്ങൾകാണെന്നി
യ്യോതമാവമേലമതുമില്ലിവൾക്കഹോ (൧൦൨)

(തേരോളമട്ടത്തെ ചെന്നിട്ട)

ഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടഴകുള്ളനാരീ
ഗണത്തെയന്നല്പസമസ്തമേയും
തൃണീകരിക്കുംഭവതിക്കെഴുംകാ
ലിണസ്ഥിതാതങ്ങൾവണങ്ങിടുന്നു (൧൦൩)

പാർവ്വതി— നിങ്ങളിരിപ്പിൻ, പാട്ടുതുടങ്ങുകതന്നെ. (കിന്നരിമാരിരിക്കുന്നു)

പാർവ്വതി— ജയ കുഴിത്താളവും, വിജയ മൃദംഗവും കൊട്ടട്ടെ.

ജയ— (കുഴിത്താളം കൊട്ടുന്നു. മററവർ കുഴിത്താളമൊപ്പിച്ചു ജോടുതംബുരുവും മൃദംഗവും ശ്രുതികൂട്ടുന്നു.)

പാർവ്വതി— ഇപ്പോൾ ശ്രുതി നല്ലവണ്ണം ചേൎന്നു. ഈ ശ്രുതിചേൎന്ന ശബ്ദം കേൾക്കാനെന്താനന്ദമാണു. നാലാളുകൾ കൂടി കരയുകയാണെങ്കിലും വേണ്ടില്ല ശ്രുതിയൊന്നാണെങ്കിൽ കേൾക്കാൻ രസമുണ്ടെന്നതു ശരിയാണു.

കിന്നരിമാർ—(നാട്ട, ഗൗളം, വരാളി, ആരഭി, ശ്രീരാഗം, കേദാരം, രീതിഗൗളം, ഹംസധ്വനി ഈ ഘനരാഗാഷ്ടകത്തെ ക്രമേണ പാടുന്നു.)

വിജയ—(മൃദംഗം കൊട്ടുന്നു)

പാർവ്വതി—(സന്തോഷിക്കുന്നു)

രാഗമാല—ഇനി ഏതുരാഗമാണു വേണ്ടതു

പാർവ്വതി—

ഗാന്ധാരമാർഷഭസ്വരമന്തരമെന്ന്യേതഥൈവധൈവതവും
ശുദ്ധമതാംഗാന്ധാരംമദ്ധ്യമമതുതന്നെകാകളിനിഷാദം (൧൦൪)

§ സരിഗമപധനിസയെന്നാ
രൊഹണസരണിസധപമഗരിസസനിപധനിസ
പഠിച്ചിനൊടെന്നവരൊഹണ
സരണിയിതിമികവൊടൊത്തൊരുരാഗമതാട്ടെ (൧൧൧)

ചതുരിക— (സ്വകാൎയ്യമായിട്ടു) ധീരശങ്കരാഭരണത്തിങ്കൽ നിന്നു ജന്യമായ ശങ്കരാഭരണമല്ലെ ഇത–

രാഗമാല— പിന്നെയൊ–

വിജയ— (ശ്രീപാൎവ്വതിയോട്ടു സ്വകാൎയ്യമായിട്ടു) ശങ്കര രാഗങ്ങളെക്കിപ്പൊളിപ്പുള്ളതാകുന്നു പുറത്തേക്കു പറയായിരുന്നു. കഷ്ടം എന്തൊകാട്ടും– ശങ്കരാഭരണരാഗമല്ലെയുള്ളു.

കിന്നരിമാർ— (രാഗാലാപനം ചെയ്തിട്ടു പല്ലവി പാടുന്നു)
ഭരണനിപുണപാഹിമാംശങ്കര–(എന്നു.)

പാൎവ്വതി— (കണ്ണുകൂടി മനസ്സുറപ്പിക്കുന്നു)

രാഗമാല—
സംഗതികളോടുമട്ടുമിങ്ങിനെനന്നായിണക്കിപ്പാടിപ്പാൻ
ഭഗിനിയതല്ലൊട്ടുംത്രിദശാംഗനമാൎക്കിട്ടുകില്ല (൧൧൨)

ചതുരിക—
തിരുമനമുരചെയ്തിടാതെതൊടൊത്തിരുമാനമിതുകേട്ടവെങ്കിലൊ
തിരമാനമെഴുമപ്സരോമേദംതിരുമനനമവൎവാടിടും (൧൧൩)

പാൎവ്വതി— (കിന്നരിമാൎക്കു മുത്തുമാല സമ്മാനംകൊടുത്തിട്ടു) ഇവരുടെപാട്ടിന്റെജാതിയും മനോധൎമ്മവുംനന്നു. കണ്ഠം പിന്നെ പറയണില്ലല്ലൊ.

രാഗമാല— ഇതിങ്കിൽ മന്ത്രത്തിന്റെശക്തികൊണ്ടുള്ള കഫദോഷംകൊണ്ടു കണ്ഠം തെളിവാൻ വളരെ പ്രയാസം.

ചതുരിക— (ഹിന്ദുസ്ഥാനികാപ്പി– ചെമ്പട)
പാലയപാപഹരമഹേശാ— പാലയ–
കാലയമാഖിലനാഥപരാൽപര
ബാലശശാങ്കധര— പാലയ–

---

§ സരിഗമപധനിസ എന്നാരോഹണം. സധപമഗരിസ സനിപധനിസ എന്നവരോഹണം. ഇതൊരുകയ്യുള്ള രാഗമാവട്ടെ.

ദക്ഷമഖാദിഭയങ്കരശങ്കര
ഭക്തിതസന്നികരമഹേശ്വര— പാലയ-
(എന്നുള്ള കീർത്തനം പാടുന്നു.)
രാഗമാല— (നാദനാമക്രിയ— ചെമ്പട)
കാലകാലദേവപാലയ
ബാലചന്ദ്രമൌലേശങ്കര— കാല-
ലോകമിത്രഫാലനേത്ര
ശോകാപഹതേവന്ദനം— കാല-
അധികതരകരുണാഭവനദേവ
അഖിലതാപമിതുതീർക്കേണംമേ— കാല-
(എന്നു പാടുന്നു.)

പാർവ്വതി— ഇതു നന്നായി.

കിന്നരിമാർ— ഇവിടത്തെ പാട്ടുകൂടി കുറച്ചു കേട്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്.

ജയ— അതിപ്പോൾ വേണ്ട. പാർവ്വതിയ്ക്കു വളരെ ക്ഷീണമുണ്ട്.

കിന്നരിമാർ— പല്ലവിയും മറ്റും വേണ്ട. ഒരു കീർത്തനമായാലും മതി. ഇവിടത്തെ പാട്ടുകേട്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നു നമുക്കു ആഗ്രഹമുണ്ട്.

പാർവ്വതി— അങ്ങിനെതന്നെ കുറച്ചു പാടാം. (എന്നു നീലാംബരിരാഗം ആലാപിക്കുന്നു.)

രാഗമാല— (വിചാരം) സാക്ഷാൽ സരസ്വതിയുടെ പാട്ടുകൂടെ ഇത്ര നന്നല്ല.

പല്ലവിക— (വിചാരം) ഇതു കേട്ടാൽ കല്ലുകൂടി അലിയും.

കിന്നരിമാർ— (സ്വഗതം)
ഞങ്ങളുടേയും ഗന്ധർവ്വകളുടേയും മനോജ്ഞഗാനത്താൽ
ഞങ്ങൾക്കിന്നുലഭിച്ചുള്ള ഗർവ്വമൊന്നുതാനല്ലോ (ഫ്ര)

പാർവ്വതി— (നീലാംബരി— ത്രിപുട)
വാമദേവവരദേവാധിദേവ
കാമദേവാന്തകശംഭോ
കാലയമപികരുണാംവിഭോ
ഫാലേശിവചന്ദ്രമൌലേ—
(എന്നു എടുത്തെടുത്തു പൊട്ടിച്ചുകൊണ്ടു പാടുന്നു.)

ജയവിജയമാർ— (വിചാരം) അയ്യോ- ഇദ്ദേഹം ദേവന്മാരോടുകൂടി പാടാനിപ്പോൾ പാർവ്വതി വല്ലാതെകണ്ടു കണ്ണിക്കുന്നുവല്ലൊ.

കിന്നരിമാർ— (വിചാരം) ഇത്രധൈര്യമുള്ളവൾ ഇങ്ങിനെ എടങ്ങെഞ്ഞുപൊട്ടേണമെങ്കിൽ എത്രവലിയ ഖേദമായിരിക്കണം. അയ്യോ വിചാരിക്കുവൻവയ്യ. (സ്വഷ്ടം) ഇനി പാട്ടുമതിയാക്കാം. ജയപറഞ്ഞപ്പോഴും ഞങ്ങളിത്ര വിചാരിച്ചില്ല. (കരഞ്ഞുംകൊണ്ടു) കഷ്ടം ഇപ്പോൾ ഞങ്ങൾ കാരണമായിട്ടു ഇവിടുന്നു കരച്ചൽഉണ്ടായിച്ചുവല്ലൊ.

പാർവ്വതി— അതുകൊണ്ടൊന്നുമില്ല. നിങ്ങളുടെവാക്കിനെ കേൾപ്പാനിപ്പോൾ ഇനിക്കു ശക്തിയില്ലല്ലൊ. എന്നുള്ള വിചാരംകൊണ്ടാണ ഞാനിപ്പോൾകരച്ചൽ ഉണ്ടാക്കുന്നത.

സോപലതിക— (സ്വകാര്യമായിട്ടു) പരന്മാർക്ക ഉപകാരത്തിനെന്നതന്നെയല്ല- നേരംപോക്കിനായിട്ടുംകൂടി താൻതന്നെ ക്ലേശിക്കും അങ്ങിനെയാണിവിടുത്തെ പ്രകൃതിയെന്നിപ്പോൾ നല്ല നിശ്ചയം വന്നില്ലെ- നോക്ക- സൌശീല്യഗുണത്തിന്റെ ഒരു തികവ.

രാഗമാല— സൌശീല്യഗുണത്തിന്റെമാത്രമല്ല.

സമ്പത്തുംതൊഴ്ച്ചുംമൌനവുമഴകുമഹോധൈര്യഗാംഭീര്യതേജ
സ്സമ്പത്തുംസന്തതംതെസ്സാഹവുമതികൃപയുംബുദ്ധിയുംമുഖ്യവാക്കും
കമ്പംകൂടാതെസൽഭാഗ്യവുമിവയുടെനൽപ്പൂർത്തിയുംകീർത്തിയുംകേ
ളുമ്പോടിവർണ്ണമാർക്കുള്ളതുനിഖിലജഗന്നാഥനാം‌നാസ്തിനൂനം

കിന്നരിമാർ— എന്നാലിനി ഞങ്ങൾഉടനെവന്നുകൊള്ളാം

പാർവ്വതി— അങ്ങിനെയാട്ടെ- (കിന്നരിമാർപോയി)

പാർവ്വതി— ജയേ ഞാനെഴുതിട്ടുള്ള ഭഗവാന്റെ സ്വരൂപം എവിടെയാണ.

ജയ— ഇവിടെതന്നെയുണ്ടല്ലൊ. (എന്നു ചിത്രപടത്തെ എടുത്തുകൊണ്ടുചെല്ലുന്നു.)

പാർവ്വതി— (മേടിച്ചു വളരെനേരംനോക്കി വർണ്ണിച്ചു കണ്ടു ള്ളന്നു ദീർഘശ്വാസമിട്ടിട്ടു)

എല്ലാടവുംശിവഭവാൻപരിപൂർണ്ണനാണെ
ന്നല്ലൊമഹാമതികളെഴുന്നവർചൊല്ലിടുന്നു
തെല്ലെങ്ങുംവാനിലനരാഗമെഴുന്നൊരെന്നെ
ത്തെല്ലുംമഹേശനെങ്ങോടരിയാത്തതെന്തേ (ഫണ്ടു)

ജയ— വാണികൾതങ്കമെരുന്നറിവുമമലമാം
ശീലവുംലക്ഷ്മീകണ്ടാൽ
നാണിക്കുന്നൊരുസൌന്ദൎയ്യവുമപര
ഗുണംസൎവ്വവുംസൎവ്വകാലം
കാണിക്കുംനീക്കമില്ലാതെഴുമിവളെ
വെടിഞ്ഞീടുമന്ന്യസ്ത്രീയുക്തം
സ്ഥാണുത്വംഹന്തസൎവ്വജ്ഞതയുമുചിത
മെന്നന്നുതാൻയുക്തിയുക്തം (൧൯)

പാൎവ്വതി— ശിവ- ശിവ- നേരമ്പോക്കായിട്ടും വലിയആളുകളെ കൊണ്ടിങ്ങിനെ പറയരുത.

ജയ— എന്താണത-

പാൎവ്വതി— ഇനിക്കിഗ്ഗുണങ്ങളുണ്ടോ ഇല്ലയോഎന്നുള്ള ആലോചന അവിടെ ഇരിക്കട്ടെ-

ഇമ്മായാകൃതമാംഗുണങ്ങളുമതില്ലോട്ടുംമനക്കാമ്പതിൽ
ചെമ്മെയാതൊരുദേവനുള്ളചരണംസേവിച്ചിടുംമൎത്ത്യനാം
വന്മാഹാത്മ്യമെഴുന്നവന്നവതമോപാരത്താൽഗുണഭ്രാന്തിനി
സ്സീമാപാപമൊഴിപ്പതിന്നശിവനാമമെത്രജപിക്കാമമാൽ ( )

വിജയ— എല്ലാരെല്ലാഴുംഭവാൻതൻതിരുവടികൾഭജി
ക്കുന്നാരിങ്ങുള്ളിൽവെച്ച
റില്ലാകാരുണ്യമെന്നിങ്ങിനെവരുവതി
ന്നെന്തുസംബന്ധമോൎത്താൽ
ചൊല്ലാന്നീടുന്നദേവാസുരമുനിമനുജ
ന്മാരിലങ്ങെങ്ങുഴന്ന
ന്നെല്ലാംകല്യാണശീലാലയശിവ
ചിലവാർജ്ജായിതോപോററിശംഭോ (൨൦)

പാൎവ്വതി— എന്താണപറഞ്ഞത കരുണാസാഗരനായി കരുണാമയനായിരിക്കുന്നആൾക്കു കരുണ കെട്ടുമോ.

വിജയ— എന്നാൽ എന്താണിപ്പോൾ അദ്ദേഹം നമ്മുടെനേരെ ദയവെക്കാത്തത.

പാൎവ്വതി— വേണ്ടതുപോലെ ഭജിക്കാത്തിട്ടുതന്നെ.

വിജയ— എന്നാൽ എങ്ങിനെയാണ ഭജിക്കേണ്ടത.

പാർവ്വ-പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ മനസ്സോടടക്കിവെച്ചു
പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യമതിൽനിന്നു തപിച്ചുകൊണ്ടു
പഞ്ചാസ്യനായ പരമേശ്വരനെ സ്മരിച്ചു
പഞ്ചാക്ഷരം ജപമൊടൊത്തു ജപിച്ചിടേണം (൨൦)

വിജയ— അയ്യോ അതൊക്കെ നൊമ്മൾക്കു സാധിക്കുമൊ

പാർവ്വതി— സാധിക്കാ എന്തെന്നതാ- വേണമെങ്കിൽ സാധിക്കും- എല്ലാത്തിനും മനസ്സല്ലേ പ്രമാണം.

ജയ— ഇവിടെയ്ക്കു സാധിക്കുമായിരിക്കും. വേണമെങ്കിൽ സ്വഭാവത്തെത്തന്നെ ജയിക്കുവാനും കഴിയുമല്ലൊ.

വിജയ— ഇവിടുത്തെ അമ്മ സമ്മതിക്കണ്ടെ.

പാർവ്വതി— ആ വിചാരം ഇനിക്കും ഉണ്ടു. ഇങ്ങിനെയുള്ള കാര്യങ്ങളെ മുടക്കാൻ അതിസ്നേഹക്കാരും അസൂയക്കാരും ആവുന്നേടത്തോളം ഉത്സാഹിക്കും. (ആലോചിച്ചിട്ട) നമുക്കുവേണ്ടി അമ്മയേയും വിടേണമെന്നതൊന്നെ വഴിയുള്ളൂ.

വിജയ— ശരിയാണു- വേണ്ടതങ്ങിനെതന്നെയാണു. പക്ഷെ ഇതിനവളുടെ ഞങ്ങക്കുമുണ്ടെ.

ജയ- കാമദേവനുടെമെയ്യു ചുട്ടൊരീവാമദേവനതിധീരമാനസൻ
കാമകോടിഹൃദയത്തിലാക്കുമോ കാമമറ്റടതപസ്സു ചെയ്കിലും

പാർവ്വതി— ഭഗവാനെ ഭർത്താവാക്കേണമെന്നുള്ള വിചാരമൊക്കെയും- ചന്ദ്രനെപ്പിടിക്കേണമെന്നപോലെയാണു- എങ്കിലും തപസ്സുകൊണ്ടു സാധിക്കുമെന്നാണു പ്രമാണം.

"യദ്ദുസ്തരം യദ്ദുരാപം യദ്ദുർഗ്ഗം യച്ച ദുഷ്കരം
തത്സർവ്വം തപസാ പ്രാപ്യം തപോഹി ദുരതിക്രമം" എന്നല്ലെ.

(അണിയറയിൽ)

ഭാവെല്ലാം സരസീരുഹാക്ഷികളുടപ്പം കൊണ്ടു താപം സഹി
ച്ചേവം ഭാവമെഴുന്ന പത്മിനി തപസ്സത്യുഗ്രമാചെയ്കയാൽ
കൈവിട്ടങ്ങു ശമിച്ചുപോമക്കു ഭഗവാൻ ഒന്നാമതും വേറെയാ
നാവിർഭൂതമതായ രാഗമൊടിതാ നന്നായ്ത്തുടങ്ങുന്നഹോ— എന്ന

ജയ— ഉപശ്രുതി നന്നായി.

പാർവ്വതി— നോക്കിനിക്കുളിക്കാൻ പോവുക. (എല്ലാവരും പോയി.)

തപോനിശ്ചയം എന്ന രണ്ടാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

—∞∞—

ഉമാവിവാഹം.

മൂന്നാമങ്കം.

(അനന്തരം ഹരിക്കാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ഹരിക്കാരൻ—കരയുംബെത്തവായിൽനിന്നുചാടും
നരയുംക്രൂരമ്പിടിച്ചൊരീനടപ്പും
ജരയുംമമപല്ലുപോയവായും
നരയുംപോക്കിലെന്ത്രയുംവിചിത്രം (൧൨)

എത്രനാളും വയസ്സായിട്ടുള്ളആളുകൾ ഇപ്പോൾ ഈ പട്ടണത്തിലില്ല. ഇനിക്കുനടപ്പാൻതന്നെ ഞെരുക്കമുണ്ട് എങ്കിലുംപുറപ്പെടുകതന്നെ. ശ്രീപാർവ്വതി ഇന്നുതന്നെ കാട്ടിലേക്കു പോവാറായിട്ടുണ്ടോ എന്നറിയേണമല്ലോ. (നടന്നുംകൊണ്ടു എല്ലാടവും നോക്കീട്ടു) ഈ പട്ടണമിങ്ങിനെ ഞാൻകണ്ടിട്ടില്ല.

പാട്ടില്ലാട്ടമതില്ലചൂതുകളിയില്ലിക്കാലമിങ്ങാർക്കുമേ
കോട്ടംവിട്ടൊരുബാലവൃദ്ധനയമില്ലുത്സാഹമില്ലൊന്നിനും
കാട്ടിൽച്ചെന്നുതപസ്സിനായുമഗജാച്ചിട്ടുന്നുവെന്നിങ്ങിനേ
കേട്ടിട്ടിപ്പുരവാസികൾക്കധികമായുൾത്താപമുണ്ടാകയാൽ

പരോപകാരത്തിനുതൽപ്പരതാവും
പരംമിടുക്കുംഗുണമേറാകിനിയും
ചിരംവിളങ്ങുന്നിവൾപോയിട്ടുമ്പൊഴി
പ്പുരംതെളിവില്ലാതെയിപ്പരിങ്ങിനെ (൧൩)

(ആലോചിച്ചിട്ടു)

എങ്ങിനെയാണ ഈ പാർവ്വതി കാട്ടിൽചെന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടുക.

ചന്തംചിന്തുന്നൊരിയൊരു കല്ലിത്താമര പ്പൂവിനേറ്റും
ഗന്ധംതേടുന്നഴകിലണയുന്നോരുവണ്ടിങ്കൽനിന്നും
എന്തെന്നില്ലാത്തൊരുഭയമെഴുന്നീടുമാറിപ്പുണ്ണേകം
ജന്തുവ്രാതംതേടുവുമടവീവാസമത്യന്തകഷ്ടം (൧൪)

മന്ദംമന്ദംസഖിവിശറികൊണ്ടുവീശുന്നനേരം
ത്തെന്നാലതായാലുടനപ്പൊഴുതതിൻകാറ്റുതാനേറ്റുവേഗാൽ
നന്നാഷ്ഠാട്ടന്നിവള്ളിനിമഹാവാതവൎഷാതപാകൊ
ണ്ടുന്നിദ്രതാപത്തൊടുകഥമഹോവന്നപേചെയ്യുമോൎത്താൽ

(ഒന്നു മൂന്നു ദീൎഘശ്വാസമിട്ടിട്ടു കണ്ണീരോടുകൂടി) ഈ വയസ്സുകാലത്ത ഇനിയ്ക്കിതൊക്കെ കാണേണ്ടിവന്നുവല്ലൊ.

നന്നായ്സ്സുഖം ചാംകടിച്ചുമടിയിൽപാൎക്കുമ്പൊഴുംചെന്നിട്ട
ന്നെന്നൊക്കണെക്കിലൊറുവേഗമൊട്ടുകൽ ചേൎന്ന കുഞ്ഞിനെ
എന്നെത്തൊളിലെടുത്തിടേണമഴ കൊടങ്ങൈന്നബാല്യത്തിലി
ങ്ങനൽക്കണ്ണീ കഥിക്കുമിന്നതുനിനച്ചുൾത്താരുകത്തുന്നമെ

(ആലോചിച്ചിട്ടു) വരട്ടെ വ്യസനിക്കാൻ സൂക്ഷ്മമറിയുംമുമ്പിൽ പരിഭ്രമിച്ചാൽ പന്തിയാവില്ലല്ലൊ. അമ്മയുടെ വാക്കിനെ കേട്ടാൽ കാതു കണ്ടിരിക്കില്ല എന്നതു എന്നെയാണല്ലൊ വിശ്വസിക്കേണ്ടതു. (വലത്തുപുറത്തേക്കു നോക്കീട്ടു) ഇതായി പാൎവ്വതിയുടെ ഭവനം. അകത്തേക്കു കടക്കുകതന്നെ. (കടന്നിട്ടു) മോളില്ലൊ ചോട്ടില്ലൊ എവിടെയാണാവൊ ഇപ്പോൾ പാൎവ്വതി.

(അണിയറയിൽ)

അങ്ങിനെ അവരൻ സമ്മതിയ്ക്കാതെ ഇരിയ്ക്കില്ല" (എന്നു)

ഹരിശമൻ—പാൎവ്വതി മോളിലാണു. ഒച്ച കേൾക്കുന്നുണ്ടു.

(അണിയറയിൽ)

"സമ്മതിച്ചു എന്നുതന്നെയല്ല, ഇങ്ങിനെ വേണമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടു പിന്നെ ഇവിടുത്തോടു പറവാൻ കരച്ചു പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുണ്ടു" (എന്നു)

ഹരി— വിജയയാണീപറയുന്നതു എന്നു തോന്നുന്നു.

(അണിയറയിൽ)

ബാലേ തീവ്രതപസ്സിനായ്തുനിഞ്ഞിവളൊരുങ്ങീടുകയാൽ
ബാലേന്ദുകലശേഖരന്റെ കൃപയുംമുജ്ജന്മപുണ്യങ്ങളും
ചാലേ ചമൽക്കുലഭാഗ്യവുംത്രിഭുവനത്തിന്നായ്സ്വയംനേടീടും
കാലത്തിൻഗതിതാനുമാണെയിശുഭ ഹേതുക്കളൊക്കംവിധൌ

അതുകൊണ്ടുപൂജ്യശിഷ്യ"യെന്നു
ഉള്ളിലുന്നതമാനിനച്ചവകിടാതെ

ധൃതിപൂണ്ടുതപസ്സുചെയ്യുകൊണ്ടു
ന്നതിനായ്പോകുവനത്തിനിന്നുതന്നെ — എന്ന

ഹരി— ഇനിപ്പാർവ്വതി ഇന്നൊരിന്നെ എങ്കിലും പോവാതെ ഇരിക്കില്ല. അവളുടെ സമ്മതംകൊണ്ടു അമ്മയുടെ വിരോധം നിസ്സാരമായല്ലൊ. ഇനിയെന്താണു വേണ്ടതു വ്യസനിക്കുതന്നെ. അല്ലാതെകണ്ട ഒരു വഴിയും കാണ്മാൻ ഞെരുക്കംതന്നെ.

ഇന്നാർത്തൊന്നിവിടെനിന്നുവനത്തിലേയ്ക്കു
നന്നായ്ത്തപസ്സിനുജവേനഗമിച്ചിടുന്നോൾ
എന്നെന്നൊടോമനയതാമെലകളെചൊല്ലു
മന്നെമവ്യസനമിങ്ങുസഹിക്കവയ്യേ (൧൩൧)
അതുകൊണ്ടു തിരിച്ചുപോവുകതന്നെ (എന്നുപോയി.)

(വിഷ്കംഭം കഴിഞ്ഞു.)

—ഠാഠഠഠ—

(അനന്തരം ജയവിജയമാരോടുകൂടി ശ്രീപാർവ്വതി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ജയ— പാർവ്വതിയുടെ ഉത്സാഹം തന്നെയാണ കേമത.

വിജയ— ഉവിടുത്തെ അച്ഛന്ന അറിവും ധൈര്യവും ഉണ്ടെങ്കിലും അതിസ്നേഹംകൊണ്ടു ഇതുവേഗത്തിൽ സമ്മതിക്കില്ലെന്നായിരുന്നു എന്റെ പക്ഷം. ഇതൊരത്ഭുതംപോലെ തോന്നുന്നു.

കൃത്യാകൃത്യവിവേകവുംസ്വദൃഢമായ്കൃത്യത്തിലുത്സാഹവും
വ്യത്യാസങ്ങൾഭവിച്ചിടാതെഹൃദയേമറ്റോതിൽവിദ്വേഷവും
ഇത്യാദ്യാഗുണങ്ങളൊന്നല്ലാമറിവുംധീരതയുംകൂടിടും
സത്തുക്കൾക്കസദാപിചേരുമതിനെന്താശ്ചര്യമാർയ്യോത്തമേ

ജയ—ഇന്നെപ്പോഴാണു പുറപ്പെടേണ്ടതു പാർവ്വതി. അച്ഛനെന്താണു കല്പിച്ചയച്ചിട്ടുള്ളതു.

വിജയ—ഏഴുനാഴികപ്പുലർന്നപ്പോൾ ഇന്നു യാത്രപുറപ്പെടാൻ മുഹൂർത്തമുണ്ടു. അപ്പോൾ പുറപ്പെടത്തക്കവണ്ണം ജാഗ്രതയായി ഇരിക്കാനാണു.

ജയ— എന്നാൽ വേഗപ്പെടണം. ഇനിരണ്ടുമൂന്നു നാഴികയേ താമസമുള്ളു.

പാർവ്വതി—പുറപ്പെടാനെന്താണു വട്ടംകൂട്ടാനുള്ളതു. വേണമെങ്കിൽ ഇപ്പോൾതന്നെ പുറപ്പെടാം.

വിജയ— തപസ്സിന്നു പോകുമ്പോൾ എന്താണിവിടുന്നു കൊണ്ടുപോവാനുള്ളത. ചമത, പുല്ല, മരവിരി ഈ വക വസ്തുക്കൾ കാട്ടിൽ ഉണ്ടാവുന്നതല്ലെ.

ജയ—അതല്ല. ഇഷ്ടമായിട്ടുള്ള ആളുകളോടൊക്കെ യാത്ര പറയണ്ടെ.

പാൎവ്വതി—അതും വേണ്ട. അതി സ്നേഹക്കാരാരും ഇത സമ്മതിക്കില്ല. പിന്നെ അവർ പറഞ്ഞത കേട്ടില്ലെന്നു വരുത്തേണ്ടെ. അതല്ലേനല്ലത.

ജയ—അതെ.

(അനന്തരം ഉപമാതാവായ സുശീല പ്രവേശിക്കുന്നു.)

പാൎവ്വതി—(കെട്ടിപ്പിടിച്ചിട്ട) [illegible]ിവിടെ ഇരിക്കുക

(എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു.)

പാൎവ്വതി— (വിചാരം) ഇതിപ്പോൾവലിയദുൎഘടമായിതീൎന്നു.

സുശീല—(കഷ്ടമെച്ചംകൊണ്ടുകണ്ണീർതോട്ടുകൂടി) കഷ്ടം ഈ പാൎവ്വതിയുടെ ബുദ്ധിഇങ്ങിനെയാവുമെന്ന ഞാൻ ലേശം വിചാരിച്ചിട്ടില്ല (പാൎവ്വതിയും സഖിമാരും കീഴ്പ്പട്ടുനോക്കി മിണ്ടാതെ കണ്ടിരിക്കുന്നു) അമ്മയെപോലെ വലിയതായിട്ട ഒരു ദൈവമുണ്ടൊ. അതൊക്കെപ്പാൎവ്വതിക്ക അറിയുകയും ചെയ്യാം. എന്നിട്ടും അമ്മ പറഞ്ഞത കേൾക്കണ്ടയെന്ന തോന്നിയില്ലെ. (പാൎവ്വതിയും മറ്റും മുമ്പിലത്തെപ്പോലെതന്നെ ഇരിക്കുന്നു.) ആദ്യമിതിന്റെ ജനശ്രുതികേട്ടപ്പോൾ ഞാൻ മോഷ്ടാണെന്നാണ വിചാരിച്ചത. പിന്നെത്തമ്പുരാട്ടിപറഞ്ഞപ്പോൾ അങ്ങിനെവിചാരിക്കാൻ വയ്യാതെകണ്ടായി. ഇപ്പോഴും പാൎവ്വതിയുടെ ഒരു നേരമ്പോക്കാണെന്നെ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നുള്ളു. എന്താണെന്നാല്ലെ ഇത്ര അറിവും ഗുണവും ഉള്ള ആളുകളുടെ ബുദ്ധി മറിച്ചുവരുവാൻ വയ്യല്ലൊ.

പാൎവ്വതി—(വിചാരം)എന്താണൊന്നിതിന്നുശേഷംപറയേണ്ടത.

സുശീല(വിചാരം) പാൎവ്വതി ഒന്നുംമിണ്ടുന്നില്ല. (സ്പഷ്ടം) പാൎവ്വതിക്കു സംശയംവരില്ലെന്നുള്ള ഉറപ്പുകൊണ്ടാണ ഞാൻ ഉള്ളിലുള്ളതൊക്കെ പറഞ്ഞത.

പാൎവ്വതി—(വിചാരം) മിണ്ടാതെകണ്ടിരുന്നാലും ദുൎഘടം.

വിജയ—(വിചാരം) പറയുകതന്നെ. (സ്പഷ്ടം) വസ്തുത

യൊക്കെ തൃപ്തനായിട്ട പിന്നെ എന്താണിങ്ങിനെ പറയുന്നത. നിങ്ങളുടെ വാക്കിനെ കേൾപ്പാൻ നിവൃത്തിയില്ലാഞ്ഞിട്ടല്ല പാൎവ്വതി ഇങ്ങിനെ നിശ്ചയിച്ചത.

സുശീല—എന്താണനിവൃത്തിയില്ലാത്തു.

വിജയ— നിറഞ്ഞിടുംപ്രേമമൊടിങ്ങുനിങ്ങൾ
പറഞ്ഞിടുന്നീമൊഴികേട്ടുവെന്നാൽ
എരിഞ്ഞിടുംചിത്തജതാപമേററു
കരിഞ്ഞുപോമിക്കമലാക്ഷിവേഗം (൧൩൨)

സുശീല—നിങ്ങളിപ്പോൾ സുകൃതംചെയ്യേണമെന്ന പറയുന്നുണ്ടോ. അവരവരുടെ ശരീരത്തിന്റെ ശക്തികൂടി നോക്കേണമെന്നല്ലേ ഞങ്ങൾ പറയുന്നുള്ളു. ഇവിടെ പരദേവതകളെ കുടിവെച്ചിട്ടില്ലേ. അവരെ സേവിച്ചാൽ എല്ലാകാൎയ്യവും സാധിക്കുമല്ലൊ. പിന്നെയെന്തിനാണ തപസ്സചെയ്യുന്നത.

വിജയ—
കേൾക്കേണംവലുതായിട്ടുന്നസുകൃതത്താൽസാദ്ധ്യമാംകാൎയ്യമി
ന്നോൎക്കുമ്പോൾചെറുതായിട്ടുന്നസുകൃതത്താൽസാദ്ധ്യമായിടുമോ
നില്ലാതെജലധാരചൊരിഞ്ഞിലകന്നതൃപ്തിചിത്തജചാതകം
ചിക്കെന്നൊരുതുള്ളിവെള്ളത്തിനെത്തൊട്ടാലടങ്ങീടുമോ

സുശീല—നിങ്ങൾ ഉപായംവിചാരിക്കുമ്പോൾ അതിനുള്ള അപായത്തെ എന്താണ വിചാരിക്കാത്തത.

അത്യന്തകോമളമതാമിവൾതന്റെദേഹ
മത്യുഗ്രമാകിയതപസ്സിന്നശക്തമാമോ
പുത്തൻപ്രസൂനകൃതമാകിയമഞ്ജുമാല്യം
മത്തേഭബന്ധനതിനാസ്പതിയാകുമോതാൻ (൧൩൪)

അതുകൊണ്ട കാൎയ്യം സാധിച്ചില്ലെന്നതുമാത്രമല്ല വല്ലെ വ്യസനത്തിന്ന ഇടയാവുകയുംചെയ്യും.

പാൎവ്വ—ചാലേനല്ലവഴിക്കുപോയിട്ടമവൎക്കീശാനുഗ്രഹാൽ
മാലുണ്ടാവുകയില്ലമലിനാധികംഹേതുക്കളുണ്ടാകിലും
ശൂലാദിപ്രഹരത്തിനാലുകമലൻപ്രഹ്ലാദബാലൻമരി
ച്ചില്ലല്ലോബലമുള്ളദേഹബലമദ്ദൈവാനുകൂല്യംബലം

സുശീല—അമ്മ പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കാതിരിക്കുന്നത ഒന്നല്ല വഴിയാണൊ.

പാൎവ്വതി—അച്ഛൻപറഞ്ഞാൽ കേൾക്കാതിരിക്കുന്നതൊ.

സുശീല—ഇനിക്കിതിന്റെ അൎത്ഥം മനസ്സിലായില്ല.

ജയ—"പിതാരക്ഷതികൗമാരേ ഭൎത്താരക്ഷതിയൌവനേ
പുത്രോരക്ഷതിവാൎദ്ധക്യേ നസ്ത്രീസ്വാതന്ത്ര്യമൎഹതി"

എന്നുള്ള പ്രമാണംകൊണ്ട ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അച്ഛൻ തപസ്സിന്ന പോണമെന്ന പറഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ ഇദ്ദേഹമോ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അമ്മയോ അത്ത കേൾക്കാതെ ഇരിക്കുന്നത ശരിയാണൊന്നാണ.

പാൎവ്വതി— എന്റെഅൎത്ഥം ഞാൻ പറയാം. അച്ഛൻ പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കാതെ ഇരിക്കുന്നത ചിലപ്പോൾ നല്ല വഴിയാവുമെന്ന പ്രഹ്ലാദചരിത്രത്താൽ സ്പഷ്ടമല്ലെ- അതുകൊണ്ട മേലിൽ ഗുണത്തിന്ന കാരണമായിട്ടുള്ള വഴിയാണ നല്ലവഴി. അതുകൊണ്ട അച്ഛൻ പറഞ്ഞതെന്നും അമ്മപറഞ്ഞതെന്നും അല്ലനിയമം എന്നാണ അൎത്ഥം.

സുശീല— പാൎവ്വതിയോട യുക്തിപറവാൻ സാക്ഷാൽ സരസ്വതിതന്നെവിചാരിച്ചാലും കഴിയില്ല. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഞാനെന്താ പറയുന്നത. (വിചാരം കണ്ണീരൊട്ടുകൂടി) ഇനി എന്താണവേണ്ടത. ഇദ്ദേഹം കാട്ടിലേക്ക പോവാണെങ്കിൽ പിന്നത്തെ കഥയെന്താണ (എടന്നെഞ്ഞപൊട്ടിസ്സൃഷ്ടം)

പന്തമ്പോടുകളിയ്ക്കുകൊണ്ടുമധികംക്ഷീണിക്കുമങ്ങെന്നിനി
ച്ചന്തംവിട്ടുവനത്തിൽവാണഥതപംചെയ്യുന്നതെങ്ങിനെ

(അണിയറയിൽ)

എന്നെന്തിന്നുതിരക്കിപ്പുടിയതിൽപൃത്ഥീധരാധീശരാ
നന്തൎഭാഗമതിൽകടക്കണമതിന്നാശ്ശീഘ്രംമാറീടുവിൻ- എന്ന

പാൎവ്വതി— അച്ഛൻ വന്നുതുടങ്ങി.

സുശീല— (പരിഭ്രമിച്ച എണീറ്റപോയി)

(അനന്തരം ഹരിശ്ചന്ദ്രനും ഹിമവാനും പുരോഹിതനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഹിമവാൻ— (ദീൎഘശ്വാസമിട്ടിട്ട വിചാരം)

ചട്ടറ്റൊരുതപസ്സുചെയ്യുവതിന്നാണെന്നാകിലുംഗൌരിയെവേർ
പെട്ടിട്ടിന്നഗരിക്കയക്കുന്നതിന്നിച്ഛയില്ലിതുപൊള്ളുന്നെന്മെ
ഇഷ്ടപ്പെട്ടവർ നല്ലകാൎയ്യമതിന്നായിത്തന്നെയാണെങ്കിലും
പെട്ടന്നങ്ങുപിരിഞ്ഞിടുമ്പൊളുളവാംദുഃഖംമഹാദുസ്സഹം

(സ്പഷ്ടം) പാൎവ്വതിയുടെതപസ്സു വിഘ്നംകൂടാതെ ഫലിക്കാൻ എന്താണ ഇപ്പോൾധൎമ്മം ചെയ്യേണ്ടതു.

പുരോഹിത— ശ്രീശ്രുതിശ്രവണജ്ഞഗുണമുള്ളവൎക്ക്
ഗോശ്രുതിചാൎയ്യവസനാന്നഹിരണ്യദാനം
ദോഷോസ്ത്വശക്തിസമമായിവചെയ്തിലിപ്പോ
ലാഭോദയത്തിനവതില്ലവികല്പമല്പം

ഹിമവാൻ (ആലോചിച്ചിട്ട)

ശൎവ്വൻതൻപദപത്മസേവയിലതിൽചെയ്യിക്കുവാൻനാരദൻ
ദുൎവ്വാസാദിവരൊട്ടുമാമുനികളെസ്സുപ്രേമവത്തീടണം
നിൎവ്വാദംഗുണമുള്ളപാത്രമതിനായിക്കാലമേകീടണം
സൎവ്വസ്വംമമഗൌരിതന്നുടെതപസ്സേററംഫലിച്ചീടുവാൻ

ഈ വിവരം മന്ത്രികളോട പറയൂ.

ഹരിക്കാരൻ— കല്പനപോലെ.

ഹിമവാൻ— ഒരു ദാനങ്ങളൊക്കെ ഇപ്പോൾ ഇവിടുന്നുതന്നെ ചെയ്താൽ കൊള്ളാം.

പുരോഹിതൻ— അങ്ങിനെതന്നെ.

(ഹരിക്കാരനും പുരോഹിതനും പോയി.)

ഹിമവാൻ— ഒരുകത്തെക്ക കടക്കുതന്നെ. (അതുചെയ്യുന്നു.)

പാൎവ്വതി— (സഖികളൊടുകൂടി ആചാരോപചാരങ്ങളെ ചെയ്യുന്നു.)

ഹിമവാൻ—(ഇരുന്നിട്ട) പാൎവ്വതിയാത്രപുറപ്പെടാൻ വേണ്ടതൊക്കെ ഒരുങ്ങിയില്ലെ.

പാൎവ്വതി— ഉവ്വ.

ഹിമവാൻ—നിങ്ങൾക്ക നിങ്ങളുള്ളപ്പോൾ മററാരും സഹായം വേണ്ടതില്ലല്ലൊ.

വിജയ— വേണ്ടെന്നില്ല.

ഞാനാൎക്കുവേണ്ടെന്നൊക്കെയുമിപ്രകാരം
മന്ദാരമതചെത്തുവിലവോടതൂംഭവന്റെ
ഭംഗംവരാതെവിലസുംഭയമെയാനവേണ
മിങ്ങെപ്പൊഴുംപ്രബലമായസഹായമായി (൧൪൦)

ഹിമവാൻ— പാൎവ്വതിയുടെ അമ്മെക്കിപ്പൊഴും സമ്മതമായിട്ടില്ലെ.

ജയ— ഇല്ല.

ഹരിക്കാരൻ— (പ്രവേശിച്ചിട്ടു) തമ്പുരാട്ടിയുടെ ശ്രീ തിരുവെഴുത്തുണ്ടു.

ഹിമവാൻ— ആൎക്കുകൊടുപ്പാനാണ. പാൎവ്വതിക്കൊ-

ഹരിക്കാരൻ— അതെ.

പാൎവ്വതി—(ഭക്തിയോടുകൂടി എഴുത്തുവാങ്ങിച്ചുവായിക്കുന്നു)

വാത്സല്യംസ്നേഹത്തിനാലന്നിഹതടവുതപ
സ്സിനുഞാൻചൊന്നതെല്ലാം
മോക്ഷോപായംസാരമില്ലെന്നറിയിത്തുള്ളമാം
നിരതംസമ്മതമെ
പക്ഷേനേരിട്ടുനിന്നോടുമലമകളേ
യാത്രചൊല്ലുമ്പൊഴുന്നോ
മൂൎക്കേക്കാമെത്തസ്സഹിപ്പാൻവിധമതുവരാ
ലിങ്ങഞാൻ പാൎത്തിരുന്നേൻ (൧൪൧)

ഹിമവാൻ— (കേട്ടുസന്തോഷിക്കുന്നു)

ജയ—(വിചാരം) അമ്പാകുന്നസ്നേഹം. ഇതുവല്ലതെന്നായി.

വിജയ— (വിചാരം) അമ്പാ ഒരു ഊഹം.

പാൎവ്വതി— (വിചാരം) കഷ്ടം ഇതിന്റെ ഉത്തരാൎദ്ധമൊക്കെ മഷിയിട്ടപോലെ ഇരിക്കുന്നു. ആട്ടെ ഇങ്ങിനെയെങ്കിലും അമ്മസമ്മതിച്ചുവല്ലൊ.

ഹിമവാൻ— ഞങ്ങൾക്കൊക്കെ വളരെ സന്തോഷമായി.

പാൎവ്വതി— ഈ വിവരംതന്നെ അമ്മയോടു അറിയിക്കു-

ഹരിക്കാരൻ— കല്പനപോലെ (എന്നു പോയി-)

(ആ കാലത്തിൽ അന്തഃപുരത്തോടുകൂടി)

വമ്പേറുംമലമകനാങ്ങളൊടുവേർപെട്ടങ്ങുപോയിട്ടുവാൻ
കമ്പംവിട്ടപ്രസന്നതികുതുകത്തില്ലിങ്ങളാമുള്ളവും

തന്ന്യാനങ്ങളാംഗമിച്ചിട്ടപ്പോളുടനിൎമ്മാണായ്ശ്രമിച്ചീടുവാ
നമ്പോടാൎക്കധികാരമില്ലീഹജനിച്ചിട്ടുള്ളജന്തുക്കളിൽ

ഹിമവാൻ— (നോക്കീട്ടു) പൌരന്മാരൊക്കെവന്നു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കുട്ടികളും പെണ്ണുങ്ങളും വയസ്സന്മാരും മററുമൊക്കെയുണ്ടു. ഹാ-ഇവൎക്കു ഇന്നവ്യസനമെന്നില്ല. ഇവരെ എങ്ങിനെയാണു പറഞ്ഞു സമ്മതിപ്പിക്കേണ്ടതു. ഇത്ര വളരെ ആളുകൾ കൂടിഇങ്ങിനെനിലവിളിയ്ക്കുമ്പോൾ പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കാൻതന്നെ പ്രയാസം. എന്താണു വേണ്ടതു. ഇവർ പാൎവ്വതിയുടെപിന്നാലെ കാട്ടിലേക്കു പുറപ്പെടുമെന്നാണു തോന്നുന്നതു. അതിന്നൊരു നിവൃത്തിയുണ്ടാക്കണമല്ലൊ.

പാൎവ്വതി— ഒരം പെണ്ണുങ്ങളുടേയും വൃദ്ധന്മാരുടേയും മററും വ്യസനത്തെ ഒരു വിധം സഹിച്ചാലും ഇതു സഹിക്കാൻവയ്യ.

വിജയ— ശെരിയാണതു.

ആശുനേകിയപട്ടുജാലമലങ്കാരവുംസൽഗ്ഗുണം
തിങ്ങുംപുസ്തകവുംവിളങ്ങിനകളിക്കോപ്പുംധരിച്ചങ്ങിനെ
തേങ്ങിത്തേങ്ങിയിതാകരഞ്ഞുഴലുമിപ്പോലൎക്കീസഖടം
മങ്ങാതിപ്പോഴുതാനുകണ്ടനിലഹോകല്ലുംകരഞ്ഞീടുമെ

ജയ— ഇവരൊക്കപ്പാടെ കാട്ടിലേയ്ക്കുപോന്നാൽ കാടും നാടും തമ്മിൽ മാറിപ്പോവുമെന്നാണു തോന്നുന്നതു.

(പുരോഹിതൻ പ്രവേശിക്കുന്നു. എല്ലാവരും ആചാരോപചാരംചെയ്തു ഇരിക്കുന്നു)

ഹിമവാൻ—ദാനങ്ങളൊക്കെ വിധിപോലെ ചെയ്തില്ലെ.

പുരോഹിതൻ— പ്രാജ്യപ്രഭാവഗുണജാലമെഴുംഭവാന്റെ
രാജ്യാധികാരമതുകേവലമങ്ങുവിട്ടു
സൎവ്വസ്വവുംസപദിതാനധുനാക്കൊടുത്തോ
സൎവ്വീസുരൎക്കുവിധിപോലെവിശിഷ്ടബുദ്ധേ

ഹിമവാൻ—ആരെതനേതു കൊടുത്തില്ല.

പുരോഹിതൻ— അത്രമേടിച്ചാൽആരോടും കൊണ്ടു തപസ്സിന്നവിഘ്നമാവുമെന്നുള്ളവിചാരത്താൽആരുംമേടിയ്ക്കാനുണ്ടായില്ല.

ഹിമവാൻ—അയ്യോ എന്നാലിനി എന്താണാവേണ്ടതു. പാൎവ്വതിയ്ക്കുവേണ്ടി എന്റെ സൎവ്വസ്വവും ദാനംചെയ്യാൻ സംഗതിയായില്ലെന്നുണ്ടോ.

ജയ— (സാകാംക്ഷമായിട്ടു) പാൎവ്വതിയെക്കുറിച്ചുള്ള സ്നേഹം അമ്മയെക്കാളും അച്ഛനു തന്നെ ഏറുമെന്നാണ തോന്നുന്നത.

വിജയ—എയ്. ഇവരിൽ ഒരാളെക്കാൾ ഒരാൾക്കു സ്നേഹമേറുമെന്നു പറയാൻവയ്യ. രണ്ടാളുടെയും മട്ടൊന്നാണെന്നേയുള്ളു.

ലാളിയ്ക്കും ചിലർബാലരെച്ചിലരടിയ്ക്കും ഹന്ത വിദ്യാൎത്ഥമാ
യ്ലാളിയ്ക്കായ്കിലവർ വിട്ടിടാ ചിലർ സദാ ധൎമ്മങ്ങളും ചെയ്യിച്ചിടും
മേളിച്ചോരാവൃത്തമന്യരപരന്മാരപ്പുമായ്ക്കുട്ടിടും
കേൾക്കിൽക്കൎമ്മമിതിന്നശേഷവുമതിസ്നേഹം നിമിത്തം ദ്വയം (ഹരമ)

പാൎവ്വതി—ഇതിങ്ങിനെതന്നെയാണ.

പുരോഹിതൻ—മേടിയ്ക്കുന്ന ആളില്ലാഞ്ഞിട്ടു കൊടുത്തില്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ട പുണ്യത്തിന്ന കുറവുവരില്ല.

ഹിമവാൻ—പരശിവഭജനം വേണ്ടതുപോലെയൊക്കെത്തുടങ്ങിച്ചില്ലെ-

പുരോഹിതൻ—ഇപ്പോൾ ഇതു പ്രത്യേകിച്ചു തുടങ്ങാനൊന്നുമില്ലല്ലോ- ദേവകളും മഹൎഷികളും മറ്റെല്ലാവരും കാമദേഹദാഹാനന്തരം തന്നെ ഈ കാൎയ്യമുദ്ദേശിച്ചു ശിവനെസ്സേവിച്ചു തുടങ്ങീട്ടുണ്ടല്ലോ- പാൎവ്വതിയുടെ യാത്രകൊണ്ടുള്ള വ്യസനസംഭ്രമങ്ങളെക്കൊണ്ട ഞാനീവിവരം മറന്നിട്ടാണ മുമ്പിലങ്ങിനെ പറഞ്ഞത-

ഹിമവാൻ—ഉം- ശരിതന്നെ- (ആകാശത്തിൽ അനുസ്വരത്തോടുകൂടി "വന്മ്പേറും മലമക" എന്ന ശ്ലോകം ചൊല്ലുന്നു-

ഹിമവാൻ— ഇവരെയിങ്ങിനെയാണ സമാധാനപ്പെടുത്തേണ്ടത-

പുരോഹിതൻ— (ദൈന്യം ഭാവിച്ചുകൊണ്ടു)

താപം കെട്ടകമെരിയുമൎമ്മമതിനെ വേണ്ടി
നൈപുണ്യമേറുമിവരോടു പോമളവിൽത്തടുത്താൽ
കോപംമൂത്തു തടഞ്ഞെനിങ്ങളെയൊക്കെയും ഞാൻ
ശാപാഗ്നികൊണ്ടു പൊടിഭസ്മമതാക്കുമോൎപ്പിൻ

ഹിമവാൻ—ഇതുകൊണ്ടൊന്നും സാദ്ധ്യമില്ല. ഇവൎക്കു അതിനുമാത്രം വ്യസനമുണ്ട.

ബാലിമാർനിജധർമ്മമായൊരവിവേകത്തിനാലജ്ഞരാകുന്നത്
പാരിലാല്യംമൊഴിമാർധൃതിക്കതതണനാമാർവൃദ്ധമായുള്ളവർ
കേട്ടുംകേട്ടിണമതിനകെകല്ലാടുവിരോധതാംവരുമ്മാറഹോ
മാഴ്കൊടിനകത്തെണ്ണിതാകലശൽക്കൂട്ടീടുന്നകണ്ടിലയോ ( )

പുരോഹിതൻ— ശെരിശെരിതാവകവചനം
പരിചൊടിവർക്കിന്നുമുസ്പൃഹമേതാത്താൽ
മരണോത്തരകാലംഗൗരീ
വിരഹമതാണെന്നുതോന്നുന്നു

ഇനി എന്താണവേണ്ടത.

ഹിമവാൻ—ഇനിക്കൊന്നുംതോന്നുന്നില്ല. പാർവ്വതിയുടെ പിന്നാലെ കാട്ടിലേക്ക പോവാനാണിവരുടെ ഉത്സാഹം. ഇത വലിയ ദുർഘടമായി തീൎന്നു.

പാർവ്വതി—ഇവർ പിന്നാലെ പോരുന്നോട്ടെ. പിന്നെ ദുർഘടമൊന്നുമില്ലാതാക്കാം.

പുരോഹിതൻ— എതിലെന്നയാണത വഴിയിൽവെച്ചുവരുമ്പോൾ തമ്മാനോക്കി ഇവരെയൊക്കെ കബളിക്കയാണല്ലൊ.

പാർവ്വതി—അതെ, അല്ലാതെകണ്ടനിവൃത്തിയില്ല.

പുരോഹിതൻ—ഇതുകൊള്ളാം. (എല്ലാവരും ലഹളയായി ശ്രവണത്തെനടിക്കുന്നു.)

ജയ—(നോക്കീട്ട)

ഉള്ളിൽക്കള്ളംകൂട്ടിത്തുള്ളിത്തുള്ളിക്കൊണ്ടതിജവത്തിലോടീട്ടും
വെള്ളക്കുതിരകൾനാലൊന്നുമൊള്ളാതതൊന്നിതാവരുന്നുണ്ട.

പുരോഹിതൻ—പാർവ്വതിക്കു പോവാനുള്ളതേരെത്തി. നേരമൊന്നുനോക്കട്ടെ. (അതുചെയ്തിട്ട) ശുഭകാലമായി.

വർദ്ധിച്ചീടുംബലമെഴുംഗ്രഹയോഗമുള്ള
മുഹൂർത്തമോരോന്നുമുഖമാംചരരാശിയായി
ശോഭംഭുജിച്ചുദധിതൊട്ടയിചോദയോത്തു
ശൈലേന്ദ്രപുത്രിനിനക്കുചിതയാത്രചെയ്യ. ( )

(പാർവ്വതിയും സഖിമാരും യാത്രാകൃത്യങ്ങളെചെയ്യുന്നു)

പാർവ്വതി—(തൊഴുതുംകൊണ്ടവിചാരം)

കല്ല്യാണധരിപോരാന്തകല്ല്യാണഗുണവാരിധേ
ത്രൈലോക്യപൂജ്യസർവ്വേശകല്ല്യാണംതരികാതുമേ ( )

(എന്നു പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നു)

പുരോഹിതൻ —(പാൎവ്വതിയുടെ മുഖത്തുനോക്കിക്കൊണ്ടു വിചാരം)

മാരനന്നുടൽചുട്ടുവിട്ടനതയാളെന്നോൎത്തുമാസ്വാമിയെ
നേരിട്ടുംപ്രണയപ്രകോപവുമഹോ ചതുംമഹാരാഗവും
നേരായുള്ളൊരുഭക്തിയുംഗിരിശനിൽക്കൂടീട്ടഹിജ്ജാതിതൻ
ഭ്രമിദ്ധ്യാനമിതിന്നെഴുംമഹിമയെച്ചൊല്ലാവതല്ലംഗ്ഗമെ

(പാൎവ്വതിയാത്രപുറപ്പെടുന്നു)

വിജയ—(ചെവിട്ടോൎത്തുകൊണ്ടു ആനന്ദത്തോടുമത്ഭുതത്തോടുംകൂടി)

വിണ്ണാവണവൃന്ദംശംഖപടഹാരാവങ്ങൾനാകത്തിലും
ചേണാൎന്നിങ്ങുമുഴങ്ങിടുന്നു

ജയ—(സുഖംനടിച്ചുംകൊണ്ടു)ശ്രുഭമോൎത്തീന്നുമന്ദാനിലൻ

ഹിമവാൻ—(ആശ്ചൎയ്യത്തോടുകൂടിനോക്കിക്കൊണ്ടു)

വീണീടുന്നിതുപുഷ്പവൃഷ്ടിധരയിൽ

പുരോഹിതൻ—(മേല്പോട്ടുനോക്കിക്കൊണ്ടു)

കുഞ്ജപ്പുരന്തംബരേ
താണീടാതെമലത്തുവെച്ചിതപറന്നീടുന്നനന്നൊക്കയും

(എല്ലാവരും നടക്കുന്നു)

പുരോഹിതൻ— ഇങ്ങിനെ നടന്നാൽ മുപ്പതിരണ്ടു അടി വെയ്ക്കുമ്പോഴ് തേരിൽ കേറാൻ പാകമാവില്ലെ—

പാൎവ്വതി— ഇത്രവലരെ വൃദ്ധന്മാര നിലത്തുനില്ക്കുമ്പോഴ് എങ്ങിനെയാണ തേരിൽ കേറേണ്ടത—

ഹിമവാൻ— എന്നാൽ വേണ്ട—

പുരോഹിതൻ— ആരുവിളിച്ചാടോക്കുമെങ്കിലും ഇടയിൽനില്ക്കാതെകണ്ടുതന്നെ നടക്കണം. അതിന്ന പൌരന്മാരുടെതിരക്കുകൊണ്ടു വിരോധമാവുമൊ—

പാൎവ്വതി— ഇല്ല— നില്ക്കാതെകണ്ടു നടന്നുകൊള്ളാം—

(എല്ലാവരും പോയി)

തപോജ്ഞാനമെന്ന മൂന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉമാവിവാഹം.

നാലാമങ്കം

(അണിയറയിൽ)

ആവൂ ഇനി അസാരം ഭേദമായി.

താരേശമൌലിഭഗവാനെൻറവിധങ്ങളേവം
പാരമറിഞ്ഞുഗരുഡൻറഗളത്തിലേറി
പാരംജവത്തൊടുരമാപതിയായസാക്ഷാൽ
നാരായണൻനലമൊടിങ്ങെഴുന്നെള്ളിടുന്നു (ഫരര്)

(അനന്തരം ശ്രീനാരായണൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശ്രീനാരായണൻ— (നേരെനോക്കീട്ട്) ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ അവസ്ഥ ഇപ്പോൾ ഇങ്ങിനെയായല്ലൊ.

കിടക്കുംവേഗാലേററമങ്ങൊട്ടിയിരിക്കുംവിവശനാ
യ്ക്കടക്കുംധ്യാനിക്കുംവെടിവിൽനെടുവീർപ്പോട്ടുടനുടൻ
കടുങ്ങിപ്പോയാനിസ്സഹതരമിമട്ടിലധുനാ
ഉദഗ്രംകാമൻകേമൻശിവശിവമഹാസ്സ്വാഹനഭേദാ (ഫരര)

(അനന്തരം ഈ വിധംതന്നെ പ്രവൃത്തിച്ചുംകൊണ്ടു ശ്രീപരമേശ്വരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— (നേരെനോക്കി ഒന്നു ദീർഘശ്വാസമിട്ട്) അപ്പാ സപ്തർഷികളിവിടുന്നു പോയിട്ടു ഒരുനാഴികയെ ആയുള്ളു. ഒരുയുഗംപോലെ പോരാ ഇനിക്കു തോന്നിയതു. ആവൂ ഇങ്ങിനെ യാണെങ്കിൽ ഒന്നിൽചില്വാനം ദിവസം എങ്ങിനെ ഞാൻ കഴിച്ചുകൂട്ടും. അസാദ്ധ്യംതന്നെ. (ഒന്നുകൂടി ദീർഘശ്വാസമിടുന്നു)

ശ്രീനാരായണൻ—(ശ്രീപരമേശ്വരനെ നോക്കീട്ടു ആലോചിച്ചിട്ട്)

ഗൌരീചാതുര്യംകൊണ്ടധികമാസ്ഥിതത്തിൽവലച്ചിട്ടും
മാരനമൊയ്യതല്ലോഹരനിസ്സഹാംതിയുണ്ടാകുവാൻ

പാരംഗ്ലാനലകിരൺറനേരെയുമഹോശ്രീദൃക്കിൻറനേരെയും
ചേതന്നോരൂഷ്മപാപ്രവാഹമതുമുണ്ടില്ലിങ്ങുകില്ലൊട്ടുമെ (൱൫൮)

അല്ലെങ്കിൽ കാമാരിയായ ഇദ്ദേഹത്തിനോട കാമൻ വിചാരിച്ചാലെന്തുകഴിയും. (ഒന്നുകൂടി ആലോചിച്ചിട്ട) ഈ കാൎയ്യത്തിൽ ഇദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ കിടന്ന പരിഭ്രമിക്കുന്നതിന്നൊരുള്ളതമില്ല. പാൎവ്വതിയുടെ തപസ്സും മററും അവിടെ ഇരിക്കട്ടെ- അതു കൂടാതെകണ്ടതന്നെ എത്രവളരെ ഭക്തന്മാരാണ ഇതുതന്നെ പ്രാൎത്ഥിച്ചുംകൊണ്ടിദ്ദേഹത്തിനെ സേവിക്കുന്നത.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ — (ധ്യാനിച്ചുംകൊണ്ട)

അല്ലേദേവമഹൎഷിമൎത്ത്യഗണമേനിങ്ങൾക്കെഴുംകാമമ
തെല്ലാംനല്കുവതിന്നിനിക്കധികമാമെല്ലെക്കണ്മാൽകന്നതൊൻ
കല്യാണത്തിനസന്ദൎഭമധുനാചിന്തിക്കിൽമൂന്നാംകഴി
ഞ്ഞല്ലാതില്ലിഹലഗ്നമെന്നുമുനിമാർചൊല്ലുന്നിതെന്താവതും

നാളീകായുധകേളികൾക്കുനിൻദയിതതൻഭക്ത്യാപ്രസാദിച്ചുതൊ
നാളുംകോപമൊടെന്നിലെക്കിടയതേനന്ദിച്ചുനിന്നപ്പുറം
ലാളിപ്പാൻരമവൈകിടുന്നഹൃദയനാളാകുന്നതിന്നിപ്പുറം
വേളിക്കില്ലമുഹൂൎത്തമെന്നുമുനിമാരോതുന്നിതെന്താവതും (൱൫൯)

ധന്യേസുന്ദരിധൎമ്മരൂപിണിമഹാധാത്രീധരേന്ദ്രൻതനൽ
കന്യേനിന്നുടെമാസനായമതവാനുത്സാഹമൊട്ടല്ലമേ
എന്നാലുമതിനാസ്തിഭ്രമമിനിക്കേറുന്നുമൂന്നാംകഴി
ഞ്ഞെന്നല്ലാതെവിവാഹമിങ്ങതുപോൽചിന്തിക്കിലെന്താവതും

ഗരുഡൻ —(ആകാശത്തിൽനിന്ന ഭൂമിയിൽ ഇറങ്ങീട്ട വചാരം) ആവൂ.

ഝങ്കാരത്തോടുസപ്താംബുധികളുമിളകു
ന്നൊരെൻറപക്ഷവാതത്തിൻ
വൻകാറേററിട്ടുവേരററിഹതതരുനികരം
മന്നിൽവീഴാതെകണ്ട
കങ്കേളിപ്പൂമലർക്കാവിതിനുടെനടുവിൽ
പാൎവ്വതീശൻറപാൎശ്വ
ത്തിങ്കൽക്ഷിപ്രംപതിക്കുന്നതിനുബാധ
പണിപ്പെട്ടുഞാൻപാരമിപ്പോൾ (൱൬൦)

ശ്രീനാരായണൻ—(ഗരുഡന്റെ കഴുത്തിൽനിന്ന ഇറങ്ങിട്ട)
എന്നാൽചെന്നാലുമിനിഞാൻനിന്നെച്ചിന്തിച്ചിട്ടുംവരെ
നന്ദിച്ചുരപ്പാദികളെത്തിനിന്നിപ്പാലീലചെയ്യുന്നീ (ഫന്നം)

ഗരുഡൻ—കല്പനപോലെ (എന്നുപോയി.)

ശ്രീനാരായണൻ— ഇനി നേരമ്പോക്ക പറഞ്ഞ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ മനസ്സംഭ്രമം കുറസ്സാൻ നോക്കട്ടെ. (ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ അടുക്കൽചെന്നിട്ട) ഇപ്പോഴും ഇദ്ദേഹം എന്നെ അറിയുന്നില്ല. (ഉറക്കെ)

എന്തിപ്പോഴുംനെടുവീപ്പോടിങ്ങിനെവിയന്നുകൊണ്ടുഴന്നീടുവാൻ
ബന്ധംഹന്തമനസ്സിന്നത്തിവിരവോടെന്തിത്രചിന്തിപ്പതും

(വിചാരം) എന്തോ, ഇപ്പോഴും ഒരു വ്യത്യാസവുംവന്നിട്ടില്ല
(ശ്രീപരമേശ്വരനെ കല്യക്കിക്കൊണ്ടുച്ചത്തിൽ)
എന്താണേതാറവുമന്തികത്തിൽമരുവീട്ടുന്നിപ്പുനാമെന്നെയും
സന്തോഷത്തോടുകണ്ടിടാത്തതുഭവാൻബാലേന്ദുമൌലേസഖേ

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(ഞെട്ടിയുണൎന്നനാട്യത്തിൽ നോക്കിട്ട മന്ദസ്മിതത്തോടുകൂടി) അല്ല, നാരായണൻവന്നിട്ട കുറച്ചുനേരമായെന്നുതൊ?

ശ്രീനാരായണൻ—ഉവ്വ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— ഞാനറിഞ്ഞില്ല. എന്റെ മനസ്സിപ്പോഴും വല്ലാതെകണ്ടു പരിഭ്രമിച്ചുവശായിരിക്കുന്നു.

ശ്രീനാരായണൻ—(മന്ദഹാസത്തോടുകൂടി)
അത്യന്തദുസ്സഹപരാക്രമമേറുമാറു
ശത്രുക്കളിൽപ്രഥമനാകിയകാമനേയും
കത്തിക്കരിച്ചുബുദ്ധധീമനതാംഭവാന്റെ
ചിത്തത്തിനെന്തിനെപരിഭ്രമമിന്നുവന്നു (ഫന്നം)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— (കുറച്ചു ലജ്ജിക്കുന്നു.)

ശ്രീനാരായണൻ—ഇതുകൊണ്ടിപ്പോഴും ലജ്ജിക്കാനൊന്നുമില്ല. ഞാൻ മുമ്പിൽതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടില്ലേ ഭക്തയായിത്തീൎന്നുധാരയെന്നു"

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— ഇനിസ്സിപ്പോഴും അങ്ങിനെ ഒരു രാഗമില്ല. പക്ഷെ സഹിക്കാൻ വയ്യാതകണ്ടുള്ള ദയയുണ്ടു അത്രേയുള്ളു.

ശ്രീനാരായണൻ (പുഞ്ചിരിയിടുന്നു.)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ.—എന്താ ചിരിക്കുന്നത. ഇനിക്കുരാഗമില്ല കാരുണ്യസ്ഥാനമുണ്ടത്രെയുള്ളു എന്നും മററും പറയുന്നതതന്നെ രാഗമുള്ളവരുടെ ഒരു ലക്ഷണമാണെന്നു വച്ചിട്ടാണൊ.

ശ്രീനാരായണൻ—അതേ ഇതൊരുലക്ഷണമാണോ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അതെന്തെങ്കിലുമാവട്ടെ. ഇനിക്കിപ്പോൾ കാൎയ്യമായിട്ട ദയകൊണ്ടാണ പരിഭ്രമം രാഗംകൊണ്ടല്ല. അതെന്താണെന്നല്ലെ. രാഗത്തിന്നു പിന്നെ വിശേഷിച്ചൊരു കാരണവുമുണ്ടായിട്ടില്ല. ദയയ്ക്കെല്ലാം അങ്ങിനെയല്ലതാനും.

ശ്രീനാരായണൻ—ദയയ്ക്കെന്താണ ഒരു കാരണമുണ്ടായിട്ടുള്ളത.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അതിന്നൊരുകാരണംപോരാ അനേകകാരണങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട. പറയാം കേൾക്ക—

കാമോജ്ജീവനമായതിന്നുമസുരേന്ദ്രോന്മൂലനാശത്തിനും
സാമോദംവിധിതൻവചസ്സനുസരിച്ചത്യാദരത്താൽഭവാൻ
പ്രേരിച്ചൊരെന്നോടുഗൌരിതൻപരിണയം ചെയ്യേണമെന്നോരാവും
കാമംപൂണ്ടുതൊഴുന്നതെങ്ങിനെസതതംകാരുണ്യവാരാന്നിധെ

ഇങ്ങിനെ ശൈത്യോപചാരത്തിലുള്ള ആളുകളൊക്കെ കൂടി വളരെക്കാലം ഭജിച്ചാൽ ദയയില്ലാതെകണ്ടു വരുമോപിന്നെ.

വെള്ളത്തിൻമദ്ധ്യഭാഗേഹിമസമയമതിൽ
ഗ്രീഷ്മകാലത്തിലേറം
പൊള്ളുംപഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യേമഴയതിൽമറ
വില്ലാതെയുള്ളോരുദേശേ
ഉള്ളിൽഭക്ത്യാവസിച്ചങ്ങിനെവളരെയുഗം
ഘോരമാകുന്നതപസ്സു
ള്ളോരീഗ്ഗൌരിതന്നിൽകരുണമനസി
കല്ലിന്നുമില്ലാതെയാമോ ൧൩

ശ്രീനാരായണൻ—അതെ പാൎവ്വതി ഇത്രകേമമായിട്ട തപസ്സചെയ്തത ഈ അനുഗ്രഹം കൊണ്ടാണെന്ന എങ്ങിനെ നിശ്ചയിക്കും.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അതുംപറയാം.

തോലുംമേഖലയുംജടാപടലവുംകയ്യിൽപലാശിന്റെനൽ
കോലുംസർവ്വമേവമങ്ങുപനയിച്ചോതണ്ണിതൻവേഷമായ്
ശൈലേന്ദ്രാത്മജതൻതപോവനതലംതന്നിൽപ്രവേശിച്ചഞാൻ
ചാലേപാർവ്വതിതന്നുറപ്പുകളുംപ്രേമംമോദാൽപരീക്ഷിക്കുവാൻ
വന്മാഹാത്മ്യമൊടാത്തപോവനമതിൽചേതനാവൃക്ഷവ്രജം
സന്തോഷത്തൊടുവേണ്ടതൊക്കെവഴിപോക്കർക്കേകിടുന്നതും
തമ്മിൽജാതിവിരോധമൊട്ടുമതവുംജന്തുക്കളുംതങ്ങളിൽ
ചെമ്മേപാരമിണങ്ങിടുന്നതുമഹോകണ്ടങ്ങുകൊണ്ടാടിനേൻ

ആരാമേമൽസൽപ്പുരാണോത്തമതരകഥയെ
കീരജാലങ്ങൾപാടു
ന്നോരംക്ഷുത്തൃഷ്ണാപുത്രപ്രണയമിവകൾ
തൊട്ടുള്ളതെല്ലാംമറന്നു
നീരാടുംനേത്രമോടുംകിടികരടിഗജം
വ്യാഘ്രസിംഹങ്ങളെന്നു
ള്ളോരോരോസത്വജാലംപുളകമിളകിത
മസ്ഥിനാകേൾക്കുന്നകണ്ടേൻ

ശ്രീനാരായണൻ—ഹോ ഹോ ആ സ്ഥലത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം വളരെ കേമംതന്നെ, പിന്നെ പിന്നെ—

ശ്രീപ—ഏവനെക്കണ്ടോരനേരത്തുടനൊരതിഥി
യെത്തുന്നതുണ്ടെന്നിവണ്ണം
നന്നാച്ചൊല്ലുന്നൊരാരാമേൽകിളിയുടെവചനം
കേട്ടുസന്തുഷ്ടയായി
നന്ദ്യാമാനിച്ചുകൊണ്ടങ്ങിനെപലകശല
പ്രശ്നമോടെത്തുമാളി
ബൃന്ദത്തോടൊത്തുധാത്രീധരസുതയെതിരേ
റ്റിട്ടിനാൾഗാഢഭക്ത്യാ (൧൯൯)

അക്കാതരാക്ഷിമണിയാൾവിധിപോലെചെയ്ത
സൽക്കാരമേറെറാരുമനാഗികയങ്ങടങ്ങി
അക്കാലമിങ്ങിനെപറഞ്ഞിതുഞാനവൾക്ക
ളുൾക്കാമ്പുതൻഗുണമതിന്റെപരീക്ഷചെയ്യാൻ (൨൦൦)

നന്നല്ലേജലമിങ്ങയേചമതപ്പുല്ലിത്യാദിയെല്ലാംലഭി

ല്ലുന്നില്ലേസുഖമസ്സ്വാശക്തിസമമായല്ലേതപമൊന്നും
ഇന്നില്ലേഭയസൽവൃത്തമതിലുംനിന്മാനസത്താരില
ങ്ങനെല്ലാംകുശലങ്ങളായവളോടാസ്ഥോലിച്ചുചോദിച്ചുഞാൻ

ശ്രീനാരായണൻ—ചോദ്യത്തിന്റെ തുടച്ചകൊള്ളാം. നന്നെ അകന്നുനിന്നുംകൊണ്ടാണ. സമ്മതിച്ചു ഇങ്ങിനെതന്നെയാണ വേണ്ടത. പിന്നെപിന്നെ.

പരമേശ്വരൻ— പിന്നെ തപസ്സോടുകൂടിട്ട അവളെ കുറച്ചു പ്രശംസിച്ചിട്ട

നന്നാസ്ത്രീചെയ്യാമിസ്സൽക്രിയപരമുപകാരം
നമുക്കെന്നതോർത്താ
ലൊന്നായിന്നമ്മളെന്നങ്ങറികടവതിയിൽ
തിങ്ങുമിസ്സ്നേഹമൂലം
എന്നാലൊന്നോറാമുള്ളിൽക്ഷമതടവിയ
നിന്നോടുചോദിച്ചിട്ടന്നേ
നിന്നാഴ്ചവിപ്രയാതിസ്സുടയചപലത
യ്യോത്തസൽപ്പാത്രമാംഞാൻ (൫൬)

ചന്തംനല്ലോരിദാത്ര്യംതെളിഞ്ഞതധനമിത്ര്യാദിചേതന്നൊരു
ന്നെന്തിന്നീക്കാട്ടിൽവന്നിവിധമരചിതമാസ്സന്തപംചെയ്യിട്ടന്ന
ചിന്തുംപ്രേമംകലൻന്നുള്ളോരുവനെവരനാക്കിടുവാനെങ്കിലോനി
ചിന്തിസ്സ്മുമ്പിൽവന്നിട്ടയിതവകഴൽക്കുപ്പാത്തതായത്തമാംഗി

അതുകൊണ്ടു അങ്ങിനെ രൊഗ്രഹംകൊണ്ടും തപസ്സുചെയ്യാൻഅങ്ങെസ്സു സംഗതിവരില്ല.

വാക്കേവംഞാൻപറഞ്ഞപ്പോൾ വാസ്സുമൂലംക്ഷോഭമോടുടൻ
ദീർഘശ്വാസമതൊന്നിട്ടാൾ ദീർഘാക്ഷിമണിയാമവൾ

ശ്രീനാരായണൻ— ഉള്ളുകഴിഞ്ഞു പറഞ്ഞതാലിളകാത്താളുണ്ടോ. പിന്നെപിന്നെ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— ഇപ്പോൾ ഈ ചുടുള്ള നെടുവീർപ്പുകൊണ്ടു തപസ്സിന്റെ കാരണമിതുതന്നെയാണെന്നാണ വിചാരിക്കേണ്ടത. എങ്കിലും ഇനിസ്സിവിടെ സംശയംതീരുന്നില്ല. എന്തെന്നാലല്ലേ. നിനക്കൊരാളെ പ്രാർത്ഥിക്കേണ്ടിവരാൻതന്നെ വളരെ പ്രയാസം. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോളങ്ങിനെയാണ പ്രാ

ലഭിച്ചാൽ കിട്ടാതെകണ്ടുവരുന്നതു. അങ്ങിനെയുംവെച്ചു നിന ക്കവനെ കൊള്ളണമെങ്കിൽ അവൻ സാമാന്യത്തിലധികം കഠി നതരം വിസ്മൃതിയുമാണ നിശ്ചയംതന്നെ.

പൂവൊടിട്ടുംമൂർത്തയുംമലർമങ്കതോറ്റു
പോവുന്നനല്ലൊരഴകുംകലരുംതവാംഗം
ഏവംചുടച്ചവെയിൽകൊണ്ടുരുകുന്നകണ്ടാ
ലാവണ്യസാരമെന്തുമങ്ങളുകരുതെയാമോ (൫൭)

കഷ്ടം ഇനിയുമിങ്ങിനെ എത്രദിവസമാണ നിനക്ക ബുദ്ധി മുട്ടേണ്ടിവരുന്നതു. എന്നാലിനിക്കു കുറച്ചു തപസ്സുണ്ട. നിന്റെ ഇഷ്ടം സാധിക്കുന്നതിനായിട്ട ഞാനതിന്റെ പാതി തരാം. പക്ഷെ ആ ആളുമാണ യോഗ്യനാണോ എന്ന ഇനിക്കുകൂടി അറി ഞ്ഞാൽകൊള്ളാമെന്നുണ്ട.

ശ്രീനാരായണൻ—ഒ- ഉള്ളിൽതട്ടുന്ന ചോദ്യമാണിതു.

ശ്രീപ— ഏവംകടന്നാഹമുരച്ചതുകേട്ടനേരം
രാഗംപകന്നവളുടൻസഖിതന്റെനേരെ
രാഗത്തുപോകമളവിൽതെളിയുന്നപത്ത
ശ്രീവിങ്ങിട്ടംമിഴികൾകൊണ്ടുകോട്ടുനോക്കി (൫൮)

പരെംഗിതജ്ഞാനമുള്ളിൽപരംചുരുട്ടനൊരാസ്സഖി
പറഞ്ഞിടാതെകണ്ടപ്പോൾപറഞ്ഞാളെന്നോടിങ്ങനെ

എല്ലാദ്ദേവകളേയുംപരമവമാനിച്ചിട്ടമാരന്റയൈ
മെല്ലെബ്ഭസ്മമതാക്കിയോരഭവനെബ്ഭർത്താവതാക്കീടുവാൻ
വല്ലുംതെല്ലൊരുകാമമോട്ടമതു സാധിപ്പാനുപായങ്ങളും
മറ്റില്ലാഞ്ഞിട്ടിങ്ങിനെവാടിച്ചുണങ്ങിവലഞ്ഞുതപം ചെയ്യുന്നപൊയ്യല്ലമേ

ശ്രീനാരായണൻ—ഇതുകൊണ്ടിവളുടെ തപസ്സിന്റെ പ്ര യോജനം ഇന്നതാണെന്നറിയാറായി.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—പിന്നെയും ഞാൻ ചോദിച്ചു.

ശ്രീനാരായണൻ—ഹ് ഹ-അവസാനിച്ചില്ലെ- കേൾക്ക ട്ടെ- പിന്നെപിന്നെ-

ശ്രീപ--- ഉല്ലാസമോടിതൊരുനാൾപരിഹാസവാക്ക
തല്ലേമഹാവിദ്വഷിയെന്നഹമോതിയപ്പോൾ
മെല്ലെന്നുതന്റെജപമാലസരോജമൊട്ടം
വെല്ലുംകരാഗ്രമതിലിട്ടമയേവമോതി (൫൯)

ആരു നീ കേട്ടവിധമുന്നതമാം പദത്തി
ലിരുന്നു കാമമതിനാണ തപസ്സിതേററം
തിങ്ങും മനോരഥമതിന്നു ജഗത്ത്രയത്തി
ലെങ്ങെത്തുവാൻ വിഷമമുള്ളതു കല്യബുദ്ധേ (൧൮൦)

ശ്രീനാരായണൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) ഇപ്പോഴും തൃപ്തിയായില്ലല്ലോ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—മുഴുവനുമായിട്ടില്ല.

ശ്രീനാരായണൻ—(വിചാരം)

തന്നിൽതൻമയിതെല്ലാം സ്വയമുദ്ധമായുള്ളോരാസംകേളി
സ്ലുന്നോരുക്തിവിലാസമേവമൊളിവാക്കിക്കൊണ്ടുകേൾക്കുന്നതും
നന്നായ്സ്വാദമെഴുന്നോരമൃതം സേവിപ്പതും നിത്യവാ
നിന്നോർത്താലെളുതല്ലോരുത്തനുമതെന്നല്ലോ പ്രസിദ്ധം ഭുവി

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—പിന്നെയും ഞാനിതിനെ പറഞ്ഞു.

ശ്രീധാമസ്ഥാനം ശ്മശാനം ശവമസിതചയം
നൽക്കരിക്കട്ടകഞ്ചം
ചൂടാനെല്ലുഗ്രനാഗം വലിയ വരവലയം
ചേലയാശ്ശേല്പപിന്നെ
പേടിപ്പിക്കും പിശാചാദികൾ സഖികളിത
ഞൊക്കയും ചേർന്നിരിപ്പാൻ
നാട്ടാകെത്തെണ്ടുമീണ്ടു മനിലഭിരുചിയോ
ഹാ വിചിത്രം വിചിത്രം.

ചാലെമഹാചാതുര്യങ്ങൾ ചേരും
ബാലേന്ദുവിന്നൊന്നതു പോലെതന്നെ
ബാലനിനക്കും ഹരനോടു ചേർന്നു
മാലേൽക്കുവാൻ സംഗതിയാകൊലാനീ (൧൮൧)

ശ്രീനാര—ഹര ഹരാ. പാർവ്വതിക്കിങ്ങോട്ടുള്ള അനുരാഗം ഉറപ്പിച്ചാലും ഉറപ്പിച്ചാലുമങ്ങേയ്ക്കു മതിയാകുന്നില്ല അല്ലെ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—എന്നല്ല ശേഷം കേൾക്ക മുഴുവനും അറിയേണ്ടതല്ലേ.

കന്നതപം വിട്ടു ഞാനിതിനെ പലതു കഥിക്കുമ്പൊഴ്
ലെങ്ങലകന്ന്യേ

സ്ഥൂലാശ്രുസ്തോമമോരോ കപോലാൽ കുവലയസമമാം
കണ്ണിലാത്തന്നുമേറി
തൊണ്ടിക്കൊക്കുന്ന ചുണ്ടിൻവിറയതധികമാ
യെന്റെവാക്കിന്നശേഷം
വേണ്ടുംവണ്ണം സമാധാനമതവൾപരിചിൽ
ചൊല്ലിനാൾ കില്ലതന്വീ

എന്നോ കഷ്ടം പിശാചേ പരശുധരനുടെവിവരം ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുമല്ലോ
തോന്നുന്നില്ലേ നിനക്കെന്തിതു ഹരഹര മഹാവശ്യകർമ്മങ്ങളുണ്ടോ
എന്നോ മറ്റും പിന്നെയും ഞാൻ പലതു പറയുവാൻ ചുണ്ടനക്കുന്നനേരം

ശ്രീനാരായണൻ—ഞാനവിടെയുണ്ടെങ്കിൽ അപ്പോൾ അങ്ങയുടെ വായപൊത്തിപ്പിടിക്കുമായിരുന്നു (ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) അധികപ്രസംഗത്തിന്ന അവസാനം വേണ്ടെ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—വായപൊത്തുകതന്നെ അവളുവസാനിപ്പിച്ചു. കേൾക്ക.

തന്നൊന്നുള്ളിൽ ഭ്രമിച്ചപ്പാറവൾ സഖിയൊടുമെല്ലീടിനാൾ ഗൗരവമോ [ഷം
പിന്നെ ആലോചിച്ചിട്ട.

അല്ലെങ്കിൽ ഞാനിവിടെനിന്നു ഗമിച്ചിടുന്നേൻ
തെല്ലൊന്നിവണ്ണമുരചെയ്യുവളേറ്റുവേഗം
മെല്ലെന്നു നിന്നിളകിടും കുളുർകൊങ്കതന്റെ
തല്ലേറ്റഴിഞ്ഞമിയവല്ലുലമംഗിയോടെ (ഫൃത)

ശ്രീനാരായണൻ—ശരി വായപൊത്തുന്നതിനേക്കാൾ വളരെ അധികംനന്നായി ഈ ഉപായം എന്നല്ല ഇതുനന്നായിട്ടു മറ്റൊന്നുമില്ല.

ശ്രീപര—ഇതുതന്നെപരീക്ഷിക്കേണ്ടിവന്നില്ലേ നന്നോ.

ശ്രീനാരായണൻ—അതില്ല ഇതുതന്നെവേണം. ഈ വിഷയത്തിൽ ഭ്രമിക്കാൻ വളരെ എളുപ്പമല്ലെ ആട്ടെ അപ്പോൾ അങ്ങുന്ന എന്താണ പ്രവൃത്തിച്ചത.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—മറെറന്താണ പ്രവൃത്തിക്കുന്നത. (സ്വതേയുള്ള രൂപമെടുത്തിട്ട.)

ശാന്ത്യാവിളങ്ങിന്നിനക്കതപസ്സുകൊണ്ടു
ഞാന്തന്നെയെന്നവിരവോടിവിടെത്തിടുന്നേൻ

സ്വാന്തെവിവാദമിതുവിട്ടിതുനാൾമുതൽക്ക
കാന്തെധരിക്കതവദാസനതായെട്ടൊന്താൻ

എന്നുപറഞ്ഞ ഞാനവളെപിടിച്ചനിന്നി

ശ്രീനാരായണൻ—അല്ല, പാൎവ്വതിയുടെകാലിന്മേലല്ല അങ്ങുന്ന പിടിച്ചതെന്നുണ്ടൊ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അയ്യൊമറന്നുപ്പോയി. അവൾ പോവാൻഭാവിച്ചപ്പൊഴത്തെ പരിഭ്രമംകൊണ്ട ഞാൻ അത ഓൎത്തില്ല. കയ്യിന്മേലെപിടിച്ചുള്ളു. ആട്ടെ ഇനി ആയിക്കൊള്ളാം.

ശ്രീനാരായണൻ—ഇപ്പൊൾ ഇവിടുത്തെ സേവ എന്നെക്കാൾ നന്ന കൂടുമെന്നുണ്ടൊ പാൎവ്വതിക്ക.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

ഇന്നെന്തിവണ്ണമെന്നൊടുനന്ദ്യാചോദിച്ചിടുന്നതും
ഒന്നല്ലേനമ്മളുൾത്താരിൽനന്നായ്ചിന്തിച്ചിടുംവിധൌ

ശ്രീനാരായണൻ—നമ്മളൊന്നാണെന്നുവെച്ചാലും ഇങ്ങിനെ ചോദിക്കരുതെ. തന്നേക്കാൾ തന്നെ പ്രമാണമാണ ഓൎക്കുന്നതിനെയുള്ളാളുകളില്ല.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—മതിമതി തന്റെ പരിഹാസം. ഇതിനൊക്കെ ഉത്തരംപറയുവാനിപ്പൊൾ അവസരമില്ല.

ശ്രീനാരായണൻ—എന്താത.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—കുറെച്ചകാലംകൂടികഴിച്ചുകൂട്ടണമെല്ലൊ എന്നുള്ള പരിഭ്രമംകൊണ്ട പരിഭ്രമമാണുള്ളിൽ അത്രതന്നെ.

ശ്രീനാരായണൻ—

ആലോചിക്കുമ്പൊഴീയല്പകാലംവേഗാൽകഴിക്കുവാൻ
കാലാരിയായൊരാൾക്കൊക്കുംചാലെയത്നംവെച്ചിതൊ

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—തന്റെഫലിതത്തിന്നുള്ള സമയംനന്ന ഉച്ചെക്ക വിളയാട്ടം എലിക്ക പ്രാണവേദന അല്ലെ.

ശ്രീനാരായണൻ—അത്ര സഹിപ്പാൻവയ്യാത്തതുണ്ടെങ്കിൽ അവളെ അപ്പൊൾ തന്നെ കാലപ്പുറത്ത കേററി ഇങ്ങോട്ട കൊണ്ടുപോരായിരുന്നില്ലെ. ഹിമവാനുംമററും അറിഞ്ഞിട്ടിനിമേലെറുപ്പുവേണമെന്ന എന്തിനാണ നിശ്ചയിച്ചത.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—പാൎവ്വതിയുടെ അഭിപ്രായത്തെ അനുസരിക്കുന്നതാണ. അതുകൊണ്ട വൈഷമ്യമൊന്നുമില്ല. പിന്നെ

ഈ സപ്തർഷികളാണ ഇനി മൂന്ന ദിവസത്തേക്ക മുഹൂൎത്തമില്ലെന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു ദുൎഘടമാക്കിത്തീൎത്തത.

ശ്രീനാരായണൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു) അഹ് ഹാ—കൊള്ളാം

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—നേരമ്പോക്കല്ല ദയകൊണ്ടും അതുനിമിത്തം ജയിപ്പാൻ വയ്യാത്ത കാമനെക്കൊണ്ടും ഇനിയ്ക്കിപ്പോളൊരു ഇരിക്കപ്പൊറുതിയില്ലാതെകണ്ടായി. (ആകാശത്തിൽലക്ഷ്യം വെച്ചിട്ടു)

ദയേനിനക്കുമിക്കാലംദയയില്ലാതെയായിതോ
അദയമന്മഥതോറേറൻതാൻപ്രയോഗിപ്പതന്യനീ

ശ്രീനാരായണൻ—ഏയ്— ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിഭ്രമംകണ്ടെച്ചുകടന്നതുടങ്ങിയെല്ലൊ. ആട്ടെ വഴിയുണ്ട. (സ്വഗതം) പാൎവ്വതിയുടെ പ്രകൃതിഗുണത്തിന്റെ പോലെ ആകൃതിഗുണത്തിന്റേയും അനുഭവം ഇനിയ്ക്കുവരുത്തുവാൻ വല്ല ഉപായങ്ങളുണ്ടൊ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—ഞാനൊന്നന്വേഷിച്ചുനോക്കാം. (കുറെച്ചുറക്കെ) ആരാണവിടെ.

നന്ദികേശ്വരൻ—(ചിത്രമെഴുതുന്ന സാമാനങ്ങളോടുകൂടി പ്രവേശിച്ചിട്ടു) അടിയൻ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അതൊക്കെ ഇവിടെകൊണ്ടുവെയ്ക്കു.

നന്ദികേശ്വരൻ—(അതുചെയ്യുന്നു)

ശ്രീനാരായണൻ—(നന്ദികേശ്വരനെ നോക്കീട്ടു) കൊള്ളാം. ഇയ്യാൾ വേണ്ടില്ല. എള്ള എന്നുപറഞ്ഞാൽ എണ്ണ കൊണ്ടുവരും. അത്ര ബുദ്ധിമാനാണ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അങ്ങോട്ടുതന്നെ ചെല്ലു.

(നന്ദികേശ്വരൻ പോയി.)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(എഴുതിക്കൊണ്ടു)

നിറഞ്ഞിട്ടുബാഷ്പജലംനിമിത്തം
മറഞ്ഞുപോകുന്നുകാരണത്താൽ
അറിഞ്ഞുകൂടാണ്ടിട്ടുകരേഖയെല്ലാം
തിരഞ്ഞുകൊണ്ടിങ്ങെഴുതാൻപ്രയാസം (൧൪൦)

ശ്രീനാരായണൻ—ഇനിയ്ക്കൊന്നു കാണാതെകണ്ടു കഴിയില്ല. സാവധാനത്തിലിരുന്നെഴുതു.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(എഴുതുന്നു)

ശ്രീനാരായണൻ— നോക്കീട്ട. അല്പ കുറിസ്സുകകഴിഞ്ഞെയു
ള്ളൂ. നോക്കട്ടേ. (എന്ന ചിത്രപടം മേടിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടു)

അംഗോപാംഗങ്ങളെല്ലാംവിരവൊടെഴുതിയോ
രീക്കുറിപ്പിന്നുമുണ്ടി
ങ്ങെങ്ങുംകാണാതകണ്ടുള്ളഴകതുപറയു
ന്നൊന്നതിനില്ലാവകാശമിട്ടാൽ
അങ്ങെക്കുള്ളതുചിത്രപ്പണിയുടയമഹാ
പാടവംകാട്ടുവാനായ്
ശൃംഗാരഗൗരിക്കിന്നതതാങ്ങുന്നൊരുമിതിൽ
ചെറതു ചേർക്കുന്നതുണ്ടോ

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

ചന്തചാരമിനിയിട്ടുകഴിഞ്ഞി
ട്ടൊരിയോടഴകിലൊത്തുനോക്കിയാൽ
ചോരവാസനമവാനെഴുത്തിനെ
നേരെയെന്നാട്ടുകഥിക്കമങ്ങടോ (൱൯൰൪)

(അണിയറയിൽ) വൈതാളികൻ.

വസ്ത്രാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടനേലസിതകരാ
ദിക്കെഴുംകാന്തിമത്തൻ
ജനത്തിൽത്താൻജയിച്ചിട്ടതിന്നെമുഴുവനും
തപ്പിപായിച്ചിരാനീം
ചെമ്മേതാങ്ങന്യമോട്ടംതയണിതചിവിളങ്ങുന്നു

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— (കേട്ടിട്ട) തിങ്ങാഹ്ലാണത്താൽ
വെണ്മാലാജാലമോടിച്ചിട്ടമഴകെഴുമാ
കന്നെതൻകന്യപോലെ (൱൯൰൫)

ശ്രീനാരായണൻ— (കേട്ടിട്ട) നാലുപുറത്തും നോക്കിക്കൊ
ണ്ടു ഓ- ഉച്ചയായിനേരം,

ന്നാസ്ഥണപ്പാത്രതപിച്ചവക്ഷ്തന്നീട്ടമിവരായചടച്ചുപാരം
ചിന്തനാവൈൽകൊണ്ടു (ശ്രീപരമേശ്വരൻ)
തപസ്സുകൊണ്ടോ കന്നിൽകിടാവെന്നതുപോലെകഷ്ടം (൱൯൰൬)

ശ്രീനാരായണൻ—

ഏറ്റെദുസ്സഹമായിട്ടന്നൊരുദിനേശന്തൻമയൂഖത്തിനാൽ
കേറുംതാപമൊടിദ്ധരിത്രിയതിമാത്രംക്ഷയാസ്ഥീനതെ

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

പാരാതപ്പൊളുസാദൃശ്യമാമതിയന്നീട്ടമന്നാമെൻവാക്കിനാൽ
പാരംസവ്യധരാധരാധിപതിതൻപെണ്ണെന്നതൽപോലെസഖേ

ശ്രീനാരായണൻ—

പലപലമൃഗസംഘംതാപഭാരംകെടുപ്പാൻ
ജലമൊഴുകിടമാറോടൊക്കയെവാനോടിടുന്നു

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

വലിയൊരഴകൊഴുകിക്കൊണ്ടിതാമുമ്പിൽനില്പും
മലമകളൊരുചേരുംനിന്നതാണെന്നപോലെ

(എന്നു വേഗത്തിൽ എണീട്ടു മൂന്നു നാലടി വെക്കുന്നു)

ശ്രീനാരായണൻ— (എണീട്ടു)

ഏ - വരട്ടെ വരട്ടെ നില്ക്കു നില്ക്കു എന്നു (ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ കയ്യിന്മേൽ പിടിക്കുന്നു)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— ഐ, സങ്കല്പഭ്രമംകൊണ്ടു കുറച്ചു ഗോഷ്ഠിതം കാട്ടിപ്പോയി. (രണ്ടാളും ഇരിക്കുന്നു.)

ശ്രീനാരായണൻ—

ആരാൽമൃഗഭ്രമിതാമൃഗതൃഷ്ണതീർത്ത
നീരാഴികണ്ടിതിഭവത്തൊടടുത്തിടുന്നു

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

പാരംഭ്രമത്തൊടിഹഞാൻമരുതൃഷ്ണതീർത്ത
ഗൌരീശരീരമിതുകണ്ടതുവെന്നപോലെ (ചിരി)

ശ്രീനാരായണൻ—

ചിത്തത്തിൽകടുചാപല്യമിപ്പൊളുറിയുന്നില്ലുന്നസന്താപമി
പ്പുത്തൻപൂമലർവാടിചേർന്നുവശാൽഞാനാശ്രിതാനന്ദന

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

അത്യന്തംരസമോടുശൈലസുതയാശ്ലേഷിച്ചീട്ടുടൻഞാനിനി
കത്തുന്നോരനംഗതാപമിതറിഞ്ഞീടാത്തവണ്ണംസഖേ

ശ്രീനാരായണൻ— നോക്കിനി മാദ്ധ്യാഹ്നികത്തിനുപോവുക

(എല്ലാവരും പോയി)

കാരുണ്യസംഭ്രമം എന്ന

നാലാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

ഉമാവിവാഹം.

അഞ്ചാമങ്കം.

(അനന്തരം ഒരു പെണ്ണു പ്രവേശിക്കുന്നു)

പെണ്ണു— (എല്ലാടവും നോക്കീട്ട്) ഒരു വേനൽക്കു ഒരു വർഷമെന്നുള്ളതു ശരിതന്നെയാണു.

മുമ്പിൽപാർവ്വതികാട്ടിലേക്കിവിടെനിന്നിട്ടങ്ങുപോകുംദിനം
വമ്പിച്ചോരുവിഷാദമാംവിഷമകത്തുൾപ്പെട്ടൊരീപട്ടണം
അമ്പോടിപ്പൊഴുമാവിവാഹസുമഹോത്സവാനന്ദമാം
ജൃംഭിച്ചോരമൃതാംബുരാശിയിലഹോനീന്തുന്നിതെന്നോമലാൾ

അമ്പാ— ഇപ്പോൾ ഈ നഗരത്തിന്റെ ഒരു ശോഭ അതികേമംതന്നെ.

സ്നാനാലങ്കരണങ്ങളാൽസരസമായ്പ്പൂത്തുംകൊടിക്കൂറയാം
ചീനപ്പട്ടുകളാൽതളിർത്തുമധികംമിന്നീടുമിപ്പട്ടണം
ആനന്ദത്തോടുകാണികൾക്കുനയനങ്ങൾക്കൊക്കെയുംനൽഫലം
താനെന്നതന്നെകൊടുക്കയാലിഹഫലിച്ചിട്ടുണ്ടതെന്നുംദൃഢം

അത്രതന്നെയല്ലാ.

മിത്രൻപോലുല്ലസിക്കുംമണിഗണമതിനാൽ
തീർത്തനൽതോരണത്തിൻ
കത്തുംതീകപ്പുമേകംപ്രഭയതിൽമുഴുകി
ന്നിപ്പുരംകൈക്കൊള്ളൊടിപ്പോൾ
ചിത്തെഗൌരീതപഃപ്രാഭവമഴകൊടുകു
ന്നെത്രയുംകൌതുകംപ്പേ
ണ്ടിതംതീവ്രാഗ്നിമദ്ധ്യസ്ഥിതിയൊടിഹതപി
ക്കുന്നതാണെന്നതോന്നും (൨൦൧)

(നേരെനോക്കീട്ട്) ആരാണീവരുന്നത. ലക്ഷ്മിയല്ലെ.

(അനന്തരം ലക്ഷ്മി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മി— അയ്യൊ, ശിവ, ശിവ, എന്റെതായ തിരക്കാണ അകത്ത. എന്റെ ശരീരമൊക്കെ വല്ലാതെകണ്ടെഞെരിഞ്ഞുപോയി ആ നടക്കവെച്ചുതന്നെ ഞെരിഞ്ഞു ചത്തുപോകുമെന്ന വിചാരിച്ചു ഞാൻ. ഒരു വിധത്തിലിവിടെവന്ന വശായല്ലൊ. ഭാഗ്യം.

(നെരെനോക്കീട്ട) എയ്— നാരായണിയൊ— നാരായണിയെ കണ്ടില്ലാ എന്താണാവൊ എന്ന തമ്പുരാട്ടി കല്പിച്ചു.

നാരായണി— അയ്യൊ ഞാനീതിരക്കിൽ എങ്ങിനെഅകത്തെക്ക കടന്നുചെല്ലും.

ലക്ഷ്മി— പിന്നെ തമ്പുരാട്ടിതന്നെ അതും അരുളിച്ചെയ്തു അവിടെക്ക പിറക്കുംമാസം പത്തായി. ഈ തിരക്കിൽ വരാൻ വയ്യാഞ്ഞിട്ടായിരിക്കും എന്ന.

നാരായണി— വിവരങ്ങളൊക്കെ ഇത്ര സൂക്ഷ്മമായിട്ട അറിവാൻ ഇതുപോലെ ആരാണ (ലക്ഷ്മിയുടെ മുഖത്തനൊക്കി ചിരിച്ചുംകൊണ്ട)

ചാരുരത്നമയമായകുണ്ഡലം
ഊരിമോദമൊടുകാതിലിട്ടുടൻ
സൈപരമിങ്ങിനൊനടപ്പതെന്തുനീ
ഭിന്നവേഷമിതുനന്നനല്ലെടൊ. (൨൦൨)

ലക്ഷ്മി— (കാതിൽ തപ്പിനോക്കീട്ട) അയ്യൊ എടത്തെകാതിലെ കൊരട പോയല്ലൊ. എങ്ങിനെയാണ പോയതെന്ന സംശയിക്കാനില്ല. ഈ തിരക്കിലുന്തും തള്ളും കൊണ്ടതന്നെ. കഷ്ടം നല്ല കൊരടായിരുന്നു. ഇനി ഈ കൊരടും ഊരുകതന്നെ. (അത ചെയ്യുന്നു)

നാരായണി— അകത്ത വലിയ കലശലാണ അല്ലേ.

ലക്ഷ്മി— ഓ—

ചിലരുടെവളകറാഞ്ഞിരിച്ചുംചിലരുടെമൂക്കുത്തി ഞാത്തിവപൊഴി
ചിലരുടെകൊരടകൊഴിച്ചുംപലകലശലുമിത്തിരക്കചേക്കുന്നു [ച്ചും

നാരാ— പൊങ്ങായപൊൻകുണ്ഡലമോടവിട്ടു
തിങ്ങിക്കിടക്കുന്തവകണ്ണപാശം
ഭംഗ്യാകുചാന്തകൊണ്ടുമറച്ചുകൊൾക
മല്ലാതെനീകേളിതു സമ്പ്രദായം (൨൦൩)

ലക്ഷ്മി—(അതു ചൂടീട്ടു) ഞാനൊരു ദിവസവും ചൂടാതെ ഇരിക്കാറില്ല. ഇന്നു വിശേഷദിവസം അശേഷം പട്ടിണി എന്നു കൂട്ടത്തിലായി.

(അനന്തരം ഒരു കാവൽക്കാരത്തി പ്രവേശിക്കുന്നു)

കാവൽക്കാരത്തി—(ലക്ഷ്മിയോട)

പരമിതിതമകിലിചനിതന്നാരുകൂട്ടമിതെന്തറിച്ചുപോയെന്നു
ഒരുവാർത്തകേൾക്കകൊമണമെന്നതുട്ടുംകൊടുത്തെന്നയക്കുന്നോൻ

എന്നു പറഞ്ഞുകൊടുക്കണമെന്നു ചെറിയതമ്പുരാട്ടി കല്പിച്ചുതന്നയച്ചതാണിതു (എന്നു കൂടെ ലക്ഷ്മിയുടെ കയ്യിൽകൊടുക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മി—(വാങ്ങിച്ചിട്ടു) നാരായണി ഇതു നോക്കു.

നാരായണി— (നോക്കീട്ടു) മറെറ കൂട്ടിനേക്കാൾ ഭംഗിയും കല്ലുകളും അധികം നന്നു.

ലക്ഷ്മി— അതിനെന്താണു സന്ദേഹം. ഇതു വിചാരിക്കു. എന്റെ കാതില കൂടെ പോയതാണെന്നറിയുംമുമ്പിൽ അവിടുന്നു എങ്ങിനെ അറിഞ്ഞു. ഇതൊക്കെ കാണുമ്പോൾ അവിടുക്കു ദിവ്യചക്ഷുസ്സുണ്ടെന്നു തോന്നും. എല്ലാംകൂട്ടംകൊണ്ടും അമ്മയെക്കാട്ടിലും അച്ഛനെക്കാട്ടിലും വളരെ ഗുണം കൂടും പാർവ്വതിക്കു.

നാരായണി— അമ്മയെക്കാട്ടിലും അച്ഛനെക്കാട്ടിലും വളരെ ഗുണം കൂടുമെന്നു തന്നെയല്ല ഇത്ര ഗുണങ്ങളുണ്ടായിട്ടു ഇന്നു ആരാണുള്ളതു.

വാരാശിക്കാഴമുണ്ടാം വടിവൊടുയരവാം ഭൂധരാടിവാണിസ്ഥിരന്നാ
ധീരത്വംകുന്നിനുണ്ടാം ജലനിധിതനയക്കംഗസൌന്ദര്യമുണ്ടാം
കാരുണ്യം ജാനകിക്കാം പടുതകളുമനാസ്സർവ്വലോകേശനുണ്ടാം
താരുണ്യത്തുള്ളലോകംഗുണഗണമെഴുമിപ്പാർവ്വതിക്കുള്ളപോലെ

ലക്ഷ്മി—

ഇങ്ങിനെയുള്ളൊരു പാർവ്വതി ചാതുര്യതാസ്സു വിക്കവാൻമാത്രം
ഉണ്ടാതെന്നമ്മ ഓർവ്വലിൽ യൊരുമംഗളമെന്നെന്നും ചെയ്യുമീശനാം

നാരായണി— അവിടുത്തെ കളിപ്പിക്കകഴിയിടിക്ക അരുമണാണെൻ അണിക്ക ഇതൊക്കെ കഴിഞ്ഞില്ലേ.

കാവൽക്കാരത്തി— ഉവ്വ.

നാരായണി— ഇപ്പോൾ എന്താണു അവിടെ പ്രകൃതം

കാവൽക്കാരത്തി—

ഓരോതാപസപത്നിമാരുമധികംബന്ധുത്വമാർന്നങ്ങെഴു
ന്നോരോപർവ്വതപത്നിമാരുമഴകാസ്സന്ദിച്ചിട്ടുംഗൌരിയെ
പാരാതങ്കമതിങ്കൽവെച്ചുപരിലാളിച്ചേററമാശീർവ്വച
സ്സാന്ദ്രസ്ഥപ്രണയംകഥിച്ചുകയതാണിപ്പോൾമനപ്പോത്സവം.

കടെ ഇടീച്ചിട്ടുവെണം പോരാൻ എന്നാണ കല്പന.

ലക്ഷ്മി— (കടെ കാതിൽ ഇടുന്നു)

കാവൽകാരത്തി— എന്നാൽ ഞാൻ പോട്ടെ. ഇനിയ്ക്കു പലജോലിയാണ. അരങ്ങാടിപ്പിള്ളരും നാട്ടുപിള്ളരും കൂടിയാലൊക്കില്ലല്ലൊ (എന്ന പോയി.)

നാരായണി—ഇങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും ഈ പാർവ്വതിയുടെ ഒരു കൂട്ടംമാത്രം ഇനിക്ക ബോധിച്ചില്ല.

ലക്ഷ്മി— ഉ്ം— എന്താണ?

നാരായണി—ഈ പരമേശ്വരന്റെ നേരെയുള്ള അനുരാഗംതന്നെ. അതെന്താണെന്ന പറയാം.

ഊററക്കാരനതാകിലുംശിവനിരപ്പാളിത്തമങ്ങുണ്ടുപോൽ
ചീററപ്പന്നഗമങ്ങുപാൽവളയുടക്കംചേലതോലാണപോൽ
കൂററൻവാഹനമങ്ങുപോൽചുടലയിൽചേരുന്നൊരാവാസമാ
ണൊററപ്പുത്രവതിന്നപോൽമിഴിയിലുംവൈഷമ്യമൊട്ടുണ്ടുപോൽ

ലക്ഷ്മി—ഞാനും ഇതൊക്കെ ജനങ്ങൾ സംസാരിച്ചുകേട്ടിട്ടുണ്ടു; പക്ഷെ ഇനിയ്ക്കിതിൽവിശ്വാസമില്ല.

നാരായണി— ഉ്ം—

ലക്ഷ്മി—പാർവ്വതിയുടെ ബുദ്ധിക്ക പിഴ വരില്ല. എന്നുള്ള നിശ്ചയംതന്നെ.

നാരായണി—ആകട്ടെ നോക്കിപ്പോൾ കാണാമല്ലൊ.

ലക്ഷ്മി— എന്നാൽ നൊമ്മൾക്കിപ്പോൾതന്നെ മാളികയുടെ മുകളിൽകേറി സ്ഥലംപിടിക്ക. അല്ലെങ്കിൽ ഇനി തിരക്കകലശലാവും.

നാരായണി —അങ്ങിനെതന്നെ (രണ്ടാളുംനടക്കുന്നു.)

നാരായണി—ഈ വാതിൽ സാക്ഷയിടാഞ്ഞാൽ എന്തെങ്കിലും. (എന്ന സാക്ഷയിടുന്നു.)

(അണിയറയിൽ കളകളം.)

കഴങ്ങുന്നുതിങ്കിൽബ്ബഹുജനമഹാഘോഷശംഖനിനദം
മുഴങ്ങുന്നൂശംഭോപരമശിവപാഹീതിസരസം
തൊഴുന്നുസല്ലോകംത്രിപുരഹരനാംവിശ്വപതിത
ന്നെഴുന്നെള്ളത്തായെന്നഴകിനൊടുതോന്നുന്നുഹൃദിമേ

(രണ്ടാളുംകൂടിനടന്നിട്ടു ജനാലയിൽക്കൂടിപ്പുറത്തേക്കു നോക്കുന്നു.)

നാരായണി—

ഒററക്കാതിലണിഞ്ഞുമൊററമുലയിൽപ്പച്ചന്ദനംപൂശിയും
കററക്കാർകുഴൽപാതികെട്ടിയുമഹോമേൽമുണ്ടുചുററാതെയും
ഒററക്കണ്ണെഴുതാതെയുംപലതരംപെണ്ണുങ്ങളൊത്തിങ്ങുംഭ്രമി
ച്ചേററംവേഗമൊടെത്തിടുന്നിതുമൃഗാങ്കന്നനെക്കാണുവാൻ ( )

ലക്ഷ്മി—

കാളുന്നകാന്തികലരുംസുരവാരണത്തെ
ക്കാളുംവെളിപ്പമൊടുമംഗിവിളങ്ങിടുന്ന
കാളപ്പുറത്തുവിലസുന്നിതുകാളകണ്ഠൻ
കാളാംബുദാളിചികുരേകളമോടുകാണ്കെ (൨൯൨)

നാരായണി—(നോക്കീട്ടു) ഇദ്ദേഹമാണു ശ്രീപരമേശ്വരൻ.

ലക്ഷ്മി—പിന്നെയോ.

നാരായണി—

പൊട്ടാണല്ലോലലാടസ്ഥലമതിൽമിഴിയില്ലിങ്ങുതോലല്ലുടുപ്പാൻ
പട്ടാണല്ലോശിരസ്സിൽക്കൊടിയജടകളല്ലല്ലൊളിക്കേശമല്ലോ
ഒട്ടേഘോഷംകഥിപ്പാൻനഹിനഹിഗുണജാലങ്ങളൊത്തിങ്ങുന്നതുണ്ടി
മട്ടാണല്ലോമഹേശൻജനമൊഴിയതിനാൽമുമ്പിലല്പംഭ്രമിച്ചേൻ

പ്രൌഢശ്രീസൌമ്യഭാവത്തൊടുവിലസിടുമീ
ശ്ശങ്കരൻവിശ്വനാഥൻ
ഗാഢക്രോധേനപുഷ്പായുധനെയെരിപൊരി
ച്ചെന്നതുണ്ടാകയില്ല
കേടില്ലാതുല്ലസിക്കുന്നഴകൊഴുകിടുമീ
ദ്ദേവനെക്കണ്ടുവല്ലോ
ത്താടൽപ്പെട്ടാത്തലജ്ജംതടിതിമലർശരൻ
ഹന്തതുൽതന്നെചത്താൻ (൨൮൩)

മാഹാത്മ്യംപെരുമേറുമീപ്പുരഹരൻതന്നോടുവൈരലേശമാൻ
മോഹംപോലിഹചാപ്പൃഷ്ണങ്ങളുവശാൽവംശത്തോടുൽകൃഷ്ടനായ്
ദ്രോഹത്തിന്നുദ്യതമേററവുമതുണ്ടെന്നാകിലുംഗൌരിയി
ദ്ദേഹകാന്തനതാസ്ഥമർന്നുചിതമായല്ലോതപസ്സെല്ലാമും (വ. ൫൬)

ലക്ഷ്മി—

ഏഴക്കാട്ടുഹമനെക്കൊട്ടുംകഴൽഘോഷത്തോടുഗിരീന്ദ്രനെതിരേററ
വഴിപോലഹതിയമുമ്പിൽവഴികാട്ടിക്കൊണ്ടിതാനടക്കുന്നു

ചക്രായുധൻെറഗ്ഗുണമേറിയതൃക്കത്തിൽ
തൃക്കയ്യുകൊണ്ടുതമ്മമോടുപിടിച്ചുകൊണ്ടു
പൊക്കംപെരുത്തവൃഷഭൻെറപുറത്തുനിന്നി
ട്ടീക്കാലമീശനിളതന്നിലിറങ്ങിടുന്നു (വ. ൫൭)

ഇനി അകത്തേക്കു എഴുന്നള്ളുകയായി.

നാരായണി— എന്നാൽ നൊക്കംപൊവ്വാ. തിരക്കണ്ടെങ്കിലും വേളിയുടെക്രിയ കണ്ടാനന്ദസാധിക്കണം.

ലക്ഷ്മി— അങ്ങിനെതന്നെ.

(രണ്ടാളുംപോയി)

(പ്രവേശകം കഴിഞ്ഞു.)

——

(അനന്തരം ശ്രീമൂർത്തികളും ഹിമവാനും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ഹിമവാൻ— ഇതിലെ ഇതിലെ.

(എല്ലാവരും നടക്കുന്നു)

(അണിയറയിൽ) എ— എ— എന്തുലഹളയാണിത.

കൊള്ളില്ലെല്ലകാണ്ടുവിബുധന്മാരെയിചാരിക്കുവിൻ
തള്ളന്നെന്തുനരേന്ദ്രചന്ദ്രബലമോടൂന്നാതെതിങ്ങിടുന്ന
പൊള്ളില്ലാതകലത്തുദേവകളുചകാരോകൂട്ടത്തിലൊലാ
കൊള്ളില്ലിസ്ഥിധികപ്രസംഗമമരന്മാരെക്കമാറീടുവിൻ

വേണമെങ്കിൽ അത്യാവശ്യം മഹർഷിമാർ കടന്നോട്ടെ (എന്ന)

(അനന്തരം നാരദനും സപ്തർഷികളും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

മഹർഷിമാർ— പരിചോടമൃതസേവിച്ചേററമുക്കേറിടുന്നീ
സ്സുരവരരുടെയുന്തുന്നതള്ളുമയ്യോസഹിപ്പാൻ
കഴിയിലയതുതിന്നന്നൊമനോക്കുമസ്മാ
ലമതതിഹവല്ലാതെല്ലതെല്ലാംനവത്ഥി ( )

ത്രിമൂർത്തികൾ- (മഹർഷിമാരെനോക്കി മന്ദസ്മിതം ചെയ്യുന്നു)

ഹിമവാൻ- (വന്ദിക്കുന്നു)

മഹർഷിമാർ—

മുരഹരമുഖവിബുധാദിദേവലോകേശവന്ദ്യ
പുരഹരപരമാത്മൻ പാർവ്വതീനാഥ പാഹി
ഗിരിശനതഗ്രതസംപൂർണ്ണപുണ്യാംബുരാശേ
ഗിരിതിലകവരനും ഞങ്ങളും ത്വാം തൊഴുന്നു

ഹിമവാൻ- (ലജ്ജിക്കുന്നു)

ശ്രീനാരദൻ— (വിചാരം) എത്രദിവസമായി സാമാന്യം പോലെ ഒരു യുദ്ധംകണ്ടിട്ടു. ഈ വേളികഴിഞ്ഞു ഭഗവാനു ഒരു പുത്രനുണ്ടായാലൊരു യുദ്ധംകാണാൻ സംഗതി വരുമായിരിക്കും. അയ്യോ ഇനി അതിനു കുറെതാമസമുണ്ടല്ലോ. എന്താകട്ടെ, ഒരു നിവൃത്തിയില്ല. അത്രത്തോളം ഉപായത്തിലുള്ള വല്ലയുദ്ധവും കണ്ടു കാലംകഴിച്ചുകൂട്ടു. (ആലോചിച്ചിട്ടു) ഇപ്പോഴും ഇതിനെ ചെയ്യുകതന്നെ. (നാലുപുറത്തുംനോക്കിയത്ഭുതംനടിച്ചുംകൊണ്ടു സ്വഗതം)

അത്ഭുതമത്ഭുതമാരാരിപ്പരികളുപലല്ലിതിപ്പാരേ
കെല്പോടിതിൻഗുണമെല്ലാംസല്പ്രേമമോതുവാൻമിടുക്കില്ല

(എന്നു കയ്യുകളുടെ നഖം കൂട്ടി ഉരസിക്കൊണ്ടു അണിയറയിലേക്കു നോക്കി തലകുലുക്കിക്കൊണ്ടു)- അയ്യയ്യോ ബഹുരസം ബഹുരസം.

ധിക്കാരത്തോടുതള്ളിടുന്നബലമോടിന്ദ്രനും ചന്ദ്രനും
സീല്ക്കാരത്തോടുവാങ്ങിടുന്നവരുണൻസ്പർശത്തിനാൽപാവകൻ
കെല്പ്പോടൊരുമിച്ചുചേർന്നിതതിരക്കിടുന്നകാവൽസ്ഥല
ത്തിക്കാലത്തഴകുള്ളചൂരലിതിളക്കീടുന്നനന്ദീശ്വരൻ (ഹ ഹ ഹ

(അണിയറയിൽ)

പടുതരമോടിങ്ങിനെതള്ളിയുന്തി
ട്ടടുത്തിടുന്നതിനകന്നിടുവിൻ
തടുത്തിടുംഞാനിനിയങ്ങൊരാളെ
കടത്തുവാൻകല്പനവേണമല്ലോ— എന്നു (ഹ ഹ ഹ)

നാരദൻ—(വിചാരം)

അയ്യോ ദേവകളെല്ലാരും പേടിച്ചുകരഞ്ഞുതുടങ്ങി. ഉവ്വു: ഈ മുച്ചു

കൊമഞ്ഞുമുകറന്നിവിടെ നില്ക്കുമ്പോൾ ഇത നല്ല നേരമായില്ല.

ഫലമില്ലിതുകൊണ്ടിനിയീമലമകളെസ്സുരനരിധമൻവേട്ടാൽ
പലതരമേഷണിക്കൂട്ടിച്ചിലനേരമ്പോക്കുണ്ടാക്കും ()

അത്രത്തോളം ക്ഷമിക്കതന്നെ.

പുരോഹിതൻ—(പ്രവേശിച്ചിട്ട) ഇവിടെയാണ ഒക്കെവട്ടം കൂട്ടിയിരിക്കുന്നത.

(എല്ലാവരും അങ്ങോട്ട നടക്കുന്നു)

(അനന്തരം ശ്രീഭഗവതിയും സരസ്വതിയും മേനയും ശ്രീപാൎവ്വതിയെക്കൊണ്ട പ്രവേശിക്കുന്നു)

(അണിയറയിൽ)

ഉല്ലാസമോടിവിടെനില്ക്കിലുമീവിശേഷ
മെല്ലാംകനത്തകൗതുകത്തൊടുകണ്ടുകൊൾവാൻ
ഇല്ലാവിരോധമൊരുവനുമിതെന്നുപിന്നെ
വല്ലാതെനിങ്ങളിഹവന്നുതിരക്കിടുന്നു (൨. ൨൩)

നാരദൻ— ജയവിജയന്മാർ ദേവസ്ത്രീകളോടും നന്ദികേശ്വരൻ ദേവകളോടും മററും പറയുന്നതാണീകേൾക്കുന്നത.

(എല്ലാവരും ഉചിതംപോലെ ഇരിക്കുന്നു)

(പുരോഹിതൻ—ശ്രീപരമേശ്വരനെക്കൊണ്ടും ശ്രീപാൎവ്വതിയെക്കൊണ്ടും മററും വേണ്ടതുപോലെ ക്രിയകൾ ചെയ്യിക്കുന്നു.)

ശ്രീനാരായണൻ— (മുഖദൎശനസമയത്തിൽനോക്കീട്ട.)

ഉന്മേഷാലങ്ങുമിങ്ങുംപെരികെചാടുന്നചെങ്കീ
ടുന്നതീവ്രാനുരാഗം
സന്തോഷത്താൽച്ചൊരിഞ്ഞുംകടമിഴികളുട
ഞ്ഞുംപ്രകാശംവിളഞ്ഞും
തമ്മിൽചേരുന്നനേരന്തരളതയധിക
ന്തേടിയുംമോടികണ്ടോ
ണ്ടമ്മട്ടംഭോജമൊക്കുന്നിവർമിഴികൾവിള
ങ്ങുന്നവിങ്ങുന്നശംഗ്യാ

പുരോഹിതൻ—

ധൎമ്മരാജൻപ്രവാഹിടുന്നൊരി
ധൎമ്മത്രപിപതിയോടുചേൎന്നുടൻ

ധമ്മത്തിനെചരിച്ചരിക്കാറാകനി
നിമ്മലേസുമുഖിസവ്വകാലവും (൨൨൮)

ശ്രീപാവ്വതി (നല്ലവണ്ണം കേൾക്കുന്നു.)

ബ്രഹ്മാവ— ജയജയപരമേശ്വരാത്മബന്ധോ.

ശ്രീനാരദ— ജയജയപവ്വതകന്യകാത്മനാഥ.

മഹഷിമാർ—ജയജയശിവസാംബപാഹിശംഭോ
ജയജയപാവ്വതിസന്തതംപ്രസീദ (൨൨൯)

ശ്രീഭഗവതി—

അഹർന്നിശമുള്ളിലുറച്ചുള്ളബ്രഹ്മാനന്ദത്താൽസ്വപാദങ്ങളെമ്മ
ല്ലേകിലൊക്കിലൊരികലുംമഴപൊഴിപ്പിഴില്ലദേവേശ്വരൻ
ദോഷ്ണല്ലോട്ടമിതെങ്കിലുംമമവേതസവാലിലാന്വഹം
നിഷ്ഠത്തെറ്റിത്താമരക്കൈപിടിച്ചീടുന്നകേടെന്നിയെ (൨൩൦)

(എന്നു ശിവനും ശ്രീപാവ്വതിയും കൈപിടിക്കുന്നു)

ശ്രീസരസ്വതി—

നൈമ്മല്യസ്ഥിതിപൂണ്ടിടുന്നൊരുഭവാന്മാരെസ്തുതിച്ചീടുവാ
നാക്കുംവശ്യത്തുവേണ്ടെനിക്കുടൻഗുണങ്ങൾക്കറമില്ലാഴ്കയാൽ
ഓക്കുമ്പോൾവളരെയൊക്കയുംപറവാൻവയ്യാതുവേണ്ടേവോ
ദോഷ്ണല്ലോകിലതൊന്നുമിങ്ങുമുഴുവൻവാഴ്ത്താൻമിടുക്കില്ലമേ

(ഹിമവാൻ—വിചാരം.)

പൂജിച്ചുന്നതിനാസ്ഥയാപിതൃഞാൻകാമിച്ചിടുന്നോർകളും
പൂജിച്ചുനിത്യംപൂണ്ണഭക്തിയൊടെന്നല്ലോടുമൽപുത്രിയെ
രാജാധീശനതാംഹരന്റെമഹിഷീപട്ടത്തിലാത്താദരാ
സ്ഥാപിച്ചുന്നിതുഗൌരിഗൌരവമിനിയ്ക്കെന്തൊന്നിനിച്ചൊല്ലുവാൻ

മേന—(വിചാരം) കഷ്ടം എന്റെ ഒരു കഥയില്ലാഴ്ക ഇത്ര വലുതായിട്ടുള്ള ഐശ്വര്യത്തിന്ന കാരണമായ തപസ്സിനെ മുമ്പിൽഞാൻ വിരോധിച്ചുവല്ലൊ.

മൂഢകളുള്ളതിലുമുള്ളൊരുഗാഢസ്നേഹമതുമൂലം
പ്രൌഢന്മാക്കുണങ്ങൾക്കുകേടായിത്തന്നെതീന്നിടും

ഞാൻ മുമ്പിൽ തപസ്സിന്നുവിരോധംപറഞ്ഞതിനെ പാവ്വതി കേൾക്കാഞ്ഞത എത്ര നന്നായി ഒരു സീമയില്ല. ഇപ്പോഴത്തെ എന്റെ ഈ ആനന്ദത്തിന്റെ വലിപ്പം വിചാരിച്ചാൽ

അപ്പോഴത്തെ വ്യസനം ഒരു സാരമില്ല. എന്നുതന്നെയല്ല മുമ്പിൽ വ്യസനം ഒന്നും ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു പറയണം.

(ശ്രീപാർവ്വതിയോടു നേരിട്ടപോലെ)

ഇത്രമാത്രമതിസാഹസമൊന്നും ചെയ്തതാണതിൽ വലുതാകാരണം
പുത്രി നിന്നിലധികം പ്രസാദമിങ്ങെത്തിടുന്നതിനൊരറുതിയില്ലയേ

അണിയറയിൽ— ശങ്കര ശിവ ശിവ ശംഭോ
ശങ്കരിയൊരു ശൈലേന്ദ്രപുത്രി ശിവയായിതേ
കിങ്കരരാമടിയങ്ങടെ
സങ്കടവൃന്ദമിതു കാത്തുകൊള്ളണമെ

(എന്നു എല്ലാവരും കേൾക്കുന്നു)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—ആരാണവിടെ.

നന്ദികേശ്വരൻ—(പ്രവേശിച്ചിട്ടു) അടിയൻതന്നെ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—ദേവകളിൽ പ്രമാണികളെ ഇങ്ങോട്ടു കടത്തി അയക്ക.

നന്ദികേശ്വരൻ—ഏറാൻ (എന്നു പോയി)

(അനന്തരം ഇന്ദ്രൻ ചന്ദ്രൻ മുതലായ ദേവകൾ പ്രവേശിച്ചിട്ടു ത്രിമൂർത്തികളേയും മററും വന്ദിക്കുന്നു.)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—(ശ്രീനാരായണനോടും ബ്രഹ്മാവിനോടും) നിങ്ങൾ ഇവരെ സമാധാനപ്പെടുത്തു.

അവർ—അങ്ങിനെതന്നെ.

ശ്രീനാരായണൻ—നിങ്ങൾക്കിപ്പോൾ എന്തു സങ്കടമാണുള്ളത.

ഇന്ദ്രൻ—ഞങ്ങളുടെ ആലോചനക്കുറവുകൊണ്ടു കാമൻ മരിച്ചുപോയല്ലൊ എന്നുള്ള സങ്കടമാണിപ്പോൾ സഹിക്കാൻ വയ്യാത്തത.

ശ്രീനാരായണൻ—കാമന്റെ മരണത്തിനുള്ള കാരണം നിങ്ങളുടെ ആലോചനക്കുറവല്ല. ഇന്നതാണെന്നു ഞാൻ പറയാം.

മുന്നം കാമൻനിമിത്തം ധാതനിജസുതയാം [illegible]ണിയിൽ തീവ്രരാഗം
ചിന്നിട്ടിന്നിട്ടൊത്തുകിട്ടുമെന്നഖിലജഗൽപൂജ്യനാമീവിരിഞ്ചൻ
താനസ്ത്രീസ്വരൂപമാകെക്കനിവൊടിവനെസ്ത്രീയെയന്വേഷിച്ചാ
നെന്നിട്ടാണിപ്രകാരം ചെയ്തിട്ടി മനസിജൻ ചത്തതെന്നോർത്തുകൊ
ള്ളുവിൻ.

ഇന്ദ്രൻ—
മുമ്പൊരു കൃപയോടുമിവിടുന്നങ്ങളിലെല്ലാത്തവചനപീയൂഷം
പരിചോടു സേവിച്ചിട്ടെൻ പരിതാപമശേഷമങ്ങുപോയിപ്പോൾ

ബ്രഹ്മാവ്—ഭഗവാന്റെ നേത്രാഗ്നിയിലിങ്ങിനെ ദഹിച്ചതു കൊണ്ടു കാമനവലിതായിട്ടുള്ള ശ്രേയസ്സുവരും.

ദേവകൾ—(ആരമേവോട്ടുകൂടി) അതെന്താണെന്നു കേട്ടാൽ കൊള്ളാം.

ബ്രഹ്മാവ്—
മന്നിൻഭാരം നശിപ്പിപ്പതിന്നമമിതപാപകംസാദിദുഷ്ടരായി
ട്ടിനി ശ്രീകൃഷ്ണനായിട്ടിളയിലവതരിച്ചീടുമീക്കൈടഭാരി
അന്നീദ്ദേവന്റെ പുത്രത്വമൊടുടനെ ജനിച്ചീടുമീമന്മഥൻതാ
നെന്നാൽ സൌന്ദര്യമുഖ്യാഖിലഗുണനവുമിവന്നേറ്റമേറ്റിട്ടുമല്ലോ

ദേവകൾ—
ശ്രീസേവ്യന്മാർ ഭവാന്മാരടിതൊഴുമടിയങ്ങൾക്കുടൻ മേലിലാറം
ഭാസിക്കും സൽഗുണങ്ങളൊത്തിന്ന ഫലമുന്നാലെന്നുമിന്നിതത്ര
ശോഭിച്ചും ബാലരൈക്കൊണ്ടറിവുടയമഹത്തുക്കളെമ്പോടുവിദ്യാ
ഭ്യാസക്ലേശം സഹിപ്പിച്ചിടുമിതു സതതം ലോകനീതിയിൽസിദ്ധമല്ലോ

ശ്രീനാരദൻ— അത്യന്തശക്തികലരും സുതനിന്നിതുണ്ടാം
മൃത്യുഞ്ജയന്നു പുനരാശു ഗുഹൽകുമാരൻ
അത്യുഗ്രദൈത്യനിധനം സമരേ കഴിക്കും
വ്യത്യാസമേതുമതിൽ വരുമോ വിധിതൻ വിധിക്കു

അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കു് ഇനി ഒട്ടും ദുഃഖം വേണ്ട
(ദേവകളെല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചുകൊണ്ടു തൊഴുന്നു.)

ശ്രീപരമേശ്വരൻ— (ദേവകളോടും മഹർഷിമാരോടും) എന്നാലങ്ങിനെയാട്ടെ. (ദേവകളും മഹർഷിമാരും പോയി.)

ഹിമവാൻ— ഇവരെയൊക്കെ വേണ്ടതുപോലെ സൽകരിക്കാൻ ഞാനും പോട്ടെ.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—അങ്ങിനെയാട്ടെ.

(പുരോഹിതനോടുംകൂടി ഹിമവാൻ പോയി)

മേന— നമ്മൾക്കും സൽകരിക്കേണ്ടാളുകൾ വളരെയുണ്ടല്ലോ

ശ്രീഭഗവതി—ശരി ശരി വേഗത്തിൽ പോവൂ.

(പാർവ്വതിയൊഴിച്ചു ശേഷം സ്ത്രീകളൊക്കെ പോയി)

ശ്രീനാരായണൻ—(സ്വകാൎയ്യമായിട്ടു) ഞാൻ ഇനി സമയംപോലെ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാം.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—എന്താണിങ്ങിനെ പറയുന്നതു. എല്ലായ്പോഴും സമയമല്ലെ.

ശ്രീനാരായണൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു) അതൊക്കെ ഇനി ന്നറിയാം. (നടന്നുംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മാവിന്റെ നേരെനോക്കീട്ടു വിചാരം) ഈ ഞൊണ്ടുവിറ്റി ഇവരെ കരച്ചു മുഷിപ്പിച്ചുവെന്നു തോന്നുന്നതു. ഈ വക ഉള്ളുകളളൊന്നും അറിയില്ല. വലിയ യോഗ്യരായിരിക്കും ആൾക്കൊന്നും തിരിയുൽവല്ലു. ഇതിന്നു ചില വിദ്വാന്മാരുണ്ടു. ഇവരെക്കൊണ്ടു ചിലപ്പോൾ നല്ല ബുദ്ധിമുട്ടാവും. (ആലോചിച്ചിട്ടു) കുറെ കഴിഞ്ഞതാൽതന്നെ പോണ്ടുളളം. (എന്നു പോയി.)

(ശ്രീപരമേശ്വരനും ശ്രീപാൎവ്വതിയും ബ്രഹ്മാവിനെ വന്ദിക്കുന്നു)

ബ്രഹ്മാവ്— മമോൽപത്തി തരേ ഗൗരിചാരുശീലനിന്നെന്നും
പാരാതെന്നാശ്രയംനല്കിവിരന്നായെന്നും നന്ദനൻ

(എന്നു അനുഗ്രഹിച്ചിട്ടു വിചാരം) ഇദ്ദേഹത്തിന്നെ എന്തു ഞാനനുഗ്രഹിക്കേണ്ടതു. ഒന്നുംതോന്നുന്നില്ല. (സ്പഷ്ടം) എന്താണു ഞാനിവിടെ ഇനി ഇഷ്ടംചെയ്യേണ്ടതു.

ശ്രീപരമേശ്വരൻ—

മെല്ലെന്നു ചാൎത്തിശശിയോടു തുനല്ലപായം
ചൊല്ലീട്ടുശക്തിയൊടുചേൎത്തിതിവന്നുമെന്നാ
കല്യാണമായിതുനമുക്കിനിയിച്ചുമൊന്നു
മില്ലിങ്ങു ചെയ്യുതിനഹോപരിപൂൎണ്ണമായി (൨൪൨)

എന്നാലുമിതിരിക്കട്ടെ. ഭരതവാക്യം

പിന്നിട്ടിരിക്കുമുഹർഷനെഞവണന്നിടട്ടേവടിയോടുലോകം
ഗുണമുളളെല്ലാജനമായതിനമിന്നിടട്ടേകലിയുതുപോട്ടെ ()

(എന്നു എല്ലാവരും പോയി)

വിവാഹോത്സവമെന്ന

അഞ്ചാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

——ഃ൦ഃ——

കല്യാണിനാടകം

ഈ കാവ്യം കവിരത്നജാതികരിൽ ഒന്നായ കുഞ്ഞു
ണ്ണിത്തമ്പുരാനാൽ ഭൂപാൽസേവകനായ ദേ
ശ്യനാഥന്റെ വൈവാഹികസംവാദത്തെ ചൊൽ
കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കോടിലിംഗോത്ഭവൻ കൊച്ചു
ണ്ണിത്തമ്പുരാനാൽ നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന
വിവിധമാലാകരച്ചേൎത്തതും.

ഗ്രന്ഥകൎത്താവിന്റെ ചിലവിന്മേൽ
കൊച്ചി സെന്തോമ്മാസ അച്ചുക്കൂടത്തിൽ
അച്ചടിപ്പിച്ചത.

പകൎപ്പവകാശം രജിസ്ത്രുചെയ്യിരിക്കുന്നു.

കൊച്ചി—൧൦൬൪.

Printed at the St: Thomas Press,
No: 13, Tower Road,
Cochin.

1889

കല്യാണീനാടകം

പ്രഥമാങ്കഃ

ഹരിഃ ശ്രീഗണപതയെനമഃ ശ്രീഗുരുകാരുണ്യൈനമഃ
അവിഘ്നമസ്തു

* എന്തിന്നിപ്പൃഥ്വിനായിട്ടിനനുഹിനകരൻ വെണ്ണവെന്നെ
നുപെക്ഷിച്ചന്തിക്കോർ പരശ്രീ തടവിനതതണെന്നാങ്ങ
നെഞ്ചുകയെന്നെ ചന്തത്തിൽ സ്വീകരിച്ചൊരുവ്വുമഴകിലെഴും
ഗൌരിതൻ പാതിവണി ശ്ശ്രാന്തക്കൂട്ടിന്റെ കണ്ഠാഭരണമിളകിമറി
ഞ്ഞെവെപ്പൊഴുംകൂപ്പിടുന്നേൻ. (൧)

(നാന്ദ്യന്തത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവെശിക്കുന്നു)

സൂത്രധാരൻ— * ചെണ്ണാന്നുംഗപൂർണ്ണൊധമൈറാഭവകാന്ത
കുന്തനതിന്നഴകിൽ വന്നവ്വുപൊന്നുജലം
ക്ഷീണംവെടിഞ്ഞമരുമീ സ്സുരനല്പകെമ
മാണിങ്ങിനിപ്പൂച്ചില വിദ്യയെടുത്തിടെണം (൨)

(അണിയറയിലെക്കുനൊക്കീട്ടു) വെഗത്തിലിവിടെവരു.

നടി— (വന്നിട്ട്) എന്തിന്നാണെന്നെ വിളിച്ചതു.

സൂത്ര— ഈ സഭയിലൊരുനാടകമാടണം. അതിന്നാട്ടക്കാരൊട പറഞ്ഞയക്കുന്നാണ.

നടി— അതുവെണൊ. എങ്ങിനെയായാലും ചിലർ ശകാരിക്കും. എത്രനല്ല വിദ്യയായാലും വെണ്ടില്ല. അതുകൊണ്ടു ശകാരിക്കാതകണ്ടു ഞാൻകണ്ടിട്ടില്ല.

സൂത്ര— ഇതശരിയാണ.

* ധാന്യോർവ്വരൻതൻറ്റെനായകന്ത
ന്നൂനംവെടിഞ്ഞീടിനവിദ്യയെയ്യാ
മാനിച്ചിടാസ്സ്രുതിലൊകരെല്ലാ
നൂനംപ്പൊഴുക്കിവലപക്ഷമല്ലൊ॥ (൩)

എന്നാലും വിഷ്കംഭപ്രയോഗം വേണമെന്നരന്നേയാണെന്റെ പക്ഷം എന്താണെന്നല്ലെ. ഇപ്പോഴത്തെ ചിലർ സ്മരിക്കുമെന്നിട്ടുപിന്നെ കൂമെണ്ണേണ്ടകാര്യം കുറെക്കുറയും ചെയ്യും.

നടി—എന്നാലുത്സാഹകരമായ ഏതുനാടകമാണ് ആടുവാൻനല്ലതു-

സൂത്ര-* ആടുവാനിന്നുകൊച്ചുണ്ണി കോടിലിംഗേശനിർമ്മിതം
കേടകന്നോരുകല്യാണീ നാടകംനല്ലതല്ലയോ- (൪)

നടി—എന്നാലീവിവരം ആളുകളോടു പറവാൻപോട്ടെ

സൂത്ര—അങ്ങിനെയാകട്ടെ- (നടി-പോയി)

സൂത്ര-(മുൻപുറത്തുനോക്കീട്ടു)-ഹൈ! ശരൽക്കാലംവന്നു-

* പാരംമാലിന്യമേറ്റും ജലധരനികരം നീങ്ങിയപ്പോളിമാ
നിം ചാരുശ്രീരാജഹംസം നളിനിയൊടണയാനായിവ
ന്നെത്തിടുന്നു॥ ക്രൂരന്മാരാം പോയിടിന്ന മതിലി
രാമമേനോൻതരക്കിൽ മാനാം കല്യാണിതന്നെ പുണരു
വതിന്നിതാവന്നിടുംപോലതന്നെ- (൫)

ഞാനുമിനി വേണ്ടകാര്യം നടത്താൻ പോകുന്നു-

പ്രസ്താവന-

(അനന്തരം രാമമേനോൻ പ്രവേശിക്കുന്നു-)

രാമമേനോൻ— (തന്നെത്താനേനോക്കീട്ടു-)

* തെല്ലുമെന്നുള്ളിലിഛമേറിയതിന്നുമൊഹ
മില്ലാത്തതാനൊരുപുമാനസമൊടണിഞ്ഞെൻ॥
കല്യാണിതന്നരികിലദ്യസുഖമോടിയൊന്നു
മില്ലാതെ ചല്ലുവതിനായൊരുകൃസലുള്ളിത്॥ (൬)

* ഖരത്തിനില്ലവിടെയെന്നിരിക്കിലും।
റന്തൽവെണ്ടതിനുമൊഷ്ടമുണ്ടു ചൊ॥
സ്വാന്തമായതിൽ വിചാരമേന്നിയേ।
ശാന്തനിച്ഛിഹ കതിച്ചുപായുവൻ॥ (൭)

* ബ്യൂട്ടുസ്സുവേണമിരുളിൽക്കൊടുപ്പിട്ടിച്ചുകൊൻ
കട്ടിയാം പടിയിലെക്കിൽകഷ്ടമുണ്ടാം ചിലപ്പോഴ॥ (൮)

(ബ്യൂട്ടുസ്സിട്ടുവടിയെടുത്തുകറച്ചുനടന്നമുൻപുറത്തനോക്കീട്ടു)

* വെളിച്ചമുണ്ടൊന്നുവരുന്നുവെഗ
മൊളിച്ചുനിൽക്കാമിവിടെത്തമാകും॥

ഒളിച്ചുതാൻ കൊല്ലുമിതാശ്ചര്യപ്പെട്ടു!
പൊളിച്ചിട്ടു സാമ്പ്രതിലോകമെല്ലാം॥ (൧൯)

ഓ! ചൂട്ടക്കാരൻ തന്നെ (കാലു പിന്നാക്കം തന്നെ വെച്ചിട്ടു) ഹാ വിളക്കുകെട്ടി ഒളിക്കത്തന്നെ—(അനങ്ങാതെ നിന്നു)

- എല്ലാമിളപ്പപ്പെട്ടതയില്ലിഹ ചൂട്ടുകളി!
ചുള്ളാവിവന്നപ്പന്നക്കില്ലമിളൊരാളാ॥
ഉള്ളത്തിലിപ്പുതച്ചിന്തക്കൊരു മുങ്ങിനില്ലു!
കള്ളന്മരുള്ളവന്നെപ്പിടിയതാരെയില്ല॥ (൨൦)

ചൂട്ടുകാരൻ പോയി—(തെല്ലു നടന്നിട്ടു)

- പട്ടിപാഞ്ഞിഹ വരുന്നതുമുണ്ടിതേ
തിട്ടമെന്നെക്കടിപറ്റുമതാമമ
കെട്ടിടുന്നവ വന്നെട്ടുമിതാ
പെട്ടെന്നുടൻ കിടുങ്ങിടുന്നുവം (൨൧)

ഈ തട്ടുകൊണ്ടൊതുപന്ന്യ കണ്ടൊന്നില്ല ഒച്ചപ്പാടായിതിന്നു എന്താ ണെവേണ്ടതു

- കടിപറ്റാതിരുപ്പാനായ് വടിയാത്തതോ ഗ്രഹിക്കുവൻ
(വടിമീക്കുന്നു)
അടിപറ്റീകരളുക്കും ഞാടൻ പട്ടതിരിച്ചുപോ (൨൨)

ഓ! ഈ പട്ടിയുടെ കരച്ചിട്ടു നിന്നതാണെന്നെന്നാക്കാൻ തെളികം വരുന്നതിന്നുമുമ്പേ വേഗത്തിൽ നടക്കുകതന്നെ (പരിഭ്രമിച്ചു നടന്നിട്ടു) അയ്യോ! പടിവാതിലടച്ചിട്ടില്ലാ ഭാഗ്യംതന്നെ (മതിൽ കെട്ടിനകത്തു കടന്നു ശാലായിൽ കേറി ചാലയിൽ കൂടി അകത്തേക്ക നോക്കീട്ടു)

- സാപത്ന്യക്കേതോറ്റമങ്ങുവിധംമിക കാഴ്ചന്നിതൂക
തന്നിലിപ്പാം
പുല്ലാർന്നിരിച്ചു നല്ലായതിൽ നിജനാഥിയ്യാക
ചേർന്നടന്നിച്ചുകൊണ്ടു
തെല്ലുകല്യാണിമേവുന്നിതുമെത്തയുത്രിയതോ
മാലപോലി
നല്ലാസഞ്ചാരിതാക്കണിനിതു പാരമിപ്പൂക്കളോ
രെയാർക്കുന്നുതേറും (൨൩)

അനന്തരം കല്യാണിയും കൊച്ചു (പ്രവേശിക്കുന്നു) കൊച്ചു
(പിടഞ്ഞു)

* ധാരാധരന്ന്യൂനതരാംഗശോഭപെരുകിടുമീവക്ഷ്മാ
രാമമെനൊൻതലക്കൽ
മുൽമൊട്ടാഴ്ക്കപതിതപത്രൊട്ടുപരിചൊട്ടു
ചെന്നാകിലന്നായിതന്നു
കൊമ്പുള്ളാൎക്കൂട്ടങ്ങളിലവിളുകറയുംപൊ
കഫാസംശമില്ലം
പാരംസൌഖ്യംഭവിയ്ക്കുന്നതിനൊട്ടുതലമതിൽമാക്കു
മിണ്ടാനാപിയായാംകം (൫൨)

(സ്പഷ്ടമായിട്ടു)

പാരാതെനിന്റെ പതിയായിട്ടുമാവയസ്സൻ
കൊമ്പുനില്ലവനമിന്നിഹരാമമെനൊൻ
കേസരംശമിപ്പതിനാനല്ലൊതലാക്കുവന്ന
നേരത്തിലെന്തിനുവൃഥാവ്യസനിപ്പതും ഹി (൫൩)

രാമമെ— നവരസഭോഗികാന്തിങ്ങു
നിവതടെസല്ലാപമൊക്കയുംകെട്ടല്ലാൻ
ഈവിടമതിൽനിന്നിട്ടെന്നൻ
ചെവികൾകൊടുത്തല്ലമൊത്തുനേരംഞാൻ (൫൪)

കല്യാണി— ഒഴിയ്ക്കുന്നതുകൾക്കെല്ലാമെങ്ങും മാമലയിപറഞ്ഞു പടുവിരുന്ന ആയുവയസ്സനില്ലാതെ ഈനാമാത്രം ഭാഗ്യം കൊണ്ടു ഒരുതരംകിട്ടി ഈനെങ്ങാനുമതെളെവരം വന്നില്ലെങ്കിലൊരുനേരംകരെ അയ്യൊല്ലാ എന്നവിചാരിച്ചിട്ടാണെ

രാമമെ— കഷ്ടം ഹിന്റെബുദ്ധി ഇവളിത്രതരറിഞ്ഞിട്ടില്ലെ

കൊച്ചു— * നിന്നിൽപ്പെരുതെരാനരാഗമെഴുന്നമെനൊ
നിന്നിതരത്തിലണയാതമതന്നതാണൊ
ചെന്നാലനൎത്ഥമണയുംപൃഥുമന്നറിഞ്ഞു
തന്നെയുമന്തലൊട്ടുകാമികളെത്തുമെല്ലാ (൫൫)

രാമമെ— കൊച്ചുപറഞ്ഞതശരി.

കല്യാ— നല്ലാതെലപിക്കാവികൾക്കുമഴലെന്തിടുന്ന ലൊകത്തിനും നന്നായിട്ടസമാപ്തിയുംപെണ്ണയമ: സെൽക്കാർപണിക്കാരമൊ തൊന്നും നന്മക്കളിനിവേലരിയ്ക്കുന്നതാകൽതെട്ടുന്നകെ ഇന്ന്യ ധിനനസൗഖ്യമായിവരുമൊസപ. മണ്ണമിഷികിലും

ആറുകൊണ്ടാണെവിചാരം

രാമമെ—ഇവളും ഒരു വഴിപിടിച്ചാണെ പറയുന്നത

കൊച്ചു—എന്താണെ നിണക്കിത്ര പരിഭ്രമം അദ്ദെഹം വരില്ലെന്നവിചാരിപ്പാൻ മാത്രം നെരമായില്ലല്ലൊ മണി ഒമ്പതല്ലെ ആയുള്ളു

കല്യാണി—അയ്യൊ! അത്രെ ആയുള്ളു രണ്ടുമണിയായി എന്നാണ ഞാൻ വിചാരിച്ചത

കൊ— * സന്തൊഷിപ്രിയമായകാലമഖിലംഒട്ടിക്കെട്ടീടുന്നി നായ്ക്കെനൽമനനാന്തരികെതണാവാനായിനില്ലുംദെവാൻ കക്കത്തിൻതലയിൽചുഴത്തുമതി ൻ ഞെളുന്താതകുറെക്കുതൈ ഭ്രൂഖാ വെതവനനാതയൊമിതുമറൊക്കുളു പക്കംവിധെന (൫൬)

(ആ കാലത്തിൽ—ഉറക്കെ) എടികൊച്ചെ നിന്റെ നമ്പൂതിരി വന്നു എന്ന.

കൊച്ചു—ഒ! മുത്തശ്ശിയാണിപ്പറഞ്ഞത ഞാൻപൊട്ടെ

കല്യാണി—അയ്യൊ! ഇനിക്കിനി നെരം ഒട്ടും പൊവില്ലല്ലൊ

കൊ— * നത്യപരതന്ദ്രണക്കെകാന്തസായിച്ചിന്നുകൊച്ചുതൊൻ:നിസ്സംശയംശമില്ലനെൻവത്സരംതൊടിയാതവ (൫൭)

(പിന്നെയും ആ കാലത്തിൽ) എന്താണെടിനിയ്യ പിന്നെയും അവിടെയിരുന്ന കുശുകുശുക്കുന്നെ. എന്ന

കൊച്ചു—ഇനിതാമസിച്ചാൽഒച്ചെടമാണെവാതിൽതുറന്നപൊയി

കല്യാണി—ഇപ്പൊഴെവ്യസനമെഴുവന്നയുള്ളു

രാമമെ—ഇനി ഇവളെ വ്യസനിപ്പിക്കയല്ല വിളിക്കതന്നെ (ഒരടിവച്ചിട്ട) ഒ! ഇപ്പൊഴും വിളിച്ചാലൊ ആ മുത്തശ്ശി കെൾക്കുമെല്ലൊ. (കല്യാണിയെ നൊക്കീട്ട)

* ആത്തിപൂണ്ടൊരുവീപ്പിട്ടുന്നിതാ വെത്തിട്ടുന്നതളരുന്നു
തന്നെപിയാംമത്സ്യനെറമവിരഹമായമിന്നൊത്തുകാ
ണെകിൽവിമൊവിന്താമെമാ (൫൮)

* മൊറന്മാർകക്കുവാൻവന്നായിലധകടുങ്ങുനന്ദെരജൊഷം പാരാതെതിപ്പിടിക്കപൊഴുതതിന്നടമന്ദനെപാലിന്നിനിലും പാരംതൊറ്വന്നിടാതിട്ടിവളിതപരിശൊചിച്ചിട്ടന്നെതമിപ്പൊഴം പാരംവിട്ടുതവിയ്യന്നിതുഘമിസുഖവുംദുഃഖവുംഒന്നെമൊച്ചം ൫൯

കല്യാണി—ഇനി എങ്ങിനെ നെരംകൂടെയെല്ലെ ഞാൻതന്നെയായില്ലൊ ഇവിടെ

(അണിയറയിൽ) നീ തന്നെ ഇതന്നവ്യാധിക്കുട്ടന്റെ ഞാൻ വരുന്നുണ്ട എന്ന (പിന്നെ ഒരാൾ അകത്തേക്ക കടക്കുന്നു)

കല്യാണി—(കണ്ടിട്ടു പരിഭ്രമിച്ചു എണീറ്റിട്ടു വിചാരം)

* പൂത്താറ്റുംപകിട്ടുള്ളരിയ കസ്തൂരക്കുറിയുംകാന്തികത്തി
ക്കാളിംജ്ജ്വാടുള്ള കഞ്ചുകമരതിലൊതുന്നസഞ്ചിയുംപിൻപുറത്തനി
ളംവിട്ടുതാഴ്ന്ന കുടുമയുമെന്തതെൻമീശയുംചേർന്നിട്ടന്നി ശ്ലാഘ്യനാ
ണിപ്പുമാന്നുമുഖപരിചയമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു ചിത്തെ (൨൮)

എവിടുന്നാണു കണ്ടിട്ടുള്ളത—തോന്നുന്നില്ലാ

രാമമേനോൻ—പള്ളിവായനക്കാരൻ വെങ്കപ്പരായരല്ലേ. ഇത എന്തിനാണാവൊ ഇദ്ദേഹം ഇപ്പോളിവിടെ ചാടിവന്നത തന്റെ സാവധാനത്തിലറിയാം

വെങ്കപ്പ—(വിചാരം) അമ്പാ ഇവളുടെ ഒരു സൌന്ദര്യം അദ്ഭുതം കണ്ടപ്പോൾ അധികം വിശേഷം തന്നെ

* അന്തിച്ചോപ്പുകവർന്നനല്ലചൊടിയും ചന്ദ്രൻതൊഴുന്നാ
സ്യവും പൊന്നൊക്കുംമുലയുംകറുത്തതലയുംസൌന്ദര്യമാംവ
ണ്ണവും ചന്തത്തോടിടുമിക്കുരംഗമിഴിയെക്കണ്ടാൽ മ
നോജാഗ്നിയാൽവെന്തിട്ടുള്ളപിള്ളക്കണ്ടാം ധന്യാധന്യാ
താളിയുണ്ടാകുമോ (൨൯)

* ഉല്ലാസമോടുത്തമഗോത്രിയാമി കല്യാണിയെക്കണ്ടതുകാ
രണത്താൽവല്ലാതെകാമാഗ്നിപിടിച്ചുനീറിനില്ലാതെയാകു
ന്നുടെ ചിത്തമയ്യോ (൩൦)

(സ്പഷ്ടമായിട്ടു)

* നിമന്ത്രപരിശ്രമവകതന്നുത്തമമാനനീ കിട്ടുമൊവാനെ
മേറി ട്ടെങ്ങനെവാട്ടുന്നകാന്തവിരസമൃതസമെന്നെ
ന്നെനീതള്ളിടൊല്ലെ ഏതെല്ലാസ്സായവൻ ഞാൻ നരപ
തിഗുരു വാഴുന്നതിൻമാഹാത്മ്യമൊരും നമുക്കുണ്ടാക്കി
വാനാം കസ്തൂരിതുമ്മ നല്ലചൊല്ലില്ലനിത്യം (൩൧)

രാമമേനോൻ—ഇദ്ദേഹത്തിനും ഇതു തന്നെയാണഭിപ്രായം തന്റെ ഇവളുടെ മാതിരി അറിയട്ടെ

കല്യാണി—(വിചാരം) ഈവിധം എന്നെ വേഗമിവിടന്നൊടി ള്ളാനെന്താവഴി

വെങ്ക—* മാരൻചാടിച്ചകലവില്ലുവലിച്ചുണ്ടാക്കും കൂരമ്പിനാ
ൽമറ്റുപ്പാട്ടുളുമുയുന്നകാന്തെ പാരംപ്രസാദമൊടുനിന്ന

ധരാളിതമെന്ത സ്വാരസ്യസാരനിലയെക്കരികാലുരുബൊരാല()
(വിചാരം) ഇന്താണിവടെ കുന്നംമറിയാതതാപം ഒരിപ്പു ശ
ഷോണ്ടായിട്ടില്ലല്ലോ ഇതൊട്ടു

(സ്പഷ്ടം) * വങ്കത്തമേറ്റ പരദേശിജനത്തിനെന്ന തെങ്കൽ
പ്പെട്ടില്ലിക്കിടെയില്ലൂമായലാക്ഷി തിങ്കം പ്രസന്നമുഖി
കേരളവാസിയായ്വെങ്കപ്പരായർമതിയാംമലയാളിയത്രെ

* ശ്രാവിച്ചതില്ലതമിഴിനാലശം ചപലച്ചിതൊന്നമെടെ
ജീവിതത്തിൽ രവിയുംഭവാങ്കിലയില്ലൂകൂടെച്ചു ശ്രവസ്സി
ന്നെങ്കിലധികംതൈഷകവെശം (൨൯)

കല്യാണി—മുത്തശ്ശി അരങ്ങപ്പുറത്തു കിടക്കുന്നതെഇതൊരാ
ന്നുകേട്ടാലെന്റെ കഥകഴിയും ഒരുകൊണ്ടിന്നതുമില്ല ഇ
നിയൊരുമിവസമാവാം ഇപ്പോം വെശമൊയ്യോളു

രാമ—ഇതുട്ടാനുള്ള വഴിനന്നായി

വെങ്ക—(വിചാരം) അങ്ങിനെ; വ്യാധിയറിഞ്ഞ ചികിത്സിച്ചാ
ലെതന്നെയുമാറുള്ളൂ ഇപ്പോൾ ഉപം വിശേഷം പറഞ്ഞു തുടങ്ങി
യല്ലൊ വളരെ വിരോധവുമില്ല (സ്പഷ്ടം)

* മുത്തശ്ശിക്കു വിരോധമില്ലി തങ്കുലത്തിന്നായാണൊറ്റവും
സത്യംവെടിയതെന്തിനൊ പചനവും കൊന്നിന്നത്
കീടിനെൻ (൩൦)

കല്യാ—(വിചാരം) അയ്യോ ഇന്നാരെവ്യധികൂട്ടായെല്ലൊ

* നൽപിയ്യ മാംലശില്ലും ശേഷമിതമരകമെന്നാ ഇതൻപാതിട്ട
ഒപ്പം കണ്ണെന്നിട്ടുകത്രായം കൂപരമെഴുതുവാൻ വായിൽ
വീഴുന്നപൊലെ ഇപ്പൊഴെന്നുംവരുൻതാനുമുലിത കല്ലു
മെന്നാക്കെമന്നന്തികത്തിൽ കെല്ലൊടിയായമെ വിട്ടു
കിന്നമഹോ ഹന്തതൊന്നെന്തുചെയ്യു (൩൧)

ഇ മുത്തശ്ശിയുള്ളപ്പോം ഇനിയും ഇങ്ങനസുഖമാവില്ല
നിശ്ചയംതന്നെ വെശത്തിൽമരിക്കുകതന്നെയാണ മരം

രാമ—അയ്യോ ഇന്നും ഉദ്ധപമായല്ലൊ

* പരംവിചാരിച്ചീടാതെ പതംഎമ്മെക്കാളുന്നതെഹാ
നരൻമാക്കുസഹിച്ചീടാനതാതെവരുന്നത (൩൨)

വെങ്ക—നൽതെരൻവാണി നിന്നമമൊമെതിന്നിനാട്ടു
ന്നപം ചീട്ടുവന്ന ചിന്തെത്തിൽ ചിന്തമാടതൊടക്കയന്നിവാ
നായില്ലിതന്നീടണം (൩൩)

(കല്യാണിയുടെ കയ്യു പിടിക്കുന്നു)

രാമ— * തന്വാംഗിമാരമ്പന്റെ പൊരിന്നതികൊതിയൊടു ഞാൻ
നാണവും മാനവും വിട്ടിങ്ങെത്തിപ്പെട്ടിട്ടിതു ഞാൻ അധികവിവശ
നായിട്ടു വന്നിട്ടിവളൊന്നും മിണ്ടാതെ നില്ക്കുമ്പൊഴിവ
ളുടെ നൽതാമരക്കയ്യിവൻ കൈ കൊണ്ടു കയ്യാ പിടിക്കുന്നി
തു ശിവശിവ എന്നെ കണ്ടു നില്പാൻ പ്രയാസം (൧൧)

കല്യാ— (വിചാരം) ഇപ്പോൾ വിരോധം കാണിച്ചാൽ ദുശ്ശടമുണ്ട സമ്മതമാണെന്നു നടിക്കുക തന്നെയാണുത്തമം

രാമ— * കഷ്ടം തൈക കതൊറുന്നതി ല്ലനുസരിച്ചീടുന്നിതി തന്നെ പിന്നെയാം । കിട്ടുമ്പോൾ ഇത്തമരെ നിലാക്കിലുകയില്ലേ പെണ്ണുങ്ങൾ അതൊർക്കവേണ്ടയൊ ॥ ഒട്ടേറെ പ്രിയയായ ഇവളും ഒരു പുരുഷനിൽ പ്രേമം ജനിക്കുന്നതും । ദൃഷ്ടാന്തത്തിലറിഞ്ഞു ഞാൻ ഇനി ഇവ ളുടെ ചിത്തം ആരുമറിയുന്നതല്ല. (൧൪)

പെണ്ണുങ്ങളെ വിശ്വസിക്കരുതെന്നുള്ളതിനെ യായിരുന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കാതിരുന്നതു ഇപ്പോൾ നല്ലനുഭവം വന്നു_

(ആലോചിച്ചിട്ടു)

* ഉപകാരപ്പിലന്യനിലിവൾക്കനുരാഗമുണ്ടെ । നിക്കാര ണാലമ്മറ്റെല്ലാമെങ്കിലും ആളുമാറി കാമപരന്റെ മനസ്സുമാറി, ചിക്കെന്നിപ്പകൽ ഉണ്ടതുവല്ലൊ (൧൫)

എന്താണെന്നില്ല- മുതൽപ്പിയെ പെടിച്ചിട്ടും ഇങ്ങിനെയൊക്കെ വന്നെങ്കിൽ സംഭവിക്കാം

വെങ്ക—(കല്യാണിയെ ഇരുത്തുവാൻ കയ്യു പിടിച്ചു വലിക്കുന്നു)

കല്യാ—ആരോ വരുന്നതു കേൾക്കുന്നു ഇതൊന്ന സാവധാനത്തിലല്ലേ വേണ്ടതു. ഞാനൊന്നു പുറത്തു പോയി വന്നിട്ടാവാം.

(വാതൽ തുറന്നു പുറത്തേക്കിറങ്ങുന്നു)

വെങ്ക— ഓ! നീ തന്നെ പൊവേണ്ട ഞാനും വരാം

കല്യാ—ഇനിക്കു തന്നെ പൊവാൻ പേടിയില്ല എന്തു നല്ല പരിചാരമുള്ളതല്ലേ?

വെങ്ക—(വിചാരം) കുളത്തിലിറങ്ങുമ്പോൾ പുരുഷന്മാരുണ്ടെങ്കിൽ വികടമാക്കാനെന്നുണ്ടായിരിക്കും പൊവേണ്ട

രാമ—ഇപ്പോൾ ഇങ്ങിനെ എങ്കിലും ഈ പക്ഷം പിന്നാലെ പൊവണം

(അരികെ ചെല്ലുന്നു)

കല്യാ—(വിചാരം) അയ്യൊ! മരിക്കാനുള്ള വിരോധംതീൎന്നു ഇനിവിഷംകഴിക്കതന്നെ കയറുതപ്പി എടുക്കട്ടെ (തമ്മിൽകൂട്ടിമുട്ടീട്ട) ആരാണത?

രാമ—(വിചാരം) മിണ്ടാൻവരട്ടെ

കല്യ—എന്താമിണ്ടാത്തെ? (വിചാരം) ഇത ഭ്രമമായിരിക്കുമൊന്നുണ്ടൊ? (സ്പഷ്ടം) അല്ലൽഭുതം!

* ചാവാനൊരുങ്ങിട്ടന്നെന്നെ। നിവെശാൻതിന്നിടെണമെ॥ വെവുന്നചിത്തം ദുഃഖത്താൽ। ജീവനിൽകൊതിയില്ലമെ॥ (൩൩)

രാമ—(ഒച്ചമാറീട്ട) എന്താണ അത്ര ദുഃഖം?

കല്യാണി—* മനസ്സിന്നിണങ്ങുന്നൊരുരാമനെന്നെ യിനിക്കു കാണ്മാൻവളരെപ്രയാസം। അനിഷ്ടരായുള്ളവർപൊകയില്ലെന്നകത്തുന്നിനൊക്കിലിതാണദുഃഖം॥ (൩൪)

രാമ—(വിചാരം) ഇവൾക്കഎന്റെ നെരെ നന്നെ സ്നെഹമുണ്ടെന്ന ഇപ്പൊൾനല്ല നിശ്ചയംവന്നു മറ്റൊരുത്തനെരെയുമില്ലന്നും॰ (സ്പഷ്ടം)

* ഏണീവിലൊലനയനെതവസൌഖ്യമാകും കൈന്നിട വെണ്ടതുസാഹസമുള്ളിൽനിന്നു പ്രാണങ്ങൾപൊലെകരുതുന്നൊരുരാമമന്നൊ നാണിപ്പമാനറികചെതസിരൂഢമല്ലൊ (൩൫)

കല്യാണി—വിചാരിക്കാത്ത ദുഃഖത്തിന്ന വിചാരിക്കാത്ത സുഖവും വരുമല്ലൊ॰ ക്ഷീണംതെറിയാൽ ഭാഗ്യമായെന്നൊക്കെക്കും ഈശ്വരൻതന്നെ സഹായം॰

രാമ—* ഭാവങ്ങളുള്ളൊരുകാമുകന്മാർ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പൊളന്ന്യവരൊർ ചാവാതിരിക്കുന്നതുഹന്തചിന്തിച്ചാവൊളമിങ്ങുത്ഭുതമായിടുന്നു (൩൬)

കല്യാണി—നൊക്കുകറച്ചുനെരം ഭാസ്കരൻപുരക്കൽ ഒളിച്ചിരിക്കുണ്ടൊ അല്ലെങ്കിലകത്തൊതരായതന്ദെ അത വിചാരിപ്പാൻ പുറത്തിറങ്ങിനൊക്കുമ്പൊൾകാണും (അങ്ങിനെചെയ്തിട്ട)

കല്യാ—* പൊണ്ണൻതായർപിടിച്ചന്നെനവരൂപാക്കിത്തീർത്താർമങ്കരം പിന്നെംപുണർവാൻപിടിക്കുകനിവൊടൊന്നാശ്ചര്യമാകുവാൻ ചണ്ഡാംശുശ്രുതിതുല്യമായിവിലസുംവല്ലിക്കുമപ്പല്ലവംതിങ്ങുംനന്മയെറുംവക്കിലുടനന്നായുള്ളതംനിങ്ങൾക്കു( )

(രാമമേനോന്റെ കയ്യുമ്മേൽകയ്യുവെയ്ക്കുന്നു)

വെങ്കു—അവൾവരേണ്ടുന്നനേരമായല്ലൊ എന്താവരാത്തത്?

* ആനക്കമെന്തെങ്കിലുമൊന്നുകേട്ടാൽ നിന്നുള്ളമെത്തുന്നവൾ
വന്നവളെന്നമനസ്സിന്നതിയധൈര്യമായിട്ടിന്നിപ്പൊ കഷ്ടം
ചതിപറ്റീടുന്നു (ശ്ലോ)

ഇനിപ്പുറത്തിറങ്ങിനോക്കുകതന്നെ (തിരികെപ്പുറത്തിറങ്ങിനോക്കീട്ട്) ഇവിടെ എങ്ങുംകാണാനില്ലല്ലൊ അവളെവിടെ പോയി

കല്യാണി—ഓ! രായർപുറത്തിറങ്ങിനോക്കിത്തുടങ്ങി

വെങ്കു—അവളെന്നെചതിച്ചു എന്നാണതോന്നുന്നതു. ഒരു മലയാളസ്ത്രീകളും കണ്ടേടത്തോളമൊന്നെങ്കിലും കള്ളികളാണെന്നുതോന്നുന്നു; ഇതൊക്കെ ഇവരുടെ മൂത്തജ്യേഷ്ഠിയോടു പറയണം

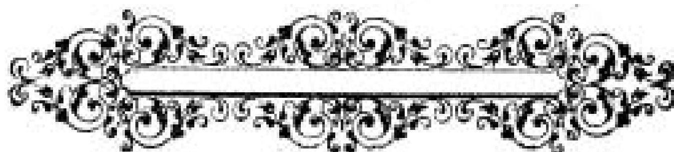
(വെങ്കപ്പരായർപോയി)

കല്യാണി—ഓ! ഇപ്പിടിയൻ മൂത്തജ്യേഷ്ഠിയോടു പറഞ്ഞാൽ ഇപ്പോൾ വ്യവഹാരമാകും

[illegible]— * വങ്കത്തമേറീടുമിവൻമൊഴികേട്ടുമുതിർന്നീടും
നിന്ദാലഹളയാകുമതിന്നുമുമ്പിൽ പങ്കജനേത്രനമോടു
വേഗത്തിൽനോക്കി പൂങ്കാവിലേക്കുപുറപ്പെട്ടൻമൊഴിപോക
യല്ലീ? (ശ്ലോ)

കല്യാണി—അങ്ങിനെതന്നെ (രണ്ടാളുംകൂടി) നോക്ക കണ്ണുകൊണ്ടുപിടിച്ചുപോവാം (അങ്ങിനെചെയ്തിട്ടു എല്ലാവരുംപോയി)

ഒന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

കല്യാണിനാടകം

ഷഷ്ഠ്യാങ്കഃ

(അനന്തരം കുടയുംമറ്റുംകൊണ്ടു ചങ്കുനായർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചങ്കു — കഷ്ടം എന്റെതലയിലെഴുത്ത ഇങ്ങിനെയായല്ലൊ

* കൊണ്ടുനടപ്പായിപണ്ടൊരു ഞ്ഞയരിയുപ്പെന്നപ്പോഴുംകെട്ടിന്നൊ । രണ്ടാംകുറിഞ്ഞാനകല്പനകളെക്കൊണ്ടന്നിനിക്കൊട്ടുമെ ॥ മിണ്ടാതിങ്ങുവസിക്കുവാനിടയുമില്ലയ്യൊകഷ്ടം ഞാനിപ്പൊലുമീ । വണ്ടിക്കാരുടയത്തിങ്കൽനിന്നുമധികംകഷ്ടംപെന്നുകൊണ്ടണയൊ ॥ (൨൧)
* വണ്ടിക്കാരകമ്പമുതൽ വണ്ടിക്കാരായുടൻജനിക്കുന്നു । വണ്ടിക്കാരമരിച്ചാലവണ്ടിക്കാളകളായിടുന്നു ॥ (൨൨)

രണ്ടുവകക്കാരുടെയും ജീവനൊന്നാണ നിശ്ചയംതന്നെ- ആട്ടെ ഇങ്ങിനെ ബുദ്ധിമുട്ടി വേലയെടുത്താൽ എജമാനന്നസന്തോഷമുണ്ടൊ- ലേശമില്ല- എല്ലായ്പൊഴും തെറിപറയുകയല്ലാതെ ബുദ്ധിയില്ല- പകരം ക്രൂരതിയുണ്ട്- വിചാരിച്ചാലപ്പൊഴെ ഞാനവനെ- വിചാരിച്ചത മുഴുവനും പറകയില്ല- വിചാരിച്ചത പോലെ ഒക്കെ ഇവൻ പ്രവൃത്തിക്കണൊ- എങ്ങിനെയാണ ഈ എജമാനന്റെ പാകമെന്നു- ആരുവിചാരിച്ചാലും കഴികയില്ല- ഇന്നലെ ഒരു ബ്രാഹ്മണയജമാനൻ വന്നതുകൊണ്ട അദ്ദേഹത്തിനെ ശുശ്രൂഷിപ്പാൻ അങ്ങൊട്ടോടീട്ടും ഇങ്ങൊട്ടോടീട്ടും രാത്രി കഞ്ഞി എന്റെപൊട്ടക്കൂട്ടാൻകഴിഞ്ഞില്ല- അച്ചിവീട്ടിലെക്കുപോയില്ല- അതിരിക്കട്ടെ- ഇനിയൊ പക്ഷേ എന്താണാവൊ എന്റെ തെറ്റ ഒക്കെവിചാരിക്കുന്നത- അതാണവിചാരം- ഇന്നവളോട സമാധാനം പറവാൻ തരംകിട്ടില്ല എന്നാണ തോന്നുന്നത- ഒരു വന്നഎജമാനൻ ഇന്നുപൊവില്ലന്നാണകേട്ടതു- ഇപ്പോൾ ഉപേക്ഷ ഇവിടെ എന്താണുംവെച്ചുകണ്ടാൽ കഠിനപ്പുലരായിരുന്നു- ഒ ഇതാ വിചാരിച്ചപ്പൊഴെക്കു.

* ചെററുപിരണ്ടമുഷിഞ്ഞൊരുകീറത്തുണിയും പുതച്ചു ചൂലേന്തി
ശ്രീഗൃഹപ്പുറത്തിട്ടമന്നുടെ പാറുവതാമച്ചിയുണ്ടിഹവരുന്നു

(അനന്തരം പാറു പ്രവേശിക്കുന്നു)

പാറു — ഒരും തെണ്ടികഴുവേറികളെ വിശ്വസിച്ചിട്ടുള്ളതല്ലി

ചങ്കു — ഞാനൊന്നും തെണ്ടാൻ പോയില്ല — പിന്നെ എന്താണ്ടി നീ കാണുമ്പോഴെല്ലാം ചാടിക്കടിക്കുന്നതു?

പാറു — എന്നാലിന്നലെ നിങ്ങളെവിടെയായിരുന്നു? നിങ്ങളും വരുമെന്ന വിചാരിച്ചു ഞാൻ വാതിലടക്കാതെ കിടന്നിട്ട കള്ളന്മാർ വന്നു കേറാഞ്ഞതു എന്റെ ഭാഗ്യമല്ലേ?

ചങ്കു — ഇനിക്കിന്നലെ കഞ്ഞിന്റെ പൊളു കൂട്ടാൻ കഴിഞ്ഞില്ലാ

പാറു — ഇവളെ! മനസ്സിലായിട്ടുണ്ട് — പെറിട്ടോരമ്മിക്കിൽ ചെന്നാൽ വെള്ളമ്പൊളും പിറുപിറെ ഞാനൊന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കും — ഇവിടെ വരുമ്പോഴെല്ലാം വൈകി എന്നാ വായി- പിന്നെ പൊക്കംപൊലെ കിടന്നുറങ്ങായി

ചങ്കു — എന്താണ്ടി നീ വായിൽകേറി പറയുന്നതു? ഞാൻ മുഴുവൻ പറഞ്ഞോട്ടെ

പാറു — എന്നാൽ കേൾക്കട്ടെ

ചങ്കു — യജമാനന്റെ അവിടെ ഇന്നലെ ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥയജമാനൻ വന്നിരുന്നു — വന്നപ്പോഴെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്നു കാപ്പിവേണം പാല വേണം കുളിക്കുവെള്ളം വേണം ഒരു പത്താളുകളും കൂടിയാലും പാകം നോക്കാൻ കഴികയില്ലാ യജമാനന്റെ തെറികെട്ടും അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും ഓടീട്ടും ഉറക്കമൊഴിച്ചിട്ടും ഇന്നലെ ഞാൻ കുഴങ്ങി — അതാണെ വരാഞ്ഞതു

പാറു — എന്തിനാണിങ്ങിനെ വെറുതെ യജമാനൻ നിങ്ങളെ തെറിപറയുന്നതു?

ചങ്കു — എന്നെ തെറിപറഞ്ഞിട്ടു വേണം ആ ഉദ്യോഗസ്ഥയജമാനന്നു ബഹുമാനമാകാനെന്നു തോന്നും

പാറു — യജമാനൻ വിശേഷിച്ചൊന്നും അറികയില്ലെന്നല്ലേ നിങ്ങളും പറയാറ്? എന്നാലിതു ബുദ്ധിയുള്ളതല്ലെങ്കിൽ എന്തിന്നു സേവിക്കുന്നതു? രൂപയെടുത്തു കിഴിച്ചാലും തന്റെ ഇടം കഴികയില്ലേ?

ചങ്കു — * അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവനാകയാൽ, കറച്ചുമിക്കീയജമാനനെങ്കിലും ॥ ധനികനായതൊന്നിതു വിശിഷ്ടമാകയാൽ, മറഞ്ഞുനിന്നു സേവനത്തിനാം പ്രിയേ (൨൭)

പാറു—ആട്ടെ നിങ്ങളും ഇന്ന വരുമൊ?

ചങ്കു—പിന്നെയൊ?

പാറു—എന്നാൽ ഞാൻ പൊട്ടെ. നെരം കുറെ ആയി അടിച്ചുവാരാനൊരുപാട മിറ്റമുണ്ട.

ചങ്കു—വരട്ടെനിക്ക-ചൊദിക്കട്ടെ, യജമാനന്റെ അച്ചിയുടെ കാലിന്മെലൊരു വിഷഭയമുണ്ടായതൊക്കെ മാറിയൊ?

പാറു—(കമ്പിച്ചു) ഉവ്വ (പിന്നെചിരിക്കുന്നു)

ചങ്കു—ഇതിലെന്താ ഒന്നുമുണ്ടെന്നതൊന്നും വെള്ളൊ. എന്താണ നീ ചിരിക്കുന്നതു? പരമാൎത്ഥംപറ.

പാറു—(നാലു പുറത്തുംനൊക്കീട്ട പതുക്കെ) വിഷഭയം തന്നെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

ചങ്കു—എന്നാലെന്താണീ സംസാരംവരാൻ? ഇങ്ങിനെയൊക്കെ ഒരൊന്നുണ്ടാക്കിട്ടാളുകളെന്താണ കാൎയ്യം?

പാറു—ഒരു ദിവസം ഒരു പരദെശിപ്പട്ടരൊരുമിച്ച കിടക്കണമെന്ന മുതശ്ശിയുടെ ശാഠ്യമുണ്ടാവുമെന്ന നിശ്ചയിച്ചിട്ട അതു കവെളിപ്പാൻ കല്യാണിയമ്മതന്നെ മുള്ളുകൊണ്ടു കാലുകുത്തിപ്പൊട്ടിച്ചിങ്ങിനെ സംസാരമുണ്ടാക്കിയതാണ.

ചങ്കു—ഒ! ഹൊ. അങ്ങിനെയാണ!

* പെണ്ണുങ്ങളുംതൻവ്യാജമറിഞ്ഞിടാ നീ । പെണ്ണുങ്ങളും
തന്നെമതിയാകയുള്ളൂ ॥ സൎപ്പങ്ങളുംതൻകാലറിവാൻനി
നച്ചാൽ । സൎപ്പങ്ങളല്ലാതെയൊരുത്തരുണ്ടൊ ॥ (൩൭)

പാറു—ഞാൻവെഗംപൊട്ടെ

ചങ്കു—ഉം

പാറു—(പൊയി)

ചങ്കു—ഇനിപൊവുകതന്നെ (കുറച്ചു നടന്നിട്ട ചെവിടൊൎത്തിട്ട) യജമാനന്റെ ഒച്ചയല്ലെ ഒരു കെൾക്കുന്നതു? അതെ- യജമാനനിപ്പൊൾ വീട്ടിൽവരാൻ സംഗതിയില്ലല്ലൊ- നൊക്കട്ടെ-പടിവാതലടച്ചിരിക്കുന്നുവെല്ലൊ-

(അണിയറയിൽ) ഇപ്പഴത്തെനിശ്ചയംമുമ്പിലത്തെപ്പോലെ ഒന്നുമല്ല. ഇനിഎത്ര ആശ്രയിച്ചാലും നാം പൊവില്ല- എന്ന

ചങ്കു—യജമാനനെന്താണിപ്പൊളിവിടെ വരാൻ (ആകാശത്തിൽ കളുകളും) ഇത്രാളുകൾകൂടിചിരിക്കുന്നതെന്താണു? ഓ! അത്, മനസ്സിലായി- നാണുമാരാര യജമാനന്റെ നാട്യം കാട്ടുകയാണ.

(പിന്നെയുമണിയറയിൽ) ഇവിടുന്ന കണ്ടിട്ടില്ലല്ലൊ. പിന്നെ എങ്ങിനെയാണിവിടെയ്ക്കിതിന്റെ അറിവു കിട്ടിയൂ? എന്നാ.

ചക്രം — ഇപ്പോൾ രാമുണ്ണിമേനോന്റെ നാട്യം കാട്ടുകയാണ്. മാരാരുകൈമനോണ നല്ലമരയവരുന്നുണ്ട്. അകത്തെക്ക കടന്നിരിക്കാണുകതന്നെ (വാതിലൂന്നി തുറന്നകത്തേക്ക കടന്ന കടമിറക്കിനോക്കീട്ട്) ആളുകളിത്രകൂടിയതു കുറമല്ല. നല്ലനേരം പോകണ്ടെ.

* ഗോഷ്ഠിത്തമൊട്ടുതലായിട്ടുകള്ളക്കല്യാണം കാട്ടുന്നതും പെരുമ
  ഹാസപ്പനവും നടപ്പൂ॥ യാതൊരു പെരുന്തയജമാനനുടെയു
  മിങ്ങീ നാട്യം നടിച്ചിട്ടുമിവന്റെയുമൊന്നുതന്നെ॥ (രവ്യ)

(നാണുമാരാരപ്രവേശിച്ചിട്ട്) എന്താണ പറയുന്നത? കള്ളപ്പൂരം മറ്റും നമുക്കുള്ളപോലെ ഇവർക്കുമുണ്ടൊ? ഇവരെന്ത കള്ളത്തൊഴിൽ കാട്ടിയാലും അതൊഴികയില്ല നാമറിയും

നാണു — (രാമുണ്ണിമേനോനായിട്ട്) ഇവിടുന്ന അറിയില്ലല്ലൊ വിചാരിച്ചിട്ടില്ല എങ്ങിനെയാണറിവ കിട്ടിയതെന്നറിവാൻ ചോദിക്കെ?

ചക്രം — രണ്ടാളുടെയും ആയാൾ എങ്ങിനെ വരുന്നതെന്നാണ അമ്പട മാരാരെ

നാണു — (കൊരപ്പനായിട്ട്) ഈ കൊച്ചിന്റെ സംബന്ധക്കാരൻ ഇപ്പൻനമ്പൂരി പറഞ്ഞിട്ടാണ നമുക്കറിവുകിട്ടിയൂ.

രാമുണ്ണി — ഓ നമ്പൂരിപ്പാടന്മാർപറഞ്ഞത മുഴുവനും വിശ്വസിക്കയല്ല അവർ മാറിമറിച്ചു പറവാൻമിടുക്കന്മാരാണ

കൊര — ഹി ഹി. ഇദ്ദേഹമിങ്ങിനെയല്ല നല്ലസൂക്ഷ്മഗ്രാഹിയാണ.

രാമുണ്ണി — ഇവിടുന്നിത്ര യാതൊരുമായിട്ടുകൊട്ടക്കുമ്പൊളൊപ്പം കല്യാണത്തിൽമാത്രവരുത്തീട്ട എന്താണകാര്യം?

കൊര — അതല്ലെന്നുമുക്കിന്നത്രാമഷ്ട്യം?

രാമുണ്ണി — എന്നാലുമിവിടുന്നൊരിയ്ക്കലൊക്കക്ഷമിക്കണെ

കൊര — ഒരിക്കലെ നാം ക്ഷമിച്ചിട്ടുള്ളു? ഇനികുറച്ചുപറയാതെ കണ്ടുകഴിയില്ല. സഹിയ്ക്കുന്നില്ല നമുക്ക. അവർക്കുപകാരസ്മരണ ലേശമില്ലാത്ത പകയാണെ ചെയ്യുന്നത.

* പണ്ടൊക്കെയുംനാം പലതുമങ്ങു കൊടുത്തുവെന്നാൽ വെണ്ടെ?
  യവർക്കതണിയില്ലതൊടില്ല കഷ്ടം ॥ കണ്ടാതപമറ്റു ബ

ഉററലോകികമുള്ളമുത്തി । യൂനാംഗകൊണ്ടടനെടുത്തു വെ
ച്ചിടുന്നു ॥ (൫൯)

• കെല്പകന്നൊരു ധൃഷ്ടതയെത്തുവൃദ്ധാശ്രുവെന്ന് । തൊഴികൊ
ക്കൊടുത്തു പരിചൊടുപൃഥത്തിയാലും ॥ കെ.സ്റ്റല്ലകാന്തല
വലലശ്രൂമെൻറപാകം । ഒന്നുമില്ലവൻ പകതിന്നു
തിരെല്ലമില്ല (൬൦)

• നിത്യംവിവേകമിയലുന്നൊരമ്മത്തിചെന്നു । യുദ്ധംകൊടു
ക്കമഞ്ഞുമുഖമകത്തു വന്നാൽ ॥ ബുദ്ധിക്ഷയംമവരും പടിച
ത്തപോലെ; ക്രൂദ്ധനിലന്തവപംകഴിഞ്ഞിടന്നൊരഞ്ജം (൬൧)

• കല്യാണിതെല്ലുമിവനിൽകനിയാത്തതെന്തേ । കല്യാണി
തെന്നുവതെ തവചിത്തമയ്യോ ॥ ഇല്ലാന്നുകശരണംകത
ണോലയെന്നി; ഖല്ലാതെ യാനിനിമലൻ കിടന്നിടേണം ( )

• ചാരത്തിരുന്നപലതിങ്ങിനെ ചൊല്ലിയാലും ॥ പാരമ്മെച്ചി
ച്ചിലൊടുമിട്ടകപ്പുകിയാലും । പാരാതെനാം കരകിലുംഴറിനം
നിനച്ചാൽ ॥ ചെറില്ലലേശവുമപംകൊണ്ടവടമാറുന്നു

രാവുണ്ണി—ഇത്രക്കെട്ടുമാണെവല്ക?

കോര—കഴിഞ്ഞിട്ടുകെമ്പക്കടെ ധൈര്യവും വ്യസനവുമില്ലെന്ന്ഘം നമുക്കു സഹിക്കാൻവയ്യാ. (പല്ലു കടിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ട്) അവളിതൊക്കെ ഓ ള കള്ളത്തേവടിശ്ശിമാരോടു പഠിഞ്ഞുവെച്ച സംസാരമാകും.

രാവുണ്ണി—ഇവിടുന്നാവുകൊണ്ടൊണിത്രനാളും ക്ഷമിച്ചതു. ഇതന്നെ അടിയങ്ങളുമറ്റൊ ആണെങ്കിൽ ഇത്രയും ക്ഷമിക്കില്ല.

കോര—അങ്ങിനെ പറയൂ.

രാവുണ്ണി—ഇനിയുമവരാശ്രയിച്ചാലിവിടെയ്ക്കു മയപ്പെടും എന്ന സംശയമുണ്ടു!

കോര—രാവുണ്ണി ഇനിയതു വിചാരിക്കേണ്ട. ഇറച്ചുകൊണ്ടുത്തു ഇനിയവളെൻ തിരുമുൻപിൽ വച്ചാലും നമുക്കുടനേ തിരുമുള്ളകൊടുക്കാൻ കഴിയില്ല.

രാവുണ്ണി—കുറച്ചുദിവസം കഴിഞ്ഞാൽ തന്നെ ഇതുറച്ചുകൂടും.

കോര—നാമാണെന്ന വിചാരിക്കാഞ്ഞിട്ടല്ലെ നിയ്യിങ്ങിനെ പറയുന്നതു?

രാവുണ്ണി—ഇവിടുന്നാവുകയൊന്നൊരപ്പോഴും.

(പരുക്കൻ) ഇനിയുംവെഗമങ്ങോട്ടു പോകുമെന്നു തോന്നുന്നു.

(അരങ്ങേറത്തിൽ)

ഇനി ആ കഞ്ചുക്കുറുപ്പും കൊരപ്പന്നായരുമായിട്ടുള്ള കൂടി കെ ഠംക്കളെ എന്ന.

നാണൻ—(കഞ്ചുക്കുറുപ്പായിട്ട)

ചക്കു—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു) എടത്തുകാലിന്റെ തൊണ്ടലും ചിറികൊടലും എളിയ്ക്കുള്ള വളവു മൊക്കെയുമതുതന്നെ.

കഞ്ചു—(രംഗത്തുന്നു ചുറ്റുന്നു)

കൊര—ആരാണവിടെ?

കഞ്ചു—അടിയൻതന്നെ.

കൊര—ആര കഞ്ചുവോ?

കഞ്ചു—ഏറാൻ.

കൊര—അകത്തേക്ക കടക്ക.

കഞ്ചു—(അകത്തേക്ക കടക്കുന്നു)

കൊര—എവിടുന്നാണിനി വരുന്നതു?

കഞ്ചു—ആ പിച്ചകപ്പറമ്പിൽനിന്നാണ.

കൊര—ആ കള്ളിയുടെ വീട്ടിൽ എന്തിനാണിനി പൊയ്യു?

കഞ്ചു—വെറുതെതന്നെ.

കൊര—എന്താണവിടെ വിശെഷം?

കഞ്ചു—ഒന്നുമില്ല.

കൊര—എങ്കിലും?

കഞ്ചു—* കല്യൺമജിസ്ത്രേട്ടിഹരാമമെനൊൻ । കല്യാണിയമ്മയ്ക്കിന്നുതന്നെ ॥ നല്ലൊരുമൊരാൾമുറിനൽകമെന്നു। ള്ളുല്ലാസമൊടുണ്ടൊരുവൎത്തമാനം ॥ (ശ്ലൊ)

കൊര—ഈ ഹാ-അതുശരിയ്യോ? എന്നാലതൊന്നുപൊകണം. അതിന്നെന്താണുവെണ്ടതു? നിയ്യതന്നെഉത്സാഹിയ്ക്കു

കഞ്ചു—അയ്യൊ അടിയനെന്തുത്സാഹിക്കുന്നതു? കുന്നൻമതിച്ചാൽഗൊപുരമെത്തുമൊ? വെണമെങ്കിലിവിടുന്നുതന്നെ ഉത്സാഹിക്കണം.

കൊര—എന്നാലൊ?

കഞ്ചു—ഒരെഹാന്നടക്കം.

കൊര—നാമിന്നലെരാത്രിയിലവിടെപൊയിരുന്നു.

കഞ്ചു—ഏ-അതുവ്വൊ?

കൊര—അങ്ങൊട്ടല്ലാ പൊയ്യതു അതിന്റെ അങ്ങെവീട്ടിലെ ഴ്ചപൊയതു ആ മിറ്റത്തുകൂടിയാണെന്നെയുള്ളു.

കല്യാ—അതെപ്പൊഴ്?

കൊര—* ചെല്ലിനൊടുവളെക്കുറിച്ചല്ല മകനെത്തന്നെ നോക്കി
നിന്നെൻനാഥ ! കഷ്ടിപ്രേമം വാക്കിലടച്ചാളപ്പൊഴും നമ്മുടെ
മുഖത്തുതന്നെയവൾ (൩൪)

കല്യാ—ഇതൊന്നും കൂട്ടുകാരുടെ അവർക്കു കാര്യമെന്തു? സ്വാതന്ത്ര്യമെന്തു? ആരുമെന്തിനിശ്ചയിച്ചതല്ലാതെ അവിടെവല്ലതും നടക്കുമൊ? അവൾക്കിവിടത്തെ വഴിയറിഞ്ഞുകൂടാത്തതാണ.

കൊര—അതുമാത്രമെ അവിടെസ്വാതന്ത്ര്യമെപ്പൊളെയുള്ളു നാം മുമ്പിലനവധിയാളുകളുടെ ഇനി അങ്ങൊട്ടു പൊവില്ലെന്നു നിശ്ചയപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ടല്ലൊ ഇനി അവർ ചൊദിച്ചാൽ എന്താണ പറയെണ്ടത?

കല്യാ—ഇവിടുന്ന എല്ലാവരൊടും കൂടിവിട്ട കല്യാണിക്കൊപ്പോയിട്ടില്ല അവരിങ്ങിനെ ചൊദിക്കുന്നത? ഒന്നെ നിപ്പിച്ചാലൊ പിന്നെ ഇവിടത്തെ വിചാരിച്ചു നിറുത്തുവാൻ എന്ത്?

കൊര—അവർക്കു മനസ്സില്ലാത്തതിനെ?

കല്യാ—അവർ പള്ളിക്കൂടത്തിൽ പഠിക്കുന്നതൊക്കെ ഒരു തരം തന്ത്രങ്ങളുടെ വിദ്യകൊണ്ടല്ലെ? ഇവിടുന്ന വിചാരിച്ചാലും തന്ത്രങ്ങൾ ഒന്നും പഠിക്കാൻ കഴിയില്ല

കൊര—അതൊന്നും മെൽപടിയുള്ള സംഗതികളൊക്കെ ഇന്നു നമുക്ക സ്വാധീനമാണ.

നാണു—കൊച്ചുനായർ തമ്പുരാൻ അജ്ഞാനികളുടെ ശിഷ്യൻ ചന്തുനായരിതാ നില്ക്കുന്നു കാര്യം മാതിരിയറിയാതെ നിന്നുപൊകുന്നു.

(നാണു വെഗം പൊയി)

ചന്തു—* തന്നിൽപ്രെമമെഴുന്നൊരു പെണ്ണിന്നനുരാഗസ്പൃഷ്ട
സംബന്ധമായി പിന്നെ താനതൊഴിച്ചു വെഗം മറ്റൊരു
ഘൊഷിച്ചൊരു ഭാഷകളും മറ്റാപിന്നെയുമായവൾക്കുസ്വ
സംബന്ധമായെത്രയും നന്നെല്ലായജമാനചെറ്റ
കൾക്കിന്നിളക്കമൊ ചിരിക്കുന്നു (൩൫)

കുറമൊന്നാളു കളിക്കാനിന്നെ നാട്യം കാട്ടി പരിഹസിക്കുന്നത? ഒന്നെ കുറെ ഞായിരില്ലൊ കുട്ടൻവല്യൻ തെരക്കൊണ്ടു ചൊല്ലാൻ നെരമെടുത്താൽ പട്ടർ തെറിപറയും വെഗം പൊവുകതന്നെ (കുടമെടുത്ത കറുപ്പന്ദനമെട്ടിലെക്കു നൊക്കീട്ടു) ഇതാ ഞാൻ

യജമാനനും മറെറയജമാനനുംകൂടി വ്രാന്തയിൽ കസാലയിട്ടിരി
ക്കുന്നു.

* പരമിപ്പഴിയെപ്പൊയാൽ । തെറിയതുയജമാനനിങ്ങു വരി
ക്കും ॥ പരിചിനൊടായതുമൂലം । തരമൊട്ടുമറെറാപ്പഴിക്കുപൊ
കുന്നതു ॥ (൮൬)

(ചങ്കുനായർപൊയി) പ്രവെശകംകഴിഞ്ഞു

അനന്തരം കൊരപ്പൻനായരും പത്മനാഭപ്പണിക്കരുംപ്രവെ
ശിക്കുന്നു

കൊര—ഇന്നപൊയെന്താരണ്ടുദിവസം കഴിഞ്ഞിട്ടാവാം

പത്മനാഭ—അയ്യൊ! അതുപൊരാ ഇന്നുതന്നെപൊവണം

കൊര—എന്താണിവിടെതാമസിപ്പാൻ സൌഖ്യമില്ലന്നുണ്ടൊ

പത്മ—* തിങ്ങുംകളിപ്പാനങ്ങു വാനം । ഇങ്ങുന്നുമെന്നല്ല
ഭൂതലത്തിന്നകം ॥ കല്യാണിതന്റെ മുഖംപൊലെസൌഖ്യം
വിളങ്ങുന്നിപ്പുരത്തിങ്കലുമില്ലന്നു (൮൭)

കൊര—എന്നാലെന്തിനാണിന്നുതന്നെപൊവുന്നതു?

പത്മ—നാളെ ഒരുത്തുറക്രൂപ ഉണ്ടാകണം. അതിനെയൊ
തു വെടിപ്പാക്കണ്ടെ

കൊര—അതെത്രയുമുല്പാദനമിവിടെയുണ്ടാക്കാം

പത്മ—ഇവിടെയും അതൊക്കെ ബുദ്ധിമുട്ടാവില്ലെ?

കൊര—ഹെഹെ അതൊന്നുമില്ലാ എല്ലായ്പൊഴും ഇവിടെചുരു
ങ്ങിയപക്ഷം ഒരായിരംക്രൂപയുണ്ടായിരിക്കും അല്ലങ്കിൽ നമുക്കു
സുഖമാവില്ലാ

പത്മ—ഇവിടെക്കൊരുകടം അങ്ങിനെകഴിയും. അതുവെണ്ടതു
മുന്നെ.

കൊര—എടാകുട്ടി (അണിയറയിൽ) എറാൻഇന്നും.

(അനന്തരം കുട്ടി പ്രവെശിക്കുന്നു)

കൊര—ഒരുത്തുറക്രൂപാ ഇവിടെനിന്നെടുത്തിവിടെനിരത്തു.

കുട്ടി—എറാൻ—

(അലമാരിതുറന്നുക്രൂപ എടുത്തു എണ്ണിനിരത്തുന്നു)

പത്മ—നാണു—(നാണുപ്രവെശിച്ചിട്ടു) എന്തു

പത്മ—ഒരു ക്രൂപാ എണ്ണികെട്ടിച്ചുവീട്ടിൽ ജ്യെഷ്ഠന്റെ കയ്യിൽ
കൊണ്ടുകൊടുക്ക.

നാണു—ഉ (ക്രൂപകെട്ടിച്ചുപൊയി)

പത്മ—(കുട്ടിയൊടുപറയുന്നു) ഒരോലയുമെഴുത്താണിയുംകൊ
ണ്ടുവരണെ—

കോര — എന്താണ പറഞ്ഞത?

പത്മ — ശീട്ടെഴുതാനൊരു ലയും എഴുത്താണിയും കൊണ്ടുവരാനാണ

കോര — കൃഷ്ണാനീ പൊ — ഒന്നും കൊണ്ടുവരേണ്ട — [illegible] പൊ പൊ — നില്ക്കണ്ട (കൃഷ്ണൻ പൊയി)

പത്മ — അങ്ങിനെയായാലൊ?

കോര — അതൊക്കെ നാമല്ലെ നിശ്ചയിക്കുന്നത

പത്മ — അതെ — എന്നാലും ഒരു സന്ദർഭത്തിന്നായിട്ടെന്താണ ദോഷം?

കോര — അതു നമ്മുടെ നാട്ടിലൊരു സമ്പ്രദായം എല്ലാം ആലോചിപ്പാനുണ്ട അതിന്നൊരു മനസ്സമാവും

പത്മ — എന്നാലത്രവെണ്ട കാര്യമെന്താണ കേൾക്കട്ടെ

കോര — ഒരു തരം ഉപദേശം കൊണ്ടെ നമ്മു തിരിക്കപ്പൊറുതിയില്ലാണ്ടായിരിക്കുന്നു

പത്മ — എന്താണത?

കോര — ഒരു കൊല്ലത്തിന്നകത്തുമുള്ള നമ്മുടെ അടുക്കൽ ചെന്ന ചില എരണികുട്ടി ഉപദേശമാക്കിയിരിക്കുന്നു ഇനിമെലിലിതൊന്നും നമ്മൾ ഉപദേശിക്കരുതെന്നും ഉണ്ടെങ്കിൽ ദോഷം പൊരാത്തതാണ എന്നു ശങ്കിക്കുകയാണ

പത്മ — ശിവ ശിവ! നമ്മൾ ഇവിടത്തെ ആലോചനം ബുദ്ധിയുള്ളവരൊടാണുണ്ടാകും. ദോഷം പറയാൻ ലോകത്തിലാരെങ്കിലുമുണ്ടൊ ഇവരല്ലെ ഇല്ലപ്പ മഹാസഭ്യന്മാർ യജമാനന്മാരൊക്കെ തന്നെ കടലാസ്സുകളിലെല്ലാമിവരടിപ്പിക്കുന്നു?

കോര — അത ഹ

പത്മ — ഇവിടന്നിപ്പറഞ്ഞതിനൊട്ടും ശരിയില്ല എന്നാണതൊന്നതറച്ചുപറയാം

ന്യായം തെളിഞ്ഞു കേൾക്കുന്നതാരെന്നതറിയുന്നതുമുള്ളോരു ശുദ്ധാഭിപ്രായമെന്നൊരുക്കളെയും ഉറപ്പിനെയുമവൊന്നിനു യുക്തി ഏതും മായം വിട്ടോരു ധർമ്മങ്ങളിൽ വിരുതയും ചെന്നുനില്പൊഴുതെന്തെ ബുദ്ധിക്കാരെന്നിനാൽ പാലിനിയൊ അവർ ദോഷവെന്നെന്തെന്നു (൩൯)

കോര — സല്ലൊതശരിയിതു ശരിയിതുകൃത്യമതെ കേൾക്ക പാകിലിതു പൊരാ ചൊല്ലും വിശ്വാസം ഒന്നുമില്ലും പരപ്പുമാവതിന്നാണ (൪൦)

പത്മ — ആലോചിച്ചുനൊക്കുമ്പൊൾ ഇവിടത്തെ പക്ഷം പൊലെയാണ അധികം ഞെവിശ്യം പഠിച്ചാലും ന്ന ഒ ഫൊ ഇവിടം പരപ്പുമായി മെട്ടിതന്നൊയാണൊക്കുന്നത

കോര—കുറച്ചുപഠിച്ചാൽ കുറച്ചു ഗ്രഹമതിയും പരിപൂർണ്ണവും

പത്മ—(ചിരിക്കുന്നു)

കോര—അതുകൂട്ടു ആലോചിച്ചു കാര്യത്തിന്ന നിവൃത്തിയുണ്ടാവുമൊ

പത്മ—(ആലോചിച്ചിട്ട) ഉവ്വ്-കൊച്ചുവാങ്ങിനെക്കൊണ്ടായിവിധികളെന്തു എന്നുംമറ്റുംഒക്കെയായിട്ടു ഒരുഹർജ്ജിക്കാരന്റെപേരിലെഴുതി അതുവരെക്കൊണ്ടുകൂടിയും കൊടുപ്പിക്ക എന്നാലതുയജമാനന്റെമുമ്പാകെ വായിക്കുമ്പോൾ ഇതിൽപറയുന്നതൊക്കെസത്യമാണ ഹർജ്ജിക്കാരൻ മഹാഅക്രമിയാണ എന്നിങ്ങനെ പൊതുവിലെടുത്തിരുന്നു അപ്പോൾ ഹർജ്ജിക്കാരന്റെ ദോഷംകൊണ്ടനേകംജനംസങ്കടപ്പെടുന്നതുകൊണ്ട എന്നുപലപേരെക്കൊണ്ടും പറയിച്ചിട്ടൊ ഞാൻതന്നെപറഞ്ഞിട്ടൊ ഇവിടത്തെ അഭിപ്രായംസമ്പാദിപ്പിക്കാം

കോര—ഞാൻ തന്നെ വേണമെങ്കിൽ തിരുവെഴുത്തയക്കാം

പത്മ—ഇവിടുന്നു രാജസന്നിധാനത്തിലുള്ളൊരാളല്ലെ- ഇങ്ങിനെയുള്ള കാര്യത്തിലൊന്നും പ്രത്യക്ഷത്തിൽ പ്രവേശിക്കാതെ ഉപായത്തിൽ കാര്യം നടത്തിയാൽ പോരെ?

കോര—* എങ്ങിനെയെല്ലാം വിരവെപുകൾനീങ്ങിക്കൂടുന്നതൊക്കെ പറ
ഞ്ഞിടുന്നതല്ലൊ അങ്ങിനെതന്നെയതെന്നെന്റെയിശ്ചയ
മല്പസംശയമുള്ളൂ ॥ (൩൫)

കൃഷ്ണൻ—(വന്നിട്ട) ഉദ്യോഗസ്ഥൻനാരായണൻനായര വന്നിട്ടുണ്ടു

കോര—ഉവ്വോ എന്നാൽ കൂട്ടികൊണ്ടുവാ!

കൃഷ്ണൻ—(പോയി നാരായണൻ നായരെ കൂട്ടിവരുന്നു)

കോര—കൃഷ്ണാ നിയ്യു പുറത്തെകാവലായിരുന്നു ആരെങ്കിലും വരുന്നുണ്ടൊ ചോദിക്ക

കൃഷ്ണ—ഏറാൻ-(പോയി)

പത്മ—ഇയ്യിടയിലത്തെ വിശേഷങ്ങളെന്തെല്ലാമാണ?

നാരായണ—ഇവിടത്തെ നേർവ്വാരുടെ കേശാദിപാദം കേട്ടിട്ടുണ്ട

കോര—ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുതന്നെയാണ

പത്മ—എന്നാൽ കേൾക്കട്ടെ

നാരായണ—* കന്നൽക്കണ്ണികളാകവെയരുഴന്നൊരു കല്യാ
ണിതൻനൽകചം തന്നെപ്പറ്റിയതിന്റെ നാറ്റമകില്ലി
ങ്ങിനിപ്പൂക്കളെ മന്ദിച്ചായതുമൂലമാണിതു വെളിച്ചത്തെങ്ങ

ചന്താൽവരാ തിന്നെരംപലഗുണപരാധിയിൽമനംമങ്ങി
ച്ചുതുങ്ങുന്നതും (൧൨)

* നല്ലിന്ദുയതനെന്തന്റെകചഭാരംകണ്ടിട്ടതന്റെപുത്രിയാം। കാ
ളിന്ദിനദിയാണിതെന്നു ഏതെയെമാത്താസന്ധ്യന്നൊത്തുമൊത്ത്
ത്തുഞ്ഞുംപ്രേമമിയന്നിതിന്റെരിപുവാം ധ്വാന്തപ്രദോഷ
ത്തോടും ॥ കാളിന്നുതകരങ്ങൾഎല്ലാംകെട്ടിഹപൂട്ടിച്ചിട്ടുന്നപോലെ
പോവാൻ (൧൩)

* പെണ്ണുങ്ങൾക്കെല്ലാംഒത്തതുനായകമിവൾ തൻപൂവേണിയോ
ടെല്ലാഴും തിങ്ങുംശോഭയായിടുന്ന ചാമരമതിന്റ ദ്വീപ്പൊന്നുവ
ച്ചാവരൊവരേണ്യംചെത്തിതിന്നെ ദാനംപതിമാർക്കു ച്ചു
ച്ചേളിച്ചുകോ । തെളിഞ്ഞുവിട്ടുജനങ്ങൾക്കാകെവെ നടന്നീ
ട്ടുന്നനാടകമൊട്ടും (൧൪)

* കൊരമുപ്രൗഢതന്റെരോമരാജിയതാംകല്യാണിതൻവേണി
യിൽ। ചായംചീതികലർന്നിന്റെപ്രാണനായികയായിട്ടുവരുന്നായു
ടൻ। പാരാതായതണിഞ്ഞിട്ടുംസ്വമനംവലയിക്കവാൻ
വാലിയ। കാഞ്ചെല്ലാലെന്നച്ചിട്ടുസധരയെധരാധര
സോദരം। (൧൫)

* കല്യാണീകചകാന്തികണ്ടു നിതരാനന്ദിച്ചു വിലപങ്ങൾം
മെല്ലച്ചൊല്ലിയതെന്നിന്ദ്രചാപകിളച്ചൊരിട്ടൊരുമെച്ചവലം
തരുതൽചെട്ടുജഭ്രമങ്ങളുറിയില്ലിതൊരുമ്യൂഹത്തെ। ന
ല്ലാസ്തേതൊട്ടുമുന്നതിന്റെതോളിൽപാർക്കന്നൊരുമുല്ലമെ( )

* പുത്തൻതേനൊഴുകുന്നതന്റെ പൂമുടിയടിച്ചൊടിച്ചുപിണങ്ങ
ളൊ । ടൊത്തിട്ടുമേയിൽ ദ്വീപിയായ്ത്തീർന്ന മെയ്യും നഷ്ടങ്ങ
ളെച്ചാകവാൻ। കൊത്തിക്കപ്പൊരുതിന്നിട്ടുന്നിതിടിവെട്ടു
പൊഴിയുന്നപ്പോൾ ഞാൻ । ചത്തിട്ടുമുടമെന്നുറച്ചു
നടനംചെയ്യുന്നപെണ്ണുങ്ങൾ (൧൭)

* ചെല്ലാതെമഴുപ്പായതൂവൽകല്യാണിമേനിയഴകു। ക
ല്യാണീചികുരത്തെയിന്നു വെള്ളമാനിക്കാനതൊക്കെവി
ട്ടൊരുമെല്ലക്കൂട്ടുക്കടിച്ചിട്ടുന്നൊരുവണ്ടിന്നേ മെയ്യൊത്തന്ന
ന്നെയും । പുല്ലാളുംവെള്ളമാനിയാതതറിവുകളെല്ലാക്ക
മെല്ലാളുവി (൧൮)

* മദ്ധ്യത്തിൽതപ്പുഹോരപ്രഭാമഹസ്സുമനസ്സീമന്തപീതാംബര
ത്തോ । ടൊത്തുംപുള്ളിക്കുതന്നൊപ്പുരിചിന്നൊട്ടുമനിപ്പിച്ചു
മിന്നിമപോലെ। പുത്തൻകാർകളുമൊത്തുചിത്രചികല

ന്നനിതാന്തംവിളങ്ങു । നിതന്നീകേശകൃഷ്ണന്തിവ
ടിയെനമിക്കുന്നുവാഴ്ത്തുന്നതക്ക്യാ (൩൩)

പത്മ — കേശവഞ്ഞന്നമി ിയെത്രയുണ്ടു?

നാരായണ — കുറച്ചു കൂടിയുണ്ടു കല്യാണിസഹസ്രമാണുണ്ടാക്കിത്തീൎന്നതു ആയിരം ശ്ലോകം തികയണ്ടെ?

പത്മ — ഠ ഹൊ- മനോവിസ്താരതന്നെ ഒക്കെ കേമമായിട്ടുണ്ടു (സചകാശ്ചൎയ്യം) ഇപ്പോഴത്തെ വല്ല ഗ്രന്ഥമുണ്ടോ?

നാരായണ — കണ്ടില്ലെ ഇങ്ങിനെ ഉറക്കന്നു ണ്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു?

പത്മ — കൊരപ്പുപ്രട്ടഎന്നു കേട്ടപ്പോൾ കുറച്ചുചിരിച്ചുതുടങ്ങി മനസ്സിലായി എന്താണതെന്നു

കൊര — ഒക്കെ വിശേഷമായി- ഇല്ലെ?

പത്മ — ഉവ്വ് അസ്സലായി- ഇന്നാൾ ഇവിടെത്തെ കിടപ്പുസുഖമായില്ലന്നല്ലെ?

കൊര — ഉവ്വ നല്ല സുഖമായി എന്താണിങ്ങനെ ചോദിക്കാൻ കാരണം

പത്മ — ഇവിടന്നിപ്പോൾ കുറച്ചു കണ്ണുടക്കുന്നത കണ്ടിട്ടാണെ ചോദിച്ചതു?

കൊര — പാട്ടുകേട്ടാലത്തെ ഇപ്പോലെ കവിതകേട്ടാലപ്പൊഴത്തെ സുഖമയംകൊണ്ടാണു കണ്ണടച്ചതു

നാരായണ — (സചകാശ്ചൎയ്യമായിട്ടു) നല്ലസുഖമയം കുറച്ചുകൂടിത്തന്നെകേട്ടു

പത്മ — (പൊട്ടിചിരിക്കുന്നു)

കൊര — എന്താണ ചിരിച്ചതു?

പത്മ — ഇവന്റെ ഒരു ഗ്രഹത്തിന്റെ ശക്തികണ്ടിട്ടുതന്നെ

കൊര — എന്താണതു?

പത്മ — രൂപതരിയിക്കേണമെന്നിവൻ കല്പുകൊണ്ടുകൊടുക്കയാണു

കൊര — സമ്മാനംകൊടുക്കണമെന്നു നാം വച്ചിട്ടുണ്ടു നാരായണനാ: ആ കവിതാപുസ്തകമിവിടെതാ (പെട്ടകമെടിച്ചുതുറന്നു അതിൽവച്ചിട്ടു അതിൽനിന്നു ഒരു നൂറുരൂപയും ഒരുപട്ടുകരമുണ്ടും ഒരുമോതിരവും എടുത്തുകൊടുക്കുന്നു-)

നാരായണ — മേടിച്ചിട്ടു (വിചാരം)

കല്യാണിപ്പൂക്കിടാവെച്ചെന്നു മമകവിതേനിങ്ങൾക്കാവ
ലോകം । ചൊല്ലാംകൊരപ്പനവം പരമിതവലെയും ഹ

ന്തചാളിച്ചുള്ളൂ॥ തെല്ലല്ലല്ലാകട്ടും പരമവിശ്രുതിയാം
മൂത്തിയെല്ലാമെയ്യം ഞാൻ । മെല്ലന്നിസ്സാരിനക്കു
ഉഴവനെമഞ്ഞാതെവാഞ്ഞന്നില്ലം (൧൦)

അതിട്ടെപ്പരം ഗ്രാമമെന്നോൻ ജഹശിദാരെയെക്കൊണ്ടും ബഹുമാനിപ്പിക്കണം (സ്വഗതം) എന്നാലതിനിയൊട്ടെ

കൊര—ഒ- നാരായണൻ പൊയ്ക്കൊള്ളൂ

നാരായണൻ—(പൊയി)

പത്മ—എന്തിനാണിത്ര ചിലവൂന്തിങ്ങിനെ കവിതയുണ്ടാക്കുന്നത?

കൊര—അവൾക്കിതിനൊക്കെ വളരെ ഭ്രമമാണത്രെ

പത്മ—(വിചാരം) ശംവിദ്യപാൻ നല്ലവിചാരിതന്നെ

* പെട്ടന്നൊരായിരത്തെന്നു ചുട്ടാറിട്ടതെറ്റുല്ലിക॥ പൊട്ടനാ
മിവനൊടിപ്പോം കഷ്ടംവാങ്ങായിതന്ന മെ॥ (൧൧)

അതുപ്പോലിതിനിടക്കൊച്ചു(കുഞ്ഞൻവന്നിട്ട)പഴയതിരികാലായി (എന്നപാതിപറഞ്ഞപ്പോൾ) ഒ അള്ളത്തരമെന്റെത്തുകാലായി

കൊര—അപ്പക്കരയനാണോരു വകതിരിവില്ലാ എന്താണെടാ നിയാതൃപറഞ്ഞത?

കുഞ്ഞി—ഉമ്പിടത്തേലതിക്കുന്നതാണതിന്നുപൊറ്റപ്പുട്ടതാ

കൊര—അക്ഷരം പറയുന്നൊ? ഇവനെറച്ചെപ്പിക്കരുതെ ക്കൊടുക്കട്ടെ (എന്നിട്ടെന്നടിക്കുന്നു)

കുഞ്ഞി—(തട്ടത്തിട്ട ഓടിപ്പോയി)

കൊര—ഞാനടിച്ചതതുക്കമൊരുയോനിന്നക്കി(അതൊരാത്തതിൽനിന്ന) അടിച്ചാലെല്ലാവർക്കും വെദനതന്നെപ്പൊലെയാണെന്നാറിന്നൊഎങ്ങിനെയാണ തട്ടതാതിരിക്കുന്നത എന്ന

കൊര—(വിറച്ചുകൊണ്ട)ഇപ്പോൾനിന്നെക്കഴിച്ചുകളയാമെന്നൊക്കിക്കൊ എന്ന (പൊയി)

പത്മ— * മല്ലാട്ടമിങ്ങിവർതമ്മിൽ തല്ലിട്ടമോശമെയുണ്ടിനി
യ്യേറാം । നല്ലാതന്നെരംപൊക്കിത്തുമെല്ലെ മാഗ്ഗംഗമിച്ചി
ടുന്നേൻ ഞാൻ॥ (൧൨)

(എല്ലാവരുംപൊയി)

രണ്ടാമങ്കം കഴിഞ്ഞു

കല്യാണിനാടകം

തൃതീയാങ്കഃ

(അനന്തരം ഇട്ടുൺനമ്പൂരിപ്പാടു പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഇട്ടുൺ — ചാതുശ്ശ്രീതീർത്ഥവിതം സ്വരൂപമഖിലമിത്യാദിസാധിച്ചിട്ടംഘ്രി, ചേതസ്സന്താപമെന്നോടധരണിയിലില്ലെന്നുകൈവല്ലെപ്പോളിപ്പോളതൈ॥ നേരെല്ലാം ശിവ്യശങ്കളുവരുന്നു ശങ്കിച്ചിട്ടുകൊണ്ടഹസ്സ്രീൽകരാമീരാമമെന്നോർത്ത മനസ്സിൽ പരമാശ്ചര്യമുണ്ടാകിടുന്നു (൧൩)

(അന്യനോടായി)

നാരായണൻതാനുമഹോന്നമിട്ടു ന്നൊരീമഹാബ്രാഹ്മണർതന്റെനേരെ കാരുണ്യമെറ്റും ചെലനാതെ ഹസ്സ്രീൻ കാമം സ്തുതിപ്പുന്നവനാമിതാണീ (൧൪) എന്ന

ഒ! പട്ടുപ്പിള്ളി ചെറ്റമാതിരിയുടെ ശബ്ദമാണിത (നോക്കീട്ട) ഇദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ടുതന്നെയാണ വരുന്നത

(അനന്തരം ചോമാതിരി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചോ—(നാരായണൻ താനുമെന്നു കൂടി പറഞ്ഞു, നോക്കീട്ട) ഹെ! ഇട്ടുൺ! താനാണീ ശ്ലോകം ഹസ്സ്രീൽ കരമസ്തുതിച്ചത?

ഇട്ടു—(വിചാരം) ട! അതെന്തിന്ന പറഞ്ഞു ചിത്തേഴന്തിന്നെന്നൊടൊട്ടും സമാധിയില്ലാ സമാധിയില്ലങ്കിലെന്താണ്; എന്റെ രാജിയോട്ടും മറ്റുമല്ലല്ലൊ പറയുകതന്നെ (സ്പഷ്ടം) അതെ

ചോമാതിരി—താൻ കറച്ചു ദേമാണന്നായിരുന്ന എന്റെ വിചാരം താനും ഒരു ബ്രാഹ്മണദ്വേഷികളുടെ പക്ഷമായിട്ട അവരെ ഇങ്ങിനെ സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങിയെല്ലൊ കഷ്ടം കഷ്ടം കഷ്ടം അത കലിയുഗമല്ലെ കാലം അതിന്റെ ശക്തിയാണെന്ന പറവാനുള്ളു ഇക്കാലത്തിന്നി എന്തെല്ലാമാണൊ വന്നുകൂടുന്നത അതൊന്നും അനുഭവിക്കാതെ കണ്ടിനി വേഗം മരിക്കതന്നെയാണ നല്ലത.

ഇട്ടുൺ—ഭൂദേവശ്രേഷ്ഠന്മാരിലാരുമറിയാതെവെട്ടു । വാക്കെന്നുറച്ചുവെറുതെവ്യസനിച്ചിടൊല്ലെ॥ പേടിക്കേണമിന്നു ബൊഹൂസ്സുകൾക്കുമെതിരായഹസ്സ്രീൽ, ഭക്തിയുള്ളൊരഷ്ടമധികം ഉണ്ടെന്നുതാനും (൧൫)

ചൊമാതി— ഈ കിള്ളിത്തഹശ്ശീൽദാർക്കു ബോധമില്ലെ? ഈ കിള്ളി നല്ലപൊത്തമ്പിള്ളിയെ ചങ്ങലവെപ്പിച്ചത? വെറുതെ

താപത്താൽ ബ്രാഹ്മണൊത്തമന്മാർ। കൊപപ്പെട്ടു നിമിത്ത
വും ശാപമെകുന്നിവർ നരർ। മാപത്തുണ്ടാമസംശയം॥

ഇപ്പൻ— വെറുതെയാണൊ ചങ്ങലവെപ്പിച്ചത?

ചൊമാ— ശിവ ശിവ! ഈ തുകയിനും ഠാം പൊത്തമ്പിള്ളി ചെയ്യുമെന്നു തനിക്കതൊന്നിട്ടുണ്ടൊ? എനിക്കതൊന്നുമില്ലാ നിശ്ചയമുണ്ടന്നു.

ഇപ്പൻ— ഇനിക്കൊന്നും തൊന്നുന്നില്ല അദ്ദെഹത്തിന്റെ പെരിൽതെറ്റുവല്ലതുമുണ്ടെന്നാണൊ ശങ്ക

ചൊമാ— തെളിവുണ്ടാക്കാനെന്താണ പ്രയാസം? നല്ലതട്ടുകൊള്ളുമ്പൊൾ ഉള്ള് ഇതല്ല ഇതിലധികവും വെണമെങ്കിൽ സമ്മതിക്കില്ലെ?

ഇപ്പൻ— ഭെദ്യപ്പിച്ചിട്ടാണ സമ്മതിച്ചതെന്ന എന്താണനിശ്ചയം ചൊമാതിരിക്കെങ്ങിനെ?

ചൊമാതിരി— ഒക്കെ കണ്ടിട്ടാണ എല്ലാവരും നിശ്ചയിക്കുന്നത. ജനങ്ങൾ ഘൊരമായിട്ടു സംസാരിക്കുന്നില്ലെ? എന്നല്ല ഠാം പൊത്തമ്പിള്ളി പൊല്ലീസ്സുകാരുടെ ഉപദ്രവംകൊണ്ടു മരിച്ചു എന്നു തന്നെ പരക്കെ ജനങ്ങൾ സംസാരിച്ചില്ലെ?

ഇപ്പൻ— ഉവ്വ അതുതന്നെയാണിനിക്കു ജനസംസാരത്തിൽ വിശ്വാസമില്ലാത്തത. ഇദ്ദെഹമിപ്പൊഴും മരിച്ചിട്ടില്ലെന്ന നിശ്ചയമല്ലെ?

ചൊമാ— എന്നാലും ബ്രാഹ്മണരെ ഇങ്ങിനെ ചെയ്യാമൊ?

ഇപ്പൻ— അതുമറ്റുമൊക്കെ പണ്ടായിരുന്നു

ചൊമാ— അതുകൊണ്ടു ഠാം തഹശീൽദാർക്ക ഗുണമുണ്ടെന്നാപറഞ്ഞതില്ലെ താൻ എന്താണ ഒരു ഗുണം പറയൂ കെൾക്കട്ടെ,

ഇപ്പൻ— ചൊല്ലാൻ ശാസ്ത്രങ്ങൾ പഠിച്ചു കുല മല്ലെ തന്മനസ്സൽ ഗുണമൊടിണങ്ങി കെല്പൊടു കാരുണ്യമെറുമൊഹി ചെല്ലാ
പ്പിള്ളെ ബുദ്ധിയുള്ളവൻ (൩൩)

ചൊമാ— ഇങ്ങിനെയുള്ള ബുദ്ധിയുണ്ടെന്നു നിശ്ചയിപ്പാൻ ഠാം തഹശീൽദാർ എന്താണൊന്നു പ്രവൃത്തിച്ചിരിക്കുന്നത?

ഇപ്പൻ— അതു പറയാം എലിഞ്ഞാക്കൂടു എന്നൊരു വീട്ടു- വീട്ടിൽ കാരണവരായിട്ടു ചാത്തു എന്നൊരുത്തനും അവന്റെ മരുമകനായിട്ടു ശെഖരനെന്നൊരുത്തനും അവന്റെ ഉടപ്പിറന്നവളായിട്ടു ലക്ഷ്മിയെന്നൊരുത്തിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്നാലവർക്ക

നല്ലസുഖമാണ അതുപോലെയായിരുന്നുവെന്നല്ലപാട്ടാവതും— അറുപതി
നായിരത്തൊളം ഉറുപ്പികകൊടുത്തവാങ്ങാമല്ലൊ—

- പൊരുതാരെന്നതിനിപ്പനമ്മുടെപാരസ്ത്രീപ്രമത്തൻ ഏറ്റ മെയ്തന്നാരികൾ മെത്തിയാണ്ടിലസ്മീ ലക്ഷ്മി ആസംബന്ധമായ് । നൈസർഗ്ഗപായതായിതംപലിശക്കുടാതെകട വാങ്ങിനാൻ ॥ പാരമ്പൈസ്യവതായമക്കവെട്ടുതാനില്ലം പണിയിച്ചീടിനാൻ (൩൮)
- ഈശ്വരാനുകൂലംതറവാട്ടന്നുംക്കം മെച്ചമ്പത്തൊരുകൊണ്ടുനാട്ടെതൊറും । അച്ചികളൊവന്നുപിടിച്ചുനാശംതമച്ചു ഞമെ നൊന്നതിനില്ലതെല്ലം (൩൯)
- കള്ളസ്സാക്ഷികഥികളും കള്ളആധാരംചമച്ചുമടികൂട്ടം । കള്ളക്കടിക്കംശേഖരൻ നെല്ലുള്ളാളുംപേടിയില്ലയെന്നവരെ
- മുട്ടാളനായിഭയാതശേഖരനങ്ങനെക്കും ശിട്ടംകള്ളപ്പണംവെള്ളരിക്കളത്തു । പെട്ടന്നശേഷംവരുന്നതെന്നവിലക്കിതെയന്നി ട്ടേട്ടുകനെത്തുമതിനില്ലാതമാറ്റക്കൂടി (൪൦)
- ചിക്കെന്നതാൻചൊന്നതുപോലെയൊന്നും കെടുംകാര്യഞാൻ ചെയ്യിച്ചിട്ടിലൊടെ കാക്കാശ്ശേരമകൻ പിലവിന്നപൊല്ല മാക്കള്ളനാംശേഖരനൊപ്പമായി (൪൧)
- നിത്യമച്ചിക്കുനൽകിടാൻ വിത്തമില്ലാക്കാരണം മത്തനാംശേഖരനിപ്പൊൾ ബുദ്ധിമുട്ടായിവന്നതെ (൪൨)

ഇങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു വിഷുവിന്നാൾ ശേഖരൻ കാലത്ത കഞ്ഞികഴിച്ചു അവന്റെ അച്ചിവീട്ടിൽ ചെന്നപ്പോൾ അവരൊരു ജലപാനംകഴിച്ചിട്ടില്ല— എന്നതന്നെയല്ല അവന്റെ പരിഗ്രഹത്തിന്റെയുള്ള പതിവായിട്ടിവിടെവെന്നകിടപ്പനല്ലാതെ കണ്ടുതന്നെഎന്തിനുകൊള്ളാമെന്ന അയിനിക്കാട്ടിൽ മെനവനായിന്നനന്ദിച്ചാൽമതിയൊ? കാക്കാശ്ശേരിനവിലപിടിക്കുമൊ? തന്റെ അമ്മാമൻ തറവാട്ടുവകയൊക്കെ അച്ചിക്കുകൊടുത്ത മുടിക്കുകയല്ലെചെയ്യുന്നത്? താനെന്തിനുകൊള്ളാം? ഇന്നവിഷുവായിട്ട ഞങ്ങളൊരു ജലപാനംകഴിക്കാതെക ഇങ്ങിങ്ങിനെകിടക്കുന്നതുകണ്ടിട്ടുതനിക്കൊരുനാണമില്ലല്ലൊ? കഷ്ടംതന്നെ, എന്നുംമറ്റുമവന്റെ നെരെനൊക്കിതന്നെ വളരെശകാരിച്ചു—

- പാരാതെമാതുലനില്ലത്തുള്ളൊരുവെപ്പൊന്ന തൊഴീമനസ്സിലവന്നിമൊഴികെട്ടന്നെ പൊരസംപാദം കൊണ്ടുജവെന്നതാനെ കെട്ടിക്കുടെ തിന്നൊരെണ്ണികിടച്ചപൊലെ—വൃ

എന്നിട്ടുശേഖരനും “വീട്ടിലിന്നുപകലെ സത്ക്രിയചെയ്യുന്നതൊക്കെയ്യുന്നതുകൊണ്ടുവന്ന നിങ്ങൾക്കുയാതൊരു സുഖമായില്ലട്ടിയക്കാരനാൻ കാൎയ്യമെ എനിക്കിന്നെന്തെങ്കിലും ഒന്നുകാണട്ടെ- ഇന്നുപൊല്ലീസ്സുകിൽ പൊല്ലീസ്സ്” എന്നുപറഞ്ഞു അപ്പൊഴംതന്നെപൊയി വള്ളംകെട്ടികഴിഞ്ഞപ്പൊൾ നമ്മുടെവനശ്ശേരി പരിഗ്രഹത്തിന്ന വിഷ്ണുക്കൂട്ടുകൊടുത്ത കറുപ്പുപിടിനിറങ്ങി മാളികയുടെ മുകളിൽനിന്ന താഴത്തെക്കിറങ്ങിവന്നു- അപ്പൊൾ കാൎയ്യക്കാരചങ്കുനാലുകത്തെക്കുകടന്നുചെന്നു-അവിടെവച്ചവർ തമ്മിൽകണ്ടുവിശേഷംപറയുന്നകൂട്ടത്തിൽ ചങ്കു പറഞ്ഞു -അത്ര വിശ്വാസപാത്രമാരാണുള്ളത വിഷ്ണുവിന്നുമുമ്പിൽതാമെന്നല്ലെ ഉവിടന്നതുളിച്ചെയ്യിട്ടുള്ളത അതതെല്ലാരായും-ഒരുവെ? വനശ്ശേരി- ഇല്ല- ഇങ്ങനെയല്ലാതാനാം- ഒ! വലിയമനോതകെടയിരിന്നുചങ്കു-ഏ- അതൊന്നുമില്ല അടിയന്നപരിഭ്രമമില്ലന്നുപ ഉണ്ടാവുമ്പൊഴോ അതിന്നായിട്ടിവിടെന്ന ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ട എന്നുമററും തമ്മിൽപറഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കുമ്പൊൾ ശേഖരൻ സത്രയുടെ പട്ടങ്ങളുംകൊണ്ടുചെന്ന തലയിലെററിക്കൊണ്ടു നാലുകെട്ടിലെക്കുകടന്നു അതുകണ്ടപ്പൊൾ ചങ്കു ചൊദിച്ചു “എടാനീയൊടികളുപെറി എങ്ങോട്ടാണിക്കുന്നതാണെകൊണ്ടു പൊകുന്നതു” എന്നുപറഞ്ഞുകയ്യൊങ്ങികൊണ്ടു അടുത്തുചെന്നു അപ്പൊൾ ശേഖരൻതലയിൽനിന്ന സാമാനങ്ങളൊക്കെയിറക്കി താഴത്തുവച്ചിട്ട.

* തൊട്ടാലനൎത്ഥമാകുമിനി! വെട്ടുകത്തിയതാണുമെ ! വെട്ടും
  കാൎയ്യവരാണെന്നി! നൊട്ടംചെയ്യുകയില്ലതാൻ (വൃ-)
  അപ്പൊൾപനശ്ശേരി— ചങ്കുവിന്റെ പിന്പുറത്തചെന്നിട്ട
* ശങ്കൂരാതടക്കല്ലെ! ചങ്കു ചെയ്യൊല്ലസാഹസം!! ചങ്കുവു
  ങ്ങുമതില്ലാന്നു! വങ്കൻതിരൊടിയാണിവൻ (വൃ-)

എന്നുപറഞ്ഞു ചങ്കുവിന്റെകയ്യുപിടിച്ചു-ചങ്കു—ഒച്ചകേറിശേഖരന്റെ ചെകിട്ടിന്നൊന്നടിച്ചു അപ്പൊൾ ശേഖരൻ— ചങ്കുവിന്റെ കഴുത്തിലായിട്ടു ഒരുതുമ്മതവെട്ടു വെട്ടുകൊണ്ടപ്പൊൾ ചങ്കു—അയ്യൊ! എന്നനിലവിളിച്ചുവീണു വീണപ്പൊൾ രണ്ടുമൂന്നുകൂടിവെട്ടിക്കൊന്നു കത്തിപനശ്ശേരിയുടെ അടുക്കലെക്കി അയ്യൊ! എന്റെതമ്പുരാനെ—ഒന്നുവെട്ടിക്കൊന്നെ! എന്നൊതയ്യട്ടുപ്രാവശ്യം ഉറക്കനിലവിളിച്ചു

ചൊമാ— ഇപ്പൊ- ഇതിവൻ വലിയമനോതകെടല്ലെ ചെയ്യുത ഇങ്ങിനെ ചെയ്യൊ

ദുഷ്യന്റ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു) അതുവൊ കെൾക്ക. ഇതൊക്കെ കണ്ടിട്ടു പണ്ടശ്ശേരിക്ക എന്താണവെണ്ടതെന്ന രൂപമില്ലാതെകണ്ടായി ഒരു നിലവിളികെട്ടു ലക്ഷ്മിഓടിവന്നു വാലിയക്കാരനൊടിവന്നു അപ്പൊഴെക്കും അയിലത്തുകാരൊടിവന്നു കാണെക്കാണെ പത്തുനൂറാളുകൂടി അപ്പൊൾ പണ്ടശ്ശേരിയുടെയും ശെഖരന്റെയും ദേഹം മുഴുവനും ചൊരതെറിച്ചു പറീട്ടുണ്ടു നിലത്താക്കെ ചൊരപ്രളയമായിരിക്കുന്നു. കട്ടിന്മെല പുറത്തുകൂടി ചത്തു അങ്ങിനെ കിടക്കുന്നു ഇതൊക്കെ കണ്ടിട്ടു ആളുകളൊക്കെ വല്ലാതെകണ്ടായി ശെഖരൻമാറത്തടിക്കുന്നു തലയിൽതല്ലുന്നു ഉറക്കെനിലവിളിച്ചു കലശൽകൂട്ടുന്നു അപ്പൊഴെക്കും പൊല്ലീസ്സുകാർവന്നു ഒരുഹെഡ്ഡും നാലു കാനിഷ്ടേബ്ലും അവരൊടൊക്കെ ചൊദിച്ചപ്പൊൾ പണ്ടശ്ശേരി ൟ പരമാർത്ഥമൊക്കെ പറഞ്ഞു ശെഖരൻ—ദുഃഖിച്ചുംകൊണ്ടു എജമാനനെ! രക്ഷിക്കണെ യജമാനനെ എന്റെ അമ്മാമനെ വെട്ടികൊന്നത് കള്ളനമ്പൂരിയാണെ എജമാനനെ അപ്പൊൾ ഹെഡ്ഡ—എന്താണുകാരണം? ശെഖരൻ—അമ്മാമനെ ദയയില്ലാതെ കൊല്ലുവാൻ ൟ നമ്പൂരി അതുകൊണ്ടാണെ ചെയ്തുകഴിച്ചതാണ യജമാനനെ! ഹെഡ്ഡ—നിനക്കെന്താണ നിശ്ചയം താൻകണ്ടുവൊ? ശെഖരൻ—ഉവ്വു യജമാനനെ! അമ്മാമൻ പറഞ്ഞിട്ടുഞാനായിക്കന്ദ്യയുടെ വട്ടമൊക്കെ പകർന്നകൊണ്ടു കൊടുക്കാൻ അടുക്കളയിൽവച്ചു ഞാൻപുറത്തുപൊൾ അമ്മാമനും നമ്പൂരിയുമായി ഒരുശുപ്പയുടെ കാര്യംകൊണ്ടുതർക്കിക്കുന്നതുകെട്ടു പിന്നെയിതൊക്കെ തലയിലെററിക്കൊണ്ടിരുന്നിട്ടു പുറപ്പെട്ടപ്പൊൾ അയ്യൊ! എന്ന അമ്മാമന്റെ ഒരു നിലവിളികെട്ടു എന്താണെന്നറിവാനായിട്ടുഞാൻ പരിഭ്രമിച്ചു വന്നുനൊക്കിയപ്പൊൾ കഴുത്തിലൊരു വെട്ടുകൊണ്ടു അമ്മാമൻ വീണുകിടക്കുന്നതും ൟ നമ്പൂരി പിന്നെയും വെട്ടാൻഓങ്ങുന്നതും കണ്ടു നമ്പൂരിയുടെകയ്യുപിടിക്കാൻ ഞാനൊടിചെന്നപ്പൊഴെക്കു നമ്പൂരിയെവെറുത്തു രണ്ടു വെട്ടുവെട്ടി ചൊരതെറിച്ചു എന്റെ ദേഹമെല്ലാം പറ്റിയജമാനനെ! ഇങ്ങിനെയാണ സത്യം യജമാനനെ! ഇതിൽ ലെശം ഭൊഷ്കില്ല എജമാനനെ! എങ്ങിനെയായാലും എന്റെ അമ്മാമനെ ഞാൻവെട്ടികൊല്ലുമൊ യജമാനനെ! അമ്മാമൻമരിച്ചിട്ടനിക്കവളരെസങ്കടമുണ്ടു യജമാനനെ! എന്നുംമററുവളരെയൊക്കെ പറഞ്ഞു ഇവരുടെ പ്രകൃതിയെ അന്വെഷിച്ചതിൽ ശെഖരൻ തന്നെയാണിതുചെയ്തത എന്നഹെഡ്ഡിന്നു തൊന്നിട്ടുശെഖരനെ കുറച്ചുപേടിപ്പിച്ചു

* അന്ധതയെ കരയിപ്പിക്കുന്നതു പാപമാകുന്നതുമുഗ്രതാപമകല
  നിന്നുള്ളിൽ കൊണ്ടുപഠിച്ചു മിശ്രമതിനാൽ കേട്ടുകേട്ടീടിനർ
  കളുള്ളിൽ തെറ്റിത്തരിച്ചു ചപ്പുന്നതുമുകേ നിത്യാലയായവരെ വ
  ഞ്ചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടപ്പാണിദേവനെ പൂജിപ്പിക്കാർ
* കറിനകറിനം സകല നരത്തിന്നിടയിൽ ഭൂമികമ്പക
  റിപനിലുമുണ്ടും തട്ടി [illegible] കൊണ്ടുപോയ കണ്ടപെടി
  യാരെത്തെന്നോടുള്ളതിക്കിടിച്ചു ॥ (൨൭)
* കടുമന്നകൊപ്പെണ്ണപ്പെട്ടിട്ടും ആരു ! കണ്ടാരുകണ്ടിക്കാതെ
  കാഡിച്ചുപായം ॥ [illegible] ! കടി
  ച്ചപ്പോൾ കമ്പവീക്കവെള്ളം (൨൮)

ചോമാതിരി— അയ്യോ! ഇതൊക്കെ കേട്ടിട്ടിനിക്ക വല്ലാതെ കണ്ടാവുന്നു

ഇട്ടുണ്ണി— ഇങ്ങിനെയൊക്കെ ചെയ്തിട്ടും അവൻ ശിക്ഷയനുഭവിച്ചില്ല അവന്റെ ഒരു തന്റേടം നോക്കു

ചോമാ— ഹൊ- ഹൊ- കേമൻതന്നെ

ഇട്ടുണ്ണി— കണ്ടിച്ചിക്കപ്പോളവൻ അയ്യോ എന്നെക്കൊല്ലല്ലെ എന്നൊന്നു [illegible] വാക്കുകേട്ടു എന്നെ [illegible] വികാരിയല്ല എന്നാണെ- നാരായണനാണെന്നു പറഞ്ഞു [illegible] നാരായണാ- ഞാൻ പാപിയല്ലോ [illegible] നാരായണാ [illegible] വിളിച്ചു നിലവിളിക്കുന്നതുകൂടാതെ സമ്മതിച്ചില്ല [illegible] ഇത്രയൊക്കെ കണ്ടു കഴിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഹെഡ് [illegible] ഒന്നു ചോദിക്കണമെന്നായി വന്നല്ലൊ ഇതൊക്കെ കണ്ടിട്ടുതന്നെ വല്ലാതെകണ്ടു പേടിച്ചു വശായിട്ടുണ്ട് അപ്പോൾ ഹെഡും [illegible] കൂടി [illegible] അടുക്കൽ ചെന്നുകൊണ്ടു [illegible] അപ്പോഴും അതുതന്നെ പേടിച്ചിട്ടൊന്നും സമ്മതിച്ചു

ഹെഡ്— എന്നാലിതൊന്നും പറയാതെ [illegible] ഇത [illegible] പറയണമെന്നു [illegible]

പനങ്ങോടി— ഇത്ര [illegible] തന്നെ കഴിച്ചത [illegible] ബോദ്ധ്യം വരുമെന്ന വിചാരിച്ചിട്ടാണ ഹെഡ്— [illegible] വെളിവാക്കി [illegible]! എന്നു പറഞ്ഞു [illegible]

പനങ്ങോടി— അയ്യോ [illegible] എന്തിനാണെന്നെ തല്ലുന്നതു? [illegible] ഒന്നും സമ്മതിച്ചില്ല ഹെഡ്— എന്തിനാണെന്നോ? [illegible]

ക്കിക്കാനിന്നെക്കൊണ്ടു കൈവച്ചിട്ടേയുള്ളു ഇതിനിടയാരിക്കൎമ്മ റിപ്പററ അഷ്ടപ്പൂട്ടായിക്കൊള്ളാമൊകെ യെന്നപറഞ്ഞുയാതൊന്നു മതി കുററസമ്മതമെടുപ്പിച്ചു ഉടനെ ചാൎജ്ജാക്കി. ഈ പണ്ടശ്ശേരി യുടെ അഫെൻറമെഹന ഗോവിന്ദമെനൊൻ തഹശിൽദാരാണ ചാൎജ്ജുറവ്വാസിയത തഹശിൽദാർന്നന്നവ്യസനിച്ചു എന്താ ണെന്നുദ്ധ്യം തെളിവ കെമമായിട്ടുണ്ടാകക്കൊണ്ടു പണ്ടശ്ശേരിയെ കമ്മിററാക്കി കുററത്തിനെൻറ പന്ത്രണ്ടാംദിവസം സബ്ബ് കൊടതിയിൽ വിചാരണനടകുന്നു ശേഖരനാണ്‌തിൽ സാ ക്ഷി പണ്ടശ്ശേരിയുടെ പെരിൽ കലക്കുററം നല്ലവണ്ണംതെളി ഞ്ഞു അപ്പോൾപണ്ടശ്ശേരിയുടെ ഉള്ളിലുള്ളവ്യസനം ആനുസ ഹിക്കാ

ചൊ:മാ— ഈ അവസ്ഥവെലിട അവസ്ഥതന്നെ ഇങ്ങിനെ യുള്ള വ്യസനം ആക്കുവെരുത്തല്ലെ ഈശ്വരാ-

ഇപ്പൻ അങ്ങിനെയുള്ള വ്യസനത്തോടുകൂടിത്തന്നെ മഹിട ജിപച്ചുവമായിട്ടിരിന്ന ആന്ന ഒരു രാമമെനൊൻ അവിടത്തെ ഒന്നാംഗ്ലമസ്ക്രായിതന്ന ജഡ്ജി ജിവിധിക്കുമെന്ന നിശ്ചയംവ ന്നപ്പോൾ രാമമെനൊൻ എജമാനെനിൻറെ നമ്പൂരിയപ്പാ ഒരം ന മ്പ്രിൽ കുററക്കാരൻ ഒര ശേഖരനെന്നാണന്നാണിനിയുംതൊ ന്നുന്നു എന്നപറഞ്ഞു ജഡ്ജി— എന്താണതിന്നു തെളിവ രാമമെനൊൻ— ആ കത്തി നല്ലവണ്ണം പരിശോധിച്ചാൽ അറി യാം അതിന്റെ ലെത്രൂട്ടിയുടെയും മററുമൊന്നാണ്ടി പാറീട്ടുണ്ടു ആ തസ്ക്രുയുടെവട്ടം പകൎത്തകൊണ്ടു പൊവുന്നശേഖരമെനൊൻ പിടിച്ചിട്ടുവരുവാനാണ സംഗതി ഉറക്കമുണൎന്നുവരുന്ന നമ്പൂ രിപിടിച്ചിട്ടു വരുന്നല്ലൊ. ജഡ്ജി— അപ്പോൾതന്നെ പണ്ടശ്ശേരി യെ സമാധാനപ്പെടുത്തി ചൊദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം കണ്ടതു കൊണ്ടുള്ളതൊക്കെ പറഞ്ഞു. ഉടനെ ശേഖരനെവരുത്തി എ ന്താണെടാ ശംകത്തിം നാലഞ്ചിയുടെ പാട്ട് കാണാൻ കാരണം ഉറക്കമുണൎന്നുവരുന്ന നമ്പൂരിപിടിച്ചാലിതുവരുമൊ എന്നുചൊ ദിച്ചു ഈ ചൊദ്യം കെട്ടപ്പോൾതന്നെ ശേഖരൻ കടുകടെ വി യൎത്തു മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു വീണു. എന്തിനധികം പറയുന്നു ഉ ടനെകാൎയ്യം നെരംപൊലെതെളിഞ്ഞു.

* ഇപ്പോൾ ചൊന്നോതകഥയിൽ ചൊല്ലുണ്ടിട്ടുന്നായി തഹശിൽദാർ ॥ അഷ്ടപ്രമാണിയെന്നും വിപ്രകുലാധമൻ യെന്നുമായില്ലെ (പൂൎ)

ചോമാതിരി — ഒരുകഥ സത്യമാണെന്നു തനിക്കെന്താണു നിശ്ചയം?

ഇട്ടൂപ്പൻ — ജനസംസാരംതന്നെ.

ചോമാ — (ചിരിച്ചുകൊണ്ടു) ജനസംസാരത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നതാണിപ്പോൾതന്നെയല്ലെ പറഞ്ഞതു?

ഇട്ടൂപ്പൻ — എന്നാലെന്റെ സ്വാനുഭവം പറയാം കേൾക്കു. ഈ പാച്ചുപെരുമ്പിൽ കല്ല്യാണിക്കു ഈ രാമമേനവനെക്കൊണ്ടു സംബന്ധം തുടങ്ങിക്കണമെന്നുള്ള വിചാരംകൊണ്ടു ഇവളുടെ വാസുകാരൻ കൊരപ്പൻനായരെക്കൊണ്ടു മന്ത്രിയാക്കിക്കാൻ ആ വിദ്വാനോടു ഞാൻ പറഞ്ഞു.

* ഒന്നുകഥിക്കതു ബോധ്യവചോക്തമാകും । എന്നാലുമൊന്നിതു കടന്നു പറഞ്ഞിടുന്നേൻ ॥ നന്നായ് ധരാവിബുധബാലകനാം ഭവാനിൽ । കന്നിച്ചിടും പ്രണയമാണിതിനുള്ള മൂലം. (൯൦)
* ഉൾക്കാനിരാമനിഹ കല്ലിവിടുന്നതെന്ത്യോ । തുമ്മല്ലസമ്പ്രതി മുഴുത്തരഹസ്യമാണേ ॥ സന്മാർഗ്ഗിയായ ഭവാനിനി യോഗ്യമല്ലതെ മാടിയാകുമിവളൊത്തുകൂടിയാട്ടം ॥

എന്നിട്ടു എന്റെ മനോരാജ്യംപോലെ ഒന്നും പറ്റില്ലയെന്നു കൊരപ്പൻ രാമമേനവന്റെ നേരെ ദ്വേഷ്യപ്പെട്ടു മേൽവടിക്കു ദ്വേഷ്യനങ്ങൾ വളരെ ഉപദേശിച്ചു ഈ വിദ്വാന്റെ തലയ്ക്കിട്ടു പ്രസംഗിച്ചു —

ചോമാ — നന്നായി. ഈ കള്ളന്റെ പണി പൊയ്ക്കൂ. ബ്രാഹ്മണനോടു ഇങ്ങിനിയും വല്ലതും കൊണ്ടുപോകുന്നില്ലല്ലൊ. ലൗകികമുള്ള നല്ല ശിക്ഷയാണ കൊരപ്പനെ അനുഗ്രഹിപ്പാൻ ഞാൻ പോവട്ടെ.

ചോമാതിരി — (പോയി)

ഇട്ടൂപ്പൻ — ഞെട്ടി. മൂർവൻ പറയുമുമ്പിലോടികഴിഞ്ഞു വിദ്വാൻ. എന്നാൽ പൊട്ടെ ഈ വിദ്വാനോടു കാര്യം പറവാൻ ഞാൻ പുറപ്പെട്ടുവല്ലൊ. ആട്ടെ ഇനി രാമമേനവനെ കാണ്മാൻ പോവുകതന്നെ (നടന്നിട്ടു നോക്കീട്ടു)

* കല്ല്യാണിതന്റെ ജനകൻ നായിയായിരുന്നു । കല്ല്യാണശീലഗുണവാരിധി രാമമേനോൻ ॥ സല്ലാപമിങ്ങു പലതങ്ങിനെ ചെയ്തുകൊണ്ടു । ഉല്ലാസമോടു മരുവുന്നിതു ഇവിടെ ॥ (൯൧)

മൂന്നാരംകഴിച്ചിട്ടു തെക്കേത്തളത്തിൽ ആരാണെന്നല്ലതു ഈ

കൊട്ടത്തിലെക്ക പൊവുകതന്നെ (ഇട്ടിൺനമ്പൂരിപൊയി)

— വിഷ്കംഭം —

(അനന്തരം രാമമെനവനും രാമന്നായരും പ്രവെശിക്കുന്നു)

രാമമെനൊൻ— ഇട്ടിൺനമ്പൂരിപ്പാട്ടിന്ന എഴുന്നള്ളുകയില്ലെല്ലൊ? എന്താണിത്രതാമസം?

രാമൻനായര— ചെല്ലുമ്പൊഴെന്നാണവിടുന്നരുളിച്ചെയ്യുക എന്താണൊ അവൊ?

(അണിയറയിൽ) ഇതാ ഞാൻവന്നു എന്നു (അനന്തരം ഇട്ടിൺനമ്പൂരി പ്രവെശിക്കുന്നു)

രാമമെനൊൻ— (എണീട്ടിട്ട) ഇവിടന്നീക്കസാലയിലിരിക്ക

ഇട്ടിൺ— (ഇരുന്നിട്ട) രാമമെനവനുമിരിക്ക

(രാമമെനൊൻ ഇരിക്കുന്നു)

ഇട്ടിൺ— (വിചാരം)

● മാനമെന്ന്യധികാരമുള്ള പണിക്കരൊ യദ്വൊട്ടരുതപ്രാണ
നാം । മന്ത്യൊമിഴിയെയടക്കാൻ മായിട്ടിന്നവൻമന്ന
കിലൊ ॥ ഇന്നഭെദമെറയാതെഴുന്നള്ളപ്പുറത്താക്കുന്നതി
ല്ലിന്നിവൻ ॥ ആനന്ദമാനസിയെയൊപ്പമുള്ള പറ്റിച്ചതെ
യ്യും സഹിക്കുമെട (൯൩)

രാമമെനൊൻ— അപ്പൊൾ എന്തുകൊണ്ട രാമന്നായരൊടിവക കാര്യമൊന്നും കല്യാണി പറയില്ലപൊലും ഇവിടത്തൊട ചൊദിച്ചാൽ വിവരമെല്ലാമറിയാമെല്ലൊ എന്റെ ഉദ്യോഗം പൊയ വിവരം അറിഞ്ഞുവൊ?

ഇട്ടിൺ— ഉവ്വ

രാമമെനൊൻ— എങ്ങിനെയാണറിഞ്ഞത അവളുടെ ചിന്നത്ത വിചാരമെന്തല്ലാണു?

ഇട്ടിൺ— പറയാം

● ഉദ്യോഗത്തിന്നവെണ്ടിയപ്പടമൊട്ടുന്നടക്കുന്നതാമതിന്ന
ല്ലൊ ॥ ഉദ്യോഗംപൊക്കിവിട്ടതാധനപതിസമന്നായൊരു
ഞാൻ ചാരുകീലെ ॥ ഉദ്യോഗത്തെന്നു മെല്ലുള്ളതു നാനി
ന്നെക്കിന്നിയുന്നിയ്യുവെണ്ടാ ॥ ഉദ്യോഗത്തിന്നുപൊമാ
ലമധികമന്നത്തൊപിണക്കുന്നിങ്ങളും (൯൪)

ഇങ്ങിനെ കൊരപ്പൻനായർ ഫിരവാദം പറഞ്ഞിട്ടാണവളീ വിവരം കെട്ടത.

രാമമെനൊൻ— എന്നിട്ടൊ?

ഇട്ടുൺ— * മുത്തശ്ശിയെക്കണ്ടിന്നുമായയാതപെട്ടികൊണ്ടോ । മുത്ത
ൻപറഞ്ഞതുചിലൊന്നുമൊച്ചിടാതെ ॥ ചിത്തന്ദ്രഹിച്ചുമുഖ
ചന്ദ്രനവാട്ടമെകി । കത്തുന്നൊരാത്തിസഹിയാഞ്ഞുവ
ളെറ്റപൊയാം. (൬൨)

പിന്നെക്കൊച്ചിന്റെ അടുക്കൽചെന്നു അപ്പോഴം കൊച്ചു—
ഞ്ഞാനു കല്യാണി നിന്റെമുഖം വല്ലാതകണ്ടിരിക്കുന്നതെന്തു
ന്നുചൊതിച്ചു കല്യാണി—കരഞ്ഞുകൊണ്ടു

* നാഥിമണെൾശയമിനിയില്ല പാരാതനാഥങ്ങൾവരുന്നു
മെന്നെൽ കൊരപ്പനെന്റെപ്രാണസമനെന്റെമാന ഞെ
രഭഹശ്ശിത്തപ്പുണിപൊകിപൊലും. (൬൩)

ഇനി അദ്ദേഹം ഇവിടെ താമസിക്കുമൊ? ഇല്ലാ.

* ക്ഷീണംവെടിഞ്ഞുപൊയുള്ളാതമുതിമൂലം । പ്രാണെശ
നെപ്പുണവാൻതരമില്ലതാട്ടെ ॥ ചെന്നൊന്നമൊമടമൊടി
നിപ്പ്രിയനെനക്കു । കാണാനുമില്ലതരമിങ്ങിനെയായി
യെല്ലാ (൬൪)

* ചട്ടറസഹ്ളണ ഗണൊമബുധികാന്തനാള്ളർ । പെട്ടിട്ടി
നിക്കിനി യിരിപ്പതിനില്ലമൊഹം ॥ ഇഷ്ടാത്ഥജാലമുളമി
ഞ്ഞലൊമെകാ । കഷ്ടന്നിനൂലിതിലൊമസഹ്യൃ
ണെ:॥ (൬൫)

* പാരംമുശയാമിനിയില്ലസുഖമെഴിപ്പില്ലതാട്ടെമഹാ ധീരശ്രീ
മതിമന്ത്രിമാന്യമണിയത്തെയനി നാഥനാനെൻ പാരുതി
ഥമകീത്തിചെത്താവെളയുന്നിട്ടിനിക്കാൻകഷ്ടണംനെ
രംപൊലുമിഴിപ്പതെങ്ങിനെ ശ്രുചാകത്തുന്നചിത്തംമമ ()

എന്തിനുവളരെപറയുന്നു.

* നീങ്ങാതൊനി നിരുപമാത്തിസഖെസഹിപ്പാൻപാങ്ങില്ലവ
ഛംകളവശാലിടവിട്ടിടാതെ തെങ്ങികരഞ്ഞുവപ്പംചടച്ചുച
ടച്ചുന്ന ല്ലേങ്ങിപ്പിശാചിനെതിരായതിനെന്തുവെണ്ടു()

താമരക്കണ്ണൻ—(ദീഘശ്വാസമിട്ടിട്ടു—വിചാരം) സ്ത്രീകന്നു
ഭാഗമുണ്ടെങ്കിൽ പുരുഷനില്ല പുരുഷന്നു ഭാഗമുണ്ടെങ്കിൽ സ്ത്രീക്കി
ല്ല. ദൈവഗത്യാ രണ്ടുപെൎക്കും ഇല്ലനുരാഗമുണ്ടെങ്കിൽ കാരണവ
ക്കൊവെനസ്യക്കോ സമ്മതമില്ല. താതുവരുമ്പോൾ സൊദര
വരാ സൊദരവരുമ്പോൾ താതുവരാ താതുസൊദരകൂടിവരുമ്പോൾ
ന്നായവുവസരവരാ എന്നപൊലെതന്നെയാണല്ലൊ ഇക്കെപ്പ്രാ
കടചെന്നവരാൻ പ്രയാസം ഞാനിപ്പൊളെന്താണു ചെയ്യെണ്ടു
ഞ (ആലൊചിച്ചിട്ടു) അവളെക്കൊണ്ടുകഴുത്തായക്കുകതന്നെ.(ക്ട

ലാസ്യംചെയ്യും ഇവളുടെ ഉടലുവച്ചിട്ട്) എന്താണൊരു തേജസ്സ്; അവയവങ്ങളുടെ സമായോഗം വരാൻ കാരുണ്യം പ്രശംസയും കൂടിയതു ഞാനങ്ങനെ കാണുകയില്ല (എഴുന്നേറ്റ്)

* അയിപ്രിയ തപ്തപദപാദയുഗ്മേ । സന്ദ്രേയന്ത്യാഭവ
നേകമന്ത്യ: ॥ ഹാ ഇന്ദുലേഖേ ക്രൂരമൃഗ്യേ ദേശേ । നാഥാധി
കാരൊപ്യനാഗാരവേ ॥ (൧൦൧)

തഥാപി തല്പമയോഗവിപ്ലവപ്രേയോവശീകരണപാരമൈത്ര ധ്യായനം സമ്പാദയിതുംസമസ്തവസ്തുസാരജ്ഞതയാ മധുര ലീലാസ്യൻ കൈവല്യകൈലാസംപ്രേമമായി-പരമ്പരയാ താന്നിമഗ്നതയാ യമഭയാധികാരനാമങ്ങളാണിമയമെന്നൊപ്പിന പിരാദവെള്ളമനവിരഹവിലപിച്ചുന്ന സഹവാസ ബന്ധുതര ധനാഗമവിമലവിശ്വമയമാനസ്യപ്രാപ്തിയിന്ത്യതികളുടെ മകള വ.

* സന്ത്യക്തനക്ഷത്രഗണങ്ങളിൽനിന്നു ദൂരമെന്നതൊരു സ്വയമാക
ലെ । സ്ത്രീപാദസൌന്ദര്യമെവിടെന്നോ വിമലാസ്യമാന
യിത്യന്തിമാം ॥ അതങ്ങോന്നസമുദ്രമദ്ധ്യേ വിപത്സംചാര
സുകാമാലിനി । സ്വാന്തം കെട്ടുപോകുന്നതിനെന്നാര
സപത്നപ്രഭാവസ്യം ॥ (൧൦൨) വിരഹതാപമെല്ലാമിതാ
* പൂർണ്ണചന്ദ്രസ്യപ്രിയവിരഹിതാഭ്രമദ്ദൈവകേതാരക കിം
മെപ്രാണേശ്വരിയെവിടെ പാമരമായ്‌സ്ത്രീഹംസേശ്വരൻ ॥ നാ
നോപായമെയന്മനസി ചൊല്ലുക ഭരസ്സൌഖ്യദേവ്യ । കാ
ഞ്ചനതൈലാഭ്യക്തകിമധികമായ്ത്താരാകിന്നാചരേത് (൧൦൩)
(എഴുന്നേറ്റു പൂന്തോട്ടത്തിലെ കല്ലിൽ കൊണ്ടുകാണുന്നു)
ഭൂപൻ— (മെല്ലെ നോക്കിട്ട് വിചാരം)

കൊള്ളുന്ന എഴുന്നേറ്റുപമില്ല പിന്നെ എന്തിനാണു വൈര സംശയം എന്തിനാകുന്നു ! ഒരു പ്രണയകലഹിട്ടായിരിക്കും— (ഉറക്കെ)— ഇതിന്റെ കൂട്ടുകാരിയാണോ-

* വിചാരമങ്ങു് ആയ്പ്പോളെന്നു സന്ധ്യാപ്പൂക്കൊത്തൊരു പഞ്ചേന്ദ്രിയം ॥
അങ്ങുനിപ്പോമായിരുന്നു വഴിയെന്നും പിന്നെക്കൊണ്ട് (൧൦൪)
അതുകൊണ്ടുള്ള പക്ഷത്തിലിരിക്കുന്ന പൊരുന്നതു താമരെ
ന്നവണ്ണം നന്നു.

രാമൻനായര്— ഈ എഴുന്നേറ്റത്തിന്റെ ഇവിടുന്ന അരു ളിച്ചെയ്തതും എന്നാലെങ്ങിനെ പക്ഷേ മനസ്സിലായില്ല-

ഭൂപൻ— (അതിനു പറയുന്നു)

രാമൻനായര്— ശ്രീ-ഉമയോടുകൂടി കൂട്ടത്തിൽ പ്പെട്ടാൽ വി ചാരിക്കുന്നുണ്ടോ ഇവിടത്തെ കഥകളിലുള്ള കൂട്ടുച

അടിവസ്ത്രം തൊഴുതെന്ത ശ്രീ പരമേശ്വരൻ വിരൽകടിച്ചു പ്പോൾ കൂടത്തെ ഗോപസ്ത്രീകളുടെ വസ്ത്രങ്ങളൊന്ന പെട്ടു ഭഗവതിയെ ജയിച്ചു. എന്നും മറ്റും ചൊല്ലിച്ചു ഉദാരമായി തശാസ്ത്രികളെ മടക്കിയയച്ചിരുന്നു.

രാമമേനോൻ— * ഭാഗ്യത്തിലുള്ളമതി യാൾക്കകതാരിലുള്ള ।
ശോകങ്ങൾ തീർപ്പതിന്നുമെന്നിയുമിന്നു ഭൂമിയിൽ ॥ ലോകോത്ത
രോപരിപെട്ടുവരായിട്ടുമങ്ങുവരെ । പാകത്തിലൊക്കയവ
ളോടിന്നിയൊന്തിടേണം. (ഫലം)

ഇപ്പൻ— ഞാൻ പറഞ്ഞതിനൊക്കെ കൂടുതലെ എഴുതിയക്കണം ഇനിക്കമെൻ വിലാസം വെച്ചു വെച്ചാൽമതി-

രാമമേനോൻ— അങ്ങിനെതന്നെ

(അണിയറയിൽ—കോലാഹലം എല്ലാവരും കേൾക്കുന്നു)

രാമൻനായര— (നോക്കീട്ട്)

* ചൊല്ലേറും ശ്രീമയിൽ നീ മന്ദതര സുരുചിരമാം ചൊതിരം
ചോരുവെള്ളു । കല്പ്യായമിതാ പ്പിപാല്പാന്സ്ഥാരവടിയൊരു
കായുള്ളൊരി വെള്ളലെന്സ ॥ ഒക്കപ്പറ്റെ കിട്ടിഉടനെയിവരി
രവിലണിഞ്ഞിട്ടിപ്പോൾ ഇപ്പോൾ പെറ്റ । നൊട്ടപ്പുറത്തിൽ തക
ർത്താടിക്കൊണ്ടിന്ന കിസ്പിസ്വെ നാരിവരൊന്നെത്തിടുന്നു. (ഫലം)

രാമമേ— എന്നാൽ ഞാനീ വെഴുത്തുകൊണ്ടു പൊയ്ക്കോളാം.

രാമൻനായര— ഉം. (എഴുത്തെടുത്തു പോയി)

(അനന്തരം ശങ്കരമേനോൻ തുടങ്ങിയ ഇംഗ്ലീഷുകാർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശങ്കര— ഹൈ. നമ്പൂരിപ്പാട് ഇവിടെ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നുണ്ടോ?

ഇപ്പൻ— ഉവ്വ. ഇനി വേഗം പൊവ്വായി.

ശങ്കര— എന്താണ് അങ്ങുളോടിവിടള്ള വിരോധമാണെന്നറിഞ്ഞില്ല?

ഇപ്പൻ— ഹൈ. അതൊന്നുമല്ലാ. നിങ്ങൾതമ്മിൽ കിസ്പിസ്സ കിസ്പിസ്സെന്ന പക്ഷികരയുന്നപോലെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. ഇനിയ്ക്കതൊരു വസ്തു മനസ്സിലാവില്ലാ അപ്പോൾ നന്നമക്കിയുമെന്ന വിചാരിച്ചിട്ടാണ്.

ശങ്കര— അടിയങ്ങൾ മലയാളത്തിലെ പറയുള്ളു എന്നാലോ?

ഇപ്പൻ— എന്നാൽ ഞാൻ പൊവുന്നില്ലാ.

രാമ— നിങ്ങളെല്ലാവരും കൊടതിലുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടു അവര

വരാട കൊടതികളിലെഴുത്തായിട്ട പൊവുന്നു അല്ലെ?

ശങ്കര—എസ്‌.

ഇപ്പുൻ—ഞാൻപൊവ്വായി

ശങ്കര—ഒ. ഇനിപറയില്ല, പൊവെണ്ട

രാമ—ഞാനുന്നിങ്ങളൊരുമിച്ചതന്നെവരാം

ശങ്കര—വൎത്തമാനം ഞങ്ങളും കെട്ടു എന്താണിങ്ങിനെ വരാൻ കാരണം

ഇപ്പുൻ—നിങ്ങളെല്ലാവരുമിങ്ങിനെ നിന്നാൽ പന്തിയാവില്ല (എല്ലാവരുംകസാലകളിലിരിക്കുന്നു)

കുറുപ്പ—എന്താണിങ്ങിനെ വരാൻ കാരണമെന്ന ചൊദിപ്പാനുണ്ടൊ? അങ്ങിനെയല്ലെ ഈ നാട്ടിലെ സ്വഭാവം

പണിക്കര—എങ്ങിനെയല്ലെ.

മാരാർ—പണിക്കൎക്കത്രവിവരമില്ലായിരിക്കും

കുറുപ്പ—ഞാൻപറയാം

മാരാർ—(ഉപായത്തിൽ പുറുവാളെ ഞുണ്ടി കാട്ടുന്നു.)

കുറുപ്പ—ഞാനെന്തെറിപറയുന്നുണ്ടെങ്കിൽ പുറുവാളുപറഞ്ഞതാകട്ടെ.

● ദ്രാവംഗ്രഹിച്ചു പലരെ ശിക്ഷിക്കുമ്പൊഴത്രെ । സെവജ്ഞനില്ലവനല്ലവനെന്നപൊലെ ॥ നെരൊന്നുമെന്നകതിളുണ്ട മൊഷമെല്ലാം । നെരിട്ടുപ്പവന്നുനിന്ദകനെന്നപൊലെ ॥ (൧൦൭)

● ഞൊട്ടും തരത്തിലുടകനക്കിന്നിയുമ്പൊഴത്രെ । നില്ക്കുന്ന സെവന്നെജമാനനു കണ്ണുതന്നെ വിക്കുന്നുസ്വപ്രകൎമ്മങ്ങളൊട്ടുചെയ്യുകയാ മൊക്ഷക്കമില്ലൂരുളിമിങ്ങനെ മാനമെന്ത്രെ ॥ (൧൦൮)

● ആവൊളമുള്ളനരന്മാരതിപക്ഷമതിലായിടാൻപരപ്പിതിലെ ബ്ബാവിച്ചീടിനവാൿപ്രവൃത്തിവിനയ ന്യായങ്ങൾ സത്യന്നയം । ദൈവബ്രാഹ്മണഭക്തികെവലപുരാണൊചാരതാല്പര്യമെ ന്നെവംഹാവെശ്ശവെഷമൊട്ട വിധിമതത്തെജ്ഞനിഭിക്ഷുന്നടി ॥ (൧൦൯)

● ഉഷ്ക്കിൽചെന്നുവഴുതുന്നൊരു ജളനികരം സൎവ്വവുംതാനറിയാൻ । വിദ്വാനായിട്ടുവാഴും ബഹളതരഗുണാചാരമെല്ലാം വിട്ടിട്ടുവാഴും ॥ വിദ്വദ്ദ്വ്യാസാദ്യരെക്കാൾ പരമതെളുന്നു ഞൊൻകെയുംമൊഷമാക്കും । നശ്യൊഗിതരത്തിൽഭെദവശിവ്വപറവാൻ പ്രഖ്യസ്ഥമെല്ലാം. (൧൧൦)

* ഭുക്തിസ്സുതക്കുത്തരമെന്നുപേര ബുദ്ധിസ്സുഖംഭാവമതെന്നുപേര॥ നരസ്സുകാൎയ്യസ്വധതയെന്നുപേരു ധരിക്കകൊഴുസ്സുഖാശിക്ഷയെന്നും ॥ (൧൧൧)

* ഉത്തമംകൊഴകാൎയ്യങ്ങൾപം । സിദ്ധിപ്പാൻസേവയുംതഥാ॥ ശ്രദ്ധംവ്യഥാഫലംതന്നെ ॥ ബുധാനിസത്യാദിസൎവ്വവും ॥ ()

* മടവാർവഴിയായിട്ടു । മടവാകാതെസാമ്പ്രതം ॥ നടക്കു൭ കാൎയ്യമിനാട്ടിലടക്കംപൊട്ടിയല്ലതെ (൧൧൨)

മാരാർ— (സ്വകാൎയ്യമായിട്ടു-ശങ്കരമേനോനോട) പുരുവാളുടെ മുഖം വല്ലാതെ കണ്ടാവുന്നു- ഇനി മതിയാക്കിക്ക എന്തിനാണ വെറുതെ പറയുന്നതു?

ശങ്കര—(സ്പഷ്ടം) കഷ്ടമപ്പു! പണിക്കരൊടിത്രപറഞ്ഞൊന്നുമതി - പണിക്കരു- ഇപ്പൊളിക്കുടന്നൊന്നായി

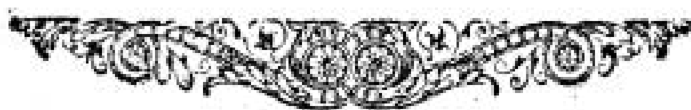
പുരുവാളു— * കൈലാസനാഥനയനാനലതുല്യമായ । വൈലാറിനല്ലസുഖമായിപുറത്തിറങ്ങാൻ ॥ ലീലാരസത്തൊടിനിനൊക്കുകരപ്പുലത്താൻ । കോലാഹലത്തോടിവിടുന്നുനടക്കയല്ലീ?॥ (൧൧൩)

രാമ—ഒഹൊ (ഇപ്പനമ്പൂരിയോട) ഇവിടുന്നെങ്ങോട്ടാണു?

ഇപ്പൻ—ഞാനന്നിങ്ങൊട്ടുതമിച്ചു തന്നെവരാം

(എല്ലാവരുംപൊയി)

മൂന്നാമങ്കംകഴിഞ്ഞു-

കല്യാണിനാടകം

ചതുൎത്ഥാങ്കം

(അനന്തരം ദാമോദരനും മാധവനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദാമോദ — ഇതുവലിയ ബുദ്ധിമുട്ടായ്തിന്റെ മതി ഭാരിയിലാ യിരിക്കുമെന്ന വിചാരിച്ചു ഭാമയെന്നവന്റെ ഇല്ലത്തന്നെ അന്വേഷിക്കപ്പോയി അവിടെച്ചെന്നപ്പോൾ അവിടുന്നവീ ട്ടിലേക്കുപോന്നു എന്നകേട്ടു ആ വീരാമാലന്റെ വീട്ടിൽ ചെന്ന അ പ്പോൾ അവിടെയുള്ളാളുകൾ പറഞ്ഞു ഇവിടെയില്ല പിച്ചകപ്പുറമ്പ ലേക്കുപോയി എന്നാണ കേട്ടതെന്ന എന്നിട്ടിപ്പോളിവിടെ എ ത്തി ഇനി എങ്ങോട്ടെല്ലാമാണാവോ പോകേണ്ടിവരുന്നത

മാധവ — ॥ ചിന്തയെട്ടിരുന്നിന്നി ॥ മൈവൃപിൻപോകനിടെ
ല്ലതാൻ ॥ ബുദ്ധിമുട്ടാതെകാൎയ്യങ്ങൾ ॥ സിദ്ധിപ്പാൻകഴി
യില്ലടൊ ॥ (൧൭൫)

ദാമോദ — വെണ്ടുതിക്കിൽ ബുദ്ധിമുട്ടിയാൽപോരെ ॥

മാധവ — നൊമ്മളിപ്പോൾ വെണ്ടാത്തതിക്കിൽ ബുദ്ധിമുട്ടുന്ന തെന്താ ॥

ദാമോദ — മലിനാശയിൽ നിന്നിങ്ങോട്ടു പോരേണ്ടിവന്നി ല്ലാ അവിടെയിരുന്നാലും നല്ലവക്കീലന്മാരില്ല അതിൽനന്നായി ട്ടാരാളുണ്ടാകുമായിരുന്നു എന്നാണെന്റെപക്ഷം

മാധവ — ॥ അത്രാലിന്ദ്യനന്നെപോലമിതത്തെജസ്സുള്ളവൻപാ
ൎക്കി ॥ ദൌൎത്യപൊരുമെന്തിനുള്ളു ഗൌനാദികളുള്ളപൊലു
ഴിയിൽ ॥ പാറപൊൻപ്രഭമണിഞ്ഞുസമമാൎന്നസ്ഥലു
കൊണ്ടേന്തെടൊ ॥ പാരാളുമതി ഭാമനവനെപ്പോലാ
ക്കികൊള്ളുന്നതും. (൧൭൬)

ദാമോദ — ഇതുപോലെ ബുദ്ധിയുള്ളാളില്ലെങ്കിലും നൊമ്മു ടെ കാൎയ്യത്തിന്ന മതിയായിട്ടുള്ളൊരാളില്ലെ ॥

മാധവ — ഉദ്യോഗിക്കും എന്നാലുമൊന്നാണെന്റെപക്ഷം കാൎയ്യംനടത്തുന്നത അവനൊടൊട്ടു നിൎബന്ധിച്ചു ഇതുപ ക്ഷത്തിൽവേണം അല്ലെങ്കിൽ ഒരുസമയം ഓരോന്നൊ അവി നെചൊദിച്ചിട്ടേ ഞാൻ തോറ്റുതന്നെ ബുദ്ധിക്ഷയത്തിന്നി ട്ടയാവൂ

ദാമോദര — അതു ശരിയാണ

മാധവ — ഇനി ഞങ്ങളോട ഒന്നുകൂടി പറയാം ഈ കാൎയ്യത്തിലി
നി ഞങ്ങൾക്കു [illegible] ഇല്ല

ദാമോദര — !!

മാധവ — ഇന്നിവിടെ ഒരു [illegible] കല്യാണമുണ്ടു അ
തിലിവരൊക്കെ വരാനുണ്ടു പക്ഷെ

ദാമോ — ഉ [illegible]

മാധവ — കൊടപ്പുറത്തു [illegible] കല്യാണി
യുടെ അച്ഛനെ കണ്ടിട്ടില്ലെ

ദാമോദര — [illegible] കൊടപ്പുറത്തു [illegible]

മാധവ — ഏ!

ദാമോദര — [illegible]

മാധവ — ഇതു [illegible] ചെയ്യിച്ചിട്ടാണല്ലൊ —

ദാമോദര — [illegible]

മാധവ — [illegible]
അവിടെ സംബന്ധിക്കുന്നത [illegible]

ദാമോദര — ഇതാ ഇവനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി —

മാധവ — (നോക്കീട്ടു) ദാമോദരമേനവന്റെ ഭൃത്യൻ കിട്ടുണ്ണി
നായരല്ലെ (അനന്തരം കിട്ടുണ്ണിനായർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

കിട്ടുണ്ണി — [illegible]

മാധവ — ഇങ്ങോട്ടു വരിക

കിട്ടുണ്ണി — എന്തിനാണ് —

മാധവ — [illegible]

കിട്ടുണ്ണി — [illegible] അവിടെ [illegible]
[illegible]

മാധവ — ഓ!

കിട്ടുണ്ണി — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (പോയി)

അങ്ങിനെ [illegible]

മാധവ — (ദാമോദരനോട) എന്നാൽ നോക്കൂ [illegible]
[illegible]

ദാമോദര — അതെ —

കിട്ടുണ്ണി — ഞാൻ പോണു (കിട്ടുണ്ണി പോയി)

മാധവ — [illegible] (എല്ലാവരും പോയി) [illegible]

(അനന്തരം രാമമേനവനും കല്യാണിയും കൊച്ചും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കൊച്ചു—ഇവിടത്തന്നെ രണ്ടുവരുംകൂടച്ചെന്നെത്തിപ്പെട്ടു.

രാമ—എന്താണതു.

കല്യാണി—(കൊച്ചിന്റെ നേരെ നോക്കി നെറ്റി ചുളിക്കുന്നു)

കൊച്ചു—* വരൻ വരേണ്യാകൃതി രാമമേനോൻ വരാതിരിക്കു-
ന്നതിന്നു ബന്ധം || പരാംഗനാസംഗമസംനിമിത്തം,
മറന്നു പോയോ മമ വൃത്തമെല്ലാം. (൧൧൮)

എന്നും മറ്റും പരിഭവം പറഞ്ഞു കൊണ്ടു ചിരിക്കുകയായിരുന്നു,

രാമ—എന്താണിവൾക്കിങ്ങിനെ തോന്നാൻ കാരണം എഴുത്തു കിട്ടിയപ്പോൾ തന്നെ ഞാൻ പുറപ്പെട്ടുവല്ലൊ ഒട്ടും താമസിച്ചിട്ടില്ലല്ലൊ.

കൊച്ചു—ഇവളുടെ പരിഭ്രമം തന്നെ ഇനിക്കിവിടെ നിക്കാനിടയില്ല പയ്യിനെ കറന്നിട്ടില്ല കുട്ടി ഇതാ നിലവിളിക്കുന്നു ഞാൻ പോണു. (കൊച്ചു പോയി)

രാമ—ചിലപ്പോൾ ചിലകാര്യങ്ങളെക്കൊണ്ടിവിടെ വരാൻ താമസംവന്നു എന്നതന്നെവന്നേക്കാം എന്നാലും നിയ്യിങ്ങിനെയൊന്നും വിചാരിക്കരുതു നിന്റെയൊരൊരൊകഥ ഞാൻ മറക്കില്ല.

* ചന്ദ്രശ്രീമുഖി ചന്ദ്രപുഷ്കരണിയിൽ ചന്തം വരുത്തീടുവാൻ | മന്ദം മന്ദമണഞ്ഞു തങ്ങളുകളിയാടിക്കൊണ്ടു നിന്നങ്ങിനെ || മുന്നന്നില്ലു നിലാവു നിന്നു പുമാനന്യൻ മഹത്ത്വസ്മരന്നാ | മെന്നിൽ പൂച്ചയച്ച കടാക്ഷമാലമറിമാൻനേത്രേ മറക്കില്ലതാൻ || (൧൧൯)

* എന്നോ കീഴണിമുന്നമെന്നെ പുരമാര കെട്ടിത്തിൽ വെച്ചെറവു | ഞാനന്നീടിന്നിരുട്ടെ ചെറ്റു കുപിതൻ ലാക്കോടു നോക്കാവിധൌ || കൊണ്ടൊന്നടുത്തു മന്ദം തടവു ന്തൊവുരു കൊഞ്ചിക്കുഴഞ്ഞിട്ടവു നാണം പൂണ്ടൊരു നാട്യവും ഏണിമഴിച്ചാലും മറക്കില്ലതാൻ || (൧൨൦)

* വാട്ടം പിട്ടോരുതല്പത്തിങ്കൽ കരളിൽ കത്തുന്ന കാമാഗ്നിയെ കാട്ടീടാതെ കുടുത്ത താപമൊടു ഞാൻ മങ്ങികുഴങ്ങുംവിധൌ || നാട്ട്യം കൊണ്ടു ചില ഗ്രഹിച്ചു ഉടനെ പായാലുടൻ നോക്കി | ക്രട്ടിച്ചെത്തൊരു നിന്റെ തൊഴിയെ മറിച്ചല്ലൊ മറക്കില്ലതാൻ || (൧൨൧)

(രണ്ടാളുംകൂടിപ്പോകുന്നു)

* രാവക്ഷേൻകിടന്നതെ ഷോടിനുക റ്റാലിംഗനംചെയ്തു
ടൻ । പൂവില്ലപ്പുത്രമാൻ മുന്നധ്യകിയുംവിട്ടങ്ങു പെട്ടന്ന
ഹോ॥ വാസവകാമരിഷ്ടിയെന്നമുതലാം പക്ഷത്തില്യംപ
ണ്ടേന്നി । യ്യവൊളംവെതചെയ്യുകെളി മഹതാംമാന്യമറ
ക്കില്ലഞാൻ ॥ (൧൧)
* സല്ലാപന്തപ്രപകാന്തിരതിചാതുര്യ്യാദിയെന്നല്ലഹൊ। ക
ല്യേനില്ലനടപ്പുടപ്പിവകളും രൊഷപ്രഹർഷാദിയും ॥ എ
ല്ലാം മൊഹനമാകയാലയിനിണക്കിങ്ങുള്ളതൊരൊന്നുമേ।
കല്യാണീമണിമാന്യമള്ളേ! മുടിക്കല്ലെമറക്കില്ലഞാൻ (൧൨)
* വെണ്ണമെന്നുചതമൊസദാപദം । കെണിട്ടംമമപാർശ്വശ
നാരതം ॥ പ്രാണവെദനയതിങ്കലെന്തെടൊ । വീണവാ
യന്നവിനൊദമാകമെ॥ (൧൩)

ഇനിക്കണ്ടായ വ്യസനങ്ങളെ ഞാൻ കുറച്ചുപറയാം.

* ഇഷ്ടാത്ഥമകിട്ടിട്ടപൊഴുതിലും കീർത്ത്യാദിയാംസല്ഗുണം
പെട്ടന്നിങ്ങനെയുമ്പഴം സ്വപമതൊട്ടില്ലെന്നു മല്ലെ,ന്പ്രി
യെ ॥ കഷ്ടംപശ്ചാത്തകടലൻ മയിതയില്ലെല്ലൊഹ്പ്ര।
സവ്വമെ। നൊട്ടംതെവിയാതരക്ഷണമിതന്നിട്ടില്ലപി
ട്ടല്ലഞാൻ ॥ (൧൪)
* പിതൃക്ഷാധരിമാർമണൊ കടിലയാമിഷ്ടാദിയുംമൂത്തനം ।
ചെയ്യുന്നല്ലാതപൊദ്രവങ്ങൾമുഴുവൻ ഹാ ഹാ സഹിച്ചീട
വാൻ ॥ വയ്യാഞ്ഞിട്ടുമനംമറന്നു സാഹസാ പ്രാണന്ത്യജി
ച്ചീടമൊ। നിയ്യെന്നുംപലതൊർത്തുകത്തിഹൃദയം കാളുന്നത
നാളില്ലഹൊ॥ (൧൫)

കല്യാണി—ഞാനിങ്ങിനെ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടൊന്നും തൊന്നരു
ത. അച്ഛൻമരിച്ച സങ്കടംകൊണ്ടും ഇനിഇവർ ഞങ്ങളെ എ
ന്തെല്ലാമാണാവൊ ചെയ്യുന്നതെന്നഭയംകൊണ്ടും രക്ഷിപ്പാനൊ
രാളെക്കാണായ്കകൊണ്ടും ഒക്കപ്പാടെ നന്നവ്യസനിച്ച പറഞ്ഞ
താണ.

രാമ—ശരിയാണതിങ്ങിനെ വരാം. ഒട്ടെ എങ്ങിനെയെല്ലാ
മാണിവർ രാമനെകൊന്നത.

കല്യാണി ശിവ ശിവ. അത വിചാരിപ്പാൻവയ്യാ അത്ര
കഠിനമായിട്ടാണ. (കരയുന്നു)

രാമമെ—കരയാതകണ്ടകാര്യംപറയൂ.

കല്യാണി—എങ്ങിനെയാണകരയാതെ കണ്ടിരിക്കുന്നത കടി
യിലമ്മമരിച്ചതിന്റെശെഷം അഛനായിട്ടും അമ്മയായിട്ടും അ

ഷ്ടതന്നെയായിരുന്നു ചിലതൊക്കെവിചാരിച്ചിട്ടു മനസ്സു വല്ലാതെകണ്ടു കത്തുന്നു.

(അഛനൊടു നെരിട്ടുപറയുമ്പൊലെ)

* താതനൊന്നിതൊഴിൽകൊണ്ടു ബാല്യമതിൽതൊട്ടങ്ങെന്നെ ഴമ്മെനിമെത് । മന്ത്രംപഠിപ്പിച്ചുമടിയ്ക്കുമിങ്ങാരിശമൊക്കെന്നാരമെ നാകിലും ॥ സന്തോഷിച്ചു ചിരിച്ചുകൊണ്ടന്നിയെ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടില്ലപ്രിയം । ചിന്തുംപ്രേമമിവണ്ണമില്ല കൃപവില്ലാതെന്റെ താതാക്ക്രമെ ॥ (൧൬)
* കൃത്തിനെപ്പൊണമിഹകർണ്ണമൊന്നു പംശമെ । കൃത്താടണം പലതുമീവിധ മെന്റെകാമം ॥ ചെത്തിട്ടുവാനമിപ്പൊരുതുവ പൂർവ്വമുട്ടി । ഒന്നാമത്താത്തിനിയ്ക്കു ശിവനെ തുരുന്നു ചിന്തു ॥ (൧൭)

ഞാൻ ദുഃഖിക്കുമ്പോളിത്ര ദുഃഖിക്കാനും സുഖിക്കുമ്പോളിങ്ങിനെ സുഖിക്കാനും ഇനിആരാണു? (എന്നു പറഞ്ഞു കരയുന്നു)

രാമ—(വികാരം) ഇവൾക്കു സ്നേഹത്തിന്നു നല്ല ഉറപ്പുണ്ടു നിശ്ചയംതന്നെ. അതു പലസംഗതികൊണ്ടും സ്പഷ്ടമാവുന്നുണ്ടു (സ്പഷ്ടം)

* ധൈര്യംപിടിക്കണമൊരുത്തനു ദൈവയോഗം ധീരാവസമതിനുപാത്രനാം ॥ ആവശ്യകംഫലിക്കുന്നുഫലങ്ങളിന്നു കാര്യംവിചാരിച്ചുകരഞ്ഞുവെന്നാൽ ॥ (൧൮)

കഴിയുമെങ്കിൽ ഇതു ചെയ്യാളുകളിതിന്റെ പകരംചൊദിക്കണം. അതാണുവെണ്ടതു,

കല്യാ—ഞാൻവിചാരിച്ചാലെന്തു കഴിയും?

രാമ—ഉണ്ടായവിവരം കെൾക്കട്ടെ പിന്നെയൊക്കെ ഞാൻ നെരെയാക്കിക്കൊള്ളാം.

കല്യാ—ഒരു രാത്രി ഒരുദിവസം സന്ധ്യാസമയത്തിലെന്നെ ഒരുപാടുതല്ലി.

രാമ—എന്താണു കാരണം?

കല്യാണി—കൊരപ്പന്നസ്വാധീനമാവാഞ്ഞിട്ടു. ഞാനപ്പൊൾ തന്നെ ഒരു അകത്തു വന്നു വാതലടച്ചു സാക്ഷയിട്ടുകിടന്നു ഞാനുറങ്ങാതകണ്ടു ദെഷ്യപ്പെട്ടു കിടക്കുന്ന വിവരം അഛൻ കെട്ടു നാലഞ്ചുപ്രാവശ്യം കൊണ്ടുവന്നു വാതുക്കൽ വിളിച്ചു അഛനെറച്ചു കെട്ടപ്പൊൾ ഞാൻ വാതിൽ തുറന്നു അഛൻ അകത്തു കടന്നു സമാധാനം പറഞ്ഞു തുടങ്ങുമ്പൊഴെക്കും അഛനൊടു ഞാൻ വളരെ ശുണ്ഠിയായിപറഞ്ഞു അഛനതൊക്കെകെട്ടു ചി

പാർപ്പിട്ടു ഒന്നും മിണ്ടാതെ കണ്ടതിനെ ഇവിടെ യിരിക്കു മ്പോഴും കൊച്ചുപ്പൻ വന്ന വെപ്രാളത്തോടെ കടന്ന കണ്ടു കിട്ടി കള്ളനെ എന്നുപറഞ്ഞു ഒരു മുറിയുള്ള പിശ്ശാങ്കത്തികൊണ്ടു അച്ഛന്റെ കഴുത്തിലൊരു കുത്തുകുത്തി അപ്പോൾ അച്ഛൻ അയ്യോ കല്യാണി! എന്നു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടു വീണു ഞാൻ പരിഭ്രമിച്ചു തിരിച്ചിട്ടു ഒരു വിളക്കു കത്തിച്ചു അപ്പോഴേക്കു ഞാനൊന്നെ നിലത്തു കിടന്ന പിടച്ചുകൊള്ളുന്നതു പിശ്ശാങ്കത്തി മുഴുവനും കഴുത്തിൽ കേറീട്ടുണ്ടു അതു ഞാനന്നറിഞ്ഞപ്പോഴും കൊച്ചുപ്പൻ വല്ലാതെ കണ്ടായി അച്ഛന്റെ സങ്കടം കണ്ടിട്ടു സഹിക്കാൻ വയ്യാഞ്ഞിട്ട ഞാനുറക്കെ നിലവിളിച്ചുതുടങ്ങി കരഞ്ഞു അപ്പോൾ മുത്തശ്ശി ആരാണ്ടി ഇവിടെ കിടന്ന തൊള്ളതുറക്കുന്നതു ആരെയും മനഃപേടിയില്ലാണ്ടു എന്നുപറഞ്ഞുംകൊണ്ടു അകത്തേക്കു കടന്നുവന്നു എന്റെ നേരെ ഇറച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു ഇതുമിണ്ടിയാൽ കണ്ടിട്ടുണ്ടു എന്നു പറഞ്ഞു കരച്ചിലൊതുക്കി ഇനി മിണ്ടരുതില്ലാ അപ്പോൾ മുത്തശ്ശി എന്നെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിക്കൊണ്ടു ഇതിനെയുള്ള കെട്ടുകളും ഇതിനാൽ ക്രിയക്കൊപ്പൊരെ നശിച്ചുപോകും ഇവളെ അങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുപോകിലേ എന്നുപറഞ്ഞു പിന്നെ കൊച്ചുപ്പന്റെ വാലിയക്കാരോടു പറഞ്ഞു ഇവളുടെ വായയും കണ്ണും കെട്ടി അങ്ങോട്ടുപുറത്തേക്കാനും കൊണ്ടിട്ടിട്ട —— അപ്പോൾ

* ഭീമമനസ്സമതാർ । മനസ്സാകെ നിന്നു പിടിച്ചുവെന്നായി ॥
അങ്ങനെ ആകുണിൽ കൊണ്ടു । ട്ടിയന്നായി വിടങ്കിടക്ക
നിളുന്നാ ॥ (൧൩൦)

പിന്നെ ഒന്നും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ലാ കൊച്ചു അറ അകത്തുന്നു ശേഷം കിളിവാതലിൽകൂടിയൊക്കെ കണ്ടിട്ടുണ്ടു.

(കൊച്ചുപ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമമ—(കൊച്ചിനോട) കല്യാണിയെക്കെട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി ഒരു മുക്കിലിട്ടതിന്റെശേഷം അവരെന്തെല്ലാമാണു ചെയ്യുന്നു

കൊച്ചു—* അയ്യോ ശിവശിവ നാരായണ । വയ്യിനി കഥപറവാൻ മുഴുവനും ॥ പൊയ്യല്ലിക്കാര്യം തോന്നുന്നു മൊത്താൽ । തിര്യക്കുളമതമെല്ലാം (൧൩൧)

രാമമ—വെറുതെയല്ല ചോദിക്കുന്നതു കേട്ടിട്ട കാര്യം ഉണ്ടു

കൊച്ചു—എന്നാൽ പറയാതെകണ്ടു കഴിയില്ലല്ലോ പറയാം കല്യാണിയെക്കൊണ്ടുപോയതിന്റെ ശേഷം രാമൻ നായർ കഴുത്തിൽ നിന്നു പിശ്ശാങ്കത്തി വലിച്ചൂരി എടുത്താൽ കൊ

ളൂം വല്ലാതെ കണ്ടു വേദനയാവുന്നു. ഈ സ്ത്രീയെടുത്താലസാ ധം തീരുമെന്നാവു മെന്നാണെ തോന്നുന്നത എന്നു പറഞ്ഞു അ പ്പോൾ മുത്തശ്ശി കൊരപ്പനോടിപ്പോളിവനെ കൊല്ലണം ശേ ഷിപ്പാനാണീ കല്യാണിയെ വശീകരിയ്ക്കുന്നത എന്നു പ റഞ്ഞു അപ്പോൾ രാമൻ നായർ പ്രാണഭയത്തോടുകൂടിട്ടു അ യ്യോ നിങ്ങളെന്നെക്കൊല്ലല്ലേ ഞാൻ നിങ്ങടെ പറഞ്ഞതൊ ക്കെ കേട്ടോളാം പിന്നെ എന്തിനാണെന്നെ കൊല്ലുന്നത എന്നും മറ്റും വളരെ ആശ്രയിച്ചു പറഞ്ഞുംകൊണ്ടു തൊഴുതു തുടങ്ങി അപ്പോൾ മുത്തി വെട്ടുകത്തികൊണ്ടു തൊഴുന്നകയ്യിന്മേൽതന്നെ വെട്ടി

രാമനേ—എട്ടിളപ്പേ

- ആഴകൊടുവിധിമയമെല്ലാം । കഴകിക്കഴകിക്കളഞ്ഞുരി ഞ്ഞവളെ ॥ കഴവേറിമൂത്തിനിന്നേ । കഴവേറീടുന്നതു ഞ്ഞകണ്ടേയാനീ ॥ (൧൩൨)

കൊച്ചു—പിന്നെ ഇനിക്ക അങ്ങോട്ടു നോക്കാൻ വയ്യാത കണ്ടായി

- പേടിച്ചുഞാൻകിടുകിടന്നുവിറച്ചുകൊണ്ടു । മുടിപ്പൂതച്ചുഫ കഴുത്തിവിടക്കിടന്നേൻ ॥ കെട്ടകന്നമ്മതിന്നാൽകുടൽമാല കത്തി । ചൂടിച്ചിട്ടന്നതിവകപ്പാൾക്കിലാക്കുകണോ ॥ (൧൩൩)
- ഇപ്പുൾനമ്പൂതിരിപ്പാട്ടാ അപ്പോൾതന്നെഭയാകുലം ॥ കീ ഴ്പ്രോവാതിൽതുറന്നിട്ട ഞെപ്പാതിരയിലോടിനാൻ ॥ (൧൩൪)

കല്യാണി—ഇപ്പോഴതൊക്കെ വിചാരിച്ചിട്ടിനിക്ക വല്ലാത കണ്ടാവുന്നു

കൊച്ചു—കല്യാണിയുടെ കാലിന്മേലുമ്മറ്റും കയറ്റുകൊണ്ടു കെ ട്ടിയ പാടുണ്ടു

രാമനേ—(നോക്കീട്ടു)

- നെന്മേനിവാകയുടെപ്പൂവുപോണതിട്ടുന്ന । നിന്മേനിയി ങ്ങിന്നെ മുറുക്കിവരിഞ്ഞുകെട്ടാൻ ॥ ചെമ്മേനിനച്ചിലിഹ തൊന്നുകയില്ലൊരാളും । വജ്രനികെറുകയതല്ലരി കിംതെപൊലും ॥ (൧൩൫)
- കിങ്കരനാചിതഗുണങ്ങൾക്കുള്ളോരീ । നിൻകരത്തളിർവരി ഞ്ഞവർക്കു ॥ ശൃംഖലാങ്കിതശരീരരാകുമാറ്. ശങ്കയില്ലി ഹശരാങ്കനീർമുഖി (൧൩൬)

(അണിയറയിൽ)

* ചുററുംവെള്ളം പുരത്തിന്റെ പുറത്തുനിന്നിട്ടിൻ । മിററത്തുനി
ന്നും വഴിപോകലമനസ്സിതത്തി ॥ അററംവെടിഞ്ഞു ചതി
യുള്ളോരതുത്തിഞ്ഞെന്നു । ഞെട്ടെന്നകത്തിലകടന്നിതു
ഞാനിട്ടോടോൻ (൫൩)

കൊച്ചു—(നോക്കീട്ട്)

* കറപ്പുടുപ്പിട്ടോരു കൂററനിങ്ങു । പരിഭ്രമത്തോടിഹ വന്നിട്ടു
ന്നു ॥ ധരിച്ചു ഞാനെന്തിവരാൽ ജനങ്ങൾ । വിറച്ചു മിണ്ടാതെ
ടെയുള്ള ഞാൻ (൫൪)

രാമ—(നോക്കീട്ട്) ഇൻസ്പെക്ടർ ഗോപാലമേനവനാണി
ത്. (അനന്തരം ഇൻസ്പെക്ടർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമ—എന്താണിത്ര പരിഭ്രമം

ഗോപാ—ആ കള്ളന്മാരെ കാണാനില്ല.

രാമ—എങ്ങിനെയാണത് നിങ്ങടെ കയ്യു വിട്ടുപോയതു?

ഗോപാ—അവരെ കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ ആ കണ്ടെത്തുവെച്ചു കുറച്ചുനേരം ഒരാളോടു വിശേഷം പറഞ്ഞു കൊണ്ടുനിന്നു. പി
ന്നെ നോക്കിയപ്പോൾ അവരെ കാണാനില്ലാതെ ആയി.

രാമ—അത കള്ളന്മാരെ അറിയാൻ ചതിക്കുന്നവകയാണ. അതു
ട്ടെ. നിങ്ങൾ പിന്നെ എന്തു ചെയ്തു.

ഗോപാ—* കഠിനയാകിവർക്കുവേഗമൊളിച്ചുപോയതുടനെ
യക്കരെ പാററമതോർത്തു ഞാൻ ॥ കടവുവാരമതാകുലമേറി
വു । നടവു ചെയ്തിതു ദമസമന്നെന്നു ॥ (൫൫)

രാമ—ഇവർക്കോടിപ്പോവാൻമാത്രം കായബലമുണ്ടോ?

ഗോപാ—ചെറുപ്പക്കാരല്ലയോ ആ തരക്കേടില്ലല്ലോ

രാമ—അതുട്ടെ പിന്നെ

ഗോപാ—* പരിചോടിനങ്ങളെല്ലാം പരിശോധിച്ചു നിന്നു ഞാൻ ॥
ഇതുവരെയും കാണായില്ല । മറിയാവരുതെന്നവരെ ॥ (൫൬)
അവർ വീട്ടിൽ വന്നൊളിച്ചിരിക്കുമോ എന്നാണെന്റെ പക്ഷം.

കല്യാണിയും കൊച്ചും—(ഞെട്ടിക്കൊണ്ടു) അയ്യോ! ഞങ്ങളി
ഇവിടെയുണ്ടോ?

രാമ—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു)

* വല്ലാത്തദുഷ്ടതയെഴുന്നോരതുത്തിയിട്ടും । പൊല്ലീസ്സു
കാരതിനൊരെണ്ണമിതിലാകവേ ॥ ഇല്ലില്ലകാക്കിലതുമല്ലറികെ
ന്നുമെ ചെ । ഇല്ലെന്നുറച്ചിടുക നിങ്ങൾ ഭയപ്പെടേണ്ടാ ( )

ഗോപാ—* നല്ലവാലൃത്തിലെപ്പെട്ടിയില്ലാതാവില്ലെന്നുണ്ടല്ലോ

രാമ—* അതല്ലസ്വപെട്ടിമാത്രം മല്ലെസ്വർണ്ണപാത്രവും ॥ ( )

വു *

ഗോപാ—ആട്ടെ— ഞാനിവിടെയൊക്കെ നോക്കട്ടെ-(നോക്കീട്ടു) ഇവിടെ കാണുന്നില്ലല്ലൊ? എന്താണൊവെണ്ടത

രാമ—ആ കുളത്തിന്റെ വക്കത്തൊക്കെ നല്ലവണ്ണമൊന്നുകൂടി നോക്കണമെന്നാണെന്റെപക്ഷം പക്ഷെ ഞാനുംകൂടെവരാം.

ഗോപാ—അവിടത്തെനോക്കലും മതിയാക്കീട്ടില്ല. നോക്കാം പൊവൂ

രാമ—(കൊച്ചിനൊട) നിങ്ങളിനി എന്താണ ഭാവിക്കുന്നത?

കൊച്ചു—കുളിച്ചമ്പലത്തിലെക്ക പൊവാൻ

രാമ—അതുകഴിച്ചു നിങ്ങളും വരുമ്പൊഴെക്കും ഞാനും വരാം

(കൊച്ചും കല്യാണിയുമെ പൊയി—രാമമെനവനും ഗൊപാലമെനവനും കുളത്തിന്നടുക്കുന്നു—)

ഗോപാ—എന്തൊരാപ്പാണീകെൾക്കുന്നത?

രാമ—മുത്തിയെക്കിട്ടി എന്നുണ്ടൊ?

ഗോപാ—ഇതാ ഒരു കൺസ്റ്റെബ്ൾ ഓടിവരുന്നു

(അവൻ പ്രവെശിക്കുന്നു)

ഗൊപാ—ഇതാ ഇവൻ ഏതാണ്ടൊന്നു പറവാൻ ഭാവിക്കുന്നുണ്ട ശ്വാസം പൊറുപ്പെടുന്നില്ലാ നന്നെ കിതെക്കുന്നുണ്ട

രാമ—കിതപ്പുമാറീട്ട സാവധാനത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ മതി

കൺസ്റ്റെബ്ൾ—(കിതെച്ചുംകൊണ്ടു) മുത്തിയെക്കിട്ടി

ഗൊപാ—എവിടെ കണ്ടുകിട്ടി പറയൂ

കൺസ്റ്റെബ്ൾ—ഞാൻ തന്നെയാണ കണ്ടെത്തിയതു.

രാമ—അവൾ ഇവിടുത്തെ കുളത്തിൽനിന്നാണൊ കിട്ടിയത?

ഗോപാലൻ—അതെ.

രാമ—അങ്ങിനെ ഇതു പറയാനിത്രസമയം താൻ നല്ലമിടുക്കൻ

കൺസ്റ്റെബ്ൾ—ഇങ്ങൊട്ട കൊണ്ടുവരാൻ പറയട്ടെ?

ഗൊപാ—ഉം—(കൺസ്റ്റെബ്ൾ പൊയി)

രാമ—ഇതാ മുത്തിയെ കൊണ്ടുവന്നു ഇട്ടു

ആത്മഗതത്തിൽ—ഇവൾ ആ വിഷക്കാട്ടിൽ ചെന്നിരുന്നുവെല്ലൊ ആവിടെ ഒരാളും കാലിടത്ത വഴിയാറില്ലാ പാമ്പിന്റെ കൂടാണ ഇവളെക്കൊണ്ട പെടിയില്ലെ പാമ്പിനെ പാമ്പ വെണമെങ്കിൽ ഇവളെ പെടിക്കണം പാമ്പിനെക്കാൾ എത്ര ദുഷ്ടയാണിവൾ എന്നൊ.

രാമ—ഒ പത്തുനൂറായിരം ലൊകരൊത്തു നിന്ദിച്ചിട്ട സഹൊദര്യ ധിക്കാരമെല്ലാമിട്ടു മുത്തിയുമൊത്തു വിസ്മയം (കരന്നു)

ഗോപാ—അയ്യോ! ഇവൾ വലിയമഹാപാപകയാണ അങ്ങോട്ടുവിചാരിച്ചിട്ട ഇവളെക്കൊണ്ടുമാത്രമൊന്നുംപൊറുതിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാ (അനന്തരം കൈകൾപിടിക്കുന്ന രണ്ടുകണ്ടെസ്റ്റബിൾമാരൊടുകൂടി മുത്തിയുംപിന്നിലൊരു കണ്ടെസ്റ്റബിളും പ്രവേശിക്കുന്നു)പിന്നിൽനില്ക്കുന്നവൻ ഇവളുടെകൂടനാന്നു തീക്കട്ടയാൻ. (മുത്തിയുടെതലക്കൊണ്ടു മുട്ടുകൊന്നിടിക്കുന്നു)

മുത്തി—അയ്യോ!

പിന്നിൽ—ഇപ്പോഴും നല്ലവണ്ണം തീന്നില്ലാ (ഒന്നുകൂടിഇടിക്കുന്നു)

മുത്തി—അയ്യയ്യോ!

വലത്തെ—എടാ! വല്ലതെ അയാലിവൾ ചത്തുപോവും

ഇടത്തെ—ഇവൾ ചാവില്ലാ- ഇവക്കു കാലനുംകൂടി പെടിയാണ

പിന്നിൽ—ഇവളെ കൊന്നിട്ടിനിക്ക എന്തു ശിക്ഷവന്നാലുംവെണ്ടില്ലാ (ഒന്നുകൂടിഇടിക്കുന്നു-മുത്തിവീഴുന്നു)

ഗോപാ—വെറുതെ ഉപദ്രവിക്കരുതു

രാമ—ഛെ ഇവളെക്കൊണ്ടു പൊരെ കാണാൻ ലെശം രസമില്ലാ ചെട്ടപൊട്ടെ-

ഗോപ—നിങ്ങളുതിനെകൊണ്ടുപോവിൻ

കണ്ടെസ്റ്റ—എണീക്ക എണീക്ക കൂട്ടാക്കില്ലെ വെണ്ടാ?

ഗോപാ—അതിനെ വലിച്ചിഴച്ചു കൊണ്ടുപോവിൻ-

(കണ്ടെസ്റ്റബിൾമാർ മുത്തിയെ വലിച്ചിഴച്ചു കൊണ്ടുപോയി)

രാമ—അവൾ! അങ്ങിനെ പോയല്ലൊ

(ആകാശത്തിൽ)

* മെത്തകൂടന്നെ താനുള്ള കൊരപ്പന്തൻമഹാഗൃഹം ; തെസ്ഥരമെടിച്ചുപായുന്നു പാതവഴിയിലൊക്കയും. ॥ (ഏതൊ).

ഗോപാ—നൊക്കു വെഗമങ്ങൊട്ടുപൊവാ

രാമ—അങ്ങിനെതന്നെ (പിന്നെയുമാകാശത്തിൽ-)

* കല്ലൂടസ്ഥലവും കളുരകലത്രം കാപ്പിത്തിഷ്ഠിത്തോട്ടവും । മൂച്ഛപൊട്ടിത്തസ്സുമാകിയമൊക്ക്ത്തന്നമത്ത്യടപാടം ॥ ഉള്ളൊടൊക്കതിരിട്ട കാണാമവരെക്കത്തിതുകത്തിടുവാൻ ,കൊച്ചൊടി ബത്ത ട്രൂങ്ങ്ളിവഴിയിൽകല്യാണിവീണാളഹൊ: ॥

രാമ—(പരിഭ്രമിച്ചു)അയ്യൊ! അബദ്ധംപിണഞ്ഞുവെന്നൊ?

ഗോപാ—കൊരപ്പനായർ കല്യാണിയുടെ അച്ഛനൊക്കുന്നു!

കൊന്നു അവന്റെഭാൎയ്യ കല്യാണിയെയും കട്ടികൊള്ളുമെന്നുണ്ടൊ?

രാമ—ഫലിതമൊക്കെ പിന്നെയാവാം നൊക്കട്ടെ വെശമൊടിപ്പൊഴ്പ്പൊ.

(രണ്ടാളും ഓടുന്നു)

രാമ—(വിചാരം)

* ഇഷ്ടപ്പെട്ടദ്രവ്യത്തെയത്നടവാശ്രീഞ്ഞി। കഷ്ടിച്ചുകിട്ടിയിരുന്നാളുടനപ്പൊഴക്കം ॥ ദുഷ്ടപ്പെട്ടംവിധിയകൈന്നുടെകയ്യിൽനിന്നു। തട്ടിപ്പറിച്ചുകളവാനുടനെന്നുവെന്നൊ? ()

സ്വഷ്ടം—തൊകന്നിറച്ചിട്ടില്ലേ?

ഗൊപാ—ഒഹൊ॰ തൂന്നയെക്കണ്ടാലപ്പൊഠം കഴിച്ചെക്കാം ഞാൻ

രാമ—(വിചാരം) ഓടട്ടെ ഓടിട്ടും അങ്ങൊട്ടെത്തുന്നില്ലാ (നെരെനൊക്കീട്ടു)

* അവൃജയിച്ചുസുഖമായുടനുള്ളിൽവീണ ,ജീവൻനമുക്കമനമൊന്നുതണുത്തിതിപ്പൊഠ ശ്രീരഘോരനാരിമണികൊച്ചിനൊടൊത്തുചാവാ । താവുന്നവെഗമൊട്ടുമൊടിവരുന്നതിന്നെരെ

(അനന്തരം കൊച്ചും കല്യാണിയും പ്രവെശിക്കുന്നു)

കൊച്ചു—കല്യാണിനിനക്കു വീണിട്ടു വല്ലതും പറ്റിയൊ?

കല്യാണി—* കല്ലുകൊണ്ടിവിടമൊട്ടു। തെല്ലിതാഫീറിവന്നുവും ॥ അല്ലാതൊന്നുംപറ്റിയില്ല। നല്ലകാലമതാകയാൽ ॥()

രാമ—(കെട്ടിട്ടു) എന്റെ മനസ്സുകൊണ്ടിവഠ കാൎയ്യമെങ്ങും വരണ്ടെ പക്ഷെ ഇപ്പൊളിതുകൊണ്ടു സംന്തോഷമെന്നെയാണ ഇത്രെപറയുവാനുള്ളല്ലൊ ഇതിലധികം വിചാരിച്ചു.

ഗൊപാ—(കല്യാണിയെനൊക്കീട്ടു വിചാരം) ഇവളുടെ ബ്രഹ്മസൃഷ്ടി വിശെഷംതന്നെ.

* തലയുമുലയുമാവിശെഷമല്ലാ । വലയുംവക്ത്രമതുംമഹാമനൊജ്ഞം ॥ നിലയുമുളളൊരധികമെല്ലാമെല്ലാ । മലിയുമപ്പുതിരിയുംമനൊജ്ഞമാം ॥ (൧൭൯)
* കലയൊടിടയുന്നകണ്ണുപത്രം । കലയാടിരിക്കുമെഴൊലലാടമെഴം ॥ വലിയൊരുനിതംബമെന്നിവണ്ടിൻ। വിലയൊതാന്നതകൊക്കുമൊത്തുകണ്ടാൽ (൧൮൦)
* കറവറൊതതകമതൽതങ്ങ । നിറവുംനിഷ്കളമായ്‌വെളുത്തപല്ലും ॥ അറിവുള്ളവർകളെത്തുകണ്ടാൽ । തറവാടുപ്പെടിതന്നെതിരകത്തും. (൧൮൧)

* ഉടയുന്നതമൊരുപട്ടുകുപ്പായ ! നടിയുന്നൾ കളഹംസനായക
ന്റെ ॥ പിടയുമ്പരമത്തിലൊത്തുതത്തി പ്പിടയുന്നിനടയും
ത്രിലൊകരമ്യം, (൧൩൦)

രാമ— (അടുത്തുചെന്നിട്ടു) പിന്നെ യെങ്ങിനെ യാണു കല്യാണിയെ അന്വെഷിച്ചതായിക്കണ്ടു കഴിഞ്ഞത.

കൊച്ചു—അദ്ദെഹമെഴക്കം അനവധി ആളുകൾകൂടി പിന്നാമ്പുറ തെരിഞ്ഞു ശംബുഹു കൂട്ടങ്ങളായിട്ടാ.

ഗൊപാ—(രാമമെനവനെയും കല്യാണിയെയും ഒരുമിച്ചുകണ്ടാകീട്ടു വിചാരം) ഈ പക്ഷങ്ങൾ രണ്ടാക്കും തമ്മിൽ നല്ല ചെർച്ചയുണ്ടു ഇങ്ങിനെതന്നെയാണു വെണ്ടതെന്നു തൊന്നും.

രാമ—ഗൊപാലമെനൊൻ എന്താണുള്ളിൽ വിചാരിച്ചു രസിക്കുന്നതു?

ഗൊപാ— (വിചാരം) കുട്ടനദ്ദെഹം മനസ്സിലായി-

(സ്പഷ്ടം)

ചെരണ്ടതുപൊലെ ചെന്നുതന്നെ.

കല്യാണി—(ലജ്ജിച്ചിട്ടു)

രാമ— (വിചാരം)

* മാനൊട്ടൊട്ടുന്നവൾ കൊണ്ടുനടന്നു കൊണ്ടെൻ മുഖം നൊ
ക്കിവെള്ളു ! ശ്രീ നട്ടങ്ങളായനൽപുണ്യഭിയൊടുവർന്നതാ
ദൃമിതന്നെപിതനെറെ ॥ ഈ നാട്ടുംകൊണ്ടാലെന്നുടെ മിഴിക
ളെന്തെ കാണുവള്ളാതകണ്ടു ! വൈനാട്ടിൽ പെട്ടമണ്ണു
ക്കില്ലമിമിന്നെതിരാകില്ലിനികില്ലപാദം, (൧൩൧)

(അതു ചാരത്തിൽ)

* പെണ്ണുങ്ങളാവെവൊട്ടുപെയുപിടിച്ചുപായു ! നില്ലാനരൊ
ഷമൊടുചെയ്യുമുപദ്രവത്തെ ॥ അം ശ്വാസഹിപ്പതിനുവയ്യി
വനായതുകൊണ്ടു ! കണ്ണിൽകിടച്ചുതുപിലംതവപാകിടുന്നു.
(൧൩൨)

ഗൊപാ— ഒ! അവിടെ കലശ്ശലായി നൊക്കു വെഗം കൊണ്ടുട്ടുപൊവാ

രാമ—ഇവൾക്കു സഹായമാരുമില്ലല്ലൊ.

ഗൊപാ—ശിഷ്യൻ കെശവനെ അയക്കാം കെശവാ.

(കെശവൻ പ്രവെശിച്ചിട്ടു) എന്തു ഇവരെ ഇവരുടെ വീട്ടിൽ കൊണ്ടാക്ക.

കൊച്ചു— (രാമമെനവനൊടു) വെഗം വരില്ലെ?

രാമമെ— സംശയമെന്തു,

(കേശവനൊന്നിച്ചു കല്യാണിയും കൊച്ചും പോയി)

രാമമേ— (വിചാരം)

* കറുപ്പുനൽചില്ലിവളച്ചുകണ്ണാം, ചെരിച്ചുവിവണ്ണാരസമൊടുമെന്നു ॥ ചിരിച്ചുപായത്തൊടുനോക്കിനോക്കി। തിരിച്ചുപോകുന്നിവളെത്രസന്നം, (൧൫൫)

ഗോപാ— ചൊവ്വാ.

(രണ്ടാളും കുറച്ചു നടക്കുന്നു)

ഗോപാ— (നേരെനോക്കീട്ടു)

* അമ്പോമഹാരസികനാനതടിച്ചുനിന്നു । തുമ്പിക്കരംതൂക്കി തടെപ്പൊരമുമ്പിലെല്ലാം ॥ വമ്പിച്ചമസ്തകമനല്പവലുത്തുകൊന്നു । കൊമ്പൊന്നിന്റെചെവിംകമലിതൊക്കയെറം (൧൫൬

രാമ— ഈയ്യാനെ മുമ്പിൽകണ്ടിട്ടില്ലേ?

ഗോപാ— ഇല്ലാ. കെട്ടിട്ടുണ്ടു കൊച്ചപ്പെൻറമെക്കൂടെന്നെ! കണ്ടപ്പോൾ ഇതിനെ വെടിവെയ്ക്കാൻ തോന്നുന്നില്ലാ,

രാമ— ശരിയാണ അത്രനന്നത്തന്നെ ഇതിനെ വെടിവെയ്ക്കാതെകണ്ടു പിടിച്ചുകെട്ടിക്കാനസാധിക്ക നോക്കുപോവാ ഏല്ലാവരും പോയി,

(നാലാമങ്കം കഴിഞ്ഞു)

കല്യാണിനാടകം

പഞ്ചമമാങ്കം

(അണിയറയിൽ)

● ഈ കാലം നാവു പൊയ്തിടിന മണികൾ കണ്ടൊന്നുമൊന്ന്
തകർന്നു വക്കീലന്മാരെ ജഡ്ജിയവർകളും സ്വ
ന്തമാനാളുന്തിടുന്നു നോക്കി ചൊല്ലുന്നൊന്നസ്ത്രിമൊഴിയും
വൻ കൈക്കൂട്ടിടുന്നത് ന്നുടൻ പൊലീസ്സു സേനാ
ധിപമഹിതമഹാമൌലി ഗോപാലമേനോൻ (ഫ്രത)

ഒന്നാം സാക്ഷിവിസ്താരം കഴിഞ്ഞുവെന്നാണെന്നൊന്നാം ഞാ
ഇക്കൊണ്ട കല്യാണിയമ്മയെ കൊണ്ടുവരാൻ പൊവുകതന്നെ.
എന്ന്

(അനന്തരം ജഡ്ജിയും വക്കീലന്മാരും ഗോപാലമേനവ
നും മറ്റും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അച്ചുതമേനോൻവക്കീൽ—(എണീട്ടിട്ട്) സാക്ഷികളോട
ങ്ങളെ ചോദ്യംകൂടി ചെയ്യിപ്പാനുണ്ട്—

ജഡ്ജി—ആയിക്കോട്ടെ ചോദിക്കാം

അച്ചുത—൧-ാം സാക്ഷിയുടെയും ൨-ാം സാക്ഷിയുടെയും മൊ
ഴികൊണ്ട് ഒരു കുററം നടന്നപ്പോൾ അവിടെ കല്യാണിയമ്മയുണ്ടെന്ന
പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട് എന്നാൽ കല്യാണിയമ്മയെ ഇതിലന്യായഭാഗം
സാക്ഷിയായി ചേർക്കാതിരിപ്പാൻ കാരണമെന്ത്?

ജഡ്ജി—ഒരു കുററം നടക്കുന്നത് ചന്തോളം കണ്ടിട്ടുണ്ടെങ്കി
ലവരെയൊക്കെ സാക്ഷികളാക്കിച്ചേർക്കണമെന്ന നിയമമുണ്ടൊ
ന്നിട്ടും ചൊല്ലേണ്ടതില്ല

അച്ചുത—ഒരു ചോദ്യം ചെയ്തു വിൽനിസ്സാരമാണെന്ന തൊന്നു
ന്നായിരിക്കാം എങ്കിലും ഞങ്ങൾക്കു സിദ്ധിപ്പാൻ വഴിയുണ്ടാകു
വാൻ കോടതിയനുവദിക്കാത്ത പക്ഷം വളരെ സങ്കടമുണ്ട്.

ജഡ്ജി—ഗോ—എന്താ ഉത്തരംപറയൂ

ഗോപാ—ഈ കല്യാണിയമ്മ ൧-ാം പ്രതിയുടെ ഭാര്യയും
൨-ാം പ്രതിയുടെ മകളുടെ മകളുമാകയാൽ നേരുപറയുമെന്ന വി
ശ്വാസമില്ലാഞ്ഞിട്ടാണ്.

അച്യുത—(ഇരിക്കുന്നു)

ഗോപാ—(മുഴുവൻ വായിച്ചു കല്പിട്ടുകൊടുക്കുന്നു- നീങ്ങിനിന്നിട്ടു നോക്കീട്ടു വിചാരം)

* വെക്കംപോന്നു മടങ്ങുംതി ചിത്രമാം വിലാസങ്ങളോടും കൊണ്ടിങ്ങു വന്നീ। നില്ക്കുന്ന പെൺകൊടി കല്യാണലക്ഷ്മിയെ ചൂടി നാടലോടെ ॥ ഉൾക്കമ്പാലെ ചുറ്റുകണ്ണിട്ടു പൂർണ്ണമാണെ മുഖം തെളി ലാപം വെവ്വേറെ മറക്കാൻ। മുക്കമ്പിക്കാലിന്നെങ്ങനെ ഇയക്കാപിടിച്ചിന്നിതാ വന്നിട്ടുണ്ടു (ഫ്ളവു)

രാമ—(വിചാരം)

* നാനാഭൂഷിത ഭംഗി ചേരുന്ന വിലസുന്നിക്കൊടതികളുള്ളതിൽ
താനെ ചെന്നണയുന്നതിന്നരികയ നിങ്ങൾ പ്ലുതങ്ങൾക്കുമം॥
ഞാനെങ്ങനെന്നും ഉറങ്ങുമിങ്ങുമപ്പുറം നോക്കിപ്പുതുക്കെപരം
മാനെല്പമിഴി മൗലിയാമിവളെ നന്ദിച്ചിട്ടുന്നതുകൂട്ടുംശുഭം॥()

ജഡിമ—(വിചാരം)

* ഇവരെല്ലാമെന്നെന്നെന്നുകന്നത്തു കള്ളുകമൊടന്നങ്ങുമിങ്ങു
സഭത്തിൽ। പാരെല്ലാമിന്നാകിനോക്കിപ്പരിഹാസിതരസം
ഭയേമിതെല്ലാം ചിരിച്ചു ॥ നേരില്ലാതെന്നകെ നേരാതെ
വൊടഹംഭാവമുൾക്കൊണ്ടുരുട്ടി। നേരില്ലാത്താതനെത്തെൻ
മൊഴിയിവളെവിടെ വൊടന്നു വന്നെത്തിടുന്നു ॥ ()

(അനന്തരം കല്യാണി പ്രവേശിക്കുന്നു)

അച്യുത—(നോക്കീട്ടു-വിചാരം)

* ഇവളന്നാംശശംശിശ്ശി। ഭുവനസൗന്ദര്യമനോഹരം ॥ ഇവ
ളാകാരണമായിട്ടി। വ്യവഹാരമതുവരാം (ഫ്ളവു)

കല്യാണി—(ജഡിമയെക്കണ്ടിട്ടു വിചാരം) ഓ! ഇതു വെങ്കിട്ടയ്യരാണോ ജഡിമ ഈ ദേഹമിന്നിക്കണ്ടതല്ലാമാണോ വൊ ഗർവ്വം ഉണ്ടാകിത്തീർക്കുന്നത

രാമ—(വിചാരം) ഇവളിതാ ഇപ്പോൾ ജഡിമയെക്കണ്ടിട്ടു പേടിച്ചു വല്ലാതെ ചെറുപുഞ്ചിരിക്കുന്നു-

* മടവാർകുലമൌലിയാമിവൾക്കീ। വടിവേറ്റം പൂത്തമേനി
വെന്തിടുന്നു ॥ ഉടനിന്നിതു കാൽനടന്നിളപ്പോം। ഇടനേ
രത്തിനിയെന്ന ഭ്രമത്താൽ (ഫ്ളവു)

ജഡിമ—(വിചാരം)

* ഒരാളെല്ലാതിപ്പുറപ്പലലോകരെച്ചതിക്കാൻ। ലോകെക്കുറ്റം
മമെന്നവച്ചുകെട്ടാം ॥ ഈ കുറ്റമതിലലുള്ളതൊന്നിമാ
നി॥ നോക്കിക്കൊണ്ടവകണ്ടവന്റെ മുമ്പിൽ വച്ചു (ഫ്ളവു)

കൊരപ്പൻ—(കല്യാണിയെക്കണ്ടിട്ട-വിചാരം)

● കൊല്ലന്നിനയ്യുലൊരുപത്തുകഴിഞ്ഞുനാമീ । കല്യാണിതന്നുടെയകാന്തനതായശേഷം॥ എല്ലാളിനത്തിലുമിനിക്കിതുകന്തമാണെ । വല്ലാതകണ്ടിതുനിനച്ചുരുകുന്നചിത്തം॥ ()

നമ്മെ ഇന്നൊ നാളയൊ തൂക്കാൻവിധിക്കുമായിരിക്കും അതുകൊണ്ടൊരുവഴ്യവില്ലാ ഇനിയ്ക്കു ഇവളെതെളിവസമന്തരവിച്ചിട്ടാണെങ്കിൽ

മുത്തി—(കല്യാണിയെനൊക്കിക്കൊണ്ട)-നൊക്കിക്കൊന്നിളക്ക് ഇനിക്കിവിടുന്ന പുറത്തിറങ്ങാൻതരംകിട്ടട്ടെ-

കല്യാണി—(മുത്തിയെക്കണ്ടുപേടിക്കുന്നു)

ജഡ്ജി—ശാസ്ത്രികളെ കൂട്ടിൽകെറി സത്യംചെയ്യിക്കു

ശാസ്ത്രി—-ം-കൂട്ടിൽകെറു

കല്യാണി—(കൂട്ടിൽകെറിനില്ക്കുന്നു)

ശാസ്ത്രി—കൊടതിയിൽനിന്നും ।ം। പറയു കൊടതിയിൽനിന്നും-ം-പറയു

കല്യാണി—കൊടതിയിൽനിന്നും

ശാസ്ത്രി—കല്പിച്ചുചൊതിക്കുന്ന

കല്യാണി—കല്പിച്ചുചൊതിക്കുന്ന

ശാസ്ത്രി—സാക്ഷിസംഗതിയെപ്പറ്റി

കല്യാണി—സാക്ഷിസംഗതിയെപ്പറ്റി

ശാസ്ത്രി—ഒക്കെയും

കല്യാണി—ഒക്കെയും

ശാസ്ത്രി—സത്യമായിബൊധിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം

കല്യാണി—സത്യമായിബൊധിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം

ശാസ്ത്രി—അസത്യമായതൊന്നുംബൊധിപ്പിക്കില്ലാ

കല്യാണി—അസത്യമായതൊന്നുംബൊധിപ്പിക്കില്ലാ

ശാസ്ത്രി—ഇതിന്നീശ്വരൻസാക്ഷി

കല്യാണി—ഇതിന്നീശ്വരൻസാക്ഷി

അച്ചുതമെനവൻ (എണീട്ടിട്ട) പ്രാപ്രെത്തികെക്കിരിയെടുത്ത കൊരപ്പനായരെഅറിയൊ?

കല്യാണി—ഉവ്വ.

അച്ചുതമെ—വാപ്രെത്തി പിച്ചകപ്പറമ്പിൽ ചെരക്കിഎന്ന സ്ത്രീയെഅറിയൊ?

കല്യാണി—ഉവ്വ-

അച്ചുതമെ—നമ്പ്രൂതി കൊങ്ങാട്ടുകയ്യൂർകുറുപ്പിനെ അറിയൊ?

കല്യാണി—ഉവ്വ.

അച്ചുതമെനൊൻ—നമ്പ്രൂതി ചക്കാമ്പറമ്പിൽ ചങ്കുനായരെ അറിയൊ?

കല്യാണി—ഉവ്വ.

അച്ചുതമെ—തെങ്ങുംകാട്ടിൽരാമൻനായരെ അറിയൊ?

കല്യാണി—ഉവ്വ.

അച്ചുതമെ—രാമൻനായരും ശങ്കരമെനൊനും തമ്മിൽ വല്ല കലശലുമുണ്ടായ വിവരം സാക്ഷിക്കാരത്തിക്കറിവുണ്ടൊ?

കല്യാണി—ഉവ്വ.

അച്ചുതമെ—എന്തൊന്നാണ

കല്യാണി—കഴിഞ്ഞ കക്കിടകം ൧൫-ാം ന-

അച്ചുതമെ—എങ്ങിനെയുള്ള കലശലാണുണ്ടായ്ത്

കല്യാണി—(ഒന്നുംമിണ്ടുന്നില്ല)

ജഡ്ജി—ചൊദ്യത്തിന്റെ അൎത്ഥം മനസ്സിലായില്ലന്നുണ്ടൊ?

കല്യാണി—മനസ്സിലായില്ല

ജഡ്ജി—അന്നത്തെ ദിവസം ഇവരെന്താണൊരു കലശൽ ചെയ്തത

കല്യാണി—രാമൻനായരെ മറ്റെവർ കൊന്നു

ജഡ്ജി—എവിടെവെച്ചു

കല്യാണി—എന്റെ അകത്തുവെച്ചു

ജഡ്ജി—ഏതുസമയത്തിൽ

കല്യാണി—അസ്തമിച്ചെട്ടുമണിസമയത്തിൽ

ജഡ്ജി—രാമൻനായരപ്പൊളവിടെ വരാനെന്തു സംഗതി?

കല്യാണി—ഞാൻ വ്യസനിച്ചു കിടക്കുന്നു എന്നു കെട്ടിട്ട സമാധാനം പറഞ്ഞു എന്റെ വ്യസനം തീൎക്കണമെന്ന വിചാരിച്ചിട്ടാണ അപ്പൊളവിടെ വന്നത

ജഡ്ജി—നിന്റെ വ്യസനം തീൎക്കണമെന്നു തൊന്നാൻ രാമൻനായർ നിന്റെ ആരാണ?

കല്യാണി—അഛൻ

ജഡ്ജി—(വിചാരം) രാമൻനായർ ഇവളുടെ അഛനാണെന്നൊ ശംകരമെനൊനെന്നൊ? (ചിറിക്കുന്നു-സ്വഗതം) കൊരപ്പൻനായരപ്പൊളവിടെ വരാൻ കാരണമെന്തു?

കല്യാണി—ദിവസവുമാണെ അവിടെ വരാറുണ്ട

ജഡ്ജി—ദിവസവും വരാൻ കൊരപ്പൻ നിന്റെ ആരാണ?

കല്യാണി—(ഒന്നുംമിണ്ടുന്നില്ലാ)

ജഡ്ജി—കെൾക്കട്ടെ-ആരാണ?

കല്യാണി—(പിന്നെയുമൊന്നുംമിണ്ടുന്നില്ലാ)

ജഡ്ജി—ഛി- കോടതിക്കവസരമെടാവുന്നു (മെശയിലടിച്ചിട്ട) ഉടനെപറയണം

കല്യാണി—എന്റെഭൎത്താവല്ലാ

കൊരപ്പൻ—(വ്യസനിച്ചുംകൊണ്ട) ഇവളിപ്പൊൾപറഞ്ഞതസ്രദ്ധമെന്നതകെട്ടാണൊ-നാംഇവളുടെഭൎത്താവായിട്ടപത്തുകൊല്ലമായിഇവളെക്കൊണ്ടെന്റെസത്യംപറയിപ്പിക്കണം (വില്ലാപതംചീറികരന്നു)

ജഡ്ജി—എന്നാൽ കൊരപ്പൻഭിവസവും വരാനെന്നുസംഗതി?

കല്യാണി_അതിനിക്കുരൂപമില്ലാ

ഗൊപാല—ഉത്തരമന്നായി

അച്ചുത—ഇവൾക്കബുദ്ധിയുണ്ടൊ

ജഡ്ജി—കൊരപ്പനവിടെവന്നിട്ടെന്തുചെയ്തു

കല്യാണി—പിശ്ശാചത്തിക്കൊണ്ടുമെന്നക്കരത്തി

ജഡ്ജി—നിന്റെഭൎത്താവിനെകൊരപ്പൻകൊന്നതെന്നുസംഗതി

കല്യാണി—(മിണ്ടുന്നില്ലാ)

ജഡ്ജി—ഉടനെപറയണം (മെശപ്പുറത്തതല്ലീട്ട) ഛി-കോടതിക്കവസരമെപൊണ്ട. നെരായകാൎയ്യം വെഗംപറയാൻതെരക്കമില്ലല്ലൊ പിന്നെഎന്താണാലൊചിക്കുന്നത കള്ളസ്സാക്ഷിപറഞ്ഞാൽചങ്ങലവയ്ക്കുനെല്ലൊക്കഇരുതന്നൊട്ടെ കോടതിക്കവളരെഅവസരമെടാവുന്നു ഉടനെപറയണം

കല്യാണി—(പരിഭ്രമിച്ചിട്ട) രാമനെന്നവനാണ,ന്നവിചാരിച്ചിട്ടാണന്നാണതൊന്നുന്നത

ജഡ്ജി—ഏതുരാമനെന്നവൻ

കല്യാണി—(ലജ്ജിക്കുന്നു)

ജഡ്ജി—(ദെഷ്യപ്പെട്ട) നിന്റെമന്ദസ്മിതവും കടാക്ഷവുമൊക്കെ പിന്നെയാവാം കോടതിക്കവസരം പൊരാ വെഗത്തിലുത്തരം പറയണം,

കല്യാണി—(പെടിച്ചു) ഈ താമരക്കാട്ടിലെ രാമനെന്നവൻ

ജഡ്ജി—താമരക്കാട്ടിൽ രാമനെന്ന കള്ളനെന്നെ കൊരപ്പനെതൊന്നാനെന്നുസംഗതി?

കല്യാണി— (തലതാഴ്ത്തിനിന്നിട്ടു വിചാരം) ഇനിക്കിതിന്റെ ഉത്തരംപറയാൻവയ്യാ,

ജഡ്ജി—ഒറക്കെ കേട്ടില്ലന്നൊ? താമരക്കോട്ടിൽ രാമമെനോൻ കത്തുണ്ടെന്ന കൊടുപ്പന്ന തൊന്നാരെന്നുള്ള സംഗതി· പത്തുപ്രാവിശ്യം ചൊതിച്ചാലെ ഇവളുത്തരംപറയുള്ളൂ അങ്ങിനെയാണ ഇതുടങ്ങിരിക്കുന്നത കൊടതികളിലെഴുതും ഊന്നുമിവടംകരിവില്ലായിരിക്കും എന്നപറഞ്ഞ പല ശിക്ഷണികളും കാട്ടുന്നു.

കല്യാണി—(കരയുന്നു) (എല്ലാവരും വല്ലാതകണ്ടാവുന്നു)

ജഡ്ജി—എടി-നിങ്ങളുടെ മര്യാദയൊക്കെ ഞാനറിയില്ലെ നിങ്ങളുമനില്ലാത്തവകക്കാരല്ലെ. നിങ്ങടംകെന്താണവിടെയാ പറവാൻ വയ്യാത്തത (എന്നുംമറ്റുംശകാരിച്ചുതുടങ്ങി)

രാമ—(വിചാരം) എന്തുകൊടതിയാണിത, ഞാടെ മെൻകൊടതിയുണ്ടൊ, എന്ന നോക്കട്ടെ (രാമമേനവൻപൊയി)

അച്ചുത—(വിചാരം) ഇൻസ്പെക്ടരെയും മറ്റും സാക്ഷിയായിട്ടു വിളിക്കണമെന്ന ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചു പട്ടിക എഴുതുമ്പോളിജഡ്ജിയുടെ സെവൻകൃഷ്ണരായരുടെ നിർബ്ബന്ധംകൊണ്ടാണി കല്യാണിയെയും ചെർത്തത ഇപ്പോളിവർകളുടെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധാന്തവും മാതിരികളും കാണുമ്പോൾ കൃഷ്ണരായരെന്നൊടു പറഞ്ഞതു തന്നെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശവഴിക്കാണെന്ന ഊഹിയ്ക്കാം

(അണിയറയിൽ)

- ലീനയാകമിവൾക്കെറ്റം ഹാനിചെക്കുന്നതോർക്കുകിൽ ॥
  ന്യായമില്ലാതടത്തിക്കൊട്ടും, മാനമാകില്ലൊരിയ്ക്കലും ॥ (൧൩)
- ശുരുതംസഹായമിങ്ങില്ലാ। ഞൊരിപ്പെണ്ണിനെയിങ്ങിനെ
  പാരമത്തൽപ്പെടുത്തിട്ടു । മിരായർക്കെറിന്നാശയേൻ ॥ (൧൪)

ഇദ്ദേഹംജഡ്ജിയാവുംമുമ്പെ ഒരുദിവസം കല്യാണിയമ്മയുടെഅരികത്തുചെന്ന പൊങ്ങിപ്പോന്നിട്ടുണ്ട് അതാണിവർകളുടി ദുസ്സിദ്ധാന്തം ഇനിക്കതിന്റെ നല്ലഊഹമുണ്ട്

ജഡ്ജി—ശിപായി· ആരാണവിടെഇതന്ന കൊടതിക്കപമാനമായവാക്കുകൾ പറയുന്നത

ശിപായി—(നോക്കീട്ടു) അയ്യൊ! അവിടെ ഒരുപത്തുപതിനഞ്ചാളുകളിരിപ്പുണ്ട് ആരാണെന്ന തിരിച്ചറിവാൻവയ്യാ

ജഡ്ജി—എന്നാലെല്ലാവരെയുമിങ്ങോട്ടുവിളിയ്ക്കു

(ശിപായിപൊയിട്ടു പതിനഞ്ചാളുകളൊരുമിച്ചു പ്രവെശിക്കുന്നു)

ജഡ്ജി—ചെട്ടി ഒട്ടാൻ പട്ടാണി നസ്രാണി ജോനക നമ്പ്രാതിരി കൊങ്ങണി തുടങ്ങിയ നാനാജാതിക്കാരാണിവർ ആരാണീക്കോടതിക്കപമാനമായവാക്കുപറഞ്ഞത (എല്ലാവരുമവരവരുടെ സ്വരത്തോടും ഉച്ചാരണത്തോടുംകൂടി ഇനിക്ക ശ്രുപമില്ലെന്ന പറയുന്നു)

ജഡ്ജി—കള്ളന്മാരെ നിങ്ങൾക്കുമാകെ തമ്മിൽ ഒത്തുകൂടി ഒന്നു പറയുകയാണല്ലേ? ആട്ടെ നിങ്ങൾ എല്ലാവൎക്കും പ്രത്യേകം പെട്ടിപ്പത്തുറുപ്പിക പിഴനിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു-

(അവർ പലവിധത്തിലും സങ്കടംപറയുന്നു)

(രാമമേനവൻ പ്രവേശിച്ചിട്ടു യഥാസ്ഥാനം ഇരിക്കുന്നു)

(ഒരു ശിപായി പ്രവേശിച്ചിട്ടു) മേൽകോടതിയിൽ നിന്നൊരു കല്പനയുണ്ടു

ജഡ്ജി—ഗുമസ്ഥൻ! അതിങ്ങോട്ടു മേടിക്കു

(ഗുമസ്ഥൻ—മേടിച്ചുകൊണ്ടുകൊടുക്കുന്നു)

ജഡ്ജി—(തുറന്നു വായിച്ചിട്ടു-വിചാരം) മേൽകോടതിയിൽനിന്നിങ്ങിനെയൊക്കെ തോന്നിയപോലെ കല്പന അയച്ചു തുടങ്ങിയാൽ തെരുക്കമാണ എന്തുകാട്ടാം- നിവൃത്തിയില്ലല്ലോ- ഇനിക്കിനി ഒരു കേസ്സിൽ പ്രവേശിക്കാൻ വയ്യല്ലോ- അതുകൊണ്ടു ഇപ്പോൾ തന്നെ പോവുകതന്നെ (൨-ാം ജഡ്ജിയോട സ്വകാൎയ്യമായിട്ടു) ഈ നമ്പ്രിൽ ശേഷം വിസ്താരവും വിധിയും താങ്കൾ തന്നെ കഴിക്കണം

൨-ാം ജഡ്ജി—എന്താണങ്ങിനെ

൧-ാം ജഡ്ജി—അങ്ങിനെയാണ മേൽകോടതിയിൽ നിന്നു കല്പന വന്നിരിക്കുന്നത. (വെങ്കപ്പരായർ ജഡ്ജി എണീക്കുന്നു

(ആത്മഗതത്തിൽ)

എടോ ൨-ാം ജഡ്ജിയവർകൾ എന്താണിപ്പോൾ പോവുന്നതു? അതോ മേൽകോടതിയിൽ നിന്നൊരു കല്പന വന്നു വെങ്കപ്പരായർ ഒരു കേസ്സിൽ പ്രവേശിക്കരുതെന്ന (അതുകേട്ടെല്ലാവരും വാക്കൈ പൊത്തിച്ചിരിക്കുന്നു.

വെങ്കപ്പ—(ദേഷ്യത്തോടും ലജ്ജയോടും തലതാഴ്ത്തിപ്പോയി)

൨-ാം ജഡ്ജി—വക്കീലിന്നിനി സാക്ഷിയോടു ചോദിപ്പാനുണ്ടോ?

അച്യുത—ഇല്ല- (എന്നുപറഞ്ഞു ഇരിക്കുന്നു)

൨-ാം ജഡ്ജി—സാക്ഷിയെ ഇതു വായിച്ചുകേൾപ്പിച്ചു ഒപ്പിടുവിക്ക (ഗുമസ്ഥൻ വായിക്കുന്നു)

കുഡിജി—ഒക്കെ ശരിയല്ലെ?

കല്യാണി—അതെ

കുഡിജി—എന്നാൽ ഒപ്പിടണം

കല്യാണി—(ഒപ്പിടുന്നു)

കുഡിജി—ഇനി പൊവാം

കല്യാണി—ഓഹൊ (കൂട്ടിൽനിന്നിറങ്ങി നീങ്ങിനില്ക്കുന്നു)

കുഡിജി—(എഴുതീട്ടു വിധിവായിക്കുന്നു) ൧൮൫൦ നമ്പ്ര കെസ്സിൽ ഒന്നാംപ്രതി കെക്കിലിയെടുത്തു കൊരപ്പുന്നായക്ക് ൧൨൩-ാം വകുപ്പുപ്രകാരം ജീവപര്യന്തം കഠിനതടവിനും രണ്ടാംപ്രതി പിള്ളകല്ലറമ്പിൽ ചെരെക്കിഎന്ന സ്ത്രീയെ ൧൮൯-ാം വകുപ്പുപ്രകാരം ആക്കിക്കൊള്ളുന്നതിനും മൂന്നാംപ്രതി കൊണ്ടാട്ടു കണ്ണു കുറുപ്പിന്നും നാലാംപ്രതി ചക്കാമ്പറമ്പിൽ ചങ്കുനായക്കും ൧൦൯-ാം വകുപ്പുപ്രകാരം ഓരൊകൊല്ലം കഠിനതടവിനും നിശ്ചയിച്ചു തീർപ്പു ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നു ൪-ാം കുറ്റക്കാരെയൊക്കെ കൊണ്ടുപൊകട്ടെ (കുഡിജി പൊയി)

(രാമമെനൊൻ കല്യാണിയുമൊരുമിച്ചു പുറത്തുപൊയി)

രാമ—ഇനി നൊക്കട്ടെ പൊവാം (കൂടെ ഇറങ്ങുന്നു)

കല്യാണി—ഇവരെയിങ്ങിനെയൊക്കെ ശിക്ഷിപ്പാൻവിധിച്ചിട്ടു അതുകൂടി ഇച്ഛിച്ചപ്പൊൾ ഞാൻവല്ലാതെ ആയി,

രാമമെ—ഇവർ മുമ്പിൽ ചെയ്ത കുറ്റം വിചാരിക്കു,

കല്യാണി—അതു വിചാരിക്കുമ്പൊൾ ഇപ്പൊഴുള്ളതു ന്യായമെന്നു തൊന്നുന്നു.

രാമ—ഇനിക്ക ഇത്രവെഗം ഒന്നും തൊന്നുന്നില്ല ഇതു പൊരായെന്നും തൊന്നുന്നില്ല ഇതു നല്ല പാഠമാണെന്നും തൊന്നുന്നു.

കല്യാണി—അങ്ങിനെതന്നെ ആയിരിക്കും,

രാമ—ഞാനമന്നിക്കാണിവിടെ വന്നിട്ടുള്ള വരവ ഒട്ടും (ശടി യായിട്ടതന്നൊക്കീട്ടു) അതിനിനി ഈ മിന്നിട്ടുള്ള സമയങ്ങൾ അത്രെയൊക്കീപ്പൊൾ ചക്കരത്തെ കാറ്റുകൊണ്ടുകൊണ്ടു ലാത്തുക യല്ലെ,

കല്യാണി—അങ്ങിനെതന്നെ (രണ്ടാളുംലാത്തുന്നു)

കല്യാണി—നല്ല കാറ്റുണ്ടിവിടെ,

* കൊമ്പിലുള്ളിൽനിന്നിട്ടു, ഞാനെല്ലുണ്ടായുണ്ടാക്കയും ‖ വാടി ച്ചെല്ലായിതന്നെപ്പുറന്നെടുത്തീ കാറ്റുകൊണ്ടുകയാൽ എന്തു)

രാമമെ—* ഞങ്ങളെ കരയ്ക്കുള്ളിടത്തിങ്ങിനിരുന്നെന്നിട്ടു ചെന്തെങ്ങു

ൻമടിത്തടമകറ്റുകാറ്റിളക്കി ॥ ശൃംഗാരമൊടുപുഴയിൽതി
രുമാല ചാർത്തി । ട്ടിങ്ങിപതംചെറിയവായുമഹാവിശേഷം ॥

(പടിഞ്ഞാട്ടുനോക്കീട്ടു)

* ഘോരപ്പൻവെതമൃത്തിലെ ഉത്തരസാനിന്താകനെക്കൊന്ന
പൊപുലാർന്നസന്ധ്യയൊടൊത്തു കൂടമിതാഹൊകല്പ നമാ
ത്താണ്ഡനെ ॥ പാരംചെമ്പാർകപംകൊണ്ടുനിറഞ്ഞിയകമ്പൊ
ലീനക്ഷമണ്ഡലം പാരാതാശ്രുച്ചുവന്നിട്ടുനമുരിമീൻക
ണ്ണാൾമണി കണ്ടിതോ ॥ (൧൩൯)

കല്യാണി—* തെളുപ്പോളിച്ചീ ശോകരങ്ങ ൾകൊണ്ടു ॥ ന
പ്പൂവിലെ ഹിമയാമമൊന്നമെന്നപോലെ ॥ ഇപ്പാരതിസ
കലവും സഹസാമറച്ചു । കെല്പോടുകൂരിരുളിതാവളരു
ന്നപാരം, (൧൪൦)

രാമൻ—* ലക്ഷ്മാസൂര്യനെപ്പമിങ്ങണകിലുമിന്നൊട്ടു
വെറിട്ടതാൻ । നക്ഷത്രശോഭനനെവെതതെളിഞ്ഞിട്ടു
ന്നവള്ളം പരം നക്ഷത്രപ്രഭയാണ്ടിങ്ങു കിലുമിന്നി
കാമക്കെന്റെ ലക്ഷ്മീപ്രഭപോകകൊണ്ടുതെളിയു
ന്നീലെന്റെനിലക്ഷണം, (൧൪൧)

കല്യാണി—* മുമ്പിൽ പെരിയവിരഹത്തിലിനിക്ക ചിത്തത്തി
ലിച്ചുശോകമതശേഷവുമാശ്രുതിപ്പാൻ നന്ദിചെന്തമു
പോലെവിയത്തിലഥരം വച്ചുപ്പുനൽ തട്ടുകളുമാവയതന്നു
ചന്ദ്രൻ, (൧൪൨)

(അനന്തരം ഇപ്പൻനമ്പൂരിപ്പാട പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമ—ഇവിടത്തെ പുത്രന്മ ലിശിക്ഷയിൽ ഫലിച്ചു

ഇപ്പൻ—ഞാനിനിനിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ഒട്ടുതാണചെയ്യേണ്ടത്?

രാമ—* തങ്ങൾനാണിവൾതന്റെനല്ലസഖിയെക്കൊണ്ടുട
രാൽതെളുമളെ ഭാഗ്യചെത്തുമെന്നവിയോഗസമയത്തി
ൽപ്പിന്നെയൊരൊവിധം മഞ്ജീരനിവൾചത്തിടാതസ
തതംസൂക്ഷിച്ചതുകേളുകൊണ്ടിങ്ങനെതരസാവത
ത്തിവിവെവൊടിങ്ങനെപിരിയതുന്നതും (൧൪൩)

അതുകൊണ്ടിനി ഇതപകാരവും മിവിടുന്ന ഞങ്ങൾക്ക ചെ
യ്യേണ്ടതില്ലാ ഒക്കെപഠിപ്പിച്ചുമായിരിക്കുന്നു—എന്നാലു മിതിനെ
ന്നൊട്ടു—ഭരതവാക്യം.

* മാനം വിട്ടാത്മസൂര്യയുഗ്മമുമിങ്ങുചേർച്ചയില്ലാതെയും മാ
ന്നെലുംപിഴിയിൽകനത്തകൊതിയും ലൊകങ്ങൾ പിട്ടിടണം
ശ്രീനാരായണനസദാശിവന്മാർ ശ്രീലക്ഷ്മിയുംഗൌരി

ട്ടാ നാനാദേശക്കാർ ഇന്നിനിക്കു ഞങ്ങൾ സന്ദർശിക്കേണ്ടുന്ന
ദ്യം. (പോകു

(എല്ലാവരും പോയി)

ഞങ്ങൾക്കു ഉള്ള വിദ്യാവിജയധനാദിശോഭാസമൃദ്ധി
ഒക്കെയെല്ലാം ! കണ്ടുവായിട്ടുള്ളവർ പറയേണ്ടതി
ല്ലല്ലോ ! ഞാൻ ഈ നാടകം
ശേഷിച്ചുനിൽക്കുന്നു ! നാട്യാക്കാരന്റെ മിന്ന
ലിടയിൽ വിളങ്ങുന്ന വിലെയാകുന്നു. (പോകു

അഞ്ചാമങ്കം കഴിഞ്ഞു

ഇതി കല്യാണിനാടകം സമാപ്തം

ശുദ്ധപത്രം

ശ്ലോകം	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
[illegible]	വണ്ടിനങ്ങൾ	വണ്ടിനങ്ങൾ
[illegible]	കണ്ണുനാണമെ	കണ്ണുനാണമെ
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

പുറം	വരി	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
[illegible]	[illegible]	കവിക്കു	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	(രാമക)

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി